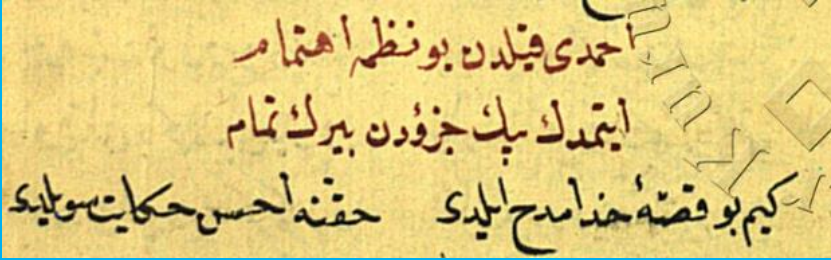

AHMED-İ ÂMİDÎ (DİYARBAKIRLI AHMEDÎ)

YÛSUF U ZÜLEYHÂ VE EYYÛB PEYGAMBER KISSASI

[İnceleme, Metin, Günümüz Türkçesine Çeviri]

Hazırlayanlar

Prof. Dr. İdris KADIOĞLU

Asiye KADIOĞLU

2026

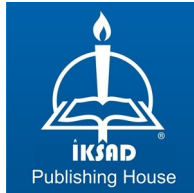
AHMED-İ ÂMİDÎ (DİYARBAKIRLI AHMEDÎ)
YÛSUF U ZÛLEYHÂ VE
EYYÛB PEYGAMBER
KISSASI

[İNCELEME-METİN-GÜNÜMÜZ TÜRKÇESİNE ÇEVİRİ]

Hazırlayanlar
Prof. Dr. İdris KADIOĞLU
Asiye KADIOĞLU

<https://www.doi.org/10.5281/zenodo.18956158>

2026

Copyright © 2026 by iksad publishing house
All rights reserved. No part of this publication may be reproduced,
distributed or transmitted in any form or by
any means, including photocopying, recording or other electronic or
mechanical methods, without the prior written permission of the publisher,
except in the case of
brief quotations embodied in critical reviews and certain other
noncommercial uses permitted by copyright law. Institution of Economic
Development and Social
Researches Publications®
(The Licence Number of Publisher: 2014/31220)
TÜRKİYE TR: +90 342 606 06 75
USA: +1 631 685 0 853
E mail: iksadyayinevi@gmail.com
www.iksadyayinevi.com

It is responsibility of the author to abide by the publishing ethics rules.
Iksad Publications – 2026©

ISBN: 978-625-378-594-9
Cover Design: İdris KADIOĞLU
March / 2026
Ankara / Türkiye
Size: 16x24cm

Ön söz

يوسفِ گم گشته بازآید به کنعان، غم مخور
كلبهٔ احزان شود روزی گلستان، غم مخور (حافظ)

Kaybolmuş olan Yûsuf (as) Ken ‘an’a geri döner, kederlenme; hüznler kulübesi bir gün gül bahçesine dönüşür, üzülme.

Kim bu kıssayı Hudâ medh eyledi
Hakkına “Ahsen Hikâyet” söyledi (Ahmedî)

Ki bu kıssayı Kur ‘ân’da Allah (cc) övmüş, onun hakkında “Ahsen Hikâyet” (kıssaların en güzeli) buyurmuştur.

Diyarbakırlı Ahmedî (1689-1761)’nin kaleme aldığı *Yûsuf u Züleyhâ* mesnevîsini daha önce yayına hazırlamış ve eseri bastırmıştık (Kadioğlu, 2005). Yayımladığımız *Yûsuf u Züleyhâ*’nın kısa bir incelemeyle birlikte dipnotsuz ve transkripsiyonsuz metni, 2017 yılından beri Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü (Ana Yayın Numarası: 3200) tarafından e-kitap olarak Kültür Bakanlığı’nın resmî web sitesinde yayımlanmaktadır (Kadioğlu, 2017).

Daha önce yayımladığımız kitapta ve eser üzerinde yapılan diğer bilimsel çalışmalarda istimal edilmeyen yeni yazma nüshalarla karşılaşınca, eserin yeniden yayına hazırlanması lüzûmu hâsıl olmuştur. Velhâsıl Ahmedî’nin *Ahsen Hikâyet (Yûsuf u Züleyhâ)*, *Eyyûb Peygamber Kıssası* ve *Kelime-i Tevhid Şerhi* adlı eserlerinin bir arada yer aldığı, Süleymaniye Kütüphanesi’nde bulunan iki yazma nüsha ele alınmış, daha önceki yayınlardan da istifade edilerek şairin farklı konulardaki bu üç mesnevîsi bir araya getirilip bir kitapta toplanmış oldu.

Bu kitapta, tespit edilen iki yeni nüsha karşılaştırmalı olarak ele alınmış ve *Yûsuf u Züleyhâ* ile *Eyyûb Peygamber Kıssası* adlı iki eserin tam metni yeniden ortaya konulmuştur. Ayrıca daha önce hiç yayımlanmamış olan 90 beyitlik *Kelime-i Tevhid Şerhi* de kitaba dâhil edilmiştir.

Söz konusu eserler üzerine daha önce çeşitli bilimsel çalışmalar yapılmış ve transkripsiyonlu metinleri yayımlanmış olduğundan, bu kitapta kelimelerin imlâ özellikleri korunmak kaydıyla, tam transkripsiyon sistemi uygulanmaksızın metinler günümüz alfabesine aktarılmıştır. Daha önceki akademik çalışmalarda uygulanmayan bir yöntem olarak, metinlerin günümüz Türkçesiyle sâde ve anlaşılır karşılıkları beyitlerin yanında verilmiştir. Böylece, metinlerin hem dil hem de içerik bakımından daha geniş bir okuyucu kitlesi tarafından okunması ve anlaşılabilir kılınması hedeflenmiştir.

Yûsuf u Züleyhâ ile *Eyyûb Peygamber Kıssası*, içerdği motifler, muhtevadaki sahneler, imge oluşturma tekniklerinin başarılı kullanımı ve didaktik yönleriyle dikkat çekici mesnevîlerdir. Bu eserler, kaleme alındıkları dönemin edebî anlayışını yansıtmalarının yanı sıra, Eski Anadolu Türkçesi'nin dil özelliklerini de sergilemeleri bakımından ayrıca incelenmeye değerdir.

Bu kitap, ortak bir çalışmanın ürünü olarak ortaya çıkmıştır. İnceleme ve metinler bölümü İdris Kadioğlu tarafından hazırlanmış, metinlerin dil içi çevirisi ve çalışmanın son okuması ise Asiye Kadioğlu tarafından yapılmıştır. Türk dili ve edebiyatının tarihî gelişimine önemli katkılar sunmakta olan bu tür eserlerin tanıtılması, ilmî ölçütler çerçevesinde yayımlanması ve araştırmacıların istifadesine sunulması büyük önem arz etmektedir. Zira bu nitelikteki çalışmalar, hem dil ve edebiyat mirasının korunmasına hem de akademik araştırmaların derinleşmesine katkı sağlamaktadır. Bu düşüncelerle söz konusu eserin istifa-deye medar olmasını, geniş bir okuyucu kitlesine ulaşmasını ve ilim dünyasında faydalı çalışmalara kaynaklık etmesini temennî ederiz.

Diyarbakır-2026

Hazırlayanlar

İçindekiler

Ön söz	3
Giriş	9
1. Yûsuf u Züleyhâ (Genel Bilgi)	10
2. Ahmedî'nin Hayatı	11
3. Kedi Hikâyesi	15
4. Edebî Kişiliği ve Eserleri	16
5. Yûsuf u Züleyhâ ve Eyyûb Peygamber Kıssası'nın Yazma Nüshaları	17
BİRİNCİ BÖLÜM	23
YÛSUF U ZÜLEYHÂ (İNCELEME)	23
1. Yûsuf u Züleyhâ'nın Özeti	24
2. Yûsuf u Züleyhâ'nın Bölümleri ve Bölümlerin Özeti	27
3. En Güzel Kıssa	27
4. Hazret-i Ya'kûb'un (as) Hikâyesi	27
5. Kardeşlerinin Yûsuf'u Götürüp Kuyuya Atması	28
6. Koyun Hikâyesi	28
7. Hazret-i Yûsuf'un Kuyudan Kurtulması	28
8. Zaman Tanzimi Hakkında Mucize	29
9. Kervanın Kuyuya Gelmesi	29
10. Yûsuf'un Kardeşleri Tarafından Satılması	29
11. Hazret-i Yûsuf'un Yolda Annesinin Kabrine Uğraması	30
12. Züleyhâ'nın Kim Olduğunu Beyan Eder	30
13. Yûsuf'un (as) Mısır'a Girmesi	31
14. Züleyhâ Ağzından Söylenen Gazel	31
15. Züleyhâ'nın Aşk Sırrını Dadısına Söylemesi ve Onun Yûsuf'a Tuzak Kurması	32
16. Yûsuf'un (as) Züleyhâ'dan Ayrılması	33
17. Züleyhâ'yı Ayıplayan Kadınların Yûsuf'u Görünce Ellerini Kesmesi	34
18. Yûsuf'un (as) Hapse Girmesi	35
19. Yûsuf'a (as) Rüya Tabiri İlmi Verilmesi	36
20. Aşçıbaşı ile Mezecinin Kral Tarafından Zindana Atılması	36
21. Sakinin Kurtulup Aşçıbaşının Asılması	37
22. Melik Reyyân'ın "Yûsuf Zindanda Kalsın!" Diye Ferman Buyurması	37
23. Ya'kûb'un (as) Yûsuf'u Aramak İçin Adam Göndermesi	38
24. Yûsuf'un (as) Devesinin Tuhaf Davranışları	39
25. Ya'kûb (as)'ın Kasîdesi	39
26. Melik Reyyân'ın Rüya Görmesi ve Yûsuf'un (as) Rühayı Tabir Edip Hapisten Kurtulması	40
27. Hz. Yûsuf'un Zindandan Kurtulması	41
28. Hz. Yûsuf'un Mısır'a Sultan Olması ve Züleyhâ'nın Yolda Ona Yalvarması	42

29. Züleyhâ'nın Müslüman Olması ve Hz. Yûsuf'un Onu Nikahla Kendine Alması	43
30. Yûsuf (as)'ın Kardeşlerinin Buğday Almak İçin Şehre Gelmesi	43
31. Yûsuf'un Kardeşi Bünyâmin'in Mısır'a Gelmesi	44
32. Hz. Ya'kûb'un (as) Yûsuf'a Mektup Gönderip Oğlu Bünyâmin'i İstemesi	44
33. Şifâ Gömleğinin Hikâyesi	45
34. Ya'kûb (as)'ın Ailesiyle Birlikte Mısır'a Gitmesi	45
35. Hazret-i Ya'kûb'un (as) Vefatı	45
İKİNCİ BÖLÜM	47
EYYÛB PEYGAMBER KISSASI (İNCELEME)	47
1. Eyyûb Peygamber Kıssası'nın Özeti	47
2. Eyyûb Peygamber Kıssası'nın Bölümleri ve Bölümlerin Özeti	49
3. Hz. Eyyûb'un Peygamberliği ve Nimete Mazhar Oluşu	50
4. İlâhî İmtihanın Başlaması	50
5. Mal, Evlat ve Sağlığın Kaybı	50
6. Duâ ile Şifânın Verilmesi	51
7. Kelime-i Tevhid Şerhi	51
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM (METİNLER)	53
BİRİNCİ METİN (YÛSUF U ZÜLEYHÂ)	53
1. Ahsen Hikâyet [En Güzel Hikâye]	53
2. Hikâyet-i Hazret-i Ya'kûb 'Aleyhi's-Selâm [Hazret-i Ya'kûb'un (as) Hikâyesi] Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm ve bihî Nesta'in [Rahmân ve Rahîm Olan Allah'ın Adıyla Başlar Yalnız Ondan Yardım Dileriz]	58
3. Yûsuf'ı Kardaşları Alup Çâha Saldılar [Kardeşlerinin Yûsuf'u Götürüp Kuyuya Atması]	69
4. Hikâyet-i Koyun [Koyun Hikâyesi]	77
5. Hazret-i Yûsuf Aleyhi's-Selâm'ın Kuyudan Halâs Oldığıdır [Hazret-i Yûsuf'un Kuyudan Kurtulması]	95
6. Der-Beyân-ı Tasnîf-i Sâ'at [Zamanın Tanzimi Hakkında]	98
7. Kârubânın Kuyuya Geldiğidir [Kervanın Kuyuya Gelmesi]	101
8. Hazret-i Yûsuf 'Aleyhi's-Selâm'ı Kardaşları Satdığıdır [Yûsuf'un Kardeşleri Tarafından Satılması]	105
9. Hazret-i Yûsuf 'Aleyhi's-Selâm Vâlidesinüñ Kabrine İndüğüdür [Hazret-i Yûsuf'un Yolda Annesinin Kabrine Uğraması]	109
10. Hazret-i Züleyhâ'nun Radiyallâhu 'Anhâ Aslını Bildürür [Züleyhâ'nın Kim Olduğunu Beyan Eder]	113
11. Hazret-i Yûsuf 'Aleyhi's-Selâm'ın Mısır'a Dâhil Olmasıdır [Hz. Yûsuf'un (as) Mısır'a Girmesi]	125
12. Gazel-i Züleyhâ 'Aleyhi'r-Rahme [Züleyhâ Ağzından Söylenen Gazel]	138

13. Hazret-i Züleyhâ ‘İşk Sırrını Tâyesine Söyleyüp Tâye Dahı Hîle Tuzagını Düzmekdür [Hz. Züleyhâ’nın Aşk Sırrını Dadısına Söylemesi ve Onun Yûsuf’a Tuzak Kurması].....	144
14. Hazret-i Yûsuf ‘Aleyhi’s-Selâm Züleyhâ’dan Cüdâ Olduğudur [Hz. Yûsuf’un (as) Züleyhâ’dan Ayrılması].....	170
15. [Gazel].....	172
16. [Muhammes].....	172
17. Züleyhâ’ya Ta’n İden ‘Avratlar Yûsuf’ı Görüp Ellerin Togradıklarıdır [Züleyhâ’yı Ayıplyan Kadınların Yûsuf’u Görünce Elleri Kesmesi].....	174
18. [Züleyhâ Dilinden Murabbâ].....	177
19. Hazret-i Yûsuf ‘Aleyhi’s-Selâm[in] Zindâna Girmesidür [Hz. Yûsuf’un (as) Hapse Girmesi].....	186
20. Hazret-i Yûsuf ‘Aleyhi’s-Selâm’a ‘İlm-i Ta’bîr Virildüğüdür [Hz. Yûsuf’a (as) Rüya Tabiri İlmi Verilmesi].....	190
21. Çeşniğîr ve Sâkîdâr’ı Zindâna Gönderdüğüdür [Aşçıbaşı ile Mezecinin Kral Tarafından Zindana Atılması].....	194
22. Sâkîdâr Halâs Çeşniğîr[in] Salb Olduğudur [Sucunun Kurtulup Aşçıbaşının Asılması].....	201
23. Yûsuf ‘Aleyhi’s-Selâm Zindanda Kalsın Diyu Melik Fermân Ettigidir [Melik Reyyân’ın “Yûsuf Zindanda Kalsın!” Diye Ferman Buyurması].....	205
24. Hazret-i Ya’kûb ‘Aleyhi’s-Selâm Yûsuf’ını Aramaga Âdem Gönderdüğüdür [Hz. Ya’kûb’un (as) Yûsuf’u Aramak İçin Adam Göndermesi].....	212
25. Ahvâl-i Cemel-i Yûsuf ‘Aleyhi’s-Selâm: [Yûsuf’un (as) Devesinin Tuhaf Davranışları].....	214
26. Mefhûm-ı Kasîde [Kasîde’nin Sözleri].....	216
27. Melik Reyyân Vâkı’â Görüp Yûsuf ‘Aleyhi’s-Selâm Ta’bîr Eyleyüp Zindândan Halâs Olmasıdır [Melik Reyyân’ın Rüya Görmesi Ve Yûsuf’un (as) Rüya’yı Tabir Edip Hapisten Kurtulması].....	224
28. Hazret-i Yûsuf’un Zindândan Halâs Olduğudur [Hz. Yûsuf’un Zindandan Kurtulması].....	233
29. Melik Reyyân Fevt Olup Hazret-i Yûsuf ‘Aleyhi’s-Selâm Mısır’a Pâdişâh Olup Züleyhâ Yolına Gelüp Yalvarduğudur [Melik Reyyân Vefat Ettikten Sonra Hz. Yûsuf’un Mısır’a Sultan Olması Ve Züleyhâ’nın Yolda Ona Yalvarması].....	238
30. Hazret-i Züleyhâ İslâm’a Gelüp Nikâh ile Yûsuf ‘Aleyhi’s-Selâm Alduğudur [Züleyhâ’nın Müslüman Olması ve Hz. Yûsuf’un Onu Nikahla Kendine Alması].....	254
31. Hazret-i Yûsuf’un Kardaşları Mısır’a Tahlil İçün Geldükleridir [Yûsuf (as)’ın Kardeşlerinin Buğday Almak İçin Mısır Şehrine Gelmesi]	

32. Hazret-i Yûsuf'ın Karındaşı İbn Yâmin Mısır'a Geldügidür [Yûsuf'un Kardeşi Bünyâmin'in Mısır'a Gelmesi]	289
33. Hazret-i Ya'kûb 'Aleyhi's-Selâm Yûsuf'a Nâme Gönderüp İbn Yâmin'i İstedügidür [Hz. Ya'kûb'un (as) Yûsuf'a Mektup Gönderip Oğlu Bünyâmin'i İstemesi]	317
34. Hikâyet-i Beşîr ve Gömleg-i Şifâ [Beşîr'in ve Getirdiği Şifâ Gömleğinin Hikâyesi]	322
35. Hazret-i Ya'kûb 'Aleyhi's-Selâm Mısır'a Geldügidür [Ya'kûb (as)'ın Mısır'a Gitmesi]	336
36. Vefât-ı Hazret-i Ya'kûb 'Aleyhi's-Selâm [Hazret-i Ya'kûb'un (as) Vefatı]	349
İKİNCİ METİN (EYYÛB PEYGAMBER KISSASI)	363
1. Hikâyet-i Hazret-i Eyyûb 'Aleyhi's-Salâtü Ve's-Selâm	363
2. Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm	363
3. İfâkat-ı Eyyûb 'Aleyhi's-Selâm [Hz. Eyyûb'un (as) Sağlığına Kavuşması]	398
4. [Kelime-i Tevhid Şerhi]	422
5. [Kitabın Sonu]	432
KAYNAKÇA	435
EKLER	441
DİZİN	453

Giriş

Yûsuf Kıssası'nın kutsal kaynakları Tevrat ve Kur'ân-ı Kerîm'dir. Kıssa, Tevrat'ta, Tekvin bölümünün yirmi babında bütün teferruatıyla anlatılmakta, sonra, Kur'ân-ı Kerîm'in 12. sûresi olan Yûsuf sûresinin ilk 104 ayetinde geçmekte ve Kur'ân'ın ifadesiyle *Ahsenü 'l-kasas* (hikâyelerin en güzeli) olarak adlandırılmaktadır. Kıssa Arap, İran ve Türk şairleri ve yazarlarının eserlerine konu olmuş, yüzyıllar boyu aynı konu farklı kişilerce defalarca işlenmiş, önemini kaybetmeden geniş kitlelerce beğenilerek okunmuş ve dinlenmiştir. Yazılan manzum ve mensur onlarca *Yûsuf u Züleyhâ* mesnevîsinin konusu kutsal kaynaklardaki Yûsuf Kıssası'nın ana teması ile benzerlikler arz etmekle beraber, hepsinin ayrı bir yazılış amacı, üslûbu ve anlatım şekli vardır. Önce İran şairleri Firdevsî (öl. 1020?) ve Câmî (öl. 1492) tarafından mesnevî şeklinde işlenen konu, Türk şairlerine de ilham kaynağı olmuş 13. yüzyıldan başlayarak yaklaşık altı yüzyıllık uzun bir sürede, şairlerimizce ele alınıp *Yûsuf u Züleyhâ* türünün eşsiz eserleri meydana getirilmiştir.

Yûsuf u Züleyhâ mesnevîsi yazan şairlerden biri de Ahmedî'dir. Ahmedî 18. yüzyılda Diyarbakır'da yaşamış, 1761'de aynı şehirde vefat etmiştir. Birecikli Şeyh Ebû Bekir'in tarikatına mensup olan Ahmedî, daha sonra onun halifesi olmuş, aynı şehirde irşat vazifelerinde bulunmuş âlim bir kişidir. Kaynaklarda *Diyarbakırlı evliyalar* arasında adı geçmektedir. Ahmedî, *Pend-nâme* (Ahmedîyye) adlı eseriyle meşhur olmuştur. Diyarbakır'da verdiği vaaz ve nasihatler, yürüttüğü irşat vazifesi ve manevî rehberlikten dolayı insanların dikkatini çekmiş ve *Mürşidî* lakabıyla anılmıştır. Onun, kitabımıza konu olan *Yûsuf u Züleyhâ* ve ardından *Eyyûb Peygamber Kıssasını* yazmasının temel amacı tarihte, dinde yaşanmış olaylardan ibret alarak halkı bilgilendirmek, öğüt ve nasihatlerle insanları eğitmektir.

Yûsuf u Züleyhâ, mesnevî nazım şekli ve aruzun *fâ 'ilâtün/fâ 'ilâtün/fâ 'ilün* [*mefâ 'ilün/mefâ 'ilün/fe 'ülün*]¹ vezniyle yazılmış olup beyit sayıları nüshalara göre farklılık arz etmektedir. Ahmedî, Kur'ân-ı Kerîm'de geçen Yûsuf Kıssası'ndaki ana temaya bağlı kalarak, tefsirlerden ve kendisinden önce yazılan aynı konulu mesnevîlerden de ilham alarak, kendine

¹ Girişteki *ahsen hikâyet* başlığı altındaki bölüm ve eserin sonundaki *kelime-i tevhid* şerhi bölümü *mefâ 'ilün/mefâ 'ilün/fe 'ülün* vezniyle; hikâyedeki altı bentlik muhammes *fâ 'ilâtün/fâ 'ilâtün/fâ 'ilâtün/fâ 'ilün* vezniyle yazılmıştır. Ahmedî *Yûsuf u Züleyhâ*'nın son beytinde eserde kullandığı aruz kalıbını açıkça belirtmiştir: *fâ 'ilâtün/fâ 'ilâtün/fâ 'ilât Vir Muhammed Mustafâ 'ya salavât*.

özgü anlatım tarzıyla yeni bir eser meydana getirmiştir. Eserde oldukça sade bir dil kullanan Ahmedî, mahallî unsurlara bolca yer vermiş, yer yer atasözleri ve deyimlere başvurmuş, halk söyleyişlerini ustalıkla şiire taşımıştır. Yeri geldiğinde Eski Anadolu Türkçesi kelime ve eklerini ve Azeri Türkçesi söyleyiş tarzını da şiire yansıtan Ahmedî, böylece anlatıma ayrı bir renk katmıştır.

Eyyûb Peygamber Kıssası da mesnevî nazım şekliyle kaleme alınmış olup aruzun *fâ ‘ilâtün/fâ ‘ilâtün/fâ ‘ilün* vezniyle yazılmıştır. Gönül Ayan’ın ayrı bir eser olarak nitelendirdiği 90 beyitlik *Kelime-i Tevhid Şerhi* de bu bölümde yer almaktadır. Başka bir konuya geçiş yapıldığı için şiirin vezni de değişmiş ve şair bundan sonra *mefâ ‘ilün/mefâ ‘ilün/fe ‘ülün* kalıbını kullanmıştır.

1. Yûsuf u Züleyhâ (Genel Bilgi)

Yûsuf u Züleyhâ hikâyesi, Arap ve Fars edebiyatlarının yanı sıra Türk edebiyatında da yüzyıllar boyunca hem manzum hem mensur eserlere konu olmuştur. Bu konuyu ele alan şairler, bir peygamberin hayatını anlattıkları için temel olarak Kur’ân-ı Kerîm’deki anlatıma sadık kalmış; ancak tefsir ve diğer dinî kaynaklardan aldıkları bilgilerle konuyu zenginleştirmişlerdir. Şairlerin başarısı ve gördükleri takdir, bu bilinen konuyu kendi hayal güçleri ve ifade yetenekleriyle ne ölçüde süslediklerine dayanmaktadır. Agâh Sırrı Levend, Türk edebiyatında bu konuyu işleyen yüze yakın eser olduğunu tespit etmiş ve bunlardan elli tanesini bizzat kayıt altına almıştır. Bu eserlerin en eskisi, Şair Ali tarafından 1232 yılında yazılan Yûsuf Kıssası’dır. Türün diğer önemli örnekleri ise Şeyyad Hamza (14. yy.), Süle Fakih (14. yy.), Erzurumlu Darîr (14. yy.), Hamdullah Hamdî (öl. 1503), Kemâlpaşazâde (öl. 1534) ve Taşlıcalı Yahyâ (öl. 1582) gibi isimler tarafından kaleme alınmıştır. Konuyu en güzel işleyen Fars şairlerin başında, daha çok Molla Câmî (öl. 1492) unvanıyla tanınan Abdurrahman-ı Câmî, Türk şairlerin başında ise Akşemseddin’in en küçük oğlu Hamdullah Hamdî gelmektedir.²

² Türk edebiyatında manzum-mensur olarak yazılan “Yûsuf u Züleyhâ” mesnevîleri üzerine 1946’dan beri çok sayıda bilimsel çalışma (aksiklopedi maddesi, makale, tez, kitap) yapılmış ve yayımlanmıştır. Bir kısmına kaynakçada yer verilen bu çalışmalardan bazıları kronolojik olarak şöyledir: Doğan, Ahmet (2022); Gökcan, Melike (2022); Karahan, Leyla (2022); Koca, Selcen (2022); Koç, Munise (2022); Kolbaş, Ozan (2022); Öztürk, Zehra (2022); Yıldız, Ayşe (2022); Kadioğlu, İdris (2017); Taş, İbrâhim (2017); Yıldız, Ayşe (2017); Gökcan, Melike (2015); Doğan, Ahmet (2014); Gümüüş, Kudret Safa (2014); Korkmaz, Zeynep (2014); Türk, Şeyma (2014); Yıldız, Ayşe (2013); Karakaya, Burcu (2012); Gökcan Türkdogan, Melike (2011); Çeri, Ahmet (2010); Eminoglu, Emin (2008); Yıldız, Osman (2008); Kayık, Sâlih (2007); Koncu, Hanife (2007); Aktaş, Hasan (2006); Yapıcı, Ali İhsan (2006); Doğan, Ramadan (2005); Kadioğlu, İdris (2005); Kültürâ, Zuhâ (2001); Kavruk, Hasan (1998); Karahan, Leyla (1994); Öztürk, Zehra (1993); Onur, Naci (1991); Elçin, Dilek (1984); Demirel, Mustafa (1983); Onur, Naci (1982); Çavuşoğlu, Mehmet (1979); Dolu, Halide (1953); Dilçin, Dehri (1946).

Yûsuf u Züleyhâ mesnevîsi yazan şairlerden biri de Diyarbakırlı Ahmedî'dir. Ahmedî Diyarbakır'da yaşamış, 1761'de aynı şehirde vefat etmiştir. Birecikli Şeyh Ebû Bekir'in tarikatına girmiş, daha sonra onun halifesi olmuştur. Diyarbakır'da fahrî medrese hocalığı yapmış, irşat faaliyetlerinde bulunmuş çok sayıda öğrenci yetiştirmiştir. Kaynaklarda Diyarbakır evliyaları arasında adı geçmektedir.

2. Ahmedî'nin Hayatı

Ahmedî, 18. yüzyılın önemli mutasavvıf şairlerinden ve ilim adamlarından biri olup Diyarbakırlıdır. Hayatı hakkında en kapsamlı bilgiler, Ali Emîrî'nin *Tezkire-i Şuarâ-yı Âmid*³ ve *Mir'âtü'l-fevâ'id*⁴ adlı eserlerinde yer almaktadır. *Tezkire-i Şuarâ-yı Âmid*'in başında "Ahmed" mahlasıyla anılan bu şaire dair verilen bilgiler şöyledir:

On biñ beytten mütecâviz *Pend-nâme* nâzımı Ahmed-i Mürşidî hazretleridir. Hızâne-i edebîñ şâyân-ı ihtirâm-ı mahzûzâtından olan âsârını Ahmed, Ahmedî, Mürşidî imzâlarıyla tezyîn eylerdi. Müşârun-ileyhiñ *Pend-nâme*'si aktâr-ı 'âlem-i İslâmiyetde ma'rûf ve mütedâvildir. Defa'ât-ı mûte'addide ile tab' u temsîl olunmuşdur. Gâyet sâde ibârât ve açık elfâz ile yazılmış olan bu kitâbıñ bilhassa köylülerimiziñ ahvâl-i rûhiyyelerine pek büyük te'sîri vardır. Köylüler tarlalarından 'avdetle geceleri bir araya cem' oldular mı, hâceleri bu kitâbı okur, onlar can kulağıyla dinlerler, vahşîlikdeki sekâmet ü nedâmeti, mahâsin-i civân-merdîdeki necât u sa'âdeti, Cenâb-ı Mürşidî öyle inleyerek beyân eyler ki, gözlerinden müddetü'l-'ömr eşk-i nedâmet akıtmayan bir kimse birkaç sahifesini dikkatle okur veya diñlerse derin hayretlere dalarak elbette ağlar, tâ'ib u müstagfir olur.

Garîbdir ki böyle bir zât-ı nâdirü'l-vücûduñ ta'rîf-i zâtîleri hakkında yalnız *Pend-nâme*'leri zahrında: "Ârif, kâmil, evhadî, bâri', fâzilü'l-ma'î, Diyârbekrî es-Seyyid Ahmed Efendi -kaddesa'llâhu sirrahû ve efâza 'aleyhi lutfehû- hazretleri'niñ te'lîf-i elîf ve tasnîf-i latîfleridir" 'ibâresinden başka hiçbir kitâbda iki satırlık olsun bir şey görülmüyor. Velâdeti 1100/1688-1689 hudûdundadır. Pederleri 'Osmân Ağa'dır. "Ahmedî ma'sûm iken

³ Ali Emîrî (1328), *Tezkire-i Şuarâ-yı Âmid*, s. 5-7; Kadioğlu (2014), s. 33-36; Kadioğlu (2018), s. 29-32.

⁴ Ali Emîrî, *Mir'âtü'l-fevâ'id* (ed: İbrâhim Çapak), s. 132-143.

kaldıñ yetîm” mısra’ında beyân buyurdıkları vechile peder ve vâlideden yetîm kalmışdır. Nûr-ı ‘akl-ı sedâdı rehber ederek tahsîl-i ‘ulûm ve kemâlât eyledi. Ba‘dehû tarikat-ı ‘aliyyeye bi’l-intisâb mürşid-i muhakkık Birecikli Şeyh Ebû Bekir Hazretleri’nden tekâmîl-i tarikat ve 1145/1732-1733 hudûdunda Haremeyn-i Şerifeyn’e ‘azîmetle îfâ-yı şe‘âir-i hacc ü ziyâret etdi. İki def‘a te‘ehhül ederek “Ahmedî evlâdını ver mektebe” mısra’-ı ‘âlîlerinden anlaşılaçağı üzere istihlâf-ı incâl eylemiş ise de şimdi ahfâdınıñ mevcûd olması ma’lûm değildir. Hânesi şehrimiziñ Yeñikapı Senti’nde hâlen ma‘rûfdur. Evâhir-i eyyâmında şehre bir sâ‘at mesâfede ‘Alîpuñarı karyesine rihlet ederek 1174/1760-1761 senesinde o karyede vefât eyledi. ‘Alîpuñarı karyesine ‘azîmetine sebep bir mûzî kedi olmuşdur. Hikâyesi meşhûrdur.⁵ “Ahmed-i Mürşidî kedisi gibi” darb-ı meseli bundan yadigâr kalmışdır. Ba‘zı mahallerde tahrîf ederek “Ahmed-i Bîcân kedisi gibi” derler. Merkad-ı mübârekleri şehir ile karye arasındadır. Şehrimiziñ ekser ahâlîsi gibi Hanefiyyü’l-mezheb olduklarını kitâbında beyân buyuruyorlar. Mağfûr-ı müşârun-ileyh ile işbu tezkiremiziñ zamân-ı tahrîri arasında yüz yirmi senelik bir mesâfe olduğundan şehrimizde o zât-ı ‘âlî-kadre vâsıl olan kimse kalmamışdır. Ancak müşârun-ileyhi idrak edenlere vâsıl olan pîrân-ı rûzgârımız mevcûddur.

Müşârun-ileyh orta boylu, müdevver çehrelî, sıyâm ü salâta ziyâdesiyle müdâvim, gâyet mütevâzı‘, halîm, kerîm bir zât olduğunu nakl ü rivâyet ederler. Hânesi ve ‘âilesi malzemesini bizzat kendileri ahz ve iştirâ ederek hânesine getirirdi. 1149/1736-1737 senesinde kırk dokuz yaşında iken yazdığı *Pend-nâme*’sinde ak sakallı olduğunu bi’l-münâsebe beyân buyurmasına nazaran lihye-i mübarekesiniñ vaktinden evvel ağardığı anlaşıyor. Zamân-ı hayât-ı mürşidânelerinde enfâs-ı şerîfeleriyle tebrîk olunduğu gibi vefâtından soñra da el-ân merkad-ı feyz-nâki ziyâretgâh-ı erbâb-ı kulûbdür.

Müşârun-ileyhiñ târîh-i vefâtını ahz içün 1295/1878 senesinde ba‘zı ihvân ile merkad-ı ‘âlîlerini ziyâret eylediğimizde serlevha-i mezârını mevki’inde bulamadık. Birçok taharrîden soñra

⁵ Kedi hikâyesi ayrıntılı olarak *Mir’âtü’l-fevâ'id*’de (s. 140) yer almaktadır. Bu bölümün sonunda hikâye muhtasar olarak ele alınmıştır.

ikiye şakk olmak sûretiyle her parçasını bir mahalde bularak pedderleriniñ ismi ve kendileriniñ Hâccü'l-Haremeyn olmaları ve târîh-i vefâtı keşf ü tahrîr olundu. Müşârun-ileyhiñ merkad-ı münevverini görünce garîb bir hayrete daldım; sebebi de, ziyaretimden sekiz on sene evvel henüz benim gibi sekiz on yaşında iki refik-i ma'sûm ile Hacc-ı Şerîf'den gelmekte olan akrabâdan bir zâtın istikbâline gitmişdik. Zamân-ı şitâ' olduğundan zemin berf ile bir câme-i sefid-fâma bürünmüş idi. 'Alîpuñarı karyesine vardığımızda hacının o gün gelemeyeceği ve bizden evvel gelen müstakbiliniñ geriye döndükleri haberini alarak 'avdet eyledik. Yolda bir mahalle vardık ki, dört tane gürg-i gazanfer-peyker yolumuz üstünde imiş. Dar bir 'akabeden bagteten üzerlerine vardık. Henüz kurd görmediğim için köyün müdhiş köpekleri zannetdim. Bu cesâmetde köpekler de görmemişdim. Ta'accüb ediyordum, arkadaşlarımın renkleri uçmuş olduğu halde bunların köpek olmayıp kurd olduğunu baña anlatdılar. İleri gitmek mümkün olmadığı gibi geriye dönerek onlara arkâ vermek de mümkün olamıyor, aramızdaki mesâfe sekiz on adımdan ibâret. Kurdlar bize bakıyorlar fakat yerlerinden kıvıldamıyorlar. Yanımızda Beşîr isminde bir köle ile Reşîd nâmında bir hizmetçi var idi. Reşîd elindeki asâyı kurlara doğru oynatarak gûyâ onları korkutup yolumuzun üzerinden savuşturmak istedi. Ben darıldım, 'onlar bize dokunmuyorlar, sen onları zor ile bizim üzerimize hücum ettirmek mi istiyorsun' dedim. Kurdlarda yine hiçbir hareket yok, yalnız cümlesiniñ gözleri bizde. Biz bu hâlden biraz cesâret alarak yavaş yavaş geriye çekilmeğe başladık. Yolumuzu saptırarak gözümüzün ucuyla bakıyoruz, hâlâ kurlar sâkin bir hâlde bize bakmakta idiler. Büyük şoseseye çıkar bir yola tesâdüf etdik. Hemen o yola saparak kurların gözü önünden kaybolduk. Arkamızdan gelecekler diye korkuyor ve titriyorduk. Biraz ilerleyip nefes aldıktan sonra hizmetçi Reşîd kurların neden dolayı ve nasıl olup da yerlerinden hareket ve üzerimize hücum etmediklerini kemâl-i ta'accüble söyler ve henüz dünyâda yaşamak mukadder olduğunu yoksa pek büyük tehlike geçirdiğimizi dehşetli sûretle anlatırdı.

İşte bu kere Ahmed-i Mürşîdî hazretleriniñ merkad-ı 'âlîlerini görünce sekiz on sene evvel kurlara tesâdüf ederek dendân-ı sibâ'ânelerinden necât bulduğumuz mahallin burası olduğunu der-

hâtır eyledim. Garîb bir hayrete daldım. Hayy-ı ma‘nevî ile hayy olan bu zât-ı velâyet-simâtıñ henüz ma‘sum iken imdâd-ı rûhânisine nâ‘il olduğumuzu aňladım. Rûh-ı ‘âlîlerine rahmetler okudum.

Müşârun-ileyhiñ bâlâda zikri mürûr eden *Pend-nâme-i ‘âlîlerinden* başka vilâdet-i hümayûn-ı risâlet-penâhî ile müzeyyen bir *Mevlid-i Şerîf*’i ve *Hikâye-i Cenâb-ı Yûsuf u Züleyhâ* gibi daha ba‘zı âsâr-ı mübârekesi vardır. Şu na‘t-ı şerîf âsâr-ı mübeccelesin-dendir:

[mefâ ‘îlün/mefâ ‘îlün/fe ‘ûlün]

Saňa kurbân ola cânım Muhammed

İki ‘âlemde sultânım Muhammed

Seni görmezden evvel şevk-ı ‘aşkıñ

Baňa kâr etdi cânânım Muhammed

Hayâlin göñlüme nakş oldu çıkmaz

Cemâlin oldu seyrânım Muhammed

Yakar ‘aşkıñ odı cismimle cânı

Eriş dermâna sultânım Muhammed

Olursam ger yoluñda pâre pâre

Fedâ olsun saňa cânım Muhammed

Visâlin teşnesiyim eylerim âh

İşit kim zâr ü giryânım Muhammed

N’olaydı irebilsem hâk-i pâye

Geçürsem anda devrânım Muhammed

Diler Ahmed ganî ümmet fakîri

Göre mahşerde sultânım Muhammed (Kadioğlu, 2018, s. 29-32)

3. Kedi Hikâyesi

Ali Emîrî, *Mir'âtü'l-Fevâ'id* adlı eserinde Ahmedî ve öğrencilerinin başından geçen ibretlik ve garip bir hadiseyi anlatmadan önce onun ilmî şahsiyeti ve şefkatine dair mülâhazalarını şöyle beyan etmektedir:

Ahmedî; ilimde rusuhiyet kesbedip en üst dereceye ulaşmış, zühd, takva ve nezakette en yüce mertebelerde bulunmuş bir âlimdi. İlmi ve ameliyle devrinde tanınmış, ibadete düşkünlüğü ve titizliğiyle yaşadığı şehirde adeta Bayezid-i Bistâmî ve Tayfur misali bir zat olarak kabul edilmiştir. Uzun süre Diyarbakır şehir merkezindeki bir evde yaşamış, ömrünün sonlarına doğru ise şehre yaklaşık yarım saat mesafedeki Alıpınarı adlı köye taşınarak oraya yerleşmiştir. Ali Emîrî, Ahmedî'nin köye taşınmasına sebep olan ibretlik bir olay anlatır. Rivayete göre, Ahmedî'nin ders verdiği evde bir gün huysuz bir kedi ortaya çıkar. Ahmedî ilimle, vaazla ve dersle meşgulken bu kedi sürekli yaramazlık yaparak onun dikkatini dağıtmakta, huzuru bozmaktadır. Kedi her ne kadar başka yerlere götürülse de kısa sürede tekrar medreseye dönerek aynı rahatsızlığı sürdürür. Hatta bir gün Ahmedî namaza durduğunda, ayaklarının altına doğru koşarak büyük bir saygısızlık yapar. Bunun üzerine Ahmedî'nin bazı öğrencileri kediyi ayaklarından bir tahta parçasına bağlayarak şehrin kenarındaki Dicle Nehri'ne bırakırlar. O sırada Diyarbakır valisi nehir kıyısındaki köşklenden birinde bulunmakta ve bu duruma şahit olmaktadır. Vali, küçük bir kayıkla su üzerinde yüzen kedinin hemen sudan çıkarılmasını emreder. Hakkında onun affedildiğini, bundan sonra istediği yerde serbestçe dolaşabileceğini belirten şöyle bir ferman düzenletir: *"Bu gurbe tarafımızdan 'afv u ıtlak olundu, ba'de mâ dilediği mahalde serbestâne gezip tozmağa me'zûndur. Gerek sâhibi ve gerekse âheri tarafından kendisine ta'arruz ve müdâhale olunmaya."* (*Mir'âtü'l-fevâ'id*, s. 140) Özetle kedinin, sahibi dâhil hiç kimse tarafından rahatsız edilmemesi gerektiğini bildirir. Bu ferman küçük bir kılıfa konularak kedinin boyuna asılır. Kedi, alışkanlığı gereği tekrar Ahmedî'nin evine döndüğünde Ahmedî bu durumu büyük bir sükûnet ve hayretle karşılar ve şöyle der: *"Yedinizde emriniz yoğ iken sizinle başa çıkamıyorduk. Şimdi emir de istihsâl ettiniz. Artık şu hâneyi size terk ile mahall-i âhere nakl edelim"* (*Mir'âtü'l-fevâ'id*, s. 140). Yani "Bizim elimizde yetki yokken seninle baş edemiyorduk. Şimdi bir de

resmi izin almışsın. O hâlde bu evi sana bırakalım, biz başka bir yere taşınalım.” Bunun üzerine Ahmedî, Diyarbakır’dan ayrılarak Alıpınarı köyüne taşınmış ve hayatının kalan kısmını orada geçirmiştir.⁶

4. Edebî Kişiliği ve Eserleri

Ahmedî’nin edebî kişiliği hakkında kaynaklarda çok fazla bilgi yoktur. Eldeki eserleri *Pend-nâme*, *Yûsuf u Züleyhâ* ve *Eyyûb Peygamber Kıssası*’ndan anlaşıldığı kadarıyla Ahmedî’nin şâirlik yönünden çok âlim kişiliği eserlerine yansımıştır. Eserlerindeki üslûbundan, onun her zaman etrafındakilere öğüt veren ve insanları irşat eden bir şahsiyette olduğu anlaşılmaktadır. *Yûsuf u Züleyhâ*’nın başında konuya girerken söylediği;

Dinle pendi Ahmedî’den yâ ricâl

Bu meseldür kıssalardan hisse al (Yûsuf u Züleyhâ)

beyti, insanları öğüt dinleme ve kıssadan hisse alma konusunda uyanık olmaya çağırmakta ayrıca mesnevîyi yazma sebebi hakkında da ipucu vermektedir.

Ahmedî’nin fikrî ve edebî kişiliğinin oluşmasında yettiği çevre, manevî ilimlere olan merakı, tarikata intisabı, müritlik devresinden geçip şeyhlik yapması gibi faktörlerin etkili olduğu görülmektedir. Bu etki sonucunda şâir, eserlerini daha çok mesnevî şeklinde yazmış, böylece geniş halk kitleleriyle kurduğu manevî irtibatı güçlendirmeye çalışmıştır. Fânî dünyanın vefâsızlığını etrafındakilere anlatmakta, gerçek mutluluğa da ahirette kavuşulacağına inanmaktadır. Ölüm ve ahiretle ilgili düşüncelerini hikâyenin sonlarında yazdığı beyitlerle özetleyen şâir, “her nefsin ölümü tadacağına, dünya hayatının geçici olduğuna, dünyada rahat yaşamanın imkansızlığına” dikkat çektikten sonra, “dostlarla kavuşma yeri olan, sonsuz nimetlerle dolu, ebedî zevk ve sefâ sürülecek” ahiret âlemini şöyle tanımlar:

Meclis-i yârân u sohbet andadur

Lezzet-i sultân u ‘işret andadur

Andadur zevk u safâ hürrem ebed

Andadur bâkî ni ‘am yokdur hased

⁶ Bu kısım, *Mir’âtü’l-fevâ’id*’den alınmış, günümüz Türkçesine aktararak sunulmuştur. Kedi hikâyesinin de içinde geçtiği Ahmed-i Mürşidî hazretlerinin mufassal hayat hikâyesi için bk. Ali Emîrî (2014), *Mir’âtü’l-fevâ’id* (ed: İbrâhim Çapak), s. 132-143.

Gitdi yârân biz dahı gitmeliyüz

Bu yir altına girüp yatmalıyuz (Yûsuf u Züleyhâ)

Eserdeki bu ve buna benzer beyitler, onun “inanç dünyası” hakkında bize bilgi vermektedir. Ahmedî, meydana getirdiği eserlerinde özellikle *Yûsuf u Züleyhâ* mesnevisinde, doğrudan halka hitap etmekte, halkı hem bilgilendirmekte hem de eğitmektedir. Halkı bilgilendirirken ve eğitirken kullandığı dil, insanların kolaylıkla anlayabilecekleri sade, akıcı ve katıksız ifadelerden oluşmaktadır. Dolayısıyla halk, dinlediklerini ve okuduklarını bir zorlama olmadan, zevk olarak sahiplenmekte ve bu kültürü sonraki nesillere kolayca aktarmaktadır.

Ahmedî’nin dili sade ve anlaşılır, üslûbu akıcı ve berraktır. Eserlerinde kullandığı aruz vezninin, üslûbunun akıcılığında etkili olduğunu söyleyebiliriz. Eserde, imlâ noktasından birlik sağlanamamış olması, dil yönünden eserin önemli bir eksikliğidir. Şâir, şiirlerinde Ahmed, Ahmedî ve Mürşidî mahlaslarını kullanmıştır. *Pend-nâme* adıyla bilinen *Ahmedîyye* kitabıyla tanınmaktadır. *Pend-nâme* taş basma, harekeli ve 482 sayfa olarak basılmıştır (İstanbul 1304). Ahmedî’nin *Pend-nâme* (Memutlu, 2012), *Yûsuf u Züleyhâ* (Kadioğlu, 2005-2017) *Eyyûb Peygamber Kıssası* (Ayan, 1995) ve *Mevlid-i Nebî* adlı dört eseri mevcuttur. *Mevlid-i Nebî* dışındaki tüm eserleri üzerine bilimsel çalışmalar yapılmış ve bu eserler yayımlanmıştır. Bk. Kaynakça.

5. *Yûsuf u Züleyhâ ve Eyyûb Peygamber Kıssası’nın Yazma Nüshaları*

Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı’nın resmî web sitesinin kütüphane kataloğunda (<https://www.yek.gov.tr>) Ahmedî-i Mürşidî, Ahmed b. Osman ed-Diyârbekrî adına kayıtlı olan beş *Yûsuf u Züleyhâ* nüshası vardır.⁷ İdris Kadioğlu, kataloglarda kaydı bulunmayan bir özel nüsha (Ö) ile Diyarbakır İhtisas Kütüphanesi/1892 numarada kayıtlı nüshayı karşılaştırarak eserin ilk ilmî neşrini gerçekleştirmiştir (2005). Bu yayının metin kısmı, incelemesiyle birlikte Kültür Bakanlığı mesnevîler (e-kitap) serisinde 2017 yılından beri elektronik ortamda yayımlanmaktadır. Eser üzerinde Ramadan Doğan (2005) ve Ali İhsan Yapıcı (2006) tarafından iki Yüksek Lisans tezi hazırlanmıştır. Yapıcı, hazırladığı yüksek lisans tezinde *Yûsuf u Züleyhâ*’nın altı nüshasını tespit etmiş (2006, s. 4-5) ve karşılaştırmalı/transkripsiyonlu tam metnini ortaya koymuştur.

⁷ 1-Süleymaniye Kütüphanesi, Yazma Bağışlar/7611; 2-Süleymaniye Kütüphanesi Yazma Bağışlar/7216; 3-Süleymaniye Kütüphanesi İbn Mirza/193; 4- Milli Kütüphane 60 Zile 402; 5-Diyarbakır İhtisas Kütüphanesi/1892. Yazma Eserler Kurumu başkanlığının resmî web sitesinde Ahmedî adına kayıtlı olan Rodos Hâfız Ahmed Ağa Kütüphanesi/Tarih-34/2 nüshasının ona ait olmayıp Ali’nin Kıssa-i Yûsuf’u olduğu tespit edilmiş, başkanlığa bildirildikten sonra kayıt yeniden güncellenmiştir. Bk. <https://www.yek.gov.tr>

Bazı *Yûsuf u Züleyhâ* nüshalarıyla birlikte istinsah edilen ve aynı müellife ait olan *Eyyûb Peygamber Kıssası*, ilk önce Gönül Ayan tarafından 1995 yılında Konya’da yayımlanmıştır. Söz konusu yayında, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Kütüphanesi (No. 764) ile Erzurum Atatürk Üniversitesi Seyfettin Özege Kütüphanesi’nde (Satın Alınan Kitaplar, No. 316) bulunan iki nüsha karşılaştırılmış ve eserin transkripsiyonlu metni ortaya konulmuştur.

Bu kitap çalışmamızda, daha önceki bilimsel çalışma ve yayınlarda istimal edilmeyen üç yeni nüsha tanıtılmış ve sonunda *Eyyûb Peygamber Kıssası* ve *Kelime-i Tevhid Şerhi* bulunan iki nüsha ele alınarak Ahmedî’nin üç eseri biraraya getirilmiştir. Aşağıda bu üç eserin birarada bulunduğu ve daha önceki çalışmalarda kullanılmayan yeni nüshalarından bahsedilmiştir. Bu nüshaların tavsifleri yapıldıktan sonra eser üzerine yapılan karşılaştırmalı metin çalışmalarına da değinilmiştir.

1-Süleymaniye Kütüphanesi, Yazma Bağışlar/7611 (S1): Başı ve sonu olan tam bir nüshadır. Nesih hatla yazılan ve harekeli olan bu nüshanın sonlarında *Eyyûb Peygamber Kıssası* vardır. Müstensihî meçhul, istinsah tarihi ise bellidir. Son sayfada “Fî sene 14 S [Safer] 1244/1828-1829” kaydı bulunmaktadır. Başlıklar kırmızı mürekkepli kalemle yazılmıştır. Yazmaya 1b’den başlamak üzere sonradan numara verilmiştir. 103 yk., 15 st. 208x152-151x109 mm. Nesih/harekeli.

Başı:

Ahsen Hikâyet

Bi-ismillâh ola iş ibtidâsı

Hudâ ‘avniyle olur intihâsı

Ki ef’âl-i ‘ibâda anı miftâh

İdüpdür feth ider anuñla Fettâh (S1-1b)

Sonu:

Ahmed-i Âmidî’ye her kim du‘â

Eylese Hak derdine virsin devâ

Fâtiha’yla kim bizi yâd eyleye

Hâlîk’ı nârından âzâd eyleye

Okuyanı dinleyeni yazanı

Yarlığa rahmetler ile yâ Ganî

El-Fâtiha (S1-84b)

Başı:

Hikâyet-i Hazret-i Eyyûb ‘Aleyhi’s-Salâtü Ve’s-Selâm

Besmele evvelde îrâd idelim

Hamd ile gönülümüzi şâd idelim

Ol Habîb’e hem salât ile selâm

Gönderelim âl ü ashâba müdâm (S1-84b)

Sonu:

Hak Te‘âlâ ‘aybını mestûr ide

Râhat-ı dâreyn ile mesrûr ide

Fâtiha her kim okursa Ahmed’e

Rahmetüñle vâsıl eyle cennete

El-Fâtiha/Temmet (S1-103a)

Harekeli olan bu nüshada istinsah kaydı yerine son sayfada; “İşbu biñ iki yüz kırk dört senesi Saferü’l-hayrın on dördüncü yevm-i Pazar gicesi saat iki buçukta kerîmem Hünâ Hanım dünyaya teşrîf etti. Hak Te‘âlâ tûl-i ‘ömr ile mu‘ammer eyleye, âmin. Fî sene 14 S [Safer] 1244/1828-1829” kaydı bulunmaktadır.

2-Süleymaniye Kütüphanesi Yazma Bağışlar/7216 (S2): Nesih hatla yazılan ve harekesiz olan bu nüshanın sonlarında *Eyyûb Peygamber Kıssası* vardır. Baştan bir varak eksik olan nüshanın yazılış tarihi ve müstensihî belli olup tespit edilen en eski tarihli nüsha budur. Bu nüshada başlıklar yoktur, onun yerine bölüm başlarını göstermek için bazı beyitlerin kırmızı mürekkepli kalemle yazıldığı görülmektedir. Yazma 1a’dan başlamak suretiyle sonradan numaralandırılmıştır. İlk varak olmadığı için tarafımızdan 2a’dan başlatılarak yeniden numara verilmiştir. 105 yk., 15 st. 215x153-150x100 mm. Nesih/harekesiz. İstinsah Tarihi: 1229/1813-1814. Müstensih: Abdürrezzâk b. Sâlih Efendi.

Başı:

Dâr-ı Nedve’ye girüp yığıldılar

Sû-i kasdı ol Resûl’e kıldılar (S2-2a)

Sonu:

Ahmed-i Âmidî'ye her kim du'â
Eylese Hak derdine virsün devâ
Fâtihayla kim bizi yâd eyleye
Hâlık'ı nârından âzâd eyleye (S2-86b)

Başı:

Hâzâ Kıssa-i Eyyûb Peygamber (Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm)

Besmele evvelde îrâd idelüm
Hamd ile göñlümüzi şâd idelüm
Ol Habîb'e hem salât ile selâm
Gönderelüm âl ü ashâba müdâm (S2-87a)

Sonu:

Okuyanı dinleyeni yazanı
Rahmetünle yarlıgagıl yâ Ganî
Fâtiha her kim okursa Ahmed'e
Rahmetünle vâsıl eyle cennete (S2-106a)

İstinsah kaydı: Temmetü'l-kitâb bi-'avnillâhi'l-Meliki'l-Vehhâb 'alâ yedi ez'afî'l-küttâb ve türâbü ikdâmı ehli'l-hitâb 'Abdürrezzâk b. Sâlih Efendi kâtib-i bâb. Fî sene 28 M [Muharrem] 1229/1813-1814 [S2-105a].

3-Süleymaniye Kütüphanesi İbn Mirza/193 (S3): Bu nüshada baştan 514 beyit eksiktir. Sonunda Eyyûb Peygamber Kıssası yoktur. 79 yk., 17 st. 204x141-178x113 mm. Nesih/harekesiz. Müstensih: Ali Aga b. Hacı Muhammed Aga. İstinsah tarihi: 1264/1847-1848.

Başı:

Yetmez elim ataya varup gidem
Bilmezem bu derde ben çâre n'idem
Ben bugün oluram sizden ırak
El-vedâ' ey ata ana el-firâk (S3-2a)

Sonu:

Kâtibine her kim eylerse du'a
Eylese derdine Hak virsin şifâ

Fâtiha'yla kim bizi yâd eyleye

Hâlık'ı nârından âzâd eyleye (S3-76a)

İstinsah kaydı: İstinsah kaydından önceki sayfalarda aynı kalem ve hatla bazı mensur yazılar vardır. Bunlar; “Nasihatnâme budur”, “Sübân'ın ma'nâsı budur”, Du'â-yı Kunût[un] ma'nâsı budur”, “Salavât-ı şerifenün ma'nâsı [budur]”. Ma'rifet oldı gıdâsı cânun/ Ebedî devletidür insânun/ Şerefi 'ilm iledür insânun/ Farkı yokdur cehl ile hayvânun. Hatt-ı Ali Aga b. Hacı Muhammed Aga... Okuyan birer du'â eyleseler Hak Te'âlâ ol kimseyi nârından âzâd eyleye. Sene: 1264/1847-1848.

4. Esmâ Ocak Nüshası (Özel): Aslı Diyarbakırlı yazar Esmâ Ocak'ta bir kopyası elimizde olan bu nüsha; toplam 89 varak olup her sayfada çift sütun halinde 15 beyit yazılmıştır. Başlıkları kırmızı mürekkeple yazılan bu nüsha, nesih/harekeli ve gayet okunaklıdır. 1264/1847 yılında istinsah edilmiş olan bu nüshadaki toplam beyit sayısı 2589'dur. S1, S2 nüshaları ile Yapıcı (2006) neşrinde giriş bölümünde yer alan “Ahsen Hikâyet” başlıklı 48 beyitlik bölüm, bu nüshada yoktur. Ayrıca bu nüshanın sonunda *Eyyûb Peygamber Kıssası* ve *Kelime-i Tevhid Şerhi* de yer almamıştır. Bu nüshaya dayanarak *Yûsuf u Züleyhâ*'nın ilk karşılaştırmalı metni İdris Kadioğlu tarafından hazırlanmış ve Dicle Üniversitesi yayını olarak yayımlanmıştır. Kadioğlu (2005) yayımladığı çalışmanın sonuna eserin dizin ve sözlüğüyle birlikte bu nüshanın fotokopisini de eklemiştir.⁸

Başı:

Hikâyet-i Hazret-i Ya'kûb 'Aleyhi's-Selâm Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm ve bihî Nesta'ın

Ahmedî çok bunda noksânın seniñ

Leyki sâ'ir çokdur ihvânın seniñ

Yâ İlâhî kıl bu nazmın sâtırın

Rahmetiñle râzı eyle hâtırın (Ö1b)

Sonu:

Kâtibine her kim iderse du'â

Âhiretde şâfi' olsun Mustafâ

⁸ Daha geniş bilgi için bk. Kadioğlu, 2005, s. L.

Fâtiha'yla kim bizi yâd eyleye

Hâlık'ı nârından âzâd eyleye (Ö89a)

5. Gönül Ayan (1995) Nüshası (Kitap): Söz konusu yayında, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Kütüphanesi (No. 764) ile Erzurum Atatürk Üniversitesi Seyfettin Özeğe Kütüphanesi'nde (Satın Alınan Kitaplar, No. 316) bulunan iki nüsha karşılaştırılmış ve eserin 538 beyitlik transkripsiyonlu tam metni ortaya konulmuştur.⁹ Yazar bu çalışmasında, *Eyyûb Peygamber Kıssası* 'nın yeni bir nüshasını ortaya koymuştur, denilebilir.¹⁰

6. Ali İhsan Yapıcı (2006) Nüshası (Tez): Söz konusu yüksek lisans tezinde eserin H. 1234, H. 1241, H. 1259, H. 1263, H. 1288 tarihlerinde istinsah edilmiş olan beş nüshası kullanılarak 2801 beyitlik karşılaştırmalı/transkripsiyonlu tam metni ortaya konmuştur. Yazar bu çalışmasında, *Yûsuf u Züleyhâ* 'nın yeni bir nüshasını ortaya koymuştur, denilebilir.¹¹

⁹ Gönül Ayan neşrinde eserin (*Yûsuf u Züleyhâ*) üç nüshası tanıtıldıktan sonra “Bu üç *Yûsuf u Züleyhâ* nüshasının başında *Mevlid-i Şerîf* bulunmaktadır.” (Ayan, 1995, s.12) notu düşülmüştür. Yazarın bahsettiği *Mevlid-i Şerîf* 'in, eserin baş tarafında yer alan 48 beyitlik *Ahsen Hikâyet* başlıklı giriş bölümü olduğunu düşünmekteyiz. Bu kısımda, İslâm'ın ilk yıllarında müminlerin çektiği sıkıntılar, müşriklerin Peygamber'e karşı kurdukları tuzaklar, onunla ilgili alınan ölüm kararı ve bunun üzerine gerçekleşen hicret anlatılmaktadır.

¹⁰ Daha geniş bilgi için bk. Ayan, 1995, s. 10-12.

¹¹ Daha geniş bilgi için bk. Yapıcı, 2006, s. 4-6.

BİRİNCİ BÖLÜM

YÛSUF U ZÜLEYHÂ (İNCELEME)

Eser, mesnevî nazım şekliyle yazılmış olup beyit sayısı nüshalara göre farklılık göstermektedir. *Ahsen Hikâyet* başlığı altında 48 beyitlik girişten sonra Ya'kûb (as) hikâyesiyle asıl konuya geçilmiştir. *Yûsuf u Züleyhâ*, mesnevî nazım şekli dışında yer yer *gazel*, *kasîde*, *muhammes* gibi nazım şekillerini de ihtiva etmektedir. Eserde, Züleyhâ ağzından söylenmiş, biri sekiz diğeri altı beyitlik iki *gazel*; altı bentlik bir *muhammes*; üç bentlik bir *murabbâ* ile kasîde başlığı altında Hz. Ya'kûb ağzından söylenmiş altı beyitlik bir şiir vardır. Daha çok Türk şâirlerin mesnevîlerinde görülen bu uygulama, eserdeki monotonluğu ortadan kaldırmak, okuyucuyu dinlendirmek, dinleyicilerin dikkatlerini toplamak ve okuyucuda duygu yoğunluğu yaşatmak amaçları taşımaktadır.

Yûsuf u Züleyhâ hikâyeleri, konuları kutsal kitaplardan ya da Arap ve Fars edebiyatlarından alınmış anonim hikâyelerimizdendir. Bu hikâyeler, konuları ve niteliği yönünden *dinî hikâyeler*, kahramanlarının durumu bakımından *çift kahramanlı aşk hikâyeleri*'dir. *Yûsuf kıssası*, önce Tevrat'ta geçtikten sonra Kur'an'da da yer almış ve *Ahsenü'l-kasas* olarak nitelendirilmiştir. Genelde *Yûsuf u Züleyhâ* hikâyelerinde bulunan ve Ahmedî'nin mesnevîsine de yansıyan ortak tema, konu ve motifleri şöyle sıralayabiliriz:

1. Rüya teması ve rüya ile ilgili motifler.
2. Haset, kıskançlık, hile teması ve ilgili motifler.
3. Ayrılık, şefkat, ağlama teması ve ilgili motifler.
4. Tevekkül, sabır teması ve ilgili motifler.
5. Kuyuya atılış ve kervana satılış ile ilgili motifler.
6. Kayış kemer, altın tas; kanlı gömlek, şifâ gömleği motifleri.
7. Saat ilmi ve rüya tabiri ile ilgili motifler.
8. Güzellik teması, Yûsuf'un güzelliği karşısında kadınların ellerini kesmesi motifi.
9. Olağanüstü olaylarla ilgili temalar. Kurt, Koyun, Deve, Taş gibi varlıkların konuşması motifleri.
10. Sayılar (özellikle, yedi ve kırk sayıları) ile ilgili motifler.
11. Aşk teması. beşerî aşkın (Züleyhâ'nın aşkı) ilahî aşka dönüşmesi motifi.

12. Misafirperverlik, ziyafet teması ve ilgili motifler.
13. Duâ, bedduâ teması ve ilgili motifler.
14. Kıtlık yılları ile ilgili motifler.
15. Sırrı ifşa etme teması ve ilgili motifler.
16. İslama girme, nikah teması ve ilgili motifler.
17. Haberleşme (mektupla) teması ve ilgili motifler.
18. Tılsımlı sarık motifi.
19. Gurur, kibir, nefis terbiyesi teması ve ilgili motifler.
20. Kavuşma, vuslat teması ve sevinç gözyaşları motifi.

Hikâyede genel olarak üç kahraman (Ya‘kûb, Yûsuf, Züleyhâ) ve bunların başlarından geçen olaylar öne çıkmaktadır. Girişten hemen sonra hikâye, *Hikâyet-i Ya‘kûb (as)* başlığı altında Ya‘kûb’un hikâyesi ile başlamakta ve *Vefât-ı Hazret-i Ya‘kûb (as)* başlığı altında onun vefâtının anlatımı ile sona ermektedir.

1. Yûsuf u Züleyhâ’nın Özeti

Ken‘ân (Filistin) diyarında yaşayan Hz. Ya‘kûb’un on iki oğlu vardır. Anneleri vefat edince Yûsuf ile Bünyâmin küçük yaşta öksüz kalır. Yûsuf, babasının sevgisi ve gördüğü rüya (ay, güneş ve on bir yıldızın kendisine secdesi) sebebiyle dikkat çeker. Ya‘kûb rüyayı Yûsuf’un ileride yüceleceği şeklinde yorumlar ve kardeşlerine anlatmamasını tembih eder; ancak rüya duyulunca kardeşlerin kıskançlığı artarak devam eder.

Kardeşleri Yûsuf’u Şeddad Kuyusu’na atarlar ve kanlı gömlek hilesiyle Ya‘kûb’u aldatmaya çalışırlar. Yûsuf’a kuyuda Cebrâil yardım eder, olağanüstü karşılaşmalar ve öğütler aktarılır. Bir kervan gelir ve Yûsuf’u kuyudan çıkarırlar. Kardeşleri onu “sahibinden kaçan köle” diye tanıtip Mâlik’e satarlar ve Yûsuf Mısır’a götürülür. Mağrip ülkesi padişahının güzel kızı Züleyhâ rüyasında gördüğü Yûsuf’a âşık olur ve babasından kendisini Yûsuf’a vermesini ister. Babası dileğini kabul eder onu Mısır ülkesinin padişahıyla evlendirir. Mısır ülkesinin padişahıyla evlen Züleyhâ köle olarak satılan Yûsuf’a müşteri olur ve onu satın aldırır, sonra da Yûsuf’u elde etmeye çalışır. Put odasında kapılar kilitlenir; Yûsuf duâ eder, kapılar açılır; Züleyhâ iftira eder, beşikteki çocuğun şahitliğiyle Yûsuf’un masumiyeti anlaşılır. Fitne büyüyünce Yûsuf hapse girer. Ona zindanda rüya tabiri ilmi verilir. Melik Reyân’ın büyük rüyası (yedi semiz-yedi cılız öküz; yedi dolu-yedi boş başak) Yûsuf tarafından doğru

yorumlanınca Yûsuf zindandan çıkar, devlet işlerinde yetkili (hazineden sorumlu) kılınır ve kıtlık için olağanüstü tedbirler alır.

Kıtlık Ken‘ân‘ı da vurunca kardeşler Mısır‘a buğday almaya gider. Yûsuf onları tanır fakat kendini onlara tanıtmaz, diğer gelişlerinde Bünyâmin‘i de getirmelerini ister. Bünyâmin gelince Yûsuf onu yanında tutmak için altın tası yüküne koydurur. Sonunda ilahî emirle kimliğini açıklar, gönderdiği şifâ gömleği Ya‘kûb‘un gözlerini açar ve aile Mısır‘a göç eder. Hikâyede Ya‘kûb‘un şefkati ve sabrı, Züleyhâ‘nın iffeti ve aşkı, Yûsuf‘un güzelliği ve masumiyeti anlatılır. Hikâye kahramanlarının ölümüyle olay örgüsündeki düğümler çözülür. Yûsuf‘un naaşının Nil‘e konulması ve ileride Mûsâ‘nın onu Ken‘ân‘a götüreceği vasiyetiyle kıssa sona erer ve şair de hâtimede duâ ve savlâtla eseri bitirir.

Diyarbakırlı Ahmedi‘nin *Yûsuf u Züleyhâ* mesnevîsi, Ken‘ân diyarında Hz. Ya‘kûb ve ailesi etrafında gelişmeye başlar. Ya‘kûb‘un çok sevdiği oğlu Yûsuf, küçük yaşta annesini kaybeder ve bir süre halasının yanında kalır. Baba evine döndükten sonra ay, güneş ve on bir yıldızın kendisine secde ettiği bir rüya görür. Ya‘kûb, bu rüyayı Yûsuf‘un ileride yüksek bir makama erişeceği şeklinde yorumlar ve kıskançlık doğurmaması için rüyasını kardeşlerine anlatmamasını öğütler. Ancak rüyanın duyulması, Yûsuf‘u kıskanan kardeşlerinin ona karşı düşmanlık beslemesine yol açar. Kardeşleri hileyle Yûsuf‘u kirlara çıkarıp Şeddad Kuyusu‘na atarlar ve kanlı bir gömlekle babalarını aldatmaya çalışırlar. Ya‘kûb bu hileye inanmaz, fakat elinden bir şey gelmediği için sabra yönelir ve Beytü‘l-ahzân‘da ayrılık acısıyla yaşar. Yûsuf ise kuyuda ilahî yardımla korunur; bir kervan tarafından kuyudan çıkarılır ve kardeşleri tarafından köle olarak satılarak Mısır‘a götürülür. Yolculuk sırasında annesinin kabrini ziyaret etmesi ve uğradığı zulüm, onun masumiyetini ve kaderine teslimiyetini pekiştirir. Mısır‘da hikâye Züleyhâ ekseninde genişler. Züleyhâ, rüyasında gördüğü Yûsuf‘a âşık olur; onu satın aldırır, fakat Yûsuf iffetiyle bu aşka karşılık vermez. Züleyhâ‘nın kurduğu tuzak ve iftira, beşikteki çocuğun şahitliğiyle boşa çıkar. Buna rağmen fitnenin yayılması üzerine Yûsuf, günaha düşmekten hapse girmeyi tercih eder. Zindanda rüya tabiri ilmi kendisine öğretilir; sabrı ve bilgeliğiyle öne çıkar, ancak uzun süre unutulurak hapiste kalır. Melik Reyân‘ın gördüğü büyük rüya, Yûsuf‘un kaderini değiştirir. Rüyayı doğru şekilde yorumlayan Yûsuf zindandan çıkarılır, suçsuzluğu anlaşılır ve devlet yönetiminde yetkili bir konuma yükseltilir. Onun tedbirleri sayesinde Mısır, bolluk ve ardından gelen kıtlık yıllarını atlatır. Kıtlık Ken‘ân‘ı da vurunca Yûsuf‘un kardeşleri buğday almak için Mısır‘a gelir; Yûsuf onları tanır, fakat

kendini hemen tanıtmaz. Küçük kardeşi Bünyâmin'e kavuşması ve yaşanan sınamalar sonunda Yûsuf kimliğini açıklar.

Sonunda Yûsuf'un gönderdiği şifâ gömleğiyle Ya'kûb'un gözleri açılır ve aile Mısır'da buluşur. Yûsuf, halkı kölelikten azat eder; adalet ve merhametiyle hüküm sürer. Ya'kûb'un, ardından Züleyhâ'nın ve Yûsuf'un vefatıyla hikâye tamamlanır. Şair Ahmedî, eseri duâ ve salavâtla bitirerek okuyucuya sabrı ve iffeti öğütler. Hazret-i Yûsuf'un kıssası üzerinden sabır, iffet ve İlahî takdire teslimiyetle insanın çıkacağı yüksek makama işaret eder.

Kur'ân kıssaları gayba ait haberler olup bunlar ibret ve öğüt için kutsal metinlere girmiş insanlara ders vermek için hikâyelere konu olmuştur. Yûsuf Sûresi, Hz. Ya'kûb'un (as) oğluna karşı beslediği derin şefkat ve merhametten dolayı Kur'ân-ı Kerîm'de "Ahzenü'l-kasas" yani "kıssaların en güzeli" olarak nitelendirilmiştir. Bu sûrede; hasedin pişmanlıkla, sabrın zaferle, eziyet ve cezanın sevinçle, hilenin felaketle, ayrılığın ise kavuşmayla sonuçlanacağı öğretilmektedir. Verilen en önemli derslerden biri de şudur: Cenab-ı Hak bir kuluna hayır murat ettiğinde, hiçbir güç buna engel olamaz.

Bediüzzaman Saîd-i Nursî, talebelerinden birine gönderdiği nükteli bir mektupta Yûsuf Sûresi'nin sonlarında geçen bir ayeti izah ederken aslında bu kıssayı da özetlemekte ve kıssadan alınması gereken dersi o talebesinin nezdinde tüm insanlığa aktarmaktadır. Ahzenü'l-kasas olan Hz. Yûsuf'un (as) kıssasının sonuna işaret eden "Beni Müslüman olarak vefat ettir ve beni salih kullarına kat" (Yûsuf, 12/101) meâlindeki âyetin çok yüce, zarif, müjdeli ve hikmetli bir anlamı vardır. Bu anlam şudur: Genellikle mutlu ve huzurlu kıssaların sonunda ayrılık ve yok oluşun haber verilmesi, anlatılan güzelliğin tadını acıya çevirmektedir. Özellikle mutluluk ve refahın zirvede olduğu bir anda ölüm ve ayrılıktan söz edilmesi, dinleyeni hüznendirir ve "eyvah" dedirtir. Oysa bu âyet, Yûsuf kıssasının en parlak anında -Mısır'a azîz olması, anne ve babasına kavuşması, kardeşleriyle barışıp bir araya gelmesi gibi dünyadaki en büyük mutluluğu yaşadığı sırada- Hz. Yusuf'un vefatını bambaşka bir şekilde haber verir ve şöyle seslenir:

"Şu ferahlı ve saadetli vaziyetten daha saadetli, daha parlak bir vaziyete mazhar olmak için, Hazret-i Yûsuf kendisi Cenab-ı Hak'tan vefatını istedi ve vefat etti, o saadete mazhar oldu. Demek, o dünyevî lezzetli saadetten daha cazibedâr bir saadet ve ferahlı bir vaziyet, kabrin arkasında vardır ki, Hazret-i Yûsuf Aleyhisselam gibi hakikat-bîn bir zât, o gayet lezzetli dünyevî vaziyet içinde, gayet acı olan mevti istedi, ta öteki saadete mazhar olsun. İşte, Kur'ân-ı Hakîm'in şu belagatine bak ki, kıssa-i Yûsuf'un hâtimesini ne suretle haber

verdi. O haberde dinleyenlere elem ve teessüf değil, belki bir müjde ve bir sürûr ilave ediyor. Hem irşad ediyor ki: Kabrin arkası için çalışınız; hakikî saadet ve lezzet ondadır. Hem Hazret-i Yûsuf'un âli siddikiyetini gösteriyor ve diyor: 'Dünyanın en parlak ve en sürurlu hâleti dahi ona gaflet vermiyor, onu meftûn etmiyor; yine ahireti istiyor.'¹²

2. Yûsuf u Züleyhâ'nın Bölümleri ve Bölümlerin Özeti

3. En Güzel Kıssa

Diyarbakırlı Ahmedî, “Yûsuf u Züleyhâ” mesnevîsinin girişinde söze besmeleyle başlar; yapılan her işin Allah'ın adıyla anlam ve bereket kazanacağını vurgular. Ardından Allah'a şükür, Hazret-i Muhammed'e salât ve selâm, onun ailesine ve ashabına duâ ile devam eder. Bu kısımda İslâm'ın ilk yıllarında müminlerin çektiği sıkıntılar hatırlatılır; müşriklerin Peygamber'e karşı kurdukları tuzaklar, Daru'n-Nedve'de alınan ölüm kararı ve bunun üzerine gerçekleşen hicret anlatılır. Hazret-i Peygamber'in Hazret-i Ebû Bekir ile yola çıkışı, Hazret-i Ali'nin onun yatağına yatarak canını ortaya koyması, ilahî yardımın ve fedakârlığın bir göstergesidir. Medîne'ye ulaşılmasıyla müminlerin feraha kavuştuğu belirtilir. Son olarak, muhacirlerin teselli arayışı üzerine Allah'ın Yûsuf Süresi'ni (Kur'ân-ı Kerim'in 12. Süresi) indirdiği ifade edilir; bu sûrenin sabır, umut ve hayırlı sona ulaşma mesajı taşıyan “en güzel kıssa” olduğu belirtilerek mesnevînin asıl konusuna zemin hazırlanır.

4. Hazret-i Ya'kûb'un (as) Hikâyesi

Diyarbakırlı Ahmedî, Ya'kûb (as)'ın hikâyesini “Bu meseldür kıssalar-dan hisse al” diyerek öğüt merkezli bir anlatımla başlatır. Ken'ân diyarında yaşayan Hz. Ya'kûb'un on iki oğlu vardır; bunların en küçüğü olan Yûsuf ile Bünyâmin, anneleri Râhile'nin vefatından sonra öksüz kalır. Yûsuf'a acıyan halası, onu evlat edinmek ister ve bir hileyle dedeleri İbrâhim'den kalan kuşağı Yûsuf'un beline bağlayarak “hırsızlık” suçlamasıyla iki yıl yanında alıkoyar. Bu ayrılık Ya'kûb'u derinden yaralar; fakat süre dolunca Yûsuf yeniden baba evine döner. Ardından Yûsuf'un gördüğü büyük rüyaya yer verilir. Ay, güneş ve on bir yıldızın kendisine secde etmesi, ileride erişeceği yüce makama işaret eder. Ya'kûb rüyayı hayra yorar ama kıskançlık doğuracağı için oğlunu uyarır. Buna rağmen rüya kardeşler tarafından öğrenilir ve haset büyür; Yûsuf'u ortadan kaldırmak için gizlice plan kurarlar. Ahmedî, bu noktada okuyucuyu uyarak kıssayı kin ve nefretle değil, ilahî hikmet ve ibret gözüyle

¹² Bk. Saîd-i Nursî, *Mektûbât (Yirmi Üçüncü Mektup)*, s. 283. <https://risaleoku.com/oku/mektubat/283>

okumak/dinlemek gerektiğini vurgular; hatanın kullara, affin ise Allah'a ait olduğunu hatırlatır.

5. Kardeşlerinin Yûsuf'u Götürüp Kuyuya Atması

Ahmedî, Yûsuf'un kuyuya atılışını hem acı hem de ilahî hikmetle yüklü bir sahne olarak anlatır. Kardeşleri Yûsuf'u Beytül-Aksâ yolu üzerindeki Şedad Kuyusu'na götürür; gömleğini çıkarıp beline ip bağlayarak onu kuyuya sarırlar ve rüyasıyla alay ederler. Yûsuf, başına gelenlerin dilinden ve sözünden kaynaklandığını anlayarak ağlar, kardeşlerine özellikle Yehuda'ya yalvarır; ancak merhamet görmez ve kuyuya bırakılır. Tam bu anda ilahî yardım yetişir. Allah'ın emriyle Cebrâil, Yûsuf'u kuyudaki bir taşın üzerine güvenle indirir, ona teselli verir ve kurtuluş müjdesi sunar. Kuyuda nur yüzlü bir pir olarak Hz. Hûd ile karşılaşan Yûsuf, ondan sabır, affedicilik ve güzel ahlâk öğütleri alır. Bu buluşmaya taşın ve mekânın bile şahitlik etmesi, kıssanın sadece bir zulüm hikâyesi değil sabrın, ilahî takdirin ve sonunda gelecek selâmetin habercisi olduğunu gösterir.

6. Koyun Hikâyesi

Ahmedî, "koyun hikâyesi" bölümünde Yûsuf'un kuyuya atılmasından sonra kardeşlerinin kurduğu hileyi ibret yüklü bir anlatımla işler. Kardeşler, Yûsuf'un gömleğini kana bulamak için bir koyun kesmeye karar verirken, bir koyun ilahî bir sevkle bu işe kendisinin vesile olmasını diler ve canını gönüllü olarak feda eder. Kanlı gömlekle Ya'kûb'un huzuruna çıkan kardeşler, Yûsuf'u kurdun yediğini söylerler fakat Ya'kûb gömleğin parçalanmamış olmasından şüphelenir. Getirilen kurt ise dile gelerek Yûsuf'u yemediklerine yemin eder, hatta o kurt, kardeş sevgisiyle kendi kaybolan kardeşini aradığını anlatır. Böylece kardeşlerin yalanı açığa çıkar, Ya'kûb hileyi anlar ve sabra yönelir. Ahmedî bu bölümde hayvanların bile sadakat ve tövbeye bağlı kaldığını gösterir. Buna karşılık insanın kuruntu, yanlış niyet ve Allah'a tam tevekkül etmemesinin nasıl büyük bir imtihana dönüştüğünü vurgular. Ya'kûb'un hüznünü, pişmanlığını ve sonunda ilahî teselliyle ayakta kalışını anlatır.

7. Hazret-i Yûsuf'un Kuyudan Kurtulması

Ahmedî, Yûsuf'un kuyudan kurtuluş sürecini sabır, pişmanlık ve ilahî hikmet ekseninde anlatır. Kardeşlerinin zulmünden sonra kuyuda imtihana çekilen Yûsuf, Allah'ın korumasıyla hayatta kalırken; bu ayrılık Ya'kûb'u çaresizliğe sürükler. Kardeşi Yehûdâ ise yaptığı hatadan dolayı derin bir pişmanlık duyar ve gizlice kuyunun başına giderek Yûsuf için ağlar. Onu kaybettiğini sınıırken kuyudan gelen sesle Yûsuf'un sağ olduğunu anlar; iki kardeş acı ve

hasretle konuşur. Yehûdâ, kardeşini hemen çıkaramayacağını söyler ama onu teselli eder, yiyecek getirir ve durumu çözmeye söz verir. Yûsuf ise babasına selam söyler fakat kuyuda olduğunun ona söylenmemesini tembih eder; çünkü babasının hüznünün artmasını istemez. Bu bölümde Ahmedî, Yûsuf'un meta-netini, Yehûdâ'nın tövbesini ve ilahî takdir karşısında insanın aczini ön plana çıkararak kurtuluşun sabırla ve Allah'a teslimiyetle geleceğini vurgular.

8. Zaman Tanzimi Hakkında Mucize

Ahmedî, bu bölümde Yûsuf'a kuyuda verilen bilginin ilahî bir lütuf ve mucize olduğunu vurgular. Yûsuf, kardeşi Yehûdâ'ya vaktin ne olduğunu sorar; aldığı cevapla zamanın kuşluk vakti olduğunu anlar ve nefesiyle vakit tayin etmeyi öğrenir. Böylece gece ve gündüzün on ikişer saatten yirmi dört saat olduğunu idrak eder; bu bilgi Yûsuf'a mahsus bir mucize olarak sunulur ve onun kuyuda namaz kılmasına vesile olur. Ahmedî, insan bedeninin ve nefesin düzenli işleyişini Allah'ın kudretine bağlayarak zaman bilincinin Yûsuf'la ortaya çıktığını belirtir. Bu sırada Yehûdâ, kardeşlerine Yûsuf'un yaşadığını ve ona yiyecek verdiğini söyler ancak kardeşleri bu duruma öfkelenir ve niyetlerinin Yûsuf'un ölmesi olduğunu açıkça belli ederler. Bunun üzerine Yehûdâ susmayı tercih eder, gizlice Yûsuf'a yiyecek taşımaya devam eder ve ona sabrı öğütleyerek uygun bir vakitte kardeşlerini razı edip onu kuyudan kurtarma umudunu canlı tutar.

9. Kervanın Kuyuya Gelmesi

Ahmedî, kervanın kuyuya gelişini Yûsuf'un kaderinin dönüm noktası olarak anlatır. Kuyuya atılışının üzerinden üç gün geçtikten sonra Arap diyarından gelen ve başında Mâlik b. Zu're'nin bulunduğu bir kervan, su almak için kuyunun yanında konaklar. Hizmetçiler Büsrâ ve Beşîr kovayı kuyuya indirince Yûsuf gizlice kovaya tutunur; ilahî yardım ve meleklerin desteğiyle kovayı büyük güçlüklerle yukarı çekerler. Kuyunun içini dolduran nur ve Yûsuf'un ortaya çıkışı herkesi hayrete düşürür. Yedi yaşındaki Yûsuf'un eşsiz güzelliği, Ahmedî tarafından insanüstü bir nitelikte tasvir edilir; Allah'ın güzelliğinin çoğunu ona verdiği vurgulanır. Kervandakiler su yerine bu nuru bulduklarını sanır, Yûsuf'a hayran kalır ve onu Mısır'a götürüp satmayı düşünürler. Böylece Yûsuf, kuyudan kurtularak yeni bir imtihan ve kader yolculuğuna adım atar.

10. Yûsuf'un Kardeşleri Tarafından Satılması

Ahmedî, Yûsuf'un satılmasını ihanet ve ayrılık duygusu etrafında anlatır. Kervanın kuyunun başında konakladığını öğrenen kardeşleri hemen gelir, Yûsuf'u Mâlik'in yanında görür ve onu köle olarak satmaya karar verirler.

Şem‘on başta olmak üzere kardeşleri Yûsuf‘u tehdit ederek kendisini “köleyim” demeye zorlar; aksi hâlde öldürüleceğini söylerler. Korkuya kapılan Yûsuf gerçeği gizler ve kardeşlerinin sözünü doğrular. Kardeşler, Yûsuf‘u kusura ve kaçmaya meyilli bir köle gibi tanıtarak yalnızca on sekiz akçeye satarlar; böylece hem büyük bir hıyanet işler hem de onun gerçek değerini hiçe sayarlar. Satıştan sonra Yûsuf, kardeşlerinden babasına selam götürmesini ister ve ayrılığın acısıyla ağlar. Mâlik onu teselli etmeye çalışsa da Yûsuf, ağlamanın sebebinin kölelik değil, kendisini çok seven yaşlı babasından koparılması olduğunu söyler. Sonunda Yûsuf bir deveye bindirilir ve Mısır‘a doğru yola çıkarılır; bu sahne, masumiyetin satıldığı, kaderin ise yeni bir imtihanla yön değiştirdiği an olarak hikâyede derin bir hüznle yer alır.

11. Hazret-i Yûsuf’un Yolda Annesinin Kabrine Uğraması

Ahmedî, kabir ziyareti bölümünde Yûsuf’un iç dünyasını ve merhamesini ön plana çıkarır. Mısır yolunda annesinin mezarının bulunduğu mezarlığın yanından geçerken Yûsuf gizlice kabre gider, uğradığı zulmü ve içine düştüğü gurbet hâlini annesine arz eder; kaderine rıza göstererek gözyaşı döker. Onu deve üzerinde göremeyen bekçi, Yûsuf‘u kaçtı sanıp mezar başında yakalar ve acımasızca döver. Bu zulüm karşısında Yûsuf’un ahı göğe yükselir; duâsı üzerine kölenin eli felç olur, kervanın üzerine kara bulutlar çöker ve şiddetli bir yağmur başlar. Belanın sebebinin anlayan kervanbaşı Mâlik, Yûsuf’un gönlünü alır ve duâ etmesini ister. Yûsuf’un duâsıyla felç çözülür, bulutlar dağılır. Bunun üzerine Mâlik, Yûsuf’un masumiyetini ve kerametini kabul eder; ona iyi davranılmasını emreder, güzel elbiseler giydirir ve yolculuk şartlarını iyileştirir. Böylece bu bölüm, Yûsuf’un hem mazlum hem de affedicî oluşunu, duâsının kabulünü ve ilahî himayenin yol boyunca onunla olduğunu göstererek sona erer.

12. Züleyhâ’nın Kim Olduğunu Beyan Eder

Ahmedî, Züleyhâ’yı anlatırken sözü aşkla açar ve onu ilahî hikmetle örülü bir sevda kahramanı olarak tasvir eder. Mağrip ülkesinin hükümdarı Taymuş’un eşi benzeri olmayan güzellikteki kızı Züleyhâ, bir gece rüyasında Yûsuf‘u görür ve onu görür görmez derin bir aşka düşer; bu aşk onu zayıf düşürür, sağlığını elinden alır ve kimseye açıklayamadığı bir derde sürükler. Babası onun hâlinden aşka tutulduğunu anlayınca gerçeği sorar; Züleyhâ da rüyasında gördüğü bu nur yüzlü gencin adının Yûsuf olduğunu, Mısır‘da yaşadığını ve kendisini Mısır sultanı olarak tanıttığını anlatır. Babası, Mısır sultanının yaşlı ve çirkin biri olduğunu söylese de Züleyhâ bu aşktan vazgeçmez; sonunda Taymuş, kızının helâk olmasından korkarak onu Mısır sultanı Melik Reyân’a

vermeye razı olur. Görkemli bir düğünle Mısır'a giden Züleyhâ, gerdek gece-
sinde karşısında rüyasındaki sevgiliyi değil, yaşlı bir adam bulunca büyük bir
hayâl kırıklığı yaşar ve bayılır. Ahmedî burada ilahî korumayı öne çıkarır. Al-
lah, Züleyhâ'yı iffetsizliğe düşürmez, Melik Reyyân'ın yanına cin taifesinden
bir suret gönderir ve Züleyhâ'yı Yûsuf hatırına muhafaza eder. Bu hikâyede
şair, aşkın insanı sürüklediği hâlleri gösterirken asıl vurguyu îmânın, ihlâsın ve
Allah sevgisinin namusu ve kalbi nasıl koruduğu üzerine yapar; kulun gönlü
Allah'a bağlıysa, ilahî himayenin onu her iki dünyada da ayakta tutacağını
öğütler.

13. Yûsuf'un (as) Mısır'a Girmesi

Ahmedî, Yûsuf'un Mısır'a girişini büyük bir sahne olarak anlatır. Kervan
yaklaştıkça Yûsuf'un güzelliği herkesi kendine çeker; onu görenlerin kimi hay-
ran olur, kimi aşk sarhoşu gibi mest düşer. Bu haber Mısır halkına yayılır, genç
yaşlı herkes kervanın yolunu doldurur. Yûsuf'un gelişi güneşin doğuşuna ben-
zetilir; onun nurunun karşısında başkalarının güzelliği silinir. Züleyhâ da bu
haberi alır, rüyasında gördüğü sevgilinin bu gelen genç olabileceğini hisseder
ve büyük bir heyecanla Yûsuf'u görmek ister. Kalabalığın fitneye dönüşmesin-
den çekinen Melik Reyyân, Yûsuf'u gizlice saraya getirterek satılmasını ister.
Pazarda eşi benzeri görülmemiş bir mezat kurulu: Altınlar, miskler, amberler
yığılır; fakat Yûsuf'un ağırlığı hiçbir şekilde tartıya denk gelmez. Onun bir
ağırlığının yüz adam kadar geldiği anlaşılır. En sonunda yaşlı bir kadının getir-
diği üç yumak iplikle tartı eşitlenir; bu olay ilahî hikmetin bir işareti olarak
herkesi hayrete düşürür. Kadın hakkı olduğu hâlde Yûsuf'u almaz, onu tekrar
Melik'e bırakır. Bu sahnede Yûsuf, kardeşlerinin kendisini on sekiz akçeye sat-
masını hatırlar ve Rabbine yönelir. Allah ona, insanın kendine biçtiği değer
kaderinde nasıl karşılık bulduğunu bildirir. Yûsuf bir zamanlar kendini değersiz
gördüğü için düşük bir bedelle satılmış, şimdi ise ilahî takdirle paha biçilemez
bir izzete erişmiştir. Melik Reyyân büyük bedeller ödeyerek Yûsuf'u satın alır;
böylece Yûsuf Mısır'a izzetle girer. Sonunda Züleyhâ, rüyasında gördüğü sev-
giliyi bu kez gerçekte karşısında görür ve "Bu gelen o sevgilidir, kölelik ona
yakışmaz" diyerek hayret ve aşkla ona bakar.

14. Züleyhâ Ağzından Söylenen Gazel

Bu bölümde Ahmedî, Züleyhâ'nın dilinden söylenen şiirle aşkın derinli-
ğini ve yakıcılığını gözler önüne serer. Züleyhâ, Yûsuf'u daha önce rüyada gör-
düğünü, bu aşk uğruna yurdunu, aklını, servetini ve huzurunu kaybettiğini dile
getirir; yıllar süren hasretin ardından sevgilisine kavuşmayı, derdine derman
bulmak olarak görür. Şair, burada aşkın göze ve gönle etkisini açıklayarak

“görmek” ile “uzakta kalmak” arasındaki farkı anlatır; mum–pervane benzetmesiyle aşkın düşüncede kalınca sabır, gözle birleşince ise yakıcı bir ateş olduğunu vurgular. Ardından hikâye ilerler. Züleyhâ, Yûsuf’u ipekler ve süslerle donatır, onu herkesten saklar; fakat bu yakınlık masum bir hayranlıktan çıkarak hileye dönüşme tehlikesi taşır. Yûsuf ise bu durumdan korkar, nefesine yenilmemek için Allah’a sığınır. Ona gelen ilhamda, geçmişte söylediği bir sözün ve yaptığı bir davranışın bu imtihanın sebebi olduğu hatırlatılır; Yûsuf hatasını kabul eder, tövbe eder ve ilahî koruma diler. Böylece bu bölüm hem Züleyhâ’nın aşkının şiddetini hem de Yûsuf’un iffeti, tövbesi ve Allah’a yönelişi üzerinden kıssanın ahlâkî yönünü derinleştirerek hikâyeyi sonraki büyük imtihana hazırlar.

15. Züleyhâ’nın Aşk Sırrını Dadısına Söylemesi ve Onun Yûsuf’a Tuzak Kurması

Ahmedî bu bölümde, Züleyhâ’nın sabırla içinde büyüttüğü aşkın artık taşkın bir isteğe dönüşmesini ve bu isteğin dadı aracılığıyla “planlı” bir tuzağa evrilmesini anlatır. Aradan yıllar geçer; Yûsuf, Züleyhâ’nın yanında yedi yıl kalır, ona itaatte kusur etmez ama gözünü ve gönlünü haramdan korur. Yûsuf on dört yaşına varınca Züleyhâ’nın içindeki ateş şiddetlenir; cilve ve nazla onu kendine çekmek ister fakat Yûsuf yine de yüz vermez, hiçbir edepsiz bakışa meyletmez. Züleyhâ, sırrını kimseyle paylaşmadan yanıp tutuştuğunu, bu derdin kendisini tükettiğini fark edince çareyi dadısına açılmakta bulur; rüyada gördüğü sevgiliyi şimdi dünyada bulduğunu, yıllardır sakladığı aşkın karşılıksız kaldığını söyleyerek dadıdan bir yol ister ve ne isterse vereceğini vaat eder. Dadı ise önce Züleyhâ’yı uyarır; Yûsuf’un güzelliğini yalnız kendine sakladığı için şehirde herkesin ona kırgın olduğunu, bu yüzden işinin zor olduğunu söyler; ardından da gizli bir mekân ve düzenek kurarak “vuslata” kapı açacağını vaat eder. Bu amaçla Züleyhâ’nın beş kapılı put evini seçerler; dadı bir nakkaş getirterek içerideki gizli odanın duvarlarına Yûsuf ile Züleyhâ’yı sarmaş dolaş gösteren resimler yaptırır. Nakkaş, Yûsuf’un güzelliğinin “nur” tarafını tam yakalayamayacağını, bu güzelliğin ancak ezeli nakkaşın eseri olduğunu söylese de mümkün olduğunca benzeterek resimleri tamamlar; dadı da ona sırrı ifşa ederse canıyla ödeyeceğini tembihler. Resimleri gören Züleyhâ, hayalindeki kavuşmayı duvarda gerçekleşmiş gibi seyredip sevinir; dadıdan, Yûsuf’u buraya çağırmasını, kapıları kilitlemesini, resim sayesinde Yûsuf’un yüzünü kendine çevireceğini umarak planı hemen uygulamasını ister. Dadı, Yûsuf’u “efendinin emri” diye ikna eder; Züleyhâ da süslenip hazırlanır, Yûsuf ise köle olduğu için emre karşı gelemez ama içten içe bu işin tehlikesini hisseder. Put

evine girildiğinde sahne iki önemli ayrıntıyla gerilir: İçeride hasta bir bebek (Melik'in akrabasının çocuğu) vardır ve Züleyhâ, yapacağı işten utanıp putunu örtmek ister. Yûsuf tam burada, Ahmedî'nin kıssaya yerleştirdiği güçlü ahlâkî itirazı yükseltir: “Görmeyen, işitmeyen bir puttan utanıyorsun da her şeyi gören gerçek mabuttan nasıl utanmazsın?” Bu sözler, Züleyhâ'nın küfür içinde olduğunu, doğruluktan mahrum kaldığını da açığa çıkarır; şair, akli ikiye ayırıp (dünya akli, din akli) îmân sahipliğinin insanı haramdan alıkoyan asıl ölçü olduğunu uzun bir ara açıklamayla vurgular. Ardından olay yeniden hızlanır: Yûsuf duvardaki resme bakınca şaşırır; resimde kendisine sarılan kadını görünce bunun Züleyhâ olabileceğini düşünür ve ilk defa dönüp yüzüne bakar. Züleyhâ da bu bakışı fırsat bilip onu kucaklamaya, kuşağının düğümlerini çözmeye yeltenir; Yûsuf ise niyetin zinaya vardığını anlayınca kesin bir dille reddeder, Allah'a sığınır ve “Eğer sen yardım etmezsen düşerim” diyerek duâ eder. İlâhî yardım gecikmez: Rivayetler anılır ama Ahmedî'nin aktarımında belirleyici işaret, beşikteki çocuğun hakikati söylemesi ve Yûsuf'u uyarmasıdır; bunun üzerine kapılar açılır, Yûsuf kaçmaya koyulur. Züleyhâ peşinden koşar, gömleğini arkadan çekip yırtar. Tam bu sırada Melik Reyân, çocuğu ziyaret için put evine geliverir ve ikisini bu hâlde görünce iş büyür. Züleyhâ kendini kurtarmak için suçu Yûsuf'a atar; Yûsuf ise masumiyetini savunur ve gerçeğin beşikteki çocuğa sorulmasını ister. Çocuk konuşur; yırtık öndeyse Yûsuf, arkadaysa Züleyhâ suçludur; gömlek arkadan yırtık çıkınca iftira boşa düşer. Ahmedî burada bir kez daha gizemi öne çıkarır: Allah, olup biteni çıplak bir itirafla değil, bir işaret ve delil üzerinden açtırır; insanları bütünüyle rezil etmeden hakikati bildirir. Bölümün sonunda gerilim yön değiştirir: Melik Züleyhâ'nın suçunu anlar; Züleyhâ utançla sarsılır, Yûsuf'u “sırrı ifşa etmekle” içinden suçlar. Fakat kıssa burada bitmez; Ahmedî, Yûsuf'a gaybdan gelen hitapla yeni bir ders ekler: Kendisine sığınan birinin sırrını açığa vurmanın da bir bedeli vardır; Züleyhâ kâfir bile olsa “sevgili” diye güvenmişken onun ayıbını yaymamak gerekirdi. Bu yüzden Yûsuf'un da bir süre mihnete uğrayacağı, zindanın bu hatanın kefareti olacağı söylenir. Aynı pasaj, müminler için ümit kapısıdır: Allah kendisini “Settâr” ve “Gaffâr” olarak tanıtır; kul “dostum” diye O'na yönelirse, Allah onu mahrum etmeyeceğini, ayıbını örteceğini bildirir. Ahmedî, bölümü yine duâ ve salavatla bitirir: Ayıpların örtülmesini ister, insanın aceleyle başkasının kusurunu açığa vurma eğilimine karşı okuyucu/dinleyiciyi uyarır.

16. Yûsuf'un (as) Züleyhâ'dan Ayrılması

Bu bölümde Ahmedî, Yûsuf ile Züleyhâ arasındaki ayrılığın nasıl gerçekleştiğini, bu ayrılığın hem ilâhî bir ikaz hem de aşkın en yakıcı imtihanı

olduğunu anlatır. Yûsuf, Züleyhâ'nın sırrını açığa vurduğu için Allah'tan manevî bir ikaz alır; bu ikaz onun kalbinde derin bir pişmanlık uyandırır. Kendi kendine “Ben ne yaptım, bana sığınanı neden ifşa ettim?” diye hayıflanır; bu pişmanlık, ayrılığın ilk kıvılcımı olur ve Yûsuf'un iç dünyasında büyük bir hü-zün ateşi yakar. Melik Reyyân ise olup biteni anlayınca meseleyi açıkça büyütmenin devlete ve hanedana zarar vereceğini fark eder. Yûsuf'un suçsuz olduğunu bilir; fakat onu cezalandırmak ya da zindana atmak dedikodulara yol açacaktır. “Gizli kalması gereken sır, açığa çıkarsa herkesi rezil eder” düşüncesiyle en uygun yolu seçer ve meseleyi örtmeyi tercih eder. Bu nedenle Yûsuf'u Züleyhâ'nın meclisinden uzaklaştırır; ona sertçe, artık hareme girmemesini, yalnızca kendisine hizmet etmesini emreder. Bu emir, Yûsuf için bir bakıma kurtuluştur; Züleyhâ'nın hilesinden ve nefsin sınavından ancak böyle uzak kalabilecektir. Yûsuf, Melik'in yanına çekilir ve saray hizmetine girer. Ancak bu ayrılık Züleyhâ için bir yıkım olur. Onun gözünde Yûsuf güneş gibidir; sevgilinin meclisten çekilmesiyle o güneşin üstü kara bulutlarla örtülür. Züleyhâ, Yûsuf'un gidişiyle aşkının gerçek ağırlığını hisseder. Yanında iken dayanabildiği hasret, ayrılıkla birlikte ateşe dönüşür; gönlü sükûnetini kaybeder, aklı karışır, feryat ve ah ile perişan bir hâle düşer. Böylece Ahmedî, Yûsuf'un Züleyhâ'dan ayrılışını yalnızca bir mekân değişikliği olarak değil, pişmanlık, hikmet ve aşkın acıyla olgunlaşması olarak sunar. Bu ayrılık hem Yûsuf için bir korunma hem de Züleyhâ için aşkın en yakıcı imtihanı olur.

17. Züleyhâ'yı Ayıplayan Kadınların Yûsuf'u Görünce Ellerini Kesmesi

Bu bölümde Ahmedî, Züleyhâ'nın sırrının açığa çıkışıyla başlayan toplumsal baskıyı ve bunun nasıl yeni bir imtihana dönüştüğünü anlatır. Yûsuf'tan ayrılığın üzerinden üç ay geçtikten sonra, olayı bilen dadı ve nakkaşın sözleri dilden dile yayılır; gizli tutulması gereken sır artık bütün Mısır'da konuşulur hâle gelir. Züleyhâ, yıllarca sakladığı aşkının ifşa edilmesiyle derin bir pişmanlık ve utanç yaşar; ağlar, feryat eder ve aşkını açıklamakla kendini nasıl rezil ettiğini düşünür. Onun için asıl acı, sevdanın kendisi değil, bu sevdanın dillere düşmesidir. Mısır'ın soylu kadınları Züleyhâ'yı ağır şekilde kınar; onu namusunu hiçe saymakla, bir köleye gönül vermekle suçlarlar. “Bir sultan hanımı böyle bir işe nasıl düşer?” diyerek hem Züleyhâ'yı hem de Yûsuf'u küçümserler. Züleyhâ, kendisini ayıplayan bu kadınların sözlerini duydukça içindeki öfke ve kırgınlık artar fakat onları açıkça karşısına almak yerine, ibretlik bir ders vermeye karar verir. Onlara Yûsuf'u gösterecek, güzelliğini bizzat görmelerini sağlayarak kendi durumunu anlamalarını isteyecektir. Bu niyetle Melik Reyyân'a başvurur ve Mısırlı soylu kadınların davet edilmesini ister. Yûsuf'un

hâlâ onun hizmetinde olduğunu zanneden kadınlar, sohbet ve ikram için toplanırlar. Züleyhâ, Melik'ten Yûsuf'un gelip misafirlere hizmet etmesi için izin alır; Melik de buna razı olur. Böylece Züleyhâ'nın planı hayata geçer ve Yûsuf davete katılmak üzere çağrılır. Yûsuf'un meclise girişiyle birlikte, Züleyhâ'nın iç dünyasında yeniden bir canlılık belirir; onu görür görmez sanki ölü bedenine can gelmiş gibi olur. Bu sahne hem Züleyhâ'nın aşkının hâlâ sönmediğini hem de yaklaşan büyük ibret sahnesinin zeminini hazırlar. Ahmedî, bu noktada anlatımı keserek, Mısırlı kadınların Yûsuf'un güzelliği karşısında yaşayacakları hayreti ve kendi kınamalarının nasıl kendilerine döneceğini haber verir.

18. Yûsuf'un (as) Hapse Girmesi

Bu bölümde Ahmedî, Yûsuf'un zindana atılışını bir ceza sahnesi olmaktan ziyade ilahî hikmetin tecellî ettiği yeni bir imtihan ve yükseliş zemini olarak kurgular. Züleyhâ'yı kınayan Mısırlı kadınlar, dedikoduların sona ermesi ve Züleyhâ'nın itibarının korunması için Yûsuf'un zindana atılmasını teklif ederler; böylece hem halk nezdinde "terbiye edilmiş" bir köle görüntüsü oluşacak hem de söylentiler dinecektir. Züleyhâ, bu sözlerin ardındaki kurnazlığı fark etse de sonunda kadınların telkiniyle Yûsuf'u zindana göndermeye razı olur. Ahmedî burada, kadınlarla yapılan istişarenin hayırlı sonuç vermediğini özellikle vurgulayarak didaktik bir mesaj verir. Züleyhâ, Yûsuf'u zindana göndermekle birlikte ona zarar gelmemesi için gizlice tedbirler alır. Zindan başgardıyanını çağırarak Yûsuf'a iyi davranmasını, özel yemekler verilmesini, elbiselelerinin çıkarılmamasını ve ona bir mahkûm gibi muamele edilmemesini tembihler. Bu sözleri pekiştirmek için yüklü miktarda altın dağıtır ve Yûsuf'un her bakımdan korunmasını ister. Böylece zindan, görünürde bir ceza mekânı olsa da Yûsuf için tam anlamıyla bir eziyet yeri hâline gelmez. Yûsuf zindana girdiğinde anlatımın yönü değişir ve mekânın manevî dönüşümü ön plana çıkar. Onun nurlu varlığıyla zindanın karanlığı dağılır; Yûsuf önce ortamı temizler, mahkûmların kirli elbiselerini yıkatır, düzen ve ferahlık sağlar. Kendisi zorluklara katlanırken başkalarına hizmet etmeyi tercih eder; böylece mahkûmlar arasında kısa sürede huzur ve güven ortamı oluşur. Züleyhâ'nın gönderdiği yemekleri yalnızca kendisi için değil, bütün mahkûmlarla paylaşması, onun ahlâkî üstünlüğünü ve fedakârlığını pekiştirir. Sonuçta Ahmedî, zindanı bir azap mekânı olmaktan çıkarıp adeta bir huzur ve mutluluk diyarına dönüştürür. Yûsuf'un sabrı, hizmeti ve paylaşımı sayesinde mahkûmlar için dar zindan bir cennet gibi olur; hatta özgürlüğü arzulamaz hâle gelirler. Bu sahne, Yûsuf'un her şartta iyilik üreten, bulunduğu yeri aydınlatan bir peygamber olduğunu

gösterirken, zindanın da ileride gerçekleşecek büyük ilahî planın önemli bir durağı olduğunu haber verir.

19. Yûsuf'a (as) Rüya Tabiri İlmi Verilmesi

Bu bölümde Ahmedî, Yûsuf'un zindandaki hâlinin ilahî bir lütuf ve eğitim sürecine dönüşmesini anlatır. Allah Te'âlâ, Cebrâil'i Yûsuf'a göndererek onun gönlünü alır ve rüya tabiri ilmini kendisine ikram ettiğini bildirir. Cebrâil, Yûsuf'un zindana düşüşünün hikmetini açıklar: Züleyhâ'nın sırrını aceleyle ifşa etmesi, onun bu imtihana sevk edilmesine sebep olmuştur; ancak bu, bir ceza olmaktan ziyade ilahî bir koruma ve arındırma maksadı taşır. Zindan, Yûsuf'u kadınların tuzaklarından ve güzelliğinin yol açacağı fitnelerden muhafaza eden bir sığınak hâline gelmiştir. Aynı zamanda bu olay, insanlar için doğruluk, sabır ve sır saklamanın önemine dair ibretlik bir ders olacaktır. Cebrâil'in verdiği bu müjdeyle Yûsuf'un kalbi ferahlar; her zorluğun ardında bir kolaylık bulunduğunu idrak eder. Bununla birlikte dünya hayatının tabiatının sevinçle hüznün arasında gidip gelmek olduğunu da öğrenir. Yûsuf, babası Ya'kûb'un hâlini sorar; onun Beytü'l-ahzân'da sürekli ağladığını, hasretten gözlerinin kör olduğunu duyunca derin bir kedere kapılır. Babasının üzüntüsünün artmaması için kendi durumunun gizli tutulmasını ister. Böylece bu bölüm, Yûsuf'un zindanda hem manevî bir ilimle donatıldığını hem de sabır, hikmet ve kader bilinciyle olgunlaştığını göstererek rüya tabiri ilminin ileride oynayacağı büyük role zemin hazırlar.

20. Aşçıbaşı ile Mezecinin Kral Tarafından Zindana Atılması

Bu bölümde Ahmedî, Yûsuf'un zindandaki yol arkadaşları olan Sâkî ve Çeşnigîr'in hapse düşüş hikâyesini ayrıntılı biçimde anlatır ve olayları ilahî kader perspektifiyle yorumlar. Mısır sultanı ile Rum hükümdarı arasındaki eski düşmanlık, Rum şahını gizli bir suikast planına sevk eder. Rum sultanı, Mısır hükümdarını ortadan kaldırmak için bir casusu zehir, altın ve sahte vaatlerle donatarak Mısır'a gönderir; amaç, sultanın yakınındaki güvenilir bir görevliye zehri içirtmektir. Casus önce Sâkî'ye yaklaşır; ancak onun sadakatini ve ihanet etmeyeceğini anlayınca geri çekilir. Ardından Çeşnigîr'i kandırmak için kehanet, talih ve iktidar vaatleriyle onu aldattır; zehri ve altını ona teslim eder. Casus görevini tamamlayıp Rum diyarına dönerken, olayın görünmeyen yüzü ilahî irade ile şekillenir. Zulme uğramış bir kadın, yaşadıklarını Mısır sultanına anlatır ve bu gizli suikast ihtimalini haber verir. Sultan, kadının uyarısını ciddiye alır; ancak zehrin hangi görevlinin elinde olduğunu kesin olarak bilemez. Bunun üzerine ihtiyatlı davranarak hem Sâkî'yi hem de Çeşnigîr'i zindana attırır. Böylece suç kesinleşmeden tedbir alınmış olur; kadının malı kendisine iade

edilir ve o da muradına erer. Sonuçta Sâkî ve Çeşnigîr, kaderin sevkiyle Yûsuf'un bulunduğu zindana düşerler. Ahmedî, bu sahneyi yalnızca siyasî bir entrikanın sonucu olarak değil, ileride Yûsuf'un rüya tabiri ilmiyle hakîkatın ortaya çıkmasına vesile olacak ilahî bir düzenin parçası olarak sunar. İnsanların kurduğu hilelerin Allah'ın iradesi karşısında hükmünün geçmeyeceği vurgulanır; böylece zindan, yine kaderin düğüm noktalarından biri hâline gelir.

21. Sakinin Kurtulup Aşçıbaşının Asılması

Bu bölümde Ahmedî, Yûsuf'un rüya tabiri ilmiyle zindandaki kader düğümünün nasıl çözüldüğünü ve bunun ardındaki ilahî hikmeti anlatır. Yûsuf'un rüyaları doğru ve eksiksiz yorumlaması kısa sürede insanlar arasında yayılır. Bunu sınamak isteyen Sâkî ile Aşçı, uydurma rüyalar anlatarak Yûsuf'un bilgisini denemek ister. Sâkî, rüyasında üzüm sıkıldığını gördüğünü söyleyince Yûsuf onun yeniden kralın hizmetine döneceğini bildirir. Aşçı ise başında ekmek taşıdığını ve kuşların bu ekmeği yediğini anlatır; Yûsuf, tabiri kötü olduğu için önce susar, ancak ısrar üzerine aşçının hainliğinin ortaya çıkacağını ve ibret olsun diye asılacağını söyler. Yûsuf'un tabiri kısa süre sonra gerçekleşir. Kralın emriyle yapılan aramada Sâkî'nin masum olduğu anlaşılırken, aşçının evinde zehir ve Rum hükümdarının fermanı bulunur. Böylece ihanet açığa çıkar; Sâkî serbest bırakılır, aşçı ise asılır ve rüyada anlatıldığı gibi kuşlara yem olur. Ahmedî burada sadakatin kurtuluş, ihanetin ise mutlaka rezillik getireceğini vurgular. Olan biten, Yûsuf'un rüya tabirinin hakîkatini bir kez daha teyit eder. Sâkî özgürlüğüne kavuşurken Yûsuf ondan, kralın huzurunda kendi suçsuzluğunu hatırlatmasını ister. Ancak bu isteğin ardından Yûsuf'a gaybî bir uyarı gelir: Asıl yardımın insanlardan değil, Allah'tan istenmesi gerektiği hatırlatılır. Yûsuf bunun üzerine tövbe eder; dilin aceleciliğinin insanı nasıl yanıltabileceğini idrak eder. Sâkî ise saray hayatına dönüp eğlenceye dalar ve Yûsuf'u hatırlamayı unuttur. Böylece Yûsuf'un zindanda kalışı uzar; bu gecikme bir ihmâl değil, ilahî takdirin gereğidir ve onun ileride erişeceği büyük makama zemin hazırlayan yeni bir bekleyiş olur.

22. Melik Reyân'ın "Yûsuf Zindanda Kalsın!" Diye Ferman Buyurması

Bu bölümde Ahmedî, Melik Reyân'ın verdiği fermanla Yûsuf'un zindandaki kaderinin ağırlaştığını ve bunun Züleyhâ'nın iç dünyasında nasıl derin bir yıkıma yol açtığını anlatır. Melik, Yûsuf'un zindanda olduğunu öğrenince öfkeyle "Ömür boyu hapiste kalsın" diye ferman çıkarır. Bu haber Züleyhâ'ya ulaşınca onun için adeta kıyamet kopar; sevgilisinden tamamen koparıldığını, artık yüzünü görme umudunun bile kalmadığını düşünerek geçmişteki gafletine yanar. Kadınların sözüne uymasını, Yûsuf'u zindana attırmasını kendi aklının

eksikliği olarak görür ve bu hatanın bedelini ayrılık ateşiyle ödediğini kabul eder. Züleyhâ, pişmanlığını sözle bırakmaz; zindanın yanındaki bir bahçeyi satın alıp oraya yerleşir. Günlerini bahçede dolaşarak, gözlerini zindanın duvarlarından ayırmadan geçirir; hapishaneyi yıktırmak istercesine âh eder. Sevgilisini kendisinden ayıran bu mekânı bir perde gibi görür. Zindancı'yı çağırarak Yûsuf'un hâlini sorar, Melik'in fermanını ona söylememesini tembih eder; Yûsuf'un üzülmemesini, elbet bir gün kurtulacağını bildirir. Onu canından çok sevdiğini, ayrılık acısını kendi yüreğinde taşımaya razı olduğunu ifade eder. Zindancı, Yûsuf'un gece gündüz ağladığını ve hüznünün herkesi etkilediğini söyleyince Züleyhâ daha da kahrolur. Yûsuf'a gönderdiği mesajlarda kendisini onun gamına ortak eder, en azından sesini duymayı diler. Ancak Yûsuf, yaşananların sorumluluğunu Züleyhâ'ya yükler; zindanı ona mesken, Züleyhâ'ya ise bir "gam evi" yaptığını söyler ve uzun süre görüşemeyeceklerini bildirir. Bu sözler Züleyhâ'nın pişmanlığını derinleştirir; ayrılığın bütün yükünü kendi üzerine alır. Yıllar geçtikçe Züleyhâ'nın bedeni de bu ayrılığa dayanamaz. Zayıflar, hastalanır; bahçeye gidecek hâli kalmayınca zindanı görebilmek için köşküne yüksek bir kule yaptırır. Gözleri sürekli zindandadır, gönlü ise ayrılık ateşiyle yanar. Her gün Yûsuf'a altın gönderir, onun rahat etmesini ister; fakat ne servet ne de imkân bu hasreti dindirebilir. Ahmedi bu sahnede, âşığın ahının sevgiliyi de huzursuz ettiğini vurgular: Züleyhâ'nın feryadı Yûsuf'un zindanını dar eder, ayrılık böylece her iki taraf için de ortak bir imtihana dönüşür.

23. *Ya'kûb'un (as) Yûsuf'u Aramak İçin Adam Göndermesi*

Bu bölümde Ahmedi, hikâyenin merkezine Yûsuf'tan çok Ya'kûb Peygamber'in bitmeyen hüznünü yerleştirir. Ya'kûb, ayrılık acısıyla adeta hüznün kandili içinde yanan bir fitil gibidir; durmadan ağlamış, gözleri zayıf düşmüştür. Gönlünden Yûsuf'un adı hiç düşmez; "Oğluma ne oldu?" diye inler, ayrılığın ateşiyle içini dağlar. Bir gün Cebrâil gelip Allah'ın selamını iletir ve Ya'kûb'a, bu kadar çok ağlamasının Yûsuf'u geri getirmeyeceğini hatırlatır. Kardeşleri de bu duruma dayanamaz, babalarına Yûsuf'un adını anmamasını söylerler. Ya'kûb ise evlat acısını ancak yaşayanların anlayabileceğini dile getirir; dili susabilir ama kalbi susmaz. Ya'kûb, bu büyük kederle bir yol üzerine çekilir ve orada kendine bir ev yaptırır. Bu eve "Beytü'l-ahzân" adını verir; çünkü burası onun ağlama, sızlama ve Allah'a hâlini arz etme mekânı olur. İçine kapanır, gözyaşlarıyla Rabbine yalvarır, "Öksüz oğlumu kaybettim, onu aramak için bu yola düştüm" diyerek derdini dile getirir. Yûsuf'un adını duymaya bile hasret kalmıştır; hiç olmazsa başkasının dilinden işitmek ister. Beytü'l-ahzân'a yolu düşenler Ya'kûb'u tanır ve "Bu, kaybolan Yûsuf'un

babasıdır” derler. Ya‘kûb, yolculardan geçenlerden her söz kırıntısını umutla dinler; belki bir haber gelir diye kulak kesilir. Fakat zaman geçer, yolcular gelir gider, yine de Yûsuf’tan hiçbir iz bulunmaz. Ahmedî bu noktada ilahî bir hakîkati vurgular: Allah bir kulunu gizlemeyi dilerse, bütün âlem bir araya gelse onu bulamaz. Ya‘kûb’un arayışı hem bir babanın çaresizliğini hem de kader karşısındaki teslimiyeti derin bir hüzünle ortaya koyar.

24. Yûsuf’un (as) Devesinin Tuhaf Davranışları

Bu bölümde Ahmedî, Yûsuf’un yokluğunun yalnız insanları değil, bir hayvanı bile nasıl derinden etkilediğini anlatan dokunaklı bir sahne kurar. Yûsuf’un küçükken büyütüp sevgiyle baktığı deve yavrusu, onun kayboluşundan sonra adeta yas tutar; başını öne eğip, gözyaşı döker, yemeden içmeden kesilerek hasretle erir. Bu manzara Ya‘kûb Peygamber’in yüreğini daha da sızlatır. Devenin iniltisine dayanamaz ve bir bedeviyi ücretle tutarak onu deveyle birlikte Şâm ve Mısır’a yollar. Amacı, devenin sahibini ya da onu tanıyan birini bulmak; hiç olmazsa bu feryadın dinmesidir. Ya‘kûb, bedeviye ayrıca İbrânî dilinde bir kasîde verir. Bu kasîdeyi gittiği yerlerde, özellikle kalabalık ve eğlence meclislerinde yüksek sesle okumasını ister. Herkes bu dili anlamayacaktır fakat anlayan biri çıkarsa, onun ya Yûsuf’un kendisi ya da Yûsuf’u tanıyan biri olacağını ümit eder. Böylece Ya‘kûb, evladını arama umudunu söz ve ses aracılığıyla uzak diyarlara taşır. Bedevî deveye binerek yola çıkar, önce Şâm şehirlerini dolaşır; ancak ne Yûsuf’tan ne de ona dair bir izden haber alabilir. Bunun üzerine Mısır’a yönelir. Gittiği her yerde kasîdeyi içli bir sesle okur; anlamayanlar bile bu yanık nağmeden etkilenir, derdi olanlar gözyaşlarına hâkim olamaz. Şiir, Ya‘kûb’un acısını yabancı gönüllere bile taşır. Sonunda bedevî Mısır zindanının önünden geçerken deve aniden çöker. Yûsuf’un kokusunu alan hayvan, içeri girmek istercesine zindan kapısında durur. Bedevî kasîdeyi okumaya başladığında devenin gözlerinden yaşlar süzülür. Ahmedî bu sahneyle, Yûsuf’un nurunun ve hatırasının cansız gibi görünen bir varlığı bile kendine çektiğini, kaderin ipuçlarının en umulmadık yerde belirdiğini gösterir; böylece yaklaşan kavuşmanın manevî zeminini hazırlar.

25. Ya‘kûb (as)’ın Kasîdesi

Bu bölümde hikâye, Ya‘kûb Peygamber’in yüreğinden kopan şiirle başlar ve kaderin gizli bağlarını ortaya seren derin bir karşılaşmayla devam eder. Metnin merkezinde baba ile oğul hasreti, ilahî gizleme ve vaktin gelmeden hakîkatin açılmaması teması yer alır. Ya‘kûb’un şiiri, bir babanın evladına duyduğu tarifsiz özlemi dile getirir. Oğlunu kaybetmiş bir peygamber olarak Ya‘kûb, Yûsuf’u hem dünyevî hem manevî bir dayanak, derdine Lokmân

misali çare olarak görür. Şiirdeki hitaplar, yalnızca bir babanın feryadı değil aynı zamanda sabırla yoğrulmuş bir teslimiyetin ifadesidir. Hasret onu tüketmiş, fakat ümidini tamamen söndürmemiştir. Bu şiir Mısır'da, zindan önünde okunduğunda Yûsuf'un kalbine dokunur. Kendi diliyle okunan kasîdeyi tanır; bunun babasından geldiğini anlar ama kaderin perdesi henüz kalkmamıştır. Yûsuf, kendisini arayan bedeviyle konuşur, ona bilmece yoluyla babasını sorar. "On iki dallı ağaç" mecazıyla Ya'kûb'u ve kardeşlerini anlatır. Böylece hem gerçeği gizler hem de karşısındakinin niyetini yoklar. Bedevî, Yûsuf'un kim olduğunu anlamaz; o da kendini açık etmez. Bu gizlilik, ilahî hikmetin gereğidir: Allah kulunu gizlemek isterse, yüz yüze gelenler bile onu tanıyamaz. Burada deve önemli bir sembole dönüşür. Yûsuf'un kokusunu alan deve, zindandan ayrılmak istemez; hâl diliyle sahibini tanır. İnsan tanımazken hayvanın tanınması, sevginin ve sadakatın fitrî derinliğini gösterir. Yûsuf, devenin ve bedevinin daha fazla zarar görmemesi için sırrın açılmasını istemez. Babasına hâlini anlatmamalarını rica eder; çünkü onun acısının artmasını istemez. Aynı zamanda Allah'tan izinsiz atılan her adımın sonuçsuz kaldığını kabul eder ve sabrı seçer. Deve, Yûsuf'u görerek muradına erer ve artık yola çıkabilir. Bedevî Ken'ân'a dönüp Ya'kûb'a Yûsuf'u bulamadığını söyler; fakat zindandaki bir mahkûmun selamını ve duâ isteğini iletir. Ya'kûb, kendi derdi için değil başkaları için duâ eder ve bu duâ hemen kabul olur: Zindanlar açılır, mahkûmların kurtuluş vakti yaklaşır. Ancak Ya'kûb'un kendi duâsı kabul edilmez; çünkü araya giren bir "âh", yani derin bir iç sızısı, ilahî hikmet gereği duâyâ perde olmuştur. Bu bölüm, hikâyede şu mesajı kuvvetle verir: Kader aceleye gelmez, hakikat vaktinden önce açılmaz; sabırla çekilen acı, sonunda rahmete dönüşür.

26. Melik Reyyân'ın Rüya Görmesi ve Yûsuf'un (as) Rüya Tabir Edip Hapisten Kurtulması

Bu bölümde hikâye, "ilâhî vaktin dolmasıyla birlikte" Yûsuf'un zindandan kurtuluşuna açılan kapının nasıl aralandığını anlatır. Uzun süren ayrılık, hapis ve sabrın ardından kader, Melik Reyyân'ın gördüğü rüya üzerinden harekete geçer. Melik Reyyân, uykusunda Nil'in kurduğunu, ardından yedi semiz öküz ile yedi cılız öküzün ortaya çıktığını görür; cılız olanlar semizleri yer. Aynı rüyada yedi dolu başak ve yedi boş başak belirir. Rüya Melik'i dehşete düşürür; ülkenin geleceğini tehdit eden bu işaretin anlamını öğrenmek ister. Saraydaki bütün rüya tabircileri çağrılır; günlerce uğraşırlar fakat bu rüyanın sırrına erişemezler. Çünkü bu rüya, ancak Yûsuf'un ilmiyle çözülebilecek bir rüyadır. Tam bu sırada Melik'in sakisi, yıllar önce zindanda unutulmuş Yûsuf'u hatırlar. Onun rüyaları doğru tabir ettiğini Melik'e bildirir. Bunun üzerine

Melik, sakiyi zindana gönderir. Yûsuf rüyayı dinler ve açık bir şekilde tabir eder: Önce yedi yıl bolluk yaşanacak, ardından yedi yıl şiddetli kıtlık gelecektir. Bu yalnızca bir yorum değil, aynı zamanda bir uyarıdır. Ardından Yûsuf, kıtlıktan korunmak için bolluk yıllarında buğdayın sapıyla birlikte depolanmasını öğütler. Melik, bu hikmetli sözler karşısında hayran kalır ve Yûsuf'u devlet işlerinin başına getirmeyi düşünür. Ancak Yûsuf, hemen zindandan çıkmayı kabul etmez. Masumiyetinin tam olarak ortaya konmasını ister; geçmişte kendisine iftira atan kadınların huzurda gerçeği söylemesini şart koşar. Bu tavır, onun sadece ilim sahibi değil, aynı zamanda “izzet ve adalet sahibi” olduğunu gösterir. Melik, kadınları huzuruna çağırır. Zor bir imtihanla karşı karşıya kalan kadınlar, sonunda gerçeği itiraf ederler. Züleyhâ da artık sırrını gizlemez; suçu üstlenir, iftiranın kendisinden çıktığını açıkça söyler ve Yûsuf'un tertemiz olduğunu ilan eder. Böylece Yûsuf'un masumiyeti herkesin huzurunda kesinleşir. Bu itirafların ardından Melik Reyyân, Züleyhâ'yı saraydan uzaklaştırır ve Yûsuf için bizzat kendi el yazısıyla bir ferman yazar. Bu ferman, yalnızca bir serbest bırakma emri değil; “sabırla çekilen çilenin ilâhî bir karşılığıdır”. Yûsuf, yıllar sonra zindandan çıkarken artık sadece özgür bir insan değil, hikmetle yoğrulmuş bir devlet adamı ve Allah'ın vaadine ermiş bir kuldur. Bu sahne, hikâyenin en güçlü mesajlarından birini verir: “Zindan sabrın mekânı, rüya ise kaderin dili olur; vakti geldiğinde hakikat mutlaka ortaya çıkar.”

27. Hz. Yûsuf'un Zindandan Kurtulması

Bu bölüm, “sabırla geçen yılların ardından ilâhî adaletin tecellî ettiği” Yûsuf'un zindandan kurtuluşunu ve izzetten izzete yükselişini anlatır. Resûlullah'ın Yûsuf'un sabrını öven sözüyle hikâye açılır. Bu söz, Yûsuf'un acele etmeden, Allah'ın hükmünü bekleyerek hareket etmesinin ne kadar büyük bir teslimiyet olduğunu gösterir. Nihayet Melik Reyyân, Yûsuf'un serbest bırakılmasını emreder. Önce hamama gönderilir; üzerine makamına yakışır elbiseler giydirilir. Artık zindanın yorgunluğu değil, vakarın ve olgunluğun izi vardır üzerinde. Yûsuf, Melik'in huzuruna çıktığında İbranice selam verir ve yine bu dille onu över. Melik bu dili tanımaz ve Yûsuf'un kökenini sorar. Yûsuf, Ken'ân diyarından geldiğini, Ya'kûb'un oğlu, İbrâhim'in torunlarından olduğunu söyleyince Melik onun asil bir soydan geldiğini anlar. Kendisinin farkında olmadan büyük bir zulme ortak olduğunu kabul eder ve telafi etmek ister. Hatta tahatını bile ona vermeye razıdır. Ancak Yûsuf'un isteği başka olur. Önce zindandaki mahkûmların serbest bırakılmasını diler. Çünkü kendisi özgürlüğe kavuşurken başkalarının zincir içinde kalmasını istemez. Bu isteği kabul edilir ve zindandaki herkes hürriyetine kavuşur. Böylece Yûsuf, sadece kendi

kurtuluşunun değil, başkalarının da ferahının vesilesi olur. Ardından Yûsuf, Melik'e yaklaşan kıtlık tehlikesini hatırlatır ve çözüm teklif eder. Tahıl ambarlarının başına geçmek ister. Bolluk yıllarında ekimi artırır, buğdayı sapıyla birlikte depolayarak bozulmasını önler. İnsanlar bu yöntemi önce yadırgasa da zamanla hikmetini anlar. Yedi yıl boyunca yapılan bu hazırlık, yaklaşan yedi yıllık kıtlığın Mısır'ı sarsmadan atlatılmasını sağlar. Melik, Yûsuf'un sadece rüya tabircisi değil, aynı zamanda ileri görüşlü bir devlet adamı olduğunu görür. Ona hilat giydirir, hazinedarlık ve baş vezirlik görevini verir. Saray, hizmetkârlar ve yetkiyle donatır. Uzun yıllar boyunca ülke onun tedbirleriyle refah içinde yaşar. Sonunda Melik hastalanır ve halkı toplayarak Yûsuf'u kendisinden sonra tahta layık gördüğünü ilan eder. Herkes bu kararı memnuniyetle kabul eder. Yûsuf ise bu noktada Melik'e en büyük iyiliği yapmak ister. Ona îmân teklif eder. Çünkü dünyadaki saltanatın geçici, ahiret kurtuluşunun ise ebedî olduğunu bilir. Melik, Yûsuf'un bu samimi davetine kulak verir, îmân eder ve kurtuluşa erer. Böylece Yûsuf, hem zindandan saraya hem kölelikten vezirliğe, hem de zulmün içinden adaletin merkezine yükselir. Bu bölüm, hikâyenin en güçlü derslerinden birini verir: “Sabırla beklenen hakikat, vakti gelince yalnızca kuruluş değil izzet, adalet ve hidayet de getirir.”

28. Hz. Yûsuf'un Mısır'a Sultan Olması ve Züleyhâ'nın Yolda Ona Yalvarması

Bu bölüm, “Yûsuf'un Mısır'a sultan oluşu ile Züleyhâ'nın aşkının son imtihanını” birlikte anlatır ve hikâyenin manevî zirvelerinden birini oluşturur. Metin önce “aşkın mahiyetini” açıklayarak başlar. Aşkın iki türlü olduğu söylenir: Biri Allah rızasını hedefleyen “hakikî aşk”, diğeri nefse dayanan “mecazî aşk”. Nefse bağlı sevginin insanı sonunda hor ve perişan ettiği, Allah için olan sevginin ise dünyada çile, ahirette saadet getirdiği vurgulanır. Peygamberlerin ve velîlerin yolu budur. Böylece anlatıcı, Züleyhâ'nın yaşadıklarını sadece bir sevda hikâyesi değil, “aşkın terbiye edici imtihanı” olarak çerçeveler. Bu sırada Melik Reyân vefat eder ve Yûsuf, Mısır'ın sultanı olur. Kölelikten başlayan yolculuk, sabır, iffet ve hikmetle “saltanata” ulaşır. Bu haber Züleyhâ'ya ulaştığında, o artık servetini, güzelliğini ve itibarını yitirmiştir. Ancak Yûsuf'un sultan oluşu ona bir umut olur. Elinde kalan son putu kırar, böylece kalben de eski inancını terk eder ve “hidayete yönelir”. Züleyhâ, Yûsuf'un geçeceği yola çıkarılır. Sultan alayı yaklaşırken o, artık ne mal ne makam ister; tek dileği, yıllardır içinde taşıdığı aşkın görülmesi ve anlaşılmasıdır. Yûsuf onu ilk anda tanımaz. Züleyhâ kendini tanıttığında, yıllarca çektiği acıyı, aşk yüzünden kaybettiklerini, gözlerinin kör oluşunu ve yalnızlığını dile getirir. Bu feryat, aşkın

insanı nasıl eritip dönüştürdüğünün canlı bir ifadesidir. Yûsuf ona merhametle yaklaşır, maddî ihtiyaçlarını karşılamayı teklif eder. Fakat Züleyhâ mal değil, “vuslat” ister. Yûsuf onun ihtiyarlığını hatırlattığında, Züleyhâ bedenini yaşlansa bile ruhun ve kalbin aşkla genç kaldığını söyler. Ardından aşkının delilini ister. Bu noktada hikâyenin en sembolik sahnelerinden biri yaşanır: Züleyhâ, Yûsuf’un uzattığı kırbaça “âh” eder; aşkının ateşiyle kırbacı yakar. Yûsuf ateşe dayanamaz, dizgini elinden bırakır. Züleyhâ ise yıllardır o ateşi içinde taşıdığını söyleyerek, “kadın aşkının sabrını ve derinliğini” dile getirir. Bu sahne, mecazî aşkın bile nasıl yakıcı ve dönüştürücü olabileceğini gösterir. Buna rağmen Yûsuf, ilâhî ölçülere aykırı bir adım atamaz. Onu incitmeden, bedduâsından korkarak, merhametle yoluna devam eder. Züleyhâ da artık bu ayrılığı kabullenir; Yûsuf’u bedduâyla değil, duâ ve hayranlıkla uğurlar. Böylece bu bölüm, iki ayrı kemâli birlikte gösterir: Yûsuf’un “adalet, iffet ve hikmetle sultan oluşunu”, Züleyhâ’nın ise “aşkın ateşiyle yanarak benlikten geçişini ve hakîkate yaklaşmasını”. Hikâye, okuyucuya şu dersi verir: “Makam Yûsuf’u yüceltir, aşk Züleyhâ’yı arındırır; ikisini de farklı yollardan aynı hakîkate yaklaştırır.”

29. Züleyhâ’nın Müslüman Olması ve Hz. Yûsuf’un Onu Nikahla Kendine Alması

Melik Reyyân’ın vefatından sonra Yûsuf Mısır’a sultan olurken, Züleyhâ aşkın ateşiyle her şeyini kaybetmiş, servetini dağıtmış, putunu kırarak hidayete yönelmiş ve son umuduyla Yûsuf’un yoluna çıkmıştır; sultanlık izzetiyle gelen Yûsuf’u karşısında bulan Züleyhâ, aşk uğruna çektiği acıları, düşüşünü ve sadakatini dile getirir, ona kavuşmayı ister, fakat Yûsuf ölçü ve iffeti terk etmeden merhamet gösterip maddî ihtiyaçlarını karşılar, evliliğe izin vermez; böylece hikâye, mecazî aşkın insanı yakıp tükettiğini, hakikî aşkın ise sabır, edep ve ilâhî rızaya bağlılıkla izzet ve kurtuluş getirdiğini ibretli bir karşılaşma üzerinden tamamlar. Züleyhâ, Yûsuf’tan ümidini kesip iç muhasebeye yönelerek hak dini idrak eder, putlarını kırıp samimiyetle Allah’a îmân eder ve bu teslimiyetinin ardından duâsı kabul edilerek hem gençliğine hem de manevî olgunluğa kavuşur; ilâhî emirle Yûsuf onu nikâhla alır, böylece uzun yıllar mecazî aşkın ıstırabıyla yanmış olan Züleyhâ, hakikî aşka erişirken Yûsuf da aşkın imtihanını yaşayarak adalet, sabır ve edepte kemale erer; kırk günlük çile ve ilâhî şahitlikle gerçekleşen bu birliktelik, aşkın nefsî arzudan ilâhî rızaya yöneldiğinde hem dünyevî hem uhrevî saadet doğurduğunu vurgulayan ibretli bir sona bağlanır.

30. Yûsuf (as)’ın Kardeşlerinin Buğday Almak İçin Şehre Gelmesi

Kıtlık başlayınca Mısır, Yûsuf’un hikmetli idaresi sayesinde tek tahıl merkezi hâline gelir; halk nimetin kıymetini bilmediği için önce servetini, sonra

mülkünü, en sonunda da hürriyetini buğday karşılığında verirken Yûsuf fakiri gözetip adaleti ayakta tutar; Ken'ân'da da kıtlık şiddetlenince Ya'kûb, oğullarını Mısır'a gönderir ve kardeşler, farkında olmadan azîz olan Yûsuf'un huzuruna çıkarak ondan buğday isterler; Yûsuf onları tanır fakat kendini gizler, babasının hayatta olduğunu ve küçük kardeşi Bünyâmin'i öğrenir, geçmişteki ihaneti sezdirerek bir sonraki gelişlerinde Bünyâmin'i getirmelerini şart koşar; onlara bol ikramda bulunur, paralarını gizlice yüklerine koydurur, güzel elbiseler giydirip helâlleşerek yollar; kardeşler Ken'ân'a dönüp altınları görünce Mısır azîzinin cömertliğine hayran kalır, Ya'kûb ise bunun bir imtihan olabileceğini söyleyerek emanete ihanet edilmemesini tembih eder.

31. Yûsuf'un Kardeşi Bünyâmin'in Mısır'a Gelmesi

Kıtlık uzayınca Ya'kûb, oğullarını yeniden Mısır'a buğday almaya gönderir ama bu kez "Bünyâmin'i mutlaka getirin" şartı ortaya çıktığı için uzunca direnmesine rağmen onları açlık ve çaresizlik karşısında yeminle temin alarak Bünyâmin'e izin verir. Kardeşler Mısır'a varınca Yûsuf onları karşılatıp odalara yerleştirir, Bünyâmin yalnız kalınca ağlayıp öz kardeşini anar, Yûsuf onu yanına alıp kimliğini açıklar ve hasretle iki kardeş kavuşurlar. Sonra Yûsuf, Bünyâmin'i yanında tutmak için altın ölçeği gizlice onun yüküne koydurup yolda arama yaptırır, ölçek Bünyâmin'de "bulununca" Ken'ânlılar kendi şeriatlarına göre "hırsızın iki yıl hizmet etmesi" hükmünü bizzat söylemiş olur ve Yûsuf da bu hükme dayanarak Bünyâmin'i alıkoyar; kardeşler onu zorla almaya kalkınca heybet karşısında güçleri kırılır, Yehûdâ utancından Mısır'da kalmayı seçer, diğerleri Ya'kûb'a dönüp "istersen kervana sor" diyerek olayı anlatır, Ya'kûb ise ikinci oğul acısıyla yeniden yanıp kardeşlerin kıskançlık ve babanın sevgisi yüzünden birbirine merhametsiz davrandığını söyleyerek kadehin sırrına şğınır.

32. Hz. Ya'kûb'un (as) Yûsuf'a Mektup Gönderip Oğlu Bünyâmin'i İstemesi

Buğday tükenince Ya'kûb, oğullarını tekrar Mısır'a gönderir; yanlarına yağ ve bal aldırır, ayrıca Mısır hâkimine hitaben yazdığı mektupta Bünyâmin'in haksız yere alıkonulduğunu, onun hırsızlık yapmayacağını, iki evlat acısıyla yandığını ve merhamet dilediğini bildirir. Kardeşler mektubu sunduğunda Yûsuf, babasının besmeleyle başlayan satırlarını okuyup duygulanır; Ya'kûb'un sabrını ve acısını hisseder, fakat sırrını açmadan cevabında sabrı öğütler, her sıkıntının sonunda ferahlık bulunduğunu hatırlatır ve dedeleri İbrâhim'in ateşten kurtuluşunu örnek verir. Mektup Ken'ân'a ulaşınca Ya'kûb satırlardaki üsluptan bunun Yûsuf'tan gelebileceğini anlar, sözlerdeki teselliyle

gönlü yatıştır ve bu işte ilâhî bir hikmet bulunduğunu anlayarak sabırla sonunu beklemeye karar verir.

33. Şifâ Gömleğinin Hikâyesi

Yûsuf, babasından gelen mektubu okuyunca hem Ya‘kûb’un hem de akrabalarının çektiği açlık ve ayrılık acısına çok üzülür; Allah’a yalvarır ve sonunda kendini açıklamasına izin verilir. İlâhî emirle şifâ veren gömleğini, süt-kardeşi Beşîr aracılığıyla gönderir; bu gömlek önce Beşîr’in yıllardır oğlunu bekleyip kör olan annesine ulaştırılır, annenin gözleri açılır ve anne-oğul kavuşur. Ardından gömlek Ya‘kûb’a götürülür; Ya‘kûb daha gelmeden Yûsuf’un kokusunu alır, gömleği gözlerine sürünce görme yetisi geri gelir. Bu sırada Yûsuf kardeşlerine kendini açıklar, geçmişteki kötülükleri affeder ve yapılanların ilâhî bir imtihanın parçası olduğunu söyler. Böylece hem Beşîr annesine hem de Ya‘kûb Yûsuf’una kavuşur; ayrılık, gözyaşı ve pişmanlık yerini şükür, helâlleşme ve sevinç dolu bir buluşmaya bırakır.

34. Ya‘kûb (as)’ın Ailesiyle Birlikte Mısır’a Götmesi

Hz. Ya‘kûb, oğullarının Yûsuf tarafından affedildiğini ve kendisini Mısır’a çağırdığını öğrenince altın ve tahıllar dağıtılır, ardından ailesi ve yakınlarıyla büyük bir kervan hâlinde Mısır’a doğru yola çıkar; Yûsuf babasını karşılayıp ona sarılır ve yılların ayrılığı gözyaşlarıyla sona erer. Tahtta buluştuklarında Yûsuf, çocukken gördüğü rüyanın bu kavuşmayla gerçekleştiğini söyler; kardeşlerini affettiğini, yaşananların ilâhî takdir olduğunu anlatır ve Ya‘kûb’dan da onları bağışlamasını ister. Ya‘kûb, Yûsuf’un çektiği sıkıntıların sonunda ulaştığı izzeti görüp şükreder; ayrılığa değil, oğlunun îmânından endişe ettiği için ağladığını dile getirir. Bunun üzerine Yûsuf, sevinç ve şükürle Mısır halkını toplar, hepsinin aslında Allah’ın kulları olduğunu söyleyerek köle statüsündeki herkesi azat eder, mallarını geri verir ve büyük bir adalet ve merhamet bayramı yaşatır. Böylece Ya‘kûb’un hüznü feraha, ayrılık vuslata, esaret özgürlüğe dönüşür; hikâye sabrın sonunda gelen ilâhî lütfu ve bağışlamanın yüceliğini göstererek tamamlanır.

35. Hazret-i Ya‘kûb’un (as) Vefatı

Yedi yıl süren kıtlığın son senesinde Yûsuf (as) halka karşılıksız buğday dağıtır; tahıl yeniden bitince Allah’a yalvarır ve Cebrâîl’in emriyle yüzündeki örtüyü kaldırıncı halk onun “güzellik sofrası” ile kırk gün doyar; ardından kıtlık biter, bolluk başlar ve Ya‘kûb (as) yedi yıl Mısır’da yaşadıktan sonra vefat edip Yûsuf’a “beni dedelerimin yanına, Ken‘ân’a götürün” diye vasiyet eder. Ya‘kûb’un cenazesi Ken‘ân’a taşınıp atalarının yanına defnedilir. Yûsuf ise

peygamberlik görevini sürdürerek insanları dine çağırır, müminler için ayrı bir şehir kurdurur. Bu arada Züleyhâ'nın da ömrü tamamlanır. Ya'kûb'dan yirmi üç yıl sonra Yûsuf da vefat eder; vasiyetine uyulmayınca ülkede yeniden kıtlık baş gösterir. Bunun üzerine naaşı mermer tabutla Nil'de suya gizlenir ve sıkıntı kalkar. Yûsuf, ileride Mûsâ'nın (as) gelecek ve İsrailoğulları'nı Ken'ân'a götürecektir da vasiyet eder; Mûsâ döneminde tabutun yeri bir yaşlı kadın sayesinde bulunur, tabut Nil'den çıkarılıp Ken'ân'a götürülür ve Yûsuf da Ya'kûb'un yanına defnedilir. Hikâye, "her nefis ölümü tadacaktır" hakîkiyetiyle dünyanın fânîliğini hatırlatıp sâlih amel, rahmet ve bağışlanma duâsıyla sona erer.

İKİNCİ BÖLÜM

EYYÛB PEYGAMBER KISSASI (İNCELEME)

Bu bölümde, Eyyûb (as) kıssası, daha önce bilimsel yayınlarda kullanılmamış olan iki yazma nüsha esas alınarak yeniden ortaya konmuştur. Metin, Süleymaniye Kütüphanesi Yazma Bağışlar koleksiyonunda yer alan 7611 ve 7216 numaralı nüshalara dayanmaktadır. Söz konusu nüshalar karşılaştırmalı olarak okunmuş ancak metnin aktarımında belirli bir nüshaya bağlı kalınmamış ve nüsha farkları ayrıca gösterilmemiştir.

Metnin yeni yazıya aktarımında yalnızca okuma kolaylığı ve metnin dil özelliklerini korumak amacıyla sınırlı bir transkripsiyon sistemi (â, î, û, ñ, ', ' vb.) kullanılmıştır. Hacim bakımından daha geniş olan S2 nüshasında yer yer olay örgüsünün karıştığı görüldüğünden metnin kurgusal bütünlüğü S1 nüshası esas alınarak düzenlenmiş, beyit numaralandırması da bu nüshaya göre yapılmıştır. Beyitler, özgün metnin hikâye yapısı korunarak sadeleştirilmiş, tahkiye üslubu benimsenerek günümüz Türkçesine aktarılmıştır. Böylece metnin hem akademik incelemelere hem de çağdaş okurun anlayışına uygun bir biçimde sunulması amaçlanmıştır.

Bu eser (Hz. Eyyûb Kıssası), daha önce Gönül Ayan tarafından 1995 yılında Konya'da yayımlanan bir çalışmada ele alınmıştır. Söz konusu yayında, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Kütüphanesi (No. 764) ile Erzurum Atatürk Üniversitesi Seyfettin Özege Kütüphanesi'nde (Satın Alınan Kitaplar, No. 316) bulunan iki nüsha karşılaştırılmıştır. Transkripsiyonlu metin olarak hazırlanan cep boy eserde toplam 538 beyit yer almıştır. Bizim bu çalışmamızda ise biri en eski tarihli (1229/1813-1814) ve harekesiz (S2), diğeri harekeli (S1) olmak üzere iki nüsha esas alınarak oluşturulan yeni metin sonundaki Kelime-i Tevhid Şerhiyle birlikte 621 beyitten oluşmaktadır.

1. Eyyûb Peygamber Kıssası'nın Özeti

Bu eser, Eyyûb (as)'ın ibretlik hayatı üzerine kurgulanan ve mesnevî nazım şekliyle kaleme alınan manzum-didaktik bir hikâyedir. Olay örgüsü, sabır kahramanı Hz. Eyyûb'un helâl kazancının, bolluk içerisindeki hayat sahnelerinin ve aile huzuru içinde geçirdiği günlerin tasviriyle başlar. Eyyûb Peygamber, yalnızca maddî imkânlarıyla değil ibadete düşkünlüğü ve takvasıyla da öne çıkan bir karakter olarak öne çıkarılır. Sahip olduğu nimetler, onun Allah'a yakınlığının bir sonucu olarak sunulur ve aynı zamanda bu nimetlerin birer emanet olduğu da ima edilir.

Bu giriş, hikâyenin ilerleyen bölümlerinde ortaya çıkacak büyük imtihanların zeminini hazırlar ve okuru “nimet ve imtihan” ilişkisi üzerine düşünmeye sevkeder. Hz. Eyyûb’un kulluğunun sorgulanmasıyla asıl konuya geçilir ve şeytan, ibadetlerini nimete bağlı bir çıkar ilişkisi gibi göstererek onun sınanmasını ister. İlahî izinle önce Eyyûb’un (as) malı ve mülkü, ardından evlatları elinden alınır. Şeytân her felaketten sonra farklı kılıklara girip Eyyûb’un (as) karşısına çıkarak onu şikâyet ve isyana teşvik eder. Ancak Hz. Eyyûb, kayıpları bir haksızlık olarak değil, emanetin sahibine geri dönmesi şeklinde yorumlar. Bu tutum, hikâyede sabrın soyut bir katlanma değil bilinçli ve îmân temelli bir duruş olduğunu açıkça ortaya koyar.

İmtihan, Hz. Eyyûb’un bedenine yönelen ağır ve uzun süreli hastalıkla derinleşir. Bu hastalık yalnızca fiziksel acıya yol açmaz aynı zamanda Eyyûb’u (as) toplumdan koparır ve onu yalnızlığa iter. Ailesinden ayrılması ve köyünden uzaklaştırılması, imtihanın sosyal boyutunu ortaya koyar. Zaman, bu aşamada kronolojik bir ölçü olmaktan çıkar; belirsizliğe yayılan, sabrı olgunlaştıran uzun bir süreç hâline gelir. Eyyûb (as), yıllar süren bu hastalık boyunca Allah’a isyan etmez, hâlimden şikâyet etmez ve kulluk bilincini korur. Bu süreçte hikâyenin ikinci önemli kişisi olarak Rahîme Hâtun öne çıkar. Rahîme, yokluk ve yoksulluk içinde çalışarak eşine bakmaktadır ve ona hizmet etmekten asla vazgeçmez. Şeytân bu kez Rahîme’yi hedef alarak korku, ümitsizlik ve iftiralarla onu Hz. Eyyûb’dan ayırmaya çalışır. Zaman zaman tereddüt yaşasa da Rahîme’nin sadakati sarsılmaz ve bu yönüyle o, sabrın aile ve eş ilişkilerindeki tezahürünü temsil eder. Hikâye, böylece imtihanın sadece fert bazında değil hep birlikte taşınan bir yük olduğunu gösterir.

Son bölümde Hz. Eyyûb, hastalıktan kalp ve dilinin zarar görme ihtimali ortaya çıktığında tekrar Allah’a yönelir ve merhamet diler. Eyyûb (as)’ın “*Zarar gerçekten bana dokundu; sen merhametlilerin en merhametlisisin.*” duâsı olay örgüsünün kırılma noktasını oluşturur. Sabır kahramanı Eyyûb Peygamber, İlahî bir müdahaleyle şifâya kavuşur, kaybettikleri kendisine geri verilir ve imtihanın bu dünya boyutu rahmetle tamamlanır. Mekân olarak yalnızlıktan feraha, zaman olarak uzun bir sabır sürecinden kurtuluşa, kişiler düzeyinde ise sabır ve sadakatin zaferine ulaşan hikâye, okura sabrın sonunda ilahî lütfun bulunduğu mesajıyla son bulur. Son bölümde yine tevhid ve ahiret bilincine vurgu yapılır ve duâyla neticelenir. Böylece Hz. Eyyûb’un hayatının basit bir katlanma örneği değil sabır, îmân, ahlâk ve umutla sürdürülen bilinçli bir duruş

olduğunu gösterir ve kıssadan hisse çıkarılacak güzel bir hikâye olarak takdim edilir.¹³

Bediüzzaman Saîd-i Nursî, *Lem'alar* adlı eserinde (İkinci Lem'a), Hz. Eyyûb (as)'ın meşhur münâcâtını esas alarak musibet meselesini îmân ve ahlâk ekseninde ele almaktadır. Bu Lem'a; "Hani Rabbine: 'Zarar gerçekten bana dokundu; sen merhametlilerin en merhametlisisin' diye nidâ etmişti" (Enbiyâ, 21/83) meâlindeki âyeti merkezine almakta ve bu âyetin ihtiva ettiği derin mânâları "Beş Nükte" ile açıklamaktadır. Nursî'ye göre maddî musibetler, îmân sahibi kimseler için hakîkatte birer musibet değil sabır ve şükürle karşılandığında manevî kazanç vesilesidir. Asıl tehlikeli ve yıkıcı musibet, kalbe ve ruha isabet eden dalâlet ve îmân zedelenmesidir. Bu nedenle mümin, başına gelen bedenî veya dünyevî sıkıntıları mutlak bir şer olarak görmemeli, onları îmânını muhafaza ettiği sürece geçici imtihanlar olarak değerlendirmelidir. İkinci Lem'a'da özellikle, musibet içindeki zamanın mahiyeti üzerinde durulmaktadır. Sabır ve rıza ile geçirilen ömür dakikalarının, ibadet hükmüne geçtiği, buna karşılık şekvâ ve şikâyetin manevî sevabı yok ettiği vurgulanır. Böylece musibet, şikâyet kapısını kapatan; şükür, teslimiyet ve tevekkül kapılarını açan bir terbiye vasıtası hâline gelir. Özetle ifade etmek gerekirse İkinci Lem'a, Hz. Eyyûb'un duâsını örnek alarak mümine şu bakış açısını kazandırmayı amaçlamaktadır: Musibet, îmânla karşılandığında bir ceza değil ruhu olgunlaştıran, ebedî hayata yatırım yaptıran bir rahmettir. Bu yönüyle eser, musibetzedeler için manevî bir tesellî, etkili bir ilaç ve ahlâkî bir rehber niteliği taşımaktadır. Bediüzzaman, Eyyûb (as) kıssasını adı geçen risalede şöyle özetlemiştir.¹⁴

2. Eyyûb Peygamber Kıssası'nın Bölümleri ve Bölümlerin Özeti

İslâm düşüncesinde peygamber kıssaları, yalnızca tarihsel olayları aktaran anlatılar değil aynı zamanda ahlâkî, itikadî ve pedagojik işlevler taşıyan metinlerdir. Bu kıssalar, insanın dünya hayatındaki imtihanını

¹³ Şeytânın tuzakları ve Eyyûb Peygamber ve karısının onun hilelerine karşı duruşuyla ilgili Ayşe Sağlam (2017) tarafından "Diyarbakırlı Ahmedî'nin Kıssa-i Eyyûb Peygamber Mesnevisinde Şeytânın Hikâye Kişileriyle İlişkisi" başlıklı bir araştırma makalesi hazırlanmış ve yayımlanmıştır. Adı geçen makalede bu kıssanın geniş özetine de yer verilmiştir. bk. Sağlam, 2017, s. 80-84.

¹⁴ "Pek çok yara, bere içinde epey müddet kaldığı halde, o hastalığın azîm mükâfatını düşünerek kemâl-i sabırla tahammül edip kalmış. Sonra yaralarından tevellüd eden kurtlar, kalbine ve diline iliştiği zaman, zikir ve marîfet-i İlahiyyenin mahalleri olan kalb ve lisanına iliştikleri için, o vazîfe-i ubûdiyete hâlel gelir düşüncesiyle kendi istirahatı için değil, belki ubûdiyet-i İlahiye için demiş: 'Yâ Rab! Zarar bana dokundu, lisanen zikrime ve kalben ubûdiyetime hâlel veriyor.' diye münacat edip, Cenab-ı Hak o hâlis ve sâfi, garazsız, lillah için o münacatı gayet hârika bir surette kabul etmiş. Kemal-i âfiyetini ihsan edip enva'-ı merhametine mazhar eylemiş." Saîd-i Nursî, *Lem'alar (İkinci Lem'a)*, s. 8. <https://risaleoku.com/oku/lemalar/8>

anlamlandırmasına yardımcı olurken sabır, tevekkül ve teslimiyet gibi temel dinî kavramları somut örnekler üzerinden öğretir. Ahmedî'nin Hz. Eyyûb (as) kıssasını ele alışı da bu bağlamda değerlendirilmelidir. Hz. Eyyûb kıssası, özellikle sabır kavramının en ileri örneği olarak İslâm geleneğinde merkezî bir konuma sahiptir. Bu kıssada dikkat çeken husus, sabrın yalnızca musibetlere katlanmak değil aynı zamanda ilâhî iradeye karşı edep, şikâyetten kaçınma ve îmân bütünlüğünü koruma biçimi olarak sunulmasıdır. Ahmedî, bu kıssayı aktarırken dünyayı "imtihan yurdu", mümini ise bu imtihanda sınanan bir özne olarak konumlandırır.

3. Hz. Eyyûb'un Peygamberliği ve Nimete Mazhar Oluşu

Ahmedî'ye göre Hz. Eyyûb, Şâm ile Remle arasında bulunan Seniyye bölgesine peygamber olarak gönderilmiştir. Uzun yıllar boyunca halkını tevhid inancına ve ilâhî şeriata davet etmiş, ancak davetine sınırlı sayıda kişi icabet etmiştir. Buna rağmen Hz. Eyyûb, görevini yerine getirmekte sebat göstermiştir. Bu dönemde Allah tarafından kendisine geniş rızık, mal, mülk ve evlat verilmiştir. Sahip olduğu nimetler, onun kulluğunu azaltmamış; aksine ibadetini ve takvasını artırmıştır. Ahmedî, burada özellikle şu noktayı vurgular: Hz. Eyyûb'un nimete sahip oluşu, onun Allah'a bağlılığının sebebi değil bağlılığının bir sonucudur. Bu durum, şeytanın kıskançlığını ve itirazını doğurmuştur.

4. İlâhî İmtihanın Başlaması

Şeytân, Hz. Eyyûb'un ibadetini nimete bağlayarak onun samimiyetini sorgulamış; malı, evladı ve sağlığı elinden alınırsa sabrının bozulacağını iddia etmiştir. İlâhî hikmet gereği Allah, Hz. Eyyûb'un kulluğunun hakikatini ortaya koymak için bu imtihana izin vermiş; ancak şeytana akıl, kalp ve dil üzerinde tasarruf izni vermemiştir. Bu sınır, îmânın özü olan unsurların ilâhî koruma altında olduğunu göstermektedir.

5. Mal, Evlat ve Sağlığın Kaybı

İmtihanın ilk aşamasında Hz. Eyyûb'un tüm mal varlığı helâk olmuş, ardından evlatları bir felaket sonucu vefat etmiştir. Ahmedî'nin anlatımında Hz. Eyyûb, bu kayıplar karşısında Allah'a isyan etmemiş; nimetlerin birer emanet olduğunu kabul ederek teslimiyet göstermiştir. Bu noktada sabır, pasif bir katlanma değil bilinçli bir îmân duruşu olarak ortaya çıkmaktadır. İmtihanın üçüncü ve en ağır aşamasında Hz. Eyyûb, uzun süren ve bedenini tamamen etkileyen bir hastalığa yakalanmıştır. İnsanlar ondan uzaklaşmış, hatta ailesinden dahi ayrılanlar olmuştur. Bu süreçte yalnızca eşi Rahîme Hâtun, Hz.

Eyyûb'un yanında kalmış ve ona hizmet etmeye devam etmiştir. Ahmedî, Rahîme Hâtun'u vefa, sadakat ve ahlâkî direnişin sembolü olarak sunar.

Şeytân, Hz. Eyyûb'u doğrudan isyana sürükleyemeyince bu kez eşini hedef almış; onu korku, ümit ve aldatma yoluyla eşinden ayırmaya çalışmıştır. Ancak Rahîme Hâtun, bu telkinlere rağmen eşini terk etmemiştir. Ahmedî'ye göre bu durum, imtihanın yalnızca peygambere değil, onunla birlikte sabreden yakınlarına da şamil olduğunu göstermektedir.

6. Duâ ile Şifânın Verilmesi

Hastalığın kalp ve dile zarar verme noktasına ulaşması üzerine Hz. Eyyûb, edep sınırlarını aşmadan Allah'a yönelmiş ve Kur'ân'da da yer alan duâsını dile getirmiştir: “Zarar bana dokundu; sen merhametlilerin en merhametlisisin.” Bu duâ bir şikâyet değil, îmânın korunmasına yönelik bir yakarıştır. Duânın ardından ilâhî rahmet tecellî etmiş; Hz. Eyyûb sağlığına kavuşmuş, kaybettiği nimetler kendisine yeniden geri verilmiştir.

Ahmedî'nin Hz. Eyyûb kıssasını ele alışı, sabrı yalnızca musibetlere tahammül olarak değil îmânı, edebi ve teslimiyeti muhafaza etme bilinci olarak tanımlar. Bu kıssada asıl imtihan, malın, evladın veya bedeninin kaybı değil kalbin Allah'a olan bağlılığının korunmasıdır. Nitekim şeytana tanınan sınırlar, îmânın merkezinin ilâhî koruma altında olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Hz. Eyyûb'un sabrı, pasif bir suskunluk değil aktif bir îmân duruşudur. Rahîme Hâtun'un vefası ise bu duruşun sosyal ve ahlâkî tamamlayıcısıdır. Ahmedî, bu kıssa aracılığıyla dünya hayatının geçiciliğini, nimet ve musibetlerin ilâhî hikmete bağlı olduğunu ve sabrın nihai olarak rahmete ulaştıracağını vurgular. Sonuç olarak Hz. Eyyûb kıssası, Ahmedî'nin anlatımında, müminin dünya imtihanındaki konumunu açıklayan temel bir örnek olarak karşımıza çıkar. Bu kıssa, sabrın yalnızca bir erdem değil îmânın korunmasında vazgeçilmez bir ilke olduğunu ortaya koymaktadır.

7. Kelime-i Tevhid Şerhi

Ahmedî, söze ahiret kurtuluşunun bu dünyada Allah'ı akıl ve delil yoluyla tanımaktan geçtiğini vurgulayarak başlar. Kâinattaki düzeni, her fiilin bir fâili olduğu hakikatini ve varlıkların başıboş olamayacağını delil getirerek Allah'ın varlığını ve kudretini ortaya koyar. Metinde Allah'ın birliği merkezî bir yer tutar. Ahmedî, âlemin mükemmel düzeninin Allah'ın tek oluşunun açık bir ispatı olduğunu ifade eder. Birden fazla ilâhın varlığı hâlinde düzenin bozulacağını, ortaklıkta istikrarın mümkün olmadığını dile getirir. Allah'ın ezeli ve ebedî olduğunu, zatında ve sıfatlarında hiçbir eksiklik bulunmadığını, uyku,

gaflet ve değişimin O'nun hakkında düşünölemeyeceğini belirtir. Şerhte Allah'ın ilmi, kudreti ve iradesi geniş biçimde ele alınır. Her şeyin O'nun bilgi-siyle kuşatıldığı, görme, işitme ve yaratma sıfatlarının mutlak olduğu anlatılır. Bütün varlıkların Allah'a muhtaç olduğu, O'nun ise hiçbir şeye muhtaç olmadığı özellikle vurgulanır. Kâinata görölen her hikmetli iş, Allah'ın abes iş yapmaktan münezzeh olduğuna delil olarak sunulur. Ahmedî, insanın yaratılıştaki değerine temas ederken peygamberleri insanlığın en seçkinleri olarak tanıtır. Hz. Muhammed'i (sav) ise en şerefli insan, insanlığın derdine şifâ olan son peygamber olarak anar. Ona, ailesine ve ashabına salât ve selam getirir ve ona ümmet olmayı en büyük nimet olarak görür. Dört halifenin fazilet sırasını da anarak Ehl-i sünnet yolunun doğruluğunu teyit eder. Metnin ilerleyen kısmında kulun acziyet dili ağır basar. Ahmedî, amellerinin yetersizliğini, günahlarının çokluğunu itiraf eder ve Allah'ın huzuruna ancak tevhid inancıyla geldiğini söyler. Elinde sunacak bir amel olmadığını fakat Allah'ın rahmetinden ümidini asla kesmediğini ifade eder. Fakir bir dilencinin zengin kapısına boş gitmesi gibi, kendisinin de Allah'ın kapısına muhtaç ve eli boş geldiğini anlatır. Son bölümlerde duâ ve niyâz hâkimdir. Günahların örtölmesi, hesap gününün kolay geçmesi, kabir ve mahşer sıkıntılarından korunmak için yalvarır. Ahmedî, Allah'ın Settâr ve Rahîm isimlerine sığınarak af ve merhamet talep eder. Metin, îmânla ölmek, cennete girme ve en büyük nimet olarak Allah'ın cemaline kavuşma arzusuyla tamamlanır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM (METİNLER)

BİRİNCİ METİN (YÛSUF U ZÛLEYHÂ)

1. *Ahsen Hikâyet [En Güzel Hikâye]*¹⁵

[mefâ ‘ilün/mefâ ‘ilün/fe ‘ülün]

Günümüz Türkçesi

1. [S1-1b]

Bi-ismillâh ola iş ibtidâsı
Hudâ ‘avniyle olur intihâsı

Bir iş, Allah’ın ismiyle (Bis-millâh) ile başlarsa o iş, Allah’ın yardımıyla biter.

2. Ki ef’âl-i ‘ibâda anı miftâh
İdüpdür feth ider anuñla Fettâh

Besmele, kulların amellerine anahtardır. Allah onunla iş-leri açar.

3. [fâ ‘ilâtün/fâ ‘ilâtün/fâ ‘ilün]
Besmele zikriyle başla Ahmedî
Dâsitânuñ bula ‘izz ü sermedî

Besmele zikriyle işe başla, ey Ahmedî! Hikâyen izzet ve sonsuzluk bulsun.

4. Hamdi çok eyle gice gündüz müdâm
Râh-ı Hakk ile yüri ol müstedâm

Gece gündüz durmadan şükret, daima Hak yolunda yürü, ondan ayrılma.

5. Hem Habîb’ine salât ile selâm
Gönder anuñ rûhına subh ile şâm

Her sabah ve akşam sevgili Peygamber’in (sav) ruhuna salat ve selâm gönder.

6. Gönder ol tuhfe hediyeñ aña
Tâ şefâ‘at eyleye yarın saña

Gönderdiğin bu hediye ona bir armağan olsun ki o, yarın sana şefaattir.

7. Ol durur ‘âlemlere Hayru’l-enâm
Buldı anuñla kamu ‘âlem nizâm

O, âlemlerin en hayırlısıdır. Onunla bütün âlem düzen buldu.

¹⁵ S1-1b, Yapıcı (2006) s. 41. Başlık: Süleymaniye Kütüphanesi, Yazma Bağışlar/7611, [S1]-1b. Girişteki “Ahsen Hikâyet” başlığı altında yer alan kırk sekiz beyitlik bölüm, İdris Kadioğlu tarafından daha önce Esmâ Ocak özel kütüphanesi nüshası (Ö) esas alınarak hazırlanan ve yayımlanan (Malatya 2005, Ankara 2017) kitapta yoktur.

8. Hem dahı Âl'ine vü Ashâb'ına
Tâbi'in Ensâr u hem ahabbına
*Ailesine ve Ashabına selam,
onlara uyanlara, Ensara ve
dostlarına da selam olsun.*
9. Cümle mü'min mü'minâtı yâ Hudâ
Rahmetünle yarlığa eyle 'atâ
*Ey Allah'ım! Tüm mümin er-
kekleri ve kadınları, Rahme-
tinle bağışla, onlara lütfet.*
10. Bâ-husûsâ ol muhâcir erleri
Ol Resûl'ün sâdıkı yârenleri
*Özellikle o muhacir yiğitleri,
o Peygamber'in sadık dostla-
rını [bağışla].*
11. Kim bu dînün yolını feth itdiler
Kâfirün a'nâkını kat' itdiler
*Ki onlar bu dinin yolunu aç-
tılar. Kâfirlerin boyunlarını
kırdılar.*
12. Buldılar bunlar çün îmân-ı ebed
Ol Kureyş kâfirleri kıldı hased
*Onlar bu uğurda sonsuz îmân
buldu, Kureyş kâfirleri ise
onlara haset etti.*
13. Didi anlar ki Muhammed'ün işi
Gün-be-gün artup ululanur başı
*Dediler ki: "Muhammed'in
iş, günden güne yücelip bü-
yüyor."*
14. [S1-2a]
Yâ bunuñ hakkına tedbîr idelüm
Yâhud bu yeri bırakup gidelüm
*Ya bu durum için bir çare dü-
şünelim, ya da en iyisi bu yeri
terk edip gidelim.*
15. [S2-2a]¹⁶
Dâr-ı Nedve'ye girüp yığıldılar
Sû-i kasdı ol Resûl'e kıldılar
*Daru'n-Nedve'ye girip top-
landılar. Peygambere zarar
vermeyi planladılar.*

¹⁶ Süleymaniye Kütüphanesi Yazma Bağışlar/7216 (S2) nüshasında birinci varak kopmuş olup bu nüshada mesnevînin ilk on dört beyti eksiktir. Eksik olan beyitler S1 nüshasından okunarak tamamlanmıştır.

16.	Bir nice şeb itdiler anda nifâk
Subh irince olur anlar infirâk	<i>Birçok gece orada nifak için toplandı, sabah olunca dağıldılar.</i>
17.	Bir gice İblîs ile cem‘ oldılar
İblîs’ün tedbîrini begendiler	<i>Bir gece İblîs ile bir araya geldiler, onun önerdiği planı beğendiler.</i>
18.	Ol didi kim bu gice hep gidelüm
Ol Muhammed cânına kasd idelüm	<i>O dedi ki: “Bu gece hep birlikte gidelim, Muhammed’in canına kastedelim.</i>
19.	Her kabîleden birer âdem aluñ
Bî-haber iken yatagina varuñ	<i>Her kabileden birer kişi seçin, habersizce yatağına varın.</i>
20.	Bu işi varup idelüm bu gice
Varup anı öldürelüm gizlüce	<i>Bu işi bu gece gerçekleştirelim, gizlice onu öldürelim.</i>
21.	Kimse görmez bellü olmaz kanlusı
Kanını virsün kabâ’il kamusu	<i>Kâtilini kimse görmez ve fark etmez, kan parasını da tüm kabilelere yükleriz.”</i>
22.	Bu söz üzre ittikâf eylediler
Âlet-i harbe yararak eylediler	<i>Bu söz üzerinde anlaşmaya vardılar, silahlarını hazırlayıp savaşa niyetlendiler.</i>
23.	Geldi Cebrâil Resûl’e söyledi
Hâlık’uñ hicret saña emr eyledi	<i>Cebrâil Resûl’e gelip: “Yaraticın sana hicret etmeni emretti.” dedi.</i>
24.	Yâ Muhammed kıl sefer şimdi nihân
Kasd iderler bu gice saña yaman	<i>“Ey Muhammed, şimdi gizlice yola çık, bu gece sana zarar vermeyi planlıyorlar.”</i>
25.	Ebû Bekr’i aluban itdi hicret
Mu‘în oldı Hudâ’sı virdi fursat	<i>O, Ebû Bekir’i de yanına alıp hicret etti. Allah ona fırsat verip yardım etti.</i>

26.	Aldı yâr-ı gârını itdi sefer
Yatdı yerinde ‘Ali ol şîr-i ner	<i>Yakın dostunu yanına alıp
yola koyuldu, yerine yiğit Ali
yattı.</i>
27.	[S1-2b]
Girdi anuñ yirine kâfir göre
Tâ Muhammed bir selâmete ire	<i>Kâfir görsün, Muhammed se-
lamete ersin diye onun yata-
ğına girdi.</i>
28.	Hak Te‘âlâ söyledi Cebrâil’e
Hem dahı kardaşı ol Mîkâil’e	<i>Hak Teâlâ Cebrâil’e ve onun
kardeşi Mîkâil’e şöyle ses-
lendi:</i>
29.	Siz ikiñüz bile kardaş olmsız
Hem bile esrâra sırdaş olmsız	<i>“Siz ikiniz kardeş olmuşsu-
nuz, hem de birbirinize sırdaş
olmuşsunuz.</i>
30.	[S2-2b]
Birbirinüñ yolına ölür misiz
Cân u başı ugrına virür misiz	<i>Birbirinizin yolunda ölür mü-
sünüz? Canınızı, başınızı
kardeş uğruna verir misiniz?</i>
31.	Anlar aytdılar ‘ömür gerek bize
Çok idelüm tâ ‘ibâdeti size	<i>Onlar dediler ki: “Bize hayat
ver ki sana daha çok ibadet
edelim.”</i>
32.	Kıldı anlara hitâbı ol Latîf
Nice olmasun benî Âdem şerîf	<i>Lütuf sahibi olan Rabb on-
lara seslendi: “İnsanoğlu na-
sıl daha şerefli oldu, görü-
nüz.</i>
33.	Gör ‘Ali’yi ol Muhammed yolına
Başı cânı koydı anuñ ugrına	<i>Ali’ye bak, Muhammed’in
yoluna girdi, canını ve başını
onun uğruna nasıl verdi.</i>
34.	Varuñuz sizler ‘Alî’mi bekleyin
Bir ziyân itmeye kâfir saklayın	<i>Siz de gidin Ali’yi bekleyin,
kâfirler bir zarar vermesin,
dikkat edin.”</i>

35. Vardı anlar ‘Alî’ye hâfız ola
Ol Muhammed Hazreti girdi yola
Onlar korumak için Ali’ye vardılar. Muhammed Hazretleri ise yola çıktı.
36. İrişdiler Medîne’ye muzaffer
Medîne oldu anuñla münevver
Medîne’ye zaferle ulaştılar. Medîne onunla nurlandı.
37. Muhâcir erleri bir bir çözüldi
Medîne yolına anlar düzüldi
Muhâcir yiğitler bir bir geldiler. Medîne yolunda sıraya girdiler.
38. ‘İyâl evtân atup gitdiler anlar
Varup sultân etegin tutdı anlar
Ailelerini ve yurtlarını bırakıp gittiler, gidip sultanın eteğine tutundular.
39. Ol Resûl’e aytdılar yâ hayr-ı nâs
Hak Te‘âlâ’dan idevüz iltimâs
O Resûl’e dediler: “Ey insanların hayırlısı, Hak Teâlâ’dan bir dilekte bulunuyoruz.
40. Bu hüznü kalbümûze bir ferah
Vire gönümüz gamın ide terah
Bu hüznü kalplerimize bir ferahlık versin ve gönümüzün gamını giderip bizi sevindirsin.
41. [S1-3a]
Göndere bir sûre bize Müste‘ân
Emr ü nehyi kalmaya anda beyân
Allah bize bir sûre göndersin, emir ve yasakların hepsini onda açıkça beyan etsin.
42. Bildire bize serencâm-ı kasas
Kalbümüz tâ kim kıla sabra heves
Kıssaların sonunu bize bildirsin, kalbimiz sabra ve ümide yönelsin.”
43. Çünkü bunlar Hakk’a râzın söyledi
Sûre-i Yûsuf’ı inzâl eyledi
Bunlar Hakk’a isteklerini söyleyince Allah Yûsuf Sûresi’ni indirdi.

44. Bir münâsib virdi sohbet anlara *Onlara uygun bir sohbet nasip etti. Lütuf ve merhametle iyilik gösterdi.*
Kıldı lutf ile mürüvvet anlara
45. [S2-3a]
Dir size **Ahsen Hikâyet** virmişem *[Allah (cc) Kur'ânda]: "Size en güzel hikâyeyi anlattım, kıssalar içinde en güzelini size gönderdim." diyor.*
Hep kasaslar yigregın göndermişem
46. 'Usrı yûsrâyı bunuñla bilesiz *Her zorluğun ardından bir kolaylık olduğunu, her kazaya sabırla tahammül etmeyi bununla öğrenesiniz.*
Her kazâ işe tahammül kılasız
47. Tâ ki bunuñla tesellâ olasız *Bununla teselli olup okuduktan sonra ferah bulasınız.*
Bunuñ encâmı ferahlar bulasız
48. **Sizden evvelce gelenler n'etdiler** *Sizden önce gelenlerin ne yaptığını, sabırla hayırlı sona nasıl ulaştıklarını göresiniz.*
Sabr ile encâm-ı hayra yetdiler¹⁷

2. **Hikâyet-i Hazret-i Ya'kûb 'Aleyhi's-Selâm [Hazret-i Ya'kûb'un (as) Hikâyesî] Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm ve bihî Nesta'în [Rahmân ve Rahîm Olan Allah'ın Adıyla Başlar Yalnız Ondan Yardım Dileriz]**¹⁸

[fâ 'ilâtün/fâ 'ilâtün/fâ 'ilün]

Günümüz Türkçesi

49. Ahmedî çok bunda noksânûñ senûñ *Ahmedî, senin bu dünyada pek çok eksiğin vardır lâkin başka kardeşlerin çoktur.*
Leyki sâ'ir çokdur ihvânûñ senûñ

¹⁷ En eski tarihli S2 nüshasında başlıklar yoktur. Bunun yerinde geçiş beyitleri müstensih/müellif tarafından kırmızı renkli mürekkeple yazılmıştır. Bu geçiş beyitleri burada olduğu gibi metinde bold (siyah) yazılmış ve gösterilmiştir.

¹⁸ S1-3a, S2-2a, Kadioğlu (2005) s. 1, Yapıcı (2006) s. 44, Kadioğlu (2017) s. 18

50. Yâ İlâhî kıl bu nazmuñ sâtırın
Rahmetüñle râzı eyle hâtırın
Ey Allah'ım! Bu nazmın satırlarını Rahmetinle kabul buyur ve gönülleri hoşnut et.
51. Diñle pendî Ahmedî'den yâ ricâl
Bu meseldür kıssalardan hisse al
Ey insanlar, Ahmedî'nin öğüdüñü dinleyin. Bu meseldir, "Kıssalardan hisse alınız."
52. Mısır ilinde var durur Ken'ân ili
Anda mesken kılmış enbiyâ velî
Mısır ülkesinde Ken'ân diye bir bölge vardır, orayı hep peygamberler ve veliler yurt edinmiştir.
53. Hazret-i Ya'kûb olurdu orada
On iki ogul aña virdi Hudâ
Hazret-i Ya'kûb da orada bulunurdu. Allah ona on iki oğul verdi.
54. Her ikisi bir anadan togdılar
Bu cihân mülkine anlar geldiler
Her ikisi aynı anadan doğdular ve bu dünya mülküne geldiler.
55. [S1-3b]
Yûsuf ile İbn Yâmin ikisi
Kardaş idi cümlesinüñ kiçisi
Yûsuf ile Bünyâmin ikisi, kardeşlerin en küçüğüdü.
56. Râhile Hâtun'dan anlar togdılar
Râhile getdi anasız kaldılar
Râhile Hâtun'dan dünyaya geldiler. Râhile vefat edince anasız kaldılar.
57. Ya'kûb aytdı yâ kuzular n'olduñuz
Getdi ana böyle öksüz kalduñuz
Ya'kûb dedi ki: "Ey kuzularım, ne oldu size? Ana gitti, böyle öksüz kaldınız."
58. Geldi Ya'kûb'uñ yanına bacısı
Dir ki gördüñ öksüz ogul acısı
Ya'kûb'un yanına Yûsuf'un halası geldi ve dedi ki: "Öksüz bir evladın acısını gördün mü?"

59. Yûsuf'ı vir baña ogul ideyim *Yûsuf'u bana ver, onu evlat
Besleyüp gönlünce anuñ gideyim edineyim, onu güzelce büyü-
tüp gönlümce yetiştireyim.*
60. Anasız kaldı diyü gamlanmaya *Anasız kaldı diye üzülmessin,
Ohşayam anı gözi nemlenmeye onu ana gibi seveyim gözleri
yaşarmasın.*
61. [S2-3b] *Oğlum yok, onu bana ver, ev-
Yokdur oglum ideyim ogul baña lat edineyim. Böylece sana
Key temennâ eylerem kardaş saña kardeşlik borcumu öderim."*
62. Hazret-i Ya'kûb sever gâyet hafî *Hazret-i Ya'kûb çok da belli
Cümle evlâdından artuk Yûsuf'ı etmeden Yûsuf'u tüm evlatla-
rından daha fazla severdi.*
63. Bir uşaguñ olmasa ger anası *Eğer bir çocuğun annesi
Merhamet çok eyler aña atası yoksa babası ona daha çok
merhamet eder.*
64. Hemşiresi gâyet ibrâm eyledi *Yûsuf'un halası çok ısrar etti.
Aldı getdi Yûsuf'ı söylemedi Onu alıp götürdü, kimseye
söylemedi.*
65. Getdi Yûsuf 'ammetesi yanına *Yûsuf halasının yanına gitti.
Düşdi fırkat atasınuñ cânına Babası Ya'kûb'un canı ayrı-
lık acısıyla yandı.*
66. Aytdı gönder Yûsuf'ı baña bacı *Ya'kûb dedi ki: "Bana
Ol firâkı geldi baña key acı Yûsuf'u geri gönder, ey ba-
cım! Onun ayrılığı bana çok
ağır geldi."*
67. Hemşiresi didi yâ kardaş saña *Halası dedi ki: "Ey kardeşim,
Bunca oglun var bir oğlan vir baña sana söylüyorum, bunca oğ-
lun var, birini bana ver."*

68. Ol didi kim Yûsuf'ı eyle isâl
Gayrı ogullarımın birini al
Ya 'kûb dedi ki: "Yûsuf'u bana getir, başka oğullarımdan birini al."
69. Aytdı bârî bu gice mühlet baña
Vir anı göndereyim yarın saña
Halası dedi ki: "Bari bana bu gece mühlet ver, onu yarın sana gönderirim."
70. [S1-4a]
Anuñ esvâbını bugün yuyayım
Bu gice anı toyunca göreyim
Onun elbiselerini bugün yıkayayım. Bu gece doya doya onu göreyim.
71. İster ol Yûsuf'ı aña virmeye
Gönli aslâ istemez ayrılmaya
Yûsuf'u babasına geri vermek istemez. Gönli asla ondan ayrılmak istemez.
72. Çünki ibrâm itdi anuñ atası
Gör ne hîle eyledi 'ammetesi
Babası (Ya 'kûb) oğlunu almak için ısrar edince, halasının ne hîle yaptığını görün.
73. Ceddi İbrâhim Halilullâh erün
Bir kayış kuşağı var idi anuñ
Dedesi İbrâhim Halilullah'ın bir kayış kuşağı vardı.
74. Yâdigâridur diyü saklar idi
Her nazar idincegez aglar idi
Onu hatıra diye saklar ve her baktığında ağlardı.
75. Ol kayış kuşağı alur eline
Uykuda baglar Yûsuf'ın biline
O kayış kuşağı eline aldı, uykuda Yûsuf'un beline bağladı.
76. [S2-4a]
Sevbinün altına itdürür nihân
Görmesin biri anı didi 'ayân
Kimse görmesin diye elbisesinin altına gizlice sakladı.
77. Ceddimün kuşağı itdi söyleyim
Yûsuf'ı ugrı diyü ahz eyleyim
"Dedemin kuşağı kayboldu" derim. "Yûsuf hırsızdır" diyerek onu suçlar alıkoyarım.

78.	Ol zamân içre şerî‘atde yiri
Böyle idi ugruluk itse biri	<i>O dönemde şariat gereği, birisi hırsızlık ederse...</i>
79.	Sâhib-i mâla iderdi hizmeti
İki sene almaz idi ücreti	<i>Mal sahibine hizmet eder, iki yıl boyunca ücret almazdı.</i>
80.	Yûsuf’ı alup gider ‘ammetesi
Teslîm ider alup anı atası	<i>Halasının planı Yûsuf’u almak içindi, onu babasına teslim etmek istemedi.</i>
81.	‘Ammetesi getdi eve kaygulu
Turdı biraz geldi yine ağlayu	<i>Hala evine gitti, kaygılıydı. Bir süre durdu, sonra tekrar ağlayarak geri geldi.</i>
82.	Ya‘kûb aytdı niçün aglarsız bacı
N’oldı saña ne sebebden bu acı	<i>Ya‘kûb dedi ki: “Neden ağlıyorsun, ey bacım? Sana ne oldu, bu acının sebebi nedir?”</i>
83.	Ol didi kardaş nice agramayım
Bu hüznüni gönlümü taglamayım	<i>Hala dedi ki: “Kardeşim, nasıl ağlamayayım? Bu hüznünü gönlümü nasıl dağlamayayım?”</i>
84.	Ceddimüñ kuşağını itürmişem
Başıma bunca elem getürmişem	<i>Dedemin kuşağını kaybettim. Başıma bu kadar elem getirdim.”</i>
85.	[S1-4b]
Ya‘kûb aytdı ara ev halkını sen
Dikkat eyle ol kuşağı bulasın	<i>Ya‘kûb dedi ki: “Ev halkını ara, dikkat et, o kuşağı bulasın.”</i>
86.	Aradılar cümle ev halkını hep
Bulmadılar gördiler gâyet ta‘ab	<i>Tüm ev halkını aradılar ama bulamadılar, oldukça yoruldular.</i>

87. Yûsuf'ı da arayın dir atası *Ya 'kûb dedi: "Yûsuf'u da arayın." Halası dedi: "O çoktuktur ne bilsin?"*
Dir uşakdur ne bilür 'ammetesi
88. Ya 'kûb aytdı arayın elbet didi *Ya 'kûb dedi: "Mutlaka arayın, ona haksız yere suç yüklemeyin."*
Olmasın aña mazanne söyledi
89. Soydılar Yûsuf'ı anda ol zamân *O zaman Yûsuf'u soyup aradılar ve birden o kuşak belinde belirdi.*
Çıkdı ol kuşak bilinde nâgehân
90. [S2-4b] *Kuşak onun belinde bulunduğu için Hazret-i Ya 'kûb o anda çok mahcup oldu.*
Çün bulundı anda kuşag-ı Halîl
Hazret-i Ya 'kûb olur anda hacîl
91. Hemşiresi dir aña kim yâ ahî *Kızkardeşi dedi: "Ey kardeşim, bu işe üzülme, sakın gamlanma.*
Bu işe gam yeme aslâ sen dahı
92. Bir uşaklık eyledi'çün n'idelim *Bir çocuk hırsızlık yaptıysa ne yapabiliriz? Gel şeriat gereği onu cezalandıralım.*
Şer' ile gel anı te'dîb idelim
93. Ceddimizüñ şer'i buyurur aña *Ceddimizin şeriatına göre, iki yıl bana hizmet etmesi gerekir.*
İki yıl hizmet gerek ide baña
94. Şer'imiz budur n'idem dir atası *Şeriatımız budur, ne yapabiliriz?" dedi babası. Yûsuf'u halası onu alıp götürdü.*
Yûsuf'ı alur gider 'ammetesi
95. **İki yıl itmâm olunca 'ammete** *İki yıl dolduğunda halası, bu fânî dünyadan ahirete göçtü.*
Rihlet itdi fânîden âhirete
96. Geldi Yûsuf atasınuñ yanına *Yûsuf, babasının yanına geri döndü. Bir köle iken özgürlüğüne kavuştu.*
Kul iken âzâd irişdi cânına

97.	Bir gice düş görür ol dür dânesi
‘İlm-i ta‘bîri bilürdi atası	<i>Bir gece Yûsuf bir rüya gördü. Babası rüya tabirini bilirdi.</i>
98.	Didi gördüm vâkı‘amda yâ ata
Cümle ihvânımla irdim sohbete	<i>Yûsuf dedi: “Ey babacığım, rüyamda tüm kardeşlerimle sohbet ettiğimi gördüm.</i>
99.	Her birimizüñ elinde var ‘asâ
Leyki benim ulu anlaruñ kısa	<i>Her birimizin elinde bir asa vardı ama benimki büyük, onlarunki kısaydı.”</i>
100.	[S1-5a]
Cümle ihvânım ‘asâsın atdılar
Ol benim ‘asâmı yerde diktiller	<i>Kardeşlerim, asalarını yere attılar, benim asamı ise diktiller.</i>
101.	Gögerüp yapraklanup âgâz ider
Dalına kuşlar konup âvâz ider	<i>Benim asam filizlenip yaprak verdi, dallarına kuşlar konup şarkılar söyledi.</i>
102.	Sâyesinde ben oturdum taht ile
‘İzz ü rif‘at saltanatla baht ile	<i>Gölgesinde taht kurup oturdum, izzet, şeref ve saltanatla mutlu bir şekilde.</i>
103.	Ay ile gün on bir ahter geldiler
Taht önünde baña secde kıldılar	<i>Ay, güneş ve on bir yıldız geldiler, tahtımın önünde bana secde ettiler.</i>
104.	[S2-5a]
Böyle gördüm yâ ebâ rü’yâda ben
Nicedür ta‘bîri anuñ söyle sen	<i>Ey babacığım, rüyamda böyle gördüm, söyle bana bunun anlamı nedir?</i>
105.	Atası aydur ogul sen rif‘ate
İrecek sin saltanata devlete	<i>Babası dedi ki: “Oğlum, bu bir yükselişe işarettir, sen saltanat ve büyük bir devlete ulaşacaksın.</i>

106. Devletin bu ‘âleme ser-tâc ola
Cümle ihvânın saña muhtâc ola
*Senin devletin bu dünyaya
baştacı olacak, bütün kardeş-
lerin sana muhtaç olacak.*
107. Ey ogul sen bu düşüñi söyleme
Gayrılara anı izhâr eyleme
*Ey oğul, bu rüyayı kimseye
anlatma, başkasına bunu
açık etme.*
108. Hem dime sakın bunu ihvânuña
İşidince kasd iderler cânuña
*Hele kardeşlerine asla söy-
leme çünkü duyunca sana kö-
tülük yapabilirler.”*
109. Gizlü bir ‘avrat bu sözi diñlemiş
Varup ol kardaşlarına söylemiş
*Bir kadın bu sözleri gizlice
dinlemiş, gidip kardeşlerine
anlatmıştı.*
110. Dirler anlar ne sebep zâhir hafî
Bizden artuk neye sever Yûsuf’ı
*“Ne sebeple açık ya da gizli,
babamız Yûsuf’u bizden çok
seviyor?”*
111. Gör nice ta‘bîr idüpdür düşüñi
Cümlemizden ‘âlî kılmış başuñı
*Bakin nasıl yorumlamış rü-
yasını, hepimizden üstün kıl-
mış başını.*
112. ‘Âleme Yûsuf’ı ser-tâc eylemiş
Bizleri hep aña muhtâc eylemiş
*Dünyaya Yûsuf’u sultan yap-
mış, bizi de ona muhtaç eyle-
miş.*
113. Ya‘ni ol şâh ola biz aña nöker
Biz buña râzı olur mıyuz meger
*Yani o kral olacak, biz ona
hizmetkâr. Biz buna razı olur
muyuz? Asla!*
114. Biz gerek oldu aña gayz idelim
Atadan ol Yûsuf’ı ayıralım
*Yûsuf’a kızalım ve onu baba-
mızdan ayıralım, başka ça-
resi yok.”*
115. Meşveret iderler anlar bir gice
İdelüm aña ihânet gizlüce
*O gece gizlice bir araya gel-
diler ve Yûsuf’a hile yapmaya
karar verdiler.*

116. [S1-5b]
Öldürelim soñra tevbe idelim *Onu öldürelim, sonra tövbe ederiz. Babamızın da hatırını güdelim.*
Atamızıñ hâtırınca gidelim
117. Tâ ki bizden râzı idelim anı *Böylece onu bizden razı edelim. Razi edelim ki suçumuzu Allah affetsin.*
‘Afv ide cürmümüzi Rabbü’l-Ganî
118. Ol Yehûdâ adlu bir kardaşına *O Yehûdâ adlı kardeşlerine güvenip işlerini ona danışarlardı.*
İ’tibâr iderler idi işine
119. [S2-5b]
Ol didi bu işe râzı olmazam *Yehûdâ dedi ki: “Bu işe razı değilim, bir insanı öldürmek büyük günahdır, bunu yapamam.”*
Katl-i nefis ulu günâh eylemezem
120. Biri didi gelin anı satalım *Biri dedi ki: “Gelin, onu satalım ya da bir kuyuya atalım.*
Yâhud anı bir kuyuya atalım
121. **Zâyi’ olur anı kimse bilemez** *Orada kaybolur, kimse bulamaz, babası da ondan haber alamaz.”*
Hâline ata haberdâr olamaz
122. Atalum anı kuyuya didiler *Sonunda onu kuyuya atmaya karar verdiler, bu fikir üzerinde anlaştılar.*
Bu söz üzre ittifâk eylediler
123. Eyle âgâh Ahmedî sâmi’leri *Ey Ahmedî, dinleyenleri uyar, bu olaydan dolayı onlara kin tutmasınlar.*
İtmesinler bunlara bugz u kini
124. İşiden ihvâna söyle sakkına *Bu hikayeyi duyanlara söyle sakınsınlar, Yûsuf’un kardeşleri hakkında kötü düşünmesinler.*
Yûsuf’uñ kardaşlarınıñ hakkına

125. İşlerini işidüp bu'z eyleme
Anların hakkına bir kem söyleme
*Yaptıklarını duyup onlara kin
gütme, onlar hakkında asla
kötü konuşma.*
126. Bu Hudâ'nın hikmetidür yâ kişi
Âyet ile nush ola anlar işi
*Bu hikmet dolu ilahî bir olay-
dır, ey kişi, onların işi
Kur'ân'ın ayetleriyle sabit-
tir, öğüt al.*
127. Kim bu dünyâ mekrine itse kibâr
Uyuban oldılar âhir şermesâr
*Bu dünya oyununa aldanıp
büyüklik taslayanlar so-
nunda utançla yüzleştiler.*
128. Bile kullar 'aczini noksânını
Hâlıkınıñ 'afvını gufrânını
*Kullar, acizliğini ve kusurla-
rını bilmeli, yaratıcısının af-
fına ve bağışlamasına sığın-
malı.*
129. Kimi peygamber kimisi zâdeler
Tâ'ib u magfûr hem âzâdeler
*Kimisi peygamber, kimisi
peygamber oğludur. Hepsi de
tövbe edip bağışlanmış ve
kurtuluşa ermiştir.*
130. Birbirinden soñra hoşnûd oldılar
Rahmet-i Gufrân'ı anlar buldılar
*Sonunda birbirlerinden razı
oldu, Allah'ın Rahmetiyle ba-
ğışlandılar.*
131. Her kim anlara iderse bu'z u kîn
Kalmaz ol kimsede îmân ile dîn
*Kim onlara kin ve nefretle
yaklaşırsa o kişide îmân ve
din kalmaz.*
132. Ol Yehûdâ'yı bular inandurur
Düşüp önlerince Ya'kûb'a varur
*Yehûdâ'yı kardeşleri ikna
etti, o da önlerine düşüp be-
raber Ya'kûb'a vardılar.*
133. [S2-6a]
Geldiler anlar atası yanına
Söylediler sözlerin dîvânına
*Onlar babasının huzuruna
varıp dileklerini ona arz etti-
ler.*

134.	[S1-6a]
Vir bugün Yûsuf'ı bile alalum
Ol koyunların yanına varalum	<i>Bugün Yûsuf'u da yanımıza
alıp o koyunların yanına gi-
delim.</i>
135.	Av idelüm ol aña seyr eylesün
Ok ataruz görüben meyl eylesün	<i>Av yapalım, o da seyretsin, ok
atalım, görüp heveslensin.</i>
136.	Açılur gönli uşaguñ yâ ebî
Gözedelüm anı kardaşlar hepi	<i>Ey babacığım, çocuğun
gönlü açılır. Hep birlikte onu
koruruz.</i>
137.	İşidüp Yûsuf dahı meyl eyledi
Yâ ebâ gönder giderem söyledi	<i>Yûsuf da bu sözleri duyup is-
tekte bulundu: "Ey babacı-
ğım, bırak gideyim" dedi.</i>
138.	Hâtırından geçmeyüp didi bunu
Göndereyim yâ ebâ cânı seni	<i>Gönlünden geçmeden bunu
söyledi. "Ey babacığım beni
seviyorsan gönder" dedi.</i>
139.	Döndi oğlanlarına dir yâ benûn
Yûsuf'ıñ hakkına oluñuz hanûn	<i>Ya 'kûb dönüp oğullarına
şöyle dedi: "Ey oğullarım,
Yûsuf'un hakkına sahip çıkın.</i>
140.	Korkarın ki ava meşgûl olasız
Kurd yiye Yûsuf'ı tuymayasız	<i>Korkarım ki ava dalarsınız ve
Yûsuf'u kurt yer, fark etmez-
siniz."</i>
141.	Anlar aytdı yâ ebâ bizler size
N'eyledik kem endişe itdün bize	<i>Oğulları cevap verdi: "Ey
babamız, biz size ne yaptık ki
hakkımızda böyle kötü düşün-
dün.</i>
142.	Kardaşımızı bize inanmasın
Hakkımıza fâsid işler sanasın	<i>Kardeşimizi bize emanet et-
miyorsun, bize haksızlık edi-
yor, güvenmiyorsunuz.</i>

143.	On kişiyüz hep bahâdur cümle er
Bir uşagı hıfz idemenüz meger	<i>Biz on kişiyiz, hepsi de yiğit
ve mert, bir çocuğu koruyamaz mıyız sizce?”</i>
144.	Ya‘kûb aytdı yâ ogul cümleñize
Yûsuf’ı virdüm emânet ben size	<i>Ya‘kûb şöyle dedi: “Ey oğullarım, Yûsuf’u size emanet ediyorum.”</i>
145.	Hakk’a virmedi emânet oğlunu
Yanlışı itdi ol Nebî bu fi‘lini	<i>Oğlunu Hakk’a emanet edeceği yerde oğullarına emanet etti. Ya‘kûb Nebî bu işi yanlış yaptı.</i>
146.	Gör anuñçün ne geliser başına
Gark olısardur gözinüñ yaşına	<i>Bakin, bu yüzden onun başına neler gelecek, gözyaşlarına nasıl boğulacak?</i>
147.	Hakk’a tefvîz itmek ister her işi
Kul bilemez her işüñ var yanışı	<i>Her işinde Allah’a tevekkül etmek ister; kul her işte yanlış yapabilir, bilemez.</i>
3.	<i>Yûsuf’ı Kardeşleri Alup Çâha Saldılar [Kardeşlerinin Yûsuf’u Götürüp Kuyuya Atması]¹⁹</i>	
148.	[S2-6b]
Yûsuf’ı ihvânı alup getdiler
Çâh-ı Şeddâd’a çün anlar yetdiler	<i>Kardeşleri Yûsuf’u alıp gittiler, Şeddad Kuyusu’na ulaştılar.</i>
149.	[S1-6b]
İki fersah yirden öte bir kuyı
Var idi yüz ‘arşın olurdu boyı	<i>İki fersah uzakta bir kuyı vardı, Kuyunun derinliği yüz arşın kadardı.</i>
150.	Beytü’l-Aksâ yolu üzredür aña
Şimdi Yûsuf Kuyusu dirler aña	<i>Beytü’l-Aksâ yolu üzerindeydi, şimdi ona “Yûsuf Kuyusu” diyorlar.</i>

¹⁹ S1-6a, Kadioğlu (2005) s. 9, Yapıcı (2006) s. 55, Kadioğlu (2017) s. 26

151. Varup anlar ol kuyuya irdiler
Birbiriyle meşverete girdiler
Gidip o kuyunun yanına vardılar, birbirleriyle istişareye başladılar.
152. Aytdılar gömlegini çıkaralım
Kana bileyüp ataya varalım
Dediler: “Gömleğini çıkaram, kana boyayıp babamıza götürelim.
153. Yûsuf’ı kurd yidi aña diyelim
Şermesâruz diyüben aglayalım
‘Yûsuf’u kurt yedi’ diyelim, ardından üzüntüyle ağlayalım.”
154. Biri dir Yûsuf’a gömlegi çıkar
Yûsuf anlara turur mâ’il bakar
Biri dedi Yûsuf’a: “Çıkar gömleğini.” Yûsuf onlara boynu bükük bakıyordu.
155. Soyup anuñ gömlegini aldılar
Biline anuñ bir ip bağladılar
Onun gömleğini çıkarıp aldılar, beline bir ip bağlayıp onu kuyuya saldılar.
156. Çimdürürler zann ider ol söylemez
Havf ider kuyuya inmek dilemez
Yûsuf, çimdirecekler sanıyor bir şey söylemiyordu. Korkuyordu, kuyuya inmek istemiyordu.
157. Dir o dem kardaşlarına çimmezem
Ben yalañuzca kuyuya inmezem
O an kardeşlerine dedi: “Çimmek istemiyorum, tek başıma kuyuya inmek istemem.”
158. Didi anlar bu kuyuya biz seni
Atalum kurtara ol düşüñ seni
Dediler: “Biz seni bu kuyuya atalım da gördüğün o düş seni kurtarsın.
159. Ay ile gün on bir ahter geeler
Buradan anlar seni kurtaralar
Ay, güneş ve on bir yıldız gelsin, buradan seni kurtarsınlar.”

160.	Bildi Yûsuf başına işbu belâ
Dili ucundan aña irdi ‘anâ	<i>Yûsuf, dili yüzünden bu belaya düştüğünü, bu yüzden başına gelenleri anladı.</i>
161.	Dil ucundan zahmeti görür bu baş
Gözlerinden akıdır kan ile yaş	<i>Dil yüzünden bu baş bu zahmeti görecekt diye gözlerinden kanlı yaş boşandı.</i>
162.	Ağlayu anlara Yûsuf yalvarur
Ol Yehûdâ kardaşına sarılır	<i>Ağlayarak Yûsuf onlara yalvarıyor, kardeşi Yehuda’ya sarılıyordu.</i>
163.	[S2-7a]
Aglar aydur yâ ahîler el-amân
Siz benüm hakkıma kılmayın yaman	<i>Ağlayarak dedi: “Ey kardeşler, merhamet edin, bana kötülük etmeyin.</i>
164.	[S1-7a]
Beni atam size virmiş emânet
Emânete kılınur mı hıyânet	<i>Beni babam size emanet etmişti, emanete ihanet edilir mi hiç?</i>
165.	Benim cürmüm nedür ki zulm idersiz
Ki Hakk’a varmayan yola gidersiz	<i>Benim suçum nedir ki bana zulmediyorsunuz, Hakk’a varmayan yollara gidiyor sunuz?”</i>
166.	Diñlemeyüp anı çâha saldılar
Ol koyunlarına anlar vardılar	<i>Onu dinlemediler, kuyuya atırlar, sonra kendi koyunlarının yanına gittiler.</i>
167.	Hâlîk’ı Cebrâîl’e emr eyledi
Tiz yûri tut Yûsuf’umu söyledi	<i>Onun Rabbi, Cebrâîl’e emir verdi: “Hemen git, Yûsuf’umu tut” dedi.</i>
168.	Anda bir taş var durur yâ Cebrâîl
Ol müheyyâ muntazırdur niçe yıl	<i>Orada bir taş var, ey Cebrâîl, uzun yıllardır orada durmaktadır.</i>

169. Var o taşın üstüne kogıl anı *Git, onu o taşın üzerine bırak. Teselli ver ki canı huzur bulsun.*
Vir tesellî râhatı bulsın cânı
170. Hâtırınca biz anuñ getmeliyüz *Biz onun gönlünü hoş etmeliyiz. Onu hemen oradan kurtarmalıyız.*
Anı biz tizce halâs etmeliyüz
171. İrdi Cebrâil hemân tutdı anı *Cebrâil hemen gidip tuttu, onu taşın üzerine sağ salim indirdi.*
Taşın üstüne selîm kodı anı
172. Virdi bir gömlek aña Cibrîl Emîn *Cibrîl Emîn, ona bir gömlek verdi ve dedi ki: “Korkma, kurtuluşun yakındır.”*
Didi korkma ki halâs irer yakîn
173. Sen buradan tîz halâs olsan gerek *“Sen buradan tez kurtulacaksın, sonunda huzur bulacaksın.”*
Âhirinde râhatı bulsan gerek
174. İşidin bu kıssa içre hocalar *Ey bu kıssayı dinleyen dostlar, Bu kıssa sayesinde nice-
Maksadına nâ’il olur niceler ler muradına ermiştir.*
175. Bunda kırk bir dürlü maksûd anı *Bu kıssada Hak, kırk bir türlü dileği, gerçekleştirmiştir, bak
Hak da gör.*
Hâsıl itmişdür bu kıssa içre bak
176. Bunda mü’mîn kullara çok müjde *Bu kıssada mümin kullara büyük müjdeler vardır. Bil-
var meliler ki zorluğun sonu kolaylıktır.*
Kim bileler ‘usruñ âhir yüsri var
177. ‘Usr ile yüsruñ evidür bu fenâ *Bu dünya zorluk ve kolaylığın
Görmelidür âdemî bunda ‘anâ evidir. İnsan burada bu gerçeği görmelidir.*

178. Tâ cefâlar görmeyince bir kişi
Nâ'il olmaz râhata anuñ başı *Bir kişi, cefalara katlanmadıkça başı rahata ermez.*
179. Virmese dünyâda anı ger Rahîm
Saklar uhrâsında virür ol Kerîm *Eğer Rahîm ve Kerîm olan Allah, cefakâra dünyada karşılık vermezse ahirete saklar, mutlaka orada verir.*
180. [S1-7b]
Virür aña anı mahrûm eylemez
Hüznüñ odına anı mûm eylemez *Allah, (kuluna) verir ve onu mahrum etmez. Onu hüznün ateşinde mum gibi eritmez.*
181. Yûsuf'a irer o vakte havf-ı pîr
Bir kişi virür selâm nûrânî pîr *O vakit Yûsuf'un karşısına yaşlı biri gelir. Nur yüzlü bir pir ona selam verir.*
182. [S2-7b]
Yûsuf'ı kuçup dir oglum merhabâ
Hayli demler muntazıram ben saña *Yûsuf'u kucaklar ve der ki: "Merhaba evladım, uzun zamandır seni bekliyordum."*
183. Yûsuf aytdı aña kimsen yâ ebâ
Baña şefkat eyledin atam gibi *Yûsuf ona sorar: "Kimsin sen, ey baba, bana atam gibi şefkat gösterdin."*
184. Ol didi bil beni Hûd Peygamber'in
Vasfuñı gördüm kitâb içre senin *O dedi: "Beni tanı, ben Hûd Peygamber'im ve senin vasfını kitapta okudum."*
185. Ben niyâz idüp Hudâ'dan diledim
Yûsuf'ı göstür baña yâ Rab didim *Duâ edip Allah'tan dilemiştim ve ey Rabbim, Yûsuf'u bana göster, demiştim.*
186. Bir nidâ geldi baña ol dem hafî
Göstürelim biz saña ol Yûsuf'ı *'Sana Yûsuf'u göstereceğiz' diye o zaman bana gizli bir nida geldi:*

187.	Biñ iki yıl âhirinde iresin
Çâh-ı Şeddâd'a var anda göresin	<i>'İki bin yıl sonra o Şeddâd Kuyusu'na varacak, orada onu göreceksin.'</i>
188.	Bugün âhir oldu ol yıllar tamâm
Geldim anuñçün bu çâha yâ hümâm	<i>Bugün o yıllar tamam oldu. Ey oğul, senin için bu kuyuya geldim.</i>
189.	Hamdû li'llâh olsun ol Hâlık'a hâs
İntizârımdan beni kıldı halâs	<i>Hamd olsun Allah'a ki beni bu uzun bekleyiştten kurtardı.</i>
190.	<i>Gerçi bu çâha girüpsin sen bugün
Nâ'il oldum maksûduma ben bugün</i>	<i>Gerçi sen bu kuyuya girdin ama ben de bugün dileğime kavuştum."</i>
191.	Çün görüşdi ol iki devletlü baş
Bir sadâ itdi oturdıkları taş	<i>O iki bahtiyar baş (Yûsuf as ve Hûd as) bir araya geldiğinde üzerine oturdıkları taş ses verdi.</i>
192.	Dile gelüp vasf-ı hâlin söyledi
Ben dahı müştâk idüm size didi	<i>Taş dile geldi ve "Halimi size anlatayım, ben de size kavuşmak istiyordum." dedi.</i>
193.	Sen ki bu vaslı temennâ eyledin
Ol zamân üstümde anı söyledin	<i>"Sen bu kavuşmayı temenni etmiş, o isteğini üzerime oturup söylemiştin.</i>
194.	[S1-8a]
Ben dahı Hakk'a niyâz itdüm o dem
Üzerime basasız sizler kadem	<i>Ben de o zaman Allah'a yalvadım: "Sizler üzerime ayak basasınız" diye.</i>
195.	Bu iki peygamberi didüm Hudâ
Sen görüşdür üzerimde kıl 'atâ	<i>"Ey Rabbim, bu iki peygamberi benim üzerimde görüştür, bana bunu bağışla.</i>
196.	[S2-8a]	

- Yâ İlâhî kıl müyesser göreyim *Ey Allah'ım, dileğimi kabul et, yüzümü onların ayaklarına süreyim.*
- Yüzümü ayaklarına süreyim
197. Hâcetimi kıldı makbûl ol Ganî *Ganî (zengin ve cömert) olan Allah, dileğimi kabul etti ve beni bu kuyuya gönderdi.*
- Ol zamân bu çâha gönderdi beni
198. İntizârım bunca yıl bu sohbeta *Bunca yıldır bu sohbeti beklerdim, iki bin yıl oldu sonunda vuslata erdim.*
- Biñ iki yıl oldu irdim vuslata
199. Âb-ı çâha beni hâ'il eyledi *O beni kuyunun suyuna engel olarak koydu ve böylece beni muradıma erdirdi.*
- Beni maksûduna nâ'il eyledi
200. Hâlık'a olsun şükürler bî-kıyâs *Rabbime sonsuz şükürler olsun, beni bekleyiştan kurtardı.*
- İntizârımdan beni kıldı halâs
201. Hazret-i Hûd aytdı Yûsuf'a o dem *Hazret-i Hûd (as) Yûsuf'u (as) teselli etti ve dedi: "Kaderinde kuyuya girmek varmış, bu Allah'ın takdiridir tasalanma, gam yeme.*
- Çâha girdin takdîr imiş yime gam
202. Gerçi hayli zahmeti görseñ gerek *Gerçi çok zahmetler çekeceksin ama sonunda huzura ereceksin.*
- Âhirinde râhata irseñ gerek
203. Ol zamân kardaşların sen 'aybını *O zaman kardeşlerinin hatasını asla yüzlerine vurma.*
- Yüzlerine urmagıl aslâ anı
204. Sal üzerlerine şefkat sâyesin *Onların üzerine şefkat gölgeni yay, sakın onları utandırma.*
- Sakın anları utandırmayasın
205. Kamuların 'aybını setr eyle sen *Sen herkesin hatasını ört. Her zaman güzel huylu ol ve nazik konuş.*
- Hulk ile her dem mülâyim söyle sen

206. Hazret-i Hûd aytdı ey Bârî Hudâ *Hazret-i Hûd dedi: "Ey yüce Rabbim, sen benim dileğimi kabul ettin.*
Sen benüm maksûdımı kılduñ 'atâ
207. Dahı şuglum kalmadı bu fânîye *Artık bu fânî dünyada yapacak işim kalmadı. Bekleyişim yalnızca baki olan ahirete kaldı."*
İntizârım kaldı ancak bâkîye
208. [S1-8b]
Yûsuf'a bunları ta'lîm eyledi *(Hazret-i Hûd) Yûsuf'a (bilmesi gerekenleri) öğretti sonra ruhunu Allah'a teslim etti.*
Vardı rûhın Hakk'a teslîm eyledi
209. Ol kuyu içre olan tîn ü hacir *O kuyunun içinde bulunan incir ağacı ve taş da bu nura (Yûsuf) hasretmiş, onu arzuluyorlarmış.*
Nûra müştâk idiler anlar meger
210. İntizâr idi ki nûrî göreler *Bekliyorlardı ki o nuru görsünler, nur ile ışığın ne olduğunu anlayabilsinler.*
Nûr ile ziyâ nicedür bileler
211. Yûsuf'un nûrını anlar gördiler *Yûsuf'un nurunu görünce bekleyiş sona erdi ve huzura kavuştular.*
İntizârı getdi râhat oldılar
212. İrdiler anlar merâma ol zamân *O anda onlar da muratlarına erdi ve hemen Yaradan'a hamd ettiler.*
Hâlık'a hamd itdiler anlar hemân
213. Fahr-i 'âlem ol Resûl-i kâ'inât *Kainatın peygamberi âlemin övünç kaynağı Muhammed Mustafâ'ya (sav) salavat.*
Ol Muhammed Mustafâ'ya vir salât

4. *Hikâyet-i Koyun [Koyun Hikâyesi]*²⁰

214. Yûsuf'ı ihvânı çâha koydılar *Yûsuf'u kardeşleri kuyuya attılar. Sonra koyunlarının yanına gittiler.*
O koyunları yanına geldiler
215. Birbiriyle meşveret eylediler *Birbirleriyle danışıp konuştular. Yûsuf'un gömleğiyle ilgili bir plan yaptılar.*
Gömlegin tedbîrini söylediler
216. Didiler bir koyunu zebh idelim *Dediler ki: "Bir koyun keselim, kanını gömleğe sürerek (babamıza) dönelim."*
Kanını gömleğe sürüp gidelim
217. [S2-8b]
İşbu hâlî söyler iken ol benûn *Kardeşler bu durumu konuşurken, yanlarındaki koyun onları dinliyormuş.*
Diñler imiş yanlarında bir koyun
218. Hâl diliyle ol koyun dir Hâlık'a *Koyun hâl diliyle Allah'a şöyle diyordu: "Bahtı açık olan koyun ben olayım, ben buna layıkım."*
Baht ile ol koyun ola lâyık
219. Ol kan ile Yûsuf'ın pîrâheni *Yûsuf'un gömleği kanımla boyansın ve Ya'kûb ona bakarak durumu anlatsın.*
Boyana varup göre Ya'kûb anı
220. Yûsuf'ın nûr kânına teşbîh ola *Benim kanım Yûsuf'un kanına benzetilsin, kim böyle bir saadete ulaşabilir ki?*
Böyle devleti 'aceb kimdür bula
221. Yâ İlâhî baña kıl anı yesîr *Ey Allah'im, onu (bu iyiliği) bana kolay kıl, yarın hesap gününde beni zor durumda bırakma."*
Eyleme yarın hisâbımı 'asîr

²⁰ S1-8b, Kadioğlu (2005) s. 14, Yapıcı (2006) s. 63, Kadioğlu (2017) s. 31

222. Zebh için bir koyunu anlar arar
Yanlarından hep koyun ider firâr
Kesmek için bir koyun aradılar ama bütün koyunlar yanlarından uzaklaştılar.
223. [S1-9a]
Bilmediler hâli anlar kaçdılar
Râhatı bilmeyüben savuşdılar
O koyunlar, durumu anlayamadılar. Rahata ereceklerini bilmeyip oradan uzaklaştılar.
224. Ol koyun gelür o dem yanlarına
Cânını îsâr ider sultânına
O koyun, kendi isteğiyle yanlarına geldi ve canını sultanı için feda etti.
225. Geldi ol koyun ayagıyla hemân
Anı bogazladı anlar ol zamân
Kendi ayaklarıyla geldi, onlar da o anda onu boğazladılar.
226. Boyadılar gömlegi ol kanına
İrdi vuslat ol koyunuñ cânına
Gömleği onun kanıyla boyadılar. Koyun, ruhunu teslim edip böylece vuslata erdi.
227. Ol dahı maksûdına irdi hemîn
Râhatını buluban oldu emîn
O koyun da hedefine ulaştı. Huzura kavuşarak güven içinde oldu.
228. Hazret-i Ya'kûb tefe''ül eyledi
Kurd yimeye Yûsuf'umu söyledi
Hazret-i Ya'kûb, tefe'ül yaptı. Yûsuf'umu bir kurt yemesin? diye düşündü.
229. Yûsuf'una eyledi bu niyyeti**
Geldi anuñ başına 'âkıbeti
Yûsuf hakkında bu düşüncayı taşıdı, sonunda bu durum başına geldi.
230. Eyyüce niyyet gerek âdem kura
Eyyü işi kendine halka yora
İnsan, güzelce niyetler taşımalı, her işi hem kendine hem de halka güzel yorumlamalıdır.

231. Kendine gayrına gerek bir kişi
Yormaya havf u hatar olan işi
*İnsan, bir işi hem kendine
hem de başkasına göre kö-
tüye yormaktan kaçınmalı-
dır.*
232. Kişi kurgusuna ugrar ‘âkıbet
Bu mesel yetmez mi saña derdimend
*İnsan, sonunda kendi kurun-
tusuna maruz kalır. Ey dertli
kişi, bu öğüt sana yetmez mi?*
233. Bu ölüm ‘ibreti yetmez mi saña
Korkar andan cümlesi ugrar aña
*Bu ölüm ibret olarak sana
yetmez mi? Herkes ondan
korkar ama yine de ölüm
herkesin başına gelir.*
234. [S2-9a]
Didi kardaşlar ataya varalım
Yûsuf’ı kurdlar yidi söyleyelim
*Kardeşler dedi ki: “Baba-
mıza gidelim, Yûsuf’u kurt-
lar yedi diyelim.”*
235. Biz işitdik atadan bu sohbeti
Kim yer imiş kurd meger âdem eti
*Babamızdan böyle bir soh-
bet işitmiştik: Kurt meğerse
insan eti yemiş.*
236. [S1-9b]
Vâkı‘â ol vakte dek âdem eti
Kurd yimezdi yer idi gayrı eti
*Gerçekte o zamana kadar
kurtlar, insan eti yemez
başka et yedi.*
237. ‘Ahd ü peymân eylemişdi her biri
Âdeme segirtmez idi hîç biri
*Hepsi söz vermişti, hiç biri
insana saldırmazdı.*
238. Anların bu ‘ahd ile peymânını
Ol mahallinde kılâm takrîr anı
*Onların bu yemin ve sözleş-
mesini, yeri gelince açıkla-
yacağım.*
239. Yûsuf’uñ kardaşları gör ne’tdilir
Kanlu gömlegini alıp getdiler
*Yûsuf’un kardeşleri bakın ne
yaptılar. Onun kanlı gömle-
ğini alıp gittiler.*

240. Gömlegi aldı Yehûdâ eline *Kanlı gömleği Yehûdâ eline*
Öñce vardı atasınıñ yanına *aldı ve önce babasının yanına o gitti.*
241. Aglayu söylediler vâveyletâ *Ağlayarak şöyle dediler:*
Şermesâr olduk yanında yâ ata *“Eyvah! Ey baba, yanında çok utandık, mahvolduk.*
242. Ol didigin geldi Yûsuf başına *Dediğin (şey) Yûsuf’un başına geldi,*
Firkat irişdi kamu kardaşına *ayrılık acısı hepimizi sardı.*
243. Yakdı anuñ firkat odı bizleri *Onun ayrılık ateşi bizleri*
Hâtıra geldükce anuñ sözleri *yaktı; sözlerini hatırladıkça hüznle dolduk.*
244. Âh n’olaydı getmeyeydik ava biz *Ah, keşke biz ava gitmeseydik*
Hem tefe’ül itmeyeydün aña siz *ve sen onun hakkında tefe’ül etmeseydin..*
245. Giyik avlamaya meşgûl olmuşuz *Yûsuf’u eşayaların yanında*
Yûsuf’ı şey’ler yanında koymuşuz *yalnız bıraktık, geyik avlamakla meşgul olduk.*
246. Görüben kurd anı tenhâ avlamış *Bir kurt onu yalnız görüp avlamış.*
Ol mübârek cismini anuñ yemiş *O mübarek bedenini yemiş.*
247. Sen bize inanmadığın bilmişüz *Bize inanmadığınızı biliyoruz,*
Kanlı gömlegin saña getürmişüz *o yüzden Yûsuf’un kanlı gömleğini sana getirdik.*
248. Aldı gömlegi eline ol kibâr *O yüce insan gömleği eline*
Gözlerinüñ yaşını etdi puñar *aldı ve gözlerinden yaşlar boşandı.*
249. Ey ogullar baña bir ok urduñuz *Ey oğullar, bana büyük bir*
‘Ömrümüñ binâsını siz yıkduñuz *acı verdiniz, ömrümün bina-sını yıktınız.*

250. [S1-10a] [S2-9b]
Bu ne hâletdür ki geldi başıma *Bu nasıl bir durum ki benim başıma geldi, gözyaşlarıma boğuluyorum.*
Gark olısam gözümüñ yaşına
251. Gömlege kıldı nazar gördi kanı *Gömleğe baktı ve kanı gördü; kokladı ve onu gözlerine sürdü.*
Koklayup gözlerine sürdi anı
252. Kokladı kanı ve hem pîrâheni *Kanı ve gömleği kokladı; şüphelendi ve birden “Bu Yûsuf’un kanı değil” dedi.*
Şübhelendi dir değil Yûsuf kanı
253. Ey kuzum kan içre kokuñ yok senüñ *“Ey yavrum, kanın içinde senin kokun yok ama gömleğinde kokun çok.*
Gömlegin içinde kokuñ çok senüñ
254. Mekr idüplerdür bu ihvânuñ saña *Kardeşlerin sana bir oyun yapmış, bana sahte bir kan getirmişler.”*
Bir yalan kanı getürmişler baña
255. Söyledi ogullarına yâ benûn *Oğullarına dedi ki: “Ey evlatlarım, demek kurt ona saldırmış ve ona sizden daha şefkatli davranmış.*
Kurd aña olmuş meger sizden hanûn
256. Kurd nice yemiş anuñ nâzik tenin *Kurt nasıl olmuş da onun narin bedenini yemiş ama gömleğini hiç parçalamamış?*
Pârelememiş ‘aceb pîrâhenin
257. Kurd eger yemişse anuñ tenini *Eğer kurt gerçekten onun bedenini yemişse gidin, onun bedeninden bir parça getirin.*
Var getürüñ ‘uzvunuñ siz birini
258. Ol tenüñ bir ‘uzvunuñ tâ görelim *O bedeninin bir uzvunu getirin, söylediklerinizin doğru olup olmadığını anlayayım.”*
Sözüñüz sıdkına vâkıf olalım

259. Anlar aytdılar kamu a'zâların
Çok imiş kurdlar yemiş eczâların
Onlar şöyle dedi: "Tüm bedenini kurtlar yemiş ve uzuvlarını parça parça etmiş."
260. Söyledi Ya 'kûb ogullardan yaña
Sayd idüñ bir kurdı getürüñ baña
Ya 'kûb, oğullarına dönerek dedi: "Bir kurt yakalayın onu bana getirin."
261. Varuban bir kurdı anlar tutdılar
Agzına kanı sürüp getürdiler
Onlar, gidip bir kurt yakaladılar, ağzına koyun kanı sürüp getirdiler.
262. Kurdı gördi Ya 'kûb aña söyledi
N'eyledüñüz anasız oglum didi
Ya 'kûb kurda baktı ve ona dedi: "Öksüz oğluma ne yaptınız?"
263. Ol benim yavrucugumı yedüñüz
Beddu'âmı siz meger bilmedüñüz
O benim yavrumu yediniz, benim bedduâmıdan hiç korkmadınız mı?"
264. Dile geldi kurd didi vallâhi ben
Yimemişem oğluñı billâhi ben
Kurt dile geldi ve şöyle dedi: "Allah'a yemin ederim ki ben oğlunu yemedim!"
265. [S1-10b]
Ben garîbem bu ile kıldım nüzûl
Mısır ilinden oluram ben yâ Resûl
Ben bir garip hayvanım, bu topraklara Mısır diyarından geldim, ey Peygamber!
266. [S2-10a]
Var idi bir kardaşım itürmişem
Şâm ilinden bir haberin almışam
Bir kardeşim vardı, izini kaybettim. Şâm'dan onun hakkında bir haber duydum.
267. Firkatinden olmuşam dîvâne ben
Anı arayı giderdim Şâm'a ben
Ayrılığının acısıyla divane oldum, onu bulmak için Şâm'a doğru yola çıkmıştım.
- 268.

- Kardaşıma gelmiş idim hayli yol *Ey Peygamber, kardeşime ulaşmak için uzun yollar aştım ama sonunda yorgun düştüm, bunlar beni yakaladılar.*
- Yorgun idim tutdı bunlar yâ Resûl
269. Agzıma bunlar bu kanı sürdiler *Agzıma bu kanı sürdüler, bu halde seni yanıltmak için beni sana getirdiler.*
- Bu siyâk ile saña getürdiler
270. Bilmedim ben bunların ahvâlini *Ben bunların ne yaptığını bilmedim, böylesine bir iftira ve hileyi hiç görmedim.*
- Böyle bühtân ile mekr ü âlini
271. Bilmezem kardaşımı bulur mıyam *Kardeşimi bulabilir miyim, bilmiyorum, yoksa bu ayrılıkla ölür müyüm?*
- Yoksa bu firkât ile ölür miyim
272. Kardaşımuñ firkati yakdı beni *Kardeşimin ayrılığı içimi yakdı, lütfen beni yolumdan alıkoyma, ey Peygamber.*
- Beni men‘ itme yolumdan yâ Nebî
273. Hizmetüñ var ise baña söylegil *Eğer bir hizmetin varsa bana söyle yapayım, sonra kardeşime gitmeme izin ver.*
- Kardaşa varuram ıtlâk eylegil
274. Sen du‘â eyle bulam kardaşımı *Sen duâ et de kardeşimi bulayım; bu gözyaşlarımı dindireyim.*
- Tâ ki döndürem bu gözden yaşımı
275. Ya‘kûb aytdı yâ ogullar görüñüz *Ya‘kûb dedi: “Ey evlatlarım, bakın, kardeş sevgisinin ne olduğunu öğrenin.*
- Kardaşa şefkat nicedür bilüñüz
276. Gör bu hayvânlığ ile kardaşını *Bu kurdun hayvan hâliyle kardeşini kaybedip onu aradığını görün, ibret alın.*
- İtürüpdür arar ol yoldaşını
- 277.

- Ol arar görmek diler hayvân iken
Zâyi‘ itdüz kardaşı insân iken
O hayvan olduğu hâlde kardeşini arar, onu görmek ister, siz insan iken kardeşinizi yok ettiniz.
278. Oldı anlar mekrine bu iş delil
Ol zamânda oldılar gâyet hacîl
Onların hilesine bu iş delil oldu; kurduğu tuzakları ortaya çıkınca çok utandılar.
279. Kurd a(y)dur Ya‘kûb’a sâdık Nebî
Üç güne mühlet virüp gönder beni
Kurt dedi: “Ey sadık Nebî, bana üç gün mühlet ver, gidip geri döneyim.
280. Ben varuben işbu hâle ireyim
Gelüben dîvânûña bildüreyim
Ben varıp bu işin aslını öğreniyim; huzuruna gelip sana bildireyim.
281. [S2-10b]
Biz benî âdem yimenüz kâ’imâ
‘Ahdimiz vardur tururuz dâ’imâ
Biz hiçbir zaman insanoğlu eti yemeyiz, sözümüz vardır. Buna daima hep sadık kalırız.
282. Bunu iyen kurd meger bozdı anı
Ne sebebdan eylemişlerdür bunu
Bunu yiyen kurtlar verdiği sözü tutmadı; bunu niçin yaptılar.
283. Bu ilin kurdından anı sorayım
Gelüp ahvâlini saña diyeyim
Bu diyarın kurtlarına Yûsuf’u sorayım ve gelip sana onun hâlini anlatayım.
284. Destûr alup getdi ol kurd ol zamân
Yûsuf’uñ teftîşine oldı revân
Kurt izin aldı ve hemen oradan ayrıldı, Yûsuf’u bulmak için yola koyuldu.
285. [S1-11a]
Ya‘kub’uñ oğlanları dir n’idelim
Biz gerek ol kurdu döndürmeyelim
Ya‘kub’un oğulları dedi: “Ne yapalım, biz bu kurdu geri döndermeyelim.

286. Atamız yanında nice söyledi *Babamızın önünde o kadar
Bizi atamıza rüsvây eyledi kötü konuştu ki bizi baba-
mıza mahcup ve rezil etti.*
287. Her kaçan varursa ol kurd öteye *Eğer bu kurt tekrar döner ve
Gelse işimiz tuyurur ataya gelirse babamıza yaptıkları-
mızı anlatır.*
288. Varalım yolına tuzah kuralım *Gidelim, yoluna bir tuzak
Tutalım anı dahı öldürelim kuralım, sonra onu yakala-
yıp öldürelim.”*
289. Vardığı yolu varup izlediler *Gidip o kurdun yolunu izle-
Bir niçe yire tuzah gizlediler diler, birçok yere gizlice tu-
zak kurdular.*
290. Varup ol kurd izledi yurtlarını *Kurt yoluna devam etti,
Çağırup cem‘ eyledi kurtlarını kendi bölgesine vardı ve di-
ğer kurtları çağırıp topladı.*
291. Söyledi ol kurlara bilün beni *Onlara dedi: “Beni bilin ve
İlçi gönderdi size Ya‘kûb Nebî dinleyin, Ya‘kûb Peygamber
beni size elçi gönderdi.*
292. Hazret-i Ya‘kûb’un oğlu Yûsuf’ı *Hazret-i Ya‘kûb’un oğlu
Yiyüp anı eyledünüz hayyıfı Yûsuf’u yediniz ve ona bu
kötülüğü reva gördünüz.*
293. Beddu‘âsından anuñ korkmaduñuz *Ya‘kûb’un bedduâsından hiç
Ne cesâretle siz anı yedünüz korkmadınız mı? Nasıl bir
cesaretle bu suçu işlediniz?*
294. Arañızda var idi ‘ahd-i emân *Aranızda bir antlaşma ve söz
Siz niçün eyleyesiz böyle yaman vardı, neden böyle kötü bir iş
yaptınız?”*
295. Anlar aytdı ol benî âdem bize *Onlar dedi: “O insanoğul-
İftirâyı eylemiş hakkımıza ları, bize iftira etti, hakkımızı
yedi.*

305. Lahm-ı peygamber harâmdur ka- *Peygamber eti yemek hepimizce haramdır, kim yerse cehenneme girer.*
muya
Her kim iyerse giriser tamuya
306. Bu sebebdan lahm-ı âdem yimenüz *Bu yüzden insan eti yemeyiz, belki o peygamberdir, bilemeyiz.*
Belki ol peygamber ola bilmenüz
307. Biz harâm yimeyelim diyü anı *Biz haram yemeyelim diye söz verdik, insan bedeni asla yemeyiz.*
‘Ahdimiz var yimenüz âdem teni
308. Biz nice lahm-ı peygamber iyelim *Peygamberin etini nasıl yiye- yelim, Allah’a ne cevap veririz?*
Hâlık’a nice cevâbı virelim
309. Söyle aña oglunı biz görmedik *Ona söyle, biz oğlunu görmedik, Allah adına yemin ederiz ki onu yemedik.*
Ol Hudâ hakkı’çün anı yimedik
310. Gayrı et yirdik yimezdik âdemi *Başka et yerdik, insan eti yimezdik, bundan sonra hayvan eti bile yemeyiz.*
Yimenüz şimden girü lahm u demi
311. Tevbeler olsun bize lahm-ı gıdâ *Biz insan eti yimezdik, tövbeler olsun, artık bundan sonra başka etleri de yemeyiz.*
Eyledik bundan girü lahmı fedâ
312. Dişlerimize dahı kan degmesin *Dişlerimize asla kan değmesin, dilimiz et ve kanın tadını bilmesin.*
Lahm u kanın lezzetini bilmesin
313. Otlanur ota kanâ‘at eylerüz *Otla beslenir, kanaat ederiz. Bundan sonra et yemeyiz.”*
Dahı bundan soñra lahmı yimenüz
314. [S2-11b]

	Şimdi hâlâ ol diyârın kurdları
Ot iyerler yimez aslâ etleri	<i>Bugün bile o diyarın kurt-
ları, ot yer ama asla et ye-
mez.</i>
315.	Tevbeyi bozmazlar anlar dâ'imâ
'Ahd ü peymân üzrelerdür kâ'imâ	<i>Tevbelerini asla bozmazlar,
yemin ve verdikleri sözde da-
ima sadıktırlar.</i>
316.	[S1-12a]
Tevbesi üzre turur hayvân iken
Turmanuz bizler niçün insân iken	<i>Hayvan bile tövbesine sadık
kalırken biz insanlar neden
sadık kalmıyoruz?</i>
317.	Gayrı yirin kurdı yir lahmı demi
Ol zamândan berü yirler âdemi	<i>Başka yerin kurtları, eski za-
mandan beri insanları, eti ve
kanı yerken...</i>
318.	Her kaçan bu iftirâyı bildiler
Ol zamân insâna düşmân oldılar	<i>Her ne zaman bu iftiraya uğ-
radılar, o zamandan beri in-
sanlara düşman oldular.</i>
319.	İlçi kurd aytdı diyin haber baña
Yûsuf içün atası bakar baña	<i>Elçi kurt dedi: "Söyleyin,
haber verin bana, Yûsuf için
babası bana bakar, beni bek-
ler.</i>
320.	Ger bilürsüz Yûsuf'un ahvâlini
Söyleyin baña anuñ encâmını	<i>Eğer Yûsuf'un durumunu bi-
liyorsanız bana onun sonunu
(ne olduğunu) söyleyin.</i>
321.	İntizâr üzre turur şimdi beni
Muntazırdur gözedür şimdi Nebî	<i>Şimdi Ya'kûb Peygamber
beni bekler, şu anda gözü
yoldadır.</i>
322.	Didiler anlar ki ihvân hâlini
Bilmenüz biz anların ahvâlini	<i>Onlar dedi ki: "Kardeşlerin
halini, onların durumunu
bilmiyoruz.</i>

323. Biz anı bilsek de saña dimenüz *Eğer bilsek de bunu sana söylemeyiz, biz kötü sözleri alıp satmayız.*
Kem sözi bizler aluban satmanuz
324. Biz nemîme kumsuluk eylemenüz *Biz dedikodu yapmayız, söz taşımaz, kardeşler arasında kötü söz söylemeyiz.*
Kardaş arasına kem söylemenüz
325. Anı kardaşlarına sorsın yine *Onu yine kardeşlerine sor-sun,*
Anlar ile arayu bulsın yine *onlarla beraber Yûsuf'u ara-sın bulsun.*
326. Gayrı yol ile döner kurd ol zamân *Kurt başka bir yoldan döner*
Görmez ol tuzahları bulur emân *o zaman, tuzakları görmez ve emniyette olur.*
327. Geldigin yol ile dönme sen giri *Gittiğin yoldan geri dönme,*
Belki düşmânın ola gözler seni *belki düşmanın seni gözlü-yordur.*
328. Gayrı yol ile giri gel yirüñe *Başka bir yoldan geldiğin*
Bir ziyân ırmeye dimişler saña *yere ulaş ki başına bir zarar gelmesin.*
329. Geldi ilçî kurd Nebî'nün yanına *Elçi kurt, Peygamberin ya-nına geldi, divanda sözlerini*
'Arza kıldı sözlerin dîvânına *ona sundu.*
330. Kurdların ol 'ahd ü peymân itdiğin *Kurtların tövbe edip söz ver-diğini, bu yemine sadık kala-rak insan eti yemediğini..*
Tevbe ile âdemi yimedigin
331. [S1-12b] [S2-12a] *Bütün sözlerini bir bir söy-le-di ve Ya 'kûb'a durumu bil-dirdi.*
Cümle sözlerini bir bir söyledi
Ya'kûb'ı hâle haberdâr eyledi

332. Kurdı Ya‘kûb anda âzâd eyledi
Var murâdın Hâlîk’ın virsin didi
Ya‘kûb kurdı o an serbest bıraktı ve ona: “Var dilediğini Allah versin” dedi.
333. Şâm iline vardı kardaşın bulur
Ol dahı maksûdına nâ‘il olur
O da Şâm diyarına gitti ve kardeşini orada buldu, böylece o da isteğine kavuştu.
334. Çünkü kurtndan bildi Ya‘kûb işleri
Bildi mekr etmiş aña kardaşları
Ya‘kûb, bu işlerin içyüzünü kurttan öğrendi, kardeşleri tarafından Yûsuf’a tuzak kurulduğunu anladı.
335. Söyledi ogullarına yâ benûn
Bu sizin işüñizi etmez cünûn
“Ey oğullarım, bu yaptığınız işi deliler bile yapmaz” dedi
336. Mekr idüpsiz ol sabî ma‘sûma siz
Eylemişsiz zulmı ol mazlûma siz
Siz o masum çocuğa tuzak kurdunuz, o mazluma zulmettiniz.
337. Ol benim kuzumu kurdlar yimemiş
Bu sizin bühtânı kimse dimemiş
Benim kuzumu kurtlar yememiş, bu yalanı başkası değil, siz uydurdunuz.
338. Sizden olmuşdur ne olmuşsa aña
Bu yalan sözleri düzmüşsiz baña
Ona ne olduysa sizden oldu, bu yalan sözleri bana siz uydurdunuz.
339. Gelmez elimden dahı bir gayrı iş
Bu firâka sabr ideyim yaz u kış
Artık elimden başka bir şey gelmez, bu ayrılığa yaz-kış sabretmeliyim.
340. Görelim encâmı bunuñ n’olısar
Ol düşüñ ta‘biri vâki‘ olısar
Sonunun ne olacağını bekleyip görelim, belki o rüyanın yorumu gerçekleşir.
341. Beytü’l-ahzân’a girüp aglar idi
Firkat odına ciger taglar idi
Hüzün Evi’ne girip ağlardı, ayrılık ateşiyle ciğerini dağlardı.

342. Gömlegi alup sürerdi gözine
Aglar idi yaş dökerdi yüzine
Gömleğini alıp gözlerine sürer, ağlar ve yüzüne yaşlar dökerdi.
343. Onca aglardı yürek oldu kebâb
Hâlık'ından aña irişdi 'itâb
O kadar ağlardı ki yüreği kebab oldu; Yaratıcısı da onu azarladı.
344. Geldi Cebrâil aña ol dem usûl
Hak selâm itdi buyurdu yâ Resûl
O sırada usulca Cebrâil ona yaklaştı, Allah'ın selamını ilettiler ve şöyle dedi:
345. Ne çok aglar didi anı söylesin
Ne sebebdir bize takrîr eylesin
Neden bu kadar çok ağladığını söylesin, sebebini bize anlatsın.
346. [S1-13a]
Havfımızdan aglar ise biz anı
Yarlıgadım râhata irsin cânı
Bizim korkumuzdan ağlıyorsa ben onu bağışladım, gönlü rahat olsun.
347. [S2-12b]
Ya'kûb aytdı Rabb'im a'lemdür
buña
Zîrâ ol virmiş bu efkârı baña
Ya'kûb dedi: "Bunun sebebini Rabb'im en iyi bilendir. Zîrâ bana bu düşünceyi o verdi.
348. Yûsuf'ı ol kılmasa benden ırak
Virmez idi ol baña hüzn-i firâk
Eğer Yûsuf'u benden uzaklaştırmasaydı bu ayrılık acısını bana vermezdi.
349. Ne sebebden oglumı dûr eyledi
Firkat ile beni mehcûr eyledi
Ne sebeple oglumu benden uzaklaştırdı? Beni ayrılıkla mahzun ve yalnız bıraktı.
350. Dilerem andan ki yol virsin aña
Ol benim yavrucıgım gelsin baña
Ondan dilerim ki oğluma yol göstereyim, benim yavrucuğum geri bana dönsün.

351. Hazret-i Cebrâil ol dem söyledi *O sırada Cebrâil geldi, Allah'ın uyarısını ilettiler.*
Tevbih-i Yezdân'ı tebliğ eyledi
352. Hak buyurdu didi saña yâ Resûl *Allah buyurdu: "Ey peygamber, neden oğlunu bulmayı bizden diliyorsun?"*
Ne sebep bizden diler ogluna yol
353. Oglunu virdi emânet gayrıya *Oğlunu başkalarına emanet verdin sonra ayrılık hüznüyle hastalandın.*
Firkat-i hüzn ile döndi sayruya
354. Her kime virdi emânet oğlunu *Oğlunu kime emanet ettiyse ondan istesin, oğlunu emanet ettiği kişiler onu geri getirsin.*
İstesin andan getüreler anı
355. Ger bize virse emânet anı biz *Eğer oğlunu bize emanet etseydi, onu hemen kendisine ulaştırırdık.*
Kendüne ulaşırdurduk anı tiz
356. İşidince bu 'itâbı ol Resûl *Peygamber bu uyarıyı duyunca hüznün kendi hatasından kaynaklandığını anladı.*
Bildirdi kendüden açılmış hüznü yol
357. İtdiği ef'âline nâdim olur *Yaptığı hatalı davranıştan dolayı çok pişman oldu, hüznü birken yüz bin oldu.*
Bir iken hüznü anuñ yüz bin olur
358. Yûsuf'u ogullarıyla yollamış *Yûsuf'u oğullarıyla göndermiş 'onu size emanet ettim' demişti.*
Sizlere virdim emânet söylemiş
359. Ol sebepten Yûsuf'u itürdi ol *O, bu yüzden Yûsuf'u kaybetti, bu hatasından dolayı bu uyarıyı gördü.*
Ol ecilden bu 'itâbı gördi ol
360. Her işi Hakk'a emânet eyle sen *Her işini Allah'a emanet et.*
Her münâcâtı Hudâ'ya söyle sen *Her münacatı Allah'a arz et.*

361. Gayrıdan bilme işi pendüm saña
Hak görür işi sebebdür kul aña *Sana öğüdüm budur: İşi başkasından bilme, her işi Allah yapar, kul ise sadece sebeptir.*
362. Sen yapun esbâbına eyle taleb
Hak virür bir vâsıta olur sebeb *Sen sebeplere yapış, iste; sebep bir vasıta olur neticeyi ise Allah yaratır.*
363. [S1-13b] [S2-13a]
Oldı Ya‘kûb’uñ ziyâde hüznü çün
Emr ider Azrâil’e Ferd-i Bîçûn *Ya‘kûb’un hüznü çok artınca eşi benzeri olmayan Allah, Azrâil’e emir verdi.*
364. Var yer-i Ya‘kûb’a ol sorar saña
Yûsuf’uñ sıhhat haberin vir aña *Ya‘kûb’un yanına git, o sana sorarsa ona Yûsuf’un sağık haberini ver, dedi.*
365. Ol cevâb ile tesellâ olsun ol
Arayu tâ Yûsuf’ını bulsun ol *Bu haberle teselli olsun, Yûsuf’unu arayıp bulsun.*
366. Ol benüm peygamberimdür isterem
Baña yalvarsın ki oglun gösterem *O benim peygamberimdir, isterim ki bana yalvarsın, oğlunu ona göstereyim.*
367. Geldi Azrâil aña virdi selâm
Ol didi kabza mı geldin yâ peyâm *Azrâil gelip ona selam verdi, Ya‘kûb ona dedi: “Canımı almaya mı geldin yoksa haber mi getirdin?”*
368. Gelmişem didi ziyâret kılmaga
Yara-yı hüznüñe dermân urmaga *Azrâil dedi: “Seni ziyarete geldim, hüznün yarana merhem sürmek için geldim.”*
369. Sen safâ geldin eyâ kardaş didi
Bir iken derdim biñ oldı söyledi *Ya‘kûb dedi: “Sen hoş geldin ey kardeşim, derdim bir iken bin oldu” diye ekledi.*

370.	Âdemî-zâdem hatâdır işimiz
Fi‘limizden râhat olmaz başımız	<i>Ademoğluyuz, hatalı işler
yaparız, yaptıklarımızdan
dolayı başımız rahat olmaz.</i>
371.	Bilmeyüp sehven hatâ ben kılmışam
Yûsuf’ı gayra emânet vermişem	<i>Bilmeden ve yanlışlıkla bir
hata yaptım, Yûsuf’u başka-
sına emanet ettim.</i>
372.	Ol bize virdi fenâda fursatı
İhtiyâr ile buluruz zahmeti	<i>Allah bize bu dünyada fırsat
verdi ama biz kendi irade-
mizle sıkıntıyı bulduk.</i>
373.	Çünkü kendine emânet olmamış
Bu işim Hâlık’ıma hoş gelmemiş	<i>Çünkü onu kendisine değil,
başkasına emanet ettim, bu
işim Rabb’ime hoş gelmedi.</i>
374.	Ol sebebden baña eyledi ‘itâb
Âteşi kıldı anuñ bagrım kebâb	<i>Bu yüzden bana uyarı gön-
derdi, bu ayrılık ateşi bağ-
rımı yaktı, kavurdu.</i>
375.	Yâ ahî ol Yûsuf’umuñ fırkatı
İrdi üstüne Hudâ hacâleti	<i>Ey kardeşim, Yûsuf’umun
ayrılığı, Allah’tan gelen
utançla birleşti.</i>
376.	Bu iki hüzn âteşine yanaram
Baña tuzah oldu dünyâ sanaram	<i>Bu iki hüznün ateşinde yanı-
yorum, dünyayı başıma tu-
zak gibi görüyorum.</i>
377.	Ey birâder bir su’âlîm var saña
Sen anuñ vâki‘ haberin vir baña	<i>Ey kardeşim, sana bir sorum
var, bana onunla ilgili ger-
çek haberi ver.</i>
378.	[S1-14a] [S2-13b]
Öksüz oğlum Yûsuf’ı itürmüşem
Kanlı gömlegini anuñ bulmuşam	<i>Öksüz oğlum Yûsuf’u kay-
bettim, onun kanlı gömleğini
buldum.</i>
379.	Ol kuzumuñ görmedüm ben tenini
Sen ‘aceb aldın mı anuñ cânını	<i>Ben o kuzumun bedenini
görmedim, acaba sen mi
onun canını aldın?</i>

380. Vir baña anuñ haberin bileyim *Bana onun haberini ver ki
Tâ ki ahvâline vâkıf olayım bileyim, onun hâlimden ha-
berdâr olayım.*
381. Ol didi almadım anuñ cânını *Azrâil dedi: “Onun canını
Sagdur oglun ara bul dermânını ben almadım, oğlun sağdır,
onu ara ve derdine çare
bul.”*
382. Bildi sâlim bilmedi yakın ırak *Ya ‘kûb, oğlunun sağ oldu-
Mevtinüñ fikri gidüp kaldı firâk ğunu anlayınca çok sevindi,
ölüm düşüncesi yerini ayrılık
acısına bıraktı.*
383. **Fahr-i ‘âlem ol Resûl-i kâ’inât** *Âlemlerin övüncü, kâinatın
Ol Muhammed Mustafâ’ya vir salât* *peygamberi, Muhammed
Mustafâ’ya (sav) salavat ge-
tir.*

5. Hazret-i Yûsuf Aleyhi’s-Selâm’ın Kuyudan Halâs Oldığıdır [Hazret-i Yûsuf’un Kuyudan Kurtulması]²¹

384. Ahmedî di Yûsuf’uñ ahvâlini *Ahmedî, kuyunun içinde ba-
Çâh içindeki olan encâmını şına gelenleri, Yûsuf’un du-
rumunu anlat.*
385. Çün bize virdin hayâtından haber *Madem bize hayatından ha-
Söyle ol çâh-ı necâtından haber ber verdin, o kuyudan kurtu-
luş macerasını da anlat.*
386. Eyle ma’sûm çâh içinde tura mı *Öyle masum bir çocuk ku-
Nûr olan zulmâta lâyıık ola mı yada kalır mı, nur olan ka-
ranlıkta kalmaya layık mı-
dır?*
387. Di halâsını bizi mesrûr kıl *Onun kurtuluş haberini ver
Bu harâbe gönîlümüz ma’mûr kıl ve bizi sevindir, bu harabe
gönîlümüzü mamur et.*

²¹ S1-14a, S2-13b, Kadioğlu (2005) s. 27, Yapıcı (2006) s. 84, Kadioğlu (2017) s. 44

397. Varup ol çâha irişince hemîn Kuyuya varınca zemin he-
Zâr u feryâdından inlerdi zemîn men anlar, feryat ve
fîgânıyla her yer inledi.
398. Dirdi ey bî-çâre mazlûmum ahî Yehûdâ şöyle diyordu: “Ey
Ey benüm âvâre magbûnum ahî çaresiz, mazlum kardeşim.
Ey benim hâli perişan, köle
kardeşim.
399. Mekr-i ihvâna giriftâr olunan Kardeşlerin hilesine maruz
Kahr ile zulmât-ı çâha atılan bırakılan, kahr ile karanlık
kuyuya atılan..
400. Bî-günâh idüñ saña zulm eyledim Günahsızken sana zulmet-
Nefse uyup ulu ‘isyân eyledim tim. Nefse uyup büyük günah
işledim.
401. Çün Yehûdâ eyledi böyle hitâb Yehûdâ böyle konuşurken
Çâh içinde eyledi Yûsuf cevâb Yûsuf kuyunun içinden cevap
verdi.
402. Aglayurak söyledi cânım ahî Kuyunun içinden ağlayarak
Beni çıkarmaya mı geldin dahı dedi: “Ey canım kardeşim,
beni çıkarmaya mı geldin?
403. Muntazır idüm ahî gâyet saña Uzun zamandır seni bekli-
Sen ne giç geldin ahî cânım baña yordum, canım kardeşim!
Neden geç kaldın?
404. Yâ ahî ata beni sormadı mı Ey kardeşim, babam beni
Kanı ya Yûsuf size dimesi mi sormadı mı, ‘Yûsuf nerede?’
diye size demedi mi?
405. Yâ ahî çıkar beni âzâd kıl Ey kardeşim, beni bu kuyu-
Bu hüznü kalbimi sen şâd kıl dan çıkar, hüznü kalbimi
sevindir.”
406. Ol didi cânım çıkaramam seni Yehûdâ dedi: “Canım karde-
Töhmet ider cümle ihvânım beni şim, seni çıkaramam, bunu

- yaparsam diğ er kardeşlerim
beni töhmet altında bırakır.
407. Sen biraz sabr eyle varam anlara
Söyleyem ahvâlünü ihvânlara
Sabret biraz, gidip kardeş-
lere durumunu anlatayım.
408. Anları râzî kıluban geleyim
Çâh içinde ben seni kurtarayım
Onları razı edip, geri dönüp
kuyudan seni kurtarayım.”
409. [S1-15a] [S2-14b]
Virdi gıdâsın aña getdi o dem
Yûsuf’a virdi tesellâ getdi gam
Yûsuf’a yemeğini verdi, onu
teselli etti, o an onun hüznü
biraz dağıldı.
410. Yûsuf aytdı ey benüm cânım ahî
Benden ataya selâm eyle dahı
Yûsuf dedi: “Ey benim ca-
nım kardeşim, benden ba-
bama selam söyle ve
411. Çâh içinde olduğum ahvâlimi
Söyleme aña benüm bu hâlimi
Kuyu içinde olduğumu ona
söyleme. Bu derdimi babam
duymasın.
412. Hüznî artar işidine ağlar ol
Firkat odıyla cigerin taglar ol
Duyarsa hüznü biraz daha
artar, gözyaşı döker, ayrılık
ateşiyle ciğeri köz olur, tü-
ter.
413. Fahr-i ‘âlem ol Resûl-i kâ’inât
Ol Muhammed Mustafâ’ya vir salât
Âlemlerin övüncü, kâinatın
peygamberi, Muhammed
Mustafâ’ya (sav) salavat ge-
tir.

6. Der-Beyân-ı Tasnîf-i Sâ‘at [Zamanın Tanzîmi Hakkında]²²

414. Yâ ahî diñle su’âlim var saña
Ne vakitdür şimdi vir haber baña
Ey kardeşim beni dinle, sana
bir sorum var; şimdi hangi
vakittir? bana haber ver.

²² S1-15a, S2-14b, Kadioğlu (2005) s. 30, Yapıcı (2006) s. 88, Kadioğlu (2017) s. 46

415. Ol didi yâ nûr-ı ‘aynım bilmiş ol
Bu duhâ vaktidür anı bulmuş ol
O dedi: “Ey gözüümün nuru bilmiş ol ki; şimdi duhâ (kuşluk) vaktidir, zamanı bul.”
416. Bildi vakti anda çün ol pâk zât
Zâhir itdi enfi ile mu‘cizât
O temiz kişi o anda vakti anladı; burnuyla (nefesle) mucizeler ortaya koydu.
417. Sâ‘at-i vakti nefes ile bulur
Çâh içinde ol namâzını kılur
O vakti ve saati nefesiyle bulur; kuyu içinde namazını kılar.
418. Gör ne san‘at virdi enfe Kirdigâr
Hizmet ider cismine leyl ü nehâr
Kirdigâr (Allah) burna nasıl bir özellik virmiş gör; bedene gece gündüz hizmet eder.
419. Her taraf bir sâ‘at ider hizmeti
Biri işler biri eyler râhatı
Her taraf için bir saat hizmet eder; birinde çalışır birinde istirahat eder.
420. Her birisi on iki sâ‘at medâr
Hizmet ider kendine leyl ü nehâr
Gece gündüz her birisi on iki saat; kendine durmadan hizmet ider.
421. Gice gündüz bu yigirmi dört sâ‘at
Hazret-i Yûsuf‘dan oldu mu‘cizât
Gece ve gündüzden oluşan bu yirmi dört saat vakit, Hazret-i Yûsuf’un mucizelerinden oldu. [Hz. Yûsuf saatçilerin piri olarak tarihe geçti.]
422. Andan evvel kimse bilmezdi bunu
Giçirürlerdi hemân gice günü
Ondan önce kimse bunu bilmezdi; gece gündüzü (zamanı) farketmeden geçirirlerdi.
423. [S1-15b]

- Ol Yehûdâ ağlayuban tutdı yol *Yehûdâ ağlayarak yola ko-
Varuban kardaşlarına yetdi ol yuldu; kardeşlerine yetişip
onların yanına vardı.*
424. [S2-15a]
Yûsuf'ın sıhhat haberin söyledi *Yûsuf'un sağlık haberini
Ben gıdâ virüp aña geldüm didi söyledi; ona yiyecek verip
geldim dedi.*
425. Didi tâ ki bunları râzı kılam *Kardeşlerini razı etmek, o
Varup ol ma'sûmı andan kurtaram masumu kuyudan kutarmak
için böyle söyledi.*
426. Râzı olmayuban aña didiler *Buna rıza göstermeyip "Sen
Sen niçün itdün bunı söylediler neden böyle yaptın" diye
onu sıkıştırdılar.*
427. Biz anı ol çâha salduk öle ol *Ölsün diye biz onu kuyuya
Sen varup virdün gıdâyı kala ol attık; sense yaşatmak için
ona yicek verdin.*
428. Sen niçün bize muhâlif olasın *Sen neden bize muhalifsin;
İstemedük işi niçün kılasın istemediğimiz işi neden ya-
parsın?*
429. Gördi niyyetlerini ihvânların *Kardeşlerinin niyetlerini,
Var imiş gayzı mukaddem anların onların Yûsuf'a önceden kin
beslediklerini anladı.*
430. Ol sükût itdi dahı söylemedi *O sustu, daha bir şey söyle-
Yûsuf'ı bunlara anmayam didi medi; bunların yanında
Yûsuf'u anmayayım dedi.*
431. Yûsuf'a ugrın varurdı gizlüce *Yûsuf'un yanına gizlice gi-
Hem gıdasını virürdi eyyüce der, güzelce onu beslerdi.*
432. Söyler idi sâbır ol kardaşların *Ona derdi: "Sabırlı ol, kar-
Hûş idem hâtırlarını anların deşlerimizin gönlünü yapa-
yım.*

433. Anları dahl bile getürelim Onları da beraber getireyim;
Ey gözüm nûrî sini kurtaralım ey gözümlün nuru, seni
kuyudan kurtarayım.”

7. *Kârubânın Kuyuya Geldigidür [Kervanın Kuyuya Gelmesi]*²³

434.	İtdi bunun üstüne üç gün revân
Geldi bir Kavm-i ‘Arab’dan
kârubân	<i>Bu konuşmanın üstünden üç gün geçti; kuyuya Arap milletinden bir kervan geldi.</i>
435.	Gelüben ol çâha yakın irdiler
Ol kuyunuñ yakınına kondılar	<i>O kuyunun yakınlarında durdular; kuyunun yanına varıp oraya kondular.</i>
436.	Mâlik İbn Zu‘re dirler bir kişi
Var idi anlarda kârubân başı	<i>Mâlik İbn Zu‘re dedikleri bir kişi vardı, onların kervanbaşı idi.</i>
437.	Kul karavaş sâhibiydi ol emîr
İki kulu var idi Büşrâ Beşîr	<i>O kervanbaşının hizmetçileri vardı; bunlardan ikisinin adı Büşrâ ve Beşîr’di.</i>
438.	[S1-16a] [S2-16a]
Delveyi alup su içün getdiler
Ol kuyunuñ agzına çün yetdiler	<i>Su getirmek için bir kova alıp gittiler; ta o kuyunun ağzına yetiştiler.</i>
439.	Ol Beşîr indürdi delve kuyuya
Varuban delve yirişdi çün suya	<i>O Beşîr adlı hizmetçi kovayı kuyuya indirdi; kova varıp suyla buluştu.</i>
440.	Tutdı Yûsuf delveyi ol dem nihân
Çekmek ister ol Beşîr anı hemân	<i>Yûsuf, o anda gizlice kovayı tuttu. Beşîr onu hemen çekmek istiyordu.</i>

²³ S1-15b, S2-15a, Kadioğlu (2005) s. 31, Yapıcı (2006) s. 91, Kadioğlu (2017) s. 48

441. Çekemez ol delveyi oldı ‘asîr
Çağırur Büşrâ’yı anda ol Beşîr
Çok zorladı, kovayı çekemeyince arkadaşı Büşrâ’yı çağırdı.
442. Baña imdâd eyle yâ Büşrâ didi
Gel bu delveyi çekelim söyledi
“Ey Büşrâ bana yardım et, kovayı kuyudan çıkaralım” dedi.
443. Geldi birbirine yardım itdiler
Delve ipini alup zûr itdiler
Büşrâ’da geldi, ona yardım etti; kovanın ipinden tutup onu zorladılar.
444. Hîç çekebilmez Nebî’yi on kişi
Cümleden a‘zamdur anlaruñ işi
Bir peygamberi on kişi bile olsa çekemez; onların hâli hepsinden yücedir.
445. Virdi her peygambere ol Müste‘ân
Cismine yüz er ağırlığı girân
Allah her peygamberin cismini yüz kişi ağırlığında yarattı.
446. Birinüñ yüz erce vardur kuvveti
Anlara virmiş Hudâ bu kudreti
Birin gücü yüz kişi kadar olur; Allah, bu gücü onlara nasip etmiştir.
447. Anlara gönderdi ol Ferd ü Samed
Çok melâ’ik anlara kıldı meded
Ferd ve Samed olan (Allah), onlara meleklerini gönderdi, bunlara yardım ettiler.
448. Çekdiler her birisi biñ zûr ile
Gördiler ki tolmuş ol çâh nûr ile
Her birisi binlerce zorlukla onu çektiler; kuyunun nurla dolduğunu görünce şaşırdılar.
449. Her kaçan itdi yirinden ol hurûc
Nûrınun ol pertevi itdi ‘urûc
Her nasılsa o yerinden çıktı; nurunun parlaklığı her yeri kapladı.
450. Kuyunuñ ol agzına irdi ‘ayân
Nûrına gark oldı anlar ol zamân
Yûsuf, kuyunun ağzında görününce; oradakiler onun nuruna gark oldu.

451.	Su yirine nûrî anlar buldılar
Görüp anı deng ü hayrân oldılar	<i>Onlar su yerine bu nuru buldular. Onu görünce şaşırıp kaldılar.</i>
452.	Didiler kuldur firâr itmiş durur
Bu kuyı içre karâr itmiş durur	<i>Dediler: “Bu bir köledir sahibinden kaçmıştır, bu kuyunun içinde saklanmışdır.</i>
453.	Biz bunu Mısır’a bile iletelim
Hayli kıymet ile bunu satalım	<i>Biz bunu yanımızda Mısır’a götürelim; orada bunu çok pahalı satarız.”</i>
454.	[S1-16b]
Ol kuyudan olıcak âzâdesi
Yeddi yaşda idi ol mâh-pâresi	<i>O ay parçası, kuyudan kurtulduğu zaman yaklaşık yedi yaşında idi.</i>
455.	Şekli tokkuz halk idüpdür ‘âleme
Biri taksîm oldu cümle âdeme	<i>[Yaratıcı] âlemde dokuz güzellik yarattı, birini bütün insanlara dağıttı.</i>
456.	Sekkizini Yûsuf’a virdi Hudâ
Bunca hûbânlık aña kıldı ‘atâ	<i>Allah bu dokuzdan sekizini Yûsuf’a verdi ve bunca güzelliği ona ikram etti.</i>
457.	Hîç aña beñzer cihâna gelmedi
Ol hüsünde kimse âdem görmedi	<i>Bu dünyaya ona benzer hiç kimse gelmedi; hiç kimse o güzellikte bir insan görmedi.</i>
458.	Hüsünün vafına ‘âcizdür cihân
Lîk bir şu‘be idem andan beyân	<i>Güzelliğinin vafında bütün dünya âcizdir; lâkin sadece bir kısmını anlatayım.</i>
459.	Başdan ayağa teni pür-nûr idi
Sanasın ki bir beyaz billûr idi	<i>Baştan ayağa kadar tüm bedeni nurla doluydu; sanki şeffaf bir cam gibiydi.</i>
460.		

Her ta‘âm iyende ol dür dânesi	<i>O inci tanesi [kadar güzel olan Yûsuf], her yemek yediğinde lokması boğazında görünürdü.</i>
Bogazında görünürdi lokması	
461. Yarın erler bunca mahbûb olalar	<i>Ahirette cennete girenler de aynen böyle [Yûsuf gibi] güzel olacaktır.</i>
Cennet ehli ol cinâna gireler	
462. Alup anlar Yûsuf’ı oldı revân	<i>Onlar Yûsuf’u yanlarına alıp yola koyuldu; kervan hal-kına başka bir hâl oldu.</i>
Kârubânun halkına irdi ‘ayân	
463. Her kaçan anlar Yûsuf’ı gördiler	<i>Her nerede onlar Yûsuf’u görse gözlerini ondan alamıyorlardı.</i>
Gözlerini aña diküp turdılar	
464. Her kaçan anı görince şaşdılar	<i>Her nerede onu görse şaşarlar; işlerini bırakıp ona koşarlardı.</i>
Terk idüp işlerin aña üşdiler	
465. Göz diküp aña iderler seyrini	<i>Gözlerini dikip ona bakarlar; mal ve davardan hayır beklemezlerdi.</i>
Attılar mâl u tavarın hayrını	
466. Oldılar ‘ışkıyla anuñ cümle fâş	<i>Herkes onun aşkıyla sarhoştı; neyimiz varsa ona feda olsun, dediler.</i>
Mâlumuz dirler buna olsun şabâş	
467. Didiler nirden bu mâhın pâresi	<i>Dediler: “Bu ay parçası nereden geldi, hepimiz ona âşık olduk.</i>
Cümlemüz olduk bunuñ dîvânesi	
468. Bu ‘aceb ol periler sultânıdur	<i>Bu, aceba perilerin sultanı mı, yoksa cennet bahçesinin bir gılmanı mıdır?</i>
Yâhu cennet bâğınun gilmânıdur	
469. [S2-16b]	

- Cümlesi Yûsuf'a meftûn oldılar *Hepsi Yûsuf'a meftun; onun aşkıyla sanki Mecnun oldular.*
- Girdiler 'ışkına Mecnûn oldılar
470. Vardı Yûsuf Mâlik'in dîvânına *Yûsuf divana varınca kervanbaşı Mâlik, iltifat edip onun yanına oturdu.*
- Mâlik ohşayup oturdu yanına
471. **Didi âdem midür aslın mâh-ı tâb** *Mâlik sordu: "Ey ay parçası, sen gerçekten insan mısın?" Yûsuf cevaben: "Evet insanım" dedi.*
- Âdemem didi aña Yûsuf cevâb**
- 8. Hazret-i Yûsuf 'Aleyhi's-Selâm'ı Kardaşları Satdugıdır [Yûsuf'un Kardeşleri Tarafından Satılması]²⁴**
472. Kârubânûn geldüğünü bildiler *Kervanın geldiğini anlayınca Yûsuf'un kardeşleri toplanıp geldiler.*
- Yûsuf'ın ihvânı cümle geldiler
473. Yûsuf'ı Mâlik yanında gördiler *Yûsuf'ı Mâlik'in yanında gördü onunla İbranice konuşular.*
- 'İbri dilince aña söylediler
474. [S1-17a]
- Kardaşı Şem'ûn o dem dimiş aña *Bir kardeşi (Şemon) o anda ona demiş; "Seni biz köle olarak bunlara vereceğiz."*
- Biz seni kuldur diyü virrüz buña
475. Biz dirüz bunlara kaçgundur bu kul *Biz kervandakilere: "Bu köle bizden kaçtı" deriz. Sakın onlara gerçeği söyleme yoksa seni öldürürüz.*
- Söyleme yok katl iderem bilmiş ol
476. Satalum seni kulam ben söylegil *"Ben köleyim" de, seni satalım; Mısır şehrine git, gön-lünce oraları gez.*
- Var Mısır şehrini seyrân eylegil

²⁴ S1-16b, S1-16b, Kadioğlu (2005), s. 34, Yapıcı (2006) s. 95, Kadioğlu (2017) s. 50

477.	Sen var anda çok ‘acâyib göresin
Kullugın lutfını anda bulasın	<i>Sen git orada çok acayip
şeyler göreceksin; köleliğinin ta-
dını bulacaksın.</i>
478.	Didiler Mâlik bu oğlan kuldurur
Korkar anlardan Yûsuf dimez turur	<i>Kardeşleri Mâlik’e: “Bu ço-
cuk, köledir.” deyince Yûsuf
onlardan korkar ve gerçeği
söyleyemez.</i>
479.	Bu bizim kuldur firâr etmişdi bu
Nice gündür arar idük sû-be-sû	<i>“Bu bizim kölemizdi, firâr
etti; kaç gündür her yerde
biz onu arıyorduk.”</i>
480.	Mâlik aytdı kul ise baña satın
Kaçmasından kurtulun anı atın	<i>Mâlik dedi: “Köle ise bana
satın, onu elden çıkarın, kaç-
masından kurtulun.”</i>
481.	[S2-17a]
Anlar aytdı satalum saña velî
Küllü ‘aybı var kaçucıdur belî	<i>Onlar dedi: “Sana bunu sa-
talım velâkin çok kusurlu bir
köledir, kaçgındır, bunu bil-
miş ol.</i>
482.	‘Âdetidür dâ’imâ kaçar hemîn
Satalum fikrinden olalum emîn	<i>Onun huyu durmadan sahi-
binden kaçmaktır. Onu sata-
lım artık bunu düşünmeye-
lim.</i>
483.	Mâlik aytdı alalum ammâ cânım
Yok durur akça metâ‘ım var benüm	<i>Mâlik dedi: “Canım, alalım
ama yanımda akçe (nakit)
yok, meta (ticaret malı) var-
dır.</i>
484.	Anlar aytdı biz metâ‘ı almanuz
Akça az olsun biz azırganmanuz	<i>Onlar dedi: “Biz eşya alma-
yız, paraysa azsınmayız, az
da olsa razıyız.”</i>

485. Mâlik aytdı on sekiz akça hemân *Mâlik dedi: “Şimdi yanımda on sekiz akçe var, işte burada koynumdadır.”*
Var durur koynumda şimdi bu
zamân
486. Anlar aytdı râziyuz virin anı *Onlar dedi: “On sekiz akçeye razıyız, onu verin, bütün kusuruyla bu köleyi alıp gidin.”*
Küllü ‘aybıyla alup varın anı
487. On sekiz akçaya anı satdılar *On sekiz akçeye Yûsuf’u sattılar; onu köleliğe dâçar ettiler.*
Kulluga anı giriftâr itdiler
488. Yûsuf’uñ ol kıymetine bunların *Oysa, Yûsuf’un değerine o hâinlerin ihtiyacı yoktu.*
İhtiyâcı yog idi ol hânların
489. [S1-17b]
Hem bilürlerdi harâm olduğunu *Hem de haram olduğunu bildikleri için çok olmasını da istemezlerdi.*
İstemezlerdi anuñ çoklugunu
490. Gördi Mâlik gözleri toh anların *Mâlik onların tok satıcı olduğunu gördü; bunların mala mülke ihtiyacı olmadığını anladı.*
Mâla yokdur ihtiyâcı bunların
491. Didi Mâlik kimsiñüz söylen bize *Mâlik dedi: “Bize doğru söyleyin, dünyalık mala hiç ihtiyacınız yok mu, siz kimsiniz?”*
Yok mı ihtiyâcuñuz dünyâñıza
492. Böyle bir agnâ tabî‘at kılduñuz *Böyle çok zengin bir tavır takındınız; böyle güzel bir köleyi az paraya verdiniz.”*
Böyle kulı kem bahâya virdüñüz
493. Anlar aytdı aslımızı bilme sen *Onlar dedi: “Aslımızı öğrenmeye çalışma, bir köle aldın, onu daha bizden sorma.”*
Bir kul aldın anı bizden sorma sen

494. Yûsuf ihvânına ‘İbrice kelâm
Didi benden ataya aydın selâm
Yûsuf kardeşleriye İbranice
konuştu ve onlara “Babama
benden selâm söyleyin.”
dedi.
495. Söyleyin ol oğlunu itürene
Başına firkat gamı getürene
O oğlunu kaybeden, başına
ayrılık derdi yüklenen ba-
bama söyleyin.
496. Söyleyin oğlun Yûsuf atıldı di
Kul deyü bâzîrgâna satıldı di
Ona, “Oğlun Yûsuf kuyaya
atıldı, sonra bir tüccara sa-
tıldı” diye söyleyiniz.
497. Ol benimçün ağlamasın firkate
Mekr ile düşdüm diyâr-ı gurbete
O benim ayrılığım için ağla-
masın; bir hileyle gurbete
düştüm, bilsin.
498. Gitdi kardaşları Yûsuf ağladı
Firkat odıyla yüregın tagladı
Kardeşleri gidince Yûsuf ağ-
lamaya başladı; ayrılık ateşi
onun yüreğini dağladı.
499. Mâlik aytdı yâ uşak ağlama sen
Boşına yüregüñi taglama sen
Mâlik dedi: “Ey uşak, sen
ağlama, boş yere ciğerini
dağlama.
500. Seni anlardan mu‘azzez turalım
Ol ‘Azîz-i Mısır’a seni satalım
Ben seni herkesten daha üs-
tün tutar, götürüp Mısır
azîzine satarım.
501. Anda varup devlete gark olasın
Rif‘at ile râhatını bulasın
Oraya varıp saadete kavuşa-
sın, yüce makamlara erip ra-
hat edesin.
502. Sen bize lâıyk degilsin nûr-ı tâm
Sen gerek ki şâha olasın gulâm
Ey nurani zat, bizler sana
lâıyk değiliz, senin bize değıl
padişaha hizmetçi olman ge-
rekir.

503. Öyle agalardan ayrıldın sebeb *Öyle ağalarından ayrıldığın için mi ağlarsın, çok tuhaf!*
Ol ecilden agladın sen ne ‘aceb
504. Seni anlar kem bahâya satdılar *Seni onlar az bir paraya sat-
tılar; kıymetini bilmeyip baş-
larından attılar.*
Kıymetin bilmezlig ile atdılar.
505. [S1-18a] [S2-17b]
Yûsuf aytdı anlar içün agramam *Yûsuf dedi: “Onlar için ağ-
lamıyorum, bu yüzden ciğ-
rimi dağlamam.*
Ben anuñçün yüregimi taglamam
506. Anların bir atası var idi pîr *Onların yaşlı bir babaları
vardı, beni oldukça fazla se-
verdi, bana olan sevgisi ben-
zersizdi.*
Ol beni gâyet severdi lâ-nazîr
507. Ol pîr agamdan ayurup atdılar *O yaşlı ağamdan beni ayır-
dılar, başlarından attılar,
bir de ayıplı meta gibi beni
sattılar.*
Bir dahı ‘ayb ile beni satdılar
508. Bunlar içün agramam ben yâ emîr *Ey reis! Ben bunlar için ağ-
lıyorum; lütfen benim hâlimi
anla.*
Ol benüm ahvâlcıgazıma habîr
509. Bir deveye bindürüp bir kulına *Onu bir deveye bindirdiler;
deveyi bir köleye verip Mısır
yoluna düştüler.*
Virüp anı girdi Mısır’uñ yolına

9. Hazret-i Yûsuf ‘Aleyhi’s-Selâm Vâldesinüñ Kabrine İndügidür [Hazret-i Yûsuf’un Yolda Annesinin Kabrine Uğraması]²⁵

510. Ol yol üzre bir gûristân var idi *Mısır yolu üzerinde bir me-
zarlık vardı; orada Yûsuf’un
annesi yatıyordu.*
Anda Yûsuf anesi medfûn idi

²⁵ S1-18a, S1-17b, Kadioğlu (2005), s. 37, Yapıcı (2006) s. 100, Kadioğlu (2017) s. 53

511.	Ol mezâristâna irince hemân
Vâlideşi kabrine indi nihân	<i>Kervan o mezarlığın yanın-
dan geçerken Yûsuf gizlice
annesinin kabrine gitti.</i>
512.	Dir ana ‘arza kılâm hâlim saña
Gör ne zulm itdiler ihvânım baña	<i>Dedi: “Anacığım hâlimi
sana arz edeyim; kardeşle-
rim bana ne kadar zulmetti
bir bilsen.</i>
513.	Beni kardaşlarım ana sattılar
Ma’sûm iken gurbet ile atdılar	<i>Kardeşlerim beni sattılar;
suçsuz yere gurbete atıldılar.</i>
514.	Kimse yok ahvâlimi ‘arz eyleye
Atama varup bu hâli söyleye	<i>Hâlimi kendisine arzedece-
ğim; babama haber salaca-
ğım kimse yok.</i>
515.	Atama yitmez elüm ki gideyim
Bilmezem bu derde çâre n’ideyim	<i>Gücüm yetmez ki babamın
yanına gideyim; bu derde
nasıl çare bulacağım, bilmi-
yorum.</i>
516.	Ben bugün olısaram sizden ırak
El-vedâ‘ ey ata ana el-firâk	<i>Ben bugün sizden ayrılmak
zorundayım; ey anam ve
atam elveda, ayrılık var.</i>
517.	Yolumuzda var imiş çün bu kazâ
Biz gerek ki virelim aña rızâ	<i>Kaderimizde varmış, başı-
mıza bunlar gelecekmış; bi-
zim kazaya rıza göstermemiz
gerek.”</i>
518.	Bunları diyüp hazîn ağlar nihân
Görmez anı kul deve ider revân	<i>Gizlice bunları söyleyip hü-
zünle ağlarken köle onu gö-
remedi, kervan yoluna de-
vam ediyordu.</i>
519.	[S1-18b]
Gitdi hayli ardına bakdı o kul
Görmedi Yûsuf’ı deve üzre ol	<i>Epeyce yol gittikten sonra
devesini çeken köle arkasına</i>

*baktı ve deve üzerinde
Yûsuf'u göremedi.*

520. [S2-18a]

Bir mezâr üzre dönüp gördi anı
Sen kaçır mısın diyü urdı anı

*Köle dönüp ararken onu bir
mezar üstünde gördü; neden
kaçarsın diye ona kızdı ve
onu iyice dövdü.*

521. Kaçmağı kâr eylemişsin kendüñe
Vâkıf oldum ben senüñ bu fendüñe

*Kaçmayı kendine alışkanlık
etmişsin; senin bu hileni an-
ladım.*

522. Agladı Yûsuf aña âh eyledi
Âhı anuñ göklere râh eyledi

*Yûsuf ağlamaya başladı, ona
öyle bir âh etti ki feryadı
göğe yükseldi.*

523. Aytdı yâ Rabbî bu kuldân dâdım al
Bir belâya ugradup zahmete sal

*Yûsuf dedi: “Yâ Rabb, bu kö-
leden intikamımı al, bir be-
lâya uğratıp onu zahmete
sal.”*

524. Ol kulun şill oldı eli itdi âh
Kârubânı kapladı ebr-i siyâh

*O kölenin koluna felç indi,
başladı feryada; kervanın
üzerini de siyah bir bulut
kapladı.*

525. İtdi bârânını yire ser-nigûn
Kârubânın halkı oldı tedr-i gûn

*Bulut yere öyle bir yağmur
bıraktı ki; kevan halkı iyice
tedirgin oldu.*

526. Bir yire derc oluban ağlaştılar
Havf idüp birbirine sarışdılar

*Korkarak birbirine sarıldılar;
bir yere toplanıp ağlaşmaya
başladılar.*

527. Mâlik aytdı aramızda birüñüz
Gâlibâ fi‘l-i yaramaz kılduñuz

*Mâlik dedi: “Galiba aramız-
dan biri bir kötülük yaptı, o
yüzden bize bela indi.*

528. Her kim etdiyse kabahat söylesin
Tevbe kılalum Hudâ ref' eylesin
*Kim suç işlediyse söylesin,
tövbe edelim, Allah bu belayı
üzerimizden kaldırsın."*
529. Ol kul aytdı yâ emîrî bilmiş ol
Baña teslim itdigin Ken'ânî kul
*O köle dedi: "Ey emirimiz,
bilmiş ol ki bana teslim etti-
ğin Ken'ânî köle*
530. Kaçmak etdi ben anı darb eyledim
Yine kaçmak mı dilersin söyledim
*Kaçmak istedi ben de onu
dövdüm; "yine kaçmak mı
istersin" dedim ve ona vur-
dum.*
531. Bed-du'â etdi bize irdi belâ
Bir elim şill oldu oldum mübtelâ
*Bize bedduâ etti, bu bela ba-
şımıza geldi; işte bir elim kö-
türüm, böyle derde mübtela
oldum.*
532. Vardı Mâlik Yûsuf'a ol dem hemân
Ohşayu hâtırın aldı ol zamân
*O zaman, hemen Mâlik
Yûsuf'un yanına gitti, onu
okşayıp gönlünü aldı.*
533. Didi sen eyle du'âyı yâ sabî
İtme sen bulur helâk işi hepi
*Dedi: "Ey günahsız çocuk!
Sen duâ et de kurtulalım ak-
sine hepimiz helak oluruz."*
534. Kıldı Yûsuf anlara kula du'â
Müstecâb itdi du'âsını Hudâ
*Yûsuf, kervandakiler ve o
köle için duâ etti; Allah
duâsını anında kabul etti.*
535. [S1-19a]
Def' olup açıldı havâ gördiler
Ol kuluñ destini sâlim buldılar
*Kara bulutların dağılıp ha-
vanın açıldığını gördüler; eli
felç olan köle de şifâ buldu.*
536. Mâlik ol dem aña tahsîn eyledi
Bu uşak sâhib-kerâmetdür didi
*Mâlik o zaman Yûsuf'a çok
teşekkür etti; oradakilere
"bu çocuk keramet sahibi-
dir" dedi.*

537. [S2-18b]
Kârubânun halkına ettiler beyân
Kimse kalbine dokaşmasın ‘ayân
Kervandakilere de şöyle dedi: “Bu çocuğun sakın kimse kalbini kırmasın!”
538. Mâlik aña sevb-i fâhîr geydürür
Devesini bilesince yeddürür
Mâlik ona güzel elbiseler giydirir; devesiyle beraber güzelce karnını doyurur.
539. Râhat olup yola düşdi kârubân
Râh-ı Mısır’a işup oldılar revân
İnsanlar rahatlayıp kervan Mısır’a doğru tekrar yola revan oldu.
540. Gelmede Yûsuf Mısır diyârına
Biz gelem ol Züleyhâ yârına
Yûsuf Mısır’a doğru gidedursun, biz sevgili Züleyhâ’yı tanımaya başlayalım.

10. Hazret-i Züleyhâ’nuñ Radıyallâhu ‘Anhâ Aslını Bildürür [Züleyhâ’nın Kim Olduğunu Beyan Eder]²⁶

541. Ahmedî feth eyle ‘ışkuñ bâbını
Gir anuñ bezmine gör âdâbını
Ey Ahmedî! Aşkın kapsını arala; adab ile aşk meclisine gir.
542. Âşinâ ol ‘ışk ile bul kurbeti
Sâkiden nûş it şarâb-ı hayreti
Aşkla yaklaş; ona dost ol, hayret şarabını sakisinden al ve onu yudumla.
543. Yûsuf-ı ma’şûkı koy yolca gider
Vir Züleyhâ ‘âşıkından sen haber
Sevgili Yûsuf’u bırak, o yoluna devam etsin; sen ona âşık olan Züleyhâ’yı anlat.
544. Ol Züleyhâ ‘âşıkı söyle bize
Aslı kimdür vir haber bezmimize
O âşık Züleyhâ’yı bize tanı; o kimdir, aslı neredendir, haber ver.

²⁶ S1-19a, S2-18b, Kadioğlu (2005), s. 40, Yapıcı (2006) s. 104, Kadioğlu (2017) s. 56

545. Altı aylık yol arasıdur hemîn
Mısır ilinden tâ gide magrib zemîn
Mısır'dan yaklaşık altı aylık bir mesafede Mağrip ülkesi vardır.
546. Ol ile Sultan Taymuş şâh idi
Bir kızı var adı Zelha mâh idi
Mağrip ülkesinin padişahı Sultan Taymuş'tu; onun bir kızı vardı adı Züleyhâ, o sanki ay parçasıydı.
547. Ol 'asırda yog idi öyle güzel
Hüsn içinde yog idi aña bedel
O devirde öyle bir güzel yoktu; güzellikte onun benzerini bulmak neredeyse imkansızdı.
548. Hayli begler ister idi nâmzâd
Eylemezdi ol Züleyhâ iltifât
Çok hanlar, beyler namzet olup onu isterdi; Züleyhâ onlara hiç iltifat etmezdi.
549. Diñle ahvâl-i ser-encâmı nice
Düşde gördü Yûsuf'ı ol bir gice
Olayların nasıl geliştiğini dinle; o bir gece Yûsuf'u rüyasında görür.
550. [S1-19b]
Ol cemâle seyr idüp meftûn olur
'İşkinuñ sevdâsına Mecnûn olur
O güzelliği seyredip ona aşık olur; bu sevdıyla âdeta Mecnun'a döner, divane olur.
551. 'İşk-ı Yûsuf tolar anuñ kalbine
Râgıb olur sâhibinüñ celbine
Yûsuf'un aşkı onun kalbine dolar; bu kalbin sahibini bulmak için çırpınır.
552. [S2-19a]
Râhatını kaldurur ol bir zamân
Gice gündüz âh ider hâli yamân
Bir zaman gelir o rahatını kaybeder; hali kötüleşir, gece gündüz âh etmeye başlar.

553.	Vara vara incelüp olur za‘îf
Tâkati kalmaz olur gâyet nahîf	<i>Gitgide incelişir zayıf düşer;
gayet güçsüz bir vaziyete gi-
rişir olur.</i>
554.	Âteş-i ‘ışkı döker ol sîneye
Söylemezdi hâlini bir kimseye	<i>Aşk ateşiyle bağrını dağlar
ama bu hâlini kimseye söyle-
mezdi.</i>
555.	Tâbe-i ‘ışk içre ol leyl ü nehâr
Kavrulurdu söylemez iderdî ‘âr	<i>Gece gündüz bu ateşle yanar
kavrulur, durumundan uta-
nıp kimseye bildirmezdi.</i>
556.	Atası bir gün aña iyder kızım
Söyle ahvâlin baña iki gözüm	<i>Bir gün babası ona şöyle
der: “İki gözüm, güzel kızım
derdini bana söyler misin?”</i>
557.	Erden özge eksügüñ yokdur senüñ
Ne sebebdan râhatı yokdur cânüñ	<i>Kocadan başka senin bir ek-
siğin yoktur; neden üzülür-
sün, niye tadın yoktur?</i>
558.	Nice hânlar isteyor benden seni
Sen beğen gör birini virem seni	<i>Seni çok beyler istiyor; gör,
beğen, istediğin birine seni
vereyim.”</i>
559.	Ol didi ben her kişiye varmazam
Gayrı erleri gözime almazam	<i>O dedi ki: “Ben herkese var-
mam, başka kişiler gözümde
hiç yoktur.</i>
560.	Gözlerim hûrşîdi achter n’eylerem
Bahre daldım dürr-i yek-tâ dilerem	<i>Gözümü güneşe diktim, yıl-
dızı ne yapayım; denize dal-
dım, en güzel inciye bulmak
isterim.</i>
561.	Derdimüñ dermânı yokdur em idem
Söylenilmez ben aña bilmem n’idem	<i>İlaç arıyorum, derdimin der-
manını hiç bulamıyorum;
anlatılmaz bir derde düştüm,
ne yapayım.</i>

562. Bu sözinden atası bildi anı
Birine ‘âşık durur anuñ cânı
*Sözlerinden babası onun bir
yiğide âşık olduğunu, gön-
lünü ona kaptırdığını anladı.*
563. Atası aytdı baña söyle kızım
Birine ‘âşık mısuñ iki gözüm
*Babası dedi: “Kızım, iki gö-
züm bana doğru söyle, yoksa
sen birine mi âşıksın?”*
564. Saklama benden utanma söylegil
Derdüñe idem ‘ilâcî şöyle bil
*Benden saklama, utanmadan
söyle; derdine derman bul-
maya çalışırım, iyi bil.*
565. [S1-20a]
Ol Züleyhâ dir ata ben uyuram
Vâkı‘amda bir cemâli görürem
*Züleyhâ der: “Baba, uyur-
ken rüyamda bir güzel gör-
düm.*
566. Göreli ben aña meftûn olmışam
‘Âşık u dîvâne Mecnûn olmışam
*Görür görmez âşık oldum
ona vuruldum; dîvâne ve
Mecnun oldum.*
567. [S2-19b]
Cân göziyle görürem dâ’im anı
Olmışam hayrânı itürdüm beni
*Onu her zaman can gözüyle
görüyor; ona hayran olup
kendimi kaybediyorum.*
568. Râhatım yokdur karârım kalmadı
Gitdi elden ihtiyârım kalmadı
*Rahatım yok, huzurum kal-
madı; gücüm tükendi, ira-
dem kalmadı.*
569. Bilmezem ol baña ne fend eylemiş
Zencîr-i ‘ışka beni bend eylemiş
*O bana ne hîle etmiş, bilmi-
yorum. Galiba beni aşk zin-
cirine tutsak etmiş.*
570. Bu şekilde bu sîmâda bir cemâl
Cümle cismi aña uygun pür-kemâl
*Şekil ve simaca öyle bir gü-
zel ki, bütün vücut ona uygun
şekilde mükemmeldir.*

571. Kemügi içre görünür iligi *Kemiğinin içindeki iliği görürnüdü; yüzünün parlaklığını anlatmak imkansızdır.*
Vasfa gelmez yüzünüñ enverligi
572. Atası aytdı bu sûretde kızım *Babası dedi: “Ey gözüm, güzel kızım! Bizim şehirde bu surette, böyle biri yoktur.*
Yokdur âdem şehrimizde ey gözüm
573. Bu sıfatda benî âdem olamaz *Bu özellikte bir insan olabilir mi? Olsa bile sana hizmetçi olur mu?*
Gayrı olursa saña râm olamaz
574. Ey benüm iki gözüm yatınca sen *Ey benim iki gözüm, sen uyduğunda bu güzeli rüyada tekrar görürsen adını ve memleketini sor.*
İsmiñi yirini sor görünce sen
575. Niredendür aslı gör âdem midür *Aslen nerelidir, bir insan mıdır? Yoksa melek mi, peri mi, ya da cin midir?*
Yâ melek mi yâ perî yâ cin midür
576. Yatdı Zelha gördi sorar adını *Züleyhâ yatdı, rüyasında onu gördü ve adını, aslınıneslini, şehrini sordu.*
Aslını hem şehrini bünyâdını
577. Söyledi kim aña nesl-i âdemüz *Ona dedi ki: “Biz insan soyundanız, benim adım Yûsuf, Mısır ülkesinin Kâhire şehrinde yaşarım.*
Yûsuf adım Mısır-ı Kâhir şehrimüz
578. ‘İşkım itdiyse senüñ kalbüñe yol *Aşkım, eğer kalbinde bir iz bıraktıysa, istersen gel, beni Mısır’da bulursun.*
İster iseñ gel beni Mısır içre bul
579. Ben Mısır sultânyam bilgil beni *Ben Mısır sultanıyım, beni böyle tanı; sonra Mısır’a gel, seni alır, evlenirim.*
Mısır’a gel alsam gerek âhir seni
580. [S1-20b]

- Ol Züleyhâ’nuñ uyanur gözleri Züleyhâ uykudan uyanıp ba-
Atasına söyledi bu sözleri basına böyle söyledi.
581. Ol didi sultân-ı Mısır olan emîr Babası dedi: “Mısır sultanı
Bed-likâdur çehresi kendüsi pîr olan kişi yüzü çirkin bir ihti-
yardır.
582. Bu şekil ki vâsf idersin yâ kızım Ey kızım, benim iki gözüm,
Ol degildür Mısır’a sultân ey gözüm bu şekilde vâsfettiğin kişi
Mısır sulatamı değildir.
583. Ol Züleyhâ didi ey ata anı Züleyhâ dedi: “Ey babacı-
Almalıyam âkıbet bilgil bunı ğım, sonunda ben onu alma-
lıyım, bunu böyle bil.
584. [S2-20a]
Sen beni vir şehr-i Mısır’a varuram Beni Mısır padişahına ver,
Yoksa ‘ışk ile helâki buluram Mısır ülkesine gideyim;
yoksa bu aşkla helak olurum.
585. Atası görüp bunı fikr eyledi Babası bu durumu görüp dü-
Virmesem bunı helâk olur didi şündü ve vermesem helak
olacaktır, dedi.
586. İlçi gönderdi Mısır sultânına Mısır sultanına elçi gön-
Varuban irdi anuñ dîvânına derdi; elçi varıp onun huzu-
runa çıktı.
587. Ol Mısır şâhı Melik Reyân idi O vakit, Mısır sultanı Melik
Ol vakitte Mısır’a ol sultân idi Reyân idi.
588. İlçi virdi nâmesini eline Elçi mektubu eline verdi;
Sanki virdi kuvvet-i fer tenine sanki sultanın vücuduna güç
geldi.
589. Yazmış anda bir kızım var bil anı Babası ona yazmış: “Benim
Ben saña gördüm münâsib al anı bir kızım var, onu sana mü-
nasip gördüm, gel al.

590. Bir vezîrûñ baña gönder istegil *Bir vezirini bana gönder, kızı-
Men‘ iden olursa anı dost degil zımı iste; onu menedersem
dostun değilim.*
591. Bu cânım sevmiş seni virem saña *Bu kızım seni sevmiş onu
Bir münâsib âdemûñ gönder baña sana vereyim; bir münasip
adamını bana gönder.*
592. Bundan ahsen var mıdur hiç makâl *Bundan daha güzel bir söz
Bir kişi saña diye gel kızım al var mıdır? Bir kişi sana “gel
kızımı al” desin.*
593. Çün işitdi kız alur ol nâ-tüvân *O ihtiyar sultan bir kız ala-
Pîr iken oldı Melik bir nev-cüvân cağını duyunca yaşlıyken
birdenbire bir delikanlı
oldu.*
594. Koşdı gönderdi aña niçe vezîr *Hemen vezirlerini toplayıp
Tuhfeler gönderdi aña lâ-nazîr Züleyhâ’ya benzersiz hedi-
yeler gönderdi.*
595. [S1-21a]
On sene kıymet harâcı Mısır’uñ *Mısır ülkesinin on yıllık ge-
Boynına bir halka gönderdi anuñ liri kadar onun boynuna mü-
nasip bir gerdanlık gön-
derdi.*
596. Çenberi zerle düzülmüş cevheri *Çemberi altın ve mücevherle
Gözleri şimşek kılurdu enveri süslüydü; parlaklığı göz ka-
maştırdı.*
597. Şâh Taymuş’a çün anlar irdiler *O vezirler Züleyhâ’nın ba-
Buluşup ol tuhfeleri virdiler bası Sultan Taymus’a varıp
hediyeleri sundular.*
598. Anları alup kabûl etdim didi *Hediyeleri alıp kabul ettiğini
Âyinince kızını ‘akd eyledi söyledi; adetleri üzere kızı-
nın evlilik aktini yaptı.*

599. Nice yükler tuhfeler cehâz ile *[Düğün alayı] birçok yük,*
Râh-ı Mısır'a girdi tabl u bâz ile *hediye ve çeyizlerle; davul*
ve zurnalar eşliğinde Mı-
sır'a doğru yola çıktı.
600. [S2-20b]
Gice konar gün göçerek getdiler *Gece konup gündüz göçerek*
Ol Mısır şehrine bir gün yetdiler *gittiler; bir gün Mısır şeh-*
rine ulaştılar.
601. Şehr-i Mısır'ıñ halkı bahsin eyledi *Mısır halkının hepsi bu dü-*
Ol cehâza cümle tahsîn eyledi *ğünü konuşuyordu; gönderi-*
len çeyizleri çok beğendiler.
602. Düğüne ulu tedârik kurdılar *Düğün için büyük hazırlık*
Nice gün tabl u nekâre urdılar *yaptılar; günlerce davul*
zurna çalıp eğlendiler.
603. Koydılar gerdege ol dür-dâneyi *Züleyhâ'yı gerdeğe koydu-*
Saldılar ol dalgıcı dîvâneyi *lar; o ihtiyar Melik'i üzerine*
saldılar.
604. Ol dür-i yek-tâyı almak diledi *O, Züleyhâ'ya sahip olmak*
Hâfızı gör anı mahfûz eyledi *istedi; koruyucuyu gör, onu*
nasıl korudu?
605. Ol Züleyhâ çün nikâbından nihân *Züleyhâ, örtünün altından*
Baka tururdu göreyim bir 'ayân *gizlice onu görmek için*
baktı.
606. Kudret-i Yezdân'ı sen gör yâ kişi *Ey dinleyen kişi, Allah'ın*
Hikmet iledür Hudâ'nın her işi *kudretini gel gör ki, onun her*
iş hikmet iledir.
607. Hızr arardı hırsıza tuş eyledi *Hızr'ı ararken onu hırsıza*
Tûtiye baykuşu yoldaş eyledi *esir etti; papağana baykuşu*
yoldaş etti.

608. Ol Züleyhâ anı görünce nihân
‘Aklı gidüp yere düşdi nâgihân
O Züleyhâ gizlice onu görünce aklı başından gidip hemen bayıldı.
609. Ol Melik çün anı ‘âkıı görmedi
Taşra vardı el ‘arûsa urmadı
Melik Reyyân onu böyle görünce geline elini sürmeden dışarı çıktı.
610. Tâyesi geldi Züleyhâ yanına
Görüp âteş düşdi anuñ cânına
Hizmetçisi Züleyhâ’nın yanına geldi; onu bu hâlde görünce canına ateş düştü.
611. [S1-21b]
Mâ-i verdî saçdı anuñ yüzine
Geldi ‘aklı ol zamân kendisine
Onun yüzüne gül suyu serpti; hemen onun aklı başına geldi.
612. Didi ey tâye bu düş mi yâ hayâl
Çıkmadı ol aradıgım nûr cemâl
Hizmetçiye dedi: “Ey dâye, bu rüya mı, yoksa hayâl mi? Benim aradıgım nur yüzlü neden karşıma çıkmadı?”
613. Atamuñ sözine uymadım sebeb
Ol durur başıma geldi bu ‘aceb
Babmım sözünü tutmadıgım için bu acayip işler başıma geldi.
614. Bed-likâdur söyledi anda baña
Yâ niçün oldum muhâlif ben aña
Babam bana: “O çok çirkin biridir” demişti; ben ona niçin muhalefet ettim?
615. Ben bu ‘âlem içre bir nâm eylerem
‘Âleme kendimi bed-nâm eylerem
Bu dünyada bir ün kazandım; kendimi âleme rûsva eyledim.
616. ‘Âşıkam irdüm bu ‘ışkın iline
Cânımı îsâr iderem yolına
Âşık oldum, bu aşkla onun ülkesine geldim; bu aşkın yoluna canımı koydum.
617. [S2-21a]

- İhtiyâr etdim ölümü kalmazam *Ölmek isterim, yaşamak istemiyorum; beni öldürmek istese aklımı kaybederim.*
- Katl iderse ben buñaram ölmezem
618. Gördi hâlis niyyetini ol Ganî *O Gani (Allah) onun iyi niyyetini bildi; bir Hâfız (Allah) onun nasıl korunduğunu gör.*
- Gör nice mahfûz ider Hâfız anı
619. Geldi hâdim didi tenhâ idüñüz *Hizmetçi geldi ve “burayı boşaltın, burada kimse kalmasın” dedi.*
- Kimse olmasın burada gidüñüz
620. Getdiler andan halâyıklar hemân *İnsanlar hemen oradan uzaklaştı; Züleyhâ’yı Allah sakladı.*
- Ol Züleyhâ’yı Hudâ kılur nihân
621. Bir ecinne kızını gönderdi ol *Cin taifesinden bir kız gönderdi; Melik Reyyân’ı kendisine Mûsâhhar etmesini diledi.*
- Ol Melik’e var Mûsâhhar didi ol
622. Ol Melik ol kız ile itdi zifâf *Melik Reyyân, kız ile gerdeğe girdi; o cin taifesinden bir kız ile sarmaş dolaş oldu.*
- Oldı ol cinnî kız ile sîne-sâf
623. Ahmedî sen kudret-i Yezdân’ı gör *Ey Ahmedî, sen Allah’ın kudretine bak; her şeye aklın ermez, Rahman’ın hikmetini gör.*
- ‘Aklın irmez hikmet-i Rahmân’ı gör
624. Gicelerde Zelha’yı pünhân ider *Gece olunca Züleyhâ’yı gizler; Melik Reyyân’a cin kızını misafir eder.*
- Ol Melik’e cinnîyi mihmân ider
625. Kâfire idi Züleyhâ ol zamân *Züleyhâ o zamanlar Allah’a inanmaz, ona ibadet etmez, puta tapardı.*
- Puta tapardı tanımazdı îmân
626. [S1-22a]

	Yûsuf'unun hâtırı'çün ol Ganî Dostına saklar nice kâfir zeni	<i>Gani (Allah) Yûsuf'un hatırı için, dostuna o kefere kadını nasıl sakladığını gör.</i>
627.	Bunda vardur mü'mine nükte dahı Anı i'lâm idelim aña ahî	<i>Bunda da mümin için bir nükte vardır; onu bildirelim, dinle ey kardeş.</i>
628.	Kâfire zen sevdi mü'min kulunu Kalbine saldı mahabbet meylini	<i>Kefere bir kadın mümin bir kulunu sevdi; sevgi meylini onun kalbine saldı.</i>
629.	Gayra meyyâl olmadı ol zerrece Hâfızı hıfz itdi anı her gice	<i>Onun gönlü başkasına asla meyletmedi; her gece koru- yucu onu korudu.</i>
630.	Virmedi 'ırzını agyâra anı Sakladı ol mehr ile yâra anı	<i>Başkasına ırzını teslim et- medi; o mehirle onu sevgili dostuna sakladı.</i>
631.	Virmedi agyâra andan bir sehim Var ise 'aklın buña eyle fehim	<i>Onun kalbine başkalarının korkusunu vermedi; aklın varsa bu işi anlarsın.</i>
632.	[S2-21b] Sen ho mü'minsin ki dostı Tengri'nüñ Kalbüne girmiş mahabbeti anuñ	<i>Sen öyle bir müminsın ki Tanrı dostu olmuşsun; onun sevgisi kalbine girmiş.</i>
633.	Küfr-i şirke zerre kılmazsın hırâm Ol îmânuñ nice hıfz itmez müdâm	<i>Allah'a ortak koşmaya zerre kadar meyletmedin; Allah o îmânı nasıl koruyamaz el- bette daima korur.</i>
634.	Ol saña 'arz eyledi îmânuñı Aña agyâr eylemiş şeytânuñı	<i>O sana îmânı vermiş; o îmânla sen şeytana uyma- mıydın.</i>
635.		

- Hâlis itdinse mahabbet Rabb'üne
'Irzuñı agyâra virdürmez saña
- Eğer Allah'a ihlasla sevgi gösterdiysen O (Allah), senin namusunu yabancılara teslim ettirmez.*
636. Ger mahabbetin olursa gayra kul
Kalbüñe bulur senüñ agyâr yol
- Eğer sevgin Allah'tan başkasına olursa, yabancılar kalbinde kendilerine bir yol bulur.*
637. Beklemez Hâfız seni 'ırzuñ gider
Yıkılır îmân u dîn feyzüñ gider
- Hafız (Allah'ın koruyuculuğu) seni beklemez, namusun elden gider; îmânın yıkılır ve dininin feyzi kaybolur.*
638. Yâ İlâhî kıl mükemmel 'ırzımız
Her dü-'âlem yıkma yâ Rab feyzimiz
- Ey Allah'ım, namusumuzu (şerefimizi) mükemmel kıl; ey Rabbim, her iki dünyada da din feyzimizi yok etme!*
639. Yâ ahî bu dînüñ üzre kâ'im ol
Hakk'a kıl meyl ü mahabbet dâ'im ol
- Ey kardeşim, bu din üzere dimdik dur; her zaman Hakk'a yönel ve O'na sevgiyle bağlan.*
640. Her dü-'âlem içre istersen halâs
Sen mahabbet-i Hudâ'ya eyle hâs
- Eğer her iki dünyada da kurtuluş istiyorsan; kalbine Allah sevgisini yerleştir.*
641. [S1-22b]
Bizleri saña muhibb it yâ Ganî
Şermesâr itme bizi mahşer günü
- Ey Ganî (her şeyi bolca veren Allah), bizi seni seven kullar eyle; Mahşer günü bizi mahcup etme, utandırma!*
642. **Ol Habîb'ün hürmetine yâ Kerîm**
Vir bize îmân ile kalb-i selîm
- Ey Kerîm (cömert ve lütüfkâr Allah), o Habîb'in (Peygamber Efendimiz) hürmetine;*

bize î mânla dolu, tertemiz
bir kalp bahşet!

11. Hazret-i Yûsuf ‘Aleyhi’s-Selâm’uñ Mısır’a Dâhil Olmasıdır [Hz. Yûsuf’un (as) Mısır’a Girmesi]²⁷

643. Ahmedî koy Zelha’yı dilden bu dem Ey Ahmedî, şu an için Züleyhâ’yı gönlünden çıkar; Yûsuf’u Mısır’a ulaştır, oraya ayak bassın.
644. Eyle bir hû çek ayag ile gele Öyle bir hû çek ki o Züleyhâ Ol Züleyhâ ‘âşıkı bulsun hele Yûsuf’a ayağıyla gelsin ve aradığını bulsun.
645. Görsün ol ‘âşık-ı nâzır nicedür O bekleyen âşık (Züleyhâ), ‘Âşık-ı gâ’ib aña zerrecedür maşukunun (Yûsuf’un) nasıl olduğunu görsün; gaybî âşıkın aşkı ise gerçek aşkın yanında ancak bir zerre gibidir.
646. [S2-22a] Bekleyen âşık (Züleyhâ), ‘Âşık-ı nâzırda görsün ne bula sevgilisinde ne bulacağını görsün; bir olan aşkı, onu görünce yüz bin olsun.
647. Kârubân ile gelür ol âfitâb O güneş (Yûsuf), kervan ile Pertevinden zâ’il olur mâh-ı tâb gelir; onun ışıyla parlayan ay (Züleyhâ’nın güzelliği) solup gider.
648. Kârubân içre kimesne kalmadı Kervanda Yûsuf’un güzelliğine meyletmemiş hiç kimse kalmadı.
- 649.

²⁷ S1-22b, S1-21b, Kadioğlu (2005), s. 48, Yapıcı (2006) s. 117, Kadioğlu (2017) s. 64

- Kimi mâ'il kimi meftûn oldılar
Kimi hayrân kimi Mecnûn oldılar
Kimi ona meyletti, kimi de ona tutulup âşık oldu; kimi hayran kaldı, kimi ise Mecnun gibi divane oldu.
650. Kimisi diler yanınca varayım
Kimisi iver cemâlin göreyim
Kimisi yanına varmak diledi; kimisi bir an önce nur cemalini görmek istedi.
651. Kiminüñ Yûsuf'da gözi rû-be-rû
Kimisi mest oldu varur ilerü
Kimisinin gözü Yûsuf'ta, ona doğrudan bakıyor; kimisi ise mest olup ilerlemeye devam ediyordu.
652. Kimi vardı halk-ı Mısır'a buyura
Kârübânın geldigini duyura
Kimisi gidip Mısır halkına haber verdi; kervanın geldiğini duyurdu.
653. Didiler Mâlik getürür bir esîr
Misli yok dünyâ içinde lâ-nazîr
Dediler ki: "Mâlik bir esir getiriyor; dünyada benzeri yok, o eşsiz ve benzersizdir."
654. Gulgula düşdi o dem bâ y u fakîr
Oldılar hayrânı cümle muntazır
O anda zengin-fakir herkes heyecana kapıldı; bekleyenlerin hepsi onun güzelliğine hayran kaldı.
655. Ol Melik Reyyân'a irdi bu haber
Gönderür ol kârübâna nice er
Bu haber Melik Reyyân'a ulaştı; o da kervana doğru adamlarını gönderdi.
656. [S1-23a]
Ol Züleyhâ vâkıf oldu bu işe
Düşdi ol dem gönline bir endîşe
Züleyhâ bu durumu öğrenince; o anda gönlüne bir endişe düştü.
657. Olmasun bu gönلümün mahbûbesi
İrdi zîrâ kalbe anuñ müjdesi
Dedi ki: "Bu benim gönلümün sevgilisi olmasın?" Çünkü onun müjdesi çoktan kalbime erişti.

658.	Ol gelür yarın diyü irdi haber
Ol Mısır halkı kamu turdı seher	<i>“O sevgili yarın geliyor!”
diye haber yayıldı; bütün
Mısır halkı, sabaha kadar
ayakta bekledi.</i>
659.	Taşra vardılar kamu pîr ü civân
Sayılı ayrıldı dört biñ nev-civân	<i>Genç yaşlı herkes şehrin di-
şına çıktı; dört bin genç seçi-
lip ayrıldı.</i>
660.	Tâze oğlanlar kamu sîmîn zenak
Hep zerîn kuşaklular dîbâya gark	<i>Genç delikanlıların hepsi
gümüş tenliydi; hepsi altın
kemerliydi ve dibaya (ipek
kumaşa) bürünmüştü.</i>
661.	[S2-22b]
Merdî da‘vâ ile anlar geldiler
Yûsuf’uñ yoluna nâzır oldılar	<i>O gençler yiğitlik iddiasıyla
oraya geldiler; ve Yûsuf’un
yolunu gözlemeye başladı-
lar.</i>
662.	Medh idüp birbirine iderler and
Hiç ola mı bu gelen bize menend	<i>Birbirlerine övgüler söyle-
yerek şöyle dediler: “Bu ge-
len genç hiç bize benzer
mi?”</i>
663.	Turdılar yol üstine bay u fakîr
Kârübânüñ gelmesine muntazır	<i>Zengin-fakir herkes yolun
üzerine dizildi; kervanın ge-
lişini sabırsızlıkla bekledi-
ler.</i>
664.	Cümle gelmiş hüsn-i Yûsuf seyrine
Yol bulunmaz kârübân gele yine	<i>Herkes Yûsuf’un güzelliğini
seyretmek için toplanmıştı;
öyle ki kervanın geçeceği
yolda bile yer kalmamıştı.</i>
665.	Hak Te‘âlâ’nuñ meger ol gün işi
Kaplamışdı bulud ile güneşi	<i>O gün, Hak Teâlâ hikme-
tiyle; güneşi bulutlarla ört-
müştü.</i>

666. Her kaçan ki kârubân itdi şürû‘
Sandılar şems itdi burcundan tulû‘
Ne zaman ki kervan görünmeye başladı; herkes onu, güneş burcundan doğdu sandı.
667. Ol Züleyhâ ol nûrî görmiş idi
Vâkı‘ada âşinâ olmuş idi
Züleyhâ, o nuru daha önce görmüştü; rüyasında ona âşina olmuştu.
668. Cümleden evvel görür Zelha anı
Didi buldum derdimüñ dermânını
Züleyhâ, herkesten önce onu gördü ve “Buldum derdimin dermanını!” dedi.
669. Hâdimi gönderdi Reyyân’a hemân
Alsın ol oğlanı göndersün bañan
Hemen hizmetkârını Reyyân’a gönderdi; “O genci alsın ve bana getirsin” diye emir verdi.
670. Ol cemâlin pertevi halk üstüne
Düşdi anlar anı görmek kasdına
O güzelliğin ışığı halkın üzerine düştü; herkes onu görmek için can atmaya başladı.
671. Halk arasına düşer bir gulgula
Birbirin basup iderler velvele
Halk arasında büyük bir heyecan koptu; herkes birbirini ezerek velveleye (kargaşaya) sebep oldu.
672. [S1-23b]
Nûr-ı pertev irdi halkuñ gözine
Dikkat ile bakamazlar yüzine
Onun parlak ışığı halkın gözlerini kamaştırdı; bu yüzden dikkatle yüzüne bakamaz oldular.
673. Merdî da‘vâ ile ol dört biñ civân
Yûsuf’ı gördükde oldılar nihân
Güçlü ve iddialı o dört bin genç, Yûsuf’u görünce ortadan kayboldu.
674. Hâs rikâbında turabilmez ‘umûm
Âfitâba karşı tursun mı nücûm
Onun yakın çevresinde herkes bulunamaz, nasıl ki

- yıldızlar güneşin karşısında duramaz!
675. Rûz irince şeb karasın baturur
Gün togunca ay ziyâsın itürür
Gündüz olunca gecenin karanlığı yok olur, güneş doğunca ay ışığını kaybeder.
676. Didiler âdem değil gaybânîdür
Cennet-i ‘adn’in büyük gılmânıdır
Dediler ki: “Bu bir insan olamaz, gayb âleminde bir varlık olmalı, Cennet-i Adn’in büyük hizmetkârlarından biridir.”
677. Her görenler dir ki olaydı benim
Âh n’olaydı buña ireydi elim
Her gören şöyle diyordu: “Ah, keşke benim olsaydı! Keşke ona elim erişseydi!”
678. [S2-23a]
Geldi hâdim bir dahı Şâh’a didi
Hânım ister ol kulı alsın didi
Hizmetçi hükümdara geldi ve tekrar şöyle dedi: “Bu köleyi hanımefendi istiyor, almanızı ister.
679. Cânı iver bir kez anı göreyim
Sohbetiyle bir müşerref olayım
Bir kez görebilmek için çok acele ediyor, onun sohbetine erişip şerefleneyim, diyor.
680. İzdihâmından o mahlûkın üni
İşidür Reyyân o hengâme günü
Melik Reyyân, o hengamede insanların izdihamından çıkan sesi işitti.
681. Taşrada nedür didi bu gulgula
Halk içinde bir sadâ var velvele
Hükümdar sordu: “Dışarıda bu gürültü nedir? Halk arasında neden böyle bir velvele var?”
682. Didiler gelen gulâm içündür o
Bu anuñ hengâmesidür bahtulu
Dediler ki: “Efendimiz, gelen genç içindir, bu kargaşa onun güzelliğinden dolaydır.”

683. Dir gulâm için nedür bu velvele
Fitne irmesin didi işbu ile
Hükümdar dedi ki: “Bir köle için bu kadar velvele de nedir? Buna dikkat edin, bu ilde bir fitne çıkmasın!”
684. Gönderür ol dem aña taht-ı revân
Koyup anı iletin baña nihân
O anda Yûsuf için bir taht-ı revân (taşınan taht) gönderdi, “Onu içine koyup gizlice bana getirin” dedi..
685. Yûsuf itdi taht-ı revâna dühûl
Sanki itdi şems gurûbına nüzûl
Yûsuf taht-ı revâna bindi, sanki güneş batışa geçiyordu.
686. İzdihâmından bu halkın yetmege
Su olur yol bulamazlar getmege
O büyük kalabalık, izdiham yüzünden ilerleyemedi, insan seli yolları doldurmuştu.
687. Birbirin basup iterek getdiler
Şâh sarâyın işigine yetdiler
Birbirlerini iterek, ezerek ilerlediler, sonunda hükümdarın sarayının kapısına vardılar.
688. Çün sarâya indi zühre ahteri
Oldılar cümlesi aña müşteri
Zühre yıldızı (Yûsuf) sarayın önüne indi, herkes ona müşteri oldu.
689. [S1-24a]
Ol Melik dir söyleyim ağır bahâ
Gayrılar almaz anı kalur baña
Melik Reyân dedi ki: “Satmak için ağır bir fiyat söyleyeyim, başkaları alamaz o bana kalır.”
690. Dir ağırınca virem altun zeri
İzdiyâda kim alur gelsün beri
“Ağırlığı kadar altın ve mücevher ortaya koyarım, artıran varsa beri gelsin” dedi.

691. Müşterîler içre ‘İmlâk’ın kızı
Söyledi Reyyân’a karşı bu sözi
Alıcılar arasından İmlâk’ın kızı, Reyyân’a dönerek şu sözleri söyledi:
692. Zer nedür kıymet ola aña şehâ
Böyle hüsne hîç irişür mi bahâ
“Ey hükümdar, altının ne değeri var ki? Böyle bir güzelliğin bedeli olabilir mi?”
693. [S2-23b]
İki ağırınca misk ü ‘anberi
Vireyim kıymet virün bu dil-beri
Ağırlığının iki katı kadar misk ve amber vereyim, bu dilberi bana satın.”
694. Ol Züleyhâ’ya irişdi bu haber
Oldı gönli gussadan zîr ü zeber
Bu haber Züleyhâ’ya ulaştığında, üzüntüden yüreği darmadağın oldu.
695. Ey meded almasın anı didi ol
Bir dahı hâdim şaha gönderdü ol
“Yetişin, Yûsuf’u o almasın” dedi, ve hemen hükümdara bir hizmetçi gönderdi.
696. Ol mücevher tavkı boynından hemân
Çıkarup Reyyân’a gönderdi ‘ayân
Boynundaki kıymetli mücevher gerdanlığı çıkardı ve Reyyân’a açık çek olarak gönderdi.
697. Hep cevâhirlle müzeyyen zîneti
Mısır’uñ on yıllık harâcı kıymeti
Her yeri mücevherlerle süslenmiş, Mısır’ın on yıllık vergisi değerindeydi.
698. Bunı virsin dahı ‘anber misk ü zer
Ağırınca her birinden ikişer
Bununla yetinmeyip ayrıca ağırlığının iki katı kadar amber, misk ve altın teklif etti.
699. Söyle virsin bunları kıymet aña
Alsın ol oğlanı göndersin baña
“Söyleyin ona, bunları karşılık olarak versin, o çocuğu alsın ve bana göndersin.”

700.	Geldi hâdim tavkı teslîm eyledi
Ol sıfârîş olunanı söyledi	<i>Hizmetçi gelip mücevheri
teslim etti, sipariş olunanı
söyledi.</i>
701.	Böyledür ‘âdetleri nesl-i kibâr
‘Avratuñ mahkûmıdır sözün tutar	<i>Soyluların âdeti böyledir;
kadının sözü geçerlidir, er-
kek ona uyar.</i>
702.	Ol Melik emr itdi misk ü ‘anberi
Getürüñ meydâna mîzân-ı zeri	<i>Melik Reyyân, misk ve ambe-
rin getirilmesini; altın tera-
zinin meydana kurulmasını
emretti.</i>
703.	Misk ü ‘anber kokusu toldı mekân
Kurdılar meydâna bir ‘âlî mîzân	<i>Amber ve misk kokusu her
yeri sardı; meydanda yüksek
bir terazi kurdular.</i>
704.	Hüsn-i Yûsuf diyu kurmuşlar bazâr
Bak ki dellâlî ne kıymetle satar	<i>Yûsuf’un güzelliği için bir
pazar kuruldu; bakalım tel-
lal onu ne pahaya satacak?</i>
705.	Ol bahâda hiç satılmamış metâ‘
Aña hâs oldu cihâna ola şâ‘	<i>Böyle bir mal daha önce hiç
satılmamıştı; bu satış dün-
yaya örnek olacak bir
olaydı.</i>
706.	Girdi ol mîzâna ol bedrû’l-büdûr
Bir kefine koydılar ‘anber ‘ubûr	<i>Ay gibi parlak olan Yûsuf te-
razinin bir gözüne oturdu;
karşısına amber ve diğer de-
ğerli eşyaları koydular.</i>
707.	[S1-24b]
Koydılar ‘anber ne deñlü gelmedi
Tâ yüz âdem ağırınca olmadı	<i>Ne kadar amber koydularsa
da yüz adam ağırlığınca ol-
madı.</i>
708.	[S2-24a]
Bir o deñlü misk o deñlü dahı zer
Vezn olındı yıgdılar taglar kadar	<i>Bir o kadar daha misk ve al-
tınla tartıldı; terazinin</i>

- gözüne dağlar kadar eşya yı-
ğıldı.
709. Gördi ağırlığını Yûsuf o dem
Geldi bir ağırı anuñ yüz âdem
*O anda Yûsuf ağırlığını
gördü; onun bir ağırlığı yüz
adam kadar geldi.*
710. Ben bu deñlü ağıram fahr eyledi
İmtihân için Hudâ gör n'eyledi
*"Ben bu kadar ağır olduğum
için gururluyum" demiş; Al-
lah imtihan için bak, ne yap-
mış?*
711. Üç kelef iplik getürdi bir karı
Ol dahı Yûsuf'a oldı müşteri
*Yaşlı bir kadın üç yumak ip-
lik getirdi ve o da Yûsuf'a
müşteri oldu.*
712. Halk gülüşdi bu karınuñ işine
Didiler sevdâ getürmiş başına
*Halk, kadının bu işine güldü,
"Sevda aklını başından al-
mış." dediler.*
713. Ol Melik güldi dedi kim yâ hatûn
Üç ağırınca alınmış ol satun
*O Melik güldü ve dedi ki:
"Ey hatun, o üç katı ağırlıkla
satın alındı.*
714. Virmişem bunca zeri misk ü 'anber
Bir mücevher halka misli yok meger
*Bunca altın, misk ve amber
teklif ettim; onun için paha
biçilmez bir mücevherli
halka verdim.*
715. Ol karı dir bunların hürmetleri
Sizlerin katındadır kıymetleri
*O kadın dedi: "Bunların de-
ğeri, size göre kıymetlidir."*
716. Dirheme kurmuş bazârı işbu nâs
Kimi zer peydâh ider kimi penas
*Bu insanlar pazarı dirhem
üzerine kurmuş; kimi ortaya
altın koyar, kimi para.*
717. İpliğün bizlerde vardur hürmeti
Oldı zîrâ iki dünyâ kisveti
*İpliğin bizim yanımızda bir
hürmeti vardır; çünkü o, iki
dünyanın da giysisidir.*

718. Gerçi bu yeñgil görünür sûretâ *Gerçi bu dışarıdan hafif gör-
Leyki bu zımnenn ağırdur sûretâ rünür; fakat kıymet bakımın-
dan daha ağırdır.*
719. Bu kelefller ile vezn idin anı *Bu yumaklarla onu tartınız;
Ger berâber gelse bey‘ idin anı eğer eşit gelirse onu başka-
sına satınız.*
720. Ol Melik aytdı degül bîhûde lâf *O Melik dedi: “Bu boş bir
Biz bu deñlü kıymeti kılduk telef söz değıl; biz bu kadar metai
boşa harcadık.”*
721. Ol Melik dir hâtırınçün ey karı *O Melik dedi: “Ey kadın, se-
Vezn idin iplik ile ol dil-beri nin hatırın için, o güzel
(Yûsuf) iplikle tartılsın.*
722. Üç kelef bu iplik ile gelse ol *Eğer üç yumak iplik onunla
Saña virdim ol kulı var eyle kul eşit gelirse o köleyi sana ve-
ririm, al senin olsun.*
723. [S1-25a] *Bu söze hemen razı oldular;
İşbu kavle râzı oldılar hemân ve o yumakları terazinin ke-
Koydılar mîzâna anları ‘ayân fesine açıkça koydular.*
724. [S2-25a] *Çektiler, ikisi eşit geldi; bü-
Çekdiler geldi berâber ikisi tün halk bu duruma çok şa-
Halk aña itdi ta‘accub kamusı şırdı.*
725. Ol karı dir pâdişâha yâ hânım *O kadın padişaha dedi: “Ey
Kavl-i va‘düñle bu kul oldu benim hükümdar, sözün ve vaadin
gereğı, bu köle artık benim
oldu.*
726. Aldım anı ben kabûle eyledim *Onu aldım ve kabul ettim;
Bey‘imi saña ikâle eyledim lâkin pazarlığı bozarak onu
takrar sana bıraktım.*

727. Ba‘zılar didi melekdür ol karı
İmtihâna gelüp oldu müşteri
Bazıları dedi ki: “O kadın bir melektir; imtihan için gelip Yûsuf’a müşteri oldu.”
728. Üç kelef iplik ile yüz âdemi
Vezn eden Yezdân’ı bil olma ganî
Üç yumak iplikle yüz adamı eşit kılan Allah’ı tanı, gafil olma.
729. Bildi Yûsuf san‘atı ol dem hemân
Tevbe kıldı Hâlık’ına ol zamân
O anda Yûsuf, bu işin hikmetini anladı; ve hemen Rabbine tevbe etti.
730. Ol Melik virdi bu deñlü kıymeti
Yûsuf’a virdi bu ‘izz ü rif‘atı
O Melik, böyle bir değeri verdi; Yûsuf’a bu izzet ve yüceliği bahşetti.
731. Yûsuf’uñ kalbine geldi bu ‘aceb
Bu Melik dîvâne midür ne sebeb
Yûsuf’un kalbine şu düşünce geldi: “Bu Melik deli midir, bunun sebebi nedir?”
732. Bunca kıymet virüben aldı beni
Ma‘rifetim ne benim bilsem anı
Bunca değer vererek beni aldı; benim maharetim nedir, keşke bilsem bunu.
733. Kardaş iken baña kıymet tutdılar
On sekiz akçaya beni satdılar
Onlar kardeşlerim iken bana değer biçtiler; ve beni on sekiz akçeye sattılar.”
734. Çünkü Yûsuf kendini bildi hakîr
Hâlık’a hoş geldi ilhâm itdi dir
Yûsuf, kendisini değersiz gördüğü için bu, Rabbine hoş geldi ve ona ilham etti:
735. Yâ Yûsuf sen koydığın kıymet ile
Hiç bir olsun mı bizim kıymet ile
“Ey Yûsuf, senin biçtiğin değer ile bizim değerimiz hiç bir olur mu?”
736. Sen fülân günde bilürsin yüzüñi
Gösterüp mir’âta gördüñ özünü
Sen bilirsin, filan günde yüzünü aynaya tutup kendini görmüş ve:

737. Ben kul olsaydum baña kimse bahâ “Ben bir köle olsaydım,
Yitürebilmez didüñ bay u şehâ kimse bana değer biçemezdi;
beni zenginler ve hatta sul-
tanlar bile alamazdı” demiş-
tin.
738. Gayra kulluğı münâsib kendüñe Başkalarına köle olmayı
Sen tefe’’ül eyledin irdi saña kendine münasip gördün;
sen böyle tefeül ettiğin için
başına bu geldi.
739. Ol söz içün kem bahâya tutdılar O söz yüzünden sana düşük
On sekiz akçaya seni satdılar bir değer biçtiler; ve kardeş-
lerin seni on sekiz akçeye
sattılar.
740. [S1-25b]
Şimdi biz tutduk saña bu kıymeti Şimdi biz sana bu değeri biç-
Biz saña virdük bu ‘izz ü rif’ati tik; sana bu izzet ve yüceliği
verdik.
741. On sekiz biñ Mısırî harâca seni On sekiz bin Mısırî haracı
Virmişüz dellâl u meddâhın tanı karşılığında seni mezata çı-
kardık, tellal ve övücünü iyi
bil.
742. Gördi Yûsuf Rabb’den bu rif’ati Yûsuf Rabbinden bu izzeti
Şükr idüben buldı gönli râhatı gördü; şükredip gönlü ra-
hata erdi.
743. ‘Âdet-i dünyâ ider böyle mürûr Dünyanın adati böyledir, sü-
Gâh gam bulur kişi gâhî sürûr rüp gider; kişi bazen gam çe-
ker bazen mutlu olur.
744. Bâyi’îne söyledi Yûsuf nihân Yûsuf kendini satan kişiye
Kıymetimi mâluña katma ziyân gizlice dedi: “Kıymetimi ma-
luna katıp da ziyan etme.

745. Kul diyü ad itdiler anlar baña
On sekiz akçaya virdiler saña
Onlar bana köle diye ad takıp on sekiz akçeye sana sattılar.
746. Sen ‘aceb tasdik idersin bu işi
Hiç inanur mı buña ‘âkıl kişi
Bu işi sen nasıl tasdik edersin? Akıllı olan kişi buna inanur mu?
747. Kul degilem sen beni bey‘ eyledin
Ol didi evvel niçün söylemedin
Köle değildim, sen beni sattın; o dedi: “Neden önce söylemedin?”
748. Yokdur evlâdum seni ogul baña
İder idim kul dimezlerdi saña
Benim evladım yoktur, seni kendime evlat edinirdim, sana köle demezlerdi.
749. Yûsuf aytdı ben anuñçün dimedim
Saña irerdi ziyân söylemedim
Yûsuf dedi: “Ben sana bir zarar gelmemesi için söylemedim.
750. Şehre şây oldu ki kulam sen velî
Şâh alurdu zûr ile senden beni
Köle olduğumu ve sahibim sen olduğunu herkes bilirdi; hükümdar beni senden zorla alırdı.
751. Sen bulamazdın bu deñlü kıymeti
Ben de bulmazdım bu deñlü ‘izzeti
Sen bu kadar para, ben de bu derece izzet bulmazdım.
752. Bunda vardur hikmet-i Yezdân işi
Al bahâmı var nasîbindür kişi
Bu işte Allah’ın hikmeti var; karşılığımı al, o senin nasîbindir, ey kişi!
753. Mâlik aytdı sen baña kıl bir du‘â
Yokdur evlâdım Hudâ kılsun ‘atâ
Mâlik dedi: “Benim evladım yoktur, sen bana bir duâ et, Allah bana bir evlat ihsan etsin.
754. [S2-25b]

- Ol du‘â kıldı Hudâ ogul virür
Ol dahı maksûdına nâ‘il olur
*Yûsuf duâ edince Allah
Mâlik’e bir oğul verir, oda
böylece dileğine kavuşur.*
755. Bunca kıymet aldı getdi yolına
Biz geelüm ol Züleyhâ hâline
*Bu kadar değerli bir köleyi
satın aldı ve yoluna devam
etti. Biz geelim Züleyhâ’nın
hikâyesine.*
756. İntizârıydı gele Yûsuf göre
Sohbetiyle ol visâline ire
*Yûsufun gelmesini, onunla
sohbet etmeyi bekliyordu.*
757. Yûsuf’ı gönderdiler i‘zâz ile
Ol Züleyhâ Hânım’a biñ nâz ile
*Saygı ve sevgiyle; çok nazla-
narak Yûsuf’u Züleyhâ Ha-
nım’a gönderdiler.*
758. [S1-26a]
Her kaçan Yûsuf aña karşı çıkar
Gördi Zelhâ anı hayretde bakar
*Yûsuf onun karşısına çıkınca
Züleyhâ onu gördü ve hayre-
tini gizleyemedi.*
759. Can gözüyle gördiği dildârını
Ten gözüyle gördi diñle hâlini
*Can gözüyle rüyada gör-
düğü sevgilisini şimdi ten
gözüyle gördü ve ne hâle
geldi, dinle!*
760. **Aytdı bu cânân imiş iden hırâm**
Hîç buña lâıyk mıdur ola gulâm
*Dedi: “Bu gelen o sevgiliyi-
miş, buna kölelik hiç yakışır
mı?”*
- 12. Gazel-i Züleyhâ ‘Aleyhi’r-Rahme [Züleyhâ Ağzından Söylenen Ga-
zel]²⁸**
761. Ben buña rü’yâda seyrân olmuşam
‘İşkinuñ yoluna vîrân olmuşam
*Ben bu güzeli rüyada gör-
düm, aşkının yolunda peri-
şan olmuşum.*

²⁸ S1-26a, S2-25b, Kadioğlu (2005), s. 57, Yapıcı (2006) s. 132, Kadioğlu (2017) s. 73

762.	Başımı top eyledüm çevgânına
Bu gelen hûbâna kurbân olmuşam	<i>Başımı onun sopasına top
yaptım; bu gelen güzele kur-
ban olmuşum.</i>
763.	‘İşkı ayırdı diyârımdan beni
Ben bunuñçün terk-i evtân olmuşam	<i>Onun aşkı beni yurdumdan
ayırdı; ben bunun için vata-
nımı terk ettim.</i>
764.	‘Aklımı yagma iden budur benüm
‘İşkına kul deng ü hayrân olmuşam	<i>Benim aklımı yağmalayan
budur; aşkı yüzünden köle
olup sersem olmuşum.</i>
765.	Cân-ı cismimden haberdâr olmadum
‘İşkına düşeli hayrân olmuşam	<i>Bedenimdeki candan haber-
siz oldum; aşkına düşeli hay-
ran olmuşum.</i>
766.	Şeb nehârım zâr ile yok râhatım
‘İşkınıñ odıyla biryân olmuşam	<i>Gece gündüz ağlıyorum, hu-
zurum yok; aşkının ateşiyle
yanmışım.</i>
767.	Devlet ü dünyâmı virdim ugrına
Ben bunuñ yolına talan olmuşam	<i>Devletimi ve dünyamı onun
uğruna kaybettim; onun yo-
lunda perişan olmuşum.</i>
768.	Bunca yıldır hüsnünüñ gülzârına
Bülbül-i şeydâ-yı nâlân olmuşam	<i>Bunca yıldır güzelliğinin gül
bahçesinde; feryat eden bir
âşık bülbül olmuşum.</i>
769.	[S2-26a]
Ol Mısır sultânımı gördüm bugün
Mürde cisme cânımı buldum bugün	<i>O Mısır sultanımı gördüğüm
bu günde, ölü bedenime can
geldi.</i>
770.	Bahr-ı ‘ışkın ka‘rına daldım henüz
Dürr-i yek-tâ gevheri buldum henüz	<i>Aşk denizinin derinliklerine
dalar dalmaz, eşsiz bir inciği
şimdi buldum.</i>
771.		

- Derdimüñ buldum henüz Lokmân'ını *Derdim için nihayet dokto-
İltimâs itdüm vire dermânını rumu buldum; ondan der-
man vermesini istedim.*
772. Ahmedî gör ki Züleyhâ n'eyledi *Ahmedî, bak Züleyhâ ne
Bir iken derdini yüz biñ eyledi yaptı; bir olan derdini yüz
bin etti.*
773. Bu meseldür halk arasında dinür *Bu bir sözdür, halk arasında
Dîdelerden dūr olan gönülde dūr söylenir; "Gözden uzak
olan, gönülden de uzak
olur."*
774. Dîdeler ten hizmetindedür müdâm *Gözler daima bedenin hiz-
Leyki fikr olmuş durur câna gulâm metindedir; fakat düşünce,
ruhun kölesi olmuştur.*
775. Fikrin ahkâmı hemân câna giçer *Düşüncenin hükümleri doğ-
Dîdenüñ hem cisme hem câna giçer rudan ruha işler; gözler ise
hem bedene hem de ruha te-
sir eder.*
776. Sevdigin fikrinde olsa câna zâr *Sevdiğin aklında olsa ruhun
Görse ammâ göz anı cânı azar hüzünlenir; ama göz onu
görse, canını daha da yanar.*
777. Görmeyince 'ışk odı yakar canı *Görmeyince aşkın ateşi ruhu
Görse gözler yandurur cân u teni yakar; göz görse, hem canı
hem bedeni yakar.*
778. Var aña 'ışk-ı karındaşım misâl *Buna misal olarak kardeş bir
Diñle ey cânım anı aña me'âl aşk hikâyesi vardır, ey ca-
nım, onu dinle, bunu anlarsın.*
779. Var misâlim aydam anı yâ ricâl *Ey insanlar, buna örnek bir
Diñle anı saña irer infi'âl hikâyem var; onu dinle,
sende bir etki bırakır.*
- 780.

- Şem‘a bak pervâne ‘âşıkdur müdâm Muma bak, pervane ona hep
Râhatı yokdur arar her subh u şâm âşıktır; kelebeğin hiç rahatı
yoktur, her sabah akşam onu
arar.
781. [S1-26b]
Görmeyince şem‘i pervâne arar Mumu görmeyince pervane
onu arar; sevgilisini ister ve
Diler ol ma‘şûkını cânı iver aceleyle uğruna canını verir.
782. Fikr ider cânı diler gündüz arar Onu düşünür, canı ister,
Gelmez anuñ cismine aslâ zarâr gündüz arar; ama bedenine
asla zarar gelmez.
783. Giceler şem‘i görünce gözleri Gecelerde mumu görünce
Sabr idebilmez yakar cân u teni gözleri; sabredemez, canını
ve bedenini yakar.
784. Bilmeyen ‘ışkı meger nâ-dân ola Aşkı bilmeyen ancak cahil
Ol degil âdem nice insân ola olur; o, insan değilse nasıl
insan sayılır?
785. ‘Âşık olanlarda ‘ışk odı tüter Aşık olanlarda aşk ateşi ya-
‘Ârif olan kimseye bu söz yeter nar;
ârif olan adama bu söz yeter.
786. Bulunur ‘ışk-ı hakîkiyle kemâl Gerçek aşkla insan kemâle
Ol mecâzî ‘ışk ile olur zevâl erişir olgunlaşır; mecazi
aşkla zevalini bulur, yok olur
gider.
787. [S2-26b]
Ol Züleyhâ Yûsuf‘a dürlü dibâ Züleyhâ, Yûsuf‘a çeşitli
Geydürüp virdi aña zeyn ü zibâ ipekli elbiseler giydirip onu
süsledi.
788. İstemezdi ol dibâ kaftanı ol O, ipek kaftanı, güzel elbise-
Geydi nâ-çârî bulunmuş aña kul leri istemezdi; mecburen

- giydi, çünkü ona köle olmuştu.
789. Eyle oldu bir kimesne özine
Dikkat ile bakamazdı yüzine
Öyle güzel oldu ki kimse kendisine ve yüzüne dikkatle bakamazdı.
790. Kim aña dikkat ile olsa basîr
Zencîr-i 'ışkında olurdu esîr
Kim ona dikkatle baksa; aşk zincirine düşüp esir olurdu.
791. İstemez gayrı aña kıla nazar
Göz tokenmasın diyü eyler hazer
Başkasının ona bakmasını istemez; göz değmesin diye sakınırdı.
792. Kem nazar bakmayalar tâ özine
Bir nikâb atardı anuñ yüzine
Kötü gözle bakmasınlar diye, yüzüne bir örtü örterdi.
793. Kimseye göstermez idi anı ol
Saklar idi cân içinde cânı ol
Onu kimseye göstermez; canının içinde can gibi saklardı.
794. Bunca yıllar çekdiği hayrânını
Şimdi buldı kılmasın seyrânını
Bunca yıl çektiği hayranlığı, şimdi buldu, artık seyretmesin.
795. Bunca varın aña virmiş ol hatun
Hüsn-i Yûsuf seyrini almış hatun
O kadın, tüm varlığını ona vermiş; sonunda kavuşmuş ve Yûsuf'un güzelliğini seyretmiştir.
796. Bâg-ı hüsn-e kendi olmuş bâgbân
Seyr ider ammâ alamaz zevk-ı kân
Güzellik bahçesine kendisi bahçıvan olmuş; seyreder ama zevkini tam alamaz.
797. Kendi hüsn-i Yûsuf'a olmuş dahîl
Gayra göstermez anı olmuş bahîl
Kendi güzelliği Yûsuf'a dahil olmuş; başkasına göstermez, cimrilik edermiş.
798. Cümle hased eyler aña hâs u 'âm
Ol nice alsın dahî andan merâm
Hem seçkinler hem de halk herkes ona haset ederdi;

- ondan meramını nasıl alabilir ki?
799. Râhatı olmazdı aslâ Yûsuf'ı
Ol Züleyhâ andan ayırmaz gözü
Yûsuf'un asla rahatı olmazdı;
Züleyhâ gözünü ondan hiç ayırmazdı.
800. Bir sâ'at ayrılmaya hiç ara yok
N'eylesin kul olmuş aña çâre yok
Bir an bile ayrılmaya imkân yok; ne yapsın, ona kul olmuş, çare yok.
801. Ol Züleyhâ'nun o idi niyyeti
Kem fesâd üzre dilerdi vuslatı
Züleyhâ'nın niyeti buydu; kötü bir hileyle ona kavuşmak isterdi.
802. [S2-27a]
Havf ider Yûsuf ki ben nisyân idem
Azdıra şâyed beni 'isyân idem
Yûsuf korkardı unutabilirim; belki beni azdırır, isyan edebilirim diye.
803. [S1-27a]
Dirdi yâ Rabbî sığındım ben saña
Gâlib etme nefsimi Yâ Rab baña
Derdi ki: "Ya Rabbi, sana sığındım; nefsimi bana galip etme.
804. Yâ İlâhî kılma 'avrat mekrini
Bizlere gâlib fenânın fikrini
Ya İlâhi, kadının hilesini galip kılma, kötü düşünceleri bize üstün eyleme."
805. Geldi Yûsuf kalbine yâ Rabbi dir
Ne idi cürmüm beni itdüñ esîr
Yûsuf'un kalbine geldi: "Ya Rabbi, günahım neydi ki beni esir ettin?"
806. Aña ilhâm olunur dirler bunu
Atan evinde bilür misin anı
Ona şöyle ilham olundu ve dediler: "Biliyor musun, sen baba evindeyken;

807. Dögdüñ ol fülân kuluñ evlâdını *Falanca hizmetçinin çocu-*
Atan işitdi anuñ feryâdını *ğunu dövdün de, baban onun*
feryadını işitmişti.
808. Ben esîr oldum garîbem söyledi *Ben hem esir hem garip ol-*
Atan aña iltifât eylemedi *dum diye ağlamış; baban da*
ona ilgi göstermemişti.
809. Sen dahı kulluk tefe’’ül eyledüñ *Sen de “Ben köle olsam*
Baña kıymet olmaz diyü söyledin *bana hiç paha biçilmez” de-*
miştin.
810. Bu sebebden kul olunduñ bilesin *Bu sebepten köle oldun bile-*
Kullugun ahvâlini öğrenesin *sin; kölelik neymiş öğrene-*
sin.
811. Âh idüp hasret çeker Yûsuf hemân *Yûsuf hemen ah edip hasret*
Dir yine ben itmişem baña ziyân *çeker ve der ki: “Yine ken-*
dime zararı kendim verdim.
812. Yâ İlâhî kılmışam ben çün hatâ *Ey Allah’ım! Hata işlediğim*
‘Afv kıl bağışla cürmüm kıl ‘atâ *için, bağışlanmamı ve gü-*
nahlarımı affetmeni diliyo-
813. Sen bizi kayd eyle hıfzın bâğına *Bizi korunaklı bahçene al,*
Girmeyelüm her hatâ tuzagına *her hata tuzağına düşmeye-*
lim.”
814. **Vir salavât ol Habîb’üñ rûhına** *O sevgili Peygamber’in ru-*
Âl’ine evlâdına ahhâbına *huna, ailesine, evlatlarına ve*
dostlarına salavat gönder.

13. **Hazret-i Züleyhâ ‘İşk Sırrını Tâyesine Söyleyüp Tâye Dahı Hîle Tuzagını Düzmekdür [Hz. Züleyhâ’nın Aşk Sırrını Dadısına Söylemesi ve Onun Yûsuf’a Tuzak Kurması]**²⁹

²⁹ S1-27a, S2-27a, Kadioğlu (2005), s. 62, Yapıcı (2006) s. 139, Kadioğlu (2017) s. 77. Başlık: *Hikâyet-i Usta Nakkâş S1*

815. Ahmedî meydân-ı ‘ışka gir yine *Ahmedî aşk meydanına gir yine; aşinasın (alışıksın), o güzel zamanların tadını yine çıkar.*
Âşinâsın demlerini sür yine
816. [S2-27b]
Vir bize Zelhâ-yı ‘âşıkdan haber *Bize âşık Züleyhâ’dan haber ver; o sadık Yûsuf’tan haber söyle.*
Söyle ol Yûsuf-ı sâdıkdan haber
817. Sen bize söyle bu ‘ışk âteşini *Sen bize bu aşk ateşini anlat; Kendi kendine tutulana nasıl yakar?*
Nice yakar kendi âşinâsını
818. Ol Züleyhâ ile Yûsuf yedi yıl *Aylar yıllar geçti, Züleyhâ ile Yûsuf, yedi yıl boyunca hiç ayrılmadılar.*
Bir arada oldılar her ay u yıl
819. [S1-27b]
Ol Züleyhâ ‘ışkı kılmışdı delîl *O Züleyhâ, aşkı kendine kılavuz kılmış, yedi yıl aşk kandilinin içinde fitil olmuştu.*
Kandîl-i ‘ışk içre olmuşdı fitîl
820. Çün irişdi Yûsuf on dört yaşına *Yûsuf on dört yaşına erişince, Züleyhâ aşk ateşine düştü.*
Ol Züleyhâ girdi ‘ışk âteşine
821. Ol Züleyhâ câna ister sarmaga *O Züleyhâ, Yûsuf’una candan sarılmak, onunla kavuşma zevkini almak istedi.*
Yûsuf’undan vuslat-ı kâm almaga
822. Mihnet-i ‘ışk ile giryân oldu ol *Aşkın sıkıntısıyla gözyaşlarına boğuldu; aşkın ateşi içinde yanıp kavruldu.*
Tâbe-i ‘ışk içre biryân oldu ol
823. Cilveler kılurdu Yûsuf’dan yaña *Züleyhâ, Yûsuf’a cilveler yapardı; fakat Yûsuf asla ona iltifat etmezdi.*
İltifâtı eylemez Yûsuf aña

824. Yeddi yıl yanında kaldı çıkmadı
Ol Züleyhâ yüzine kem bakmadı
Yedi yıl yanında kaldı, hiç karşı çıkmadı; Züleyhâ'nın yüzüne kötü gözle bakmadı.
825. Ol Züleyhâ 'ışkını bir kimseye
Söylemezdi hâlini bir özgeye
O Züleyhâ, aşkını hiç kimseye açmaz; hâlinin perişanlığını başka birine söylemezdi.
826. 'İşk ucından gözinüñ turmaz yaşı
Tâkatini kesdi 'ışkuñ âteşi
Aşk yüzünden gözüñün yaşı hiç dinmezdi; aşkın ateşi onun takatini (gücünü) kesti.
827. Dir bu 'ışkı saklamak ile firâc
Bulmadım aslâ bu derdime 'ilâc
Derdi ki: "Bu aşkı saklamakla ferahlık bulmadım; bu derdime asla bir derman bulamadım.
828. Söyleyem ben tâyeme bu 'ışkımı
Belki şâyed ol bula dermânımı
Ben bu aşkı dadıma söyleyeyim; belki o, derdime bir derman bulur."
829. Çağırıp gizlüce dir ey tâye gel
Em bilürsin derdime ser-mâye gel
Gizlice çağırıp der ki: "Ey dadı, gel; sen daha iyisini bilirsin, derdime sermaye (çare) ol.
830. Bir işim var saña gizlü anı kıl
Hem-çirâğ idem seni eyyüce bil
Seninle bir işim var, gizlice onu yap; seni sırdaş edeyim, bunu iyice bilesin.
831. [S2-28a]
Ben bu Yûsuf kulumuñ meftûnıyam
Bunca yıllardır anuñ Mecnûn'ıyam
Ben bu kul (köle) Yûsuf'a tutkunum; bunca yıldır onun Mecnun'uyum.
832. Atam evinde iken rü'yâda ben
Görmüşem 'âşıkıyam dünyâda ben
Babamın evindeyken bir rüyada onu görmüştüm, dünya

- gözüyle de şimdi gördüm,
ben ona âşığım.
833. Ol zamândan ‘âşıkam ben buña bil
Gizledim ‘ışkını anuñ bunca yıl *O zamandan beri ona âşı-
ğım, bu sırrımı bil; onun aş-
kını bunca yıl gizledim.*
834. Bunca yıllar ‘ışk ile dîvâneyem
Ol cemâlin şem‘ine pervâneyem *Bunca yıllar aşk ile divane-
yim; o cemalin mumuna per-
vaneyim.*
835. [S1-28a]
Bunca yıldır şîveler kıldum aña
İltifât etmedi aslâ ol baña *Bunca yıldır ona nice cilve-
ler yaptım; ama o bana asla
iltifat etmedi.*
836. Bilmezem n’idem baña meyl eyleye
Yâ baña bir hoş bakup seyr eyleye *Ne yapayım da bana meylet-
sin, benim güzelliğini görüp
bana nazar eylesin, bilemi-
yorum.*
837. Gizlüce didüm bu esrârüm saña
Şâyi‘ itme sırrımı yandan yaña *Gizlice söyledim bu sırrımı
sana; sakın sırrımı başkala-
rına yayma.*
838. Ey gözüm tâye ne istersen virem
Bul ‘ilâcını visâline irem *Ey gözüm, dadım, ne istersen
vereyim; yeter ki çare bul,
vuslatına ereyim.*
839. Sen ‘aceb tedbîrini bilür misin
Âh bunuñ dermânını kılur mısın *Sen acaba bir çare bilir mi-
sin? Ah, bunun dermanını
bulur musun?*
840. Tâye dir sen mi yalañuz ‘âşıkı
Aña ‘âşıkdur bu şehrüñ mahlûkı *Dadı dedi: “Sen mi yalnız
âşıksın ona? Bu şehrin tüm
halkı ona âşıktır.*
841. Zabtuña aldın anuñ seyrânını
Eyledin mahrûm kamu hayrânını *Onun güzelliğini sadece sen
gördün; tüm hayranlarını
ondan mahrum ettin.*

842. Cümle anlar saña ider inkisâr
Yâ nice ola visâline zafer
*Herkes sana karşı kırgındır;
vuslatına nasıl zafer bulur-
sun?*
843. Bir tarîkını diyem saña anuñ
Belki vuslat kâr ola aña cânuñ
*Yine de onun bir yolunu söy-
leyeyim sana; belki vuslat
çare olur canına.*
844. Aña bir tenhâca hâne isterem
Anda saña kâr-ı vuslat gösterem
*Onun için تنها bir ev iste-
rim; orada sana vuslat çare-
lerini gösteririm.”*
845. Zelha’nuñ var idi bir put-hânesi
Beş kapudan içre nekbet-hânesi
*Züleyhâ’nın bir put evi
vardı, beş kapılıydı, içinde
gizli bir odası daha vardı.*
846. Bir mücevher putı var idi aña
Ma’bûd idinmiş tapar idi aña
*Bir mücevherden putu vardı;
tanrı edinmiş, ona tapardı.*
847. Gizlü zâhir hâneleri gezdi ol
Gördi ol put-hâneyi begendi ol
*Dadı, gizli ve açık odaların
tümünü gezdi; put evini
gördü ve beğendi.*
848. [S2-28b]
Tâye aytdı baña bir nakkâş bul
Hep muhallâ âlet ile gelsün ol
*Dadı dedi: “Bana bir nakkaş
bul; tüm resim yapma araç-
larıyla birlikte gelsin.”*
849. Zelha fermân eyleyüben vardılar
Bir ehil nakkâş alup geldiler
*Züleyhâ ferman edince gitti-
ler; bir usta nakkaşı alıp gel-
diler.*
850. Tâye anuñla varur put-hâneye
Girdiler ikisi nekbet-hâneye
*Dadı, onunla birlikte put
evine gitti; ikisi birlikte gizli
bir odaya girdiler.*
851. Tâye aytdı bu evin her yanına
İki sûret nakşı kıl birbirine
*Dadı dedi: “Bu evin duvar-
larına, iki suretin resmini
beraber yap.*

852. Sarıluban biribirine kucuşa
Sîne-ber-sîne leb-e-leb emişe
*Resmedilenler sarılarak bir-
biriyle kucaklaşsın; göğüs
göğüse gelip dudak dudağa
öpüşsün.*
853. San‘atı göster bu işde sen bize
Hayli dünyâlık vire hânım size
*Bu işte sanatını bize göster;
hanımım sana bolca dünya-
lık (ödül) verecek.*
854. Ol didi hâtûn bunı direm saña
Nakş olan suretleri göster baña
*O dedi: “Hâtun, senden
bunu isterim; nakş olacak
suretleri bana göster.*
855. [S1-28b]
Anların endâm-ı şahsın göreyim
Aña göre san‘atı göstereyim
*Onların endamını ve suretini
göreyim; ona göre sanatımı
göstereyim.”*
856. Vardılar bezm-i Züleyhâ’ya hemîn
Gördiler ay ile gün olmuş neşîn
*Hemen Züleyhâ’nın mecli-
sine vardılar; Ay ile güneşi
beraber oturmuş gördüler.*
857. Gördiler ay ile güneş oturur
Hâne tolmuş nûr ile enver durur
*Gördüler ki ay ile güneş bir-
likte oturuyor; hane nur ile
dolmuş, her yer ıstık saçır.*
858. Yûsuf’a nakkâş o dem seyrân olur
Nakş iden nakkâşına hayrân olur
*O anda ressam, Yûsuf’u sey-
reder ve çizeceği resme hay-
ran kalır.*
859. Vâlih olup geldi ‘aklı başına
Kıldı nakkâşın ta‘accüb işine
*Şaşkın nakkaşın akli başına
gelince, bu işe hayret etti.*
860. Dir bunı yazmış o Nakkâş-ı Ezel
Kılmasun buña dimiş kimse bedel
*Nakkâş dedi: “Bunu
Nakkâş-ı Ezel (Allah) nak-
şetmiş, kimse bunun bir ben-
zerini yapamasın demiş.*

861. Hîç benî Âdem bunu uydura mı
Rengini yâ nakşını kondura mı
Hiçbir insan bunu tasarlayabilir mi? Onun rengini ya da nakşını kondurabilir mi?
862. Her şeyin rengine buldılar bedel
Reng-i nûra kimse bulmadı bedel
Her şeyin rengine bir benzer buldular; ama nurun rengine kimse bir bedel bulamadı.
863. Belki nakşına göre uydurayım
Rengine zâmin olamam n'ideyim
Resme uygun yapabilirim belki ama rengini tam uyduramam, ne yapayım?
864. Leyki bir resm ideyim aña bedel
Beñzemez ammâ yine virmez hâlel
Ona benzer bir resim yapayım; tam benzemese de zararı yok.
865. [S2-29a]
Gördi nakkâş usta anda anları
Zihnine aldı ol iki cânları
Orada ressam usta onları gördü; o iki kişiyi zihnine kazıdı.
866. Vardı ol put-hânenün dîvârına
Yazdı ol sûretleri her yanına
Gitdi, o put evinin duvarına, o suretleri her tarafa çizdi.
867. Tâye didi usta nakkâşa bunu
Gayra dime katl olursın bil anı
Dadı, ustaya şöyle dedi: "Bunu başkasına söyleme, yoksa öldürülürsün."
868. Vardı taşra usta nakkaş ol zamân
Vardı anı görmege Zelha nihân
O zaman usta nakkaş dışarı çıktı; Züleyhâ ise gizlice yaptığı resmi görmeye gitti.
869. Gördi kucmuş dil-berini didi hû
Âh olur mı Yûsuf ile baña bu
Resimde onu sevgilisini kucaklamış gördü ve "Hu hu, Yûsuf ile bana bu yapılır mı?" dedi.

870. Vâfir altun virdi nakkâşa o dem *O anda nakkaşa bolca altın
Kim ferahlar gönlüme virdi bu dem verdi; “Bu resim gönlüme
ferahlık verdi.” dedi.*
871. Gör ne hîle kurdılar aña zenân *Bak, kadınlar onun için ne
Hiç bilür mi bu işi şeytân olan tuzak kurdular; bu iş şeyta-
nın bile aklına gelmez.*
872. [S1-29a]
Ol Züleyhâ buña mesrûr oldu çün *Züleyhâ buna çok sevindi ve
Tâye didi re’yim ile var bugün dadıya şöyle dedi: “Bugün
benim fikrimle hareket et.*
873. Sen buyur Yûsuf’a put-hâneye git *Sen Yûsuf’a put evine gitme-
Sen kapılara ur ardınca kilit sini söyle; sonra kapıları ar-
kasından kilitle.*
874. Bagla cümle kapuyı gir içerü *Bütün kapıları kapa ve içeri
Var otur zânû-be-zânû rû-be-rû gir; onunla diz dize, yüz yüze
otur.*
875. Ol dîvâra bakıcak nakşın görür *O duvara bakınca senin res-
‘Avrat ile yatduğı hatra gelür mini görür; kadınla yattığı
hatırına gelir.*
876. Çün saña göstermeyüpdür gözini *Bu zamana kadar sana bak-
Ol zamân saña çevürür yüzini mamıştır; o zaman yüzünü
sana döner.*
877. Bir görem dir Zelha bu sûretde mi *“Bir göreyim, acaba Zü-
Saña bakarsa irer vuslat demi leyhâ bu surette mi?” der;
eğer sana bakarsa, kavuşma
zamanı gelir.*
878. Ol tüvânâ vaktidür anuñ dahi *O gençlik vaktindedir; sen
Hem güzellik çağıdır senüñ dahi de güzellik çağındasın.*

879. Bir elin sal boynına kuc dalusun *Bir elini boynuna at, sarıl
Hüsnünün bâğında al şeftalusın ona; güzellik bahçesinden
şeftalini al.*
880. Bir elin dahı sal ukçur bendine *Bir elini de kuşağının bağına
İresin vuslat diyârı kendine at; böylece kavuşma diya-
rına ulaşacaksın.*
881. Kân-ı dildâra odur evvelki bâb *Sevgiliye giden yolun ilk ka-
Feth olursa kâm irer kalkar hicâb pısı odur; eğer açılırsa, dilek
gerçekleşir ve perde kalkar.*
882. [S2-29b] *O seni böyle beşâretde görür
Ol seni böyle beşâretde görür içinde görür; ona kavuşmak
Vuslatına râğıb olduğın bilür istediğini anlar.*
883. Arada dellâl olur şeytânunuz *Arada şeytanınız tellal olur;
Uydurur maksûd olan bâzârunuz istediğiniz pazarı kurar, sizi
kandırır.*
884. Şâyed ol senden utanur eylemez *Şayet senden utanır da böyle
Havf ider vuslat kelâmı söylemez yapmazsa; Kavuşmaktan
korkar ve bu konuda söz söy-
lemez.*
885. Görse bu işde seni ol âfitâb *Eğer o parlak güneş (Yûsuf)
Ref' olur kalmaz ara yirde hicâb seni böyle görse; tüm perde-
ler kalkar, arada utanç kal-
maz.*
886. Meyl ider saña o vakte ol perî *O peri (Yûsuf) o vakit sana
Kâna irüben emesin dil-beri meyleder; isteğine kavuşup
sen de o güzeli emersin.*
887. Kandadur Yûsuf ben aña gideyim *Yûsuf nerededir, ben ona va-
Ben seni bir aña tergîb ideyim rayım; seni ona güzelce
özendireyim.*
888. [S1-29b]

- Ol didi bakçada vardur bir sofa
Anda varup oturur var Yûsuf'a
O dedi ki: "Bahçede bir sofa (köşk) var, oraya gidip otur, Yûsuf'u orda bulursun."
889. Tâye varup gördi aytdı yâ Yûsuf
Bu tüvânâ vaktüñe gâyet hâyf
Dadı gidip gördü ve ona dedi: "Ey Yûsuf, bu gençlik vaktinde sana çok yazık!"
890. Sen 'aceb Zelha'ya râm olmayasın
Lezzet-i dünyâda kâm almayasın
Sen neden Züleyhâ'ya kavuşmak, dünya lezzetinden nasibini almak istemiyorsun?
891. Yanına var gör anuñ bîmârını
Lokmân'ısın kıl anuñ dermânını
Yanına git, onun hastalığını gör; sen onun Lokmân'ısın, ona derman ol.
892. Zahmına ur merhemi bulsun şifâ
Hem görürsin sen dahı zevk u safâ
Yarasına merhem sür ki şifâ bulsun; hem sen de zevk ve safayı görürsün.
893. Ol efendindür anuñ söziyle git
Ol saña emr itdüğü fermânı it
O senin efendindir, onun sözüyle hareket et; sana buyurduğu emri yerine getir.
894. Varmasın nice aña kuldur bugün
Kim aga efendisi oldur bugün
Züleyhâ'ya nasıl gitmesin, onun kölesidir; bugün Yûsuf'un efendisi odur.
895. Vardı Yûsuf ol Züleyhâ yanına
Ol kıyâm itdi anuñ dîvânına
Yûsuf, Züleyhâ'nın yanına vardı; o da onun huzurunda ayağa kalktı.
896. Ol Züleyhâ nâz ile itdi hırâm
Zînete gark eylemiş kendini tâm
Züleyhâ naz ile süzülerek yürüdü; kendini baştan ayağa süslerle donatmıştı.
897. 'İşk işinden havf iderdi anda ol
Koyamaz karşı bulunmış aña kul
Orada Yûsuf, aşk işinden korkuyordu; Züleyhâ'ya

- karşı koyamazdı, çünkü onun kölesi.
898. ‘İşk ile didi o dem dür-dâneye
Bir kadem rencîde kıl put-hâneye
- O zaman sevgiyle o inci tanesi gibi güzele “Bir adım daha at ve put evine gir.” dedi.*
899. Bu emirde ol tesellâ eyledi
Kısmet işi yokdur işde añladı
- Yûsuf, bu emir karşısında teselli buldu; bu işin kısmet işi olmadığını anladı.*
900. Ger olaydı fisk işinde nisbeti
Gayrı yerde itdürürdi halveti
- Eğer fisk (günah) işinde niyeti olsaydı; başka bir yerde gizlice bunu yapardı.*
901. Putı Zelhâ kendine ma‘bûd tanur
Fısk işi itmez önünde utanur
- Züleyhâ putu kendine mabut bilir; günah işleyemez, onun önünde utanır.*
902. Vardı put-hâneye sâdık niyyeti
Kim varup seyrân idem ol nekbeti
- Yûsuf, puthaneye (put evine) sadık bir niyetle girdi; çünkü gidip onu seyretmek istedi.*
903. Vardı Yûsuf kapulardan içerü
Gördi bir uşak beşikde sarılı
- Yûsuf kapılardan içeri girdi; beşikte sarılı bir çocuk gördü.*
904. Ol Melik’in kardaşınıñ oğlu o
Hastelenmiş yokdur anda reng-i rû
- O çocuk, Melik’in kardeşinin oğluydu; hastalanmış, yüzünde renk kalmamıştı.*
905. Anı koymışlar meger put-hâneye
Ya‘ni sıhhat ire ol bî-çâreye
- Onu put evine bırakmışlardı; yani o biçareye şifâ gelsin diye.*
906. Kapuları kitledi Zelhâ nihân
Girdi Yûsuf’la içerü ol hemân
- Züleyhâ gizlice kapıları kilitledi; hemen Yûsuf’la birlikte içeri girdi.*

907. Gördi Zelha ol uşagı orada
Unutulmuş turur ol put-hânedede
Züleyhâ orada o çocuğu gördü ve put evinde unutulmuş zannetti.
908. Didi uşakdur işi bilmez ‘ayân
Putu asdı perdesin itdi nihân
Dedi: “Bu bir çocuktur, işi anlamaz.” Sonra bir örtüyle putu gizledi.
909. [S1-30a]
Yûsuf aytdı yâ Züleyhâ putı sen
Ne sebepden gizledürsin anı sen
Yûsuf dedi: “Neden putumu, görmeyen mabudunu gizliyorsun?”
910. Dir Züleyhâ bir işim var kıluram
Ma‘bûdumdur görmesün utanuram
Züleyhâ dedi: “Bir iş yapacağız, mabudumdur, o görmesin, utanırım.”
911. [S2-30b]
Yûsuf aytdı düzdi âdem put anı
Sen nice idinmisin ma‘bûd anı
Yûsuf dedi: “Onu bir insan yaptı; sen nasıl onu mabud edinmişsin?”
912. Zâtı görmez put didüğün gözleri
Hem işitmez söyledüğün sözleri
Zaten put dediğinin gözleri görmez; hem de söylediğin sözleri işitmez.
913. Sen utanursın bu a‘mâ putdan
Yâ utanmazsız gören ma‘bûddan
Sen bu kör puttan utanıyorsun; gören gerçek mabuttan nasıl utanmazsın?”
914. Kâfire imiş Züleyhâ ol zamân
Putu tapardı tanımazdı î mân
O zaman Züleyhâ kâfir idi; puta tapardı, Allah’a inanmazdı.
915. Putuna yalvarur isterdi murâd
Yûsuf’ı râm it diyü isterdi dâd
Putuna yalvarır, muradını isterdi; Yûsuf’u kendine razı etmesi için yardım dilerdi.

916. **Ahmedî virdi îmânı Hak saña** *Ahmedî Allah sana îmân ni-*
Hamdi şükri kıl îmân için aña *meti verdi; bunun için O'na*
hamd ve şükret.
917. ‘İbret al gör ehl-i küfrün cehlini *Kâfirlerin cehaletini gör ib-*
Nice magbûn itmiş ahmak ehlini *ret al; nice ahmağı aldatıp*
kandırmışlar.
918. Zelha’yı gör küfr içinde bilmesin *Züleyhâ’yı gör, küfür içinde*
Bezm-i fisk itmiş ‘ibâdet-hânesin *ne yaptığını bilmiyor; iba-*
dethanesini eğlence meclisi
yapmış.
919. Kâr-ı fiskı ister anda eyleye *Orada günah işini yapmak*
‘Akl-ı dîni yok bî-çâre n’eyleye *istiyor; din akli (Allah’a*
îmânı) yok, biçare ne yap-
sın?
920. Diñle ‘aklı bildirem cânım saña *Dinle, canım, sana aklın ne*
Cân kulagın aç ahî benden yaña *olduğunu bildireyim; ey kar-*
deş, can kulağını aç, kendini
bana ver.
921. İki dürlüdür ‘akıl makarr-ı baş *Akıl iki türdür, başta yerle-*
Biri ‘akl-ı dîn biri ‘akl-ı ma‘âş *şir; biri din akli, biri de ge-*
çim aklıdır.
922. Müşterek ‘akl-ı ma‘âşa cümle nâs *Allah geçim aklını tüm in-*
‘Akl-ı dîni virdi mü’minlere hâs *sanlara vermiş; din aklını ise*
yalnız müminlere bahşetmiş-
tir.
923. Diñle ta‘rîf ideyim anı beyân *Dinle, sana onun açıklama-*
Zihnüñe al anları ey pâk-cân *sını yapayım; ey temiz ruhlu*
arkadaş, bunları zihnine
yerleştir.
924. ‘Akl-ı dîn arar îmân uhrâ işi *Din akli, îmân ve ahiret işini*
Hall-i hürmet âhiret endîşesi *gözetir; yaratıcıya saygıyı*
korur, ahiret kaygısını taşır.

935. Zelha nâzırdı münevver yüzine
Hasret idi ol mübârek gözine
Züleyhâ, onun nur yüzüne bakardı; o mübarek gözlere hasret kalmıştır.
936. [S2-31b]
Dil-berûñ bakışı ‘âşık kandurur
Bakmasa göz ‘âşıkını yandurur
Sevgilinin bakışı âşığı kandırır; ama gözüyle bakmazsa âşığını yakar.
937. Gördi Yûsuf nakş olunmuş sûreti
Aña sarılmış yatur bir ‘avratı
Yûsuf duvara çizilmiş olan kendi resmini gördü; resimde ona sarılmış yatan bir kadın vardı.
938. Dir nice ‘avrat ola görmüş beni
Bu hayâl ile nice sarmış beni
Dedi: “Nasıl bir kadın ki beni böyle görmüş; ve bu hayalle bana nasıl sarılmış?
939. Gördüğüm var mı bu sûret ‘avratı
Kim baña kılmış bu fi‘l-i bid‘atı
Bu şekilde bir kadın görmedim ki bana bu haram işi işlesin.
940. Bu Züleyhâ olmasun kılmış bunu
Buña beñzer mi görem bir kez anı
Züleyhâ olmasın bunu yapan? Bir kez onu göreyim, benzer mi buna?
941. Bakdı ol demde Züleyhâ yüzine
Çeşm-i pertev irdi Zelhâ gözine
O anda dönüp baktı Züleyhâ’nın yüzüne; gözünün nurundan bir ışık düştü Züleyhâ’nın gözüne.
942. Ol Yûsuf Zalhâ’sına gösterdi göz
Zelha’nuñ cânı gıdâlandı henüz
Yûsuf, Züleyhâ’sına gözlerini gösterdi; Züleyhâ’nın canı o anda gıdalandı.
943. [S1-30b]
Gördi vâkı‘ gibi Zelhâ sûreti
Cümle kendi hep libâsı hey’eti
Züleyhâ rüyada gördüğü suretin gerçeğini gördü; bütün

- bedeni ve giysileriyle birlikte.
944. Yûsuf'a atdı Züleyhâ elini
Sînesine aldı kuçar belini
Züleyhâ, Yûsuf'a elini uzattı;
onu bağrına bastı, belini sardı.
945. 'Âşıkam saña didi yâ nev-civân
Zencîr-i 'ışkındayam bunca zamân
"Ey genç delikanlı, sana âşığım,
bunca zamandır aşkının zincirindeyim." dedi.
946. Bunca yıllardur senüñ meftûnuñam
'Âşık-ı zâram senüñ mecnûnuñam
"Bunca yıldır sana tutkunum;
zavallı bir âşığım, senin Mecnununum.
947. Zâhir oldum ben saña gerçi emîr
Leyki 'ışk itmiş beni saña esîr
Her ne kadar görünüşte sana emir oldum;
lakin aşk beni sana esir eyledi.
948. Bil habîbim saña râm olsam gerek
Vuslat-ı cân ile kâm alsam gerek
Bil ey sevgilim, sana kavuşmam gerek;
canın vuslatıyla murad almam gerek."
949. Gördi böyle ol Züleyhâ 'avratı
Kim zinâ kılmakdur anuñ niyyeti
Yûsuf anladı ki, bu Züleyhâ adlı kadının
niyeti zinâ etmektir.
950. Yûsuf aytdı kavl-i fıskı söyleme
Ben kuluñ bulunmuşam cebr eyleme
Yûsuf dedi: "Bugünah işten söz etme;
kulun kölen olayım beni zorda bırakma."
951. [S2-32a]
İtmezem ben kâr-ı fıskı bilmiş ol
Kim bizim neslimize gelmemiş ol
Ben bu günah işi yapmam,
bunu bilmiş ol; çünkü bizim neslimizden
böyle bir iş yapan olmamış."
952. Ol Züleyhâ didi lâbüd kıluram
Ya bugün yoluña cânım virürem
Züleyhâ dedi: "Mutlaka bunu yapacağım;
yoksa bugün yoluna canımı veririm.

953.	Bu hicâb ile nice bir turayım
Nice bir ‘ışk odına kavrulayım	<i>Bunu gizlemekle daha ne kadar durayım; daha ne kadar aşk ateşinde kavrulayım?</i>
954.	Taşdı ‘ışk odı Züleyhâ n’eylesin
Yakdı yandurdı hayânın perdesin	<i>Aşk ateşi taşı, Züleyhâ ne yapsın? Yaktı, yandırdı hayânın perdesini.</i>
955.	Bir elin sardı Yûsuf’uñ boynına
Bir elin salar anuñ diz tonuna	<i>Bir eliyle Yûsuf’un boynuna sarıldı; diğer eliyle onun eteklerine uzandı.</i>
956.	Bu günün korkusunu çeker idi
Ukçuruñ yeddi düğün düger idi	<i>Bugünün korkusunu içinde taşırdı; kuşağını yedi düğümle bağlardı.</i>
957.	Açdı üç düğünü Zelha ol zamân
Yûsuf aytdı Rabbî imdâd el-amân	<i>Züleyhâ o anda üç düğümü çözdü; Yûsuf “Rabbim, yardım et, elaman!” diye yalvardı.</i>
958.	Geldi Yûsuf kulagina bir nidâ
Yâ Yûsuf sen nice idersin zinâ	<i>Yûsuf’un kulağına bir nida geldi: “Ey Yûsuf, sen nasıl zinaya yönelirsin?”</i>
959.	[S1-31a]
Bir dahı dirler yarıldı bir dîvâr
Bir melek göründi ol Ya’kûb-vâr	<i>Bir rivayet daha var derler ki: “Birdenbire duvar yarıldı, Ya’kûb’a benzer bir melek göründü.</i>
960.	Barmagı agzında ısırılmış turur
Yûsuf anı görüp atası sanur	<i>Parmağı ağzında ısırılmış durur; Yûsuf onu görüp babası sanır.</i>
961.	Bunda oldı çok rivâyet yâ ebî
Cümleden essah rivâyetdür sabî	<i>Bu konuda birçok rivayet vardır, ey babam; ama en sahih olanı, sabinin konuşmasıdır.</i>

962. Dile gelüp ol beşikde söyledi *Beşikteki çocuk dile gelip
Yâ Yûsuf zinâ ider misin didi söyledi: "Ey Yûsuf, zinâ mı
ediyorsun?" dedi.*
963. Enbiyâ olan zinâ ider mi hiç *Peygamber olan zinâ eder
Hakka varmayan yola gider mi hiç mi hiç? Hakk'a varmayan
yola gider mi hiç?*
964. Aytdı Yûsuf yâ İlâhe'l-'âlemîn *Yûsuf dedi: Ey âlemlerin
Sen bu tuzahdan beni eyle emîn Rabbi; beni bu tuzaktan
emin eyle.*
965. Ger 'inâyet eylemezsin baña sen *Eğer bana inayet etmezsen
Kurtulamam düşerem hizlâna ben sen; kurtulamam, düşerim
rezilliğe ben.*
966. [S2-32b] *Yûsuf'un duâsı kabul oldu;
Yûsuf'ın oldı du'âsı müstecâb Hâlık, Cebrâil'e hitab etti:*
Hâlık'ı Cebrâil'e kıldı hitâb
967. Var yûri ol kapuları aç hemân *"Git hemen, o kapıları aç,
Tâ ki Yûsuf yol bulup ola revân Ta ki Yûsuf yol bulup çıkıp
gitsin."*
968. Geldi Cebrâil kapuları açar *Cebrâil geldi, kapıları açtı;
Gördi açık kapılar Yûsuf kaçır Yûsuf açık kapıları görüp
kaçtı.*
969. Düşdi destârı yire itdi firâr *Yûsuf'un sarığı yere düştü, o
Ol Züleyhâ ardına düşüp kovar ise firar etti; Züleyhâ peşine
düşüp onu kovaladı.*
970. Düşer anuñ dahı dülbendi yire *Onun da başörtüsü yere
Cehd ider ki Yûsuf'a eli ire düştü; çabaladı ki Yûsuf'a
eli erişsin.*
971. Varup irdi elini sundı aña *Varıp yetişti, elini uzattı
Gömlegini tutdı ardından yaña ona; gömleğini arkasından
tutup çekti.*

972.	Çekdi anı kendüye kıla yakın
Pârelendi gömlegi anuñ hemîn	<i>Onu kendine doğru çekerek
yaklaştırmak istedi; Böylece
Yûsuf'un gömleği yırtıldı.</i>
973.	Ol halâs olup yine itdi firâr
Ol Züleyhâ ardına düşüp kovar	<i>O kurtulup yine kaçmaya
başladı; Züleyhâ ise peşine
düşüp onu kovaladı.</i>
974.	[S1-31b]
İrdi Hakk'ıñ hikmeti ol araya
Ol Melik gelür meger put-hâneye	<i>Hakk'ın hikmeti araya girdi;
o sırada Melik de tapınağa
geliverdi.</i>
975.	Niyyeti ol put evine gitmege
Kardaşı oğlın ziyâret itmege	<i>Niyeti put evine gitmekti;
kardeşinin oğlunu ziyaret et-
mekti.</i>
976.	Gördi Yûsuf çıkdı andan nâgehân
Ol Züleyhâ ardına olmuş revân	<i>Birdenbire Yûsuf'un oradan
çıktığını gördü; Züleyhâ ise
onun peşinden koşuyordu.</i>
977.	Gördi Melik anlaruñ bu fendini
Başlarında görmedi dülbendini	<i>Melik onların bu hilesini an-
ladı; çünkü başlarında ba-
şörtülerini görmedi.</i>
978.	Dir ne hâletdür sizüñ bu işüñüz
Böyle midür dâ'imâ cünbişüñüz	<i>Dedi: "Bu yaptığınız iş ne-
dir? Hep böyle mi hareket
edersiniz?"</i>
979.	[S2-33a]
Hayret içre itmediler kâl u kîl
Ol Melik katında oldılar hacîl	<i>Şaşkınlık içinde söz söyleye-
mediler; Melik'in huzurunda
çok mahcup oldular.</i>
980.	Cürmi basılmağ içün Zelha n'ider
Ol Melik Reyân'a ol ta'zîr ider	<i>Züleyhâ suçunu bastırmak
için Melik Reyân'ı azarladı.</i>

981.	Kendüsi cürm eylemiş gayre atar
Ugrı güçlü gelse ev issin tutar	<i>Kendi suç işlemiş, başkasına suç atar; hırsız güçlü gelirse ev sahibini bastırır.</i>
982.	Ol Melike dir Züleyhâ yâ kişi
Buña sensin itdüren böyle işi	<i>Züleyhâ Melik'e dedi ki: "Ey kişi, bu işi bana yaptıran sensin!"</i>
983.	Onca yüz virdün bu oglana didi
Câme-hâbuma gelüp kasd eyledi	<i>Dedi: "Sen bu gence yüz verdin; o da gelip benim namusuma kastetti."</i>
984.	Söyleyince bu sözi Zelha kibâr
Gâyet ile Yûsuf oldu şermesâr	<i>Züleyhâ hanım bu sözleri söyleyince; Yûsuf son derece mahcup oldu.</i>
985.	Ol Melik anda tehevvr eyledi
Beñzini gayet tegayyür eyledi	<i>Melik orada çok öfkелendi; benzi tamamen değışti.</i>
986.	Göñline irdi Züleyhâ'nuñ meger
Bu Melik şâyed Yûsuf'ı katl ider	<i>Züleyhâ'nın gönlüne bir düşünce geldi ve kendi kendine: "Bu Melik belki de Yûsuf'u öldürür." dedi.</i>
987.	Ol Melik'ün fikrine gösterdi yol
Kim bu oğlanuñ cezâsı bilmiş ol	<i>Melik'in fikrine bir yol gösterdi; bu oğlanın cezasını böylece belirlemiş oldu.</i>
988.	Sû'-i kasdı hânedâna eyledi
Bunu zindâna kosunlar söyledi	<i>Hanedana kötü niyetle yaklaştığı için, "Bunu zindana atın!" diye buyurdu.</i>
989.	Ol Züleyhâ sandı Yûsuf söylemez
İşbu sırrı Şâh'a ifşâ eylemez	<i>Züleyhâ sandı ki Yûsuf konuşmaz; bu sırrı Melik'e ifşa etmez.</i>
990.	[S1-32a]	

- Böyle töhmetle anı habse koram
Bir nice gün soñrası kurtarıram
- Onu böyle bir suçlamayla
hapse atarım; birkaç gün
sonra da serbest bırakırım.*
991. Yûsuf anı saklamayup söyledi
Yok durur cürmüm bu işde bil didi
- Yûsuf onu gizlemeyip söy-
ledi: “Bil ki bu işte benim su-
çum yok” dedi.*
992. Ger inanmazsın bu kavle yâ Melik
Sor bu ahvâli uşaga yâ Melik
- Eğer bu söze inanmazsan, ey
Melik, bu durumu beşikteki
çocuğa sor.*
993. Ol didi fâsid makâle söyleme
Bunu uşaga havâle eyleme
- O dedi: “Asılsız sözler söy-
leme; bu işi çocuğa havale
etme.*
994. Altı aylık uşak anı ne bilür
Gizlü işe ol nice vâkıf olur
- Altı aylık bir çocuk bunu na-
sıl bilir; gizli bir işe nasıl va-
kıf olur?*
995. Yâ nicesi ol kelâmı söyleye
Ol sizûn hâli şehâdet eyleye
- Ya nasıl o söz söyleyebilir;
sizin hâlinize şahitlik edebi-
rir?”*
996. Ol didi sen sor uşak söyler saña
Hakk’ın emriyle beyân eyler saña
- O dedi: “Sen küçük çocuğa
sor, sana söyler; Hakk’ın
emriyle gerçeği açıkça bildi-
rir.”*
997. Varuban Yûsuf uşagi götürür
Ol Melik Reyyân’a anı yetürür
- Gidip Yûsuf çocuğu getirir;
onu Melik Reyyân’a uztır.*
998. Ol Melik dir yâ uşak nedür bu hâl
Ol uşak geldi dile fasîh makâl
- Melik dedi: “Ey çocuk nedir
bu hâl? Ol uşak dile geldi ve
açık konuştu.*
999. Yûsuf’uñ dir gömlegine nâzır ol
Öñden ise yırtığı kâzibdür ol
- O Dedi: “Yûsuf’un gömle-
gine bak; yırtığı öñden ise o
yalancıdır.*

1000.	Enseden olursa sâdikdur katı
Zelha etmiş aña şâyet töhmeti	<i>Arkadan ise çok doğrudur ve
Züleyhâ ona iftira atmıştır.</i>
1001.	Söyledi gerçi sabî böyle fasîh
Koydı mechûl itmedi anı sahîh	<i>Gerçi çocuk böyle fasih ko-
nuştı ama o işin hakîkatini
doğrudan söylemedi.</i>
1002.	Ahmedî gör Hâlık-ı Perverdigâr
Nice kullar ‘aybını eyler sitâr	<i>Ahmedî bak! Rahim olan Al-
lah, kendi kullarının aybını
nasıl gizliyor?</i>
1003.	Ol uşaga vâkı‘ın söyletmedi
Müttehim olanı rüsvây etmedi	<i>O sabıya gördüğü olayı söy-
letmedi; suçlanan kişiyi rezil
etmedi.</i>
1004.	Koydı mechûlen anı bilmeyeler
Ol işin fâ‘ilini bulmayalar	<i>Onu meçhûl bıraktı ki bilme-
sinler; o işin fâilini de bul-
masınlar.</i>
1005.	Gömlege etdi havâle sırrını
Tâ ki itüre Melik’in zannını	<i>Sırrını gömleğe havale etti;
ta ki Melik’in şüphesini gi-
dersin.</i>
1006.	[S1-32b]
İstemez kulları rüsvây olmaga
Dilemez hiç bir kulı utanmaga	<i>Kullarının rezil olmasını is-
temez; hiçbir kulunun utan-
masını dilemez.</i>
1007.	Ol ki ifşâ oluna bir işde kul
Kendi sun‘ıyla açupdur aña yol	<i>Eğer bir kul bir işte açığa çı-
karsa, bunu kendi fiiliyle
yapmıştır zaten.</i>
1008.	Yâ İlâhî setrî kıl cürmümüzi
Her dü-‘âlemde utandırma bizi	<i>Ya Rabbi, günahlarımızı ört;
her iki dünyada da bizi utan-
dırma.</i>
1009.	Eylemezsin kâfire zeni hacîl
Hâşâ mü’min kulı idesin zelîl	<i>Kâfir bir kadını bile rezil et-
mezsin; haşa, mümin kulunu
zelil eder misin?</i>

1010. Rabbenâ ‘uyûbumuz şây eyleme
Her dü-‘âlem bizi rûsvây eyleme
Rabbimiz, ayıplarımızı açığa çıkarma; bizi her iki dünyada da rezil etme.
1011. Bakdı Yûsuf gömlegine ol Melik
Pârelenmiş enseden olmuş delik
Melik Yûsuf’un gömleğine baktı; arkadan yırtılmış ve delinmişti.
1012. Ol Melik Zelhâ’ya bakup söyledi
Gâlibâ sensin kılan bunu didi
Melik Züleyhâ’ya bakıp söyledi: “Bunu yapan büyük ihtimalle sensin,” dedi.
1013. Ol Züleyhâ eyledi gâyetde ‘âr
Ol Melik katında oldu şermesâr
Züleyhâ çok utandı; Melik’in huzurunda mahcup oldu.
1014. Kalbi içre sırrı dir şây eyledin
Yûsuf’um sen beni rûsvây eyledin
İçinden dedi: “Sırrı açığa çıkardın; ey Yûsuf, sen beni rezil ettin!”
1015. Ummaz idüm ben bu akvâli saña
Söyleyesin bu vakitte sen baña
Bu sözleri senden ummazdım; gerçeği şimdi söyleyeceğini düşünmezdim.
1016. Sâkit olup söylemeyeydin sözi
Bu Melik bilmez idi sırrımızı
Susup da söylemeseydin sözü; bu Melik sırrımızı bilmezdi.
1017. Yûsuf’a dir âh beni zâr eyledin
K’în cihânı başıma dâr eyledin
Yûsuf’a dedi: “Ah, beni perişan ettin; bu dünyayı başıma dar ettin.”
1018. Ser-nigûn olup bakar Zelha yire
Oldılar yir yarılup yire gire
Züleyhâ başını eğip yere baktı; keşke yer yarılса da içine girseydi.
1019. Hizmet itdim bunca yıl esrâra ben
Dimedim esrârımı agyâra ben
Bunca yıl bu sırra hizmet ettim; sırrımı yabancılara söylemedim.

1020. Saña keşf itdüm anı şây eyledin *Sana sırrımı açtım, ama sen ifşa ettin; beni bu Melik'e rezil ettin.*
Bu Melik'e beni rüsvây eyledin
1021. N'eyleyim 'ıška haberdâr olmadın *Ne yapayım, aşktan haberdâr olmadın; benim gibi aşkla bir yâr olmadın.*
Bencileyin 'ışk ile yâr olmadın
1022. Yûsuf'um saklamadın esrârı sen *Yûsuf'um, sırrı saklamayan sen; onu yabancılara bildiren sensin.*
Andan âgâh eyledin agyârı sen
1023. Gayb ilinden Yûsuf'a irdi hitâb *Gayb âleminde Yûsuf'a bir hitap geldi; cihanın Yarattıcısı ona sitem ediyordu.*
Kıldı Hallâk-ı cihân aña 'itâb
1024. Ol Züleyhâ'nuñ bu esrârını sen *Züleyhâ'nın bu sırrını kim dedi sana ifşa et diye?*
Kim didi ifşâ kılasın anı sen
1025. [S2-33b]
Bunca yıllardur saña ol yâr idi *Bunca yıldır sana yâr idi; o senin aşk ateşinle yanardı.*
Âteş-i 'ışk ile ol yanar idi³⁰
1026. Senden ötri düşdi bunca gurbete *Senin yüzünden düştü bunca gurbete; senin yüzünden nice mihnetlere erişti.*
Senüñ ucundan irişdi mihnete
1027. Ol saña dostum diyü olmışdı yâr *O sana "dostum" diyerek yâr olmuştu; sen ise sırrını gizlemedin, örtmeliydin.*
Sen gerek ki sırrın edeydin sitâr
1028. Sen niçün sırrın anuñ fâş eyledin *Sen neden onun sırrını açığa çıkardın; sana yâr olanı böyle rezil ettin?*
Yâr olanı böyle rüsvây eyledin
1029. Sen bu deñlü cürmini gizlemedin *Sen böyle büyük bir suçu gizlemedin; suçunu yüzüne vurup söyledin.*
Şâyi' itdüñ rû-be-rû anı didin

³⁰ Bundan önceki beyit S2'de yoktur.

1030. [S1-33a]

Bu sebebden mihnete olduñ sezâ
İrmelidür saña te'dîben kazâ

*Bu sebepten mihnete uğra-
man kaçınılmaz oldu; ceza
olarak başına bir musibet
gelmelidir.*

1031. Bunda müjde görünür mü'minlere
Gör ne didi Rabb-ı 'İzzet anlara

*Bunda müminlere müjde
vardır; bak, Yüce Allah on-
lara ne dedi!*

1032. Kâfire 'avrat didi Yûsuf'a yâr
Ol anuñ sırrını kıldı âşikâr

*Kâfir bir kadın Yûsuf'a
yârım dedi, ama o, onun sır-
rını açığa çıkardı.*

1033. Biz aña tevbîh idüp zâr eyledük
Habs idüp kendini bî-dâr eyledük

*Biz onu azarlayıp perişan et-
tik; hapse atıp yersiz yurtsuz
bıraktık.*

1034. Ya baña mü'min kulum dostum diye
Lutfum uma hüsn-i zannı eyleye

*Ya bana mümin kulum,
"dostum" dese, merhamet
bekleyip umut beslese..*

1035. Hâlık'ıyam anı mahrûm eylemem
Âteş-i hüzne anı mûm eylemem

*Ben onun Hâlıkıyım, onu
mahrum etmem; onun hüznün
ateşinde erimesine izin ver-
mem.*

1036. Sırr ile ol kılduğı 'isyânını
Setr idüben eylerem gufrânını

*Gizlice yaptığı isyanını ör-
ter, onu affederim.*

1037. 'Âlim'em 'ilmimdedür cümle 'uyûb
Sâtir'em setrimdedür cümle zünûb

*Âlim'im, ilminde saklıdır
tüm ayıplar; Sâtir'im, örtüm
altında gizlidir tüm günah-
lar.*

1038. [S2-34a]

Zî-'uyûb mü'minlerüñ Settâr'ıyam
Zî-cürüm mü'minlerüñ Gaffâr'ıyam

*Ayıplı mü'minlerin Settâr'ı,
günahkâr mü'minlerin
Gaffâr'ıyım.*

1039. Ben ziyâde isterem ‘afv itmeyi
İstemem me’yûs mahrûm gitmeyi *Ben affetmeyi daha çok isterim; kullarımın ümitsiz ve mahrum gitmesini istemem.*
1040. İstemem kullarım ola şermesâr
Kendi sun‘ından irer kula zarâr *Kullarımın mahcup olmasını istemem; zarar, ancak kulun kendi fiilinden gelir.*
1041. Ahmedî ‘aybın sitâr eyler Ganî
Kılmadınsa kullara izhâr anı *Ahmedî, ayıpları örter Ganî (Allah), eğer sen de onları kullara açıklamadıysan.*
1042. Hâlık’uñ Settâr durur setri sever
Kul kuluñ ‘aybını izhâra iver *Yaratıcın Settâr’dır, örtmeyi sever; ama kul, başkasının ayıbını açığa çıkarmak için acele eder.*
1043. Biñ ‘uyûbuñ Hâlık’uñ bilsin nihân
Bilmesin bir ‘aybuñı kullar hemân *Bin ayıbını bilen Yaratıcın onu gizlice bilsin; ama kullar bir tek ayıbını bile bilmesin.*
1044. [S1-33b]
Yâ İlâhî sen bizi şây eyleme
‘Aybımız setr eyle rûsvây eyleme *Ya İlâhi, bizim suçumuzu açığa çıkarma; ayıplarımızı ört, bizi rezil etme.*
1045. Cümlemiz ecrâm ile âlûdeyiz
‘Afva muhtâcız ki âdem-zâdeyiz *Hepimiz günahlarla kirlenmişiz; affa muhtacız, çünkü Âdemoğluyuz.*
1046. Senden özge yok ümîdüm yâ Rahîm
Her dü-‘âlem kıl bizi gamdan selîm *Senden başka ümidim yok, ya Rahîm; her iki dünyada da bizi gamdan azat eyle.*
1047. **Hürmetine ol Resûl-i kâ’inât**
Virelüm aña selâm ile salât *Kâinatın Resûlü’nün hürmetine, ona selâm verip salavat getirelim.*

14. *Hazret-i Yûsuf ‘Aleyhi’s-Selâm Züleyhâ’dan Cüdâ Olduğudur [Hz. Yûsuf’un (as) Züleyhâ’dan Ayrılması]*³¹

1048.	Ahmedî söyle Züleyhâ yârını
Nice aldırdı Yûsuf dildârını	<i>Ahmedî sevgili Züleyhâ'nın
hâlini anlat; söyle sevgilisi
Yûsuf'u nasıl kaybetti?</i>
1049.	Nice Yûsuf oldu Zelhâ'dan ırak
Bezm-i Zelhâ'dan nice gitdi çerâğ	<i>Yûsuf, nasıl oldu da Zü-
leyhâ'dan uzak düştü? Zü-
leyhâ'nın meclisinden ışık
nasıl söndü?</i>
1050.	Yûsuf işitdi Hudâ'sından 'itâb
Âteş-i hüzn eyledi bagrın kebâb	<i>Yûsuf, Allah'tan bir azar
işitti, hüznün ateşi yüreğini
kavurdu.</i>
1051.	Nâdim olup âh ider ben n'eyledüm
Ben niçün dir keşf-i esrâr eyledüm	<i>Pişman olup ah etti: "Ben ne
yaptım? Züleyhâ'nın sırrını
neden açığa çıkardım?"</i>
1052.	[S2-34b]
Çün Züleyhâ ile Yûsuf hâlini
Bildi Reyyân anların ahvâlini	<i>Reyyân Züleyhâ ile Yûsuf'un
durumunu öğrendi, olaya
vakıf oldu.</i>
1053.	Aytdı bu işi gerek te'hîr idem
'Âkılâne ben buña tedbîr idem	<i>"Bu işi ertelemeliyim, akıl-
lıca bir çözüm bulmalıyım,"
dedi.</i>
1054.	Cürmi olmamak gerek bu oğlanın
Katl idüp niçün akıdalum kanın	<i>"Bu gencin suçsuz olması
gerek, onu neden öldürüp
kanına gireyim?"</i>
1055.	Yâhu virsem anı zindân içine
Güft ü gû irer bu şehrüñ içine	<i>Veya onu zindana atsam, o
zaman da şehirde dedikodu-
lar yayılır.</i>
1056.	[S1-34a]	

³¹ S1-33b, S2-34a, Kadioğlu (2005), s. 79, Yapıcı (2006) s. 168, Kadioğlu (2017) s. 95. Başlık: cüdâ: ayrı S1

- Hânedâna kasd olunmuş diyeler
Hîçbir âdem bilmez iken bileler
“Hanedanımıza bir komplo kuruldu” derler; kimse bilmezken olayı herkes öğrenir.
1057. Aramızda şimdi bir bîgâne yok
Gizlemeden gayrı bunu çâre yok
Şimdi aramızda yabancı biri yok; bunu gizlemekten başka çare yok.
1058. Gizli sır çıksa ağızdan şây olur
Ol düşer dilden dile rüsvây olur
Gizli bir sır ağızdan çıkarsa yayılır; dilden dile dolaşır, sahibini rezil eder.
1059. Yûsuf’a söyler Melik anda katı
Girme hareme baña it hizmeti
Melik, Yûsuf’a sert bir şekilde şöyle dedi: “Hareme girme, sadece bana hizmet et.”
1060. Yûsuf’un cânına minnetdür ‘ayân
Kurtula mekr-i Züleyhâ’dan hemân
Yûsuf için bu büyük bir lütuftu; Züleyhâ’nın hilesinden ancak böyle kurtulabilirdi.
1061. Vardı Reyyân’a kıla hizmet kerem
Ol Züleyhâ gönllüne toldurdı gam
Yûsuf, Reyyân’ın yanına gidip ona hizmet etmeye başladı. Bu durum Züleyhâ’nın yüreğini hüznle doldurdu.
1062. Ol Züleyhâ eyledi derd ile âh
Kapladı hurşîdimi ebr-i siyâh
Züleyhâ dert ve kederle ah etti ve “siyah bulutlar güneşimi kapladı,” diye feryat etti.
1063. Gitdi çün yanından ol cânânesi
Oldı anuñ ‘ışkınıñ dîvânesi
Sevgilisi yanından gidince, aşkından deliye döndü.
1064. Firkatinüñ odına düşdi yanar
Râhatını kesüp oldı bî-karâr
Ayrılık ateşine düştü, yandı; huzurunu kaybedip perişan oldu. [Ve feryadını şöyle dile getirdi]

15. *[Gazel]*³²

1065.	‘Âşık olan kişide ‘âr olmaya
Nice ‘âşık ola kim zâr olmaya	<i>Âşık olan kişide utanma ol-
masın; nasıl âşık olur da fer-
yat etmez?</i>
1066.	Vây o ‘âşık ki ma‘şûkî aña
Ola agyâre aña yâr olmaya	<i>Vay o âşığın hâline ki; sevgi-
lisi başkalarına yar olup ona
olmaz!</i>
1067.	Derd ile ölmekdür işi ‘âşikuñ
Çünkü ma‘şûkî vefâdâr olmaya	<i>Sevgilisi ona vefalı değilse
âşığın işi dert ile ölmektir.</i>
1068.	‘Âşıkâ hiç ‘ömr-i bâkî olmasun
Çünkü dil-ber aña dildâr olmaya	<i>Sevdiği ona gönül vermezse
âşığa hiç baki bir ömür ol-
maz.</i>
1069.	N’ideyim ben bûsitân u gülsitân
Çünkü Yûsuf aña gülzâr olmaya	<i>İçinde Yûsuf olamayan bos-
tan ve gülistanı ne yapayım.</i>
1070.	Gözlerim ayruk cihâna bakmasun
Çün baña Yûsuf’dan envâr olmaya	<i>Yûsuf nuru bana ışık ver-
mezse gözlerim artık başka
bir âleme bakmasın.</i>

16. [Muhammes]³³

1

[fâ 'ilâtün/ fâ 'ilâtün/fâ 'ilâtün/fâ 'ilün]

2

³² Bu gazel sadece Ö'dedir, diğer nüshalarda yoktur. Bk. Kadıoğlu (2005), s. 81, Kadıoğlu (2017) s. 96

³³ S1-34b, S2-34b, Kadioğlu (2005), s. 81, Yapıcı (2006) s. 170, Kadioğlu (2017) s. 97

Yûsuf u Züleyhâ (Metin)

Bî-vefâ yârin gamından hayli ibrâm eyledüm
İhtiyârım kalmadı kendümi bed-nâm eyledüm
Dil-berây yolunda bunca râhı hırâm eyledüm
Hayli dünyâ sarf idüp ol âhûyî râm eyledüm
Gitdi elden nâgihân vahşî şikârım hayf hayf

3 [S1-34b]

Dil-berâ şol gamze-i gammâzuña cânım fedâ
Kılmasın ayru beni bir dem hayâlinden Hudâ
Görelî hüsnüñ şehâ ben şâh iken oldum gedâ
Hastedür dîvâne gönüm olalı hüsnüñ cüdâ
Bâg-ı hüsnüñ düşdi ayru gül-‘izârım hayf hayf

4

İstiyâk-ı vasl ile düşdüm belâ-yı ‘ışka ben
Çeşm-i fettânın işidür dil-berâ mekr ile fen
Kıldı sevdâ-yı gönül zülf-i perîşânın vatan
Yandı ‘ışkın âteşine dil-berâ cân ile ten
Firkatin yagmaladı sabr u karârım hayf hayf

5

Dûr olup hüsnüñ ziyâsı cânıma saldı gamı
Firkatin gam agladur her dem bu cism-i pür-nemi
Baña kısmet eylemiş rûz-ı ezelden mâtemi
[S2-35b]
Giceler feryâd u efgânım uyutmaz ‘âlemi
Sem‘üñe irmez ‘aceb bu âh-ı zârım hayf hayf

6

Dil-berâ muhtâcınam ben şimdilik sensin ganî
Cân zülâlin teşnesidür la‘lûñe kandur beni
[S1-35a]
Firkatüñle yaktı ‘ışkın âtesi cân u teni
Sırrı ifşâ eyleyüp agyâra aldurdum seni

*Vefasız yârin gamından çok yoruldum.
Hiç çarem kalmadı, kendimi kötü namlı etim.
Sevgili uğruna nice yollar aşım,
Hayli dünya malı harcayıp o güzeli razı etmek
için uğraşım.
O ansızın elimden çıktı, vahşî avım gitti, vah vah!*

*Ey sevgili, o gamzeli bakışlarına canım feda;
Allah beni bir an olsun senin hayalinden ayırma-
sın.
Ey sevgili, güzelliğini gördüğümden beri, şâh iken
dilenci oldum.
Güzelliğinden ayrı kaldığından beri divane gön-
lüm hastadır.
Güzellik bahçesinden uzak düştüm, gül gibi sev-
gilim elimden gitti, vah vah!*

*Kavuşma isteğiyle aşk belasına düştüm;
Ey sevgili, bu hile ve tuzaklarla dolu fettan gözle-
rinin işidir!
Kara sevdalı gönül, perişan saçlarının esiri oldu;
Canımla benim aşkının ateşine yandı;
Ayrılığın huzurumu yağmaladı, vah vah!*

*Güzelliğinin ışığı uzaklaştı, gönüme gam saldı;
Ayrılığın hüznü, her an bu yaşlı bedeni ağlatıyor.
Bahtımda en baştan beri matem yazılmış;
Geceler boyunca süren feryad ve figanım herkesi
uyutmuyor.
Yazık ki, bu yakıcı ahım senin kulağına hiç ulaş-
maz, vah vah!*

*Ey sevgili, şimdi ben sana muhtacım, sen ise zen-
ginsin;
Canım susuz kalmış, dudaklarının suyuyla beni
kandır.
Ayrılığınla aşkın ateşi canımı ve bedenimi yaktı;
Sırrı açığa vurup ellere kaptırdım seni;*

**17. Züleyhâ'ya Ta'n İden 'Avratlar Yûsuf'ı Görüp Ellerin Togradıkları-
dur [Züleyhâ'yı Ayıplyan Kadınların Yûsuf'u Görünce Ellerini Kes-
mesi]³⁴**

1071.	Ol Züleyhâ Yûsuf'undan oldu dûr
Eyledi üç ay bu hâl üzre mürûr	<i>O Züleyhâ Yûsuf'tan ayrı
düştü; bu durumda aradan
üç ay geçti.</i>
1072.	Usta nakkâş ile tâye bu işe
Vâkıf oldılar çün anlar bilişe	<i>Ressam ile dadı bu işi bildik-
leri için olayı yaydılar.</i>
1073.	Her birisi mahremine didiler
Düşdi bu kez dillere söylendiler	<i>Her biri kendi yakınına söy-
ledi; bu kez olay dilden dile
yayıldı, dile düştüler.</i>
1074.	Söylesen gizlü işin bir âdeme
Söylemiş olursın anı 'âleme	<i>Eğer gizli bir sırrı birine
söylersen, onu tüm dünyaya
duyurmuş olursun.</i>
1075.	Bildi bu sırrı kamu a'vâm u hâs
Söyler oldu bunu dilde cümle nâs	<i>Bu sırrı artık herkes öğ-
rendi; herkes kendi dilinde
bunu anlatmaya başladı.</i>
1076.	Çün Züleyhâ bildi bu bed-kârını
Halk-ı 'âlem söyler ol esrârını	<i>Züleyhâ, kötü işinin açığa
çıktığını öğrendi; bütün halk
artık onun sırrını konuşu-
yordu.</i>
1077.	Âh idüp yaşın döker kılur figân
Halka dir olmuş bu esrârım 'ayân	<i>Ah edip ağlıyor, feryat edi-
yordu; "Sırrım artık herke-
sin diline düştü," diyordu.</i>
1078.	Bunca yıllar sakladum 'ışkı nihân
Şimdi n'oldı eyledüm anı beyân	<i>Yıllarca aşkıyı gizli tuttum;
şimdi ne oldu da onu beyan
ettim?</i>

³⁴ S1-35a, S2-35b, Kadioğlu (2005), s. 82, Yapıcı (2006) s. 172, Kadioğlu (2017) s. 98

1079.	Kalmadı fikrim perişân olmışam
Düşüben dillere destân olmışam	<i>Artık düşünemiyorum, perişân oldum; dillere düşüp destan oldum.</i>
1080.	Ben n'îçün itdüm bu halka şây 'ışk
Âhiri kıldı beni rûsvây 'ışk	<i>Neden bu aşkı herkese yaydım? Bu aşk sonunda beni rezil etti.</i>
1081.	Ol Mısır a'yânınuñ 'avratları
İtdiler Zelhâ'ya kem töhmetleri	<i>Mısır'ın soylu kadınları, Züleyhâ'ya kötü iftiralar attılar.</i>
1082.	[S2-36a]
Ta'n ider oldılar aña kamusu
Kim Züleyhâ atdı 'ırzı nâmûsı	<i>Hepsi ona dil uzattı, onu ayıpladılar; Züleyhâ onur ve namusunu yere attı, dediler.</i>
1083.	[S1-35b]
Zevci Mısır'ıñ ulu sultânı ola
'Ayb aña kim gönölünü virmiş kula	<i>Mısır Sultanı onun koca-sıydı; bir kula gönül vermesi ona yakışır mıydı?</i>
1084.	Atdı 'ırzı Şâh-ı Mısır'ın gelini
Kul nedür ki aña virmiş gönölünü	<i>Mısır Şahı'nın gelini onuru ayaklar altına aldı; bir köleye gönül vermek ona layık mıydı?</i>
1085.	Ol Züleyhâ bildi ol 'avratları
Kendine ol ta'n iden nekbetleri	<i>Züleyhâ, kendisini kınayan kadınları bilirdi; hakkında kötü konuşanları onu ayıplayanları.</i>
1086.	Ben didi anları da'vet ideyim
Anlara bir Yûsuf'ı göstereyim	<i>"Ben onları davet edeyim ve onlara Yûsuf'ı bir göstereyim," dedi.</i>
1087.	Yûsuf'ıñ hüsnine nâzır olalar
Baña itdükleri ta'nı bulalar	<i>Yûsuf'un güzelliğine baksınlar; bana ettikleri kınama</i>

- başlarına gelsin, ettiklerini bulsunlar.
1088. Kıldı Reyyân'a Züleyhâ 'arz-ı râz
Yâ efendüm eylerem senden niyâz
Züleyhâ, Reyyân'a hâlini arz etti: "Ey efendim, senden bir ricam var.
1089. Beş ulu a'yân fülânlar 'avratı
İstemişler benden anlar da'veti
"Fılanın hanımı beş soylu kadın Yûsuf'u görmek istemiş; kendilerini davet etmemi istediler.
1090. Zann iderler Yûsuf'ı katımdadır
Bilür anlar hâlen hizmetimdedür
Yûsufyanımdadır; o hâlâ benim hizmetimdedir, sanıyorlar.
1091. Kılmak isterler benümle sohbeti
Söylemişler Yûsuf itsün hizmeti
Benimle sohbet etmek, Yûsuf'un da hizmet etmesini istiyorlar.
1092. Yûsuf'ı gönder ki hizmet eylesin
Ol müsâfirlere 'izzet eylesin
Lütfen Yûsuf'u gönder, hizmet etsin; misâfirlere ikramda bulunsun.
1093. Böyledür kâfirlerün hep 'âdeti
Gayra nâ-mahrem degildür 'avratı
Zaten inkârcıların âdeti böyledir. Onların kadınları başkasına namahrem değildir.
1094. Yûsuf'a virdi izin geldi o dem
Ol Züleyhâ yâresine irdi em
Melik Yûsuf'a izin verdi, o da geldi; o zaman Züleyhâ'nın derdine derman ulaştı.
1095. Ol Züleyhâ her kaçan anı görür
Mürde cisme cân-ı hayvânı gelür
Züleyhâ, Yûsuf'u görür görmez ölü bedeni canlanır gibi oldu.
1096. [S2-36b]

Gözleri rûşen olup bulur neşât
Eyledi bu şi‘r ile göñlini şâd

Gözleri ışıldayıp neşeyle
doldu; bu şiirle gönlünü
avuttu.

18. [Züleyhâ Dilinden Murabbâ]³⁵

[S1-36a]

Hayli demlerdür gözüm arar seni
Ben saña kurbân olayım nirdesin
Korkaram cânım unutduñ bu teni
Ey benim rûh-ı revânım nirdesin
Sen olasın bî-vefâ agyâr ile
Ben nice turam bu âh-ı zâr ile
Gam görür misin yine efkâr ile
Ben senüñ hayrânınam sen nirdesin
Halk-ı ‘âlem üstümüze handedür
Firkatin odı yanar bu tendedür
Rûz u şeb fikr ü hayâlüm sendedür
Ben senüñ kurbânınam sen nirdesin

Gözlerim uzun zamandır seni arıyor;
Sana kurban olayım, neredesin?
Korkarım canım, bu bedeni unuttun;
Ey canımın özü, sevgilim, neredesin?
Sen vefasız olup yabancılarla olasın;
Ben nasıl yaşayayım bu dertle?
Gam içinde misin, düşünceli mi?
Ben sana hayranım, sen neredesin?
Bütün dünya bize gülüyor;
Ayrılığın ateşi içimi yaktı.
Gece gündüz fikrim hep sende;
Ben sana kurbanım, sen neredesin?

1097. Yâ Yûsuf cânım saña olsun fedâ
Da‘vetüm var hizmeti eyle edâ

Ey Yûsuf, canım sana feda
olsun; davet verdim hizmeti
sen yapacaksın.

1098. Kılma hizmet anlara yâ nûr-ı tâm
Bir görüñ anlara karşı kıl hırâm

Onlara hizmet etmene gerek
yok, ey tam nur! Sadece bir
kez onlara görün ve yürüyü-
şünü göster.

³⁵ S1-36a, S2-36b, Kadioğlu (2005) s. 84, Yapıcı (2006) s. 176, Kadioğlu (2017) s. 100

1099. Görmezem lâyük seni yâ nûr-ı ‘în
Hizmet itmeyi saña ey hûr-ı ‘în
Ey gözüümün nuru ve ey cennet hurisi! Onlara hizmet etmeyi sana layık görmem,
1100. Her ne vakte ki çağıram ben seni
Ol zamân salın gel ey cânım cânı
Ey canımın canı! Ne zaman seni çağırısam, o anda hemen içeri gir.
1101. Perde ardında anı itdi nihân
Zenlere gönderdi âdem ol zamân
Yûsuf’u perde arkasında sakladı; sonra o meşhur kadınlara adam gönderdi, haber saldı.
1102. Vardı da‘vet kıldı anlar geldiler
Zelha ile sohbete oturdılar
Kadınlar daveti alınca geldi; Züleyhâ ile bir mecliste oturdu, sohbete daldılar.
1103. [S1-36b]
Öñlerine koydılar zerrîn tabak
İçlerinde meyeler altun bıçak
Öñlerine altın tabaklar koydular; içinde meyveler ve altın bıçaklar vardı.
1104. Aldılar sikkîni meyve soyalar
İç idüp ağızlarına koyalar
Bıçakları aldılar, meyveleri soymaya başladılar; soyup ağızlarına koymak için.
1105. [S2-37a]
Ol Züleyhâ Yûsuf’a kıldı hitâb
Perdeden togdı görüldi âfitâb
O sırada Züleyhâ, Yûsuf’a seslendi; perde açıldı, onu gördüler, sanki güneş doğdu.
1106. Ol cemâl-i Yûsuf’ı seyr itdiler
Vâlih olup kendülerden gıtdiler
Yûsuf’un güzelliğini seyrettiler; hayran olup kendilerinden geçtiler.
1107. Hüsn-i Yûsuf bâğına ugradılar
Meyve diyü ellerin togradılar
Yûsuf’un güzellik bahçesine girdiler; meyve sanarak ellerini kestiler.

1108. Ma‘reke-yi ‘ışka meydân kurdılar *Aşk meydanında savaş açtılar; bu savaşta kanlar içinde kaldılar.*
Ceng içinde kana galtân oldılar
1109. Ol Züleyhâ yidi ol turuncını *Züleyhâ güzelce meyvesini*
Gördi anların o zahm u rencini *yerken, kadınların çektiği sıkıntı ve acılarını gördü.*
1110. Ol Züleyhâ Yûsuf’a dir ol zamân *Sonra Züleyhâ Yûsuf’a seslendi: “Ey gözümün nuru,*
Perdedâr ol ey gözüm nûrı nihân *perdeyi kapat ve saklan!”*
1111. Getdi Yûsuf geldi anlar kendine *Yûsuf gidince kadınlar kendine geldi; ama artık aşk zincirine vurulmuşlardı.*
Girdiler zencîr-i ‘ışkuñ bendine
1112. Ceng-i ‘ışk içre görüp zahmı kesîr *Aşk savaşında aldıkları yaralar çoktu; aşk zinciriyle bağlanmış, esir düşmüşlerdi.*
Zencîr-i ‘ışk içre olmuşlar esîr
1113. Ellerinüñ zahmetini duydılar *Ellerinin acısını hissettiler; elbiseleri de kana bulanmıştı, gördüler.*
Kana boyanmış libâsı buldılar
1114. Ol Züleyhâ dir ne iş irdi size *Züleyhâ sordu: “Ne oldu size?*
Sür‘atüñüz var anı diyin bize *Bana hemen söyleyin, neden böyle acele ediyorsunuz?*
1115. Bu ne hâletdür ki size ugradı *Bu nasıl bir hâl? Size ne oldu? Neden nazik ellerinizi kestiniz?”*
Nâzenîn ellerüñizi togradı
1116. Anlar aytdı ser‘imiz yok cânımız *Kadınlar cevap verdi: “Ey sultanımız, hiç acelemiz yoktu galiba bir melek gördük!*
Bir melek gördük eyâ sultânımız

1117. ‘Aklımız getdi perişân olmuşuz
Meyve diyü elimiz togramışuz
*Aklımız gitti, perişan olduk;
meyve sanıp ellerimizi doğ-
radık.*
1118. Dir Züleyhâ anlara Yûsuf’ dur ol
İtdi Mecnûn sizleri bir öyle kul
*Züleyhâ onlara dedi: “O
gördüğünüz Yûsuf’tu; ve işte
bu köle sizi de böylece di-
vane etti.”*
1119. [S1-37a]
Kul nedür ki aña meftûn olasız
Zevcûñüzden anı evlâ bilesiz
*Köle nedir ki ona bu kadar
düşkün oluyorsunuz? Koca-
nızdan onu daha değerli bi-
liyorsunuz.*
1120. Anlar aytdı yâ Züleyhâ bu kemâl
Hiç benî âdemde var mı bu cemâl
*Onlar dediler ki: “Ey Zü-
leyhâ bu kemâl ve cemâl hiç-
bir insanoğlunda var mı-
dır?”*
1121. [S2-37b]
Bu hüsünde kimse görmedi enâm
Nice lâyıkdur buña dirsiz gulâm
*Bu kadar güzel bir insanı
kimse görmedi; buna köle
dersiniz, lâyıkmıdır?*
1122. Bu melekler ulusıdur didiler
Yâhu Cennet hûrisidür didiler
*“Bu büyük bir melek veya
cennet hurisidir,” dediler.*
1123. Hiç menend olsun mı aña gencümüz
Aña kurbân ola cümle zevcümüz
*Bizim gençlerimiz ona hiç
benzemez; ona tüm eşlerimiz
kurban olsun.*
1124. Dir Züleyhâ ey zelîl bî-çâreler
‘Âşıka hücum iden dîvâneler
*Züleyhâ dedi ki: “Ey zavallı-
lar, âşığa saldıran deliler!*
1125. Sundı mı meyden size sâkî-yi ‘ışk
Urdu mı sizi âmâcen ok-ı ‘ışk
*Aşk sakisi size hiç aşk şarabı
sundu mu? Size hiç aşk oku
isabet etti mi?*

1126. Takatünüz yokdur anı görmege *Onu görmeye bile tahammülünüz yok; onun sohbetinde bir an bile bulunamazsınız.*
Bir dem anuñ sohbetine irmege
1127. Bir görüşde ‘ışkına ugraduñuz *Bir bakışta aşkına kapıldınız, hayret içinde ellerinizi doğradınız.*
Hayret içre elleri tograduñuz
1128. Haddünüzü bildünüz miskîneler *Haddinizi bildiniz, ey zavalılar, onunla birlikte olan dostlar ne yapsın?*
N’eylesün yâ hem-nişîn sâkîneler
1129. Anlar aytdılar saña ‘ayb eyledük *Onlar dediler ki: “Sana ayıp ettik; bu kadar olduğunu bilmedik, seni boşuna kınadık.*
Bilmedük bunca seni ta‘b eyledük
1130. Sen meger girdin tahammül hânına *Meğer sen sabır evine girmişsin; hayânın kaynağına ulaşmışsın.*
İrmisin anda hayânın kânına
1131. Var imiş sabruñ katı sultânumuz *Ey sultanımız, sen gerçekten çok sabırlısın; o hayanın kaynağı sendedir.*
Ol hayânuñ kânı sende hânımız
1132. Biz senüñ yirüñe olayduk hatûn *Biz senin yerinde olsaydık, dağlara kaçıp deli olurduk.*
Taglara kaçup getirürdük cünûn
1133. Dir Züleyhâ siz baña ta‘n itdünüz *Züleyhâ dedi ki: Siz beni kınadınız; ama siz de aynı çamura battınız.*
Siz dahı ol ta‘n-ı tîne batduñuz
1134. Girdünüz bencileyin zencîrine *Benim gibi siz de aşk zinciriyle ona bağlandınız; siz de Züleyhâ’nın sırrına erdiniz.*
Siz dahı irdüz Züleyhâ sırrına
1135. Zâhiren ben Yûsuf’a oldum emîr *Görünüşte ben Yûsuf’a emir oldum; ama aşk beni ona esir etti.*
Leyki ‘ışk itmiş beni aña esîr
1136. [S1-37b]

- Bilmezem baña nice fend eylemiş *Bilmiyorum bana nasıl bir
‘İşkınıñ zencîrine bend eylemiş oyun etti; beni aşkın zinci-
rine bağladı.*
1137. [S2-38a]
Eylemişdür ol beni ‘ışkına hayl *Beni aşkının tuzağına dü-
Kendüsi kılmaz baña bir kerre meyl şürdü; ama kendisi bana bir
kez olsun yönelmedi.*
1138. Bunca yıllardur anuñ meftûniyam *Yıllardır ona tutkunum;
‘Âşık-ı zârem anuñ mecnûniyam onun Mecnun’u olmuş dertli
bir âşığım.*
1139. Eyledüm ben vuslatına sa’y bol *Ona kavuşmak için çok ça-
İltifâtı kılmadı hiç baña ol baladım; ama o bana hiç ilgi
göstermedi.*
1140. ‘İşkınıñ kandîline oldum fitil *Aşkının kandiline fitil ol-
Ol baña kılmadı hiçbir kerre meyl dum; ama o bana hiç yönel-
medi.*
1141. Zabt kıldum hüsnünüñ harmânını *Güzelliğinin hasadını toplama-
Bulmadum hiç vuslatuñ dermânını mak istedim; ama kavuş-
maya hiç fırsat bulamadım.*
1142. Anlar aytdı sen bize vir ruhsatı *Dediler ki: “Bize izin ver, gi-
Varup anuñla idelüm sohbeti dip onunla sohbet edelim.*
1143. Seni tergîb eyleyelim aña biz *Seni ona sevdirmenin bir yo-
Arañuzı idelüm şâyed temîz lunu bulalım; belki aranızı
düzeltebiliriz.*
1144. Saña mâ’il itdirelüm biz anı *Onu sana meylettirelim de
Tâ ki ülfet eyleye saña cânı gönlü olsun sana gönül ver-
sin.*
1145. Bunların niyyetleri ki varalum *Ama bunların asıl niyeti onu
Bir dahı anuñ cemâlin görelüm tekrar görmek; onun güzelli-
ğini bir kez daha seyret-
mekti.*

1146. Ol Züleyhâ'yı aña medh idelüm Züleyhâ'yı ona övelim, eğer
İstemezse bizi tergîb idelüm istemezse, kendimiz ona yak-
laşacağız.
1147. Hiç inana anlara ol yârini Züleyhâ, bunlara asla inan-
Geldi gözler gizlüce dildârını madı, gitti ve gizlice Yûsuf'u
seyretti.
1148. Geldi anlar Yûsuf'ın dîvânına Onlar da Yûsuf'un divanına
Girdiler ol bezminün eyvânına varıp meclisinde yer aldılar.
1149. Yûsuf'ın hüsnüne seyrân oldılar Yûsuf'un güzelliğini seyretti-
Göz diküp vâlîh ü hayrân oldılar ler; ona bakıp kendilerden
geçtiler.
1150. İstediler ideler bunlar peyâm Ona mesajlarını iletmek iste-
Hayret aldı dilleri itmez kelâm diler; fakat hayranlıktan dil-
leri tutuldu.
1151. Gördi Yûsuf bunların hâli yaman Yûsuf onların şaşkınlığını
Yüzine urdı nikâbı ol hemân fark edince, hemen yüzünü
örttü.
1152. Ol zamân nutka gelüp dirler aña O anda konuşmaya başladı-
Bir sözümüz var münâsibdür saña lar ve dediler ki: "Sana uy-
gun bir sözümüz var.
1153. Sen n'îçün Zelhâ'ya râm olmayasın Neden Züleyhâ'ya gönül
Lezzet-i dünyâda kâm almayasın vermiyorsun? Dünyanın ta-
dını çıkarmıyorsun?
1154. Ol Züleyhâ şimdi hûblar şâhıdır Züleyhâ şimdi güzellerin şa-
Hep güzeller ahterinün mâhıdır hıdır; bütün güzellerin sulta-
nıdır.
1155. [S1-38a] [S2-38b]
Geşt idesin bu cihânı yâ sahî Ey arkadaş, bütün dünyayı
Aña bedel bulamazsın bir dahı dolaşsan da onun (Züleyhâ)
gibi bir güzel bulamazsın.

1156. Sen aña râm ol usandurma anı *Ona gönül ver, onu bıktırma; onu naz ateşinle yakıp kavurma.*
Âteş-i nâz ile yandurma anı
1157. Oldı meftûnuñ vü yâr-i sâdikuñ *O zaten sana bağlandı ve sadık yârindir; çok naz yapma, âşığın usanır. [Deyim]*
Nâzı çok itme usanur ‘âşikuñ*
1158. Ol gazab idüp seni zindâna kor *Öfkelenirse seni zindana atar; oradakiler sana sıkıntı verip seni zor durumda bırakırlar.*
Zahmeti virüp iderler saña zor
1159. Soñra râm olsañ anuñ meyli gider *Sonunda boyun eğsen de artık işe yaramaz; son pişmanlık fayda vermez. [Deyim]*
Son peşimân fâ’ide itmez meğer*
1160. İstenürken sevile gör olma yâd *Sevilmek istenirken sevil, uzaklaşma; yoksa o sevgi de zamanla kaybolur.*
Ol mahabbete irer soñra kesâd
1161. Zelhâ’ya vir meylüñi izine git *Züleyhâ’ya yönel, onun peşinden git; eğer ona meyletmezsen bari bize yönel.*
Bâri meyl itmezsin aña bize it
1162. Belki hoş gelmez Züleyhâ çün size *Belki Züleyhâ sana hoş gelmez; o zaman en azından bize ilgi göster.*
İstemezsin bâri meyl it bizlere
1163. Gör ne hûbânuz bize kim seyr ider *Bak, bizde ne güzeller var, seyret; cansız bir ölü bile olsa bu güzellere ilgi gösterir.*
Cânı yok mevtâ olursa meyl ider
1164. Kıl bize meyli saña râm olalum *Bize meylet de sana bağlanalım; dünyanın tadını birlikte çıkaralım.*
Lezzet-i dünyâda bir kâm alalum

1165. Yok mıdur nefsüñ melek misin ‘aceb
Lezzet-i dünyâyı itmezsin taleb *Hiç mi arzuların yok, yoksa melek misin? Dünya lezzetlerini hiç mi istemezsin?*
1166. Acıruz saña kamumuz katı çok
Bu senüñ reftâruña gâyet yazuk *Hepimiz sana çok fazla acı-
yoruz; bu tavrın için sana
gerçekten çok yazık.*
1167. Nesl-i âdem sâhib-i nefis olasın
Lezzet-i nefsi ‘aceb bilmeyesin *Sen de Âdemoğlusun, nefis
sahibisin; ama nasıl olur da
nefsin isteklerini bilmezsin?*
1168. Bizlere râm ol eziyyet görmeden
Ol der-i zindâna habse girmeden *Zindana ve hapse düşmeden,
eziyet görmeden önce bize
yönel.*
1169. Gör ne asra irdi dünyâ nâbe-kâr
Erleri ‘avrat ider oldu şikâr *Hayırsız dünya öyle bir hale
geldi ki, kadınlar erkekleri
avlar oldu.*
1170. [S2-39a]
Yûsuf aytdı habse girsem baña hoş
Olmayım tâ sizlerin mekrine tuş *Yûsuf dedi ki: “Zindana gir-
mek benim için daha güzel;
ama asla sizin tuzaklarınıza
düşmek istemem.”*
1171. Ol zamân Yûsuf münâcât eyledi
Hâlık’ına ‘arz-ı hâcât eyledi *O zaman Yûsuf duâ etti ve
Yaradan’ına hâlini arz etti:*
1172. Yâ İlâhî bunlaruñ mekri ‘azîm
Firkati vir aramıza kıl selîm *“Ey Allah’ım, bunların tu-
zağı büyük; aramıza bir ay-
rılık ver de beni selamete çı-
kar.*
1173. Râzıyam zindâna girsem baña hâs
Bunlaruñ mekrinden olayum halâs *Zindana hatta hücreye gir-
meye razıyım; yeter ki onla-
rın hilesinden kurtulayım.*
1174. [S1-38b]

- Hak kabûl itdi du'âsını anuñ *Allah, onun duâsını kabul etti; hapse girmesi Allah'ın takdiri imiş.*
- Takdîr imiş habse girmesi anuñ
1175. Didiler hâtûnlar ol demde aña *Kadınlar, o anda ona şöyle dediler: "Sen rakatı, lezzeti bilmedin, yazıklar olsun sana."*
- Bilmedin sen râhatı yazuk saña
1176. Vardılar mekr içün anlar n'ideler *Hile yapmak ve Züleyhâ'yı sinirlendirmek için gittiler.*
- Ol Züleyhâ'yı gazabnâk ideler
1177. Yâ Îlâhî ol Habîb'ün hürmeti *Ey Allah'ım, Muhammed Mustafâ hürmetine bizi kadınların hilesine düşürme!*
- Bizlere gösterme mekr-i 'avratı
1178. **Sen bizi kayd eyle hıfzuñ bâgına** *Kadınların tuzağına düşmekten korunaklı bahçende sen bizi koru!*
- Girmeyelüm zenlerün tuzagina**
- 19. Hazret-i Yûsuf 'Aleyhi's-Selâm[ın] Zindâna Girmesidür [Hz. Yûsuf'un (as) Hapse Girmesi]³⁶**
1179. Geldi hâtûnlar Züleyhâ yanına *Kadınlar Züleyhâ'nın yanına geldiler; ve sözlerini onun meclisine sundular.*
- 'Arza kıldı sözlerin dîvânına
1180. Mâ-cerâ hâli aña söylediler *Ona olup bitenleri anlattılar;*
- Eylik ile râm olunmaz didiler *"Yûsuf güzellikle boyun eğmez" dediler.*
1181. Sen bunı te'dîb içün zindâna ko *Sen onu terbiye etmek için zindana at; böylece halk arasındaki dedikodular da sona ersin.*
- Halk arasından gider bu güft ü gû
- 1182.

³⁶ S1-38b, S2-39a, Kadioğlu (2005) s. 91, Yapıcı (2006) s. 187, Kadioğlu (2017) s. 106

	Hem diyeler Zelha'yı sevse bu kul
Anı zindâna komazdı bilmiş ol	<i>Hem derler ki: "Eğer bu kö-
leyi sevseydi, Züleyhâ onu
zindana atmazdı, bunu bil-
miş ol!"</i>
1183.	Bu iş ile 'âlemüñ sözi yiter
Hem senüñ dahı o maksûduñ biter	<i>Böylece insanların konu-
maları biter; ve senin de bu
konudaki amacın gerçekle-
şir.</i>
1184.	Bir nice gün gitse anuñ râhatı
Meyl ider saña görince zahmeti	<i>Birkaç gün geçip rahatı bo-
zulursa, zorluk çektiğinde
sana yönelir.</i>
1185.	[S2-39b]
Ol Züleyhâ gördi bu hâtûnlaruñ
Sa'yi var işinde gâyet anlaruñ	<i>Züleyhâ bu kadınların bu
işte ne kadar kurnaz oldukla-
rını anladı.</i>
1186.	Anlaruñ kanlı siyâbın soydurur
Yeniden fâhir dibâlar geydürür	<i>Kanlı elbiselerini çıkarttırıp,
onlara yeniden gösterişli
ipek kumaştan elbiseler giy-
dirdi.</i>
1187.	Nice anlar geymesin hil'at dibâ
İtdiler hizmet-pezevengî edâ	<i>Nasıl kıymetli elbiseler giy-
mesinler, onlar aracılık hiz-
metini güzel yaptılar.</i>
1188.	Koydılar bu i'tibârı âdeme
Mu'teberdür şimdi anlar 'âleme	<i>Bu itibarı Yûsuf'a layık gör-
düler; şimdi onlar toplumda
muteber oldular.</i>
1189.	Ol Züleyhâ tutdı zenler sözünü
Habse göndermek diler ol gözünü	<i>Züleyhâ kadınların sözünü
dinledi; gözü gibi sevdiği
Yûsuf'u zindana gönder-
meye karar verdi.</i>
1190.	'Avrat ile kim iderse meşveret
Olmaz anuñ ol işinde meymenet	<i>Kim bir kadınla istişare
ederse onun o işinde meyme-
net olmaz.</i>

1191. Yûsuf'ı zindâna virdi Zelha cân
Çagırur Zindancı'yı Zelha nihân
*Züleyhâ, Yûsuf'u zindana at-
tırdı; gizlice zindancıyı (baş
gardiyan) çağırdı.*
1192. Aña tenbîh itdi anı eyyü tut
Hâs matbahdan viresin aña kût
*Ona sıkı sıkıya tembih etti:
"Ona iyi bak ve ona özel
mutfaktan yemek ver.*
1193. [S1-39a]
Soyma sakın sen anuñ libâsını
Hem aña bildürme zindân yasını
*Onun elbiselerini sakın çı-
karma; hem ona zindanın sı-
kıntısını da hissettirme.*
1194. Virme zahmet di mülâyim kâl aña
Her ne ister gönli anuñ al aña
*Ona eziyet etme, yumuşak
konuş; gönlü ne isterse ye-
rine getir.*
1195. Saña ikrâm eylerem gâyet katı
Var aña sen eyyüce kıl hizmeti
*Sana büyük ikramlarda bu-
lunurum; git ve ona en iyi şe-
kilde hizmet et.*
1196. Ger eziyyet ider olursañ aña
Katl iderem seni yazukdur saña
*Eğer ona eziyet edersen seni
öldürürüm, yazık olur
sana!"*
1197. Biñ kadar altun virür Zindancı'ya
Yüz dahı virin didi kullukçıya
*Züleyhâ zindan bekçisine
(gardiyan) bin altın verdi;
nöbetçiye de yüz altın veril-
mesini emretti.*
1198. Ol didi ben Yûsuf'ı cânım gibi
Saklayım cân içre cânânım gibi
*Zindancı dedi: "Ben Yûsuf'u
canım gibi koruyacağım,
onu sevgilim gibi saklayaca-
ğım.*
1199. Hâtıruñçün bilmeyem mahbûs anı
Her cihetden kılmayam me'yûs anı
*Senin hatırın için onu
mahkûm gibi görmeyece-
ğim; onu hiçbir konuda üz-
meyeceğim."*

1200. [S2-40a]
Vardı hizmet kılmaga aña kişi
Şâd-merd olmuş n'ide bilmez işi
Zindancı, Yûsuf'a hizmet etmeye gitti; ama şaşkındı, ne yapacağını bilemiyordu.
1201. Vardı dâhil oldu zindâna o hûr
Zulmet-i zindânı giderdi o nûr
O güzeller güzeli Yûsuf zindana girince zindanın karanlığı onun nuru ile dağıldı.
1202. Girdi zindân içini Yûsuf görür
Her mülevves yerlerini süpürür
Yûsuf içeri girdi ve zindanı gözden geçirdi; önce bütün kirli yerleri temizledi.
1203. Ehl-i zindânun siyâbını soyar
Ol mübârek elleri ile yuyar
Mahkûmların eski elbiselelerini çıkarttırdı; mübarek elleriyle onları yıkadı.
1204. Ehl-i zindâna iderdi hizmeti
İhtiyâr iderdi anda zahmeti
Zindandaki herkese hizmet ediyor, zorluklara katlanmayı tercih ediyordu.
1205. Ehl-i zindânun sagîri ulusu
Oldılar anuñla râhat kamusu
Zindandaki büyük küçük herkes, onun sayesinde rahatladı.
1206. Ol nefâyis sükkerîn aş u ta'âm
Gönderürdi Yûsuf'a Zelha müdâm
Züleyhâ Yûsuf'u güzel besliyor, ona daima nefis yemekler gönderiyordu.
1207. Ehl-i zindânı yıgardı başına
Yidürür ortak iderdi aşına
Yûsuf, mahkumları kendi sofrasına çağırıyor, onlarla yemeğini paylaşıyordu.
1208. Ehl-i zindân şîn u handân oldılar
Râhat u lezzet merâmın buldılar
Zindandaki mahkûmlar artık neşeliydi; rahat ve huzur içinde yaşamaya başladılar.
1209. Anlara zindân idi zahmet yiri
Şimdi oldu anlara rahmet yiri
Zindan, onlar için bir azap yeri iken şimdi işret ve huzur yeri olmuştu.

1210. [S1-39b]

Anlaruñ dahı murâdı ol zamân
Hâsıl olup buldılar râhat emân

O zaman zindandaki herkesin muradı gerçekleşti; rahat ve huzur içinde bir yaşam buldular.

1211. Cennet oldu anlara zindân-ı dar
İstemez ıtlâkı anlar zevk var

Dar zindan onlar için adeta bir cennete dönüştü; artık özgürlüğü bile istemez oldular, çünkü orada mutluluk vardı.

1212. Fahr-i ‘âlem ol Resûl-i kâ’inât
Ol Habîb’uñ rûhına yüz biñ salât

O âlemlerin övüncü, kâinatın resulüdür; sevgili Muhammed Mustafâ’nın (sav) ruhuna yüz bin salât ve selam olsun!

20. Hazret-i Yûsuf ‘Aleyhi’s-Selâm’a ‘İlm-i Ta’bîr Virildügidür [Hz. Yûsuf’a (as) Rüya Tabîri İlmi Verilmesi]³⁷

1213. Hak Te‘âlâ Cebrâîl’e dir bu hâl
Yûsuf’uñ yanına var hâtırın al

Allah Teâlâ Cebrâîl’e şöyle buyurdu: “Yûsuf’un yanına git, gönlünü al.

1214. Sor sen anuñ hâtırın bizden yaña
‘İlm-i ta’bîr eyledüm ihsân aña

Ona bizden memnun olup olmadığını sor; ona rüya yorumu ilmini ikram ettim, bil-sin.”

1215. Geldi Cebrâîl o demde yanına
‘Arz-ı fermân eyledi dîvânına

O anda Cebrâîl Yûsuf’a vardı; Allah’ın emrini ona duyurdu.

1216. [S2-40b]

³⁷ S1-39b, S2-40a, Kadioğlu (2005) s. 93, Yapıcı (2006) s. 192, Kadioğlu (2017) s. 109. *Hazret-i Yûsuf ‘Aleyhi’s-Selâm’a ‘İlm-i Ta’bîr Geldigidir S1*

- Hâlık' uñ saña selâm itdi didi
'İlm-i ta'bîrini ihsân eyledi
"Rabbın selam etti ve sana
rûya yorumu ilmi verdi."
dedi
1217. Girdi zindâna didi görür melâl
Hâtıruñ sorar senüñ ol Lâyezâl
Zindana girdi, üzgün oldu-
ğunu fark etti ve ona şöyle
seslendi: "Sonsuz kudret sa-
hibi (Allah) senin hâlini so-
ruyor."
1218. İşidüp Yûsuf ferah bulur canı
Sevinür ki Hâlık' um andı beni
Yûsuf sesi duyunca sevindi,
gönlü ferahladı; "Rabbim
beni andı," diyerek mutlu
oldu.
1219. Ol a(y)dur zindâna koydı Hak beni
Bunda var hikmetleri bilsem anı
O dedi: "Beni zindana koyan
Allah'tır, bunda ne gibi hik-
metleri var, anlamalıyım.
1220. Var durur her işde anuñ hikmeti
Boşına virmez kulına zahmeti
Her işinde vardır bir hik-
meti; kuluna boşuna vermez
zahmeti.
1221. Aytdı Cebrâil giriftâr oldığın
Râhatı kaldıruben zâr oldığın
Cebrâil, hapse düşmesinin,
rahatı bozulup perişan ol-
masının sebebini açıkladı.
1222. Ol vakitte sen 'acele eyledüñ
Sırr-ı Zelhâ'yı Melik'e söyledüñ
"O vakit sen acele ettin, Zü-
leyhâ'nın sırrını açıkladın.
1223. Şermesâr itdüñ katı ol 'avratı
Ol sebebdan bulduñ işbu zahmeti
O kadını herkesin önünde re-
zil ettin; bu yüzden düştün bu
sıkıntılara."
1224. İstemez ol kulları rüsvây ola
Sırr olan ef'âli anuñ şây ola
Allah istemez ki kulları rezil
olsun; onların sırları her-
kesçe bilinsin.

1225.	Hem seni lutfen bu zindâna kodı
Tâ seni azdurmaya zenler didi	<i>Kadınlar seni yoldan çıkar-
masın diye rahmetiyle seni
bu zindana koydu.</i>
1226.	Sen dahı zindânı kıldıñ ihtiyâr
İtmeye tâ kim seni zenler şikâr	<i>Hem kadınlar seni tuzağa
düşürmesin diye zindanı sen
kendin seçtin.</i>
1227.	Hem dahı hüsnüñ her âdem görmeye
‘İşkuña düşüp giriftâr olmaya	<i>Hem de güzelliğini herkes
görmesin; aşkına düşüp pe-
rişan olmasın.</i>
1228.	[S1-40a]
Bu işüñ halka nasîhat olısar
Sıdkuñ ol ‘âlemler içre tolısar	<i>Bu olay halka bir ders, bir
öğüt olacak; doğruluğun her
yerde yankılanacak.</i>
1229.	Çünkü Cebrâil didi böyle haber
Yûsuf’uñ kalbi ferahlandı meger	<i>Cebrâil bu müjdeyi verince
Yûsuf’un gönlü hemen se-
vinçle doldu.</i>
1230.	İki ‘usruñ arasında yüsr olur
Gör nice ol kalbini mahzûn kılur	<i>İki zorluğun arasında kolay-
lık vardır; bak, nasıl da kal-
bini hüzne boğar.</i>
1231.	İki şâdın arasında gam bolur
Bu fenâdur gâh gam gâhî sürûr	<i>Her mutluluğun peşinde bir
hüzün vardır. Bu dünya böy-
ledir; bazen dert, bazen
neşe.</i>
1232.	Yûsuf aytdı bir su’âlüm var saña
Atamuñ ahvâlini söyle baña	<i>Yûsuf dedi: “Sana bir sorum
var, babam nasıl? Babamın
hâlini anlat bana.</i>
1233.	Yûsuf oğlunu itüren atamı
Nicedür hâli görür mi mâtemi	<i>Yûsuf adlı oğlunu yitiren ve
onu hasretle bekleyen ba-
bam nasıl? Acı içinde mi,
hâli nicedir?</i>
1234.	[S2-41a]	

Sen benüm hâlümü aña söyleme
Hüzni yeter anı gamgîn eyleme	<i>Benim zindanda olduğumu
ona söyleme; zaten üzgün,
üzüntüsüne üzüntü ekleme.</i>
1235. Ol eger bilse ki olmuşam esîr
Zulm ile zindâna girmişem ‘asîr	<i>Eğer bilse ki ben esir olmu-
şum; zulümle zindana düş-
müş, zorda kalmışım.</i>
1236. Tâbe-i hüzn içre ol biryân olur
Aglamakdan gözleri giryân olur	<i>O zaman içi yanar, perişan
olur; gözyaşları hiç dinmez,
mahvolur.</i>
1237. Ol didi çün atañı sorduñ baña
Söyleyim ahvâl-i Ya‘kûb’ı saña	<i>O dedi: “Madem babanı sor-
dun bana, anlatayım şimdi,
Ya ‘kûb’un hâlini sana.</i>
1238. Beytü’l-ahzân’a girüpdür aglar ol
Firkatin hüznîyle kalbin daglar ol	<i>O, Beytü’l-Ahzan’a girip
durmadan ağlıyor; senin
hasretinle yüreğini dağlıyor.</i>
1239. Kandîl-i hüznüñe olmuşdur fitîl
Aglamakdan gözleri olmuş ‘alîl	<i>Hüznün kandiline fitil olmuş
yanar; ağlamaktan gözleri
kör oldu.</i>
1240. Bu sözi işitdi Yûsuf agladı
Söylemeyeydün buni kardaş didi	<i>Bu sözleri duydu ve Yûsuf
ağlamaya başladı. “Keşke
bunu anlatmasaydın kar-
deş,” dedi.</i>
1241. Kem haber söyler mi âdem dostına
Sen baña urduñ dagı dag üstine	<i>Dost, dostuna kötü haber
söyler mi? Sen derdimin üs-
tüne dert kattın.</i>
1242. Ol didi geldi ferah kalbüñe çün
Her ferah encâmına irer hüzn	<i>Cebrâil dedi ki: “Sevindin
ama bil, her sevincin ar-
dında yine hüzn var.”</i>
1243. Bu ferah yurdu degüldür bilesin
Bunda mahzûn ol ki yarın gülesin	<i>Bu dünya sevinç yurdu değıl-
dir; bugün sabret ki yarın
gülesin.</i>

**21. Çeşnigîr ve Sâkîdâr'ı Zindâna Gönderdiğidir [Aşçıbaşı ile Mezeci-
nin Kral Tarafından Zindana Atılması]³⁸**

1244. [S1-40b]

Ahmedî söyle bize hâldaşları
Yûsuf ile habs olan yoldaşları

*Ey Ahmedî, dostlarını Yûsuf
ile zindanda beraber kalan
yoldaşlarını bize anlat!*

1245. Sâkî ile Çeşnigîr ol hânları
Nice habse koydı ol sultânları

*Sâkî ve Çeşnigîr olan o kiş-
ler, sultanları tarafından na-
sıl zindana atıldı?*

1246. Ne sebebden girdiler zindâna di
Kıl beyân anı bize rindâna di

*Zindana düşmelerinin se-
bebi neydi? Bunu açıkça
söyle anlat bize.*

1247. Şâh-ı Mısır ile Urum sultânınuñ
Var imiş bu'zı mukaddem anlaruñ

*Mısır sultanı ile Rum hüküm-
darı, eskiden beri birbirine
düşmandı.*

1248. Şâh-ı Rûm aydur bir âdem gönderem
Hîle ile Şâh-ı Mısır'ı öldürem

*Rum sultanı düşündü ve dedi
ki: "Bir adam yollayıp hi-
leyle Mısır şahını öldürte-
yim.*

1249. [S2-41b]

Öldürüp anı diyârın alayım
Ol diyâr-ı Mısır'a mâlik olayım

*Onu öldürüp ülkesini ala-
yım; Mısır diyarına sahip
olayım.*

1250. Virdi bir 'ayyârına agu zeher
Virdi hem vâfirce akçe sîm ü zer

*Bir casusa öldürücü bir ze-
hir verdi, ona bolca altın ve
gümüş ihsan etti.*

1251. Al didi git bunı Mısır'ıñ yolına
Vir Mısır sultânınuñ bir kulına

*"Al, bunu Mısır'a götür, sul-
tanın hizmetinde olan birine
ver," dedi.*

³⁸ S1-40b, S2-41a, Kadioğlu (2005) s. 95, Yapıcı (2006) s. 196, Kadioğlu (2017) s. 111. *Sâkîdâr ile Çeşnigîr Zindâna Girmesidir Ö*

1252. Çeşnigîr ola veyâ sâkîsi ol
Bu ikiden birini tenhâca bul
Saray aşçısı ya da sakisini bul, bunlardan birini gizlice ayarla.
1253. Vir bu vâfir altını gizlü aña
Söyle bu zehri yidür sultânûña
Bu altınları gizlice ona ver ve zehri sultana içirmesini söyle.
1254. Zabt ide Şâh'um Mısır diyârını
Saña virmiş hükmünûñ fermânını
Ve de ki: "Benim hükümdarım Mısır ülkesini alacak, hükmün fermanı budur.
1255. Dest hattımı dahı virem saña
İ'timâdı eylesün virgil aña
El yazımla yazdığım fermanı da sana veriyim ama güvenini kazanmadan ona bu fermanı verme.
1256. Aldı 'ayyâr anları çün tutdı yol
Vardı Mısır'ûñ şehrine irişdi ol
Casus verileni aldı, yola koyuldu; Mısır ülkesine ulaştı, şehre vardı.
1257. Girdi bir eve görür bir 'avratı
Hüzn içinde yas ider aglar katı
Bir eve girdi ve bir kadın gördü; keder içinde ağlıyor, yas tutuyordu.
1258. Didi ne aglarsın ey hâtûn kişi
Yüzüñe yer eylemiş gözün yaşı
"Söyle ey kadın, neden ağlıyorsun? Gözyaşların yüzüne iz bırakmış," dedi.
1259. [S1-41a]
Didi zevcüm öldi hüznüm mevtine
Şâh alupdur mâl u mülkin zabtına
Kadın dedi: "Eşim öldü, Şah da kocamdan kalan malı, mülkü zorla elimden aldı, hüznüm bundandır.
1260. Kalmadı andan bir evlâdum benüm
Ol sebebdendür bu feryâdum benüm
Geride ondan bir evladım bile kalmadı, bu yüzden feryat edip ağlıyorum.

1261. Ol didi Şâh'ıñ katı gaddâr imiş
Zulm idici halka sitemkâr imiş
Adam dedi: "Bu şah çok zalim biriymiş, halka zulmeder, herkese eziyet edermiş."
1262. Bir işim vardur sen anı eyleseñ
Yâhud anuñ tedbîrini söyleseñ
Seninle bir işim var, eğer yapabilirsen ya da bana bir çözüm gösterebilirsen
1263. Hep umûruñ cümlesini göreyim
Mâl u mülküñ saña cümle vireyim
Bütün işlerini ben yaparım, kaybettiğin mal ve mülkün hepsini sana geri veririm.
1264. [S2-42a]
Sen bu Şâh'ıñ Sâkî'sin bilür misin
Yâhu Çeşnigîr'ini tanur mısın
Sen bu şahın Sakisini tanır mısın? Ya da onun aşçısını bilir misin?
1265. Anlara bildür beni olam selâk
Ben virem tâ birine zehr-i helâk
Onlarla beni görüştür, bağlantı kurup öldürücü zehir birine vereyim.
1266. Şâh'a yidürsin anı kurtulasız
Zulm-ı kahrından halâsı bulasız
Şaha bu zehri içirsin de ondan kurtulun, onun katı zulmünden kurtuluşa eresiniz.
1267. Hâtun aytdı anları tanımazam
Var ara bul anları ben bilmezem
Kadın dedi: "Ben onları tanımam, git kendin ara, ben kimseyi bilmem."
1268. Bir emîrâne libâsa girdi ol
Varuban Sâkî'sin tenhâ buldı ol
Adam bir görevli kıyafetine büründü, gidip sakisini yalnız başına buldu.
1269. Sâkî'ye altını teklîf eyledi
Ol hıyânet sözlerini söyledi
Ona elindeki altınları teklif etti, yapacağı ihaneti ona anlattı.
1270. Sâkî aytdı ben hıyânet bilmezem
Ben efendime ihânet kılmazam
Saki dedi: "Ben hain değilim, efendime ihanet edemem."

1271. Ni‘metin yiyüp keremin görürem *Onun ekmeğini yiyor, iyiliğini görüyorum, hainlik edersem başıma bela alırım.*
 Hâ’in olursam belâmı buluram
1272. Sen bu akvâli baña dime kişi *Bana böyle şeyler söyleme*
 Yoksa meydân içre bulursın başı *yoksa kelleni meydanda bulursun,” dedi.*
1273. Gördi sâdık anı ‘ayyâr ol zamân *Onun sadık biri olduğunu*
 Başladı ol sözleri ide nihân *görünce, casus hemen sözlerini değiştirdi.*
1274. Didi ey sâdık kişi merd âferîn *Ona “Ey mert ve doğru insan, aferin, senin hain olmadığımı anladım,” dedi.*
 Ben seni buldum hıyânetden emîn
1275. Tab‘-ı pâküñ varmadı hâ’in işe *Senin temiz yüreğin bu kötülüğü kabul etmedi; belli ki*
 Sütün aslın pâk imiş neslin pişe *senin soyun sopun da tertemiz.*
1276. Ben bunu saña latîfe eyledüm *Bu teklifi seni sınamak için*
 İmtihân için saña böyle didüm *yaptım, sana şaka olsun diye bunları söyledim.*
1277. [S1-41b]
 Âferîn gördüm seni sâdık kişi *Aferin, seni sadık bir kişi*
 Görmedin efendüñe kemlik işi *olarak gördüm, efendine asla kötülük yapmadın.*
1278. Geldi andan çeşnigîrûñ yanına *Sonra çeşnicinin yanına*
 Gör ne şekerler ezer dîmâgına *gitti, bak, onun dimağına nasıl şekerler ezdi! [Ona güzel sözler söyledi]*
1279. [S2-42b]
 Didi remmâlem saña reml etmişem *Ben remmalım (falcı), senin*
 Ahterinde tâli‘in yoklamışam *falına baktım, yıldızında talihini araştırdım.*

1280.	Ben Urum sultânınuñ remmâliyam
Şâh-ı Rûm'uñ derdinuñ dermânıyam	<i>Ben Urum Sultânı'nın falcısı-
yım, onun derdine derma-
nım.</i>
1281.	'Adl-i insâfı ziyâde eyler ol
Mısır'a mâlik olduğunu diler ol	<i>Onun adelet ve insafı ziyade-
dir, Mısır'a sultan olmayı di-
lemektedir.</i>
1282.	Mısır'a mâlik oluram gör söyledi
Baña tedbîrini anuñ bul didi	<i>"Mısır'a sahip olacağım,
göreceksin, bana bu işin ted-
birini araştıır," dedi.</i>
1283.	Remle zâr atdurdı Şâh'um orada
Mısır'a fâtihi seni buldum burada	<i>Şahım bana zar attırıp fal
açtırdı orada, Mısır fatihi
sen çıktın karşıma burada.</i>
1284.	Sende devletden nişâne bulmuşam
Anı bildürmeye saña gelmişem	<i>Sende devletin izini gördüm,
bunu sana bildirmeye gel-
dim.</i>
1285.	Feth iden sensin bu Mısır-ı kâhiri
Hâkimi sen olacaksın âhiri	<i>Mısır'ı fethedecek olan sen-
sin, sonunda onun hakimi
sen olacaksın.</i>
1286.	Çeşnigîr aldanur anuñ sözüne
Ol kazâ ipin tolar bogazına	<i>Çeşnici o casusun sözüne
kandı ve kaza ipini kendi
boynuna doladı.</i>
1287.	Ol didi söyle bunuñ tedbîrini
İdelüm anı bulalum yirini	<i>Çeşnici dedi: "Bunun tedbi-
rini söyle, görevi yerine geti-
relim"</i>
1288.	Ol didi tedbîri budur kılasın
Agu virem Şâh'uña yidüresin	<i>Casus dedi: "Tedbir budur,
sana öldürücü zehir verece-
ğim, onu şahına içireceke-
sin."</i>
1289.	Şâh-ı Rûm'uñ hattını getürmişem
İ'timâd için saña yetürmişem	<i>Rum ülkesi padişahının fer-
manı yanımdadır; bana</i>

- güvenmen için onu sana getirdim.
1290. Mısır'ı tevcih eyledi anda saña
Var didi ilet bu hattumı aña
- Şahımız "Mısır'ın yönetimini ona verdim, git, bu mektubu ona ulaştır." dedi.
1291. [S1-42a]
Zehr ile altını alup söyledi
Kanı Şâh'ın hattı vir baña didi
- Çeşnici zehir ile altını aldıktan sonra "Şahın mektubu nerde? Onu hemen bana ver," dedi.
1292. Hatt-ı Şâh'ı virdi 'ayyâr eline
Vardı andan ol karınuñ yanına
- Şahın mektubunu çeşniciye verdi, sonra o kadının yanına gitti.
1293. Zehri virdüm ki haberdâr olasın
Ol seni aglatdı âhir gülesin
- "Zehri verdim, haberin olsun; o şah seni üzdü, sonunda güleceksin," dedi.
1294. Zehri virdüm diyü karıya didi
Kankısına virdüğün söylemedi
- Casus kadına zehri verdiğini söyledi ama hangisine verdiğini demedi.
1295. [S2-43a]
Şâh-ı Rûm'a vardı 'ayyâr ol zamân
İrüp aña eyledi hâli beyân
- Casus geri dönüp Rum padişahına vardı ve durumu ona izah etti.
1296. Aytdı Şâh'ım Çeşnigîr'e virmişem
Hîle ile anı inandurmışam
- "Ey Şah'im, hîleyle onu kandırıp zehiri Çeşnici'ye verdim," dedi.
1297. Virdi vâfir altun aña Rûmî Şâh
Didi kılduñ Mısır'a beni pâdişâh
- Rum padişahı ona bol bol altın verdi ve "Beni Mısır'ın padişahı yaptın" dedi.
- 1298.

Gözedür ol Şâh-ı Mısırî olmaga
Hîle ile Mısır'a sultân olmaga	Şimdi hileyle Mısır'a sultan
olmayı beklemektedir.
1299. Bir işi kim Hak Te'âlâ dilemez
Halk-ı 'âlem ider olsa kılamaz	Fakat Allah bir şeyi dile-
mezse bütün dünya bir araya
gelse yapamaz.
1300. Düzdüğünü halk-ı 'âlem bozamaz
Bozduğunu halk-ı 'âlem düzemez	Allah'ın kurduğu düzeni in-
sanlar bozamaz; Onun boz-
duğunu da kimse düzeltemez.
1301. Vardı ol 'avrat Mısır sultânına
'Arz-ı hâl itdi anuñ dîvânına	O kadın, Mısır Sultani'na
gitti ve divanda derdini sul-
tana arz etti.
1302. Eylik için Şâh-ı Mısır'a söyledi
Mâl u mülkin aña ihsân eyledi	İyilik olsun diye Mısır
Şahı'na söyledi; mal-mülk
istemediğini ona söyledi.
1303. Şâh'ıma gizlü sözüm var diyeyim
Ol işe seni haberdâr eyleyim	"Şahım, sana gizli bir sözüm
var, diyeyim. Bu işten seni
haberdar edeyim.
1304. Vâkıf olursañ saña irmez ezâ
Dinlemezseñ saña irüşür kazâ	Eğer dinlersen, sana zarar
gelmez ama dinlemezsen ba-
şına büyük bela gelecek."
1305. Aldı tenhâ 'avratı söyletdi Şâh
Vasf-ı hâle anda vâkıf oldu Şâh	Mısır Padişahı, kadını ko-
nuşturdu, yalnızca onu din-
ledi ve olan biteni öğrendi.
1306. Hâtun ile meşverete girdiler
Kankısında dur zehir bilmediler	Kadınla birlikte meseleyi
tartıştılar ama zehrin kimde
olduğunu bilemediler.
1307. Her ikisin bend-i zindân eyleyin
İrmesin kazâ 'ilâcın arayın	Kadın dedi: "Her ikisini de
zindana atın, başınıza bela
gelmeden tedbirini alın."
1308. [S1-42b]	

- Ol Melik hâtûna zevci mâlını
Virdi mesrûr itdi anuñ cânını
O Melik kadına kocasından kalan malı geri verdi ve onun gönlünü mesrur etti.
1309. Ol dahı maksûdına irdi hemîn
Geldi eve gussadan oldu emîn
Kadın da muradına ermiş oldu ve sıkıntıdan kurtulup sevinçle evine döndü.
1310. [S2-43b]
Sâkî ile Çeşnigîr'i ol zamân
Gönderür zindâna anları hemân
Mısır Şahı Saki ve Çeşnici'yi hemen zindana attırdı.
1311. Girdiler anlar Mısır zindânına
İrdiler anlar da Yûsuf yanına
Onlar da Mısır zindanına girdi ve Yûsuf'un yanına vardılar.
1312. **Fahr-i 'âlem server-i her dü-cihân**
Vir salâtı ol Habîb'e bul emân
Sen de her iki âlemin reisi, âlemin övünç kaynağı olan Hz. Muhammed'e (sav) salavat getir ve kurtuluşa erenlerden ol.
- 22. Sâkîdâr Halâs Çeşnigîr[in] Salb Olduğudur [Sucunun Kurtulup Aşçıbaşının Asılması]³⁹**
1313. Yûsuf' uñ ta'bir işi oldu 'ayân
Söylenür halkuñ içinde râyegân
Yûsuf rüya tabircisi olarak tanınunca halkın içinde çokça söylenmeye başladı.
1314. Kim göreydi vâkı'a gündüz gice
Ol kılur ta'bir olurdu eylece
Gece gündüz farketmez kim rüya görse o tabir eder ve olay öyle gerçekleşirdi.
1315. Çeşnigîr Sâkî'ye aytdı yâ ahî
Bir yalan rü'yâ düzelüm biz dahı
Çeşnici sakiye dedi: "Ey kardeş, biz de bir yalan rüya uyduralım.

³⁹ S1-42b, S2-43b, Kadioğlu (2005) s. 101, Yapıcı (2006) s. 205, Kadioğlu (2017) s. 116

1316. Yûsuf'a rü'yâ diyü söyleyelüm *Yûsuf'a gerçek rüya diyerek
Ta'bîr itsün tecrîbe eyleyelüm anlatalım, o da yorumlasın,
deneyelim bakalım.*
1317. Sâkî didi düşde gördüm bu gice *Sakî dedi: "Bu gece rü-
Ben sıkaram yaş üzüm ta'bîr nice yamda taze üzüm sıkığımı
gördüm, ne anlama gelir?"*
1318. Yûsuf aytdı hizmetüne varasın *Yûsuf dedi: "Yine hizmetine
Yine Şâh'ın kurbetini bulasın döneceksin ve kralın ya-
nında yerini alacaksın."*
1319. Çeşnigîr aytdı ki geldi düşüme *Aşçı dedi: "Ben de bir rüya
Bir tabak etmek alubam başuma gördüm, başımda bir tabak
ekmek taşıyordum.*
1320. Etmege kuşlar konup anı yiyer Böyle *Başımdaki ekmeğe kuşlar
gördüm vâkı'amda vir haber konup onu yemeye başladı.
Böyle bir rüya gördüm, bana
anlamını bildir."*
1321. [S1-43a] *Yûsuf o rüyayı hemen tabir
Ta'bîr etmez Yûsuf anı ol zamân etmedi, tabiri fena olduğu
Söylemez epsem turur bilür yaman için söylemeyip sustu.*
1322. Dir fenâdur ta'bîrini söylesem *O dedi ki: "Bu fena bir rüya-
Hâtıruñ mahzûn olur anı disem dır, tabirini söylesem üzü-
lürsün, kalbin kırılır."*
1323. Yûsuf aydur ta'bîr etdürme buni *Yûsuf dedi: "Bunu tabir et-
Hüznün artar söylesem ta'bîrini tirme, söylersem hüznün
daha da artar."*
1324. Andı virdi Yûsuf'a ki söylesin *Ancak aşçı ısrar edip iyi
Eyyü yavuz anı i'lâm eylesin veya kötü tabiri söylemesi
için Yûsuf'a söz verdi.*
- 1325.

- Andı virdüñ dir Yûsuf ta‘bîr idem Yûsuf dedi: “Madem söz ver-
Hâtıruñ mahzûn olur ammâ n’idem din, rüyayı tabir edeyim an-
câk çok üzülsün, bilmiş
ol!”
1326. [S2-44a]
Pâdişâh’uñ hâyin olduğın bile Kral senin hâin olduğunu
‘İbret için ol seni salb eyleye anlayacak, ibret olsun diye
seni astırarak.
1327. Kuşlar inüp üstüne başuñ dide Kuşlar gelip başına kona-
Beynüñi yiyüp seni berbâd ide cak, diderek beynini yiyecek
ve seni perişan edecek.
1328. Ol didi rü’yâda böyle görmedüm Aşçı dedi: “Böyle bir rüya
Bir yalan efsâne düzüp söyledüm görmedim, bir yalan hikâye
uydurup söyledim.”
1329. Yûsuf aytdı toğrı olsun yâ yalan Yûsuf dedi: “Doğru ya da
Ta‘bîr oldı görmeli olduñ ziyân yalan olsun farketmez, tabir
yapıldı, artık zarar görecek-
sin.”
1330. Her fenâ rü’yâyı halka söyleme Kötü rüyaları herkese an-
Eyyü rü’yâ olsa a‘dâya dime latma, rüyayı iyi olsa düşma-
nına söyleme.
1331. Ol Melik Reyyân a(y)dur varuñ bu- Melik Reyyân emretti: “He-
gün men gidin ve onların evlerini
Anlaruñ meskenlerin arañ bugün araştırın.”
1332. Sâkîdâr’uñ meskenini ol zamân Sakinin evini aradılar ama
Aradılar yok ‘alâmetden nişân hiçbir suç izi bulamadılar.
1333. Çeşnigîr’uñ hânesin aradılar Aşçının evini araştırdıkla-
Zehr ile ol hatt-ı Şâh’ı buldılar rında, öldürücü zehri ve
Rum şahının elyazısı ferma-
nını buldular.

1334. Sâkîdâr'ın sıdkı oldu âşikâr
Çeşnigîr'ün oldu işi teng ü dâr
Böylece sakinin masumiyeti, aşçının da hainliği ortaya çıktı.
1335. Ol Melik dir Sâkîdârım getirün
Çeşnigîr hâyini ber-dâr itdürün
Melik emretti: "Sakimi bana getirin, hâin aşçıyı astırın!"
1336. Geldiler çıkaralar anları çün
Birine yas oldu Sâkî'ye düğün
Onları çıkarmak için geldiler, birine yas, birine düğün oldu.
1337. Emr ile zindân-ı Mısır'a geldiler
Çeşnigîri götürüp salb itdiler
Emri alıp Mısır zindanına vardılar, saki özgür kaldı, aşçıyı götürüp astılar.
1338. Kaldı maslûben nice gün subh u şâm
Yidi kuşlar beynini anuñ tamâm
Bedeni günlerce asılı kaldı, onun beynini kuşlar tamamen yedi.
1339. Hâ'in olan olur encâmı zelîl
Sâdıkun sıdkı çeküp ider halîl
Hâin olan sonunda rezil olur. Sadık olan doğruluğun karşılığını görüp halil olur.
1340. Sâkî ıtlâk oldu varmak diledi
Sâkî'ye ol demde Yûsuf söyledi
Saki özgür kalınca gitmek istedi, Yûsuf ona şöyle dedi:
1341. Şâh'a varup hâlûmi söyleyesin
Cürmi yok ıtlâk idüñüz diyesin
"Krala gidip halimi ona arz et, Yûsuf suçsuzdur, onu serbest bırakın," demeyi unutma!
1342. [S1-43b]
Yûsuf'a Hâtîf'den irdi bir hitâb
Kimden istersin meded geldi 'itâb
Yûsuf'a gaybdan bir uyarı sesi geldi: "Kimden yardım istiyorsun?"
1343. Sâkî midür seni zindâna koyan
Eyleme gaflet eyâ Yûsuf uyan
"Seni zindana koyan saki midir? Ey Yûsuf, gaflet etme, uyan ve aklını kullan!"

1344. İtdi istigfârı Yûsuf ol zamân *O anda Yûsuf tövbe istiğfar etti, “Ey Rabbim, dilimin hatasından aman!” dedi.*
Didi yâ Rabbî dilümden el-amân
1345. Ahmedî olmaz bu dil ‘akluña râm *Ey Ahmedî, “Bu dil akla boyun eğmez, daima canı ve bedeni yakar.”*
Cân u teni yanduran oldur müdâm
1346. [S2-44b]
Sâkî varup ‘işret-i zevkî bulur *Saki özgür kalınca gidip eğlenceye daldı, Yûsuf’un halini dimez unudur*
Yûsuf’uñ hâlini dimez unudur *Saki krala anlatmayı unuttu.*
1347. Ol gerek ki yeddi yıl mahbûs ola *Yûsuf’un yedi yıl hapis kalması gerekiyordu ki Allah’ın takdiri yerini bulsun.*
Takdîr-i Rabbânî hem yirin bula
- 23. Yûsuf ‘Aleyhi’s-Selâm Zindanda Kalsın Diyu Melik Fermân Etti-gidür [Melik Reyyân’ın “Yûsuf Zindanda Kalsın!” Diye Ferman Buryurması]⁴⁰**
1348. Dir Melik Yûsuf görünmez nirdedür *Melik sordu: “Yûsuf görünmüyor, nerededir?” Dediler: “Züleyhâ Hanım cezalandırdı, zindandadır.”*
Didiler hânım kodı zindândadur
1349. Yazdı fermânı anuñçün yolladı *“Çıkmasın, ömür boyu hapis yatsın,” diye onun için ferman yazdı ve Mısır hapishanesine yolladı.*
Çıkmasın anda ebed tursun didi
1350. Ol Züleyhâ Hânım işitdi bunı *Züleyhâ hanım bunu işitince başına kıyametler koptu.*
Başına kopdı kıyâmetler günü
1351. Didi hasret oldum ol dildâruma *O sevgilime hasret kaldım, bir kez olsun meramıma ermedim.*
Yetmedüm bir kerre kasd u kâruma

⁴⁰ S1-43b, S2-44b, Kadioğlu (2005) s. 103, Yapıcı (2006) s. 210, Kadioğlu (2017) s. 119

1352. Günde biñ kerre görürdüm yüzini *Eskiden günde bin defa yü-*
İşidürdüm kand u şekker sözünü *zünü görür, tatlı sözünü işi-*
tirdim.
1353. [S1-44a]
Kâni‘ olmazdı bu gönlüm bî-karâr *Bu karasız gönlüm yetin-*
Ben nice olsam gerekdür intizâr *mezdi, şimdi onsuz ne yapar-*
rım, onu nasıl beklerim?
1354. Kadrini ol demlerüñ ben bilmedüm *O zamanların kıymetini hiç*
Ben niçün bu işde gaflet eyledüm *bilmedim. Bu işte ben neden*
gaflet ettim.
1355. ‘Aklına ta‘zîri kıldı ol kibâr *Züleyhâ kendi aklına kızdı ve*
Didi itdün firkat ile beni zâr *dedi: “Beni ayrılık acısına*
sen düşürdün.
1356. ‘Avratuñ sözine uydurduñ seni *Kadınların sözüne uydun,*
Firkatüñ odına yandurduñ beni *beni ayrılık ateşiyle yakıp*
kavurdun.
1357. Nâkıs-ı ‘akla uyuban yârüñi *Noksan akla uyup yârini,*
Viresin zindâna ol didâruñi *sevgili Yûsuf’u zindana at-*
tın.
1358. Olmısın Mecnûn uyarsın her yaña *Sen divane olmuşsun, her*
Var dahı ansız gerekmezsin baña *yana uyarsın. Başımdan git,*
daha bana lazım değilsin.
1359. Zindânuñ yanında bir bâğçe satun *Züleyhâ hanım, zindanın ya-*
Sâhibinden aldı ol Zelha Hâtun *nındaki bahçeyi sahibinden*
satın aldı.
1360. Mesken itdi ol bâğı dâyim varur *O bahçeyi kendine mesken*
Ol dîvâr-ı zindâna bakup turur *etti, daima oraya gider, zin-*
danın duvarlarına bakıp du-
1361. [S2-45a]

- Geşt iderdi bâg içinde kend'özi Kendisi bahçede gezerdi
Leyki zindân-hânede göñli gözi lâkin aklı fikri zindandaydı.
1362. Yıkılaydı âh bu zindân-hâne dir “Keşke bu hapihane yıkıl-
Perde olmuşdur n'idem cânâna dir saydı, duvarları yârime
perde oluyor,” der, âh çe-
kerdi.
1363. Ol Melik virdi baña bu acıyı “Melik Reyyân bu acıyı bana
Çagıruñ baña dir ol Zindancı'yı çektiriyor, zindancıyı bana
çağırın,” dedi.
1364. Geldi Zindancı Züleyhâ yanına Zindancı Züleyhâ'nın ya-
Yir öper turur anuñ dîvânına nına geldi, el etek öpüp hu-
zurunda bekledi.
1365. Âfitâbum dir n'içün aldı Melik Züleyhâ dedi: “Melik benim
Zulmet-i çâha beni saldı Melik güneşimi niçin elimden aldı,
niçin beni karanlık kuyuya
saldı.
1366. Ol benüm mahbûbumı dûr eyledi O, sevgilimi benden uzaklaş-
Firkatiyle beni mehcûr eyledi tırdı, onun ayrılık acısı yüre-
ğimi dağladı.
1367. Yûsuf'um şimdi 'aceb ne işdedür Yûsuf'um acaba şimdi ne ya-
Göñli gam içre nice teşvîşdedür pıyor, nasıldır? Gönlü gamlı
mıdır?
1368. Söyleme aña Melik kahr eyledi “Melik sana öfkелendi,
Çıkmasın Yûsuf ebed tursın didi ‘Yûsuf ömür boyu orada kal-
sın, hiç çıkmasın’ dediğini”
ona söyleme.
1369. [S1-44b]
Sen sakın aña bu sözi söyleme Sakın ona böyle deme, böyle
Sen bunuñla anı gamgîn eyleme deyip de onu daha da üzme!
- 1370.

- Gam yimesin söyle ol cânım canı *Ona, kendisini canımdan çok sevdiğimi, üzülmemesini, oradan elbet bir gün çıkacağını söyle.*
- Bir nice günde çıkarurlar anı
1371. Yâ yiğit sen eyyü hizmet kıl aña *Ey zindancı! Sen ona iyi bak, Yûsuf sana emanettir.*
- Ol Yûsuf benden emânetdür saña
1372. Sen baña her hâlini anuñ digil *Onun her hâlini bana anlat, hapse girdiği için kederli mi? Söyle.*
- Habs için hüznü görür mi söylegil
1373. Ol didi kim gice gündüz aglar ol *Zindancı dedi ki: "Yûsuf gece gündüz durmadan ağlıyor, onun hüznü bizlerin de kalbini yakıyor."*
- Bizlerüñ kalbini dahı taglar ol
1374. Baña göndersin gamı gam-h'âriyam *Züleyhâ dedi: "Tasasını bana göndersin, iki dünyada sonsuz dostu benim, onun yerine ben gam çekerim."*
- Her dü-âlem yâr-ı mihnetkâriyam
1375. Didi niçün hiç kapuya gelmez ol *Ve ekledi: "Neden hiç dışarı çıkmıyor? Etrafı hiç seyretmez mi?"*
- Âleme bakup temâşâ kılmaz ol
1376. Gösterür zindâna hüsn-i bedrini *Güzelliğini zindana gösteriyor, öyle büyük bir nimetin kıymetini zindan ne bilsin?*
- Ol ne bilsin eyle ni'met kadrini
1377. Bâg-ı hüsnin gayra ihsân eylemiş *Sevgilisi Züleyhâ'dan esirgeyip bahçesindeki bütün güzelliği başkalarına ikram etmiş.*
- Ol Züleyhâ yâra pinhân eylemiş
1378. Ben anuñcün 'âşık-ı zâr olmuşam *Ben onun için ağlayan divane bir âşıkım, kendimi onun aşkının zincirine bağladım.*
- Zencîr-i 'ışka giriftâr olmuşam

1379. [S2-45b]
Var aña söyle benüm yârımdür ol
Gamlı gönlüm yâr-ı dildârımdur ol
Git ve ona söyle: “O benim sevgilim, gamlı gönlümün tek yâridir.”
1380. Ansız olmasın baña her dü-cihân
Ansız olmasın baña cism ile cân
O olmadan bana her iki dünya da haramdır. O olmadan bedenim ve ruhum eksiktir.
1381. Söyle baña söylesin bâri n’idem
Yüzini görmem sadâsın işidem
Söyle ona, en azından ne yapmam gerektiğini desin; yüzünü göremesem de sesini duyayım.
1382. Vardı Zindancı didi Yûsuf saña
Hânım aydur söylesin bâri baña
Zindancı gitti ve Yûsuf’a şunları dedi: “Züleyhâ diyor ki;
1383. Böyle oldu hâl-i kârımız n’idem
Tez çıkar gamlanmasın nûr-ı dîdem
Hâlimiz budur, ne yapalım? Gözümün nuru gamlanmasın, inşallah oradan hemen çıkar.”
1384. Ol saña ‘arz eyledi ahvâlini
Yoluña kılmış fedâ ol cânını
O sana durumunu arz etti, senin için canını feda ettiğini, söyledi.
1385. Gerçi bunda seni iskân eylemiş
Kendine dünyâyı zindân eylemiş
Gerçi seni zindana attırmış ama kendine de dünyayı zindan etmiş.
1386. [S1-45a]
Didi ol cânum baña lutf eylesin
Hiç degil bir kez benümle söylesin
Sevgilim bana lütfetsin, hiç olmazsa bir kez benimle konuşsun.
1387. Yûsuf aytdı ben aña ne söyleyim
Ol idüpdür bu işi ben n’eyleyim
Yûsuf dedi: “Ona ne söyleyeyim? Olanlar onun

- yüzünden oldu, ben ne yapabilirim?
1388. Ben ulü'l-emre itâ'at eyledüm
Taşra çıkmaga ferâgat eyledüm *Ben yöneticilere itaat ettim,
dışarı çıkmaktan vazgeçtim.*
1389. Ol baña zindânı mesken eyledi
Kendine gam-hâne iskân eyledi *O bana zindanı mesken etti,
kendine ise bir gam evi yaptı.*
1390. Var sen aña söylegil benden yegân
Görmez ol dahı beni nice zamân *Git, ona benden tek söz
söyle;
uzun zaman, göremeyecek."*
1391. Geldi Zindancı Züleyhâ yanına
'Arz ider bu sözleri dîvânına *Zindancı gidip Züleyhâ'nın
yanına vardı, bu sözleri ona
aktardı.*
1392. Âh idüp urdı eliyle başına
Kendini gark itdi gözi yaşına *Züleyhâ iç çekerek başına
vurdu, gözyaşlarına bo-
ğuldu.*
1393. Didi ben itdüm ne oldıysa aña
Yâ yigit togrı dimişdür ol saña *Ve dedi: "Ne olduysa hep-
sini ben yaptıp; ey yiğit,
Yûsuf sana doğru söylemiş.*
1394. Kendine zindânı ben dâm eyledüm
Adumı dünyâda bed-nâm eyledüm *Ben ona zindanı tuzak ettim;
böylece adımlı dünyada kö-
tüye çıkardım.*
1395. Nâkıs-ı 'akla uyup yañılmışam
Ben anuñ habsine bâ'is olmuşam *Aklı eksiklere uyup hata et-
tim, onun hapse girmesine
ben sebep oldum.*
1396. Hasret oldum ol rûh-ı revâna ben
Firkat ile oluram dîvâne ben *O güzel insanın hasretiyle
yanıyorum, onun yokluğu
beni deli ediyor."*
1397. Gündüzin varup bâga devrân ider
Yûsuf' uñ zindânına seyrân ider *Gündüzleri bahçeye gider,
dolaşırdı. Yûsuf'un zinda-
nını seyreder dururdu.*

1398. Gitdi bunuñ üzerine nice yıl *Böylece yıllar geçti, Züleyhâ*
Görmedi ol Yûsuf'ı oldı 'alîl *Yûsuf'u bir daha göremedi*
ve hastalandı.
1399. Ol firâk ile za'îf oldı katı *Ayrılık yüzünden iyice zayıf-*
Kalmadı varmaga bâğa tâkati *ladı, bahçeye gidecek gücü*
bile kalmadı.
1400. [S2-46a]
Köşkünüñ üstinde bir 'âlî binâ *Yûsuf'un zindanını görebil-*
Yapdurur tâ ola zindâna nümâ *mek için, köşkünün üstüne*
yüksek bir kule yaptırdı.
1401. [S1-45b]
Göz diküp zindâna ol dâ'im bakar *Züleyhâ gözünü dike hep*
Firkat odıyla yüregini yakar *zindana bakardı; ayrılık ate-*
şiyle yüreğini yakardı.
1402. Gönderür hem günde aña altun ol *Ne isterse alsın, onun gönlü*
Her ne ister gönli alsın satun ol *hoş olsun diye her gün*
Yûsuf'a altın gönderirdi.
1403. Didi hasret oldum ol dildâra ben *Hep şöyle derdi: "O sevgi-*
Âh bulur mıyam bu derde çâre ben *liye hasret kaldım, acaba bu*
derde bir çare bulur mu-
1404. Gice gündüz aglar idi zâr zâr *Gece gündüz hıçkıra hıçkıra*
Gözlerinüñ yaşı olurdu puñar *aglar, gözyaşları pınar gibi*
çağlardı.
1405. 'Âşıkun âhı ider ma'sûka yol *Aşığın feryadı sevgiliye ula-*
Râhat olmaz 'âşıkun âhından ol *şır, o ah yüzünden sevgili de*
rahat edemez.
1406. Ol Yûsuf dahı meger râhat demi *Yûsuf da zindanda huzur bu-*
Zelha âhından görür zindân gamı *lamaz, Züleyhâ'nın ahı zin-*
damı ona dar ederdi.

**24. Hazret-i Ya‘kûb ‘Aleyhi’s-Selâm Yûsuf’ını Aramaga Âdem Gönder-
dügidür [Hz. Ya‘kûb’un (as) Yûsuf’u Aramak İçin Adam Gönder-
mesi]⁴¹**

1407. **Ahmedî dilden bırak mahbûbı sen** *Ahmedî, sevgiliyi (Yûsuf) an-
maktan vazgeç. Sen, üzüñ-
tüsü çok olan Ya‘kûb’u an-
lat.*
Söyle hüznü çok olan Ya‘kûb’ı sen
1408. **Kandil-i hüzn içre olmuşdı fitil** *O, hüznün kandili içindeki fi-
til gibi yanmıştı. Ağlamaktan
gözleri zayıf düşmüştü.*
Ağlamakdan gözleri olmuş ‘alil
1409. **Yûsuf’um n’olduñ deyü aglardı ol** *“Yûsuf’uma ne oldu” diye
ağlardı o. Ayrılık acısıyla
gönlünü dağlardı o.*
Firkatiyle göñlini taglardı ol
1410. **Geldi Cebrâil didi bir gün aña** *Bir gün Cebrâil gelip ona
dedi ki: “Âlemlerin yaratı-
cısı sana selam etti.*
Hâlık-ı ‘âlem hitâb eyler saña
1411. **Dir nice bir aglayu Yûsuf diyer** *Oğlu Yûsuf için daha ne ka-
dar ağlayacak? Daha ne ka-
dar Yûsuf’un derdini çeke-
cek?*
Ol Nice bir Yûsuf’uñ gamın yiyer
1412. **Yûsuf’ı vird eylemişdür diline** *Yûsuf’u dilinden düşürmü-
yor. Onu çok anmakla geri
getirebilir mi?*
Çok diyince ol girer mi eline
1413. **Hem dahı ogulları da söyledi** *Kardeşleri de babalarına
şöyle dedi: “Yûsuf’un adıyla
kulaklarımız doldu.*
Yûsuf adıyla kulak toldı didi
1414. **Gel bu Yûsuf dimegi terk eyle sen** *Artık Yûsuf’un adını anmak-
tan vazgeç. Yoksa bizi bir
daha evde göremezsin.”*
Yoksa bizi dahı evde görme sen
- 1415.

⁴¹ S1-45b, S2-46a, Kadioğlu (2005) s. 107, Yapıcı (2006) s. 217, Kadioğlu (2017) s. 123

- Ol didi dahı dimezem adını
N'eyleyem bilmezsiz ogul dadını
1416. Ey benüm zâyî' olan yavrucugum
Kendine adına hasret oldugum
1417. [S1-46a] [S2-56b]
Varup anda bir yol üzre turdı ol
Anda bir ev yapduruban girdi ol
1418. Beytü'l-ahzân söyledi ol eve ad
Girüp aglardı iderdi Hakk'a dâd
1419. Anasız oglumı dir itürmişem
Haber almaga bu yola girmişem
1420. Firkat ile yâ ogul oldum yâdın
Bârî ilden işidem ogul adın
1421. Anı her kim göricek söyler idi
Yûsuf'ın atasıdur dirler idi
1422. Yûsuf adın işidüp inler idi
Bir haber alam diyü diñler idi
- Ya 'kûb şöyle cevap verdi:
"Ben artık onun adını an-
mam. Fakat evlat acısını bil-
meyenler bunu anlayamaz."*
- Ey benim kaybolan yavrum!
Adına bile hasret kaldığım
evladım!*
- Oraya varıp bir yol üzerinde
durdı. Orada bir ev yaptıra-
rak içine girdi.*
- O eve "Beytü'l-ahzân" adını
verdi. İçine girip ağlar ve Al-
lah'a hâlini arz ederdi.*
- Öksüz oğlumu kaybettim,
onun haberini almak için bu
yola çıktım," diyerek ağ-
lardı.*
- Ey oğul, bu ayrılık beni peri-
şan etti, durmadan seni an-
maktayım. Hiç olmazsa
başka birinden adını duya-
yım.*
- Beytü'l-ahzân'da onu gören
herkes şöyle derdi: "Bu,
kaybolan Yûsuf'un babası-
dır."*
- Ya 'kûb, Yûsuf'un adını işi-
tince inler "Belki ondan bir
haber alırım," diye dinlerdi.*

1423.	Anda ebnâ ü's-sebîl gelür gider
Almadı ol Yûsuf'ından bir haber	<i>Oradan yolcular gelir, geçerdi. Fakat o, Yûsuf'undan hiçbir haber alamadı.</i>
1424.	Bir kulu kim Hak Te'âlâ gizleye
Halk-ı 'âlem bulmaz anı izleye	<i>Allah Teâlâ bir kulunu gizlerse bütûn âlem onu arasa da bulamaz.</i>
25. Ahvâl-i Cemel-i Yûsuf 'Aleyhi's-Selâm: [Yûsuf'un (as) Devesinin Tuhaf Davranışları]⁴²		
1425.	Bir deve yavrusını Yûsuf civân
Almış anı saklar idi ol zamân	<i>Yûsuf, bir deve yavrusu alıp onu beslemiş, bu deveye gözü gibi bakıp onu büyüt-müştü.</i>
1426.	Ol küçük Yûsuf gideli başını
Egüp aglar töker gözi yaşını	<i>Küçük Yûsuf kaybolunca, deve yavrusu başını eğdi, ağlayarak gözyaşlarını dök-meye başladı.</i>
1427.	Hasret ile bagrını kan eylemiş
Yimez içmez teni vîrân eylemiş	<i>Hasretle bagrını dağladı. Yemek içmekten kesildi ve vücudu harap oldu.</i>
1428.	Bir 'Arab'a virdi ücret ol Resûl
Dir süvâr ol bu deveye yûri yol	<i>Ya'kûb Peygamber, bir be-deviye ücret vererek; "Bu deveye bin ve hemen yola ko-yul.</i>
1429.	Şâm'a Mısır'a var ara sâhibini
Kes kulagumdan bunun bu zârını	<i>Şâm ve Mısır'a git, onun sa-hibini ara. Bu devenin inil-tisi kulağımdan gitsin.</i>
1430.	Şâyet anuñ sâhibini bulasın
Yâ bilenlerden haberin alasın	<i>Belki onun sahibini bulur-sun. Ya da bilenlerden haber alırsın.</i>

⁴² S1-46a, S2-46b, Kadioğlu (2005) s. 109, Yapıcı (2006) s. 220, Kadioğlu (2017) s. 124

1431. Bu devenüñ intizârı hod beni
‘Âciz itdi yâ yigit al git bunı
*Bu devenin üzüntülü bekle-
yişi beni çok yordu. Ey yiğit,
onu al ve buradan uzaklaş-
tır.*
1432. [S2-47a]
Bir dahı işitmeyem bu zârını
Hâlık’ı virsin anuñ merâmını
*Onun ağlayışını bir daha
duymak istemiyorum. Allah
onun muradını versin.*
1433. Bir kasîde saña virem ey takî
Var anı şenlikler içre sen okı
*Sana bir kasîde vereceğim,
ey temiz kalpli kişi! Onu eğ-
lence yerlerinde yüksek sesle
oku.*
1434. [S1-46b]
Añlamaz ‘İbrî dilidür her enâm
Kavmümüz ancak bilür ider kelâm
*Herkes İbrânî dilini anla-
maz. Ancak bizim kavmimiz
bu dili bilir ve konuşur.*
1435. Mısır’a Şâm’a var okı her kim bilür
Yâ benüm oglumdur ol yâhud bilür
*Mısır ve Şâm’a git, bu
kasîdeyi oralarda oku. Onu
anlayan biri çıkarsa o ya be-
nim oğlumdur ya da oğlumu
taniyan biridir.*
1436. Bindi ol deveye A‘râbî gider
Varup ol Şâm illerin devrân ider
*Bedevî, deveye binerek yola
çıktı. Şâm ülkesinin şehirle-
rine varıp dolaştı.*
1437. Bulmadı anı veyâ anı bilür
Şâm ilin gezdi bu dem Mısır’a gelür
*Ancak Yûsuf’u ne bulabildi
ne de onu taniyan birine
rastladı. Böylece Şâm’ı gez-
dikten sonra Mısır’a yö-
neldi.*
1438. Ol gezerdi şenlik olan arada
Ol kasîdeyi okurdu orada
*O, şenlik olan yerlerde dola-
şır; Ya‘kûb Peygamber’in
verdiği kasîdeyi okurdu.*

1439.	Añlamaz gayrı velî okur hazîn
Agladur halkı sadâsıyla hemîn	<i>Herkes anlamasa da o, içli
bir şekilde okur, onun sesi
halkı ağlatırdı.</i>
1440.	Hûb avâzı var idi okurdı ol
Derdi olanları agladurdı ol	<i>Güzel bir sesi vardı ve içten
okurdu. Derdi olan herkes
onu dinleyince gözyaşı dö-
kerdi.</i>
1441.	Geldi ol A‘râbî zindân ucına
Deve çökdi bâb-ı zindân içine	<i>Bedevî, Mısır zindanının
önünden geçerken deve, zin-
dan kapısının önüne birden
çöktü.</i>
1442.	Aldı Yûsuf kokusun ister göre
Ol deve ister ki zindâna gire	<i>Yûsuf’un kokusunu alan
deve zindana girmek ve onu
görmek istedi.</i>
1443.	Ol ‘Arab itdi kasîdeye ‘amel
Gözlerinden akıdur yaşı cemel	<i>Bedevî, kasîdeyi okumaya
başlayınca devenin gözlerin-
den yaşlar süzülürdü.</i>

26. *Mefhûm-ı Kasîde [Kasîde'nin Sözleri]*⁴³

1444.	Ey irak yola gidenüm ey ogul
Pîr atasın unudanum ey ogul	<i>Kaybolup uzak yollara giden, ey oğlum! Yaşlı babasını unutan, ey oğlum!</i>
1445.	Yol bulup gelmege yok mı kudretüñ
Tâzece ırmış fidânum ey ogul	<i>Eve dönmek için gücün yok mu? Sen, yeni filizlenmiş fidanımsın, ey oğlum!</i>
1446.	Görmeseñ bir lahza turmazduñ beni
İztırârî terk idenüm ey ogul	<i>Beni bir an bile görmeden duramazdın. Şimdi ise neden beni terk ettin, ey oğlum!</i>
1447.	Firkatüñ odiyla vîrân olmuşam
Gel iriş yap hânedânum ey ogul	<i>Hasretinin ateşiyle harap oldum. Gel de evimizi yeniden şenlendir, ey oğlum!</i>

⁴³ S1-46b, S2-47a, Kadioğlu (2005) s. 110, Yapıcı (2006) s. 222, Kadioğlu (2017) s. 126

1448.	[S1-47a] [S2-47b]
Âteş-i hecrüñle mehcûr eyledüñ
Derdüme dermân idenüm ey ogul	<i>Sen, ayrılık ateşiyle beni perişan ettin. Sen benim derdime dermansın, ey oğlum!</i>
1449.	Firkatüñ hecriyle mehcûr olmuşam
Em kılan derdüme Lokmân'ım ogul	<i>Hasretinin acısıyla mahzun oldum. Derdime çare bulan Lokmân'ım, ey oğlum!</i>
1450.	Zâyi' olan yavrucagum nirdesin
Gel baña ey nev-civânum nirdesen	<i>Kaybolan yavrum, neredesin? Ey genç evladım, bana gel, neredesin?</i>
1451.	Her kime sordum seni bilmediler
Nirde olduğın haber virmediler	<i>Kime sordumsa kimse seni bilmedi. Nerede olduğunu bana söylemediler.</i>
1452.	Gel baña sen yâ haber gönder baña
Muntazır olmuş atañ ogul saña	<i>Bana gel ya da bir haber gönder. Baban seni bekliyor, ey oğul!</i>
1453.	Hazret-i Yûsuf ki bunu diñledi
Bildi anı dilleridür añladı	<i>Hazret-i Yûsuf okunan kasîdeyi dinledi, kendi dillerince olduğunu anladı.</i>
1454.	Bildi kendini arar işbu 'Arab
Atasına bir haber eyler taleb	<i>O, bu Arap'ın kendisini aradığını bildi. Babasından bir haber almak istedi.</i>
1455.	Ol devesini görüp bildi nihân
Leyki bilmezdi 'Arab'ı ol zamân	<i>Yûsuf, devesini görünce onu hemen tanıdı. Fakat o anda bedevinin kim olduğunu bilmiyordu.</i>
1456.	Ol 'Arab'a eyledi Yûsuf hitâb
Niredensin yâ 'Arab eyler cevâb	<i>Yûsuf, bedeviye seslendi ve: "Ey Arap, nerelisin bana cevap ver!" dedi.</i>
1457.		

- Ol didi Ken'ân ilinden oluram
Bir işe me'mûr olindum kıluram
Bedevî dedi: "Ben Ken'ân ülkesindenim, bir görev verildi, onu yerine getiriyorum."
1458. Yûsuf aytdı bir su'âlüm var saña
Yâ 'Arab anı bilürseñ di baña
Yûsuf dedi: "Sana bir soru soracağım, ey Arap, eğer biliyorsan bana söyle."
1459. Var idi Ken'ân ilinde bir ağaç
Dalları var idi on iki sirâc
Ken'ân ülkesinde bir ağaç vardı. Onun on iki dalı ışıktı.
1460. Ol daluñ biri egilmişdi 'aceb
Ol ağaç turur mı şimdi yâ 'Arab
O dallardan biri eğilmişti, acaba o ağaç şimdi hâlâ durur mu?"
1461. Ol 'Arab dir bu mu'ammâ didigün
Ol Nebî Ya'kûb durur söyledigün
Bedevî, "Bu muammanın anlamını biliyorum, söylediğin kişi, Ya'kûb peygamberdir."
1462. On iki oğlu var anuñ dalları
Biri gâ'ibdür gezerem illeri
Onun on iki oğlu vardı, onlar o ağacın dallarıydı. Biri kayboldu ve ben onu aramak için yollardayım.
1463. Ol egilen dalı gâ'ib oğlını
Ben araram me'mûr itmişdür beni
Eğilen dal, onun kayıp oğludur. Ben onu bulmak için görevlendirildim.
1464. Aña kâr itmişdür anuñ fırkati
İntizârından gidermiş râhatı
Ya'kûb, oğlunun hasretiyle perişan oldu. Onu beklemekten artık rahatını kaybetti.
1465. [S1-47b]
Sen eger bilürsin anı di baña
Sıhhat ahabârı götüreyüm aña
Bedevî dedi: "Eğer Yûsuf'u tanıyorsan bana söyle, babasına onun sağlık haberini vereyim."

1466. Ol didi ben bunda pinhân olmışam *Yûsuf dedi: "Ben burada hapsedildim. Yedi yıldır zindanda mahkumum."*
Yeddi yıldur bend-i zindân olmışam
1467. Dir 'Arab cürmüñ nedür olduñ sezâ *Bedevî dedi: "Suçun neydi ki bunca yıl cezaya çarptırıldın?"*
Bunca yıllar göresin zahmet cezâ
1468. Yûsuf aytdı 'ayb-ı halkı söyledüm *Yûsuf dedi: "Halkın ayıbını söyledim ve Allah'tan başkasından yardım diledim."*
Hak'dan özgeden i'ânet diledüm
1469. İhtiyâr itdüm bu kem ef'âli ben *Kötü işler yapmayı seçtim, bu yüzden bu hâle düştüm.*
Ol sebebdan görürem bu hâli ben
1470. Ol zamân Yûsuf münâcât eyledi *O zaman Yûsuf, Allah'a yalvardı ve ihtiyaçlarını ona arz etti.*
Hâlık'ma 'arz-ı hâcât eyledi
1471. Ehl-i zindânı kılupsın halka dûr *Zindandaki insanları halktan uzak tutmuşsun. Bari dışarıdaki haberleri onlara duyur.*
Taşra işin ehl-i zindâna tuyur
1472. Ol sebebdan ehl-i zindâna haber *Bu yüzden, zindandakilere haber herkesten önce ulaşır.*
Cümlesinden akdem anlara irer
1473. Yûsuf aytdı yâ 'Arab benden yaña *Yûsuf dedi: "Ey Arab kardeş! Benden sana bir hediye, bu altın bileziği al."*
Al bu altun bilezük olsun saña
1474. Ol Nebî'ye var du'â kılın o hâs *Ya 'kûb Peygamber'e git, duâ etsin de zindandakiler Allah tarafından kurtuluşa ersin."*
Ehl-i zindâna ire Hak'dan halâs
1475. Ol 'Arab dir 'ahdüm olsun ireyim *Bedevî dedi: "Sana söz veriyorum, bunu yapacağım."*
Hâneme girmezden evvel varayım

- Evime girmeden önce ona varacağım.*
1476. Vireyim evvel selâmuñ ben aña
Hem du‘â itdüreyim senden yaña
Önce ona selam vereyim, sonra senin için duâ etmesini isteyeyim.”
1477. Yûsuf’ı bilmezdi evvel ol ‘Arab
Şimdi dahı tanımaz oldur sebeb
O bedevi, Yûsuf’u daha önce hiç görmemişti, şimdi de onu tanımıyordu.
1478. Kendini Yûsuf dahı bildürmedi
Hakk’uñ emri olmaya şâyet didi
Yûsuf da kendisini ona tanıtmadı; belki Allah’ın izni olmadan bunu yapmamıştı.
1479. [S1-48a] [S2-48a]
Ol deve diñlerdi Yûsuf sözini
Zindân içinden ayırmaz gözünü
Yûsuf’un Devesi, onun konuşmalarını dinliyor ve zindanın içinden gözünü hiç ayırmıyordu.
1480. Ol kapudan içertüyi gözedür
Yaş akıdur boynını hâ uzadur
Kapıyı gözetiyor, durmadan boynunu uzatıyor ve gözyaşı döküyordu.
1481. Gitmek ister ol ‘Arab gitmez deve
Ol ‘Arab urur gidelüm dir eve
Arab gitmek istiyor ama deve hareket etmiyordu. “Hadi gidelim!” diyerek deveye vurdu.
1482. Yûsuf aytdı yâ ‘Arab urma anı
Hakkı kalur sende incitme cânı
Yûsuf dedi ki: “Ey Arab kardeş, ona vurma! Zarar verme, onun da bir canı var hakkı sende kalmasın.”
1483. Bu deve aglar n’içün anı digil
Ol ‘Arab dir bu deve benüm degil
Yûsuf, “Bu deve neden ağlıyor, ona sorsana?” dedi. Arab, “Bu deve benim değil..

1484. Ya'kûb'ün ol gâ'ib olan oglunuñ
Devesidür yavrucukdan bu anuñ
*Bu, Ya'kûb'un kaybolan oğ-
lunun devesidir, onu yavruy-
ken sahiplenmiş, onunla be-
raber büyümüştür.*
1485. Sâhibinden ayrılalı aglar ol
Firkat odıyla yüregın taglar ol
*Sahibinden ayrıldığı günden
beri ağlıyor, hasret ateşiyle
yanıyor.*
1486. Atası buña süvâr itdi beni
Var didi ara bunuñ sâhibini
*Babası beni görevlendirdi
bu deveye bindirdi ve bana
'Git, bunun sahibini bul!'
dedi.*
1487. Hem du'âyı itdi bula yârinı
Ol merâm olup kese bu zârını
*Ayrıca duâ etti, sahibiyle bu-
luşsun ve sonunda bu göz-
yaşları dinsin, dedi.*
1488. Mısır'ı Şâm'ı arayı gezdüm yirin
Bulmadum anı ya anuñ haberin
*Onu arayarak Mısır ve
Şâm'ı dolaştım ama ne onu
gördüm ne de ondan bir ha-
ber aldım.*
1489. Bunca kıldum bu işe ben dikkati
Bunda vardur Hâlık'ün bir hikmeti
*Bunca dikkate rağmen onu
bulamadım, bunda da Al-
lah'ın bir hikmeti vardır."*
1490. Hak Te'âlâ bir kulı kim gizleye
Mahlûkât-ı 'âlem anı izleye
*Allah bir kulunu gizlemek is-
terse, bütün mahlûkat onu
arasalar da bulamazlar.*
1491. Arayı varup bulamazlar anı
Rû-be-rû olsa tanımazlar anı
*Onu arayıp bulamadıkları
gibi onunla yüz yüze gelseler
bile tanımazlar.*
1492. Var aña sen eylesin du'â bize
Feth-i bâb ide Hudâ cümlemize
*Sen Ya'kûb'a git ve bizim
için duâ etsin de Allah bize
kurtuluş kapısını açsın.*
1493. [S2-48b]

	Hâl diliyle dir deve nedür bu hâl
Görmeyince gün yüzüñ gitmem
muhâl	Deve, adeta hâl diliyle şöyle
diyordu: “Gün yüzünü gör-
meden buradan gitmem
mümkün değil.
1494.	Misk ü ‘anber kokuñ aldum yâ perî
Bir kadem rencîde kıl görem seni	Ey melek yüzlü! Güzel ko-
kunu aldım; bir adım yakla-
da seni göreyim.”
1495.	Geldi Yûsuf kapuya dir yâ deve
Sırrı şây itme beni gör var eve	Yûsuf kapıya geldi ve dedi
ki: “Ey deve, sırrı açığa çı-
karma, beni gördün artık git,
evine geri dön.”
1496.	Atama varup bu hâli söyleme
Hüzni yeter anı gamgîn eyleme	Babama gidip de ona bu
hâlimi anlatma, zaten yete-
rince üzgündür, daha fazla
gam çekmesin.
1497.	[S1-48b]
Görelüm Hak’dan nice fermân ola
Bizlerüñ derdine ne dermân ola	Allah’tan nasıl bir emir ge-
lecek ve derdimize nasıl bir
çare bulunacak, görelim.
1498.	Her neyi itdüm izinsiz irmedüm
Ol sebebdendür merâmum bulma-
dum	Ben ondan izinsiz her ne
yaptıysam başarılı olama-
dım, bu yüzden muradıma
eremedim.
1499.	Yûsuf’ı gördi devesi ol zamân
İrdi maksûda yola oldu revân	Devesi Yûsuf’u gördüğü an o
da meramına ulaştı ve he-
men yola koyuldu.
1500.	Ol ‘Arab irişdi Ken‘ân iline
Gitdi evvel ol Nebî’nün yanına	O Arab, Ken‘ân diyarına
ulaştı ve önce Ya’kûb Pey-
gamber’in yanına gitti.
1501.	Didi gezdüm Mısır’ı Şâm’ı ser-te-ser
Görmedüm oğluñı almadum haber	Ona şöyle dedi: “Mısır ve
Şâm’ı baştan başa gezdim

- ama oğlunu göremedim ve
ondan bir haber alamadım.
1502. Ol Mısır zindânına itdüm hırâm
Anda bir mahbûs saña itdi selâm
Yolum düştü, Mısır zindânına uğradım. Orada bir mahkûm vardı, sana selam gönderdi.
1503. Ol kimesne eyledi senden recâ
Kılasın ıtlâkına anuñ du‘â
Serbest bırakılsın diye o kişi senden duâ bekliyor.
1504. Yeddi yıl turur o zindân içre ol
Pek niyâz itdi du‘âyı yâ Resûl
Ey Allah’ın elçisi! O yedi yıldır zindanda kalıyor ve çok yalvararak senden duâ etmeni istiyor.
1505. Ol didi kim nice idi ol kişi
Baña bildür nice tarzı revîşi
Ya‘kûb Peygamber sordu: “O kişi nasıl biriydi? Bana onun hâlini anlat.”
1506. Ol didi kim yüzün anuñ görmedüm
İşidüp savtını sohbet eyledüm
Bedevî şöyle cevap verdi: “Onun yüzünü hiç görmedim, sadece sesini duydum ve onunla sohbet ettim.”
1507. Aytdı yâ Rabbî o zindân ehline
Vir halâsı anlaruñ her birine
Bunun üzerine Ya‘kûb Peygamber duâ ederek şöyle dedi: “Ey Rabbim! Zindandaki herkese kurtuluş nasip et.”
1508. Çün du‘âsı oldu ol Peygamber’üñ
İrdi yakınca halâsı anlaruñ
Ya‘kûb Peygamber’in duâ etti ve zindandaki mahkûmların serbest kalma vakti yaklaştı.
1509. Ol zamân dünyâda olan ‘âm u hâs
Habs olanlar buldılar cümle halâs
O dönemde dünyadaki bütün mahkûmlar istisnasız serbest bırakıldı.

1510. [S2-49a]

Gayrıya ider du‘âyı ol Resûl
Hâlık’ı tizce kılur anı kabûl

*Ya ‘kûb Peygamber başkası
için duâ ettiğinde Allah onu
hemen kabul etti.*

1511. Kendinüñ olmaz du‘âsı müstecâb
Ara yirde inkisâr âhı hicâb

*Ancak kendi için ettiği duâ
kabul edilmedi çünkü arada
“âh” engeli vardı.*

1512. **Hâ’il olmuşdur du‘â yolına âh
Ol sebebdan olmadı dergâha râh**

*Birinin âhı duâyâ engel ol-
muş, o sebepten duâ Allah’ın
dergahına ulaşmamıştı.*

**27. Melik Reyyân Vâkı‘â Görüp Yûsuf ‘Aleyhi’s-Selâm Ta‘bîr Eyleyüp
Zindândan Halâs Olmasıdur [Melik Reyyân’ın Rüya Görmesi Ve
Yûsuf’un (as) Rünyayı Tabir Edip Hapisten Kurtulması]⁴⁴**

1513. Ahmedî söyle Melik Reyyân’ı sen
Uykusunda gördüğü rü’yâyı sen

*Ey Ahmedî, sen Melik
Reyyân’ı ve onun uykusunda
gördüğü rünyayı anlat.*

1514. Vâkı‘a görsün ola Yûsuf halâs
Gönlümüz bulsun ferah gitsün bu
yas

*Melik Reyyân rüya görsün,
Yûsuf rünyayı yorumlayıp zin-
dandan kurtulsun. Yas tuttu-
ğumuz yeter, bizim de artık
gönlümüz rahatlasın.*

1515. Ol Melik uyur meger rü’yâ görür
Nîl’üñ o nehri kesilmiş yer turur

*O Melik uyurken rüya görür;
rüyasında Nil Nehri’nin ku-
ruduğunu, çorak bir yer ol-
duğunu görür.*

1516. [S1-49a]

Çıkdı yirinden anuñ yeddi öküz
Tavlu kuvvetlü be-gâyet key semüz

*Nil’in kuruyan yerlerinden
yedi güçlü ve semiz öküz
çıktı.*

⁴⁴ S1-48b, S2-49a, Kadioğlu (2005) s. 115, Yapıcı (2006) s. 231, Kadioğlu (2017) s. 131

1517. Yeddi dahı çıkdı gâyetde za'îf
Tenlerinde lahmı yok gâyet nahîf
*Sonra yedi zayıf öküz daha
çıktı, bedenlerinde et yoktu,
çok cılızdılar.*
1518. Yeddi dahı sünbül-i bugday tolı
Çıkdı andan dânesi olmuş kurı
*Ardından yedi dolu başak
buğday çıktı, taneleri olgun
ve kuruydu.*
1519. Yeddi sünbül dahı çıkdı başı hoş
İçlerinde dânesi yok başı boş
*Sonra yedi başak daha çıktı,
başları hoş görünüyordu
ama içlerinde tane yoktu,
boştu.*
1520. Ol Melik yanına anlar geldiler
Ol za'îfler tavluları yidiler
*Bu sırada rüyadaki bu var-
lıklar Melik'in yanına geldi-
ler.
Zayıf olanlar, güçlü olanları
yediler.*
1521. Ol kalanlar birbirine sarılır
Kalkup ol yirden semâvâta varur
*Kalanlar ise birbirine sarılıp
yerden yükselerek göğe
doğru çıktılar.*
1522. Bunları görüp Melik havf eyledi
Çok mu'abbirler getürüp söyledi
*Bu rüyayı gören melik kor-
kuya kapıldı. Pek çok rüya
tabircisini getirdi ve onlara
rüyasını anlattı.*
1523. Ol mu'abbirler tahayyür kaldılar
Üç güne mühlet Melik'den aldılar
*Ancak tabirciler bu rüyanın
yorumunda âciz kaldılar
ve ondan üç gün süre istedi-
ler.*
1524. [S2-49b]
Varuban tâ'bîr kitâbın aldılar
Gice gündüz fikre anlar daldılar
*Gidip tüm tabir kitaplarını
ele alıp gece gündüz bu rüya
üzerine düşündüler.*
- 1525.

- Ol düşün Nebî ola mu‘abbiri
Hîç bulabilsin mi anlar ta‘biri
- Bir rüya ki onun tabircisi
Yûsuf Peygamber ola, baş-
kası hiç onu tabir edebilir
mi?*
1526. Hîç biri irişmedi ta‘bîrine
‘Âciz olup didiler birbirine
- Fakat hiçbir tabirci rüyanın
anlamını çözemedi. Sonunda
pes edip birbirine dediler:*
1527. Cümlemüz ol Pâdişâh’a varalum
Bu düşün ta‘bîri yok söyleyelüm
- “Hep birlikte padişaha gide-
lim, ona bu rüyanın tabiri
yok, diyelim.”*
1528. Bu söz ile ittifâkı kıldılar
Ol Melik Reyyân’a anlar vardılar
- Bu sözde ittifak edip Melik
Reyyân’ın huzuruna vardı-
lar.*
1529. Didiler Şâh’um kamu mu‘abbiri
Cem’ kılduk yok bu düşün ta‘biri
- “Ey şâhımız, tüm tabircileri
topladık ama bu rüyanın bir
yorumu yok,” dediler.*
1530. Takdîr-i Yezdânî çün yirin bulur
Yûsuf’uñ habsi günü itmâm olur
- Allah’ın takdiri yerini bulur
ve Yûsuf’un hapis günleri
sona erer.*
1531. Ol zamânda Sâkîdârûñ nâ-gehân
Geldi hâtırına Yûsuf ol zamân
- O anda Melik’in sakisi, bir-
den zindandaki Yûsuf’u ha-
tırladı.*
1532. [S1-49b]
Didi Şâh’um ta‘bîri Yûsuf bilür
Hûb mu‘abbirdür nice dirse olur
- Saki dedi: “Sultanım, bu rü-
yanın tabirini ancak Yûsuf
bilir. O, iyi bir tabircidir; ne
derse doğru çıkar.”*
1533. Şâh aydur zindâna anı salmışuz
Bunca yıllardur anı unutmuşuz
- Melik dedi: “Ama biz onu
zindana atmışız ve yıllardır
orada unutmuşuz.*

1534. Var sen aña vâkı‘amı söylegil
Gör ne söyler anı gel baña digil
Git, ona rüyamı anlat ve ne söylediğini öğren, sonra gelip bana bildir.”
1535. Varuban Sâkî Yûsuf’a söyledi
Bu düşüñ ta‘bîrini söyle didi
Saki gitti ve Yûsuf’a rüyayı anlattı. Ona, “Bu rüyanın ta-birini söyle,” dedi.
1536. Ol didi on beş sene âhir öte
Soñra yeddi yıl tahıl gâyet bite
Yûsuf dedi ki: “Aradan on beş yıl geçecek, önce yedi yıl boyunca tahıl bolca bitecek.
1537. Soñra yeddi yılda tahıl bitmeye
Mısır ilinden kaht u kıtlık gitmeye
Ancak ardından yedi yıl boyunca tahıl yetişmeyecek ve Mısır’da kıtlık baş gösterecek.”
1538. Sâkî varup Şâh’a anı söyledi
Şâh işitdi gâyet-i havf eyledi
Saki geri dönüp bunu şaha anlattı. Şah duyunca büyük bir korkuya kapıldı.
1539. [S2-50a]
Didi sen var bir de anuñ yirine
Gör ne söyler bu işin tedbîri ne
Ve dedi: “Tekrar git, bir daha onun yanına var ve bu işin çaresi nedir, ne yapmalıyız, öğren.”
1540. Sâkî varup anı teblîg eyledi
Bu işüñ tedbîrini söyle didi
Saki tekrar Yûsuf’un yanına gitti ve “O halde bu duruma nasıl çare buluruz?” diye sordu.
1541. Ol didi yeddi ucuzluk yılda siz
Ekdirüñ tahıl ziyâde yirde siz
Yûsuf dedi ki: “Bolluk yıllarında siz, her tarlaya buğday ekterin.
1542. Sapile anbâra koyuñ anları
Yiyesiz gelince kıtlık yılları
Onları saplarıyla birlikte ambarlara koyun; kıtlık yıllarında onları yersiniz.”

1543. Sâkî varup böyle Şâh'a söyledi
Şâh o dem Yûsuf'a tahsîn eyledi
Saki dönüp bu tedbiri şaha anlattı. Şah bu sözleri duyunca Yûsuf'u takdir etti.
1544. Gâyet ile ol begendi bu işi
Didi 'akl-ı kâmil imiş bu kişi
Bu tabiri Melik çok beğendi ve "Bu kişi gerçekten çok akıllıymış," dedi.
1545. Biz gerek ki bu kişiye uyalum
Biz bu hizmet üzre anı koyalım
Ona dediklerine tam uyalım hatta onu bu işin başına getirelim.
1546. Şâh aydur varuñ Yûsuf'ı götürüñ
Ol umûrî pâdişâha yetürüñ
Melik emretti: "Gidin, Yûsuf'u getirin. Devlet işlerini ona teslim edelim."
1547. Yûsuf'un itlâkına fermân ider
Zahm-ı zindân ehline dermân ider
Melik Reyâyân, Yûsuf'un serbest bırakılması için ferman verdi, ferman zindanda kalan mahkumlara da derman oldu.
1548. [S1-50a]
Geldiler kullar Yûsuf'uñ yanına
Buyuruñ dirler Melik dîvânına
Hizmetçiler Yûsuf'un yanına gelip onu Melik'in divanına davet etiler.
1549. Yûsuf aydur rûy-ı Şâh'a bakmazam
Sıdkumı tâ bilmeyince çıkmazam
Yûsuf dedi ki: "Şahın huzuruna çıkmam, masumiyetimi ispat edilmeden buradan ayrılmam."
1550. Şâh'a söyleñ hâlûmi bilenleri
Katına getürsün ol beş zenleri
Gidin, durumu şaha söyleyin, durumumu bilen beş kadını huzuruna getirsin.
1551. Nice gördiler şehâdet ideler
Şâh'ı ol ahvâle vâkıf ideler
O kadınlar nasıl gördülerse öyle şahitlik etsinler, böylece şah da gerçeği öğrensin.

1552. Olmayınca tâ ki sıdkuma güvâh
Varmazam dîvânına bilsün o Şâh
*Şah bilsin ki kadınlar doğru-
luğuma şahitlik etmeden
onun huzuruna çıkmam.”*
1553. Varup ol kullar Melik’e söylemiş
Dir Melik bu ‘âkıbet-endişmiş
*Hizmetçiler gidip bu sözleri
Melik’e iletiler. Melik, “Bu
kişi gerçekten akıllıymış,”
dedi.*
1554. Ol Melik varur Züleyhâ yanına
Çağırur ol zenleri dîvânına
*Bunun üzerine Melik, Zü-
leyhâ’nın yanına gitti ve o
kadınları da divana çağırdı.*
1555. Şâh o dem zenlere ibrâm eyledi
Katl iderem togrı dimezsiz didi
*Şah onlara kesin bir dille
söyledi: “Eğer gerçeği söy-
lemezseniz, sizi öldürürüm.*
1556. [S2-50b]
Söyleyin ol Yûsuf’uñ ahvâlini
Bu Züleyhâ ile olan hâlini
*Şimdi söyleyin, Yûsuf’un du-
rumunu, Züleyhâ ile olan
olayları anlatın.”*
1557. Diseler togrı Züleyhâ’ya harâb
Dimeseler katl ider câna ‘azâb
*Eğer doğru söyleseler, Zü-
leyhâ mahvolacak, yalan
söyleseler canlarına azap
olacak.*
1558. Girdi zenler iki taş arasına
Em nice olsun bu iş yarasına
*Kadınlar iki taş arasında sı-
kışıp kaldı, bu onulmaz ya-
raya nasıl bir ilaç bulsunlar
ki.*
1559. Bakdılar anlar Züleyhâ yüzine
Havf iderler ki görelüm sözi ne
*Korkarak Züleyhâ’nın yü-
züne baktılar, onun ne diye-
ceğini merak ediyorlardı.*
1560. Ol Züleyhâ hâli söyleyin didi
Bundan ötri katl olunmayın didi
*Züleyhâ dedi ki: “Gerçeği
söyleyin, yalan söyleyip de
canınızdan olmayın.*

1561. Olmuş esrârüm bu ‘âlem içre şây
Dir Züleyhâ söyleyin sizlere rây
*Artık benim sırrım kalmadı,
tüm dünyaya yayıldı, rey-
nizde hüsrünüz, gerçekleri
anlatın.*
1562. Dahı gizlenmez bu ahvalüm benüm
Dillere düşdi bu esrârüm benüm
*Bu hâlimi daha fazla gizleye-
mem, sırlarım dile düştü.*
1563. Eyledüm meydân-ı ‘ışk içinde ad
Söyleyin ahvâli her-çi bâd-â-bâd
*Aşk meydanında adım çıktı,
her şeyi anlatın da ne ola-
caksa olsun.”*
1564. Eyledi zenler şehâdet râyegân
Yûsuf’uñ yog idi cürmi ol zamân
*Bunun üzerine kadınlar
açıkça şahitlik ettiler: “O
zaman Yûsuf’un hiçbir suçu
yoktu.*
1565. Bu Züleyhâ ‘âşık idi Yûsuf’a
Kendi kıldı töhmet anda Yûsuf’a
*Bu Züleyhâ, Yûsuf’a âşıktı,
kendi orada Yûsuf’a iftira
attı.*
1566. Cürmi yokdur Yûsuf’uñ ol işde bil
Sâdık-ı kâmil durur bu işde bil
*Bil ki Yûsuf’un bu işte hiçbir
günahı yoktur. O, gerçekten
sadık ve temiz bir insandır.”*
1567. [S1-50b]
Ol Melik Zelhâ’ya aytdı n’eyledin
Hâ’inesin böyle işler eyledin
*Melik Reyyân, Züleyhâ’ya
sordu: “Sen ne yaptın? Ne-
den böyle haince davrandın?*
1568. Lâyık olmazsın baña şimden giri
Sen baña dahı gerekmezsin yüri
*Ve devam etti: “Bundan
sonra bana layık değilsin.
Artık sana ihtiyacım yok,
yürü git!”*
1569. Ol didi itdüm bu sır endîşesin
Yire çaldum sırr-ı ‘ışkuñ şîşesin
*Züleyhâ cevap verdi: “Bu
sırrın yükünü taşıyamadım.
Aşkın sır şişesini yere çaldım
ve onu açığa vurdum.*

1570. Bulmuşam sevdâ-yı ‘ışkuñ dadını *Aşkın lezzetini tattım. Artık*
Gizlemem şimden girü ‘ışk adını *onun aşkını gizlemeyeceğim.*
1571. [S2-51a]
Ben anuñ ‘ışkıyla vîrân olmuşam *Onun aşkı uğruna harap ol-*
Ben anuñcün terk-i evtân olmuşam *dum, vatanımı terk ettim.*
1572. ‘Âşıkıyam Yûsuf’uñ direm saña *Ben Yûsuf’a âşığım, sana*
Töhmet-i gadri ben itmişem aña *söylüyorum. Ona iftira atan*
da benim.
1573. Cümle ecrâmı ben itdüm bilmiş ol *Onu suçladım ama aslında*
Togrıdur gâyetde sâdıkdur o kul *tüm suç bende. O son derece*
dürüst ve sadık bir köledir.
1574. Bunca yıllardur anuñ meftûnıyam *Yıllardır Yûsuf’a aşığım ve*
‘İşkinuñ dîvânesi Mecnûn’ıyam *onun aşkından çılgına dönüp*
Mecnun oldum.
1575. Ben aña râm oldum uymadı baña *Ona bağlandım ama o bana*
Zerrece meylini salmadı baña *yüz vermedi. Bana zerre ka-*
dar ilgi göstermedi.
1576. Her ne didi togrıdur nâtıkdur ol *O doğru söylüyor, her ne*
Cümle töhmet bendedür sâdıkdur ol *söylediyse doğrudur, tüm*
suç bendedir, o hep dürüsttü.
1577. Oldı esrârım bu halk içre ‘ayân *Artık sırrım herkesin içinde*
Eylemem şimden girü ‘ışkı nihân *açığa çıktı, bundan sonra aş-*
kımı gizlemeyeceğim.
1578. ‘Âşıkam ‘ışkı dahı itmem nihân *Ben bir âşığım, aşkımı sakla-*
Yolına koydum anuñ baş ile cân *mam. Onun yoluna canımı*
ve başımı koydum.
1579. ‘Âşıkam bilsün bu ‘âlem kamusı *Ben aşkın fedaisiyim, bütün*
Yire urdum câh u ‘ırz u nâmûsı *dünya böyle bilsin. Onun uğ-*
runa servetimi, şerefimi ve
namusumu feda ettim.

1580. Ol benüm yârümdür agyâr eylemem *O benim sevgilimdir, onu başkasına bırakmam. Sen beni terk etseñ ‘âr eylemem*
Sen beni terk eyleseñ ‘âr eylemem *beni terk etsen bile, bundan utanmam.*
1581. Sen kabûl itseñ ger itmeseñ beni *Sen beni kabul etsen de et-*
İsterem ol yâri terk itmem anı *mesen de farketmez ama ben onu terk etmeyeceğim.*
1582. Ol hüsünde gelmedi gelmez cemâl *Onun gibi bir güzellik ne*
Anı terk itmek muhâl-ender-muhâl *daha önce geldi ne de bir daha gelecek. Onu terk emem imkânsızdır.*
1583. Çünki ol esrârî Şâh’a söyledi *Züleyhâ bu aşk sırrını ona*
Ol Melik anda anı redd eyledi *söyleyince Melik hemen onu reddetti.*
1584. [S1-51a]
Ol Züleyhâ turmayup oldu revân *Züleyhâ yerinde duramadı*
Aldı başın bir eve vardı nihân *ve oradan ayrıldı. Başını alıp gizlice bir eve gitti.*
1585. Ol ecinnî kızı dahı ol zamân *Züleyhâ suretinde cin soyun-*
Ol Melik’den giceler olur nihân *dan gelen kız da artık geceleri Melik’ten gizlenirdi.*
1586. Ol Melik andan gelür dîvân ider *Melik Reyân, sarayına döndü ve divan toplantısı*
Yûsuf’uñ ıtlâkına fermân ider *yaptı. Yûsuf’un serbest bırakılması için emir verdi.*
1587. Hatt-ı destini Melik yazdı hemân *O hemen kendi el yazısıyla*
Gönderür Yûsuf’a anı ol zamân *bir ferman yazdı ve onu Yûsuf’a gönderdi.*
1588. Yazdı aña töhmet oldu hânuma *Fermanda şunlar yazıyordu:*
Sıdkuñ izhâr oldu gel dîvânuma *“Züleyhâ’nın iftira attığı ve*

*senin doğruluğun anlaşıldı,
hemen huzuruma gel!"*

1589. Hatt-ı Şâh'ı gördi ol Yûsuf kirâm
Eyledi zindân içinden ol hırâm

Soylu Yûsuf, Melik'in elyazısı fermanını gördü ve zindandan çıkmak için harekete geçti.

28. Hazret-i Yûsuf'un Zindândan Halâs Olduğudur [Hz. Yûsuf'un Zindandan Kurtulması]⁴⁵

1590. Fahr-i âlem söyledi Yûsuf ahî
Sabrı benden çok imiş anuñ dahı

*Hz. Muhammed (sav):
"Yûsuf kardeşimin sabrı benden daha çokmuş.*

1591. Evvelâ geldükde ol itlâkına
Ben çıkardum olsam anuñ yirine

Ben onun yerinde olsaydım ilk ferman geldiğinde oradan çıkardım," söylerdi.

1592. Ol Melik hammâma anı gönderür
Sevb-i fâhirinden aña geydürür

Kral Melik, Yûsuf'u hamama gönderdi ve ona şanına yakışır elbiseler giydirdi.

1593. Vardı ol Şâh'ı görende ol hümâm
‘İbrî dilince aña virdi selâm

Gayretli Yûsuf, hamamdan çıktı, hükümdarın yanına vardığında, ona İbranice selam verdi.

1594. Hem aña ‘İbrî dilince söyledi
Şâh'â medh ile senâlar eyledi

Ayrıca, yine İbranice olarak övgüler sunup onu yüceltti.

1595. Ol Melik bilürdi gayrı dilleri
Bilmez idi ol dil-i ‘İbrîler’i

Kral Melik birçok dili bilirdi ama İbranilerin dilini bilmezdi.

1596. Söyledi Yûsuf'a bu ne dil durur
Bu diluñ yiri di nice il durur

Yûsuf'a sordu: "Bu hangi dildir? Hangi bölgenin dilidir?"

⁴⁵ S1-51a, Kadioğlu (2005) s. 120, Yapıcı (2006) s. 240, Kadioğlu (2017) s. 136

1597. Yûsuf aytdı bu eb ecdâdum dili *Yûsuf cevap verdi: "Bu benim atalarımın dili, memleketimiz ise Ken'ân ülkesidir."*
İlimüz oldu bizüm Ken'ân ili
1598. Ol Melik aytdı meger asıllısın *Kral Melik dedi: "Demek ki sen asil birisin, köle değilsin. Senin bir soyun var."*
Kul degülsin sen meger nesillisin
1599. Ol didi atam Benî Ya'kûb'ı bil *Yûsuf dedi: "Atam Ya'kûb, Ya'kûboğulları soyundandır. Büyük dedem ise Halil İbrâhim'dir."*
Ulu ceddüm oldu İbrâhim Halîl
1600. [S1-51b] *Hileyle ülkeden ülkeye sürüldüm, köle diye elden ele satıldım.*
Mekr ile ilden ile atılmışam
Kul diyü elden ele satılmışam
1601. Dir Melik sehven saña zulm eyledüm *Kral Melik dedi: "Yanlışlıkla sana zulmettim, seni köle sanıp kendime köle yaptım."*
Kul digülmüşsin seni kul eyledüm
1602. Çün saña gadrüm olupdur ilerü *Madem ki sana haksızlık ettim, bundan sonra tahtımı sana veriyorum."*
Tahtımı virdüm saña şimden girü
1603. Yûsuf aytdı istemem tahtuñı yok *Yûsuf dedi: "Tahtını tacını istemem lâkin senin bende çok hakkın var."*
Var senüñ hakkın benüm üstümde çok
1604. Dilerem evvel beni şâd idesin *Tek dileğim var: Önce beni sevindirdin, şimdi de zindandaki insanları özgür bırakmanı dilerim.*
Ehl-i zindânı sen âzâd idesin

1605.	Ehl-i zindâna Yûsuf dâd eyledi
Cümlesini anda âzâd eyledi	<i>Yûsuf'un isteği üzerine, bütün mahkûmlar serbest bırakıldı.</i>
1606.	O zindân ehli irdiler azâda
İrişdiler o dem anlar murâda	<i>Zindandakiler özgürlüğe kavuştu ve o anda muratlarına erdiler.</i>
1607.	Yûsuf aytdı koy beni ol hizmete
Nef' ola hem halk irişe râhata	<i>Yûsuf dedi: "Beni bu göreve (kıtlıkla mücadele) koyun, halk faydalansın, herkes rahat etsin.</i>
1608.	Pâdişâhum kahtuñ ahvâlîni siz
Re'y-i tedbîrîni anuñ bilmesiz	<i>Ey padişahım, kıtlık durumunu ve ona dair tedbirleri siz bilemezsiniz.</i>
1609.	Koy beni tahıla anbâr üstine
Ben dürüşem tedbîrinüñ kasdına	<i>Beni tahıl ambarlarının başına koyun, kıtlığa karşı önlem alıp mücadele edeyim.</i>
1610.	Bildüğüm gibi anı derc ideyim
Müstahak olanlara harc ideyim	<i>Bildiğim yöntemle tahılı depolayayım ve ihtiyacı olanlara dağıtayım.</i>
1611.	Herkese haddine göre 'adl ola
İntifâ'ı çok idüp hazne tola	<i>Herkese durumuna göre adalet edelim, gelirleri arttıralım böylece hazineler dol-sun.</i>
1612.	Ol Melik gördi ki gâyet 'aklı var
Hil'atı geydürüp itdi haznedâr	<i>Kral Melik Yûsuf'un zeki biri olduğunu anladı ve ona hilat (onur kaftanı) giydirip hazine-nedar yaptı.</i>
1613.	Her umûrî aña teslîm eyledi
Sen benüm ulu vezîrûmsin didi	<i>Bütün işleri ona teslim etti ve dedi: "Artık sen benim baş vezirimsin."</i>

1614. Hem aña virdi mükemmel bir sarây
Kul karavaş virdi vâfir hûy-ı hây
Ayrıca ona görkemli bir saray verdi, bolca hizmetçi ve saygın insanları da ona tahsis etti.
1615. Hîç gidermezdi yanından bir sâ'at
'Aklına fikrine iderdi pesend
Kral, onu bir an bile yanından ayırmazdı, onun aklına ve fikrine hayran kalmıştı.
1616. Oldı on beş yıl bu hâl üzre yürür
Başladı yeddi ucuzluk yıl gelür
Bu düzen on beş yıl sürdü ve önce yedi yıl sürecek olan bolluk dönemi başladı.
1617. [S1-52a]
Virdi ol yıllar re'âyâyâ katı
Tahılı ekdürdi virdi kuvveti
Bolluk yıllarında halka çok buğday ektirdi, onları destekledi.
1618. Ekecek deñlü virürdi kalanı
Toldurur anbâra sapıyla anı
Ekecek kadar çiftçiye verir geri kalanı sapıyla birlikte ambarlara doldurturdu.
1619. Didiler sapıyla koymak ne sebep
Soñra döğmesi olur halka ta'ab
Dediler: "Neden sapıyla saklıyorsunuz, sonra döğüp buğday yapmak çok zahmetli olur."
1620. Ol su'âl idenlere virdi cevâb
Dir ne deñlü çok kala olmaz harâb
Yûsuf bu sorulara karşı şöyle cevap verdi: "Bu şekilde ne kadar çok kalsa tahıl bozulmaz."
1621. Tursa bugday sünbül ile yâ ricâl
Gelmez anuñ dânesine bir zevâl
Ey halkım, buğday başakta kalsa onun danesine zarar gelmez.
1622. Yarın âdem dâneysi ider kifâf
Sapını hayvâna itdürür 'alâf
İnsanlar, yarın kıtlık vakti daneyi yer, sapını saman yayıp hayvanlarına yedirir.

1623.	[S2-51b]
Gördiler bilür her işüñ yirini
Hep begendiler anuñ tedbîrini	<i>Bu yöntemi herkes beğendi ve onun tedbirini takdir ettiler.</i>
1624.	Cümle Mısır'ıñ halkı anı bildiler
İl vilâyet cümle eyyü didiler	<i>Bütün Mısır halkı onu tanıdı ve "Bu kişi çok bilge biridir," dediler.</i>
1625.	Hastalık irdi Melik'üñ cânına
Halkı da'vet eyledi dîvânına	<i>Kral Melik hastalanınca halkı divanına çağırdı ve onlara:</i>
1626.	Didi görüñ Yûsuf'ıñ tedbîrini
'Akıllı kâmindür bilür her re'yini	<i>"Yûsuf'un aldığı tedbirleri gördünüz, o çok akıllı biridir," dedi.</i>
1627.	Anlar aytdı pür-hünerdür her demi
Görmedük biz böyle 'âkıl âdemi	<i>Herkes onun üstün yetenekli biri olduğunu, daha önce böyle akıllı bir kişi görmediklerini söylediler.</i>
1628.	Şâh a(y)dur ki yokdur evlâdum benüm
Yûsuf'a virdüm bilüñ tahtum benüm	<i>Melik Reyyân halka hitaben, "Bilirsiniz benim çocuğum yoktur, tahtımı Yûsuf'a bırakıyorum," dedi.</i>
1629.	Ben gidince tahta anı koyasız
Bî'at idüp cümle aña uyasız	<i>"Ben ölünce onu kral yapın, tahta çıkarın ve hepiniz ona itaat edin," diye buyurdu.</i>
1630.	İttifâk ile bu 'ahdi kurdılar
Tagıluپ yirlü yirine vardılar	<i>Herkes bu kararı kabul etti ve yerlerine döndüler.</i>
1631.	Yûsuf aytdı acıram Şâh'um saña
Bir sözüm var râzı ol Şâh'um aña	<i>Yûsuf, "Ey sultanım, sana acıyorum, bir teklifim var, lütfen kabul et," dedi.</i>
1632.	[S1-52b]	

- Sen ‘aceb ol söze râm olur mısın *Sen bu teklifimi kabul eder mısın? Bu sayede rahata ermek diler mısın?*
- Ol sebeble râhatı bulur mısın
1633. Ol didi ‘akluña aslâ yok sözüm *O dedi ki: “Aklına hiçbir sözüm yoktur. İki gözüksün, ne dersen kabul ederim,.”*
- Her ne dirseñ tutaram anı gözüm
1634. Aytdı ey Şâh’um diler mısın emân *Yûsuf dedi ki: “Ey sultanım, emniyet içinde olmayı diler-sen Müslüman olup îmân eh-line katılman gerekir!*
- Ol müselmân olasın ehl-i îmân
1635. Aytdı isterseñ selâmet dü cihân *Devam etti: “Eğer iki dün-yada da selamet istersen, îmân ehli ol ve kurtuluşa er.”*
- Ol îmân ehli bulasın tâ emân
1636. Bende var hakkuñ ben acıram saña *Senin üzerimde çok hakkın var, sana acıyorum. Küfür ile gitmeni istemem.*
- Küfr ile gitmek revâ görmem saña
1637. Ol Melik ‘arz it baña îmânı dir *Kral Melik, “Bana îmân tel-kin et, ahiret yarasına mer-hem süreyim,” dedi.*
- Zahm-ı uhrâya uram dermânı dir
1638. Aña telkîn itdi îmânı hemân *Yûsuf hemen ona îmân dersi verdi. Kral Müslüman oldu ve kurtuluşa erdi.*
- Geldi İslâm’a Melik buldı emân
1639. **Fahr-i ‘âlem ol Resûl-i kâ’inât** *Sen de âlemin övüncü, kâinatın efendisi! Hz. Mu-hammed’in temiz ruhuna sa-lavat getir.*
- Rûh-ı pâk-i Mustafâ’ya vir salât**

29. Melik Reyyân Fevt Olup Hazret-i Yûsuf ‘Aleyhi’s-Selâm Mısr’a Pâdişâh Olup Züleyhâ Yolına Gelüp Yalvardugudur [Melik Reyyân

Vefat Ettikten Sonra Hz. Yûsuf'un Mısır'a Sultan Olması Ve Züleyhâ'nın Yolda Ona Yalvarması⁴⁶

1640. [S2-52a]

Ahmedî sen vir Züleyhâ'dan haber
Yine vir ol 'ışk u sevdâdan haber

Ey Ahmedî, sen o Züleyhâ'dan haber ver, yine o aşk ve seveda macerasını bize anlat.

1641. Yûsuf'un 'ışkı aña zûr eyledi
'Âleme sultân iken hôr eyledi

Yûsuf'un aşkı ona zor geldi, âlemin sultanı iken bu seveda sonra perişan oldu.

1642. 'İşk iki dürlüdür ideyüm beyân
Hisse al andan eyâ 'aklı olan

Aşk iki türdür, beyan edeyim. Ey akıl sapıpları ondan hisse alınız.

1643. Ol hakîkî 'ışk rızâ-yı Bârî'dür
Bil mecâzî sevgü nefsün kârıdur

Biri Allah'ın rızasını gözeten ve ona duyulan gerçek aşk, diğeri nefsin isteklerine bakan mecazî aşktır.

1644. Nefs için mahlûk idenler halîl
'İşk-ı mahlûk itdürür âhir zelîl

Mahlukatı (insan) nefsi için sevenleri, içinde sadece insan sevgisi onları sonunda bu sevgi hor ve hakir eder.

1645. Hâlık'a 'âşık ol Ahmed 'ışka yan
Her dü 'âlem içre görmezsin ziyân

Ey Ahmet, Allah'a âşık ol ve onun aşkıyla yan, her iki âlemde zarar görmezsin.

1646. 'İşk-ı Hak'dan idelüm bir şemme râz
Bunda kıl yarın idesin Hakk'a nâz

Bu dünyada gerçek aşkın sırrına azıcık erişen yarın mahşerde Allah'a naz eder.

1647. Her rızasında bulın 'ışk ile sen
Hâlık'a 'âşık budur kıl ol hasen

Hep aşk ile onun rızasını kazanmaya çalış, sen Allah'a âşık ol, güzel olanı budur.

⁴⁶ S1-52b, S2-52a, Kadioğlu (2005) s. 124, Yapıcı (2006) s. 247, Kadioğlu (2017) s. 140

1648. ‘Âşıkına fânîde virür cefâ
Âhiretde itdürür zevk u safâ
*O âşığına bu dünyada cefâ
çektirir, onu ahirette mutlu
eder.*
1649. ‘İşkına göre bulur ‘âşık sitem
Fânîde görmelidür derd ü elem
*Âşık sevgisi karşılığında
cefâ çeker, dünyada bu dert
ve elemi çekmek zorundadır.*
1650. ‘İşk-ı Hakk’ı enbiyâlar buldılar
Dîn yolına bunca mihnet gördiler
*Gerçek aşkı peygamberler
yaşadı, din yolunda çok sı-
kıntı çektiler.*
1651. Eylemişdi anları ‘ışk isti‘âb
Her kazâ işi bilürlerdi sevâb
*Onları Allah aşkı kuşatmıştı,
başına gelen her musibeti
hayırlı görürlerdi.*
1652. ‘İşkuñ ol cüz’ine irdi etkıyâ
Ol sebebdan anlar oldu evliyâ
*Takva sahipleri aşktan azı-
cık hisse aldı, o sebeple on-
lar evliya oldu.*
1653. Bizlerûñ ‘ışkı rızâsın gözlemek
Hakk’a varan yolu dâ’im izlemek
*Bizlerin aşkı onun rızasını
gözlemek, Allah’a giden yolu
izlemek olmalıdır.*
1654. [S1-53a] [S2-52b]
İsterüz senden eyâ Perverdigâr
Vir rızâña ‘ışkı gafletden uyar
*Ey bizleri besleyen (Allah),
senden istiyoruz, bize rızana
uygun aşk ver ve bizi gaflet
uykusundan uyandır.*
1655. Çün Züleyhâ’ya talâkı virdi şâh
Var baña lâyıq degülsin didi şâh
*Kral Melik Züleyhâ’yı bo-
şadı ve ona “Git, artık bana
uygun değilsin,” dedi*
1656. Varup ol bir hânede meks eyledi
Sûretini Yûsuf’uñ nakş eyledi
*O gidip bir eve yerleşti. Evin
duvarlarına Yûsuf’un res-
mini çizdi.*

1657.	Ayaga turur aña leyl ü nehâr
Gözlerinüñ yaşı olurdu puñar	<i>Gece gündüz resmin önünde
ayakta durur, gözlerinin yaşı
pınar olurdu.</i>
1658.	‘İşk ucından râhatı bulmazdı ol
‘Âr iderdi taşraya varmazdı ol	<i>O aşk yüzünden rahat etmez,
utanır hiç dışarı çıkmazdı.</i>
1659.	Dirdi ben ahvâlümü şûm eyledüm
Şem‘-i ıška kendümi mûm eyledüm	<i>Diyordu ki: “Ben durumumu
içler acısı ettim, aşk ateşi
karşısında kendimi muma
çevirdim.</i>
1660.	Kılmadı bir kimse böyle şây-ı ‘ışk
Bencileyin böyle bir rûsvây-ı ‘ışk	<i>Hiçbir kimse böyle sevgisini
dile düşürmedi, benim gibi
aşka düşüp rezil olmadı.</i>
1661.	Şây olındum ‘âleme bu ‘ışk ile
Bulmadum germiyyeti ‘uşşâk ile	<i>Bu aşkla âlemde tanındım,
meşhur oldum, ancak aş-
kıma karşılık bulamadım.</i>
1662.	Bâri şây oldum murâd alsam idi
Vuslat-ı yâr ile dâd alsam idi	<i>Meşhur oldum, bari murat
alsaydım; sevgiliye kavuş-
manın tadını alsaydım.</i>
1663.	Âteş-i ‘ışkına yandurdum teni
Hiç su‘âl itmez ol dildârım beni	<i>Onun aşk ateşiyle tüm be-
deni yandırdım ama o sevgi-
lim beni hiç merak edip sor-
maz.</i>
1664.	Kandîl-i ‘ışkında olmuşam fitil
Aglamakdan gözleri kıldum ‘alîl	<i>Aşkının kandilinde fitil ol-
dum, ağlamaktan gözlerimi
kaybettim.</i>
1665.	Çünkü ben aldurdum ol dildârımı
N’eylerem şimden girü bu varımı	<i>Ben artık o sevgiliyi kaybet-
tim, bundan sonra bu bedeni
ne yapayım?</i>
1666.	Yûsuf’ı her kim diyerse gûşuma
Vireyim mâlımı ol sırdaşuma	<i>Kim kulağıma “Yûsuf” adını
fisildarsa onu kendime</i>

- sırdaş bilip tüm malımı ona vereyim.
1667. Gelse biri Yûsuf'ı gördüm dise
Yâ birinden ben anı sordum dise
Biri gelse ve Yûsuf'u gördüm dese veya birinden haber aldım dese..
1668. Virem aña avuç ile sîm ü zer
Kim baña virdi Yûsuf'umdan haber
Bana Yûsuf'umdan haber verdiği için ona avuç dolusu altın ve gümüş ihsan ederim.
1669. [S1-53b]
Ol Melik Reyyân vefât itdi meger
Virdiler Zelhâ'ya mevtinden haber
Züleyhâ'ya Melik Reyyân'ın vefat haberini verdiler.
1670. Ol didi varsın baña nâfi' degül
Yûsuf'um sag olsun ol mâni' degül
O dedi: "Ölsün varsın, onun bana faydası yoktur. Yûsuf'um yaşasın gerisi önemli değil."
1671. Geldi biri didi Yûsuf oldu şâh
Tahta giçdi Mısır'a oldu pâdişâh
Biri geldi ve: "Yûsuf Mısır'a sultan oldu ve tahta geçti," dedi.
1672. Çün yetürdüñ sen bu ahibârı baña
Cümleten 'âlem şabâş olsun saña
Sen bu güzel haberi bana getirdin, cümle âlem sana kurban olsun.
1673. [S2-53a]
Virdi aña hep karavaşlarını
Cümle mâl ile perîveşlerini
Züleyhâ tüm servetini, peri gibi güzel hizmetçileriyle beraber haberciye verdi.
1674. Hizmetine koydı iki câriye
Tâkati yok hizmetine yarıya
Hizmetini görmesi için yanında iki yaşlı cariye bıraktı, onların da hizmet etmeye gücü yoktu.

1675. Kaldı iki câriyesiyle putı *İki yaşlı cariyeye ile bir de putu*
Kor önüne putı görüñ nefreti *kaldı. Putu önüne aldı ve*
nefretle ona çıkıştı.
1676. Didi bunca yıl saña ben taparam *Züleyhâ dedi: “Bunca yıldır*
Ma‘bûdum diyü ayagın öperem *sana tapıyorum, mabudum*
diye ayağını öpüyorum.
1677. Sen işitmedüñ benüm giryânumı *Sen benim feryadımı hiç duy-*
Virmedüñ sen hîç benüm merâmumı *madın, muradımı asla yerine*
getirmedin.
1678. Bunca yıllardur beni güldürmedüñ *Bunca yıldır beni güldürme-*
Ol visâl-i Yûsuf’a irdürmedüñ *din, Yûsuf’a kavuşmam için*
yardım etmedin.
1679. Virmedüñ bu derdüme dermânı sen *Sen benim derdime derman*
Oldum âhir ‘ışkınıñ rüsvâsı ben *bulmadın, sonundan onun*
aşkı beni âleme rezil rüsva
etti.
1680. Var dahı tapmam saña şimden girü *Git, bundan sonra sana asla*
Arayım ma‘bûdumı sen var berü *tapmam. Sen ötede dur, ben*
kendime başka bir mabut
arayacağım.
1681. Kırdı ol putı cevâhirlerini *Putu kırdı, mücevherlerini*
Virdi iki câriyeye anları *de yanındaki iki cariyeye*
verdi.
1682. Çünki putı itdi Zelha târ u mâr *Züleyhâ putu kırıp parçala-*
Eyledi aña hidâyet Kirdigâr *yınca Allah ona hidayet etti.*
1683. Didi var bir hizmetüm siz bitirüñ *Hizmetçilere dedi: “Bir işim*
Yûsuf’uñ yolına beni götürüñ *var, bana yardım edin, beni*
Yûsuf’un geçtiği yola götü-
rün.

1684. Gözedüñ taşra varınca siz anı
İletüñ râhına ol görsün beni
Siz onu gözetleyin, dışarı çıkınca geçtiği yola götürün, beni görsün.
1685. Ol beni sormaz anı ben arayım
Belki bu derdüme dermân urayım
O beni sormuyor bari ben onu sorayım, belki de bu derdime bir derman olur.
1686. [S1-54a]
Ol göre şâyet benüm giryânımı
Belki kıla derdümüñ dermânını
Yûsuf benim gözyaşlarımı görüp belki derdime bir çare bulur.
1687. [S2-53b]
Ol baña rü'yâm içinde söyledi
Mısr'a şâhem gel seni alam didi
O bana rüyamda söylemiş, Mısır sultanıyım, gel seni alayım, demişti.
1688. Bu söz ile 'ışka talan olmuşam
Bu söz ile terk-i evtân olmuşam
Bu söz üzerine ona âşık olup vatanımı terkettim.
1689. Ben bugün râhına anuñ varayım
Hâlümi 'arza kılup yalvarayım
Hemen onun yoluna varmalı, hâlimi ona arz edip yalvarmalıyım.
1690. Hâkim olmuş merhamet kılup baka
Gördüğüm ol vâkı'a şâyet çıka
O hükümdar olmuş, belki merhamet edip bana bakar ve gördüğüm rüya gerçek olur.
1691. Şâh olanlar sâ'ili boş yollamaz
Ol kılur ihsânı me'yûs eylemez
Padişahlar dilenciye boş çevirmez, ihsan eder kulunu ümitsiz bırakmaz.
1692. Gördiler kûs-i süvârî çalınur
Şâh süvâr olmuş münâdî çağırur
Süvari birliğinin büyük davulu çalındı, tellâllar padişahın ata bindiğini ilan etti.

1693. Cârîyeler ol Züleyhâ'yı alır
Yûsuf'ın ol râhına varup turur
Cariyeler Züleyhâ'nın koluna girip Yûsuf'un geçeceği yola onu götürdüler.
1694. Korlar anı bir yüce yir üstine
Tâ sadâsı ire Yûsuf dostına
Onu, sesinin dostu Yûsuf'a ulaşacağı yüksekçe bir yere çıkardılar.
1695. Oturur anda bu fikri iderek
Yûsuf'ın Teñrîsi hak olmak gerek
Orada otururken düşündü ve kendi kendine "Yûsuf'un tanrısı gerçek tanrıdır," dedi.
1696. Kul iken Yûsuf'ı sultân eyledi
'Âlemi hükmüne fermân eyledi
Köle iken Yûsuf'u sultan eden, bütün âlemi fermanın hükmüne ram eyleyen odur.
1697. Gör beni sultân iken oldum hakîr
Gitdi câh u saltanat oldum fakîr
Bana bakın, sultan iken düşkün oldum, servetim ve saltanatım elimden gitti, fakir düştüm.
1698. Didiler Yûsuf yakın irdi saña
Bir cevâbuñ var ise eyle aña
Dediler: "Yûsuf yaklaştı, bir cevabın varsa ona söyle."
1699. Ol nidâ kıldı ki sâdık kul olan
Nefse uymayup başı devlet bulan
O nida edip şöyle dedi: "Ey nefsine yenik düşmeyen, başına devlet kuşu konup yüksek makama eren sâdık kul!"
1700. Nefsine uyan 'azîz iken zelîl
Hôr olur menfûr olur gözden 'alîl
Nefsine uyan azîz iken zelil olur. Hakir düşer, kendisinden nefret edilir, gözleri kör olur.
1701. Kûşe-i mihnetde olmuşam esîr
Hâkim olanlar gerek ola habîr
Ben sıkıntı köşesinde esir düştüm, hükümdar olanın bu

durumdan haberdar olması gerekir.

1702. [S2-54a]

Devleti virdi saña Rabbü'l-kerîm
Ol bu ahvâli dige-r-güne hakîm

Allah sana makam verdi, sen hikmet sahibisin benim makus talihimi dönder.

1703. [S1-54b]

Yûsuf anı bilmedi varuñ didi
Bu n'îçün feryâd ider soruñ didi

Yûsuf onu tanımadı ve yanındakilere, "Bu kadın neden feryat ediyor, gidip bir öğrenin," dedi.

1704. Vardı kullar Zelha'ya didi size
Kim ta'addî eylemiş söyle bize

Hizmetçiler Züleyhâ'nın yanına gitti ve ona, "Kim sana zulmetti, söyle bize," dediler.

1705. Ol didi şâh atınuñ licâmını
Tutmayınca söylemem ahvâlümü

O dedi: "Padişahın atının dizginine yapışmadan hâlimi anlatmam."

1706. İşidür Yûsuf aña togrı gider
Atınuñ licâmını teslim ider

Bu sözleri duyunca Yûsuf ona doğru gitti ve atının dizginini Züleyhâ'ya teslim etti.

1707. Tutdı Zelha dir bu şâhuñ atı mı
Şeh-süvârum Mısır'uñ ol sultânı mı

Züleyhâ dizgini tuttu ve "Bu padişahın atı mı, üzerindeki de Mısır'ın sultanı mı?" dedi.

1708. Yûsuf aytdı 'arz-ı hâl it dinleyem
Söyle ahvâlin Mısır sultânıyam

Yûsuf dedi: "Hâlini arz et, dinleyeyim; Mısır'ın sultanı benim, bana durumunu anlat."

1709. Yûsuf anı tanımadı ol zamân
Söyledi kim eylemiş saña yaman
*O anda Yûsuf onu tanımadı
ve “Sana kim böyle kötülük
etti”, diye sordu.*
1710. Ol didi gadr olıcak bir kişiye
Ol gidüp hâkime gerek söyleye
*Züleyhâ dedi: “Bir kişi
zulme uğrasa onu gidip
hâkime söylemesi gerekir.*
1711. Dâd için mazlûm olan şâha varur
Ol kişiden şâh anuñ dâdın alır
*Mazlum, adalet için sultana
gider, sultan da adaletle
zâlimden mazlumun hakkını
alır.*
1712. Şâh idince gadrı kime varayım
Dâd için kime varup yalvarayım
*Padişah zâlimse kime gide-
yim; adalet için gidip kime
yalvarayım.*
1713. Sen baña itdüñ cefâlar ey ‘azîz
Kim bizüm aramuzı eyler temîz
*Ey Mısır azîzi, sen bana zul-
mettin, aramızda adaleti kim
sağlayacak!*
1714. Baña senden irdi ‘ışkuñ şerbeti
Nûş ideli gitmez oldu lezzeti
*Aşk şerbetini bana sen içir-
din, içtikten sonra da tadı
damağımda kaldı.*
1715. Ben Züleyhâ’yım aramazsın beni
Pîrezen oldum tanumazsın beni
*Ben Züleyhâ’yım, hiç beni
arayıp sormuyorsun; ihti-
yarlıktan dolayı beni tanı-
madın.*
1716. Dün ü gün sende hayâlüm yâr-ı men
Bilmedüñ n’idem bu yâr-i zârı sen
*Sevdiğim, gece gündüz ben
seni düşünürdüm, sen acı çe-
ken bu âşığın derdini hiç an-
lamadın.*
1717. Yeddi yıl oldu senüñle sohbetüm
Âteş-i ‘ışkuñla oldu ülfetüm
*Yedi sene seninle dostluk ku-
rup sohbet ettim; o zaman
aşkının ateşi beni ısıtıyordu.*
1718. [S2-54b]

Hûb bilürsin hâlümü ne söyleyim	<i>Benim hâlimi sen daha iyi bilirsin; ben sana seni nasıl şikâyet edeyim?</i>
Ben saña senden şikâyet eyleyim	
1719. Bu ‘ışk odı gelişti baña senden	<i>Bu aşk ateşi, bana senden geldi; bu sıkıntılar bana senden erişti.</i>
Bu zahmetler irişdi baña senden	
1720. [S1-55a]	
Senün ‘ışkuñ ayırdı beni ilden	<i>Senin sevdan beni şehrimden de ayırdı; bu gönül derdinden bir türlü kurtulamadım.</i>
Ferâgat bulmadum bu derd-i dilden	
1721. Tâc u tahtum mâl u mülküm varı hep	<i>Tacımı, tahtımı, malımı, mülkümü ve varlığımın hepsini senin yolunda feda ettim.</i>
Yoluña kıldum fedâ anları hep	
1722. Yandurup ‘ışkuñ beni kül eyledi	<i>Aşkın beni yakıp kül etti; sevda yaşları gözüme akın etti.</i>
Âb-ı ‘ışkuñ dîdeme yol eyledi	
1723. Cûş idüp gözlerimi kıldım ‘alîl	<i>Ağlamaktan gözlerim kör oldu; karanlıkta kalıp perişan oldum.</i>
Koydı zulmetde beni kıldı zelîl	
1724. Bunca yıllardur tenün meftûniyam	<i>Bunca yıldır sana tutkunum, dertli bir âşığıyım, senin için divane oldum.</i>
‘Âşık-ı zârem benün Mecnûn’ıyam	
1725. Ben senün hüznünle vîrân olmışam	<i>Senin özleminle perişan oldum; aşk ateşine düşüp yandım, kavruldum.</i>
Tâbe-i ‘ışkında biryân olmışam	
1726. Kandîl-i ‘ışkuñda olmışam fitîl	<i>Bunca yıl, aşkının kandiline fitil oldum; senin sevda mu-</i>
Şem‘-i ‘ışkuñ yandururam bunca yıl	<i>munu yakıyorum.</i>

1727. Hîç benüm zâr-ı nihânım bilmedüñ Benim gizli feryadımı hiç
Hâlüme bir dem haberdâr olmadüñ duymadın; hâlimden aslâ
haberdâr olmadın.
1728. Hîç benüm bu derdüme dâd itmedüñ Benim derdime çâre bulma-
Beni bir lahza nefes şâd itmedüñ dın; beni bir an olsun mutlu
etmedin.
1729. Dâd elüñden Yûsuf’um ey dâd-ı tâm Ey tam adalet sahibi olan
Virmedüñ sen ‘âkıbet baña merâm Yûsuf’um! Senden hiç murat
alamadım.”
1730. Hâlini kıldı şikâyet agladı Züleyhâ hâlini ağlayarak
Andaki halkuñ yüregın tagladı anlattı; bu durum orada top-
lananların da yüreğini dağ-
ladı.
1731. Yûsuf aytdı cümle harcın göreyüm Yûsuf cevap verdi: “Bütün
Her ne deñlü mâl dilerseñ vireyüm giderlerin karşılanacak, her
ne dilersen verilecek.”
1732. Ol Züleyhâ dir ki mâlı n’eylerem Züleyhâ dedi ki: “Malı
Ben senüñ ancak visâlin dilerem mülkü ne yapayım, ben sana
kavuşmak isterim.
1733. Şâh olupsin vir murâdımı baña Sen padişahsın muradımı
Yoksa rencümi halâl itmem saña ver bana; çok sıkıntı çektim
sonra hakkımı helâl etmem
sana.
1734. Şâh öñinden isteyü gelmiş gedâ Dilenci el açıp senin önüne
Şâh olanın ‘âdeti lutf u ‘atâ gelmiş; padişahın adeti dile-
yene ikram ve ihsanda bu-
lunmaktır.
1735. Şâh-süvârım sen beni gönderme boş Usta binicim, sen beni boş
Vir murâdum kıl benüm gönümü hoş gönderme; muradımı ver
gönlümlü mutlu et.

1736. Al beni bir zevcelik ad eyle sen Beni al, zevcen kabul et; ihtiyar bedenimi mamur et.
Cism-i vîrânımı âbâd eyle sen
1737. Yûsuf a(y)tdı olmısın koca karı Yûsuf dedi: “İhtiyarlamışsın, bundan sonra eri (koca) ne yapacaksın?
Dahı bundan soñra n’eylersin eri
1738. Bu söze incindi Zelha dir aña Züleyhâ bu sözden gayet incindi ve ona şöyle dedi: “İhtiyarlığı durmadan başıma kakma..
Eyledüñ kakınç kocalığı baña
1739. [S2-55a] Senin aşk yükün benim bedenimi ihtiyarlattı ama ruhum ve kalbim hâlâ çok genç.
Bâr-ı ‘ışkuñ tenümi kıldı koca
Cân ile kalbüm tûvânâdur nice
1740. Hep güzeller şâhı idi evvelüm Önce, güzellerin sultanı ben idim; sonra sevda yükün belimi büktü.
Bâr-ı ‘ışkuñ âhiri бүkdi belüm
1741. [S1-55b] Canımsın, geçliğimden beri seni severim; beden ihtiyarlasa ruh onu hiç atar mı?
Tâzelikden sevmişem cânım seni
Ten karıyınca atar mı cân anı
1742. Ben senüñçün ‘ömrümü zây eyledüm Senin için ömrümü zayi ettim; aşkıma halka duyurup kendimi herkese rezil ettim.
‘İşkuñ ile kendümi şây eyledüm
1743. Âteş-i ‘ışkuñ beni fevt eyledi Aşk ateşin beni öldürdü; cismini yandırıp pek ihtiyarlattı.
Yandurup cismümi fertût eyledi
1744. Daldı bahr-ı ‘ışkuña cân u tenüm Bütün benliğim aşk denizinde gark oldu; dönmeye gücüm kalmadı.
Kalmadı devrâna dermânım benüm

1745. Yûsuf aytdı sen beni unutmaduñ
Benden ayrılalı ‘ışkı atmaduñ
Yûsuf dedi: “Sen beni hiç unutmamış, ayrıldıktan sonra da aşktan vazgeçmemişsin.
1746. Ol didi hîç ten unuda mı cânı
Nâr-ı ‘ışkuñ bunca yıl yakar beni
Züleyhâ dedi: “Beden canı hiç unuttur mu? Aşk ateşin bunca yıldır beni yakmaktadır.
1747. Yûsuf aytdı nâr-ı ‘ışkumdan nişân
İsterem göster baña olsun ‘ayân
Yûsuf dedi: “Aşk ateşimden bir nişân göstermeni, onun açıkça belirmesini istiyorum.”
1748. Zelha aydur tâziyâneñ vir baña
Gösterem ol âteş-i ‘ışkı saña
Züleyhâ dedi: “Kırbacını bana ver, sana aşkın ateşini göstereyim.”
1749. Anca zengiyle binerlerdi o dem
Atı kamçıyla sürerlerdi o dem
O zaman ata ancak üzen-giyle binerler, atı kırbaçla sürerlerdi.
1750. Virdi ol kamçı ucını tutdı ol
Agzına yakın idüp âh itdi ol
Yûsuf kırbacı uzattı, Züleyhâ ucundan tuttu ve ağzına yaklaştıırıp derin bir “âh” çekti.
1751. Çıkdı agzından bir âteş ol zamân
Kamçıyı yandurdu gördiler ‘ayân
O anda, Züleyhâ’nın ağzından bir ateş çıktı ve ateş kırbacı yaktı, ayan beyan gördüler.
1752. Atdı elinden Yûsuf kamçı sapın
Ol Züleyhâ bildi anı atduğın
Yûsuf kırbacı elinden bıraktı, Züleyhâ onun elinin yandığını anladı.
1753. Ol didi n’içün atarsın anı sen
Beslerem bunca senedür anı ben
Züleyhâ dedi: “Kırbacı neden elinden bıraktın, bunca yıldır ben o ateşi içimde beslerim.

1754. Yûsuf'um sensin bu 'âlem içre er
Kanı ya sende bu erlikden hüner
Ey Yûsuf'um! Bu âlemin yiğidi sendin, hani nerde yiğitlik?
1755. [S2-55b]
Gör bu 'ışkuñ ateşinüñ 'alevin
Taşrada bir lahza tutmadı elin
Bak, işte bu senin aşk ateşinin alevidir. Dışarı çıktığında onu bir an bile elinde tutamadın.
1756. [S1-56a]
İçerimdedür senüñ 'ışkuñ közi
Yandurur cismümi gice gündüzi
Senin aşk ateşinin közü içimdedir, gece gündüz durmadan beni yakıyor.
1757. Gör ki 'avratlıgum ile ben anı
Bunca yıldur saklaram yakar beni
İyi bak, kadın olduğum ve beni yaktığı hâlde bunca yıldır o ateşi hep içimde sakladım.
1758. Âteş-i 'ışkuñdur anı atma sen
İncinürem aña yazuk itme sen
O senin aşk ateşindir, neden yere attın? Onu heder edip beni incitme!
1759. Atduñ anı eyle bî-kes kalsın ol
Vir yirine koram anı tursın ol
Onu attın, öyle yalnız, kimse-siz mi kalsın? Bana ver, yerine geri koyayım, o [ateş] orada dursun.
1760. Bunca yıllar eylemişüz ülfeti
İstemem bir lahza andan firkati
Bunca yıldır onunla dostluk kurdum, bir an bile ondan ayrılmak istemem.
1761. Beslemişem ben anı buña degin
Kıymetini bilürem senden yegin
Bu zamana kadar onu güzelce besledim, onun kıymetini senden çok ben bilirim.

1762. Bunca yıllardur ben aña nökerem *Bunca yıldır ben onun köle-*
Gice gündüz zahmetini çekerem *siyim; gece gündüz durma-*
dan hizmetindeyim.
1763. ‘İşk odını yakaram dindirmezem *Aşk ateşini durmadan yaka-*
‘İşk ocagın âteşin söndürmezem *rım, aşk ocağının ateşini hiç*
söndüremem.
1764. Sen beni ‘ışka giriftâr eyledüñ *Bu aşka beni sen düşürdün,*
Gice gündüz işümi zâr eyledüñ *gece gündüz benim işim gü-*
cüm inlemektir.
1765. Zencîr-i ‘ışkuña itmişsin esîr *Ey emirim! Beni aşkının zin-*
Gezdürürsin bunca yıldur yâ emîr *cirine bağlayıp köle ettin,*
bunca yıldır gezdiriyorsun.
1766. Ben dahı te’dîb-i ‘ışkı bulmadum *Ben daha aşkın edebiyile ter-*
Ben ‘aceb âzâda lâıyk olmadum *biye edilmedim mi, acaba*
özürlüğe layık değil miyim?
1767. Gitdi ‘ömrüm sen baña yâr olmaduñ *Ömrüm geçip gitti, sen bana*
‘Âşık-ı zârem haberdâr olmaduñ *yar olmadın; aşkıdan peri-*
şan oldum, haberin olmadı!
1768. Kılmaduñ şimdi dahı dermânı sen *Yûsuf’um! Şimdi bile der-*
Var kıyamam yoluña sag olasen *dime derman olmadın ama*
canın sağolsun, sana kıya-
mam, git yoluna devam et.
1769. [S1-56b]
Bu imiş bahtum benüm agyâr ile *Benim kara bahtım böyle-*
Giçe ‘ömrüm böyle âh u zâr ile *miş, ömrüm başkalarıyla*
feryat ve figan içinde geçip
gitsin.
1770. Yûsuf aytdı yok izin olmaz n’idem *Yûsuf dedi: “İzin yok, bu iş*
Âyînüñ âyînüme uymaz n’idem *olmaz; töreniz töremize uy-*
maz, ne yapayım?”

1771. Yalvaru Yûsuf aña dir itme zâr
Sen baña lutf eyle kılma inkisâr
Yûsuf ona yalvarıp şöyle dedi: “Ne olur, ağlama, âh edip bana bedduâ etme, merhamet et.”
1772. Ol didi kıysam saña dil-h^vâh ile
Yandururdum ben seni bir âh ile
O dedi: “Gönülden sevmesem seni bir âh ile yakardım.
1773. [S2-56a]
Yüri sultânüm senüñ kurbânuñam
Her belâña karşı ben kalkanuñam
Yürü sultanım, sağ selamet yoluna git, ben sana hayranım; bundan sonra her belaya karşı koruyucun benim.”
1774. Virdi vâfir altun aña ol zamân
Yûsuf andan yolına oldu revân
Böylece, Züleyhâ’ya bolca altın verip Yûsuf oradan yoluna devam etti.
- 30. Hazret-i Züleyhâ İslâm’a Gelüp Nikâh ile Yûsuf ‘Aleyhi’s-Selâm Alduğudur [Züleyhâ’nın Müslüman Olması ve Hz. Yûsuf’un Onu Nikahla Kendine Alması]⁴⁷**
1775. Kaldı Zelha anda gitdi ol emîr
Zelha’nuñ kalbi olındı münkesir
Yûsuf gitti, Züleyhâ orada kaldı; kalbi kırılmıştı.
1776. Mâ-sivâdan kat’-ı ümmid eyledi
Kendi ahvâlin tefekkür eyledi
Herşeyden ümidini kesti ve sadece kendi hâlini düşündü.
1777. Fikr ider oldu Züleyhâ bu işi
Atamuñ evinde gördüğüm düşi
Züleyhâ olanları düşündü ve babasının evinde gördüğü rüyayı hatırladı.
1778. Bu ‘aceb oldu ki nâ’il olmadum
‘Ömrüm âhir oldu aña irmedüm
Ömrüm sona erdi; dileğime erişip ona kavuşamadım. Acaba neden böyle oldu?

⁴⁷ S1-56b, S2-56a, Kadioğlu (2005) s. 134, Yapıcı (2006) s. 264, Kadioğlu (2017) s. 150

1779.	Ol ümîd ile bugün geldüm aña
Key ‘aceb râm olmadı Yûsuf baña	<i>Ona kavuşma ümidiyle geldim ama Yûsuf bana boyun eğmedi, neden?</i>
1780.	Çıkmadı ol vâkı‘am oldu yalan
Gitdi ‘ömrüm boşına bunca zamân	<i>Rüyam çıkmadı, gördüğüm yalan oldu; bunca zamandır ömrümü boşa harcadım.</i>
1781.	Ben eger Hak râha ideydüm hırâm
‘Âkıbet ben dahı bulurdum merâm	<i>Eğer doğru yola (Allah’a) gitseydim ben de sonunda isteğimi bulurdum.</i>
1782.	Yûsuf’umuñ dîni hakk olmak gerek
Kul iken cümleden oldu yegirek	<i>Köle iken şimdi herkesten daha üstün oldu, Yûsuf’unun dini hak olmalı.</i>
1783.	İhtiyâr İslâm irişdi gönllüne
Hissedâr oldu hidâyet hûnına	<i>İhtiyar gönlüne İslam erişti, kendisine hidayet nasip oldu.</i>
1784.	Geldi ol vakte aña bir infi‘âl
Söyledi Yûsuf baña nükte-makâl	<i>Aniden gönlünde bir uyanış oldu; “Yûsuf bana nükteli bir söz söylemişti.</i>
1785.	Ol baña ‘arz eyledi togrı dîni
Bende gönli olmasa dimez bunı	<i>O, hak dini bana tebliğ etti, bende gönlü olmasa bunu yapmazdı.</i>
1786.	Âyînüñ âyînüme uymaz didi
Ol baña bu kavli nükte söyledi	<i>“Töreniz töremize uymaz” demişti, o bana nükte yaptı.</i>
1787.	[S2-56b]
Kendinüñ dîninde olaydum eger
Belki pîrligime itmezdi nazar	<i>Eğer kendinin dininde olsaydım belki ihtiyar olmama bakmazdı.</i>
1788.	Yûsuf’uñ ol Teñri’si hakdur yakîn
Âyin-i hakkı hünüz buldum hemîn	<i>Biliyorum, Yûsuf’un Tanrı’sı haktır, gerçek töreyi daha yeni buldum.</i>

1789. Yûsuf' uñ Teñri'sine yâr olayım *Yûsuf'un Tanrı'sına kul olup, hâlimi arzedip ona yalvarmalıyım.*
Hâlümi aña diyüp yalvarayım
1790. Kim Yûsuf andan izinsiz bir işi *Ki Yûsuf ondan izinsiz hiçbir iş yapmazdı, ben de ona başımı eğmeliyim.*
İtmez imiş indirem aña başı
1791. Mâ-sivâdan kat'-ı ümmîd eyledüm *Herşeyden ümidimi kestim ve artık ben de Yûsuf'un Tanrı'sına yöneldim.*
Yûsuf' uñ Teñri'sine meyl eyledüm
1792. [S1-57a]
Putı atdum bâtil imiş kamusu *Putlarımı kırdım, hepsi yalanmış, ey Yûsuf'un Tanrı'sı sana döndüm.*
Saña döndüm Yûsuf' uñ ey Teñri'si
1793. Sıdk ile ma'bûdum illallâh didi *İhlasla "Ancak Allah'a kul oldum" dedi, Cenâb-ı Hak da kulluğunu kabul etti.*
Hak Te'âlâ anı makbûl eyledi
1794. Hakk'a meyl itdi hidâyet buldı ol *O, Allah'a yöneldi ve kurtuluşa erdi; î mân nimetinden hisse aldı, hakîkate ulaştı.*
Hisse-i î mânâna nâ'il oldu ol
1795. A(y)tdı yâ Rabb benüm vir cismümi *Dedi: "Ey Rabbim, bana gençlik ver, güç ver ve bir de Yûsuf'umu geri ver!"*
Hem tüvânâlığını Yûsuf'umu
1796. Sen keremler kânısın eyle kerem *Sen kerimsin, kerem eyle; senden derdime derman dilerim.*
Derdüme dermânı senden dilerem
1797. Derdüme dermânı kimse kılmadı *Kimse derdime çare bulmadı; senden başkasından ümidim kalmadı.*
Senden özgeden ümîdüm kalmadı
1798. Âteş-i 'ışka beni mûm eyleme *Aşk ateşinde beni muma çevirme; muradımı yerine*
Vir murâdım beni mahrûm eyleme

- getir, beni ondan mahrum etme.
1799. Sen kerem eyle baña dermân kıl
Yûsuf' uñ vaslına sen fermân kıl
Derdime çare ol, beni merhametinle iyileştir; ferman buyur da Yûsuf'a kavuşayım.
1800. Cümle müşkiller kilîdi sendedür
Kılmak isterseñ devâlar sendedür
Bütün zorlukların anahtarı sendedir, şifâ vermek istersen, devalar sendedir.
1801. Hâlık' ı Yûsuf'a fermân eyledi
Zelha'nuñ derdine dermân eyledi
Yaratıcısı Yûsuf'a ferman etti, Züleyhâ'nın derdine çare buldu.
1802. Gönder eve ol Züleyhâ'mı didi
Biz saña virdük nikâh eyle didi
"Züleyhâ'yı eve götür, sana verdik, nikâh ile onu al," dedi.
1803. Biz saña bil anı meftûn eyledük
'Âşık-ı dîvâne mecnûn eyledük
Biz onu sana gönülden bağladık, onu sana deli divane âşık eyledik.
1804. [S2-57a]
Biz senüñ virdük mahabbetin aña
Âşinâdur seni görmeden saña
*Biz ona senin sevgini verdik, seni görmeden sana aşina-
dır.*
1805. Biz aña rü'yâda senden söyledük
Şehr-i Mısır'a gel seni alam didük
Biz ona rüyada senden bahsettik, senin adına "Mısır'a gelesin seni alayım," dedik.
1806. Ol senüñ'çün Mısır'a geldi yâ emîr
Bunca zahmetler görüp oldu hakîr
O senin için Mısır'a geldi, ey emir, bunca zahmet çekip perişan oldu.
1807. Bunca yıllar çekdi 'ışkuñ bârını
Gayrıdan isterdi ol dildârını
Bunca yıl aşkının yükünü çekti, o sevdiğini başkasından isterdi.

1808. [S1-57b]
Şimdiye degin bizi bilmezdi ol
Ol sebebdan yârına irmezdi ol
*Şimdiye kadar bizi bilmezdi,
bu yüzden sevgilisine kavu-
şamazdı.*
1809. Ol henüz bildi bizümle oldu yâr
Görmenüz lâyıık aña biz intizâr
*O bizi yeni tanıdı, bizimle
dost oldu; biz ona beklemeyi
artık reva görmeyiz.*
1810. İrdi vakti var sen anı alasın
İntizârından anı kurtarasın
*Vakti geldi, git ve onu ken-
dine nikahla; onu bekleyiş-
ten kurtar.*
1811. Ol Züleyhâ'yı Yûsuf ive ive
Bindirüp koçına götürür eve
*Yûsuf, acele acele koçuna
bindirip [veya kucaklayıp]
Züleyhâ'yı eve götürdü.*
1812. Aña mahsûs odalar döşediler
Hâtırını soruben ohşadılar
*Onun için özel odalar döşe-
diler, hâtırını sorup, onunla
ilgilendiler.*
1813. Hâlık'ı Cebrâil'e emr eyledi
Var Züleyhâ'mı sığa tiz söyledi
*Yaratıcısı Cebrâil'e, gidip
Züleyhâ'yı sıvazlamasını
emretti.*
1814. Vardı mess itdi gözine irdi nûr
Bir kız oğlan oldu gûya misl-i hûr
*Cebrâil'e gitti, onun gözünü
sıvazladı, gözü iyileşti ve
görmeye başladı; Züleyhâ,
huri gibi bir genç kız oldu.*
1815. Yüzünün nûrı ziyâsı tal'ati
Bakmaga kimse götürmez tâkati
*Yüzünün nuru öyle parlaktı
ki, bakmaya kimsenin gücü
yetmezdi.*
1816. Âşinâ oldu gelür Hak'dan nidâ
Yâ Züleyhâ sen bize kıldıñ sadâ
*Allah olanları gördü ve nida
etti: "Ey Züleyhâ sen bize
seslendin.*
- 1817.

- Bunca yıllar bilmez idüñ sen bizi *Yıllarca bizi tanımadın, biz
Biz dahı hizlâna salmışduk sizi de seni sefalete saldık.*
1818. Çağırurduñ dâ'imâ sen ol putı *Sürekli o putu çağırdın, o
Virmedi saña merâm ol nekbeti uğursuz da sana hiç bir
fayda sağlamadı.*
1819. Bizi bildüñ bir kere kılduñ nidâ *Bizi tanıdın, sesini bir kere
Yûsuf'ı virdüm vü zînet hüsnüñe bize duyurdun; sana Yûsuf'u
verdik ve gençlik, güzellik
ihşan ettik.*
1820. [S2-57b]
Sen eger bilseydüñ evvelden bizi *Sen eğer önce bizi bilseydin,
Çağırayduñ bir nefes adumuzu bir an olsun adımızı ansay-
dın.*
1821. Yûsuf'ı saña virürdüm ol zamân *Yûsuf'u sana çoktan verir-
Görmez idüñ bunca günleri yaman dik, o zaman, sen de bunca
kötü günleri görmezdin.*
1822. [S1-58a]
Mahrûm olmaz bizi her kim çağırur *Bizi kim çağırırsa, mahrum
Ol murâdına irüp âhir bulur olmaz; o kişi muradına ula-
şır, sonunda onu bulur.*
1823. Çün Züleyhâ bu nidâyı diñledi *Züleyhâ bu nidayı duyunca
Heybet irdi 'ışk-ı Yûsuf oynadı dehşete kapıldı, Yûsuf'un
aşkı yerinden oynadı.*
1824. Taşra vardı 'ışk-ı Yûsuf buldı yol *Yûsuf'un aşkı bir yol bulup
'ışk-ı Bârî eyledi kalbe nüzûl dışarı çıktı, Allah'ın aşkı Zü-
leyhâ'nın kalbine yerleşti.*
1825. 'ışk-ı Yûsuf eyledi anda firâr *Yûsuf'un aşkı o anda firar
Kul ider mi şâh önünde hiç karâr etti, kul hiç padişahın
önünde durabilir mi?*

1826. Taht-ı kalbe ‘ışk-ı Hak itdi cülûs
Eyledi kalb anı kendine ‘arûs
*Kalbin tahtına Allah’ın aşkı
oturdu ve kalp, onu kendine
gelin yaptı.*
1827. Çünkü ‘ışk-ı Hâlık’a oldu nöker
‘İşk-ı gayra hîç olunur mı nazar
*Züleyhâ, Allah’ın aşkına kul
oldu, başkasının aşkı artık
gözüne görünür mü?*
1828. Ne kerem kıldı aña ol lutfi bol
İtdi müstagrak anı ‘ışkına ol
*Lütfu bol olan Allah, ne bü-
yük ikramda bulundu; onu
aşkına garketti.*
1829. Ol nidâ-yı sırra vâkıf eyledi
Ol velâyet rütbesiyle toyladı
*Allah, nidanın sırrını açtı,
onu velayet rütbesiyle şeref-
lendirdi.*
1830. **Ahmedî bunlar işâretdür bize**
Diñle cânım hûb beşâretdür bize
*Ey Ahmedî bunda bize bir
işaret, güzel bir müjde var-
dır. Canım sen de dinle!*
1831. Bilmedi evvel Züleyhâ ol Hak’ı
Bildi bir kerre çağırdı Hâlık’ı
*Züleyhâ, önce Allah’ı bilmi-
yordu; sonra tanıdı, bir kez
ona yalvardı.*
1832. İstedi ol nefsinüñ murâdını
Kıldı ârzû añdı Hakk’uñ adını
*Nefsinin dileğine kavuşmak
istedi, Allah’ın adını zikretti
ve arzusunu dile getirdi.*
1833. Yûsuf ile tâzeligin diledi
Bir nidâ ile anı Hakk eyledi
*Yûsuf’u ve gençliğini istedi,
bir seslendi Rabbi dileğini
yerine getirdi.*
1834. [S1-58b]
Bir nidâ ile gözine irdi nûr
Bir nidâdan cismini kıldı tahûr
*Bir sesle Züleyhâ’nın gözüne
nur indi, bir sesle bedeni
arındı.*
1835. [S2-58a]

Hem ‘acûzeligini aldı Mu‘în
Yûsuf’unı virdi hem hüsn-i güzîn	<i>Hem yaşlılığını aldı Mu‘în
(Allah), hem de Yûsuf’unu ve
güzelliğini geri verdi.</i>
1836. Bir bilişde bunca ikrâm eyledi
Bir nidâdan bunca in‘âm eyledi	<i>Bir tanışmada bu kadar ik-
ram eyledi, bir seslenmeyle
bunca nimet verdi.</i>
1837. Mecnûn’uñ virdi hemân Leylâ idi
Yañılıp bir kerre yâ Mevlâ didi	<i>Mecnun’un zikri hep Leyla
idi; yanılıp bir kere “Ya
Mevla” dedi.</i>
1838. Anuñ ile vâsıl oldu rif‘ate
Bir nidâ ile irişdi vuslata	<i>Onunla yüceliğe kavuştu, bir
sesle vuslata erişti.</i>
1839. Yâ ki mü’mînler anı bunca zamân
Çağırıp secde kılur gizlü ‘ayân	<i>Ne var ki müminler bunca
zaman, gizli veya açık çağı-
rıp ona secde eder.</i>
1840. Gice gündüz çağırılar adını
Ol nice virmez anuñ murâdını	<i>Gece gündüz anarlar adını,
o nasıl vermez onların mura-
dını?</i>
1841. Eylemiş Ahmed seni zenbin ‘acûz
Gözlerin gafletten olmuşdur gamûz	<i>Ahmed, seni günahların yaşı-
landırmış, gözlerin de gaf-
letten körleşmiş.</i>
1842. Olmısın emrâz-ı nefse mübtelâ
Rahmeti bâbından iste kıl nidâ	<i>Nefsinin hastalıklarına tu-
tulmuşsun; ona yalvar, dile-
ğini onun Rahmet kapısın-
dan iste.</i>
1843. Cümle hikmet bilenüñ sultânıdır
Rahmeti derdümüzüñ dermânıdır	<i>Cümle hekimlerin sultanıdır,
rahmeti, derdimizin ilacıdır.</i>
1844. Kapusunda kulıyuz dilenciüyüz
Rahmetini umaruz muhtâciyuz	<i>Kapısındaki kuluz, dilenci-
yiz; rahmetini dileriz, ona
muhtacız.</i>

1845. Ol Ganî'dür virgisi çokdur anuñ
Cümlesinden rahmi artukdur anuñ
O Ganî'dir, vergisi çoktur onun, hepsinden rahmeti fazladır onun.
1846. Hâşâ mahrûm eyleye mü'minleri
Kapusından boş gidermez anları
Hâşâ, müminleri mahrum eylemez, onları kapısından boş çevirmez.
1847. Kalb-i mü'min tolıdur îmân ile
Nöker olmışdur Hudâ'ya cân ile
Müminin kalbi, îmânla doludur; canıyla, Huda'ya köle olmuştur.
1848. [S1-59a]
İtdügi işe peşîmân ola ol
Rabbenâ estagfirullâh diye ol
O yaptığı kötü bir işten dolayı pişman olup "Rabbena estagfirullah" desin.
1849. Her du'âsında kıla hoş 'âdeti
İsteye ol rahmet ile Cennet'i
Her duâsında güzel bir alışkanlıkla onun rahmet ve Cennet'ini dilesin.
1850. [S2-58b]
Virür anı cümle 'âlem şâhı ol
Eylemez mahrûm anı vallâhi ol
Dilediğini verir, bütün âlemin padişahı odur; vallahi o mümin kulunu mahrum etmez.
1851. 'Âdetidür istemek ol mahlukuñ
'Âdeti virmek aña ol Hâlık'uñ
Mahlukun âdeti istemek, yaratıcının âdeti onun dileğini yerine getirmektir.
1852. İste Hak'dan yok durur andan ulu
Yirler ile gökleri ni'met tolı
Allah'tan iste, ondan büyük yoktur; onun yerleri ve gökleri nimetlerle doludur.
1853. **Girelüm ol bâğ-ı nahlistâna biz**
Dadalum temrini dâne dâne biz
Biz o hurma bahçesine girelim, hurmaları toplayıp hepsinin birer birer tadına bakalım.

1854. Yûsuf'a irdi nidâ Hak'dan yaña
Var Züleyhâ'yı nikâh eyle saña
Yûsuf'a, Allah'tan bir ses geldi: "Git Züleyhâ'yı kendine nikahla, onu eş olarak al.
1855. Çün Züleyhâ âşinâ oldu bize
Var aña anı bağışladum size
Çünkü Züleyhâ bize yaklaştı, ona git, onu sana bağışladım.
1856. Tutdı fermân-ı Hudâ'yı ol hemân
Döndi andan yirine oldu revân
Yûsuf, Allah'ın buyruğunu yerine getirdi ve yola çıkıp Züleyhâ'nın bulunduğu yere geri döndü.
1857. Ol harem bâbına irişdi girer
Câriyeler virdi Zelhâ'dan haber
O harem kapısına vardı ve içeri girdi, cariyeler de Züleyhâ'dan haber verdi.
1858. Hânedânun nûrî irmiş didiler
Hûriler sultânı gelmiş didiler
Hânedanın sönmüş olan ışığı yandı, hûrilerin sultanı geri geldi," dediler.
1859. Ancılayın görmedi kimse güzel
Bu cihân içre aña yokdur bedel
Hiç kimse, onun gibi bir güzel görmedi; bu dünyada ona eşdeğer güzel yoktur.
1860. Ol saña lâyıık sezâdur yâ emîr
Biz aña lâyııkdur olalım esîr
Ey emirimiz! O ancak sana lâyııktır, uygundur; biz ona ancak hizmetçi olabiliriz.
1861. Meclisine varup itdi feth-i bâb
Gördi inmiş eve gökden âfitâb
Oturduğu odaya gidip kapıyı açtı, gökteki güneşin eve inmiş olduğunu gördü.
1862. Gördi anuñ Rabb'isün fermânını
'Âşık itdi bir gönül biñ cânını
Rabbinin fermanıyla Züleyhâ'yı gördü, gönlünü bin canla ona [kaptırdı] âşık etti.

1863. Çeşmini Zelhâ'dan ayırmaz bakar Gözünü Züleyhâ'dan ayır-
Âteş-i 'ışk anı kablayup yakar mıyor, bakıyor; aşk ateşi onu
sarmış yakıyordu.
1864. [S2-59a]
Yûsuf'ına gör Hudâ'sı n'eyledi Yûsuf'a bak Allah ne etti,
Ma'sûk iken anı 'âşık eyledi maşuk iken onu âşık etti.
1865. Ol Züleyhâ'daki 'ışkı aldı ol O, Züleyhâ'daki aşkı aldı ve
Yûsuf'uñ kalbine anı saldı ol onu Yûsuf'un kalbine saldı.
1866. Bilmez idi görsün anuñ dâdını Aşkı bilmezdi, onun adale-
Bilsin ol 'âşıkларуñ feryâdını tini görsün, onu tadıp âşıkla-
rın feryadını anlasın.
1867. Hak Te'âlâ'dür 'azîzün zü'ntikâm وَاللّٰهُ عَزِيزٌ ذُو انتِقَامٍ "Allah çok
Ol gerek Yûsuf'dan ala intikâm güçlüdür, intikamını alır."
(Âl-i İmrân 3/4, Mâide 5/95,
İbrâhim 14/47, Zümer
39/37) Hükümünce Yûsuf'tan
öcünü alacaktır.
1868. Bunda var hûbâna 'ibret Ahmedî Burada güzellere de bir
Hüsnüne magrûr olınmaya katı nükte var, Ahmedî, onlar gü-
zelliğiyle asla gururlanma-
sın.
1869. [S1-59b]
Kılduğı ol şîveler meftûnına Âşığı için ettiği nazlar so-
'Âkıbet anlar geliser yolına nunda mutlaka karşısına çı-
kacaktır.
1870. İrdi Yûsuf Zelha'nuñ sevdâsına Yûsuf, Züleyhâ'nın sevda-
Düşdi bu kez 'ışkınuñ gavgâsına sına kapıldı ve aşkının kav-
gasına düştü.

1871. Yâ Züleyhâ dir izin virüñ aña
Hak seni virdi nikâh idem baña
Dedi: “Ey Züleyhâ, ona izin ver, Allah seni bana verdi nikah kıymalıyız.
1872. Yalvaru dir yâ Züleyhâ söylegil
Ol didi biñ nâz ile vakti degil
Yûsuf yalvarıp, “Ey Züleyhâ, evet de!” dedi; Züleyhâ ise bin naz ile, “Vakti değil” dedi.
1873. Bir nice gün aña yalvarur katı
Kalmadı bu işe sabr u tâkati
Yûsuf günlerce ona yalvardı ve bu işe sabrı ve gücü kalmadı.
1874. Yûsuf aña yalvaruban zâr ider
Zelha aña dürlü dürlü nâz ider
Yûsuf ona yalvararak ağlar, Züleyhâ ise ona türlü türlü nazlar ederdi.
1875. Yâ Züleyhâ vir nikâh için izin
Ol didi kırk gün gerek saña hüzn
Yûsuf, “Ey Züleyhâ, nikah için izin ver,” dedi; Züleyhâ ise, “Kırk gün boyunca sana hüzn gerek,” dedi.
1876. Kırk sene gördüm bu ‘ışkuñ zahmetin
Sende kırk gün gör bu şerbet lezzetin
Kırk yıl bu aşkın zahmetini çektim, sen de kırk gün bu şerbetin lezzetini tat.
1877. Zelha’nuñ kırk yıldaki zahmetleri
Gördi Yûsuf kırk gün içre anları
Züleyhâ’nın kırk yılda çektiği sıkıntıyı Yûsuf, kırk gün içinde gördü.
1878. Şol Züleyhâ hayfını ol Zü’ntikâm
Aldı kırk günde Yûsuf’dan intikâm
Züleyhâ’nın bu ahını, intikam sahibi (Allah) Yûsuf’tan kırk günde aldı.
1879. [S2-59b]
Gördi râm olmaz Züleyhâ n’eyledi
Yûsuf anda Hâlîk’a zâr eyledi
Yûsuf, Züleyhâ’nın razı olmayacağını görünce döndü orada Allah’a yalvardı ve..

1880. Rabbenâ sensin Mukallibe'l-kulûb *"Rabbimiz! Kalpleri çeviren sensin, Züleyhâ'nın kalbinde beni güzel göster.*
1881. Ol Züleyhâ'yı baña râm eyle sen *O Züleyhâ'nın gönlünü bana Anuñ ile vuslat-ı kâm eyle sen razı et, sen onunla güzelce kavuşmamı nasip eyle."*
1882. Çün tamâm oldu Yûsuf'uñ kırk günü *Yûsuf'un kırk günü [çile] ta- İrdi ol vakt-i nikâhın düğünü mam olunca, nikâh ve düğün vakti geldi.*
1883. Nâr-ı 'ışkı gördi Zelha kırk sene *Züleyhâ, aşkın ateşini kırk Oldı bu kırk gün Yûsuf'a kırk sene yıl çekti; bu kırk gün ise Yûsuf'a kırk yıl gibi geldi.*
1884. Bir nidâ irdi Züleyhâ'ya o gün *O gün Züleyhâ'ya gayptan Vir nikâhuña izin olsun düğün bir nida geldi: "Nikâha izin ver, düğün olsun.*
1885. Eyledi Yûsuf bize şekvâ nidâ *Yûsuf, bize şikayetle yal- İntizâr-ı hüznü kıldı ol edâ vardı; hüznü bekleyişi ta- mamladı.*
1886. [S1-60a] *Kırk yılda gördüğün zah- Gördüğün kırk yıldaki zahmetleri meti, Yûsuf'a kırk günde gösterdim anı gösterdim."*
1887. Dir Züleyhâ yâ İlâhe'l-'âlemîn *Züleyhâ dedi: "Ey âlemlerin Cümle esrârı bilen sensin hemîn Rabbi, cümle sırları bilen sensin.*
1888. Kalbüme 'ıškuñ tolupdur öylece *Kalbim senin aşkınla dolup Kalmadı gayrılara yir zerrece taşmış, orada başkaları için hiç yer kalmamıştır.*
1889. Yol bulamaz 'ışk-ı Yûsuf izlene *Yûsuf'un aşkı izlenecek yol, Yir bulamaz anda varup gizlene orada gizlenecek bir yer bu- lamaz."*

1890.	Bir dahı geldi nidâ Yûsuf'ı sen
Takdir itmişem anı almalısın	<i>Bir daha ses geldi: "Yûsuf'u sana takdir ettim, onu almalsın.</i>
1891.	Ol senüñ düşüñ yalan eylemenüz
Virmişüz seni hilâf eylemenüz	<i>Senin o rüyayı yalan çıkaramayız, seni ona verdik, yanlış yapmayız.</i>
1892.	Var seni virdüm aña râm olasın
İznüm ile var aña kâm alasın	<i>Seni ona verdim, git ve ona itaat et; iznimle onunla beraber olmanın keyfini çıkar. "</i>
1893.	Ol didi varup aña râm olayım
İntizârından anı kurtarayım	<i>Züleyhâ kabul etti ve "Gidip ona itaat edeyim, bekleyişinden onu kurtarayım," dedi.</i>
1894.	[S2-60a]
Leyki vadur bir murâdım yâ Ganî
İsterem ol Yûsuf'a bildür anı	<i>Ey Ganî (Allah), bir muradım vardır; onu Yûsuf'a bildirmeni isterim.</i>
1895.	Sıdkını bildürmeyince ol emîn
Çıkmadı zindân içinden ol hemîn	<i>O emin (Yûsuf), zamanında sadakatini bildirmeyince zindandan çıkmadı.</i>
1896.	Tâ benüm de sıdkumı ol bilmeye
Eyle bilsin kâmı benden almaya	<i>Ta ki benim de sadakatimi bilmeden, benden muradını almak istemez.</i>
1897.	Şimdi eyle zann ider ki kendiye
İtdüğüm meyli iderdüm gayrıya	<i>Şimdi öyle zanneder ki ona gösterdiğim sevgiyi başkasına da gösterirdim.</i>
1898.	Tâ şehâdet kılmayınca sen baña
Virmezem izni nikâhiçün aña	<i>Sen bana şahitlik etmedikçe ben ona nikâh için izin vermem.</i>
1899.	Yûsuf'a irdi Hudâ'sından hitâb
Ol Züleyhâ hakkına geldi cevâb	<i>Yûsuf'a Allah'ından hitap geldi, Züleyhâ hakkında cevap verildi ve denildi ki..</i>

1900. [S1-60b]
Pâk-dâmen pâkizedür ol hatûn *O kadın iffetlidir ve temizdir;*
Gayre meyyâl olmadı ‘ırzı bütün *namusu bütündür, başkasına*
meyletmemiştir.
1901. Olmadı gayrılara meyli anuñ *Onun başkasına meyli ol-*
Hâlâ mihri üzredür ‘ırzı anuñ *madı; hâlâ namusu ve mihri*
olduğu gibi duruyor.
1902. Degmedi gayrılarıñ desti aña *Başkasının eli ona değmedi;*
Saklamışuz mühr ile anı saña *biz, onu mühürleyip sana*
sakladık.
1903. Şâd olup Yûsuf Züleyhâ’ya didi *Mutlu olup Yûsuf, Zü-*
Hakkuña Rabb’üm şehâdet eyledi *leyhâ’ya şöyle dedi: “Rab-*
bim, hakkında şahitlik etti.”
1904. Ol Züleyhâ Yûsuf’a dir yâ emîr *O Züleyhâ, Yûsuf’a dedi:*
Hamdû lillâh olduñ ahvâle habîr *“Ey emir, hamd olsun ki sen,*
halimden haberdar oldun.
1905. Kâfire zenler lehüne söyledi *Putperest kadınlar lehinde*
Hakkuña anlar şehâdet eyledi *konuştı, onlar senin haklı*
olduğuna şahitlik etti.
1906. Ol senüñ câhil şehâdüñ mi kavî *O senin yalancı şahitliğin mi*
Yâ benüm ‘âdil şehâdüm mi kavî *güçlü, yoksa benim adil şa-*
hitliğim mi güçlü?
1907. Gerçi ol dem saña kıldım töhmeti *Gerçi o an sana iftira ettim*
Eyle imiş ol cehâlet ‘âdeti *ama cehalet adeti öyleydi.*
1908. Ol cehâlet vakti ki işleri ben *O cehalet zamanında, yaptığ-*
İtdüğüme hiç ta‘ab eyleme sen *ım işlere hiçbir şekilde iti-*
bar etme.
1909. Tâze ‘avrat oluban er görmeye *Genç bir kadın olup, hiç er-*
‘Âşık ola sevdüğü râm olmaya *kek görmemiş; âşık olup sev-*
diğini elde edememiş olsun.

1910. [S2-60b]
Yeddi yıl bir hâne içre olalar
Gice gündüz birbirini göreler
Yedi yıl bir evde kalıp, gece gündüz birbirlerini görmüş olsunlar.
1911. Bâ-husûsâ sencileyin dil-beri
Göre ‘avrat olmaya anuñ eri
Özellikle senin gibi yakışıklı delikanlıyı görsün ve o kadının da kocası olmasın.
1912. Saña meyl itdüm ‘aceb midür baña
Levm iderdüñ ‘âkıbet geldi saña
Sana yönlemem tuhaf mıydı? Beni kınadın, sonunda başına geldi.
1913. Kırk sene sevdüm seni yâd itmedüm
Vasluñ için kimseye dâd itmedüm
Kırk yıl unutmadan seni sevdim; kavuşmak için kimseye başvurmadım.
1914. Sen bu kırk gün ‘ışkı ‘âdet eyledüñ
Hâlık’a benden şikâyet eyledüñ
Sense sadece kırk gün âşık oldun; hemen yaratıcıya benden şikâyet ettin.
1915. Kulum iken baña kıldın nâzı sen
Yâ nice kıldum tahammül anı ben
Kölem iken sen bana nazlandın; ben de buna tahammül ettim.
1916. [S1-61a]
Bunca yıllar sen baña virdüñ melâl
İntikâmum senden aldı Zü’l-Celâl
Bunca yıl sen bana sıkıntı verdin; Zülcelâl (Allah) intikamımı senden aldı.
1917. Sen de gördüñ mi bu ‘ışkuñ dâdını
Añladuñ mı ‘âşıkuñ feryâdını
Bu aşkın adaletini gördün mü? Âşığın feryadını anladın mı?
1918. Sende idi ol zamân gönülüm benüm
Bir mecâzî ‘ışk imiş meylüm benüm
O zaman gönülüm sendeydi, sevgim bir mecazî aşktan ibaretmiş.

1919.	Bilmez idim ol zamân ma'bûdumı
Gitdi 'ömrüm bilmedüm mescûdumı	<i>Kime ibadet edeceğimi bil-
mezdim, secde edeceğimi ta-
nımadan ömrüm geçti.</i>
1920.	Hâlık'ı bildim seni ben n'eylerem
'İşk-ı Hakk'ı buldum ülfet eylerem	<i>Yaratıcımı buldum, seni ne
yapayım; Allah aşkını bul-
dum, onunla konuşurum.</i>
1921.	Şerbet-i 'ışk-ı Hak'ı nûş eyledüm
Yûsuf'um 'ışkuñ ferâmûş eyledüm	<i>Allah aşkının şerbetini içtim,
ey Yûsuf'um! Senin aşkını
unuttum.</i>
1922.	Mâ-sivâya kalmadı meylüm şehâ
Leyki n'idem Hak beni virdi saña	<i>Ey emir! Allah'tan başka-
sına meylim kalmadı; lakin
Allah beni sana nikahladı,
ne yapabilirim?</i>
1923.	Lâyık oldu ki beni râm bulasın
Vaslım ile kâmu benden alasın	<i>Beni itaatkâr bulasın, bu
bana uygundur. Kavuşup
benden dilediğini alasın.</i>
1924.	Var nikâh eyle beni sen kâma gir
İzn-i Hakk ile bugün merâma ir	<i>Git ve beni nikahına al, sen
de mutlu ol, Allah'ın izniyle
istediğine kavuşasın.</i>
1925.	Yûsuf ol dem içre fermân eyledi
Hak yolına nice kurbân eyledi	<i>Yûsuf o anda ferman etti, Al-
lah rızası için çok kurban
kestirdi.</i>
1926.	[S2-61a]
'Akd olındı kıldılar anlar zifâf
Oldılar ol iki 'âşık sîne-sâf	<i>Nikah akdi imzalandı, ger-
değe girdiler; o gece iki âşık
birbirine kavuştular.</i>
1927.	Yâ İlâhî hürmetine anlaruñ
Nâ'il eyle maksûda yârânlaruñ	<i>Ey Allah'ım, onların hürme-
tine dostlarını da umdukları-
na ulaştır.</i>

1928. **Ahmedî**'nüñ 'aybını eyle sitâr
Her dü 'âlem kılma anı şermesâr
Ahmedî'nin kusurunu ört, onu iki dünyada da utan-dırma.
1929. Rabbenâ senden umaruz rahmeti
Vir bize râhat cinân u rü'yeti
Rabbimiz, rahmeti senden umarız; bize cennet saadeti ve cemalini nasip et.
1930. Sohbet ister Zelha ile ol imâm
Zelha girmez eline anuñ müdâm
Yûsuf, Züleyhâ ile sohbet etmek ister fakat Züleyhâ sürekli onun eline geçmez.
1931. Ol Hudâ'nuñ hizmetinde kul idi
Gice gündüz tâ'ate meşgûl idi
O, Allah'ın hizmetinde bir kuldu; gece gündüz ibadetle meşguldü.
1932. Yalvarur Zelha ile halvet diler
Bir gün anuñla olup sohbet ider
Yûsuf yalvarır ve onunla yalnız kalmak ister; bir gün onunla birlikte olup sohbet eder.
1933. [S1-61b]
Ol Züleyhâ dir beni çok egledüñ
Tâ'at-i Hak'dan beni alıkoduñ
Züleyhâ dedi: "Beni çok oyaladın, Allah'a ibadetten alıkoydun."
1934. Gitmek itdi savma'aya ol zamân
Tutdı Yûsuf gömlegini nâgehân
Züleyhâ, o zaman mescide gitmek istedi, fakat Yûsuf aniden gömleğini tuttu.
1935. Oturalum diyü ibrâm eyledi
Sohbet idelüm senüñle söyledi
"Oturalım ve seninle sohbet edelim", diye ısrar etti.
1936. Dir Züleyhâ ey şehâ kogıl beni
Tutdı Yûsuf gömleginüñ ardını
Züleyhâ: "Ey emir, bırak beni!" dediyse de Yûsuf gömleğinin arkasından tuttu.

1937. Pârelendi gömlegi Zelha anı
Gördi dir itdüñ bedel baña bunı *Züleyhâ'nın gömleği parçalandı ve dedi ki: "Bunu bana bedel olarak yaptın.*
1938. Pâre kıldum gömlegin ol dem begüm
Bedel içün pâre kılduñ gömlegüm *O zaman senin gömleğini parçalamıştım, sen de şimdi benim gömleğimi bedel olarak parçaladın.*
1939. Böyle 'işret eyleyü görüşdiler
Ol rızâ-yı Bârî'de sevişdiler *Böylece eğlenip gülüştüler, Yaraticı'nın rızasıyla seviştiler.*
1940. Gitdi bir yıl geldi bir oğlu anuñ
Adını virdiler Efrâyim anuñ *Bir yıl sonra, onların bir oğlu oldu; adını Efrâyim koydular.*
1941. Geldi Cebrâil aña yarın didi
Subh irince taşraya varın didi *Cebrâil geldi ve Yûsuf'a, "Yarın sabah vakti dışarıya çık.*
1942. Karşuña bir kimse gelür yâ emîr
Aña ikrâm eyle saña kıl vezîr *Karşına bir adam çıkacak, ey emir; ona ikram et ve onu kendine vezir yap," dedi.*
1943. Uyanup varur kapu taşrasına
Bir kişi irer anuñ karşusına *Yûsuf, uyanıp kapıdan dışarı çıktı; onun karşısına bir kişi geldi.*
1944. [S2-61b]
Sevbi eski setr-i 'üryân eylemiş
Fakr odı bagrını biryân eylemiş *O, eski elbisesiyle ancak setriavret eylemiş; fakirlik ateşi bagrını yakmış, kebab eylemişti.*
1945. Bu mesel sözdür dimiş anı beşer
Kim yatur dir kepenek altında er *Bu atasözünü insanlar demiştir: "Kepenek altında er yatar." [Atasözü] Yani insanları giydiğine bakarak değerlendirmek*

yanlışlıklara yol açar, değerli kişiler de eski elbise giymiş olabilir.

1946. Bakmaz andâm u libâsa ol Kerîm
Ol kulı ister ola kalb-i selîm

Kerîm olan Allah, insanın endam ve elbisesine bakmaz; temiz kalpli kulunu tercih eder.

1947. Ol eri Yûsuf bulup itdi vezîr
Re'y ü tedbîrin begendi ol emîr

O kişiyi bulup Yûsuf kendine vezir yaptı ve onun yaptığı işleri çok beğendi.

1948. Arzulardı hükmi ol anı bulur
Ol dahı maksûdına nâ'il olur

O kişi, arzuladığı makamı buldu, ayrıca maksadına da kavuştu.

1949. [S1-62a]

Geldi Cebrâil didi Yûsuf aña
Bu vezîrüm kim dürür bildür baña

Cebrâil geldi ve Yûsuf ona şöyle dedi: "Bu vezirim kimdir, bana onu tanıtın."

1950. Ol didi bu ol uşakdur yâ 'azîz
Ol beşikde kıldı ef'âlün temîz

O dedi: "Ey Azîz! Bu, beşikteyken senin lehinde şahitlik eden çocuktur."

1951. Sıdkuña ol gün şehâdet eyledi
Ol Melik Reyyân'a anı söyledi

O gün, senin doğruluğuna şahitlik etmiş ve dile gelip bunu Melik Reyyân'a söylemişti.

1952. Ol Melik'ün kardaşınıñ oğlu bu
Aslı pâk olanda olur eyyü hû

Bu kişi, Melik Reyyân'ın yeğenidir. Soyu temiz olan iyi huylu olur.

1953. Hâlık'a şükr eyledi anda emîr
Kim bu kâmil âdemi virdi vezîr

Bu kâmil insanı vezir olarak verdiği için Yûsuf Hâlık'ına şükretti.

1954. İ'tibâr iderdi aña ol Resûl
Virdi aña mâl u mülk ü nice kul
Yûsuf, vezirine değer verirdi; ona mal, mülk ve birçok hizmetçi verdi.
1955. Pek düzenli il emînlikde sürûr
Eyledi on beş sene böyle mürûr
Pek düzenli bir şehir kurdu, halk mesrur oldu; on beş yıl böyle geçti.
1956. Geldi irişdi ucuzluk yılları
İzdiyâd ekdiler ol tahılları
Ucuzluk yıllarında bol bol tahıl ektiler.
1957. Bir eken yüz deñlü andan biçdiler
Agniyâsı yıgdı fakrı şaşdılar
Ektiklerinden bire yüz aldılar, zenginler topladı, fakirler şaşırdılar.
1958. [S2-62a]
Yeddi yıl buldı ucuz vakti kemâl
Her kemâlin âhiri olur zevâl
Yedi yıl sonra bolluk kemale erdi; her kemalin bir zevali olur.
1959. Ni'metinüñ kadrini bilmesek kul
Bulur encâm-ı zevâli aña yol
Eğer kul, nimetin kıymetini bilmezse sonunda nimet zayı olup elinden çıkar.
1960. Ol cezâsıdur anı lâ-büdd bulur
Fânide görmezse uhrâda olur
Kul, yaptığığın karşılığını mutlaka bulur. Eğer dünyada görmezse, ahirette olur.
1961. **Fahr-i 'âlem ol Resûl-i kâ'inât**
Ol Muhammed Mustafâ'ya vir salât
Âlemin övüncü ve kainatın Resulü Muhammed Mustafâ'ya salavat getir.

**31. Hazret-i Yûsuf'un Kardeşleri Mısır'a Tahıl İçün Geldükleridür
[Yûsuf (as)'ın Kardeşlerinin Buğday Almak İçin Mısır Şehrine Gel-
mesi]⁴⁸**

1962. Kaht-ı Mısır'ı Ahmedî söyle bize
Yûsuf'ın ihvânını getür söze	<i>Ahmedî, bize Mısır'daki kıt-
lığı anlat, Yûsuf'un kardeş-
lerinden bahset.</i>
1963. Söyle anlar nice Mısır'a geldiler
Hâk-i pâ-yı Yûsuf'a yüz sürdiler	<i>Söyle, onlar Mısır'a nasıl
geldiler, Yûsuf'un ayakla-
rına nasıl yüz sürdüler?</i>
1964. Eylik iden kişiler eylik bulur
Kemlik iden âhiri nâdim olur	<i>İyilik eden iyilik bulur, kötü-
lük eden sonunda pişman
olur.</i>
1965. Mısır'ın ehli ni'meti çok buldılar
Her furû-mâye zî-ni'met oldılar	<i>Mısır'ın halkı bol nimet
buldu, düşkün (soysuz) kişi-
ler bile nimet sahibi oldu.</i>
1966. Yohsulına eylemez oldu 'atâ
Eyle âdemden umulur mı sehâ	<i>Yoksula yardım etmez oldu-
lar. Böyle soysuzdan cömert-
lik beklenir mi?</i>
1967. İrdi zillet kârı ehl-i sâyeye
Şân-ı rif'at irdi furû-mâyeye	<i>Çalışkan insanlar zillete
düştü, düşkünler ise yüceliğe
erişti.</i>
1968. Ni'metün kadrini anlar bilmedi
Ol viren Rezzâk'a şükri kılmadı	<i>Onlar, nimetin kıymetini bil-
medi; onu veren Rezzâk'a
şükretmedi.</i>
1969. Saymaz oldu atabeglerin gedâ
Her kafadan gelür oldu bir sadâ	<i>Köle efendisini saymaz oldu,
her kafadan bir ses gelmeye
başladı.</i>
1970. Gördiler çün kesret ile ni'meti
Ni'metin kalmadı kadr ü kıymeti	<i>Zira çok zengin oldular, ni-
metin kadri ve kıymeti kal-
madı.</i>

⁴⁸ S1-62a, S2-61a, Kadioğlu (2005) s. 148, Yapıcı (2006) s. 289, Kadioğlu (2017) s. 164

1971. [S2-62b]

Her fezâhat kârı anlar itdiler
Râh-ı isrâf ile anlar gitdiler

*Her türlü kötülüğü onlar
yaptı, İsraf yolunda ilerleyip
gittiler.*

1972. Cümle ni‘metler seri nân-ı ‘azîz
Mezbelelerde olunmazdı temîz

*Cümle nimetlerin başı olan
azîz ekmek, çöplüklerde çü-
rümeye terk edilmişti.*

1973. Eylediler ni‘met-i Rahmân’ı hor
Eyledi Rezzâk’ın ol kahrı zuhûr

*Rahman’ın nimetini hor gör-
düler, Rezzak’ın kahrına uğ-
radılar.*

1974. Başladı kıtlık senesi gelmeye
Hak anı dârü’l-emâna virmeye

*Kıtlık yılı gelmeye başladı,
Allah, onu güven yurduna
vermeye.*

1975. [S1-62b]

Kıldı fermân ol sene Yûsuf ‘ayân
Ekmeyin tahıl eken kılur ziyân

*Yûsuf ferman etti, “Bu sene
buğday ekmeyin, eken zarar
eder,” diye açıkladı.*

1976. Ekmediler ba‘zı ekdi anlaruñ
Bitmedi ekinleri ekenleruñ

*Bazıları ekin ekti, bazıları ek-
medi; ekenlerin ekini de bit-
medi.*

1977. Gördiler anı ferâgat kıldılar
Mısır ili terk-i zirâ‘at itdiler

*Bunu görüp ekmekten vaz-
geçtiler, Mısır ülkesi ziraatı
terketti.*

1978. Oldı darlık Mısır’uñ ili sû-be-sû
Düşdi halkuñ arasına güft ü gû

*Mısır ülkesinde yer yer kıtlık
başgösterdi, halkın arasında
dedi-kodu başladı.*

1979. Ayak altında yatan ni‘met kanı
Şimdi baş üzre bulamazlar anı

*Ayak altında gezen ekmek
nerde, şimdi onu bulsalar
başüstünde tutarlar.*

1980. Cümle defter kıldı Mısır'ıñ halkını
Bildi anların ganîsin fakrını *Yûsuf, Mısır halkını deftere kaydetti, onların zengin ve fakirini belirledi.*
1981. Kıymet almazdı fakîrden ol 'azîz
Bugda virürdi gıdâ ide lezîz *Mısır azîzi, fakirden para almazdı; onlara karınları doyacak kadar buğday verirdi.*
1982. Açları unutmayam dir ol imâm
Karnı toynca yimezdi ol ta'âm *O imam (Yûsuf), açları unutmaz, karnı doyuncaya kadar da yemek yemezdi.*
1983. Aç yaturmadı fakîr olanları
Üç sene böyle yürirdi hâlleri *Fakirleri aç yatırmazdı, bu durum üç yıl böyle sürdü.*
1984. Agniyâda kalmadı tahıl gıdâ
İstediler mîriden anlar gıdâ *Zenginlerde buğday ve gıda kalmadı, devlet malından yiyecek istediler.*
1985. Akça aldı agniyâdan ol emîr
Anlara virürdi bugda hem şa'îr *O emir (Yûsuf), para karşılığı zenginlere arpa ve buğday dağıtmaya başladı.*
1986. [S2-63a]
Ol kadar hazne yığıldı haddi yok
Sıgmaz oldu defter anı hattı çok *Hazine o kadar doldu ki hesap belli değildi; rakamlar defterlere sığmaz olmuştu.*
1987. Hep derâhîm sîm ü zerden ne ki var
Hazne-i Yûsuf'a mahbûs oldılar *Dirhem, altın, gümüş, para ne varsa Yûsuf'un hazînesinde toplandı.*
1988. Kalmadı akça virürlerdi metâ'
Aldı tahıl virüp itdi intifâ' *Para kalmayınca meta (mal) verirlerdi. Buğday alıp kazanç sağladı.*
1989. Yûsuf'ıñ bâyi'i geldi ileri
Zu'reoglı Mâlik ol didükleri *Zureoğlu Mâlik diye bilinen ve Yûsuf'u köle olarak satan tüccar da geldi.*

1990. Virdi ol tavr ile misk ü ‘anberi
Virdi tahıl Yûsuf aldı anları
Gerdanlık, misk ve anber getirmişti; Yûsuf onları aldı karşılığında buğday verdi.
1991. Kalmadı eşyâ kamusun virdiler
Mülkümüzü bey‘ idelüm didiler
Birşeyleri kalmadı hepsini verdiler, mülkümüzü de satalım, dediler.
1992. [S1-63a]
Virdiler emlâkı tahıl yirine
Mâlik oldu şehr-i Mısır’uñ yirine
Buğday karşılığında gayrimenkullerini de sattılar, böylece Yûsuf tüm Mısır şehrine sahip oldu.
1993. Ol bahâ-yı mülki dahı yidiler
Mısır’uñ ehli cümle şâha geldiler
Mülkün karşılığında aldıklarını da yedikten sonra Mısır halkı toplanıp şahın huzuruna geldiler.
1994. Didiler kul tek satılalım size
Ol bahâmuza tahıl virin bize
Dediler: “Bizi köle olarak satın al, karşılığında bize buğday ver.”
1995. Cümlesi nefis ü ‘iyâlin satdılar
Hep bahâlarına tahıl aldılar
Hepsi kendisini ve ailesini sattı, karşılığında buğday aldılar.
1996. Şehr-i Mısır’uñ halkı cümle oldu kul
Yûsuf’uñ kullugını itdi kabûl
Mısır halkının tümü Yûsuf’a köle oldu, o da onların kulluğunu kabul etti.
1997. Hak bunı dârü’l-emâna virmeye
Mü’min ihvânlar giriftâr olmaya
Allah bunu eman yurduna vermesin, müminler bu duruma düşmesin.
1998. Mâlik İbn Zu’re geldi Yûsuf’a
Hep ‘iyâliyle kul oldu Yûsuf’a
Zureoğlu Mâlik ailesiyle birlikte geldi ve onlar da Yûsuf’a köle oldular.

1999. Böyledür fânî cihânuñ ‘âdeti
Kimi iner kimi bulur rif‘ati
Fânî dünyanın âdeti böyledir: Kimisi aşağı iner, kimisi yukarı çıkar.
2000. Ol iki kulları Büşrâ vü Beşîr
Kıldı âzâd anları Yûsuf emîr
Mâlik’in iki kölesi Büşra ve Beşîr Yûsuf (as) tarafından azat edildi.
2001. [S2-63b]
Çok kerem anlara kıldı ol kibâr
Bende didi sizlerüñ eyliği var
O büyük insan onlara çok ikramda bulundu ve “Sizin de bana çok iyiliğiniz var,” dedi.
2002. Siz irişdüñüz kuyuda dâdıma
Siz sebebsiz kuyudan âzâdıma
Kuyuda imdadıma siz yetiştiniz, oradan kurtulmama da siz sebep olmuştunuz.
2003. Ol Beşîr’üñ ‘aklını begendi ol
Südi pâk olanlar olur zî-‘ukûl
Yûsuf, Beşîr’in aklını çok begendi. Sütü temiz (soylu) olanlar akıllı olur.
2004. Bir cezâ‘ idüp anı kıldı karîb
Geldi eylik yolına oldu habîb
Beşîr’i ödüllendirip onu yanına aldı, onun yaptığı iyilik karşı geldi ve Yûsuf’un dostu oldu.
2005. Kullanırdı anı hizmetinde ol
Virdi ana mâl u mülk ü nice kul
Onu hizmetinde kullanırdı. Ona mal, mülk ve birçok köle verdi.
2006. Bundan akdem Yûsuf’uñ dört biñ kullı
Kapusında kullar idi her biri
Bundan önce Yûsuf’un dört bin kölesi vardı, her biri kapısında hizmetkârdı.
2007. Şehr-i Mısır’uñ virdi her kapısına
Nice kullar koydı her birisine
Mısır şehrinin her kapısına nöbetçiler yerleştirdi.

2008. Ol fikir eylerdi kim kardaşları
Mısır'a gelürler dükense aşları
*O, kardeşlerinin yiyecekleri tükenince Mısır'a gelecekle-
rini düşünüyordu.*
2009. Kullara dir taşradan her kim gelür
Gösterün baña tahıl her kim alır
*Kullara dedi: "Dışarıdan
kim gelirse bana gösterin,
kim tahıl almak isterse haber
verin.*
2010. [S1-63b]
Anları göricek baña getürün
Göreyüm anı sora tahıl virün
*Onları görünce bana getirin,
onu soruşturayım, sonra ta-
hıl verin."*
2011. Ol sene Ken'ân ilinün tahılı
Dükenür zahmet görür Ken'ân ili
*O sene Ken'ân ülkesinin ta-
hılı tükendi, Ken'ân halkı
çok zahmet çekti.*
2012. Bildiler kalmadı tahıl bir yirde
Şehr-i Mısır'ın hâkiminden gayrıda
*Her yerde tahılın tükendi-
ğini, sadece Mısır şehrinin
hâkiminde olduğunu duydu-
lar.*
2013. Ol Melik halka tahıl satar imiş
İbrâhim Halîl dîni tutar imiş
*Mısır meliki halka tahıl sa-
tarmış, İbrâhim Halîl'in di-
nine bağlymış.*
2014. Ya'kûb ogullarına dir yâ benûn
Ol Melik'den varuban bugda aluñ
*Ya'kûb (as) oğullarına dedi:
"Ey evlatlarım! Gidip o me-
likten buğday isteyin.*
2015. Ol Melik ecdâdımızuñ dînini
Tutar imiş ol Halîl âyînini
*O, ecdadımızın dinini tutar,
Halîl İbrâhim dedemizin
ibadetlerini yaparmış.*
2016. Bildirün asluñuzu ta irgüre
İ'tibâr idüp sizi tiz göndere
*Ona aslınızı bildirin, ta size
tahıl versin; itibar edip sizi
hemen göndersin.*

2017. Mısır'a yakın varıcak dağılasız
Her ikiñüz bir kapudan giresiz
*Mısır şehrine yaklaşınca da-
ğılınız, her ikiniz bir kapıdan
girisiz.*
2018. Sizlere tâ kim nazar ugramaya
Bu hüznüli bagrumı dağlamaya
*Sizlere ta ki nazar değmesin,
bu hüznüli bağrımı dağla-
mayayım.*
2019. [S2-64a]
Göz degermiş gizle mâlî yâ hoca
Enbiyâ andan hazer kılmış nice
*Göz değermiş, malî gizle, ey
hoca! Enbiyalar bile bundan
sakınmış, çok kere.*
2020. Aldılar dört yüz fülûrî gittiler
Her ikisi dâr-ı Mısır'a yitdiler
*Dört yüz altın alıp gittiler,
ikişer kardeş şehrin kapısına
vardılar.*
2021. Anları Şâh kulları alup gider
Ol dîvân-ı Yûsuf'a anlar irer
*Şahın hizmetçileri onların
hepsini alıp Yûsuf'un diva-
nına götürdü.*
2022. Girdi kardaşlar anuñ dîvânına
Heybet irdi her birinüñ cânına
*Kardeşler onun divanına
girdi; her birinin canı korku-
dan titriyordu.*
2023. Hak Te'âlâ gizleyince birini
Rû-be-rû olsa tanumazlar anı
*Allah Teâlâ birini gizle-
yince, yüz yüze olsalar da
onu tanımazlar.*
2024. Yüzine urmuş nikâbı ol imâm
Anlara eyle görindi ol kirâm
*Yûsuf (as), yüzünü örtmüş
vaziyette onlara göründü.*
2025. Gördi kardaşlarını bildi nihân
Bilmedi kardaşlar anı ol zamân
*Gizlice baktı ve kardeşlerini
bildi; fakat o zaman kardeş-
ler onu tanımadılar.*
2026. [S1-64a]

- Yûsuf a(y)tdı⁴⁹ siz ne işe gelmisiz
Bu diyârûñ âdemi degül misiz
2027. Anlar a(y)tdı ey Şehâ Ken‘ânî’yüz
Ol Nebî Ya‘kûb’uñ oğlanlarıyuz
2028. Kaht ile bizler perîşân olmışuz
Eyyü adın işidüben gelmişüz
2029. Ceddinüñ dîninde ol bildi sizi
Tahıl içün saña gönderdi bizi
2030. Bildi Yûsuf atası sıhhat-neşîn
Bilmek ister İbn Yâmin kardaşın
2031. Dir kamuñuz oğlu mı ol atanuñ
Dahı var mı sizden özgesi anuñ
2032. Aytdı anlar bir küçük de oğlu var
İbn Yâmin dirler aña yâdigâr
2033. [S2-64b]
Ol didi ol dahı gelseydi bize
Bir yük artuk bugda alurdı size
- Yûsuf dedi: “Niçin geldiniz, bu şehrin adamı değil misiniz?”
- Onlar dedi: “Ey şahımız, biz Ken‘ânlıyız, Nebî Ya‘kûb’un oğullarıyız.
- Kıtlıkta bizler perişan olduk, senin yardımseverliğini işitip geldik.
- Babamız sizi tanıdı, dedesinin dininden olduğunuzu bildi, bizi tahıl için gönderdi.
- Yûsuf babasının hayatta, sağlıklı olduğunu anladı; kardeşi Bünyâmin’in durumunu öğrenmek istedi.
- Yûsuf dedi: “Hepiniz Ya‘kûb’un oğlu musunuz? Onun sizden başka evladı var mı?”
- Onlar dedi: “Bir küçük oğlu daha var, adı Bünyâmin, o babasıyla kaldı.
- Yûsuf dedi: “O da gelseydi buraya, kendinize bir yük fazla buğday alırdınız.

2034. Anlar aytdı atamız virmez anı
Bir sâ‘at yanından ayırmaz anı
Onlar dedi: “Babamız onu bize vermez, onu bir saat bile yanından ayırmıyor.
2035. Ol küçük kardaşumuzuñ yâ kişi
Anasından var idi bir kardaşı
Ey kişi! O küçük kardeşimiz Bünyâmin’in aynı anadan doğma bir kardeşi vardı.
2036. Gâyet ile ‘aklı kâmil hûb idi
Cümlemüzden ataya mergûb idi
Çok akıllı, olgun ve güzel bir çocuktı; babamız hepimizden çok onu severdi.
2037. Anaları öldi öksüz oldılar
Boynı buruk vâlidesiz kaldılar
Anaları ölünce öksüz oldu, boynu bükük ve anasız kaldılar.
2038. Ol uşagı yedi kurdlar gitdi ol
Ol sebebden kardaşını ol Resûl
O çocuğu (Yûsuf) kurtlar yedi, o sebepten babamız kardeşi Bünyâmin’i..
2039. Bir sâ‘at yanından ayırmaz anı
Salmış aña meylini ister cânı
Bir saat bile yanından ayırmaz; canı ister, gönlünü ona vermiş.
2040. Pek severdi ol uşagı atamız
Hüsni hulkı hûb idi gâyet temiz
Babamız o çocuğu çok severdi; çok iyi bir çocuktı, içi dışı güzeldi.”
2041. [S1-64b]
Yûsuf aytdı bir dahı Mısır’a gelüñ
Ol küçük kardaşuñuzı getürüñ
Yûsuf dedi: “Bir daha Mısır’a gelerseniz o küçük kardeşinizi de getiriniz.
2042. Bir yük aña bugda biz dahı ziyâd
Virelüm bugdañuz olur izdiyâd
Ona biz bir yük buğday fazla verilim, buğdayınız çoğalsın.”
2043. Anlar aytdı atamız anı bize
İnanup virmez getürelüm size
Onlar dedi: “Babamız bize inanmaz, onu ikna edip

- Bünyâmin'i size getiremeyiz.”
2044. Yûsuf aytdı gâlibâ kardaşına
Mekrûñüzle bir iş ırmış başına
- Yûsuf dedi: “Galiba sizin hilenizle o kardeşin başına bir iş gelmiş.
2045. Ol sebebden kardaşını ol Resûl
Havf ider inanmıyor kim size ol
- Ya'kûb (as), o sebepten ötürü korkuyor ve kardeşini size güvenmiyor.
2046. Anlar aytdı zâyî'ine biz sebeb
Oldugumuz'çün inanmaz anı eb
- Onlar dedi: “Kardeşimizin kaybolmasına biz sebep olduğumuz için babamız Bünyâmin'i bize güvenmiyor.
2047. Biz koyunlar yanına varınca ol
İstedi koşdı bize anı Resûl
- Biz koyun gütmeye gidince o da gelmek istedi, babamız da onu bize koştu (ekledi).
2048. [S2-65a]
Biz geyik avına meşgûl olmuşuz
Kurd anı yemiş meger tuymamışuz
- Biz geyik avlamakla meşgul iken onu kurtlar yemiş, görmemişiz.
2049. Gömlegi bilenmiş anuñ kanına
Anı iletduk atamız yanına
- Gömleği kanyla boyanmıştı, kanlı gömleği babamıza göturdük.
2050. Tâ ki kanlı gömlegini görsün ol
Sun'umuz yokdur bu işde bilsün ol
- Onun kanlı gömleğini görsün, bu işte bizim bir müdahalemizin olmadığını bilsin.
2051. Gördi kanlı gömlegini ol kibâr
Aglar ol kardaşın imiş yâdigâr
- O büyük insan, kanlı gömleği aldı; kardeşinizden yadigar imiş, diye ağladı.”
2052. Yûsuf aytdı girmedi 'akla bu söz
Zannum oldur var bu işde sun'uñuz
- Yûsuf dedi: “Dedikleriniz aklıma hiç yatmadı,

- zannımca bu işte sizin par-
mağınız var!
2053. Mekrûnüzle bir iş irmiş başına
Ol inanmaz kardaşı kardaşına
- Sizin hilenizle onun başına
bir iş gelmiş olmalı ki o
(Ya 'kûb) kardeşi kardeşe gü-
venemiyor.
2054. Bu sizün akvâlünüz sâdık ise
Bir dahı gelince ol gelür bize
- Eğer sözleriniz doğruysa bir
daha geldiğinizde onu da bu-
raya getirin.
2055. [S1-65a]
Tâ getürmeyince siz bile anı
Bugda virilmez size bilün bunu
- Şunu iyi bilin ki beraber-
nizde onu da getirmezsensiz
size bir daha buğday veril-
meyecek.”
2056. Anlar aytdı getürelüm anı biz
Tâ beyân olına size sıdkumuz
- Onlar dedi: “Doğruluğu-
muz kanıtlamak için biz onu
da yanımıza alıp geleceğiz.”
2057. Yûsuf'ı kardaşları medh eyledi
Gaybetinde eyyüdü bizden didi
- Kardeşleri Yûsuf'u övdü ve
gıyabında “O bizden daha
iyidir,” dediler.
2058. Yûsuf anlardan işitdi bu sözi
Dir gine bunlar severlermiş bizi
- Yûsuf onlardan bu güzel söz-
leri duyunca “Kardeşlerim
hâlâ beni seviyormuş,” dedi.
2059. Ger ne deñlü baña kemlik itdiler
Gaybetimde baña eyyü didiler
- Gerçi bana çok kötülük etti-
ler, gıyabımda bana “iyi”
dediler.
2060. Kullarına söyledi kim bunların
Kaplarına tolduruñ bugdaların
- Yûsuf görevlilere dedi:
“Bunların tüm kaplarına
buğday doldurun.”
2061. Bir kulına gizlü anı söylemiş
Akçaların bir yüke koyın dimiş
- Bir görevliye gizlice şöyle
demiş: “Paralarını ayrıca

- yüklerden birine geri koyun.”
2062. Altını bir yüke itdiler nihân
Niyyeti bu idi anuñ ol zamân
Getirdikleri altını almayıp
bir yükün içine gizlediler,
Yûsuf’un niyeti buydu.
2063. Yirleri köylükdür akça olmaya
Akça olmayınca belki gelmeye
Yerleri köydür, belki para
bulamazlar, para olmayınca
da gelmek istemezler.
2064. Göreler akçaların getüreler
İbn Yâmin kardaşum yetüreler
Yükteki altınları görüp
onunla buğday almaya tek-
rar gelince kardeşim
Bünyâmin’i getireler.
2065. Bunlara lâıyk giyeler hil’atım
Söylediler eyyü baña gaybetim
Kaftanım bunlara uyar verin
giysinler, gıyabımda bana
“iyi” dediler.
2066. Anlara aytdı peygamber-zâdesiz
Çünkü bizden atañuza gidesiz
Onlara dedi: “Hepiniz pey-
gamber oğlusunuz, burdan
çıkıp onun huzuruna vara-
caksınız.
2067. [S2-65b]
Sizlere lâıyk ki hil’at geydürem
Ol ferah birle kapudan gönderem
Sizlere uygun elbise giydire-
lim, gönül rahatlığıyla sizi
kapıdan uğurlayalım.
2068. Geldi hil’atler kamuya geydürür
Ol ferah birle kapudan gönderür
Hepsine ayrı ayrı uygun el-
biselerini yiydirip onları ka-
pıdan uğurladı.
2069. [S1-65b]
Kalmadı gönlinde anlardan melâl
Kalbi içre kıldı anlara halâl
Gönlünde onlara karşı bir
öfke kalmadı; Yûsuf, kalpten
onlara hakkını helâl etti.

2070. **Var beşâret mü'mine bunda nihân** *Bunda inananalar için gizli*
Ahmedî kıl bizlere anı beyân *müjdeler vardır. Ey Ahmedî,*
sen bizlere onu açıkla!
2071. Hak Te'âlâ dir ki Yûsuf kul iken *Cenab-ı Hak dedi ki: "Yûsuf*
'Afv ide ihvânı kini bol iken *köleyken ve öfkesi çok büyük*
olduğu halde kardeşlerini
bağışladı.
2072. Hil'at ile kapusından göndere *Güzel giysilerle onları kapı-*
Anları ferah mükerrem döndüre *dan uğurladı, ikramlarla on-*
ları sevindirip evlerine yol-
ladı.
2073. Gaybetinde aña eyyü didiler *Gıyabında ona iyi dediler,*
Ol sebebden bu keremi buldılar *bu sebepten bunca ikram*
gördüler.
2074. Yâ ki ben 'âlemlerüñ sultâniyam *Ey insanlar! Bilirsiniz ki*
Müzribîn kullarumuñ gaffâriyam *âlemlerin sultanı, günahkâr*
kulların bağışlayıcısı benim.
2075. Öyle mü'minler ki gaybetde beni *O müminler ki gıyabımda*
Medh ide uma kerem bile ganî *beni övsün, zengin bilip ben-*
den bağışlanma dilesin.
2076. Gele ecrâm ile anlar kapuma *Günahlarla kapıma gelsin-*
'Affi me'mûl ide ire tapuma *ler, af dileyerek tapuma (hu-*
zur) erişsinler.
2077. Ben nice anları magfûr eylemem *Ben onları bağışlamaz mı-*
Hil'at ile cennetüme yollamam *yım, güzel giysilerle cenne-*
time yollamaz mıyım?
2078. Bâ-husûsâ ol îmânî hil'ati *Özellikle îmân hilatini giy-*
Geymiş anlar bulmalıdur rahmeti *miş olanlar rahmetimi bul-*
malıdır.
2079. Hamd ü şükr olsun bizi nâs eyledüñ *Ey Allah'ım! Şükürler olsun*
Rahmeti mü'minlere hâs eyledüñ *ki bizi insan olarak yarattın,*

- biz inananlara özellikle merhamet ettin.*
2080. Mü'min itdûñ hil'at-i î mân ile
Kıl ferah haşrûmûzi cinân ile
İman hilatiyle bizi mümin ettin, ahirette cennet nasip et, gönlümüzü ferahlandı.
2081. [S2-66a]
Yûsuf'ın kardaşları çün gitdiler
Varuban Ya'kûb ataya yetdiler
Yûsuf'un kardeşleri yola çıktı, gidip babaları Ya'kûb'un yanına ulaştılar.
2082. Yüklerini boşadurlar ol zamân
Altını yükde bulurlar nâgihân
Yükleri boşaltırken bir yûkûn içinde bir miktar altın buldular.
2083. Gelüben Ya'kûb ataya didiler
Ne sahî sultân imiş söylediler
Hemen gidip babaları Ya'kûb'a dediler: "Ne kadar cömert bir padişah imiş.."
2084. Bizlere ikrâm u 'izzet eyledi
Hil'at-i in'âm u hürmet eyledi
Bizlere ikram, izzet ve hürmet etti; güzel giysilerle bizi onurlandırdı.
2085. [S1-66a]
Hem selâm itdi saña ol pâdişâh
Hâtıruñ sordı senüñ ol ulu şâh
Ayrıca, senin hal ve hatırını sordu ve sana selam söyledi.
2086. Ol gine altunumuz virmiş bize
Gizlü koydurmuş anı yükümüze
Altınlarımızı da almayıp geri vermiş, onu gizlice yükümüze koydurmuş.
2087. Belki almanuz anı diyü 'ayân
Virmiş anı gizlüce bize nihân
Açıktan verse almayız diye onları gizlice yükümüze koymuş.
2088. Ya'kûb aytdı istemem böyle sözi
İmtihân itmiş ola şâyet sizi
Ya'kûb dedi: "Bu sözü duymak istemem, o sizi imtihan etmek istemiş olmasın!"

2089. Bir dahı varınca aña götürüñ
Belki unutmuşlar anı yetürüñ
*Mısır'a bir daha gidince on-
ları götürün; belki unutmuş-
lardır, altınları geri verin.*
2090. Hakkıdur teslim idüñüz anı siz
Yarın oddan kurtarasız cânı siz
*Mahşer günü ateşten canı-
nızı kurtarmak için onun
hakkı olan altınları mutlaka
teslim ediniz."*

**32. Hazret-i Yûsuf'un Karındaşı İbn Yâmin Mısır'a Geldügidür
[Yûsuf'un Kardeşi Bünyâmin'in Mısır'a Gelmesi]⁵⁰**

2091. Ahmedî vir İbn Yâmin'den haber
Kardaşına nice vardı mu'teber
*Ey Ahmedî, sen bize
Bünyâmin'i anlat. Mısır'a
nasıl gitti, kardeşinden iti-
bar gördü mü?*
2092. Nice Ya'kûb anı irsâl eyledi
Kardaşı Yûsuf nice al eyledi
*Ya'kûb Peygamber nasıl izin
verdi ve onu gönderdi, kar-
deşi Yûsuf hileyle onu nasıl
alıkoydu?*
2093. Bir nice gün ol tahılı yidiler
Bir dahı Mısır'a varalum didiler
*Birkaç gün verilen buğday-
ları yedikten sonra tekrar
Mısır'a gitmeye karar verdi-
ler.*
2094. Ya'kub aytdı yâ ogullar varuñuz
Ol melikden yine bugda aluñuz
*Ya'kûb dedi: "Ey oğullarım,
gidiniz, o melikten yine buğ-
day alınız.*
2095. Anlar aytdı yâ ebâ diler misin
Şâh bize tahıl vire ister misin
*Onlar dedi: "Ey babamız,
diler misin, şâhın bize buğ-
day vermesini ister misin?*
2096. [S2-66b]

⁵⁰ S1-66a, S2-66a, Kadioğlu (2005) s. 158, Yapıcı (2006) s. 306, Kadioğlu (2017) s. 174

Virür âdem başına bir yük tahl	<i>Veziri adam başına bir yük</i>
Virmez artuk nâzırı eyler bahîl	<i>buğday verir, eli çok sıkıdır</i>
	<i>daha vermez.</i>
2097. İbn Yâmin'i eger virseñ bize	<i>Bünyâmin'i bize versen iki</i>
İki yük bugda getürelüm size	<i>yük fazla buğday getirebili-</i>
	<i>riz.</i>
2098. Şâh su'âl itdi bize yoldaşuñuz	<i>Şah bize "Sizin yoldaşınız,</i>
Var mıdur dahı sizüñ kardaşuñuz	<i>başka bir kardaşınız var</i>
	<i>mı?" diye sordu.</i>
2099. Bir küçük kardaşımız var söyledük	<i>Biz de "Bir küçük kardeşimiz</i>
Andan anı biz haberdâr eyledük	<i>daha var," dedik ve ondan</i>
	<i>bahsettik.</i>
2100. [S1-66b]	
Ol didi bir dahı gelince bize	<i>O dedi: "Mısır'a bir daha</i>
Getürüñ anı virem bugda size	<i>gelirseniz beraberinizde onu</i>
	<i>da getirin size buğday vere-</i>
	<i>yim.</i>
2101. Ol gelürse bir yük artuk virürem	<i>O gelirse bir yük fazla buğ-</i>
Gelmese sizi tehî döndürürem	<i>day veririm, gelmezse sizi eli</i>
	<i>boş gönderirim.</i>
2102. Ya'kûb aytdı yine fikre dalmısız	<i>Ya'kûb dedi: "Yine düşün-</i>
Hîle ile aña mekri bulmısız	<i>ceye dalıp hileyle bana tuzak</i>
	<i>kurmuşsunuz.</i>
2103. Kardaşını zâyî' itdüñiz 'ayân	<i>Onun kardeşini belli ki siz</i>
Bunı dahı itmek istersiz nihân	<i>kaybettiniz, bunu da götürüp</i>
	<i>kaybetmek istiyorsunuz!</i>
2104. Siz varuñ ben anı size virmezem	<i>Siz gidiniz, ben onu size ve-</i>
İnanup size anı göndermezem	<i>remem, size inanıp da onu</i>
	<i>gönderemem.</i>

2105. Kardaşınıñ yâdigârıdur baña
İstemem ire ziyân işler aña
O, bana kardeşinden yadigardır, onun başına kötü işler gelmesini istemem.
2106. Anlar aytdı Şâh’a ansız varmanuz
Varsak ansız tahıl andan bulmanuz
Onlar dedi: “Bünyâmin’i almadan şaha gidemeyiz, gitsek de ondan buğday alamayız.”
2107. Gitmediler ansız anlar bir zamân
Açlıg ile hâlleri oldı yaman
Onlar Bünyâmin’i almadan gitmek istemediler, açlıktan zor duruma düştüler.
2108. Gördi Ya’kûb gitmez anlar söyledi
İbn Yâmin’i alup varuñ didi
Ya’kûb onların onsuz gitmek istemediğini görünce “Bünyâmin’i alıp gidin,” dedi.
2109. Lîkin anı virürem şimdi size
Va’de idüñ getürüñ anı bize
Size onu vereceğim lâkin geri getireceğinize söz verin!
2110. Anlar aytdı vir götürelüm bile
‘Ahdümüz olsun getürelüm yine
Onlar dedi: “Onu bize beraberimizde götürüp, yine sana getirelim, söz veriyoruz!”
2111. [S2-67a]
İnşâallâh dimediler bu işe
İktizâ itdi düşeler teşvîşe
Bu iş için “İnşallah” demediler, bu yüzden işler karma-karışık olacak, göreceksiniz
2112. Ya’kûb aydur ceddümüñ ‘ammâmesin
Virem anı Şâh’a benden viresin
Ya’kûb dedi: “Dedemin imamesini (sarık) size vereyim, onu da Mısır şahına götürünüz.”
2113. Ol gelen altunı aña yetürüñ
Tahıl içün kiçe kilim götürüñ
Yanlışıyla geri gelen altınları ona ulaştırınız, buğday

- için de para yok, keçe kilim götürünüz.*
2114. Aluban anları yola düşdiler
Şehr-i Mısır'a varuban irişdiler *Onları alıp yola düştüler, gidip Mısır şehrine ulaştılar.*
2115. Kem nazar irmeye anlar didiler
Her ikisi bir kapudan girdiler *Onlar kötü nazar değmesin diye kaplardan ikişer ikişer girdiler.*
2116. [S1-67a]
Vardı kullar Yûsuf'a virdi haber
Yine Ken'ânî yiğitler geldiler *Hizmetçiler gidip Yûsuf'a "Yine Ken'ânî yiğitler geldi" diye haber verdiler.*
2117. Ol didi varuñ getürüñ indirüñ
Her ikisin bir odaya konduruñ *Yûsuf dedi: "Gidin onları buraya getirin, her ikisini bir odaya yerleştirin."*
2118. Vardı kullar anları getürdiler
Yûsuf'uñ dîvânına yetürdiler *Hizmetçiler gitti, onları getirip Yûsuf'un huzuruna çıkardılar.*
2119. İbn Yâmin kardaşını gördi ol
Derdinüñ dermânın anda buldı ol *Bünyâmin kardeşi Yûsuf'u gördü, o anda sanki derdine derman buldu.*
2120. İrûben Yûsuf ile görüşdiler
Virdiler 'ammâmeyi buluşdılar *Vâsıl olup Yûsuf'la görüştüler, sarığı verip onunla hasret giderdiler.*
2121. Aldı ol 'ammâmeyi dir buluram
Bu beşâretdür peyamber oluram *Yûsuf sarığı aldı ve dedi: "Anladım, bunda peygamber olacağıma dair müjde vardır."*
2122. Virdiler altunları söylediler
Bu yanlış gelmiş bizümle didiler *Altunları teslim ettiler ve "Bu altunlar bizimle yanlışlıkla gelmiş," dediler.*

2123. Yûsuf aytdı çünkü yanlış gelmiş ol
Ol sizün olsun yerini bulmuş ol
*Yûsuf dedi: “Madem yanlış-
lıkla gelmiş, o halde yerini
bulmuş, onlar sizin olsun.”*
2124. Anlar aytdı hâk-i pâya ırmışüz
Kem hedâyâ ile saña gelmişüz
*Onlar dedi: “Huzuruna vasil
olduk, ancak azıcık hedi-
yeyle sana geldik.*
2125. Tahıla lâıyk degil ki virelüm
Altını al tahıl için n’idelüm
*Yeterli değil ama bu altınları
sana verelim, yerine bize
buğday ver.”*
2126. Ol didi bu söz revâ olmaz yeri
Şâh olan virdüğünü almaz geri
*Yûsuf dedi: “Bu sözünüz uy-
gun görülmedi, şah olanlar
verdiğini geri almaz!*
2127. Gayrı her ne ki getürmüşsiz bize
‘Arza kılın virelüm tahıl size
*Bize başka ne getirdiyseniz
verin, yerine size buğday ve-
relim.”*
2128. Tahıla dirler bahâmuz yok durur
Bilürüz senün ‘atiyyen çok durur
*Dediler: “Buğday alacak
paramız yoktur, biliriz sen
cömertsin, ikramın çoktur.*
2129. [S2-67b]
Biz kilim kiçe getürdük kıl kabûl
Al anı tahıl vir ey ihsânı bol
*Ey cömert kişi, size keçe ve
kilim getirdik, kabul buyuru-
nuz, onları alıp yerine bize
buğday veriniz.*
2130. Ol didi kim şey’-i ednâ alalum
Hâtır için şey’-i a‘lâ virelüm
*O dedi ki: “Sizden değersiz
şeyler alıp hatırlarınız için ye-
rine değerli şeyler verelim.*
2131. Almasam anı da bugda virürem
Leyki hâtırlar hoş olmaz bilürem
*Onu almadan da buğday ve-
ririz lâkin bilirim gönlünüz
buna razı olmaz.*

2132. Kullarına anda fermân eyledi *Yûsuf hizmetçilerine, “Gi-*
Konduruñ bunları varın söyledi *din, bunları odalarına yer-*
leştirin,” diye emir verdi.
2133. Her iki kardaş bile kondı o gün *Her iki kardeş birlikte oda-*
İbn Yâmin yalañızca kaldı çün *lara yerleşti, Bünyâmin yal-*
nız kaldı.
2134. [S1-67b]
Aglayu ol demde bir âh eyledi *O zaman âh çekerek ağladı*
Ol sadâsı Yûsuf’a râh eyledi *ve sesi Yûsuf’a kadar ulaştı.*
2135. Yûsuf aytdı ne sadâ aglar biri *Yûsuf dedi: “O ses nedir, ga-*
Didiler Ken‘ânlı kardaşın biri *liba biri ağlıyor? “Ken‘ânlı*
kardeşlerden biridir,” dedi-
2136. Getürüp katına anı söyledi *Onu yanına getirtip sordu:*
Ne sebep aglarsın ey uşak didi *“Ey uşak (çocuk), niçin ağlı-*
yorsun?
2137. Ol didi vardur firâkım aglaram *Bünyâmin dedi: “Üzüntüden*
Ol firâk odiyâ bagrım daglaram *ağlıyorum, ayrılık ateşiyle*
yüreğim yanıyor.
2138. Kondılar her iki kardaş bir eve *Kardeşlerim odalara ikişer*
Ünsiyet ülfet kılur anlar bile *ikişer yerleştiler, onlar bir-*
likte iyi anlaşıyorlar.
2139. Ben tehî kaldım benüm yok karda- *Ben yalnız kaldım, benim*
şım *kardeşim yok; o sebepten*
Ol sebebdendür akar gözüm yaşım *gözyaşım sel oldu.*
2140. Yaluñuz kaldım firâk aldı beni *Yalnız kaldım, ayrılık acısı*
Ol firâkuñ odı yandurdu beni *başladı, o ayrılığın ateşi yü-*
reğimi yaktı.

2141. Şimdi kardaşum olaydı bu gice
Konup anuñla olurdu bilece
Bu gece benim de bir kardeşim olsaydı onunla aynı odada beraber kalırdık.
2142. Yûsuf aytdı var mı ana kardaşuñ
Böyle aglarsın iner gözden yaşıuñ
Yûsuf dedi: “Aynı anadan doğmuş olan bir kardeşin var mı? Bunca ağlayıp göz-yaşı dökersin!”
2143. Ol didi kim var idi bir kardaşum
Bir anadan bir babadan sırdaşum
O dedi: “Ana babamız bir, benim bir kardeşim vardı, o benim yakınım, sırdaşımdı.
2144. Ben sabiyken zâyi‘ olmuş bilmedüm
Anuñ ahvâline vâkıf olmadum
Ben küçükken kaybolmuş, ona ne olduğunu tam olarak bilemiyorum.
2145. Bilmezem ne hîle kılmışlar aña
Anı kurdılar yidi söylerler baña
Kardeşlerimin ona nasıl bir tuzak kurduklarını bilmiyorum ama bana “Onu kurtlar yedi,” dediler.
2146. [S2-68a]
Atam inanmaz buña ağlar katı
Firkat ile kaldurupdur râhatı
Babam bu söze inanmadı ve çok ağladı; ayrılık acısından ötürü sağlığından oldu.
2147. Kanlu gömleğin getürmüşler anuñ
Bulmaduk nâm u nişânın biz anuñ
Kardeşlerim onun kanlı gömleğini bulup babama getirdiler ama kendisinden bir iz bulamadık.
2148. Olmadı andan bize bir feth-i bâb
Firkat ile bagrumuz olmuş kebâb
Ondan bize hayırlı bir haber gelmedi, onun ayrılık acısıyla yüreğimiz yanıyor.
2149. Kardaşumdan beni mahrûm itdiler
Firkat-i şem‘a beni mûm itdiler
Beni kardeşimden ayırdılar ve onun ayrılık ateşiyle beni mum gibi erittiler.

2150.	Ben itürdüm ata ana kardaşım
Gice gündüz aqlaram dinmez yaşıım	<i>Ana babamız bir olan kardeşimi kaybettim, gece gündüz ağlarım, göz yaşlarım hiç dinmez.</i>
2151.	[S1-68a]
Yûsuf aytdı sen burada aqlama
Bizleri mahzûn idersin eyleme	<i>Yûsuf dedi: “Sen burada ağlama, bizleri de ağlatacaksın, yapma!”</i>
2152.	Sen ferah ol ki ferah biz bulalum
Tâ müsâfir hakkını biz kılalum	<i>Sen mutlu ol ki biz de mutlu olalım; misafirin hakkını verelim.</i>
2153.	Er olan mihmânı mahzûn eylemez
Yidirür a‘lâ fenâ hûn eylemez	<i>Yiğit olan misafirini üzmez, yedirir içirir, kötülük edip onu ağlatmaz.</i>
2154.	Biz seni bunda elemnâk itmenüz
Yaluñuz bir hânede yaturmanuz	<i>Burada biz seni üzmeyiz, bir odada tek başına yatırmayız.</i>
2155.	Kardaşuñ yirine saña bir ahî
Virelüm sen var anuñla ol ahî	<i>Kardeşinin yerine sana bir arkadaş verelim, sen de onunla kardeş ol!</i>
2156.	Dir seni virdüm müsâfir ogluma
İletüñ bunı didi Efrâyim’e	<i>Yûsuf dedi: “Ben seni öğluma verdim, ‘Bunu alıp öğlum Efrâyim’e götürün, misafir edip ağırlasın,’ dedi.</i>
2157.	İbn Yâmin’i alup götürdiler
Meclis-i Şâh-zâdeye yetürdiler	<i>Bünyâmin’i alıp götürdü, şehzadenin meclisine ulaştırdılar.</i>
2158.	İçerüye girüben virdi selâm
Merhabâ geldüñ diyü itdi kıyâm	<i>Bünyâmin içeri girip selam verdi, Efrâyim ayağa kalkıp ona “hoş geldin” dedi.</i>
2159.		

- Kaynadı gönlü o dem Efrâyim'e
Didi beñzersin benüm kardaşıma
- Bünyâmin'in o anda Efrâyim'e içi ısındı ve ona,
"Benim kardeşime çok benziyorsun," dedi.
2160. Kıldı sohbet şerbet oldu cânına
Vardı Efrâyim atası yanına
- Sohbet ettiler, bu muhabbet
Efrâyim'in canına şerbet oldu. Sonra Efrâyim babası Yûsuf'un yanına gitti.
2161. Dir ebî gönderdügüñ mihmân-hân
Dir karındaşuma beñzersin hemân
- Ona dedi: "Gönderdiğin misafir bey bana, 'kardeşime çok benziyorsun' diyor." Ne dersin?
2162. Yûsuf aytdı hak dimişdür yâ ogul
Ata ana togma kardaşımdur ol
- Yûsuf dedi: "Ey oğul, doğru söyler, onunla ana ve babamız birdir. Bünyâmin aynı anadan doğma öz kardeşimdir.
2163. Vardı Yûsuf İbn Yâmin yanına
Havf irişdi İbn Yâmin cânına
- Yûsuf kardeşi Bünyâmin'in yanına gitti, onun içine bir korku düştü.
2164. [S2-68b]
Bildi Yûsuf havfını söyler aña
Göstürem Yûsuf karındaşın saña
- Yûsuf, onun korktuğunu anladı ve "Kardeşin Yûsuf'u sana gösterelim," dedi.
2165. Açdı yüzünden nikâbı ol hemîn
Ben Yûsuf kardaşuñam dir ol emîn
- O zaman yüzünden örtüyü kaldırıp "Emin ol, ben senin kardeşin Yûsuf'um," dedi.
2166. İrdiler anlar o demde vuslata
İrdiler anlar diyâr-ı hayrete
- O anda onlar vuslata erdiler. O anda onlar hayret diyarına erdiler.

2167.	Birbirine sarışup agladılar
Vuslat-ı merâma nâ'il oldılar	<i>Birbirine sarılıp ağladılar.
Kavuşma dilekleri yerine
geldi, sevindiler.</i>
2168.	[S1-68b]
Birbirine hallerini didiler
Hem ta'âm irdi bilece yidiler	<i>Birbiriyle halleşip dertleşti-
ler, Sonra yemek geldi, bir-
likte yediler.</i>
2169.	Yâ İlâhî işbu vuslat hürmeti
Vir bize râhatlîğ ile Cennet'i	<i>Ey Allah'ım, bu vuslat hür-
metine bize rahatlık ve Cen-
net ver.</i>
2170.	Yûsuf aytdı sen beni kardaşlara
Söyleme bu sırrı cânım anlara	<i>Yûsuf dedi: "Beni kardeşlere
söyleme, bu sırrı onlara bil-
dirme, tamam mı?"</i>
2171.	Görelüm Hak'dan nice fermân olur
Bizlere ne yol ile dermân olur	<i>Hak'tan nasıl bir ferman ge-
lir, hem bize hangi yolla der-
man olur, göreceğiz.</i>
2172.	Bir iş itdürem saña gitmeyesin
Bildürem anı ki havf itmeyesin	<i>Gitmeyesin diye sana bir
oyun yapacağım, onun ne ol-
duğunu söyleyeyim, korkma-
yasın.</i>
2173.	Yarın ol bugda virilecek yire
Sen dahı kardaşlar ile var bile	<i>Yarın o buğday dağıtılacak
yere, sen de kardeşlerinle
birlikte git.</i>
2174.	Anda bir hîle iderler anı bil
Tâ ki yanumda turasın iki yıl	<i>Orada sana bir hile yapa-
caklar, böylece yanımda iki
yıl daha kalacaksın, bunu
bil!</i>
2175.	Anlar aytdı hîle itdi kardaşı
Hîle iden bulmalı hîle işi	<i>Onlar "Kardeşi hile yaptı,
hile yapan, sonunda hile bu-
lur," dediler.</i>

2176.	Bir hacâlet gösterelüm anlara
Sen bil ammâ söyleme ihvânlara	<i>Onlara utanacakları bir şey gösterelim, sen bil ama bunu kardeşlere söyleme.</i>
2177.	Subh irüp anlar dîvâna geldiler
Ol kilim kiçeleri getürdiler	<i>Sabah olunca onlar divana geldiler, kilim ve keçeleri de getirdiler.</i>
2178.	Didiler kemdür şeyimüz çok degül
Tahıla kıymetlige lâıyk degül	<i>Dediler: “Getirdiklerimiz kıymetsiz hem de çok azdır, bunlar kıymetli buğdayınıza layık değildir.</i>
2179.	Sen kerem kıl olmışuz muhtâc-ı kût
Şey’ümüz azdur velâkin çoğa tut	<i>Sen bize acı, yiyeceğe muhtaç olduk; hediyemiz azdır fakat sen onu çoğa say.</i>
2180.	Aldı ednâ şeyleri ol Mısırî hân
Virdi a’lâ bugda anlara o cân	<i>Mısır hamı, onlardan değer-siz şeyleri aldı, karşılığında en kıymetli buğdayı onlara verdi.</i>
2181.	[S2-69a]
Aldı azı çoğı ikrâm eyledi
Müstahak olana in’âm eyledi	<i>Az aldı, çok ikram etti; müstahak olana ihsanda bulundu.</i>
2182.	Var bize bunda beşâret Ahmedî
Söyle mü’min kardaşa vir râhatı	<i>Ey Ahmedî, bunda bizlere müjde var, mümin kardeşlere onu söyle, rahatlasınlar.</i>
2183.	[S1-69a]
Yarın ol mahşer yirine varıla
Ol dîvân-ı Kibriyâ’da turıla	<i>Yarın mahşer yerine varıldığında büyük divanda (Allah’ın huzuru) durulacak.</i>
2184.	Bir bölük mü’mine oluna hitâb
Siz ne için gelmişsiz virin cevâb	<i>Bir grup mümine hitap edilecek: “Ne için geldiniz, cevap verin!”</i>

2185. Aydalar hûr-ı cinânun var senün
Tâlibiyüz râgıbıyuz biz anun *Onlar diyecek ki: “İçinde senin hurilerin olan Cennet’in var, biz onları istiyoruz ve onlara tâlibiz.”*
2186. Bir nidâ ire ‘amel ister aru
Kimde var hâlis ‘amel gelsün berü *Bir nida gelecek: “Cennet temiz amel ister, kimde ihlaslı amel varsa, beri gelsin!*
2187. Müşterîsiz kanı kıymet görelüm
Biz dahı yerine cennet virelüm *Müşterisi olmayınca nasıl kıymet biçelim? Bir de karşılık olarak cenneti verelim.*
2188. Bu hitâbı işide ol mü’minün
Şermesâr olup turalar ser-nigün *Müminler, bu hitabı işitecek ve utanıp başlarını yere eğecekler.*
2189. Söyleyin diyü ire bir de hitâb
Virile ruhsat ide anlar cevâb *“Söyleyin” diye hitap gelecek, cevap vermeleri için de izin verilecek. Onlar diyecek:*
2190. Aydalar yok Cennet’e lâıyk bahâ
Kulda bulunmaz aña kıymet şehâ *“Ey padişahımız, Cennet’e layık bir bedel yok, kulda ona karşılık bir değer bulunmaz.*
2191. Hem ‘amel olsa eger cinâna dâl
Bî-‘amel kullar cinân almak muhâl *Amel, Cennet’e girmek için bir ölçü olsa da amelsiz kulların cennete girmesi mümkün değildir.*
2192. Cümle zî-kıymet cihân u mâ-fihâ
Cennet’ün bir kasrına olmaz bahâ *Dünya ve içindeki değerli her şey, Cennet’in bir köşkü etmez.*
2193. Kıymeti yokdur cinânın bilmişüz
Fazl u ihsânuñı uma gelmişüz *Cennet’in karşılığı olan amel bizde yoktur, bunu biliriz; ama senin ikram ve*

ihsânınla ona kavuşmak dileriz.

2194. Gerçi hoş ‘amel cinân bâbına yol
Fazluñ olmayınca yok aña duhûl

Gerçi iyi amel, cennetlerin kapısını açar, fakat fazlın olmayınca, ona giriş mümkün değildir.

2195. [S2-69b]

Var ‘amel azca velî noksânı çok
Saña lâyük arasañ bir dâne yok

Azıcık amel var fakat noksanı çok; sana layık, arasan bir tane yok.

2196. Cümle noksân ile gelmişüz size
Urma noksânümüzü yüzimize

Tüm eksikliklerimizle kapına geldik, ne olur eksik işlerimizi yüzümüze vurma.

2197. Kullaruñ ‘âdetleri çün şer hatâ
‘Âdetidür Hâlık’uñ ‘afv vü ‘atâ

Kulların âdetleri, şer ve hata; Allah’ın âdeti ise af ve ihsandır.

2198. Sen keremler kânısın eyle kerem
Kapuña geldük tehi virme elem

Sen keremlerin kaynağısın, bize de ikram eyle; kapına geldik, bizi üzüp boş çevirme.

2199. Bizde yok kıymet cinânı alalum
Gelmişüz fazluñla anı bulalum

Bizde cennetin karşılığı yok ki verip onu alalım, fazlını umarak ona ulaşmak isteriz.”

2200. Hak Te‘âlâ ayda ki yâ kullarum
Ey beni ‘ârif bilen mü’minlerüm

Allah Teâlâ söyler: “Ey benim kullarım, ey benim ârif olduğumu bilen müminlerim.

2201. Gelmisiz ednâ şey ile çün bize
Ben gerek a‘lâ şey’i virem size

En düşük şeyle bize geldiniz, biz de en yüce şeyi verelim size.

2202. Yûsuf ihvânından aldı kem şey'i *Yûsuf kardeşlerinden değersiz şeyler aldı; fakat karşılığında onlara en kıymetli şeyi (buğday) verdi.*
Virdi ol kem şeylerine ol eyi
2203. [S1-69b]
Şey'ünüz kemdür yaramaz dimedi *Eşyanız az hem de işe yaramaz demedi; kıymetsiz hediyelerini aldı, yerine kıymetli nimetler ihsan etti.*
Aldı ednâ a'lâ in'âm eyledi
2204. Aldığı'çün oldı hâtırları hoş *Buğday aldığı için gönülleri hoş oldu, onların bir yükünü bile boş göndermedi.*
Anların göndermedi hamlini boş
2205. Kendine kemlik idenden kem şey'i *Kendine kötülük edenlerden değersiz şeyler aldı, yerine kıymetli şeyler verdi.*
Aldı anuñ yirine virdi eyi
2206. Kul iken kullaruma lutf işledi *Kul iken, kullarıma lütfetti, onların kötülüklerini affetti.*
Anlaruñ ecrâmını bağısladı
2207. Yâ ki ben 'âlemlerin sultânıyam *Ben de âlemlerin sultanıyım, günahkar kullarımın affediciyim.*
Müznibîn kullarumuñ gaffâriyam
2208. Siz dahı a'lâ hedâyâ bizlere *Siz en güzel hediyeleri bize getirdiniz, biz de size izzet ikrar etmek isteriz.*
Getürüpsiz 'izzet ister sizlere
2209. Ben nice dostum olan mü'minleri *Ben dostum olan müminlerin az ibadetlerini nasıl kabul etmeyeyim?*
Kılmayam makbûle kem tâ'atleri
2210. Hep kabûl oldı 'amelüñüz bize *Yaptığınız her amel kabul oldu, size fazlım ile cenneti verdim."*
Fazlum ile cennetüm virdüm size

2211.	Cümlesi magfûr u makbûl olalar
Ol gürûh varup cinâna gireler	<i>Her biri affedilmiş makbul
kullar olacak, o bölük gidip
cennete girecek.</i>
2212.	Ol Muhammed hürmetine yâ Mucîb
Sen bu in‘âmı bize eyle nasîb	<i>Ey Mucîb (Allah), Muham-
med Mustafâ hürmetine sen
bu nimetleri (Cennet) bize de
nasip et.</i>
2213.	[S2-70a]
Biz gelelüm Yûsuf’uñ destânına
Seyr idelüm bâgına bostânına	<i>Biz Yûsuf’un destanına geri
dönelim, onun bağ ve bosta-
nını seyredelim.</i>
2214.	Aldı Yûsuf ol gice kilimleri
Hoş ola tâ anlaruñ hâtırları	<i>Yûsuf o gece, kardeşlerinin
gönlünü hoş etmek için, ge-
tirdikleri kilimleri aldı.</i>
2215.	Yûsuf ihvânına dir anbâra siz
Cümleñüz varuñ ki bugda alasız	<i>Yûsuf kardeşlerine dedi ki:
“Hepiniz birlikte anbara gi-
din de buğday alasınız.</i>
2216.	Bir yük artuk bugda virsünler size
İletin mahsûs anı atañuza	<i>Size bir yük fazla buğday ve-
rilecek, onu özellikle baba-
nıza ulaştırınız.”</i>
2217.	Varuban anbâra anlar girdiler
Bir kızıl altundan ölçek gördiler	<i>Onlar gidip anbara girdiler,
bir kızıl altından ölçek (tas)
gördüler.</i>
2218.	Ol Melik Reyyân anı kılmış idi
Yûsuf’uñ zabtına ol girmiş idi	<i>Melik Reyyân o ölçeği kul-
lanmış, sonra da Yûsuf’un
eline geçmişti.</i>
2219.	Gizlü Yûsuf bir kuluna söyledi
Ölçeği gizle felan yüke didi	<i>Yûsuf hizmetçilerinden bi-
rine gizlice, “Ölçeği filan
yüke sakla,” dedi.</i>
2220.	[S1-70a]	

- Ölçüben tahılları toldurdılar *Buğdayları ölçerek doldurdu, Bünyâmin'in yükünü sona bıraktılar.*
İbn Yâmin yükünü soñ kodılar
2221. Ölçer anuñ yükünü dahı hemân *Onun buğdayını da ölçüp hazırladılar, ölçëği de onun yüküne gizlediler.*
Ölçëgi ol yüke itdiler nihân
2222. Yükleyüben oldılar yola revân *Yüklerini alıp yola revan oldular, kapıdan dışarı çıkıp çöle doğru ilerlediler.*
Kapudan taşra varınca ber-yabân
2223. Gördiler kulları Şâh'uñ segrişür *Şâh'ın askerlerinin arkalarından koştuğunu gördüler. Görevliler, arkadan gelip onlara yetiştı.*
Eñseden anlara gelüp irişür
2224. Didiler ol 'ulbe-i zer yok görüñ *Dediler ki: "O buğday ölçülen altın tas yok, kayboldu; eğer sizdeyse onu geri verin, Şâh onu istiyor."*
Sizde midür Şâh diler anı virüñ
2225. Anlar aytdılar peyamber-zâdeyüz *Onlar dediler: "Bizler peygamber çocuklarıyız, o haram olan hırsızlık işini asla yapmayız."*
Ol harâm ugrılığı biz kılmayuz
2226. Kullar aytdı yükünüze bakaruz *Görevliler dedi: "Yüklerinizi arayacağız, onu bulmadan Şâh'ımızın yanına varamayız."*
Görmeyince Şâh'umuza varmanuz
2227. Yüklerini indirüp aradılar *Yükleri indirip aradılar, ölçëği Bünyâmin'in yükünde buldular.*
İbn Yâmin'üñ yükünde buldılar
2228. Kullar aldı İbn Yâmin'i gider *Bünyâmin'i görevliler aldı götürdü; kardeşler de yola devam etmeyip Şâh'ın yanına geri döndüler.*
Gitmedi anlar dahı Şâh'a döner

2229.	Vardılar cümlesi Şâh'ıñ yanına
Turdılar mahzûn anuñ dîvânına	<i>Hepsi Pâdişâh'ın yanına gidip onun huzurunda mahzun durdular.</i>
2230.	[S2-70b]
Gör ne iş kıldı Yûsuf ol hanlara
Bir hacâlet irdi ol dem anlara	<i>Yûsuf kardeşlerine ne yaptı, görünüz; hepsi utancından onun yüzüne bakamadılar.</i>
2231.	Yûsuf'ı gör ne letâfet eyledi
İbn Yâmin'e zarâfet eyledi	<i>Yûsuf, nasıl bir güzellik yaptı; kardeşi Bünyâmin'e nasıl zariflik etti, görünüz!</i>
2232.	Dürr-i yek-tâyı nice renge boyar
Ugrı diyü togrıyı alıkoyar	<i>Eşsiz inciye (Bünyâmin) nasıl renge boyadı; hırsız diye doğruyu yanına nasıl rehin aldı?</i>
2233.	Aytdı bizlerden ne kemlik gördüñüz
Ne sebep böyle hıyânet kılduñuz	<i>Onlara dedi: "Bizden ne kötülük gördünüz, neden emanete hıyanet ettiniz."</i>
2234.	Sizlere lâzım ki togrı olasız
Hiç düşer mi sizler ugrı olasız	<i>Sizlere lazım olan doğruluk-tur, hırsızlık yapmak size hiç yakışıyor mu?</i>
2235.	Anlar aytdı hâşâ ugrı olmaduk
Bir uşaguñ mekrine biz ugraduk	<i>Onlar dedi: "Bizler asla hırsızlık yapmadık, bir çocuğun tuzağına düştük."</i>
2236.	[S1-70b]
Biz eger ugrı olayduk ey şehâ
Dört yüz altını getürmezdük saña	<i>Ey padişahımız, bizler eğer hırsız olsaydık dört yüz altını sana geri getirmezdik.</i>
2237.	Şâh aydur kim ki mekre ulaşur
'Âkıbet ol dahı mekre tolaşur	<i>Şâh (Yûsuf) dedi: "Kim tuzak kurarsa sonunda o da tuzağa düşer."</i>

2238. Gâlibâ sizler de mekkâr olmsınız *Galiba sizler de tuzak kurucu oldunuz, bu yüzden siz de tuzağa düştünüz!*
Ol sebebdan mekri siz de bulmsınız
2239. Herkesün itdüğü yolına gelür *Herkesin yaptığı karşısına çıkar, er ya da geç hak ettiğini bulur.*
Er ü geç alur anı lâ-büdd bulur
2240. Anlar aytdı bir sabîdür n'idelüm *Onlar dedi ki: "Bir çocuktur, ne yapalım? Çocukluk yapmış, onu bağışla biz yolumuza gidelim."*
Eylemiş bağışla anı gidelüm
2241. Yûsuf aytdı ugrılık katı yaman *Yûsuf dedi: "Hırsızlık çok kötüdür, akli olan hırsıza sahip çıkmaz."*
Sâhib olmaz ugrıya 'âkıl olan
2242. Ugrıya sizler ki sâhib olasız *Hırsıza sahip çıkıyorsunuz, galiba siz de onunla ortaklık ediyorsunuz.*
Gâlibâ siz de aña yataksuñız
2243. Siz de anuñ kardaşısız eylece *Siz de onun kardeşisiniz böylece, çaldığını aranızda bölüşüyorsunuz galiba!*
Aldığın zâhir bölersiz eyyüce
2244. Cümle kardaşlar sözüñüz bir dürür *Hepiniz kardeşsiniz, sözünüz birdir, bu iş sizin ortak düşüncenizle oluyor!*
Sizlerün re'yi bu kârı kıldurur
2245. Anlar aytdı ol bize ey Şâh'umuz *Onlar dedi: "Ey Şâh'ımız, o bizim anne ayrı, baba bir olan kardeşimizdir."*
Ana ayrı ata bir kardaşumuz
2246. [S2-71a]
Zâyî' olan kardaşından buldı yol *Kayıp olan kardeşinden (Yûsuf) öğrenmiş olmalı, o da halasının altın kemerini çalmıştı!*
'Ammetesinün kuşagın çaldı ol

2247.	Bu da anuñ kardaşıdır anadan
Kılsa bu da ugrılık ‘aybı neden	<i>Bu da onun anne bir kardeşidir, eğer hırsızlık yaptıysa, bu aybın nedeni odur.</i>
2248.	İbn Yâmin hâna ta‘zîr itdiler
Sen niçün bu kârı kıldın didiler	<i>Kardeşleri Bünyâmin’e çok kızdılar, “Neden hırsızlık yaptın?” dediler.</i>
2249.	Zann ider Şâh’um ki bizler dimişüz
Ugruluk kârını kıl söylemişüz	<i>“Şâh’ım zanneder ki biz sana söylemişiz, hırsızlık işini sana biz yaptırmışız.</i>
2250.	Adumuz eyyü iken kılduñ harâb
Bu hacâlet odına olduk kebâb	<i>Namumuz iyi iken sen bizi rezil ettin, bu utanç ateşinde yandık küil olduk.</i>
2251.	Şâh’umuz bizlere ikrâm eyledi
Haddümüzden artuk ihsân eyledi	<i>Şâh’ımız bizlere ikramda bulundu, haddimizden fazla ihsan etti.</i>
2252.	Sen n’içün bu ugrılığı eyledüñ
Togrı adumuzu ugrı eyledüñ	<i>Sen neden bu hırsızlığı yaptın? Doğru adımızı hırsızlıkla lekелendirdin.</i>
2253.	İbn Yâmin didi billâh itmedüm
Ugrılık râhına aslâ gitmedüm	<i>Bünyâmin dedi: “Vallahi ben yapmadım, hırsızlık yoluna asla gitmedim.”</i>
2254.	Anlar aytdı yâ kim itmişdür bunu
Hod senüñ yüküñde buldılar anı	<i>Onlar dedi: “Bunu senden başka kim yapmış olabilir, ölçeği senin yükünde buldılar mı?”</i>
2255.	[S1-71a]
Ol didi billâhi bunu itmedüm
Gayrı kılmışdur ben anı bilmedüm	<i>O dedi: “Vallahi bunu yapmadım, başkasının işidir, ben onu hiç görmedim.”</i>
2256.		

- Ol didi altûnı yükümde nihân
Eyleyen kılmış bu ef'âlî 'ayân
O ekledi: "Yükümü yükleyen kişi altın tası da içine koymuş, belli ki bu işi o yapmıştır."
2257. Ol zamân hoş sizler uğrı olduñuz
Şimdi Şâh'a beni uğrı itdüñüz
O zaman sizler hırsız oldunuz, Pâdişâh'ın huzuruna gelip beni hırsız ettiniz.
2258. Anı iden bunı dahı eyledi
Sizlerin mekriydi baña ugradı
Onu yapan bunu da yaptı, sizlerin hilesiydi bana uğradı.
2259. Ger hıyânet var ise sizlerde var
Kardaşuma mekrüñüz hod âşikâr
Eğer hıyanet varsa sizdedir; kardeşime karşı kurduğunuz tuzak açıkça ortadadır.
2260. Bilmedüm kardaşum ile ben size
N'eylemişem hâ'in olduñuz bize
Bilmedim, kardeşimle size ne yaptık; niçin hâinlik yaparsınız bize?
2261. Kıldıñuz bunda beni âvâre siz
Atanuñ yanına nice varasız
Burada beni rehin koydunuz, babanızın yanına nasıl varacaksınız?
2262. Yûsuf aytdı çün bu kıldı töhmeti
Söyleyüñ icrâ idem şerî'atı
Yûsuf dedi: "Hırsızlığı Bünyâmin yaptı, hukukunuzu söyleyin icra edeyim."
2263. [S2-71b]
Yâ bunun ol zâyî' olan kardaşı
'Ammetesine kılınca ol işi
Bunun kaybolan kardeşi halasının altın kemerini çalınca..
2264. Ol şerî'at üzre aña n'etdüñüz
Anı icrâ idelüm buña diñüz
O zamanki kanuna göre ona ne ceza vermiştiniz? Aynı kanunu buna da uygulayalım."

2265. Anlar aytdı ugrı mâl eyesine
Hizmet ider tâ aña iki sene
Onlar dedi: “Kanuna göre hırsız, mal sahibine iki yıl hizmet etmelidir.
2266. İş bunuñ kardaşı ‘ammetesine
Eyledi hizmet aña iki sene
Hırsızlık yapan kardeşi (Yûsuf) de halasına iki yıl hizmet etmişti.
2267. Yûsuf aydur bu hükümde kâzıyam
Bu sizün ahkâma ben de râzıyam
Yûsuf dedi: “Bu hükmü yerine getirebilirim, sizin hükmünüzü kabul ediyorum.
2268. Bu gerek iki sene hizmet ide
Hakkını itmâm idüp soñra gide
Bünyâmin’in iki yıl bana hizmet etmesi uygundur, hizmetini bitirip sonra evine dönsün.
2269. Anlar aytdı kıl kerem ey Şâh’umuz
İdelüm yirine kulluk birümüz
Onlar dedi: “Ey Pâdişâh’ımız, bize merhamet et, onun yerine başka birimizi alıkoy, sana hizmet edelim.
2270. [S1-71b]
Olmayınca ol eve varamanuz
Atamızı biz inanduramanuz
Bünyâmin olmazsa eve gidemeyiz, biz babamızı asla inandıramayız.”
2271. Yûsuf aytdı ben o zulmü eylemem
Kul yerine âheri kul eylemem
Yûsuf dedi: “Ben o zulmü yapmam, bir köle yerine başka birini köle etmem.
2272. Virmezem anı size bilün didi
Turmayuñ râha girüp gidün didi
Onu size veremem, biliniz; hiç durmayın, yola düşüp gidiniz.”
2273. Vardılar taşra didiler n’idelüm
Ne yüz ile biz ataya gidelüm
Dışarı çıktılar ve “Ne yapalım? Biz hangi yüzle babamıza gidelim?” dediler.

2274. Meşveret kıldılar anlar varalum *Meşveret ettiler ve gidip*
İbn Yâmin'i zor ile alalum *Bünyâmin'i zorla almaya*
karar verdiler.
2275. Bunda yetmez kimsenüñ güci bize *Bize burada kimsenin gücü*
Pehlivân olsa yine birümüze *yetmez, pehlivan olsa da bi-*
rimize yenilir, dediler.
2276. Böyle tedbîr ittifâkı itdiler *Böyle bir tedbirde anlaştı-*
Dönüben dîvân-ı Şâh'a gitdiler *lar, geri dönüp şahın diva-*
nuna gittiler.
2277. Hazret-i Yûsuf o dem fikre varur *Hazret-i Yûsuf o anda şöyle*
Gelse bunlar zor ile benden alur *düşündü: "Gelirlerse, zorla*
Bünyâmin'i benden alırlar.
2278. Şehr-i Mısır içre bulunsa bir kaç *Birkaçı Mısır şehrine girse,*
Anlara yitmez şehir ehlin güci *onlara şehir halkının gücü*
yetmez.
2279. [S2-72a]
Nesl-i İbrâhim'den olmasa bilüñ *Halil İbrâhim neslinden ol-*
Urmasa arkasına el Rûbil'üñ *masa, Rûbil'in sırtına elini*
vurmasa..
2280. Şehr-i Mısır'üñ halkına karşı koyar *Tek başına Mısır halkına*
Na'rasıyla cümleñüñ ödin yarar *karşı gelir, narasıyla hepsi-*
nin ödünü patlatır.
2281. Oğlı Efrâyim'e Yûsuf söyledi *Yûsuf, oğlu Efrâyim'e söy-*
Ol kişiler baña gelince didi *ledi: "O kişiler buraya ge-*
lince..
2282. Anlar irüp karşı turınca dîvân *Karşıma geçip huzurunda*
Sag elin arkalarına sür nihân *durunca gizlice sağ elini on-*
ların arkalarına sür.
2283. Öyle olsa anlaruñ giçer ahı *Böyle yaparsan onların öf-*
Kalmaz anda kuvveti zoru dahı *kese geçer, güç ve kuvvetleri*
kalmaz.

2284. Şol ‘amâme ceddi ol İbrâhim’üñ *Dedesi İbrâhim’den kalan*
Başına sardurdi ol Efrâyim’üñ *sarığı oğlu Efrâyim’in başına sardırdı.*
2285. Bir oda içre anı kıldı nihân *Onu bir odanın içine sakladı.*
Geldiler anlar dîvâna nâgehân *Kardeşler bir anda divanı bastılar.*
2286. [S1-72a]
Gelüben anlar dîvâna turdılar *Onlar gelip divanda dururken*
Arkaların gizlü Efrâyim sıgar *Efrâyim gizlice arkalarını sıvazladı.*
2287. Didiler Şâh’um kerem kıl sen bize *Dediler: “Ey Şâh’ımız, bize*
Ol uşaksız varmanuz atamuza *merhamet et, Bünyâmin olmadan babamıza gidemeyiz.*
2288. Vir anuñ evlâdını götürelüm *Evladını bize ver, onu götürelim,*
Va‘demüz vardur aña yetürelüm *onu sağ selamet ulaştıralım.”*
2289. Ol didi nesl-i peyâmber olasız *Yûsuf dedi: “Siz peygamber*
Siz niçün şer‘üñüze uymayasız *neslindensiniz, niçin kurallara uymuyorsunuz?*
2290. Virmezem ben anı size bilüñüz *Ben onu size vermem, böyle*
Kat‘-ı ümmîd eyleyüben varuñuz *biliniz; ondan ümidinizi kesip yolunuza gidiniz.*
2291. Didiler Şâh’um telef itme cânı *Onlar dediler: “Şâh’ım, canını*
Biz dirüz eylik ile virüñ anı *heder etme, iyilikle onu bize ver.*
2292. Yoksa kemlik ile senden aluruz *Yoksa kötülükle onu senden*
Şehrüñi vîrâne kılup varuruz *alırız, şehrini de başına yıkar gideriz.*

2293. Rûbil aytdı vir karındaşum baña
Yoksa bir na‘ra kılurum bil saña
Rûbil dedi: “Kardeşimi bana ver yoksa sana çok kötü bağırırım.
2294. [S2-72b]
Hep helâk olur işidenler gider
Hem saña yazuk olur cânıñ gider
İşitenlerin hepsi helak olur, senin de canın gider, sana çok yazık olur.”
2295. Yûsuf aytdı şer‘a uymayan kişi
‘Âkıbet me‘yûs olur bitmez işi
Yûsuf dedi: “Kanuna uymayan kişinin işi kötüdür, sonunda üzüntüye gark olur.
2296. Virmezem ben size anı bilüñüz
Her ne cebrüñüz var ise kılüñüz
Ben size onu vermeyeceğimi söyledim, her ne zorunuz varsa gösteriniz.
2297. Şâh olan ancak Hudâ’dan havfı çok
Mâ-sivâdan zerre deñlü havfı yok
Şâh olan ancak Allah’tan korkar, başkasından zerre kadar korkmaz!
2298. Ol şecâ‘at rûzigârın esdürüñ
Var ise bir erligüñüz göstürüñ
O yiğitlik rüzgarını estirin, varsa bir erkeklığınız, gösterin.
2299. İstedi Rûbil kıla na‘ra yaman
Çıkmadı anda sadâsı ol zamân
Rûbil fena bir nara atmaya kalkıştı ancak birden sesi kesildi.
2300. Rûbil aytdı bilmezem n’oldı baña
Nesl-i İbrâhim’dan el urdı baña
Rûbil dedi: “Ne olduğunu bilmedim, sanki bana İbrâhim neslinden bir el dokundu.”
2301. Didiler anlar dahı n’oldı bize
Bilmenüz ne irdi bu zorumuza
Diğerleri de ekledi: “Biz de ne olduğunu anlamadık, gücümüz birden tükeniverdi.”

2302. Yûsuf aytdı erlik idersiz ere
Heybet ile ayagın urdı yire
Yûsuf, “Yiğite yiğitlik tasla-
mayınız,” dedi ve heybetle
ayağını yere vurdu.
2303. Zelzele irdi sarâya gördiler
Heybet aldı anları gaşy oldılar
Sarayda deprem olduğunu
gördüler, onları bir korku
kapladı, çok etkilendiler.
2304. [S1-72b]
Heybet ile söyledi zann itdünüz
Bu şehirde yok mıdur er bildünüz
Yûsuf tok bir sesle konuştu:
“Bu şehirde erkek yok mu
sandınız?
2305. Nirde erler var ise Şâh’a gelür
Şâh ışiginde dilâverler olur
Nerede bir yiğit varsa Şâh’a
gelir, onun kapsamında kahra-
man olur.
2306. Hîç bilürsiz sizlere ben n’eylerem
Gen cihânı sizlere teng eylerem
Sizlere ne yapacağımı bilir
misiniz? Geniş dünyayı başı-
nıza dar edeceğim.
2307. Turmayın bu şehir içinde gidünüz
Yoksa kemlik ile olur kayduñuz
Durmayıp bu şehirden he-
men gidiniz, yoksa kötü kişi-
ler defterine kaydolursunuz!
2308. Korkup anlar taşra varup turdılar
Atamuza nice varak didiler
Onlar korkup şehirden dı-
şarı çıktılar ve “Babamıza
nasıl gideceğiz?” diye dur-
dular.
2309. [S2-73a]
Ol Yehûdâ dir ataya varmazam
İbn Yâmin’siz aña görünmezem
Yehuda, “Babamın (Ya’kûb)
yanına gidemem, Bünyâmin
olmadan ona görünemem.”
dedi.
2310. ‘Ahdümüz var idi anuñ oglunı
Kim selâmet iletelüm biz anı
Onun oğlunu sağ selamet
götürmek için söz vermiştik.

2311.	İki sene ben burada kaluram
İbn Yâmin'i aluban varuram	<i>İki yıl burada kalacağım,
Bünyâmin'i alıp geleceğim.</i>
2312.	Anlar aytdılar gel imdi gidelüm
Oğlı itdi ugrulıgı n'idelüm	<i>Onlar: "Haydi, şimdi gide-
lim, oğlu hırsızlık yaptı, ne
yapalım?" dediler.</i>
2313.	Biz aña 'ahd eyledük togrulıgı
Biz ne bilürdük kılur ugrulıgı	<i>Ona doğruluk sözü vermiş-
tik, onun hırsızlık yapaca-
ğını nereden bilebilirdik?</i>
2314.	Bizlere ata inanması muhâl
Kârubânun halkına itsün su'âl	<i>Babamızın bize inanması im-
kansızdır; ama isterse bir de
kervanın halkına sorsun.</i>
2315.	Tâ biline oglunuñ ugrulıgı
Mâcerâda bizlerin togrulıgı	<i>Oğlunun hırsız olduğu bilin-
sin ve bu olayda bizim ne ka-
dar dürüst olduğumuz görül-
sün.</i>
2316.	Ol Yehûdâ kaldı anlar gitdiler
Varuban Ya'kûb'a hâli didiler	<i>Yehuda kaldı, onlar gittiler
ve varıp Ya'kûb'a durumu
anlattılar.</i>
2317.	Sen eger dirseñ yalandur bu makâl
Kârubânun halkına eyle su'âl	<i>Eğer bu sözlerin yalan oldu-
ğunu düşünüyorsan kerva-
nın halkına sorabilirsin.</i>
2318.	Ol didi kim yâ ogullar n'etdüñüz
Yaram üzre zehr-i mârı atduñuz	<i>Ya'kûb dedi: "Oğullarım, ne
yaptınız? Yaramın üstüne yı-
lan zehri attınız!"</i>
2319.	Bakar idüm zâyi' oğlum râhına
Şimdi düşdüm bu kuzumuñ âhına	<i>Ben kaybolan oğlumun yo-
lunu gözlerken şimdi bu yav-
rumun ahına düştüm.</i>
2320.	[S1-73a]	

Hîç bu âhum size te'sîr eylemez
Ol katı gönlünüzi nerm eylemez	<i>Bu ahum size hiç etki etmez,
o katı kalplerinizi yumuşatmaz.</i>
2321. Siz ki bir kardaşa idersiz ziyân
Acısı gelmez size irer bañan	<i>Siz bir kardeşe zarar verirken acısı size değil, bana ulaşır.</i>
2322. Zahm irince bir kişinüñ cânına
Acısı gelmez anuñ ihvânına	<i>Bir kişinin canı yandığında, onun acısını kardeşleri hissetmez.</i>
2323. Bu misâle bak iriş me'âline
Ata ile ana kardaş hâline	<i>Ata, ana ve kardeşin nasıl olduğunu bu misale bak ve anla!</i>
2324. Câna olmuşdur bu barmaklar ogul
Birbiriyle kardaş oldu cümle ol	<i>Bu parmaklar bedenın oğludur, hepsi cana bağılı ve birbiriyle kardeşdir.</i>
2325. [S2-73b]
İrse ağırı barmagın birisine
Hisse yok ol acıdan gayrısına	<i>Bir parmak ağrısa diğerleri o acıyı hissetmez.</i>
2326. Müştarekdür cân acınuñ dârına
Böyledür ata ana evlâdına	<i>Canın acısı nasıl ortaksa Ata ve ana da evlâdın acısına böyle ortaktır.</i>
2327. Ogul acısın görür ata ana
Ol cigeri pârelenür hem yana	<i>Evlat acısını gören baba ve ananın her yandan ciğeri parçalanır.</i>
2328. İki ciger-pâreden ayrılmışam
Âteş-i firkatle büryân olmuşam	<i>İki ciğer parçasından (Ysuf-Bünyâmin) ayrılmışım, ayrılık ateşiyle kavrulmuşum.</i>
2329. Eylemiş firkat odı bagırımı kot
Sizlere te'sîr idebilmez bu od	<i>Ayrılık ateşi bağırımı yakıp kavururken bu ateş size etki etmez.</i>

2330.	Siz benüm zâr-ı nihânüm bilmesiz
Hâlûme aslâ haberdâr olmasız	<i>Siz, benim gizli acımı bilmezsiniz, halimden asla haberiniz olmaz.</i>
2331.	Yûsuf'uñ ol vâkı'asın dilerem
Ta'bîrini Hâlık'umdan umaram	<i>Yûsuf'un rüyasının tabirini Yaradan'ımdan umuyorum.</i>
2332.	Anlar aytdı bilmenüz n'itseñ gerek
Âhiri Yûsuf diyü gitseñ gerek	<i>Onlar dedi: "Ne yapman gerektiğini bilmeyiz ama galiba sonunda "Yûsuf" diye sayıklayarak öleceksin!"</i>
2333.	Ahmedî bildür bize sen bu işi
Sevmez ata ile kardaş kardaşı	<i>Ey Ahmedî, bu işin sırrını bize anlat; baba varken kardeş kardeşi niçin sevmez.</i>
2334.	Fevt olunca ata birbirin sever
Bunlara bâ'is nedür söyle haber	<i>Baba vefat edince kardeşler birbirini sevmeye başlar, bunun hikmeti nedir, haber ver!</i>
2335.	Şefkat-i ataya iderler hased
Ol hased kardaş mahabbetine sed	<i>Babanın sevgisini kıskanırlar, bu kıskançlık kardeş sevgisine engel olur.</i>
2336.	Fevt olunca ata ref' olur hased
Şefkat-i ihvân olur arada şedd	<i>Baba ölünce kıskançlık ortadan kalkar, kardeş şefkati artar.</i>
2337.	Eñ büyük kardaş ata yirin bulur
Birbirinüñ yolına varın virür	<i>Büyük kardeş baba yerine geçer, kardeşler birbiri için canını bile verirler.</i>
2338.	Fahr-i 'âlem ol Resûl-i kâ'inât
Ol Muhammed Mustafâ'ya vir salât	<i>Âlemin övüncü, kainatın resulü Muhammed Mustafâ'ya salat ve selam verelim.</i>

33. Hazret-i Ya‘kûb ‘Aleyhi’s-Selâm Yûsuf’a Nâme Gönderüp İbn Yâmin’i İstedügidür [Hz. Ya‘kûb’un (as) Yûsuf’a Mektup Gönderip Oğlu Bünyâmin’i İstemesi]⁵¹

2339. [S2-74a]

Çün yidiler ol gelen tahılları
Yok gıdâ dir Ya‘kûb’a oğulları

*Ya‘kûb ve ailesi getirilen
buğdayları yediler, bitince
de oğlanları Ya‘kûb’a “gıda
bitti” dediler.*

2340. [S1-73b]

Ya‘kûb aytdı yâ oğullar varuñuz
Şâh-ı Mısır’a yine bugda aluñuz

*Ya‘kûb dedi: “Ey oğullarım,
Mısır şahından yine buğday
almak için gidiniz.*

2341. Yag ile bal aña vâfir götürüñ
Tahıl alup bize tizce getirüñ

*Ona bolca yağ ve bal götü-
rün, yerine buğday alıp he-
men bize getirin.*

2342. Benden aña nâme iletin göre
İbn Yâmin oğlumu şâyet vire

*Benden ona mektup götürün
okusun, Bünyâmin oğlumu
hemen geri versin.*

2343. Aña varınca mülâyim söyleyin
Hem du‘âmı aña teblîg eyleyin

*Onun yanına varınca yumu-
şak konuşun ve kendisi için
duâ ettiğimi söyleyin.*

2344. Hâkimi ancak mülâyim söz yiyer
Yâ koya meydâna ser yâ sîm ü zer

*Mısır hâkimi ancak tatlı dil-
den anlar, ya ortaya baş ko-
yar ya da altın ve gümüş.*

2345. Nâme ile bal u yağı aldılar
Vakt irince şehr-i Mısır’a irdiler

*Ya‘kûb’un mektubunu, yağ
ve balı yanlarına alıp vakit-
lice Mısır şehrine ulaştılar.*

2346. Cû‘ elinden tenleri olmuş zebûn
Girdiler dîvân-ı Şâh’a ser-nigûn

*Açlıktan bedenleri güçsüz
düşmüştü. Başlarını eğip şa-
hın huzuruna vardılar.*

⁵¹ S1-73a, S2-74a, Kadioğlu (2005) s. 176, Yapıcı (2006) s. 306, Kadioğlu (2017) s. 192

2347. Toh iken sultâna karşu koydılar
Aç olunca gör ne magbûn oldılar
*Daha önce tok iken şaha
karşı koymuşlardı; aç
olunca nasıl şaşkına döndü-
ler, görünüz.*
2348. Eylemez nefsi zebûn illâ ki cû‘
Eyyüler cû‘ ile buldılar huşû‘
*Açlıktan başka hiçbir şey
nefsi yenemez, iyiler açlıkta
huzur buldular.*
2349. Didiler ey Şâh‘umuz sultanumuz
Cû‘ ile irdi helâke cânumuz
*“Ey şahımız, padişahımız,
açlıktan canımız çıktı,” dedi-
ler.*
2350. Biz kalîlce şey ile geldük size
Saña lâıyk olanı eyle bize
*Biz azıcık hediyeyle yanınıza
geldik; sen kendine yakışanı
yap, bize merhamet et.*
2351. Olmuşuz akdem mugâyir sözüñe
Biz utanuruz bakınca yüzüñe
*Daha önce sözünüze karşı
gelip size itiraz etmiştik,
şimdi yüzünüze bakmaya
utanıyoruz.*
2352. Biz şeff‘ itdük atamız nâmesin
‘Afv idüp bizleri hâtır sayasın
*Onun hatırına bizleri affet-
men için babamızın mektu-
bunu şefaathçi olarak sana
getirdik.*
2353. Virdiler nâme-i Ya‘kûb‘ı aña
Yûsuf alınca kıyâm itdi buña
*Ya‘kûb‘un mektubunu ona
sundular, mektubu görünce
Yûsuf, edeple ayağa kalktı.*
2354. Aluban tenhâya vardı anı ol
Gözlerinden yaşını akıtdı ol
*Mektubu alıp dışarı çıktı ve
okuyunca gözlerinden yaş
geldi.*
2355. [S2-74b]

- Gördi evvel Besmele yâd eylemiş
Hamd ile ahvâli îrâd eylemiş
- Onun Besmeleyle söze başladı-
ladığını, Allah'a hamd ede-
rek halini yazdığını gördü.
Mektubun devamı şöyleydi:
2356. Hak selâmı üstüne olsun melik
Devletün her dü cihân tursun melik
- Allah'ın selâmı üzerinize ol-
sun, iki cihan saadetine ere-
sin, ey melik!
2357. Tutdı kıtlık ilümüz gâyet katı
Halkımızuñ gitdi tâb u tâkatı
- Şehrimizde kıtlık başladı,
halkın dayanacak gücü kal-
madı, durum çok kötü!
2358. Saña gönderdüm ogullarımı ben
Bakma noksân işlerin 'afv eyle sen
- Ben oğullarımı sana dönder-
dim, sen onların kusuruna
bakma, onları affet.
2359. [S1-74a]
Ben seni ehl-i keremsin bilmişem
Ol sebebeden yanuña göndermişem
- Seni cömert biri olarak tanı-
mış, o sebepten oğlumu ya-
nına göndermiştim.
2360. Ol benüm yavrumı alıkomısın
Ugrı diyü hâ'in anı bilmisin
- Benim yavrumu alıkoymuş,
hırsızlık yaptı diye onu hâin
ilan etmişsin.
2361. Ol peyamber-zâdedür ugrı degül
Aña kemlik eyleyen togrı degül
- O peygamber oğludur, hır-
sızlık yapmaz; ona kötülük
yapman doğru değil.
2362. Ol işi bir gayrı âdem eylemiş
Ol kuzum mekkâr işine ugramış
- O işi başka bir adam yapmış,
benim yavrum da tuzağa dü-
şürülmüş.
2363. Bil gözüm nûrı bir oglum var idi
Anası yog idi baña yâr idi
- Bil ki benim bir oğlum vardı,
gözümün nuruydu; anası öl-
müştü o benim en yakın ar-
kadaşımdı.

2364.	Ol benüm oglumı zâyî‘ itmişem
Hayli demlerdür anı itürmişem	<i>Ben zikrettiğim oğlumu kaybettim, çok zaman geçti onu bulamadım.</i>
2365.	Bu kuzum ol oğlumuñ kardaşıdır
Bir anadan sırrınuñ yoldaşıdır	<i>Senin alıkoyduğun yavrum onun öz kardeşi, sırdaşıdır.</i>
2366.	Ben bunu anuñ yirine bagruma
Basuban em eylemişdüm agruma	<i>Ben bunu onun yerine bağrıma basıp derdime derman etmiştim.</i>
2367.	Sen beni andan dahı dūr eyledüñ
Firkat ile beni mehcūr eyledün	<i>Sen beni ondan da ayırdın, ayrılık acısıyla beni yalnız bıraktın.</i>
2368.	Ugrı degül ol benüm yavru kuzum
İnkisârüm alma Şâh’um ey gözüm	<i>O benim yavrum, kuzumdur, hırsız olamaz; benim bedduâmı alma, ey Şâh’ım, iki gözümsün!</i>
2369.	Sen kerem eyle anı gönder baña
Devlet-i dâreyni Hak virsin saña	<i>Sen merhamet et, onu bana geri gönder; Allah sana iki cihanda da mutluluk versin.</i>
2370.	Bildi Yûsuf nâmenüñ mefhûmını
Yazdı ol dahı anuñ ma‘lûmını	<i>Yûsuf mektubun mesajını aldı, o da cevaben babasına bir mektup yazdı.</i>
2371.	[S2-75a]
Eyledi havf inkisârından anuñ
Gözleri toldı firâkından anuñ	<i>Onun bedduâsından korktu, ayrılık acısından gözleri doldu.</i>
2372.	Yazdı oğlun istemişsin yâ Resûl
Hüznuñ encâmı ferahdur bilmiş ol	<i>Mektubunda diyordu: Ey Allah’ın resulü, oğlunu istemişsin; bil ki her tasanın sonunda bir ferahlık vardır.</i>

2373.	Ceddün İbrâhim'i Nemrûd odına
Atdılar irişdi Rabb'ün dâdına	<i>Deden İbrâhim'i Nemrûd'un
ateşine attılar; Rabbin onun
imdadına yetişti.</i>
2374.	Âteşi aña gülistân eyledi
Sabrı için aña ihsân eyledi	<i>Ateşin yerini onun için gül-
bahçesine çevirdi, sabrı için
ona bol ihsanda bulundu.</i>
2375.	Hâlîk'ı viridi aña nice felâh
Sabr ile encâmını buldı ferah	<i>Yaratıcısı onu selamete er-
dirdi, sabrının sonunda onu
rahata kavuşturdu.</i>
2376.	[S1-74b]
Sen dahı sabr eyle âhir gülesin
Hüzünñ encâmı ferahlar bulasın	<i>Sen de sabret ki karşılığını
görüp sonunda gülesin,
üzüntünün sonunda sen de
rahata kavuşasın.</i>
2377.	Hak senünñ ogulların dûr eylemiş
Rahmetiyle seni ma'mûr eylemiş	<i>Allah oğullarını senden
uzaklaştırmış; rahmetiyle
muamele edip seni kendine
yaklaştırmış.</i>
2378.	Aytdı Yûsuf al bu mektûbı size
Tizce varuñ iletünñ atañuza	<i>Yûsuf dedi: "Bu mektubu
alın, hemen babanıza ulaştır-
rın."</i>
2379.	Aldı biri girdi Ken'ân iline
Varuban viridi anı atasına	<i>Kardeşlerden biri mektubu
aldı, Ken'ân diyarındaki ba-
basına ulaştırdı.</i>
2380.	Okudup mefhûmını bildi anuñ
Göñli andan şübheye vardı anuñ	<i>Ya'kûb mektubu okuttu ve
mesajını anladı; o anda içine
bir kurt düştü.</i>
2381.	Yûsuf'um bu olmaya itdi gümân
Bu anuñ akvâline beñzer hemân	<i>Bu mektup Yûsuf'tan gelmiş
olabilir, onun sözlerine ben-
ziyor, diye şüphelendi.</i>

2382. Gör ne hoş sözler baña yazmış durur *Bakınız, bana ne güzel sözler yazmış; mektubunda derdime çare bulmuştur.*
Derdümüñ dermânını bulmuş durur
2383. Hoş tesellâ virüben dâd eylemiş *Güzel teselliler verip hakîkati söylemiş, yaralı kalbimi imar etmek istemiş.*
Kalb-i mahzûnumı âbâd eylemiş
2384. Rabbüm anı hakka mâ'il eylesin *Rabbim onu hakîkate ulaştırsın, her istediğine onu kavuştursun.*
Anı maksûdına nâ'il eylesin
2385. Ol baña virdi bunuñla teşvîşi *Bu mektubuyla düşüncemi tamamen değiştirdi; bu işte de Allah'ın bir hikmeti vardır.*
Bunda vardır hikmet-i Yezdân işi
2386. [S2-75b]
Sabr idelüm görem encâmı n'ola *Sabredip sonunun ne olacağını görelim, belki oğlumdan bana bir çıkış yolu bulunur.*
Belki oğlumdan baña bir yol ola

34. Hikâyet-i Beşîr ve Gömleg-i Şifâ [Beşîr'in ve Getirdiği Şifâ Gömleğinin Hikâyesi]⁵²

2387. **Ahmedî virdüñ cefâlardan haber** *Ahmedî, hep sıkıntıları anlattın biraz da sefaları anlat!*
Vir bize dahı vefâlardan haber
2388. Hazret-i Yûsuf şifâ pîrâheni *Yûsuf (as) şifâ gömleğini babasına nasıl gönderdi?*
Nice gönderdi atasına anı
2389. Gördi Yûsuf atasınuñ nâmesin *Babasının mektubunu okuyunca Yûsuf, akrabalarının aç olduğunu anladı ve onlara çok acıdı.*
Açlığına acıdı akrabasın

⁵² S1-74b, S2-74b, Kadioğlu (2005) s. 179, Yapıcı (2006) s. 346, Kadioğlu (2017) s. 196

2390. Aytdı yâ Rabbî dilerem vir izin
Kendümi keşf ideyim yeter hüzn
Dedi: “Ey Rabbim, çektiğim acı yeter, kendimi anlatayım, bana izin ver.
2391. [S1-75a]
Bunca yıllar atamı benden ırak
Eyleyü virdin bize bunca firâk
Bunca yıldır beni babamdan ayırdın, bize bu kadar acı çektirdin, neden?
2392. Atamı sen bunca mahzûn eyledün
Bagrını hicrân ile hûn eyledün
Atamı sen böyle mahzun ettin, evlat hasretiyle yüreğini yakttın.
2393. Hüzn odından sen anı âzâd kıl
Kalb-i mahzûnını yâ Rabb şâd kıl
Hüzn ateşinden onu azat et, ey Rabbim, onun mahzun kalbini sevindir.
2394. Kıldı makbûl ol du‘âyı Kirdigâr
Bir sadâ geldi seri kıl âşikâr
Yüce Allah duâsını kabul etti, “Kendini ortaya çıkar” diye bir ses geldi.
2395. Yâhud Cebrâil didi bildür seni
Böyle fermân eyledi Rabbü’l-Ganî
Veya Cebrâil dedi: “Kendini göster, böyle buyurdu Gani Rabbin.”
2396. Arka gömlegin Beşîr ile öte
Gönder anı gözine sürsün ata
Sırtına giydiği gömleğini Beşîr ile gönder, babası onu gözüne sürsün.
2397. Kanlu gömlek ile yumdı ‘aynını
Bu şifâ gömlegidür açar anı
Kanlı gömleği sürünce gözü kör olmuştu, bu şifâ gömleğini gözüne sürsün, tekrar açılır.
2398. Ol Beşîr’i yâ Yûsuf bilür misen
Diñle anı bildürem saña hasen
Ey Yûsuf, sen Beşîr’i bilir misin? Dinle, onu sana güzelce bildireyim.

2399.	Ol kuyuda yetdi senüñ dâduña
Ol sebeb oldı senüñ âzâduña	<i>Kuyuda senin feryadına o yetiştı, özgürlüğüne o sebep oldu.</i>
2400.	[S2-76a]
Ol sebebdür kul olup satılduğuñ
Ol sebeb ilden ile atılduğuñ	<i>İlden ile atılmana, köle olarak satılmana o sebep oldu.</i>
2401.	Anası Ya'kûb atañ câriyesi
Tâyeñ idi ol zamânda anası	<i>Zamanında Beşîr'in anası atan Ya'kûb'un cariyesi, senin de dadın idi.</i>
2402.	Bu Beşîr atañ kulıydı ol zamân
Ol senüñ süd kardaşuñdur bil 'ayân	<i>Beşîr, zamanında babanın kölesiydi, senin süt kardeşindir, onu böyle bil.</i>
2403.	Emzürürdi anası bir gün anı
Bir güneş yirde yaturmışdı seni	<i>Anası bir gün onu emziriyordu, seni de güneşli bir yerde yatırmıştı.</i>
2404.	Geldi atañ görüben oldı hazîn
Kahr kıldı ol karavaşa hemîn	<i>Baban geldi, durumu görünce hüzne boğuldu, o cariyeye çok öfkelen-di.</i>
2405.	Aldı elinden Beşîr'i satdı ol
Ol zamân bu işi yanıñ itdi ol	<i>Beşîr'i anasının elinden aldı ve başkasına sattı. Ya'kûb o zaman bu işi yanıñ yaptı.</i>
2406.	Bir puñar üzre Beşîr'i bir kişi
Satun alup gitdi anı gör işi	<i>Pınarın başında Beşîr'i biri gördü, onu satın alıp gitti, işe bak!</i>
2407.	Geldi atañ ol karavaş yanına
Firkatüñ odını saldı cânına	<i>Baban, o cariyenin yanına gitti ve canına ayrılık ateşini düşürdü.</i>
2408.	[S1-75b]
Gelmedi atañ bu işi Hakk'a hoş
Ol sebebdendür firâka oldı tuş	<i>Baban Ya'kûb'un bu davranış Hakk'a hoş gelmedi.</i>

- bundan dolayı ayrılığa düştü
ve bu ayrılık onu yıktı.
2409. Didi ayırdı uşagı anadan
Böyle ma'sûm uşaga kahrı neden
Dedi: "Çocuğu ayırdı ana-
sından, böyle masum çocuğa
bu öfke neden?
2410. Ben dahı anı Yûsuf'dan ayıram
Âteş-i firkat nicedür duyuram
Ben de onu Yûsuf'tan ayıra-
yım, ayrılık ateşi nasılmış
göstereyim?
2411. Ol sebebden atadan dûr olmsın
Firkat-i hecr ile mehcûr olmsın
O sebepten babandan ayrı
düşmüşsün. Ayrılık acısıyla
mahzun olmuşsun.
2412. Ol Beşîr'ün anası vardı o dem
Ol puñaruñ üstine basdı kadem
Çocuğu kayborduğu zaman
Beşîr'in annesi gitti, pınarın
üzerine ayağını bastı.
2413. Hâlini 'arza kılur Yezdân'ına
Râgıb olmuş derdinün dermânına
Hâlini Yaraticısı'na arz edi-
yor, derdine derman arı-
yordu.
2414. Dir esîrem varabilmem n'ideyim
Kuzumuñ ardınca düşüp gideyim
Şöyle yalvardı: "Ben köle-
yim, buradan gidemem, ne
yapayım; yavrumun ardına
düşüp nasıl gideyim?
2415. [S2-76b]
Zâyi' oldı bunda oglum ey Ganî
İsterem senden görem bunda anı
Ey Allah'ım, benim oğlum
burada kayboldu, senden di-
leğim, beni burada tekrar
ona kavuştur.
2416. Aldı oglumı elimden ol Resûl
Satup anı ilden ile attı ol
Ya'kûb Nebî, oğlumu elim-
den aldı, onu satıp ilden ile
attı.

2426.	Ol atañ ile Beşîr'in anası
Yolları gözler ogul âvâresi	<i>Senin baban ve Beşîr'in
anası kayıp oğulları için hep
yol gözlemektedir.</i>
2427.	Eylemiş buña kasem Rabbü'l-Ganî
Görmeyince tâ karı ol oglunu	<i>Gani Allah böyle söz vermiş;
o kadın oğlunu görmediği
sürece</i>
2428.	Yûsuf'ını Ya'kûb'a göstermezem
Ol murâda anları irdürmezem	<i>Yûsuf'u babasına göster-
mem, onları muradına erdir-
mem.</i>
2429.	Ol Beşîr'i gönderince yâ emîr
Varsın evvel anasına ol Beşîr	<i>Ey emir, Beşîr'i gönder,
anasına önce o kavuşsun.</i>
2430.	Gömlegin sürsin anası gözine
Nûrî gelüp tâkat irsin dizine	<i>Gömleği anası gözüne sür-
sün, gözü açılsın, dizine der-
man gelsin.</i>
2431.	[S2-77a]
Anasından soñra varsın ataña
Böyle fermân eyledi Rabb'üñ saña	<i>Anasından sonra babanın
yanına gitsin. Rabb'inin fer-
manı böyledir sana!</i>
2432.	Yûsuf aytdı ol Beşîr'e sen dahı
Baña süd kardaş mısın sen yâ ahî	<i>Yûsuf Beşîr'e dedi: "Ey kar-
deş, sen de bana süt kardeş
imişsin, ne güzel!"</i>
2433.	Mâcerâyı söyledi aña emîr
Vâlidesin bildi şâd oldu Beşîr	<i>Emir (Yûsuf), olanları ona
söyledi; Beşîr annesinin ya-
şadığını öğrenince çok mutlu
oldu.</i>
2434.	Gömlegini ana teslîm eyledi
Hem saña bir kardaşım koşam didi	<i>Gömleğini ona teslim etti,
"Bir kardeşimi yanına vere-
yim, onunla beraber git,"
dedi.</i>

2435. İbn Yâmin'i oturdur yanına *Bünyâmin'i Beşîr'in yanına*
Fâhir esvâb geydürür hem kendine *oturttular, ikisine de güzel*
elbiseler giydirdiler.
2436. Gönderür kardaşlarına kulları *Hizmetçileri kardaşlerine*
Çagırın gelsün dîvâna anları *gönderip onları divana da-*
vet etti.
2437. Geldi kardaşlar dîvâna turdılar *Kardeşler divana gelip*
İbn Yâmin'i mukârin gördiler *ayakta durdular, Yûsuf'un*
yanıbaşında Bünyâmin'i gö-
rünce
2438. [S1-76b]
Birbirine söyledi anlar nihân *Birbirine gizlice şöyle dedi-*
Bu melik ne hürmet idiyor buñan *ler: "Bu melik Bünyâmin'e*
niçin saygı duyuyor?
2439. Bunca 'izzet kılmaga nedür sebeb *Bu kadar saygı göstermesi-*
Yûsuf'uñ kardaşı olmasın 'aceb *nin sebebi nedir acaba? Bu*
Yûsuf'un kardaşı olmasın!
2440. Bakdı Yûsuf anlara sâkin dirâz *Yûsuf sükunetle uzun uzun*
İster ide anlara izhâr-ı râz *onlara baktı, onlara sırrı*
açıklamak istedi.
2441. N'itdünüz dir kardaşuñuz Yûsuf'ı *Ve dedi: "Kardeşiniz*
Salduñuz ol çâh-ı zulmete hafî *Yûsuf'a ne yaptınız? Onu ka-*
ranlık kuyuya attınız!
2442. Ol birâderi n'ichün kahr itdünüz *O kardaşı niçin perişan etti-*
Kul diyü gayrı diyâra atduñuz *niz? Köle diye başka diyar-*
lara niçin attınız?
2443. Hak Te'âlâ kıldı aña merhamet *Allah Teala ona merhamet*
Virdi aña 'izz ü câh u saltanat *etti, ona saltanat, makam ve*
izzet verdi.

2444. Görüñ aña ne keremler eyledi *Siz bakın, ona neler ihsan etti, sonunda onu Mısır'a sultan etti.*
Âhir anı Mısır'a sultân eyledi
2445. Bir hacâlet irdi anlara hemîn *Onlar o anda çok utandılar, başlarını eğip çok üzgün durdular.*
Ser-nigûn olup tururlar key hazîn
2446. Yûsuf aytdı görmeyin sizler hicâb *Yûsuf dedi: "Utanmanıza gerek yoktur, yaptığınız haksızlık beni doğru yola ulaştırdı."*
Sizlerin kahrı baña oldu savâb
2447. [S2-77b]
Gördiler Yûsuf mülâyim söyledi *Yûsuf'un çok yumuşak bir dille konuştuğunu görüp kardeşleri Yûsuf'tan özür dilediler.*
Yûsuf'a anlar da 'özrin diledi
2448. Didiler Yûsuf mısın ey hânumuz *Dediler: "Ey sultanımız, sen meğer Yûsuf muydun? Gerçekten sana karşı çok mahcubuz!"*
Şermesâr itdüñ bizi sultânumuz
2449. Ol didi ben Yûsuf'am havf itmeyin *O dedi: "Evet, ben Yûsuf'um ama korkmayın, hem de bu kadar utanıp da üzülmeyin."*
Hem hacâlet görüben hüzn itmeyin
2450. Siz baña kemligi eylik itdüñüz *Siz bana kötülük yaptınız ama aslında iyilik ettiniz, hem de gıyabımda benim hakkımda güzel konuştunuz."*
Hem gıyâbumda beni medh itdüñüz
2451. Ol zamân kardaşlar anı bildiler *O zaman kardeşleri Yûsuf'u tanıdılar, ona yalvarıp ayağına sarıldılar.*
Yalvaru ayagina sarıldılar

2452. Kemlik itdük saña Rabb'ün n'eyledi *Biz sana kötülük yaptık,*
 'Âlem üzre seni sultân eyledi *Rabbin sana saltanat verdi*
ve seni âleme sultan etti.
2453. Gerçi bizler saña kemlik kılmışuz *Görünüşte sana kötülük yap-*
 Leyki devletüñe bâ'is olmuşuz *tık lakin saadetine sebep ol-*
duk.
2454. Gel keremler kıl bizi 'afv eyle sen *Gel kerem et, bizi affet sen;*
 Urma cürmümüz yüze mahv eyle sen *hatamızı yüzümüze vurma*
bizi bağışla sen.
2455. Hakkuña biz kılmışuz cürm ü hatâ *Senin hakkında yanlış işler*
 Şâh olanuñ işidür 'afv u 'atâ *yaptık, biliriz; sultan olanın*
işi affetmek, ihsan etmektir.
2456. [S1-77a]
 Ne hakâret itseñ idersin bize *Bize ne kadar hakaret etsen*
 İntikâmı görmenüz lâyük size *yeridir ama intikam almak*
size yakışmaz!
2457. Ol didi kemlige kemlik kılmanuz *Yûsuf dedi: "Kötülüğe karşı*
 Kayd-ı intikâma zâhib olmanuz *kötülük yapmayız, intikam*
alma yoluna gitmeyiz.
2458. İntikâm-ı kaydı hâkim eylemez *Hakim intikam duygusuyla*
 Yârine a'dâsına kem söylemez *hükmetmez, dostuna düşma-*
nuna kötü söz söylemez.
2459. Kalbünüñz tolsun tesellâ sözleri *Kalbiniz teselli sözleriyle*
 Yarlıgasın Hak sizi hem bizleri *dolsun, Rabbin sizi de bizi*
de bağışlasın!
2460. Ataya gömlegim irsâl eylerem *Babama gömleğimi gönde-*
 Birünüñz varuñ bilece dilerem *receğim, içinizden birinin*
onu götürmesini isterim.
2461. Sürsün anı gözlerine açıla *Onu gözlerine sürsün, gözü*
 Vara hüznü gönli pası açıla *açılsın; eleme gitsin, gönlü-*
nün pası açılsın.

2462. [S2-78a]
Ol Yehûdâ dir baña vir götürem
İşbu hizmeti baña vir bitürem
Yehuda dedi: “Bana ver götüreyim, bu hizmeti ben yerine getireyim.
2463. Kanlu gömlegi ben iletdüm aña
Bu şifâ gömlegi ihsân it baña
Ona kanlı gömleği ben ulaştırmıştım, müsaade et bu şifâ gömleğini de ben götüreyim.
2464. Ol didi anı gerek Beşîr göre
İntizârı var gerek evvel ire
Yûsuf dedi: “Bu hizmeti Beşîr görmeli, çünkü bekleyeni var önce o kavuşmalı.
2465. Sen dahı anuñla bile vara gör
Müjdemi vir ataya yalvaragör
Sen de onunla beraber git, yalvar yakar babamıza müjdeyi ver.
2466. Ol Beşîr ile Yehûdâ vardılar
Şehr-i Mısr’uñ taşrasına irdiler
Beşîrle Yehuda gittiler, Mısır şehrinin kapısından dışarı çıktılar.
2467. Gömlegin kokusın aldı rûzgâr
Vardı Ya’kûb’uñ dimâgına salar
Rûzgâr gömleğin kokusunu aldı, götürüp Ya’kûb’un beynine saldı.
2468. Kızlarıyla otururdu ol Resûl
Yûsuf’uñ kokusu geldi didi ol
Ya’kûb Peygamber kızlarıyla otururken “Yûsuf’un kokusunu alıyorum,” dedi.
2469. Kızları aytdı unutamazsın anı
Gitdi ‘ömrüñ dahı ararsın anı
Kızları dedi: “Onu daha unutmadın mı? Ömrün bitti, daha onu arıyorsun!
2470. Ol didi ol vâkı‘anuñ ta‘biri
Olmalıdur görmeliyem ben anı
Ya’kûb dedi: “O rüyanın tabiri çıkacak, ben de onu göreceğim.
2471. Kat’-ı ümmîd eylemem Yezdân’uma
İrmeliyem âhir ol dermânıma
Allah’tan asla ümit kesmem, sonunda derdimin çaresini bulacağım.

2472.	Ol Beşîr ile Yehûdâ geldiler
Anası olduğu suya irdiler	<i>Beşîr ve Yehuda gitti, anasının bulunduğu suyun başına ulaştılar.</i>
2473.	Ol Beşîr anda kalur anasına
Ol Yehûdâ varur ol atasına	<i>Orada Beşîr anasına kavuştu, Yehuda da babasının yanına gitti.</i>
2474.	[S1-77b]
Anda gördi ol Beşîr anasını
Hüzn içinde tutar oğlu yasını	<i>Beşîr orada anasını gördü, dert içerisinde oğlunun yasını tutuyordu.</i>
2475.	Bir su kabı elde halka su virür
Al Beşîr'üm vir Beşîr'üm çağırur	<i>Elinde bir su kabı halka su veriyor, "Al Beşîr'im ver Beşîr'im" diye çağırıyordu.</i>
2476.	Aldı elinden su içdi ol Beşîr
Gördi a'mâ gözleri hüznü kesir	<i>Beşîr anasının elinden bir kap su içti; gözlerinin körlüğüne, eleminin çokluğuna şahit oldu.</i>
2477.	[S2-78b]
Aytdı aña söyle ahvâlin ana
Böyle aglarsın niçün yana yana	<i>Ona dedi: "Halini bana anlat, niçin böyle yana yana ağlıyorsun?"</i>
2478.	Ol didi ben oğlumu itürmişem
Bunca yıl bu yiri mesken kılmışam	<i>O dedi: "Ben oğlumu yitirdim, bunca yıldır burayı kendime mesken ettim.</i>
2479.	Oğlumu bu yirde zâyî' eyledüm
Ne diyâra gitdi anı bilmedüm	<i>Oğlumu burada kaybettim, onun nereye gittiğini bilmiyorum.</i>
2480.	Baňa böyle Rabb'üm ilhâm eylemiş
Oglun ol yol üzere ara dimiş	<i>Rabbim bana böyle ilham etti: "Oğlunu kaybettiğin yerde ara," dedi.</i>

2481. Beklerem bunda garîb oglum bulam *Oğlumu bulmak için burda bekliyorum, onu gören ve bilenlerden haber soruyorum.*
Yâ bilenlerden haber alup soram
2482. Sen ‘aceb ol oglumu bilür misin *Acaba sen benim oğlumu bilir misin? Sağlığından bana bir haber verir misin?*
Sıhhatinden bir haber virür misin
2483. Gelişin nirden soraram ben saña *Nereden gelip nereye gidersin, bana haber ver.*
Nireye varırsın haber vir baña
2484. Ol didi Ya‘kûb’a geldim ireyim *O dedi: “Oğlu Yûsuf’un haberini vermek için Ya‘kûb’un yanına gidiyorum.*
Yûsuf oglunuñ haberin vireyim
2485. Yûsuf oğlu Mısır’uñ ol sultânıdur *Onun oğlu Yûsuf Mısır’ın azîzidir, Mısır ülkesindeki tüm halkın derdine dermandır.*
Mısır ilinüñ derdinüñ dermânıdur
2486. Ol karı aytdı Îlâhî ne ‘aceb *O kadın dedi: “Ey Rabbim, neden Ya‘kûb oğlunu görüyor?”*
Yûsuf’ımı göre Ya‘kûb ne sebeb
2487. Va‘de kılmışdın Îlâhî sen baña *Sen bana söz vermiş, “Ondan önce oğluna kavuşacaksın,” demiştin.*
Andan evvel irmelisin oğluña
2488. Benden evvel Yûsuf’unı ol Resûl *Ya‘kûb Peygamber benden önce oğlunu yitirmedi ki, niçin önce o buluyor?*
Kılmadı zâyî‘ ki evvel bula ol
2489. [S1-78a]
Sen benüm oglumı evvel vir baña *Sen önce benim oğlumu ver, sonra onun oğlunu göster ona.*
Soñra anuñ oğlını göster aña

2490. Ol Beşîr sürer kamîsı yüzine *Beşîr gömleği yüzüne sürünce anasının gözüne nur indi.*
Nûr iner ol anasınıñ gözine
2491. Aytdı ey ana Beşîr oğluñ benem *Dedi: “Ey ana, Beşîr oğlun Görme bundan soñra sen hüzn ü benim, bundan sonra ayrılık elem acısı çekme.*
2492. Baña emr oldu irem evvel saña *Bana böyle buyruldu: Önce Soñra ire Ya‘kûb oğlından yaña ben sana kavuştum, sonra Ya‘kûb oğluna kavuşacak.*
2493. [S2-79a]
Bilişüp birbirine sarıldılar *Tanışıp birbirine sarıldılar, İrdiler maksûda nâ‘il oldılar her ikisi de böylece dileğine kavuştu.*
2494. Ol Yehûdâ çün atasına varur *Yehûdâ, atasına varıp Yûsuf’un müjde haberini verir.*
Yûsuf’unuñ müjde haberin virür
2495. Ya‘kûb aytdı Yûsuf’um ne dîndedür *Ya‘kûb haberciye sordu: Söyle sen ol anı ne âyîndedür “Yûsuf’um hangi dindedir? onun ibadeti nasıldır? Söyle” dedi.*
2496. Ol ‘aceb ma‘bûduna olmuş mı yâr *O, acaba mabuduna bağlı olmuş mu? Gece gündüz ben Ben anuñ fikrindeyim leyl ü nehâr onu düşünüyorum.*
2497. Bunca yıllar havf-ı esrârüm budur *Bunca yıllar sırlarımın açığa çıkmasından korkum budur. Ağlayışımın ve hüznümün sebebi budur.*
Agladugum hüzn-i efkârüm budur
2498. Ol Yehûdâ söyledi ki yâ ebî *Yehûdâ dedi: “Ey babam, Ceddimüñ dînin tutar gâyet kavî Yûsuf, dedemin dinine çok sağlam bağlıdır.”*
Ceddimüñ dînin tutar gâyet kavî

- Birbirine kıldılar anlar halâl *Onlar birbirine hakkını helâl etti, aralarında bir sıkıntı kalmadı.*
- Kalmadı anlar arasında melâl
2509. [S1-78b]
- Ya'kûb aytdı Rabbenâ kıldum hatâ *Ya'kûb dedi: "Rabbim, hata işledim, bağışla ve suçumu affet.*
- 'Afv kıl bağışla cürmüm kıl 'atâ
2510. Bilmezem bilmezlik ile eyledüm *Bilmedim, bilmezlikten dolayı böyle yaptım; şimdi öğrendim ve yaptığımdan pişman olup tevbe ettim.*
- Şimdi bildüm aña tevbe eyledüm
2511. Ey birâder gör takî mü'minleri *Ey kardeş, takvâ sahibi müminleri gör; âlemleri yaratan Allah onları çok sever.*
- Ne sever Hallâk-ı 'âlem anları
2512. **Bir esîrûn inkisârından hemîn** *Bir kölenin bedduâsından o yakınlar (Allah dostları) bile bu kadar sıkıntı çekti.*
- Bunca mihnet gördi ol mukarrebîn**
- 35. Hazret-i Ya'kûb 'Aleyhi's-Selâm Mısır'a Geldügidür [Ya'kûb (as)'ın Mısır'a Gitmesi]⁵³**
2513. Söyle Ahmed râh-ı Ya'kûb'ı bize *Ey Ahmed, bize Ya'kûb'un gittiği yolu anlat; mahzun kalbimize ferahlık ver.*
- Vir ferah mahzûn olan kalbimize
2514. Şehr-i Mısır'a nice vardı ol Resûl *O Resul, Mısır şehrine nasıl gitti? Yûsuf'u nasıl buldu? Bize haber ver!*
- Nice buldı Yûsuf'ını söyle ol
2515. Hazret-i Yûsuf didi ihvânına *Hazret-i Yûsuf kardeşlerine dedi ki: "Hep beraber, babanızın yanına gidiniz.*
- Cümleñüz varuñ atanuñ yanına

⁵³ S1-78b, S2-79b, Kadioğlu (2005) s. 189, Yapıcı (2006) s. 361, Kadioğlu (2017) s. 206

2516. Akça virem kırk yük aña götürüñ
Dahı biñ yük tahlıl aña yetürüñ
*Giderken ona kırk yük akça
ve bin yük tahlıl götürün.*
2517. Anları cümle tasadduk eylesün
Müstahak olanlara bezl eylesün
*Babam bu malları bağışlasın
ve hak edenlere bol bol da-
ğitsın.*
2518. Akrabâ olanları diyüñ aña
Cümlesini aluban gelsün baña
*Akrabalarına da söylesin
hepsini alıp bana getirsin.*
2519. Tahılı altunı alup gitdiler
Hazret-i Ya‘kûb’a varup yitdiler
*Tahılı ve altını alıp gittiler,
Hazret-i Ya‘kûb’a varıp
ulaştılar.*
2520. Didiler kılduk hıyânet yâ ebî
Zâhir oldı şermesâr olduk hepi
*Dediler: “Sana hıyanet ettik,
babacığım, durum açığa
çıktı, hepimiz çok utandık.*
2521. Yâ ebâ kizb oldı cümle sözümüz
Kalmadı bakmaga saña yüzümüz
*Ey babamız, tüm sözlerimiz
yalan oldu, sana bakacak
yüzümüz kalmadı.*
2522. [S2-80a]
Bizleri ‘afv itdi Yûsuf yâ ata
Sen de ‘afv it kılma şekvâ Hazret’e
*Ey babamız, Yûsuf bizi af-
fetti, sen de affet ve bizi Haz-
ret-i Allah’a şikayet etme.*
2523. Hak Te‘âlâ hazretinden dile sen
Bizlerin ‘afvın ricâsın eyle sen
*Allah’tan dile, sen bizler
için, affımızı rica eyle.*
2524. Ol bizi ‘afv eylemezse yâ ata
Bizler için hasretâ vâveyletâ
*Ey babamız, o bizi affet-
mezse, bizim için büyük ha-
saret ve felaket olur.*
2525. [S1-79a]
Gördügüñ hüzn-i firâkı bunca gün
Cümlesin gördük hacâletde bugün
*Bunca zamandır gördüğün
ayrılık acısını, biz utanarak
bugün bir anda yaşadık.*

2526.	Aglayu aglayu çok yalvardılar
Gözleri yaşıyla yir suladılar	<i>Ağlayarak çok yalvardılar,
göz yaşlarıyla adeta yerleri
suladılar.</i>
2527.	Ya'kûb aytdı vakti vardur ivmeñüz
Vakt-i makbûle irince dilerüz	<i>Ya'kûb dedi: "Daha vakit
var, acele etmeyin, kabul
vakti olunca isteriz."</i>
2528.	Altun ile tahılı kısm itdiler
Halk-ı Ken'ân'a anı tagıtdılar	<i>Altın ve tahılı bölüp adaletle
Ken'ân halkına dağıttılar.</i>
2529.	Ehl-i Ken'ânî merâma irdiler
Kaht içinde rızk-ı vâfir buldılar	<i>Ken'ân halkı, muradına erdi
ve kıtlık içinde bol bol rızık
buldular.</i>
2530.	Ol Nebî evlâdı ehl-i beytini
Akrabâ cümle ta'allukâtını	<i>Ya'kûb Nebî'nin çocukları,
ailesi ve akrabaları, tüm ya-
kınlarıyla birlikte</i>
2531.	Yüklediler cümlesi oldı revân
Râh-ı Mısr'a girdi ulu kârubân	<i>yüklerini yüklediler, hepsi
beraber büyük bir kervanla
Mısır'a doğru yola çıktılar.</i>
2532.	Hazret-i Yûsuf atası yolına
Yürüyüben geldi istikbâline	<i>Hazret-i Yûsuf babasının
geldiği yola doğru yürüyüp
onu karşıladı.</i>
2533.	İrişüp birbirine sarıldılar
Ol ferah bükasını agladılar	<i>Birbirlerine sarılıp kucak-
laştılar, o huzurlu buluşmayı
ağlayarak kutladılar.</i>
2534.	Nâ'il-i maksûd olup gitdi tarah
Cümle hüznüñ âhiri olur ferah	<i>Sıkıntı bitti, herkes amacına
ulaştı, bütün hüznülerin
sonu ferah olur.</i>
2535.	Yâ İlâhî hürmetine anlaruñ
Nâ'il eyle maksûda yârenlerin	<i>Ey Allah'ım, onların hürme-
tine, tüm dostlarını istekle-
rine kavuştur.</i>

2536. Kıl selîm îmân ile dünyâmuzu
Her dü ‘âlemde utandırma bizi

2537. [S2-80b]
Bâ-husûsâ Ahmedî’yi yâ Kerîm
Her dü ‘âlem vir aña kalb-i selîm

2538. Atasıyla halasın Yûsuf alur
Anlar ile tahta varup oturur

2539. Geldiler kardaşları tahta yakın
‘İzzet ü bûs itdiler anlar zemîn

2540. [S1-79b]
Yûsuf aytdı yâ ebî evde iken
Gördüğüm rü’yâ sabî hâlde iken

2541. Söyledüm ta‘bîrini kıldıñ o gün
Vâki‘ oldı ta‘bîri anuñ bugün

2542. Ehl-i târîh dir Yûsuf vâkı‘ası
Didiler kırk sene oldı arası

2543. Ya‘kûb aytdı Yûsuf’a söyle baña
Nice mekr itdiler ihvânuñ saña

İmanla dünyamızı mamur et,
her iki dünyada da bizi utan-
dırma.”

Yâ Kerîm Allah, özellikle bu
Ahmedî kulunu utandırma,
ona her iki dünyada da temiz
kalpli olanı ver.

Yûsuf, babasıyla halasını ya-
nına alır, onlarla birlikte
tahta çıkıp oturur.

Kardeşleri tahtın yakınına
geldiler, Yûsuf’a saygı gös-
terip yere kapandılar.

Yûsuf dedi: “Ey babam,
daha çocukken evde bir rüya
görmüştüm.

Rüyamı sana söylemiş, sen
de onu tabir etmiştin. İşte o
rüyanın tabiri bugün ortaya
çıktı.

Tarihçilere göre, Yûsuf’un
gördüğü rüya ile gerçekle-
mesi arasında kırk yıl geç-
miştir.

Ya ‘kûb dedi Yûsuf’a: “Söyle
bana, kardeşlerin sana nasıl
bir hile yaptılar?”

2544. Didi sorma anlaruñ itdüğini
Anları ‘afv eyle sen gitdi günü
Dedi: “Onların yaptıklarından hesap sorma, sen onları affet; o günler geçti artık.
2545. Yâ ebî ben anlara kıldum halâl
İsterem sen dahı kıl virme melâl
Ey babacığım, ben onlara hakkımı helâl ettim; sen de helâl et, gönlünü darlama.
2546. Takdîr imiş bizlere işbu kazâ
Biz gerekdür virelüm aña rızâ
Bu kaza bize Allah’ın takdiri imiş, bize düşen ona razı olmaktır.
2547. Bir hacâlet gördiler bu işde kim
Virmedi bir kimseye anı Hakîm
Yaptıklarından dolayı öyle utandılar ki, Allah bu utancı kimseye vermedi.
2548. Uydılar şeytâna anlar ol zamân
Gördiler andan hacâletle ziyân
Zamanında onlar şeytana uydu, bundan dolayı utanç ve zarar gördüler.
2549. Baña eylik oldu anlar kemligi
Ol sebebdür olmışam ‘âlem begi
Onların yaptığı kötülük bana iyilik oldu, o yüzden ben Mısır’ın sultanı oldum.
2550. Anlaruñ hakkına senden umaram
Kıl halâl anlara ihsân-ı kerem
Senden dileğim, büyüklük göster onlara hakkını helâl et.
2551. Cümlesi birbirine itdi halâl
Kalmadı aralarında bir melâl
Herkes birbirine hakkını helâl etti, aralarında hiçbir sıkıntı kalmadı, gönülleri rahatladı.
2552. [S2-81a]
Yûsuf aytdı yâ ebî sen sor baña
Hikmet-i Yezdân’ı vasf idem saña
Yûsuf dedi: “Ey babacığım, sen bana sormuştun, sana Allah’ın hikmetini anlata-yım.

2553. Gör benüm hakkumda ki fazl-ı Bârî *Cenab-ı Hakk'ın fazlına bak,*
Gör neler ihsân idüpdür Teñri *bana neler ihsan ettiğini gör.*
2554. Ol beni ma'sûm iken kul eyledi *O, beni masumken köle*
Devlet ü 'izzetde makbûl eyledi *yaptı, sonra devlet ve izzetle*
şereflendirdi.
2555. Virdi hüsnî eyledi ahsen beni *Güzellik nimeti verdi, beni*
'Âleme toldurdu hüsnüm medhini *insanların en güzeli yaptı,*
âlemi güzelliğini övenlerle *doldurdu.*
2556. Yeddi yılda bend-i zindân eyledi *Yedi yıl boyunca zindana ka-*
Soñra Mısır'a beni sultân eyledi *pattı, sonra beni Mısır'a sul-*
tan yaptı.
2557. [S1-80a]
Virdi baña saltanat-ı 'âlî ol *Bana yüksek bir makam*
Deftere sığmaz virüpdür mâlî ol *verdi, daha başka verdiği ni-*
metleri saysam deftere sığ- *maz.*
2558. Nice dürlü irdi mihnetler baña *Başıma ne türlü sıkıntılar*
Vasfa gelmez söylesem cümle saña *geldi, bir bilsen. Hepsini*
sana söylesem vasfedemem.
2559. Ol didi ogul fenânuñ devleti *Ya'kûb dedi: "Oğlum, kişi*
Bulmaz âdem görmeyince zahmeti *zahmet çekmeyince bu fânî*
dünyanın saadetini göre- *mez."*
2560. Yûsuf aytdı yâ ebâ çok agladuñ *Yûsuf dedi: "Ey babam, çok*
Firkat-i fânîyle gönli tagladuñ *ağladın, fânî dünyadaki bir*
ayrılıkla gönlünü dağladın.
2561. Âhiretde hod görürdünüz beni *Ahirette görüşürdük, dünya-*
Firkat-i dünyâ n'îçün yakdı seni *daki geçici ayrılık seni niçin*
bu kadar üzdü?"

2562. Ya'kûb aytdı firkat-i dünyâ için
Yanmadum illâ ogul ukbâ için
Ya'kûb dedi: "Dünyadaki ayrılık için üzülmедim, ancak ahiret adına üzüldüm.
2563. Sen uşag iken itürdüm ben seni
Aldı ol ma'sûmlık efkârın beni
Sen daha çocukken ben seni kaybettim, o masum halinde başına gelenler beni çok üzdü.
2564. Ben saña hak dîni tâ'lîm itmedüm
İ'tikâd-ı Hakk'ı tefhîm itmedüm
Sana hak dini öğretemedim, Allah inancını sana yeterince anlatamadım.
2565. Korkar idüm seni agyâr ideler
İ'tikâd-ı fâsidi öğredeler
Seni kendi dinine düşman ederler, sana batıl inançlar öğretirler diye çok korktum.
2566. Ol sebepten eyler idüm Hakk'a zâr
Gözlerüm yaşını itmişdüm puñar
O sebepten Allah'a çok yalvardım, gözyaşımı pınar ettim.
2567. [S2-81b]
Yûsuf aytdı 'avn-i Hakk'a irmişem
Anuñ ile râh-ı Hakk'ı bulmuşam
Yûsuf dedi: "Allah'ın yardımıyla doğru yolu buldum.
2568. Hâlık'um kıldı 'inâyetler baña
Eyledi fazlen hidâyetler baña
Yaratıcımdan inayetler geldi, o bana, fazlından hidayetler bahşetti.
2569. Yâ ebâ irdi bize vuslat demi
Aramuzdan gitdi ol firkat gamı
Ey baba, bizim için kavuşma vakti geldi, aramızdan ayrılık derdi gitti.
2570. Çün bize irdi Hudâ'dan dâd u şâd
Halk-ı Mısır'ı ben gerek kılam âzâd
Madem ki Allah'tan bize lütf ve sevinç geldi, Mısır hal-kını artık özgür kılmalıyım.

2571. Emr ider kılsun münâdîler nidâ
Şehr-i Mısır'ıñ halkına idüñ sadâ
Yûsuf emreder, tellallara
söyleyin, Mısır halkına ses-
lensinler.
2572. Şol Mısır halkı kamu kiçi ulu
Taşra varsunlar yarın cümle kamu
Bütün şehir halkı, büyük kü-
çük herkes, yarın hep birlikte
dışarı çıksın.
2573. Böyledür fermân-ı sultânî size
İriser lutfıyla ihsânı size
Sultanın emri böyledir, lütfu
ve ihsanı size ulaşacaktır.
2574. Subh olunca taşra cümle vardılar
Ulu meydân içre varup turdılar
Sabah olunca hepsi dışarı
çıktı, büyük meydanda topla-
nıp ayakta beklediler.
2575. Gördiler ki Yûsuf'ıñ nûrı zuhûr
Eyledi irişdi meydâna bûdûr
Gördüler ki Yûsuf'un nuru
parladı, sanki ayın ondördü
doğdu meydana ışığı ulaştı.
2576. Bir yüce yire çıkup itdi karâr
Geldiler dîvânına halk ne ki var
Yûsuf, yüksek bir yere çıkup
yerini aldı, ne kadar halk
varsa önünde toplandı.
2577. Ol didi kim bir su'âlüm var size
Şimdiki hâlde sizler nesiz bize
O dedi ki: "Size bir sorum
var, şu anda sizler benim ne-
yimsiniz?"
2578. Anlar aytdı cümlemüz cem'-i gafîr
Satun alma kullaruñuz yâ emîr
Onlar dedi: "Hepimiz toptan
satın alınmış köleleriniziz,
ey emir!"
2579. Buyuruñ fermânuñuz ne bilelüm
Emrûñ üzre hizmetüñde olalum
Buyurun, fermanınız nedir
bilelim, emriniz üzere hizme-
tinizde olalım.
2580. Çünkü bunlar kulluk ikrâr eyledi
Yûsuf anlara acıyup söyledi
Bunlar, kulluklarını kabul
edince Yûsuf, onlara acıya-
rak konuştu.

2581. Didi Yûsuf ey cemâ‘at bilûñüz
Cümlemüz bizler Hudâ kullarıyuz
Yûsuf dedi: “Ey cemaat, bilin ki, hepimiz, Allah’ın kullarıyız.
2582. Ben dahı sizcileyin Hakk’a kulam
‘Abd-i Hâlık’a nice mâlik olam
Ben de sizler gibi Allah’ın kuluyum, Allah’ın kullarına nasıl sahip olabilirim?
2583. [S2-82a]
Cümleñüz mâlumdan âzâd oluñuz
Hem size olsun kamu emlâküñüz
Hepiniz hizmetimden azat oldunuz, kullandığınız bütün taşınmazlar sizin olsun.
2584. [S1-80b]
Ol gün anda cümle âzâd oldılar
Cümlesi ‘îd eyledi şâd oldılar
O gün bütün köleler özgür oldu, hepsi mutlu oldu, bayram ettiler.
2585. Geldi herkes milkini zabt eyledi
Yûsuf’a cümlesi du‘â eyledi
Herkes kendi mülküne sahip çıktı, hepsi Yûsuf’a çok duâ etti.
2586. **Bunda var mü’minlere müjde nihân**
Ahmedî eyle bize anı beyân
Bu hikâyede müminlere gizli müjde vardır. Ey Ahmedî, sen bize o müjdeyi anlat!
2587. Yarın ol mahşer yirine varalar
Bir bölük kavmi tamuya süreler
Hesap günü toplanma yerine giderler, bir bölük günahkâr insanı cehenneme sürerler.
2588. Söyleyüben ağlaşalar zâr u zâr
Nâra emr itdi bizi ol Kirdigâr
Onlar “Allah, bizim Cehenneme girmemizi emretti” diyerek zır zır ağlamaya başlarlar.
2589. Ol zebânîlere teslim ideler
Var dimezden nâra anlar gideler
Onları zebanilere teslim ederler, daha “git” demeden ateşe girmek isterler.

2590. Ol zebânîler ta‘accüb eyleye
Havfuñuz yok mı cehennemden diye
O zebaniler şaşırıp: “Cehenneme girmekten korkmaz mısın?”
2591. Böyle segirdi gidersiz nâra siz
Key ta‘accüb iderüz bu hâle biz
Böyle ateşe koşarak gidersiniz, hâliniz çok tuhafımıza gitti,” derler.
2592. Anlar ayda biz nice idek karâr
Nârına emr itdi bizi Kirdigâr
Onlar der: “Biz nasıl duralım, Allah bizim ateşe girmemizi emretti.
2593. Hâlık’uñ kullarıyuz emr eyledi
Cürmüñüz var tamuya varuñ didi
Biz yaratıcının kuluyuz, o bize “Suçunuz var, cehenneme gidin,” dedi.
2594. Kullarına hâkim-i ‘âdil dürür
Kullarıyuz tamusına gönderür
Kullarına adaletli hâkim odur; biz de onun kuluyuz, cehennemine de razıyız.
2595. Sıdık emri evvel irdi ol melâl
İderüz emrine bugün imtisâl
Önce onun emrine uymadık, başımıza bu bela geldi; şimdi fermanını hemen yerine getirmek zorundayız.
2596. [S1-81a]
Varalum emriyle bugün nârına
İlticâmuz var anuñ gufrânına
Onun emriyle şimdi hemen cehennemine gidelim; onun bağışlamasına ihtiyacımız var, ondan dileyelim.
2597. Ol zebânîler a(y)da ki havfuñuz
Yog idi dünyâda emri sınduñuz
O zebaniler der ki: “Dünyadayken hiç korkmayıp emri yerine getirmediğiniz ama;
2598. Bizler ile meczum olan sohbeti
Eylemez illâ Muhammed ümmeti
Burada bizimle yaptığınız konuşmayı ancak Muhammed ümmeti yapar.

2599. Gayrınıñ ahvâlini işitmenüz *Başkalarının sesini işitme-*
Zâr u giryân itse şefkat itmenüz *yiz, onlar ağlayıp sızlasa da*
asla acımayız.
2600. İzn olındı bizlere söyleyesiz *İzin verildi, bize söyleyiniz,*
Siz Muhammed ümmeti olmayasız *siz Muhammed ümmeti ol-*
mayasınız?”
2601. Aydalar anlar nedâmetdür bize *Onlar der: “Yaptıklarımız-*
Ne yüz ile diyelüm anı size *dan pişmanız, hatalarımızı*
hangi yüzle size söyleyelim.
2602. [S2-82b]
Biz Hudâ kulu Muhammed ümmeti *Biz Allah’ın kulu, Muham-*
Eyledük ‘isyânı bulduk zahmeti *med’in ümmetiyiz; onlara is-*
yan ettik, çok zahmet çektik.
2603. Nefsümüz meyl itdi dünyâ işine *Nefsimiz dünya işlerine yö-*
Uydı şeytân-ı la’înüñ pîşine *neldi, kovulmuş şeytanı reh-*
ber edindik.
2604. Meyl ider olduk la’înüñ sözine *Şeytânın sözüne uyduk, o*
Bizleri iletdi ‘isyân izine *bizleri Allah’ı inkara kadar*
götürdü.
2605. Var idi havf u recâ ahvâlümüz *Korku ve ümit içerisindey-*
Geldi gâlib ol recâ ikbâlümüz *dik, ümit beklentimiz galip*
geldi.
2606. Bilmeyüp nefsimize uyduk o gün *Dünyada bilmeden nefsimize*
Kullarıyuz emre münkaduz bugün *uyduk, şimdi anladık ki Al-*
lah’ın kullarıyız, kayıtsız *şartsız emrine bağlıyız.*
2607. Bir nidâ ire ayduñ kullaruma *Bir nida gelir: “Fermanıma*
Çün varurlar emrüm ile nâruma *uyup cehenneme giden kul-*
larıma söyleyin.

2608. Sındılar emrümü evvel bunca gün
Çünkü münkâd oldılar emre bugün
Dünyada bunca zaman bana uymadılar, ancak bugün emrimi yerine getirdiler.
2609. Gerçi anlar cürmi bisyâr eyledi
Leyki anlar kulluk ikrâr eyledi
Gerçi onlar çok günah işledi lâkin şimdi kulluğunu kabul ettiler.
2610. Ben gerek ki anlara lutf işleyem
Cümle ‘isyân işlerin bağışlayam
Benim onlara ihsan etmem gerek, onların bütün günahlarını bağışladım.
2611. Götürüñ cennete ol kullarımı
Yetürüñ sohbete ol yârânımı
O kullarımı cennete götürün, onları sohbete kavuşturun.
2612. Yûsuf’ı ben Mısır’a sultân eyledüm
Halk-ı Mısır’ı kendine kul eyledüm
Ben Yûsuf’u Mısır’a sultan etmiş, şehir halkını da kendine hizmetçi yapmışım.
2613. Atası geldi yanına oldu şâd
Halk-ı Mısır’ı eyledi anda âzâd
Akrabalarıyla beraber babası yanına gelince mutlu oldu ve kölesi olan bütün şehir halkını serbest bıraktı.
2614. Alduğı emlâki virdi anlara
Bunca in‘âm eyledi ol cânlara
Gayrimenkullerini onlara iade etti, o insanlara bunca nimet bağışladı.
2615. Ol kul iken bunca ikrâm eyledi
Atam irdi diyü in‘âm eyledi
O benim kulum iken bunca ikramda bulundu, babama kavuştum diye cömertçe davranıp herkesi rızıklandırdı.
2616. Bir diyâra şâh idi itdi o gün
Cümle ‘âlemler ilâhıyam bugün
O, zamanında bir ülkenin sultanıydı; ben bugün bütün âlemin ilahıyım.
2617. [S2-83a]

- Hem Kerîm'em çokdur ikrâmum benüm
Cümlesinden artuk in'âmum benüm
2618. Geldi Mahbûb'um bugün dîvânıma
Hâtırıçün ümmeti kullarıma
2619. Ben gerek anları âzâd eyleyem
Ol Habîb'üm göñlini şâd eyleyem
2620. Ol Habîb'üm hâtırıçün bunları
Tamudan âzâdî kıldum anları
2621. [S1-81b]
Rahmetüm erzânî kıldum anlara
Cennetüm mülkini virdüm anlara
2622. Ol bölük varup cinâna gireler
Cennet-i Rıdvân'a nâ'il olalar
2623. Yâ İlâhî hürmetine ol habîb
Bî-su'âl eyle bize cennet nasîb
2624. Bizde bulunmaz 'amel lâıyk size
Saña lâıyk olanı eyle bize
- Hem de kerem sahibiyim, ikrâmum çoktur, benim nime-tim hepsinden fazladır.*
- Bugün Mahbub'um huzuruma geldi, onun hatırı için ümmeti olan bütün kullarımı*
- Bağışlayıp özgür bırakmalı, o Habib'imın gönlünü rahatlatmalıyım.*
- O Habib'imın hatırı için bunları cehennemden azat ettim.*
- Onlara bol bol rahmet ettim, cennet mülkümü onlara bağışladım.*
- O günahkâr kullar, gidip cennete girer; Rıdvân cennetine kavuşurlar.*
- Ey Allah'ım, o Habib'in hürmetine sorgu-sualsiz bize de cennet nasip et.*
- Gerçi size layık amelimiz yok ama yine de sen bize sana layık olanı yap!*

36. Vefât-ı Hazret-i Ya‘kûb ‘Aleyhi’s-Selâm [Hazret-i Ya‘kûb’un (as) Vefatı]⁵⁴

2625. Altı azlık yılları itdi hırâm *Kıtlık altı sene sürdü, yedinci senede kıtlık seneleri tamamlandı.*
Geldi yidinci sene oldu tamâm
2626. Ol sene tahılı virdi halka bol *Yûsuf, yedinci sene halka bol bol buğday dağıttı; ve karşılığında hiçbir şey almadı.*
Almadı hîç birisinden nesne ol
2627. Ol tahılın ekserini ekdiler *Verilen buğdayın çoğunu ektiler, gıdalanmak için birazını da yediler.*
Ba‘zını gıdâ içün ekl itdiler
2628. Kaldı kırk gün yengi bugda hâsılı *Yeni buğday hasatına kırk gün kala halkın ve devletin tahılı tükendi.*
Kalmadı halkuñ vü mîrî tahılı
2629. Şehr-i Mısr’uñ halkı cümle geldiler *Şehrin halkı toplanıp Yûsuf’un huzuruna geldi, “biz aç kaldık” diye durumlarını arz ettiler.*
Yûsuf’a biz aç diyü ‘arz itdiler
2630. Senden alurduk be-her-rûzî gıda *Biz günlük yiyeceğimizi senden alıyorduk; şimdi kalmadı, ey şahımız, biz ne yapalım?*
Şimdi yok bizler n’idelüm ey şehâ
2631. Anlara acır Yûsuf ider du‘â *Yûsuf halkın durumuna acıdı ve onlara duâ etti: “Ey âleme bol bol rızık dağıtan Allah’ım!”*
Aytdı ey Rezzâk-ı ‘âlem ey Hudâ
2632. Beni kassâm eyledin bu kullara *Sen beni bu kullara dağıtım memuru yaptın, senin rızkını onlara dağıtıyordum.*
Ben senüñ rızkuñı virdüm anlara
2633. [S2-83b]

⁵⁴ S1-81b, S2-83a, Kadioğlu (2005) s. 197, Yapıcı (2006) s. 376, Kadioğlu (2017) s. 215

- Kalmadı bende ki rızkuñ kısm idem *Bendeki tükendi artık gıda
Zâr iderler acıram bilmem n'idem dağıtamıyorum; halk açlık-
tan ağlıyor, acıyorum, bil-
mem ne yapayım?*
2634. Saña kullar cümlesi muhtâc-ı tâm *Bütün kulların sana muhtaç,
Sen toyur bunları Rezzâk-ı 'âm onları sen doyur, ey herkesin
rızkını veren Allah!*
2635. Çünkü Yûsuf anlara acır nihân *Yûsuf'un onlara acıdığını
Geldi Cebrâil Hudâ'dan nâgihân gizlice görünce Allah, hemen
Cebrâil'i ona gönderdi.*
2636. Söyledi Rabb'ün saña itdi selâm *Cebrâil dedi: "Rabbin sana
Kullaruma çün acır ol hüsn-i tâm selam söyledi, o güzel Yûsuf
kullarıma madem çok acıyor.*
2637. [S1-82a]
Anlara 'arz-ı cemâl etsin 'ayân *Yüzünü açıp onlara göster-
Toyuram anuñla halkımı nihân sin, böylece onun güzelli-
ğiyle gizlice halkı doyura-
yım.*
2638. Kaldurur yüzden nikâbı gördiler *Yûsuf yüzünden örtüyü kaldı-
Hüsni h'ânından gıdâlar buldılar rınca güzelliğini tam gördü-
ler; onun güzellik sofrasın-
dan gıdalandılar.*
2639. Her görenler toydı vardı işine *Onu gören herkes gıdasını
Böyle sürdi halkuñ işi kırk güne alıp işine gitti; halkın bu du-
rumu kırk gün böyle devam
etti.*
2640. Gör Hudâ'nuñ kudret ile sun'unı *Allah'ın sanatını ve kudre-
Hüsni Yûsuf la toyurdu halkını tini gör! Yûsuf'un güzelli-
ğiyle tüm Mısır halkını nasıl
doyurdu?*
- 2641.

**Ahmedî bunda beşâret görünür
‘Ârif-i billâh olan anı bilür**

*Ahmedî, bunda müjde vardır;
Allah'ı bilen onu anlar.*

2642. Ol kıyâmetde benî âdem tura
Aç u muhtâc Hak dîvânına vara

*O kıyamet günü haşır meydanında toplanan insanlar,
aç ve muhtaç olarak Allah'ın huzuruna varırlar.*

2643. Cû' elinden hâlleri ola yaman
Zâr-ı giryân ideler pîr ü civân

Açlık yüzünden perişan olmuş vaziyette yaşlısı genci durmadan ağlayıp sızlarlar.

2644. Leyki takvâ ehl-i mü'minler a(y)da
Rabbenâ rızkuñ iyerdük fânide

Fakat takva ehli müminler fakat takva ehli müminler şöyle der: "Rabbimiz, dünyada nimetlerini yerdik.."

2645. Matbah-ı h'ânuñ bize itdün karîb
Cümle rızık ehli alurlardı nasîb

Yiyecek sofrasını önümüze serdin, herkes o sofradan nasibini alırdı.

2646. Ni'met-i matbahda idi gözümüz
Subh u şâm andan gelürdi rızkımız

Gözümüz senin mutfağındaki nimettedydi, sabah akşam rızkımız oradan gelirdi.

2647. Biz ezelden seni bilür kullaruz
Matbahuñ dilencisi yohsullaruz

Bizler önceden beri seni tanıyan kullar, mutfağının dilencisi olan yoksullarız.

2648. [S2-84a]

Evvel âhir rızkı senden bilmişüz
Saña muhtâcuz kapuña gelmişüz

Baştan sona kadar nimetleri veren sensin; sana çok muhtacdık, kapına geldik.

2649. Virdi bu açlık bize zahmet tamâm
Bizleri toyur eyâ Rezzâk-ı 'âm

Bu açlık bize çok zor geldi; ey rızık bol ve umumi olan Allah, sen bizleri doyur!

2650. Olmayınca senden ol rızk-ı vefâ
Bir karınca toyuramaz mâ-sivâ

O vefalı rızık senden gelmese masiva bir karıncayı bile doyuramaz.

2651. Bir nidâ ire ki rızıkum yidüñüz
Benden özge Râzık'ı bilmedüñüz
*O anda bir ses gelecek:
"Dünyada nimetlerimi yedi-
niz, benden başka Razık tanı-
madınız..*
2652. Çün ezelden rızkı benden bilmisiz
Aç olup bugün kapuma gelmisiz
*Madem ezelden rızkı benim
verdiğimi bildiniz, acıkıp
şimdi kapıma geldiniz..*
2653. Ol habîbüm Ahmed'ümün yârisiz
Sırr-ı vahdet-kârımuñ ahbâbısiz
*O sevgili Ahmed'imın üm-
meti, birlik sırrımın dostları-
sınız.*
2654. Ol habîbümün cemâlin gördüñüz
Anuñ ile kuvvet-i fer bulduñuz
*O sevgilimin cemalini görüp
güzelliğiyle kuvvet buldunuz.*
2655. [S1-82b]
Ben gerek sizi konaklayam bugün
H'ân-ı dîdâr ile toylayam bugün
*Bugün sizleri misafır edip
rüyetimin ziyâfet sofrasında
doyurayım.*
2656. Ol Mısır halkı Yûsuf'umdan yaña
Varuban zâr itdiler andan yaña
*Tüm Mısır halkı Yûsuf'umun
yanına varıp ağlayıp sizla-
mıştı.*
2657. Didiler biz kûtı senden almışuz
Aç olup bugün kapuña gelmişüz
*Demişlerdi: "Biz gıdamızı
senden alıyorduk, tükendi, aç
kalıp tekrar senin kapına
geldik!"*
2658. Açar oldu anlara dîdârını
Halk-ı Mısır'a eyledi gıdâ anı
*Yüzündeki örtüyü kaldırıp
güzelliğiyle Mısır halkını do-
yurdu.*
2659. Kul iken acıdı ol kullaruma
Ben nice acıamazam yârânuma
*O kul iken benim kullarıma
acıdı; ben dostlarıma nasıl
acımayayım.*

2660. Şâd idem bugün Muhammed yârûmî
Gösterem ahhâbına dîdârûmî	<i>Bugün yârim Muhammed'i
mutlu edeyim. Yüzümü onun
dostlarına göstereyim.</i>
2661. Da'vetüm olur dîvânumdur bugün
Gelsin anlar ki konagımdur bugün	<i>Bugün onlar benim divanıma
davetlidir; gelsinler hepsi
benim misafirimdir.</i>
2662. H'ân-ı dîdâr ile bugün anları
Toylayalum râhat olsun cânları	<i>Bugün onlara rüyet sofrası
mızda ziyafet verelim, can-
ları rahatlasın.</i>
2663. Ol bilâ-keyfî görine lâ-mekân
Göstere yârâna dîdârî 'ayân	<i>O zaman mekândan münez-
zeh olan (Allah) dostlarına
perdesiz olarak yüzünü gös-
terecek.</i>
2664. Her kaçan dîdâr-ı Hakk'ı göreler
Lezzet-i 'uzmâya nâ'il olalar	<i>Her ne zaman Allah'ın ce-
malini görseler, büyük lezzet
alacaklar.</i>
2665. [S2-84b]
Lezzet-i dîdârî h'ânî dadalar
Ekli şürbi bilmeyüp unudalar	<i>Rüyet sofrasından lezzet
alınca yemek içmek akilla-
rına bile gelmeyecek.</i>
2666. Cümle lezzetler kemâli andadur
Cümle hasretler zevâli andadur	<i>Bütün lezzetlerin kemali, bü-
tün hasretlerin zevâli onun
rüyetine müşerref olmaktadır.</i>
2667. Bir gınâ ider kula ki sayrına
İhtiyacı kalmaz andan gayrına	<i>Muhtaç kullarına öyle ik-
ramda bulunur ki onların
başkasına hiç ihtiyacı kal-
maz.</i>
2668. Olmaya bu firkaya sorgu cevâb
Cennet ola anlara dârü'l-me'âb	<i>Bu firkaya (ehl-i sünnet)
sorgu sual olmayacak, inşal-
lah onların mekânı cennet
olacak.</i>

2669. Rabbenâ kıl bizlere bunı nasîb
Hürmetine ki anı kıldın habîb
*Rabbimiz, habibin hürmetine
bizlere de cennetini ve
cemâlini nasip et.*
2670. Yeddi yıl çün habs olundu ol ricâl
Gördi kıtlık il vilâyet yeddi sâl
*Mısır halkı yedi sene hapis
hayatı yaşadı, bütün ülke
yedi sene kıtlık gördü.*
2671. Zulm ile bir kimse ki mahbûs ola
Ol diyârın halkı ‘usretler bula
*Bir şehirde bir kimse haksız
yere hapse atılsa o memleke-
tin halkı da huzursuz olup sı-
kıntı çeker.*
2672. Yeddi yıl gitdi irişdi çün gıdâ
Rızkını bast eyledi halka Hudâ
*Aradan yedi yıl geçince gıda
krizi sona erdi, Allah rızkını
halkın önüne serdi.*
2673. Yetdi tahıl geldi râhat yılları
Tahıl ile toldı Mısır’uñ illeri
*Buğdaylar yetişti, kıtlık bitti,
bolluk yılları başladı; Mı-
sır’ın her tarafı tahilla
doldu.*
2674. ‘Âdet-i dünyâ budur olur bu hâl
Her kemâlin var önünde bir zevâl
*Dünyanın hali budur, hep
böyledir; her kemâlin bir ze-
vali olur [Her yokuşun bir
inişi, her inişin bir yokuşu
vardır.]*
2675. Yûsuf ile yeddi yıl buldı hayât
Atası Ya‘kûb ider âhir vefât
*Yedi yıl beraber yaşadıktan
sonra Yûsuf’un babası
Ya‘kûb vefat etti.*
2676. [S1-83a]
Yûsuf’ı kıldı vasî söyler idüñ
Beni ecdâdum yanına defn idüñ
*Yûsuf’a vekalet verdi ve ona
“Beni dedelerimin yanına
gömün” diye vasiyet etti.*

2677. Tabut ile anı Ken'ân iline
Götürüp korlar atası yanına
*Tabutla onu Ken'ân ülkesine
götürüp babasının yanına
defnettiler.*
2678. Yûsuf'a geldi peygamberlik 'ayân
Dîne da'vet itdi halkı ol zamân
*Kendisine açıkça peygam-
berlik geldikten sonra Yûsuf
durmadan halkı dine davet
etti.*
2679. Ol Mısır'dan taşra fermân eyledi
Bir mu'azzam şehri bünyân eyledi
*Ferman etti, Mısır dışında
büyük bir şehir kurdular.*
2680. Gönderür ol şehre İslâm olanı
Dîne gelüp ehl-i îmân olanı
*Müslüman olanları, îmân
edip dine girenleri o şehre
gönderdi.*
2681. Ol Züleyhâ Hânım'ıñ 'ömri tamâm
Oluban uhrâya kıldılar hırâm
*Züleyhâ Hanım'ın da ömrü
tamam oldu ve onu da ahi-
rete yolcu ettiler.*
2682. [S2-85a]
Ya'kûb'ıñ fevti yigirmi üç sene
Oldı Yûsuf dahı gitdi ol sene
*Ya'kûb'un vefatından yirmi
üç sene sonra Yûsuf da vefat
etti.*
2683. Sıhhatinde ol vasiyyet eyledi
Nîl'e koyun tabutum yüce didi
*Sağlığında vasiyet etmiş be-
nim tabutumu Nîl'de yüksek
bir yere koyun, demişti.*
2684. Defnine geldi kamu bay u gedâ
İtmediler ol vasiyyeti edâ
*Bütün şehir halkı cenazeye
katıldı ancak onun vasiyetine
uymadılar.*
2685. Ol şehir içre anı defn itdiler
Kaht irişdi şehre anı gördiler
*O şehirde onu defnettikten
sonra ülkede yine kıtlık baş-
ladı.*

2686. Böyle olmaz diyü tedbîr itdiler
Ol vasiyyeti kılalum didiler
Böyle olmayacak, Yûsuf'un vasiyetini hemen yerine getirelim dediler.
2687. Tabut-ı mermer anı basdılar
Zencîr ile Nîl içinde asdılar
Onu mermer bir tabuta koyup zencirle Nil nehri'ne sarkıttılar.
2688. Su içinde yirden uca ol nihân
Eylediler görmeye kimse 'ayân
Kimse görmesin diye yerden yüksekte suyun içine onu gizlediler.
2689. Ref' olındı kaht-ı kıtlık gördiler
Ni'met irdi halka râhat oldılar
Kıtlık sıkıntısının kalktığını gördüler, halka nimet ulaştı, rahata kavuştular.
2690. Hem bunu dahı vasiyyet eyledi
Âl ü evlâdına Yûsuf söyledi
Hem bunu da vasiyet edip ailesine ve çocuklarına Yûsuf şöyle dedi:
2691. Silsilemüzden cihâna togısar
Mûsâ adından peygamber olısar
Neslimizden Mûsâ adında biri dünyaya gelecek ve peygamber olacak.
2692. [S1-83b]
Mısır içinde ol Benî İsrâ'il'i
Aluban Ken'ân'a gide anları
Mûsâ, Mısır'daki İsrailoğullarını alıp Ken'ân (Filistin) ülkesine görecek.
2693. Ol zamânda tabutum çıkaralar
Cism-i pâkim bilece aparalar
O zaman, tabutumu Nil'den çıkarıp temiz bedenimi de alıp beraber götürsünler.
2694. İleteler Ya'kûb atam yanına
Defn ideler ravza-i cinânına
Bedenimi, babam Ya'kûb'un yanında cennet bahçesine defnetsinler.
2695. Bir zamân itdi mürûr irdi hemîn
Mısır'a mâlik oldu Fir'avn-ı la'în
Belli bir zaman geçtikten sonra lanetli Firavun Mısır ülkesini ele geçirdi.

2696. Yûsuf' un neslinden irdi âneye
Geldi İmrân oğlu Mûsâ fâniye
*Yûsuf' un neslinden annesine
ulaştı ve İmrân oğlu Mûsâ
dünyaya geldi.*
2697. İrdi ol devletlü kâmil yaşına
Ol nübüvvet tâcı kondı başına
*Saadetli kemal yaşına (40)
ulaşınca nübüvvet tacı onun
başına kondu.*
2698. [S2-85b]
Âyin-i Fir'avn'a urdu çok yara
Kıldı Fir'avn ile bunca mâ-cerâ
*Firavun' un batıl inançlarını
ortadan kaldırdı; onunla
arasında çok olaylar geçti.*
2699. Âhiri gark oldı Fir'avn-ı la'în
'Askeriyle nâ-bedîd oldı hemîn
*Sonunda Firavun suya gark
oldu, askerleriyle birlikte
gözden kayboldu.*
2700. Hazret-i Mûsâ Benî İsrâ'il'i
Başına cem' eyledi kabâ'ili
*Hazret-i Mûsâ İsrailoğulları
kabilesini başına topladı.*
2701. Yûsuf' un tabutunu almadılar
Taşra varınca yolu bulmadılar
*Yûsuf' un vasiyetini yerine
getirip tabutunu almadılar,
şehirden çıkınca yolu kaybet-
tiler.*
2702. Bildiler tabut olunmasa bile
Feth-i bâb olup giremezler yola
*Anladılar ki beraberlerinde
tabut olmayınca kendilerine
yolun kapısı açılmadı.*
2703. İletelüm tabutı söylediler
Nirdedür Nîl' de anı bilmediler
*Tabutu götürelim dediler fa-
kat tabutun Nîl' in neresinde
olduğunu bilemediler.*
2704. Geldi bir karı didi Mûsâ saña
Göstürem şâfi' olur mısın baña
*Yaşlı bir kadın geldi ve
Mûsâ' ya: "Sana tabutun ye-
rini söylesem derdime der-
man bulur musun?" dedi.*
- 2705.

- Va‘de kıldı karı anı gösterür
Alup anı vardı Ken‘ân‘ı bulur
- Mûsâ söz verdi, yaşlı kadın
tabutun yerini gösterdi; onu
da alıp Ken‘ân diyarına git-
tiler.*
2706. Anı dahı anasınıñ yanına
Defn iderler ravza-i cinânına
- Yûsuf‘u da anasının yanına,
cennet bahçesine defnettiler.*
2707. [S1-84a]
- Bu fenâ bâzârına gelen gider
Müşteridür zehr-i mevtini dadar
- Bu dünya pazarına gelen gi-
der, herkes ona müşteridir,
ölüm zehrini mutlaka tadar.*
2708. Böyledür ‘âdet döner dehrî medâr
Küllü nefis ölüm mezâkını dadar
- Âdeti budur, dünya durma-
dan döner ve böylece her ne-
fis ölüm zevkini tadar. “Her
nefis ölümü tadacaktır.”
(كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ) Âl-i İmrân
3/185, Enbiyâ 21/35, An-
kebût 29/57)*
2709. Her konan göçüp gider olur revân
Âhiret yurdına yürür kârübân
- Her konan göçer, yola revan
olur; kervan ahiret yurduna
doğru yol alıp gider.*
2710. Bunda var cevri-i cefâ hüzn-i ‘anâ
Âhir encâmı olur dünyâ fenâ
- Dünyada ayrılık ve hüzn
vardır, sonunda dünya da
son bulacaktır.*
2711. Ger bu ‘âlemde bulunaydı vefâ
Bunda kalurdu Muhammed Mustafâ
- Eğer bu dünyada vefa ol-
saydı, Muhammed Mustafâ
ölmez, bu dünyada kalırdı.*
2712. İ‘tibâr itmediler bu fâniye
Gitdiler âbâd olan ol bâkiye
- Fânî olan bu dünya ülkesine
itibar etmedi, mamur ve son-
suz olan âhiret diyarını ter-
cih etti.*

2713. Meclis-i yârân u sohbet andadur
Lezzet-i sultân u ‘işret andadur
*Dostlarla sohbet meclisi,
sultanın işret meclisi ahiret-
tedir.*
2714. [S2-86a]
Andadur zevk u safâ hürrem ebed
Andadur bâkî ni‘am yokdur hased
*Zevk, safâ, sonsuz mutluluk
ve nimet ondadır; orada kıs-
kançlık ve açgözlülük yoktur.*
2715. Gitdi yârân biz dahı gitmeliyüz
Bu yir altına girüp yatmalıyuz
*Dostlar gitti, biz de gidece-
ğiz; oraya gitmek için yer al-
tına girip yatmalıyız.*
2716. Yatmayınca bu türâb içinde biz
Cîfe-i dünyâdan olmanız temiz
*Bu toprağın altında yatma-
yınca dünya kirlerinden te-
mizlenemeyiz.*
2717. Kıl ‘amel sâlih anı gönder öte
Varıcak makbûl olasın Hazret’e
*Sâlih amel işle onu öte tarafa
gönder, ulaşınca Hazret-i
Allah yanında makbul olur-
sun.*
2718. Âhirette olmak istersen mu‘âf
Şer‘i tut olma yolında ihtirâf
*Ahirette kurtuluş istersen şe-
riata uy, yolundan sapma!*
2719. **Ahmedî kıldıñ bu nazma ihtimâm**
İtmedüñ biñ cüz’den birin tamâm
*Ahmedî, bu hikâyeyi özenle
yazdın ama bin parçasından
birini bile tamamlayamadın.*
2720. Kim bu kıssayı Hudâ medh eylemiş
Hakkına **Ahsen Hikâyet** söylemiş
*Ki bu kıssayı Kuran’da Allah
övmüş, onun hakkında “ah-
sen hikâyet” söylemiş.
[أَحْسَنُ الْقُصَصِ] : “Kıssaların
en güzeli” Yûsuf 12/3]*
2721. Ger bunuñ meddâhı olsa hâs u ‘âm
Söyleyebilmez kemâlince tamâm
*Havas ve avam eğer bunun
meddahı olsa hiçbir zaman
tam anlamıyla onu söyleye-
mez.*

2722. Rabbenâ nazmumda noksân um katı
‘Akluma virdüñ bu deñlü kuvveti
*Rabbimiz, şiirimde eksikler
çotkur; aklıma bu kadar güç
verdin.*
2723. Ger ziyâde yâhu noksân eyledüm
Bilmedim bilmezlik ile söyledüm
*Eğer fazla ya da eksik yap-
mışsam bilmedim, bilmeden
öyle söyledim.*
2724. Ger hatâ kıldım sa eylerem recâ
Perde-i ‘afvı idindüm ilticâ
*Eğer hata ettiysem özür dile-
rim, ümidim budur ki senin
af perdene sığındım.*
2725. [S1-84b] [S2-86b]
Anı kim hakka muvâfık söyledüm
Rahmet-i Gufrân’ı me’ mül eyledüm
*Hakka uygun bir şekilde söy-
lediysen bana ne mutlu; Al-
lah’ın rahmetini diledim.*
2726. Anı ki sehv eyleyüp didim zarâr
Perde-i ‘afvuñla anı kıl sitâr
*Hakîkate uymayan yanlış
şeyleri sehven söylediysem o
hatalarımı af perdende gizle.*
2727. Olmışam ecrâm ile bend-i muhît
Rahmetüñden kesmezem aslâ ümîd
*Günahlar etrafımı kuşatmış-
ken asla rahmetinden ümit
kesmem.*
2728. Korkaruz gâyet umaruz cenneti
Söyledin lâ-taknetû min rahmetî
*Korkarız ama yine de cenne-
tini bekleriz çünkü “Rahme-
timden ümit kesmeyin” bu-
yurdun. لَا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ*
“Allah’ın rahmetinden ümit
kesmeyin.” Zümer 39/53]
2729. Rabbenâ esrârumuz şây eyleme
Her dü ‘âlem bizi risvây eyleme
*Rabbimiz, günahlarımızı or-
taya dökme; her iki dünyada
da bizi rezil rüsva etme.*
2730. ‘Afv kıl ‘isyân umuz gufrân ile
Mevtümüzü kıl selîm îmân ile
*Günahlarımızı affet, bizi ba-
ğışla; sağlam îmânla ölmeyi
nasip et.*

2731. Cümle mü'min mü'minâtı yâ Halîm
Rahmetüñle yarlığa yâ ze'l-Kerîm
*Ey Halim (Allah), bütün mü-
min ve müminatı rahmetinle
bağışla. Ey Kerim (Allah)..*
2732. Fahr-i 'âlem ol Resûl-i kâ'inât
Hürmetine vir îmân ile necât
*Âlemin övüncü kainat Resulü
Muhammed Mustafâ hürme-
tine bize îmânla kurtuluş na-
sip et.*
2733. Vir salavât ol habîbüñ zâtına
Âline evlâdına ashâbına
*O Habib'in zatına, ailesine
ve evladına salavat getire-
lim.*
2734. Okuyanı dinleyeni yazanı
Yarlığa rahmetler ile yâ Ganî
*Bu hikâyeyi okuyanı, dinle-
yeni ve yazanı, ey Gani (Al-
lah) merhametinle onları ba-
ğışla!*
2735. Ahmed-i Âmidî'ye her kim du'â
Eylese Hak derdine virsin devâ
*Diyarbakırlı Ahmed'e kim
duâ ederse Allah onun der-
dine deva versin.*
2736. Kâtibine her kim iderse du'â
Âhiretde şâfi' olsun Mustafâ
*Yazanlara kim duâ ederse
ahirette Muhammed Mustafâ
ona şefaet etsin.*
2737. Fâtiha'yla kim bizi yâd eyleye
Hâlîk'ı nârından âzâd eyleye
*Fatihayla kim bizi yâd
ederse Yaratıcı'sı onu ateş-
ten korusun*
2738. Fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilât
Vir Muhammed Mustafâ'ya salavât
El-Fâtiha/Temm
*"Fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilün"
deyip Muhammed Mus-
tafâ'ya (sav) salavat getir-
meliyiz.*

Yûsuf u Züleyhâ (Metin)

İKİNCİ METİN (EYYÛB PEYGAMBER KISSASI)

1. *Hikâyet-i Hazret-i Eyyûb ‘Aleyhi’s-Salâtü Ve’s-Selâm*⁵⁵

2. *Bismillâhi’r-Rahmâni’r-Rahîm*

1. [S2-87a]⁵⁶

[fâ ‘ilâtün/fâ ‘ilâtün/fâ ‘ilün]

Besmele evvelde îrâd idelüm

Hamd ile gönlümüzü şâd idelüm

*Başta “Bismillâh” diyelim,
sonra Allah’a şükrederek
gönlümüzü mamur edelim.*

2. [S1-85a]⁵⁷

Ol Habîb’e hem salât ile selâm

Gönderelüm âl ü ashâba müdâm

*O Habib’e (Hz. Muham-
med), onun âl ve ashâbına
daima salat ve selam gönde-
relim.*

3. Ol durur Peygamber-i âhir zamân
Ol sebebden oldu bu kevn ü mekân

*Ahir zaman peygamberi
odur, kâinatın yaratılış se-
bebi odur.*

4. Yâ İlâhî cümle mü’min mü’minât
Rahmetün muhtâcıyuz virgil necât

*Ey Allah’ım, tüm mümin er-
kek ve kadınlar rahmetine
muhtaçtır, onlara kurtuluş
ver.*

5. Sabr vir kalbümüze eyle halîm
Her dü ‘âlem bizleri eyle selîm

*Sabır ver kalbimize, bizi yu-
muşak huylu eyle. Dünyada
ve ahirette bizi selamete
ulaştır.*

6. **Ahmedî** sabrı bize yâd eyle sen
Sabr-ı Eyyûb’ı rivâyet eyle sen

*Ahmedî sen bize sabrı hatırla-
t, Hz. Eyyûb’un sabrını an-
lat.*

⁵⁵ S1-84b, S2-86a, Ayan (1995) s. 40. Başlık: *Hâzâ Kıssa-i Eyyûb Peygamber* S2

⁵⁶ S2: Süleymaniye Yazma Bağışlar/7216; 87a-106a. Toplam beyit sayısı: 570.

⁵⁷ S1: Süleymaniye Yazma Bağışlar/7611; 84b-103a. Toplam beyit sayısı: 545.

7. Sabr ile her kimse me'mûlin bulur
Sabr ile ekşi koruk helvâ olur
Sabreden herkes muradına erer, sabırla ekşi koruk (ham üzüm) tatlı helva olur.
8. Bu cihânı eylemiş dâr-ı fenâ
Tâ göre nefis sâhibi bunda 'anâ
Allah, bu dünyayı yokluk yurdu yaptı ki burada her nefis sahibi zahmet çeksin.
9. Neşr idüpdür hüzn ü şâdî 'âleme
Virmemişdür ikisin bir âdeme
Sevinç ve hüznü dünyaya yaymış, çoğunlukla bir insana ikisini birden vermiştir.
10. Şâduñ encâmında var hüzn-i harâb
Hüznüñ encâmına virmişdür sevâb
Sevincin sonunda yıkıcı bir hüzn vardır, hüznün sonunda ise sevap vermiştir.
11. Bunda ağlayanlar anda güleler
Bunda gülen anda hüznü bulalar
Burada ağlayanlar orada gülecek, burada gülenler orada elemi tadacaktır.
12. Başa varmaz bu fenânuñ rif'ati
Eyyüler dünyâda bulmaz râhatı
Bu fânî dünyanın mutluluğu kalıcı değildir, iyi kimseler dünyada rahat etmez.
13. Eyyüden bir kimseyi göster baña
Kim meşakkat irmemiş ola aña
Bana iyi birini göster ki hiç zahmet çekmemiş olsun!
14. Mü'minüñ her dileği olmaz husûl
Saklar anı virür uhrâsında bol
Müminin her dileği kabul edilmez, istekleri saklanır, ahirette ona bolca karşılık verilir.
15. Sanma dünyâ ehli bulmuş râhatı
Râhatı deñlü var anuñ mihneti
Dünya ehlinin rahat ettiğini sanma, rahatı kadar zahmeti de vardır.
16. Bu fenâ yerdür ki germ ü serdi var
Her başuñ haddine göre derdi var
Burası kötü bir yerdir soğuk ve sıcaklığı var; her başın kendine göre bir derdi vardır.

17.	Bunda hergiz eyyünün bitmez işi
Olmaz anuñ dâ'imâ râhat başı	<i>Burada iyilerin işi görülmez,
onların başı hiç rahata er-
mez.</i>
18.	[S2-87b]
Bu fenâ muttakîler zindânıdur
Kâfir ile fâsıkuñ meydânıdur	<i>Bu dünya, takva sahiplerinin
zindanı, kâfir ve fasıkların
ise meydanıdır.</i>
19.	Ahmedî sen kıl tahammül zahmete
İresin uhrâda yarın râhata	<i>Ahmedî, sen burada meşak-
kate dayanırsan yarın ahi-
rette rahat edersin.</i>
20.	Senden evvelce gelenler n'eyledi
Gör neler gördi tahammül eyledi	<i>Senden önce gelenler ne
yaptı? Ne sıkıntılar çekip on-
lara tahammül etti, gör!</i>
21.	[S1-85b]
Hazret-i Eyyûb'ı diñle yâ ricâl
Gör anuñ sabrını andan hisse al	<i>Ey insanlar! Hz. Eyyûb'un
kıssasını dinleyiniz, onun
sabrını görüp kıssadan hisse
alınız.</i>
22.	Hazret-i Eyyûb olan sâbır nebî
Geldi 'Îs oğlanlarından ol nebî	<i>Sabırlı Peygamber Hz.
Eyyûb, İsoğulları'ndan
geldi.</i>
23.	Girmiş idi ol tahammül hânına
İrmiş idi anda sabruñ kânına	<i>O, tahammül hanına girmiş
orada sabrın kaynağına
ulaşmıştı.</i>
24.	Sâbır idi ol 'acele bilmedi
Eyle sâbır er cihâna gelmedi	<i>Sabırlıydı, acele etmek nedir
bilmezdi; öyle sabırlı biri
daha dünyaya gelmedi.</i>
25.	Şâm ile Remle ara yeri hemîn
Ol yere dirler Seniyye-i zemîn	<i>Şâm ile Remle arasında Se-
niyye denilen bir bölge var-
dır.</i>

26. Ol Seniyye halkına Rabbü'l-Ganî *Allah, o Seniyye halkına Hz. Eyyûb'ı nebî olarak gönderdi.*
Hazret-i Eyyûb'ı gönderdi nebî
27. Yedi yıl halkını da'vet eyledi *Yedi yıl halkını hakka davet etti, şeriat hükümlerini onlara anlattı.*
Ol nübüvvet hükmin anlara didi
28. Geldi üç âdem î mânâ ol zamân *O zaman, üç kişi î mânâ geldi. Sadece onlar î mânâ sahibi oldular.*
Buldılar ol kişiler ancak imân
29. Kesb iderdi ol zira'âtla helâl *O, ziraatla uğraşır helâl rızık kazanırdı. Allah ona çok mal vermişti.*
Hâlık'ı virmişdi aña hayli mâl
30. Ol Seniyye köyleri hep kendinüñ *Seniyye bölgesindeki bütün köyler kendine aitti. Onun beş yüz çift öküzü vardı.*
Çifti beş yüz oldu cümle kendinüñ
31. Biñ süri koyunu var idi anuñ *Bin koyun sürüsü, her sürüde bin koyunu vardı.*
Her süri biñer koyun idi anuñ
32. Üç kız ile yedi oğlu var idi *Üç kızıyla yedi oğlu vardı. Hepsi babalarını çok se- verdi.*
Cümlesi hep kendisine yâr idi
33. [S2-88a] *Çocuklarına bir muallim tut- muştı. Öğretmen onlara Hz. İbrâhim'e indirilen sahife- leri okurdu.*
Bir mu'allim virmiş idi anlara
Suhf-ı İbrâhim okurdu anlara
34. Zâhid ü 'âbid idi gâyetde ol *Hız. Eyyûb, Allah'a çok ibadet eden gayet takvalı bir kuldu.*
Hâlık'a tâ'at kılurdu katı bol
35. Ol 'ibâdet eyledükçe Hâlık'ı *O ibadetini çoğalttıkça Allah da onun rızkını arttırırdı.*
Artururdu ni'metini Râzık'ı

36. [S1-86a]
Gökde melekler anı medh eyledi
Ni‘met ile zühû ü takvâsın didi
Gökteki melekler onu övüyor, ona verilen nimeti ve onun takvasını birbirine söylüyordu.
37. Ni‘met-i Hakk’a sezâdur didiler
Gökde bulındı o dem İblîs-i har
“Allah’ın nimetine mazhar oldu dediler.” O zaman hain şeytan gökte bu sözleri duydu.
38. Ol La‘in evvel göge çıkar idi
Ol melekler hâline bakar idi
Şeytân önce göge çıkar, meleklerin haline bakardı.
39. Geldi işbu ‘âleme Fahr-i cihân
Sürdiler gökden dahı olmaz revân
Cihanın fahri (Hz. Muhammed) dünyayı teşrif edince şeytan gökten kovuldu, oraya çıkamaz oldu.
40. Leyki birbirin basar habs ü La‘în
Tâ varurlar göge olunca yakîn
Öyle ki şeytanlar birbirine basarak göge çıkmaya çalışırlardı.
41. Âteş ile darb iderler anları
Dökülür yere habâset tenleri
Ateşle onlara vururlar, pis tenleri yere düşerdi.
42. Yıldız akdı dirler âteşdür akar
Cinnilerün cân u cismini yakar
“Yıldız aktı” derler aslında ateştir akan, bu ateş casus şeytanları yakar.
43. Ni‘met-i Eyyûb’a ol kıldı hased
Gör ne kıldı aña Mel‘ûn-ı ebed
Şeytân Hz. Eyyûb’a verilen bol nimeti kıskandı. Sonsuza kadar kovulmuş olan şeytan ona neler yaptı, dinle!
44. Dir İlâhî ol nebî Eyyûb’ı sen
Ni‘met ile gözedürsin anı sen
Dedi: “Ey Allah’ım! Sen onları gözetip Eyyûb oğullarına bol nimet verdin.

45. [S2-88b]
Sen virürsin ni‘metini ana bol
Nice kılmasın ‘ibâdet saña ol
Ona bunca bol nimet verdiği için sana çok fazla ibadet ediyor.
46. Kankı kulına bu deñlü devleti
Viresin ol eylemez mi tâ‘ati
Hangi kuluna bu kadar mal mülk versen elbette sana kul-luk eder!
47. Mâl içün ider ‘ibâdet ol saña
Tâ viresin ni‘met ü mâlı aña
O, mal mülk için sana ibadet ediyor, ona daha çok rızık veresin diye ibadet ediyor.
48. Olmasa mâlı ‘ibâdet eylemez
Saña yarar bir kelâmı söylemez
Malı çok olmasa o sana bu kadar çok ibadet etmez, seni öven bir söz bile söylemez.
49. Bir meleğe eyledi Hâlık hitâb
Ol La‘în’e söyle bizden vir cevâb
Allah bir meleğe seslendi ve “O şeytana bizden bir cevap ver” dedi.
50. Ol melek İblîs’e aytdı yâ fudûl
Olmasa anuñ mâlı ‘âbiddür ol
O melek İblîs’e dedi: “Ey hadsiz! Malı olmasa da o Allah’ın halis bir kuludur.”
51. Ol didi mâlı tavarı üstüne
Eylesün beni musallat kaskına
Şeytân dedi: “Allah bana izin versin, onun mal ve mülkünün üstüne varayım, ona musallat olayım.
52. Anları varup helâka vireyüm
Ol aña ‘âbid olur mı göreyüm
Gidip hepsini yok edeyim, göreyim onu Allah’a ibadet edecek mi?
53. Hak murâd itdi anı kıla ‘ayân
Sabr-ı Eyyûb’ı ide halka beyân
Allah, onun kulluğunu ortaya çıkarmak, Hz. Eyyûb’un sabrını halka duyurmak istedi.

54. Ol melege emr ider söyle aña
Var musallat ol izin oldı saña
*O meleşe emretti ve
“Şeytâna söyle, kendisine
izin verildi, gitsin ona mu-
sallat olsun,” dedi.*
55. [S1-86b]
Şâd olup Mel’ûn iner yeryüzine
Hep şeyâtîni çağırur yüzine
*Şeytân mesrur olup yeryü-
züne indi. Diğer şeytanları
yanına çağırdı.*
56. Geldiler cümle şeyâtîn yanına
Hep yığıldılar anuñ dîvânına
*Bütün şeytanlar büyük şeyta-
nın huzurunda toplandılar.*
57. Söyledi bir hidmetüm vardır size
Kılsañuz irer ferah kalbünüze
*Onlara söyledi: “Sizlere bir
iş teklifim var, yaparsanız
gönlünüz rahatlar.*
58. Eyyûb’uñ cümle mâl u tavarını
Biz helâke virelüm hep varını
*Eyyûb’un bütün varlığını,
malını, davarını her şeyini
helak edelim.*
59. Bu iş ile biz aña gam virelüm
Ol ‘ibâdetden anı ayıralum
*Böylece onun gönlüne elem
verip onu yaptığı ibadetten
ayıralım.*
60. Bu işe ister kılalum ihtimâm
Alalum düşmânumuzdan intikâm
*Bu işe özen gösterip ezeli
düşmanımızdan intikam ala-
lım.*
61. [S2-89a]
Anlaruñ bizler ‘aduvv-i ekberi
İrdi fırsat idelüm aña zorı
*İnsanların en büyük düşmanı
bizleriz, fırsat elimizdeyken
onları zorla yoldan çıkara-
lım.*
62. Ol şeyâtînüñ çerisi vardılar
Eyyûb’uñ mâlın helâke virdiler
*O şeytanın orduları gitti, Hz.
Eyyûb’un malını helak etti-
ler.*

63.	Her ne yerde var ise mâl u tavar
Cümlesini itdiler ihrâk-ı nâr	<i>Nerede, ne kadar mal ve mülkü varsa hepsini ateşe verdiler.</i>
64.	Vardı İblîs ol koyunlardan yaña
Üfürür bir kerre agzı(y)la aña	<i>Şeytân, onun koyunlarına yaklaştı ve ağzıyla bir defa üfürdü.</i>
65.	Çıkdı agzından ‘ulüvv âteş hemân
Yakdı çoban u koyunu ol zaman	<i>Ağzından büyük bir ateş çıktı. Bu ateş çobanla beraber bütün koyunları yaktı.</i>
66.	Bir çoban sûretine girdi La‘în
Geldi Eyyûb’a figân ile hazîn	<i>Şeytân hemen bir çoban kılığına girdi, büyük bir üzüntüyle Hz. Eyyûb’un yanına gitti.</i>
67.	Ağlayu Eyyûb’a geldi ol zamân
Gözlerinden yaş akup ider figân	<i>Ağlayarak Hz. Eyyûb’a vardı, gözlerinden yaş akıtip feryat ediyordu.</i>
68.	Didi yâ Eyyûb ne hâl oldu bize
Hâlîk’uñ gör ne gazab kıldı size	<i>Dedi: “Ey Eyyûb! Bilir misin başımıza neler geldi? Allah’ın size ettiği zulme bir bak!</i>
69.	Bunca tâ‘atler kılursın aña bol
Cümle mâl ile tavarın yakdı ol	<i>Ona bunca ibadet edip namaz kılıyorsun, o ise senin bütün malını ve davarını yok etti.</i>
70.	Geldi bir âteş havâdan nâgehân
Cümle yakdı ben halâs oldum hemân	<i>Havadan ansızın bir ateş geldi, her şeyi yaktı, yıktı, bir tek ben kurtuldum.</i>
71.	Cümlesi yandı sanasın kara dag
Benden özge kalmadı anlarda sag	<i>Hepsi yandı, sanırsın kara dağ; benden başka kurtulan olmadı.</i>

72. Geldüm anı saña i‘lâm eyleyem
Bunca mâlum gitdi elden n’eyleyem
Olanları sana haber vermek için geldim. Bunca malım gitti, ne yapacağımı bilmiyorum!
73. Eyyûb aytdı yâ kişi çok söyleme
Virdi Rabb’üm anı feryâd eyleme
Hız. Eyyûb dedi: “Ey çoban, çok konuşma! Bu kadar malı davarı veren odur, feryat etme!”
74. [S1-87a]
Kendi virdi kendi aldı bu ‘ayân
Ara yirde ne baña oldu ziyân
Kendi verdi, kendi aldı bu açıkça görünüyor; arada bana ne oluyor, benim zararım nedir?
75. Ben emânetkârı saklardum anı
Sâhibi aldı selîm itdi beni
Ben emanetçisi olarak onun malını saklıyordum, asıl mal sahibi geldi malını benden aldı, beni kurtardı.
76. Hamdü lillâh ol beni şâd eylemiş
Gâ’ileden beni âzâd eylemiş
Allah’a şükürler olsun, o beni mutlu etti; sıkıntılı işlerden beni azat etti.
77. Sen n’içün feryâd idersin zâr ile
Eyyü olsañ sen de yanarduñ bile
Sen, ağlayıp neden feryat ediyorsun? İyi bir kişi olsaydın sen de onlarla beraber yanardın.
78. İşidür bu sözi İblîs-i La‘în
Olur ahvâli perîşân u hazîn
Bu sözleri işitince kovulmuş şeytan çok üzüldü, perişan oldu.
79. Aytdı yâ Rabbî seni hak bildi ol
Devleti gitdüğine olmaz melûl
Dedi: “Ya Rabbi, Eyyûb seni hak olarak tanıdı, serveti gittiğine hiç üzülmeydi.

80. Sen beni kılsañ musallat âline
Varayum ben anuñ oğlanlarına
Sen beni onun ailesine musallat et, ben onun evlatlarını elinden alayım.
81. Anları virem helâke görsün ol
Sabr ider olursa eyyü kuldur ol
Onları yok edeyim, görsün o; eğer sabır ederse iyi kuldur o.
82. Destûr oldu anlara vardı La'în
Mekteb içre anları gördi hemîn
İzin verildi, şeytan onlara musallat olmak için görevlendirildi, okuldaki çocukları gördü.
83. Hoca ol uşaklara tefhîm ider
Ol suhuf-ı İbrâhim'i ta'lim ider
Hoca Eyyûb'un çocuklarına ders veriyor, Hz. İbrâhim'in şeriatını onlara öğretiyordu.
84. Depredür ol mektebüñ yerin hemân
Zelzele olup yıkılır ol zamân
Şeytân, okulu yerinden oynattı, sanki deprem oldu ve okul tamamen yıkıldı.
85. Mektebüñ altında kaldılar hemîn
Haps olındı cümlesi zîr ü zemîn
Çocuklar yıkıntıların altında kaldı, hepsi yerle bir oldu.
86. Hocaları sûretine girdi ol
Aglayurak ol Resûl'e geldi ol
Şeytân bu sefer de onların hocaları kılığına girdi ve ağlayarak Hz. Eyyûb'un yanına geldi.
87. Başına urup ider âh u figân
Eyyûb'a dir yâ Resûl-i Müste'ân
Elini başına vuruyor, feryat ve figan ediyordu. Eyyûb'a dedi: "Ey Allah'ın Peygamberi!"
88. Zelzele irdi o yire ne belâ
Ol 'azâba oldu anlar mübtelâ
Okulda büyük bir deprem oldu, çocukların hepsi azaba müptela olup helak oldu.
89. [S1-87b]

- Sen göreydin ol uşaklar hâlini
Nice zahmet gördi virdi cânını
- O çocukların hâlini bir görmeliydin, ne kadar zahmet çekip can verdiklerini bir bilsen!*
90. Hep vücûdı hurd u hamur oldılar
İñleyü inleyü cânın virdiler
- Kemikleri kırıldı, vücutları hamur gibi ezildi; inleyerek can verdiler.”*
91. Ol kadar vasf eyledi virdi hüzn
Gözlerinüñ yaşı indi Eyyûb’uñ
- Şeytân çok acıklı sahnelerle olayı anlatınca, Hz. Eyyûb hüznlendi ve gözünden yaş geldi.*
92. İster idi Eyyûb’e dâd itdüre
Ağlayu savt ile feryâd itdüre
- Şeytân Eyyûb’un Allah’a şikâyet etmesini, ağlayıp feryat etmesini umuyordu.*
93. Bunca Hakk’a tâ’atüñ ola senüñ
Mâl ü evlâduñ niçün ala senüñ
- “Bu kadar Allah’a ibadet ediyorsun, o senin malını ve evladını niçin alıyor?” dedi.*
94. Söyler ammâ hüzn ile aglar fudûl
Eyledi âzârı aña ol Resûl
- Hadsiz şeytan, konuşuyor ve üzüntüden ağlıyordu. Eyyûb ona kızına kadar ağlamaya devam etti.*
95. Didi bildüm ki La’în İblîs’süñ
Hâlîk’ından dûr olan telbîssüñ
- Dedi ki: “Seni tanıdım, sen lanetli şeytansın, Allah tarafından kovulan aldatıcı kişi sensin!*
96. Söyledüñ bunca baña hüzn ile sen
Tâ kılâm anlar içün feryâdı ben
- Olayları dramatize ederek bana anlattın. Benim onlar için feryat [isyan] etmemi istiyorsun.*
97. [S2-91b]

- Kim baña itdüresin dâd-ı firâk
Hâlîk'umdan kılasın beni irâk
Ayrılık acısından şikâyet etmemi, Allah'tan uzaklaşmamı istiyorsun.
98. Baña anlar ogul idi Hakk'a kul
Anları virdi emânet baña ol
Onlar benim evladım, Allah'ın da kuluydu. Onları bana emanet vermişti.
99. Râhatımı istemiş ol dem Halîm
Anları almış beni itmiş selîm
Allah benim rahat etmemi istemiş olmalı ki onları benden alıp beni onlardan kurtardı.
100. Fitnedür dünyâda evlâd ile mâl
Anlar ile râhatı bulmak muhâl
Dünyalık evlat ve mal fitnedir; onlar oldukça rahata kavuşmak imkânsızdır.
101. Ol benüm râhatlugumu dilemiş
Baña ikrâmen bu lütfi eylemiş
O benim rahatlığımı istemiş, bu lütfü bana ikram etmiş.
102. Yine me'yûs oldu Mel'ûn-ı cihân
İtdüremez Eyyûb'a âh u figân
Kovulmuş şeytan, Eyyûb'a feryat ettiremeyince yine çok üzüldü.
103. Aytdı yâ Rabbî bu Eyyûb'un nebî
Kalbini ol saña bağlamış kavî
Şeytân dedi: "Ey Rabbim, bu Eyyûb peygamber, kalbini sımsıkı sana bağlamış.
104. Mâl u evlâdı gidince ol aña
Hâtırı incinmez anlardan yaña
Malı ve evladı yok olduğu hâlde ona çok üzülmeyi ve senden yana gönlü kırılmadı!
105. [S1-88a]
Nefsine eyle havâle sen beni
Vireyüm zahmet ki acıya canı
Sen beni onun nefesine musallat et, zahmet verip onun canını acıtayım.
106. Sabr idüp incinmediyse aña ol
Bilürem hâlis kuluñdur saña ol
Eğer sabır edip incinmezse senin halis bir kulun olduğunu bilirim.

107. Ol Melik aytdı aña kim ya La'în
‘Aklını dilini göñlini hemîn
Allah şeytana dedi: “Ey pis şeytan! Onun aklına, diline ve gönline karışma.
108. [S2-89b]
Yok izin bu üç şeye sen fârig ol
Bunların gayrısına var saña yol
Bu üç şey için sana izin yok, bunlardan başka dilediğine git musallat ol, sana izin verildi.
109. Var ne dilerseñ kıl aña anı gör
İmtihân eyle anuñ sabrını gör
Git ona, istediğini yap; onu sınava tabi tut, onun sabrını sına!
110. Kalbi dili ‘aklı bizümdür anuñ
Bu üçünden gayrısı olsun senüñ
Onun kalbi, dili ve aklı bize aittir; bu üçünden başkası senin olsun.
111. **Ahmedî** bulduñ îmân ile memât
Bunda var mü'min imânına necât
Ahmedî, îmânla hayatı ve ölümü yaratanı tanıdın; bu dünyada müminin kurtuluşu îmândadır.
112. Dostunuñ bu üç şeyini ol Ganî
Virmedi düşmâna sıhhatde anı
Allah, sağlığında dostunun bu üç şeyini düşmana vermedi.
113. Anlara sâhib olup benüm didi
Ol zamân Mel'ûn'a tenbîh eyledi
Onlara sahip çıktı ve kovulmuş şeytana “Onlar benimdir, sakın karışma!” diye tembih etti.
114. Oldı sâhib bunlara îmân için
Mü'minüñ her derdine dermân için
Bu üçü (akıl, kalp ve dil) îmânın kaynağı olduğu için ve müminin her derdine derman olduğu için Allah onları muhafaza etti.
- 115.

Kalbi kal‘a mü‘minüñ îmânına
Bekçidür ‘aklı dili her yanına	<i>Kalp, müminin îmân kalesi;
akıl ve dil ise her taraftan
gelebilecek tehlikelere karşı
onun bekçisidir.</i>
116. Hâlık’ı hâfız olupdur bunlara
Hiç varabilsin mi Mel‘ûn anlara	<i>Yaratıcısı bunları muhafaza
altına almıştır, kovulmuş
şeytan bunlara hiç yaklaşa-
maz.</i>
117. Sıhhat iken virmedi Mel‘ûn’a yol
Hâşa fırsat bula âhir demde ol	<i>Sağlıkta şeytana izin veril-
medi, son nefeste de inşallah
fırsat bulup müminin
îmânına zarar veremez.</i>
118. Ol îmânun nûrî emsâli güneş
Nûra karşı hiç turabilür hufâş	<i>Mümindeki o îmân nuru, gü-
neş gibidir; yarasa nurun
karşısında durabilir mi?</i>
119. Ol La‘în zulmetdedür varmaz bize
İstemez nûrî göre nice vara	<i>O şeytan karanlıktadır,
îmânlı birine yaklaşamaz;
îmân nurunu görünce kaybo-
lur, gider.</i>
120. Ol îmâna varıcak olur za‘îf
Hiç karîn olsun mı o tâye şerîf	<i>Şeytân, mümine yaklaşınca
gücünü kaybeder, hatta ona
hiç yaklaşamaz.</i>
121. Ol La‘în’ün var mı haddi yola bol
Hâfız var durur İblîs’ün mi ol	<i>İmana musallat olmak o şey-
tanın haddine mi düşmüş;
müminin koruyucusu vardır,
o şeytanın oyuncağı olamaz.</i>
122. Ol ki îmânsız fenâdan gitmiş ol
Belki evvelden îmânı itmiş ol	<i>Önceden îmân etmiş olsa
bile şeytana karşı aklını ko-
ruyamayan dünyadan
îmânsız gitmiş olur.</i>
123. [S2-90a] [S1-88b]	

- Sihhatinde küfriyâtı söylemiş
Ol îmân yerin temelsiz eylemiş
124. Eyle kalb içre îmân itmez karâr
Ol La‘în’i görmeden itmiş firâr
125. Ol ki bilmez kıymet-i îmânını
Gâlib ider üstine Şeytân’ını
126. Kim ki âhir hâlet-i nez‘i bulur
‘Âdetidür ol La‘în Şeytân olur
127. Ata ana sûretinde gelür ol
Dir ogul saña acıram bilmiş ol
128. Saña geldüm toğrı yolu söyleyem
Âhiret yerinde râhat eyleyem
129. Girmek isterseñ bekâ cinânına
Gir Yahudî yâ Nasârâ dînine
130. Böyle dir igvâ ider aña La‘în
Rabbenâ ol dem bize sen ol mu‘în
131. Ol ki muhkem girmiş îmân izine
İ‘tibâr itmez La‘în’üñ sözine
132. Rabbenâ hıfz eyle bu dilümüzi
Tâ mükemmel bulalum dînümüzi
- Sağlığında dil ile Allah’ı
inkâr eden o îmânın mahalli
olan kalbi de zedeler.*
- Öyle temelsiz bir yerde îmân
durmaz, şeytanı daha gör-
meden kalpten çıkar gider.*
- İmanın kıymetini bilmeyen
kimse, şeytanı kendisine mu-
sallat eder ve şeytan ona ga-
lip gelir.*
- Kovulmuş şeytanın adeti bu-
dur: Can çekişme duru-
munda olanı mutlaka bulur.*
- Anne baba kılığına girip ge-
lir ve sana çok acıdığını söy-
ler.*
- “Doğru yolu göstermek, ahi-
rette seni rahatlatmak için
sana geldim.*
- Ahirette sonsuz cennet ister-
sen Yahudî veya Hristiyan
dinine gir,” diyerek aldatır.*
- Şeytân böyle diyerek kandı-
rır. Ey Rabbim, sekeratta sen
bize yardım et.*
- İmanı sağlam olan, şeytanın
desiselerine kanmaz, onun
sözüne inanmaz.*
- Ey Rabbimiz, dilimizi şeyta-
nın şerrinden koru; bizi*

- koru, mükemmel dinimizden ayrılmayalım.*
133. Sen bizi kayd eyle hıfzuñ bâğına
Düşmeyelüm ol La‘în tuzagına *Sen bizi korunanlar listesine kaydet, o şeytanın tuzağına düşmeyelim.*
134. Dilerüz senden eyâ Rabbe’l-Mücîb
Hüsn-i hâtime bize eyle nasîb *Ey istekleri yerine getiren Rabbim! Senden dileriz, bizlere iyi bir son nasip et.*
135. **Ahmedî** eyler recâ Yezdân’ına
Bulmaya fırsat La‘în îmânına *Ahmedî Allah’tan ümit eder ki şeytan îmânına musallat olmaya fırsat bulmasın!*
136. Hürmetine ol Resûl-i kâ’inât
Vir bize îmân ile oddan necât *Ey Rabbim, Hz. Muhammed Mustafâ (sav) hürmetine îmân ile bizi yücelt, bizi cehennem ateşinden koru.*
137. Biz gelelüm Hazret-i Eyyûb ere
Gör neler kılmış o Mel‘ûn ol ere *Biz gelelim Hz. Eyyûb kıssasına, şeytanın ona neler yaptığını görelim.*
138. O La‘în Eyyûb’a varur ol zamân
Ol mübârek cismine kıla ziyân *Mübârek cismine zarar vermek için şeytan Eyyûb’un yanına gider.*
139. Varup Eyyûb’ı namâz içre görür
Secdede agzına yirden üfürür *Eyyûb’un namaz kıldığını görür, secdedeyken onun ağzına doğru üfürür.*
140. [S2-90b]
Ol La‘în’üñ irdi nefhi cânına
Zehr-i mâr irişdi anuñ tenine *Şeytânın zehirli nefesi Eyyûb’un ağzından girdi canına ulaştı, yılan zehri gibi bütün bedenini etkilemişti.*
141. Kızaruben şişdi ol nâzik teni
Şatt olup sarı sular akar kanı *Onun nazik bedeni kızarıp şişti, yarası yarılıp*

- içerisindeki kan ve irin su gibi akmaya başladı.*
142. Düşdi kurtlar ol mübârek tenine
Kokusundan kimse gelmez yanına
Mübarek vücuduna kurtlar düştü, kokusundan yanına kimse varamaz oldu.
143. Virdi Mel'ûn'ün murâdını Hudâ
Dostını kıldı belâya mübtelâ
Allah, kovulmuş şeytanın dileğini yerine getirdi. Dostunu belaya müptela etti.
144. **Hisse al bundan eyâ mü'min ogul**
Her merâmı Hâlık'ından iste bul
Ey mümin kardeş, bundan hisse al! Her dileğini Yaratıcıdan iste.
145. Tutdı dergâh-ı Hak'a Mel'ûn yüzi
Gör nice hallâkına geçdi sözi
Şeytân Allah'ın huzurunda yüz suyu döktü, yaratıcısına söz geçirdi.
146. İstedi Mel'ûn iken itdi edâ
Eyledi dostını derde mübtelâ
Lanetliyenken isteğini yerine getirdi, dostunu da derde müptela etti.
147. 'Âlemün menfûrı iken ol La'în
İstedi Hak'dan merâm ol dem hemîn
O şeytan bütün insanların nefretini kazandığı halde, Allah'tan dilekte bulundu, istediği oldu!
148. İstese andan ya dostı düşmeni
Virür elbette tehî komaz anı
Dostu düşmanı fark etmez, ondan kim ne istese elbette verir onu eli boş göndermez.
149. Eylemişdür bâb-ı ihsânüñ küşâd
İsteyen andan bulur biliş ü yâd
İhsan kapısı açıktır. Tanıdık veya yabancı dilediğini o kapıda bulur.
150. Cümlemüz muhtâcıyuz oldur Ganî
İste andan eylemez me'yûs anı
Hepimiz ona muhtacız, Gani (zengin) olan odur, ondan iste, seni ümitsiz geri çevirmez.

151. Ol Nebî'nün var idi üç 'avratı
Eyledi andan ikisi nefreti
O Nebî'nin (Eyyûb) üç eşi vardı, onlardan ikisi Eyyûb'dan nefret etti.
152. Hep ta'allukâtı nefret eyledi
Terk idüp anı ferâgat eyledi
Bütün yakınları ondan nefret etti, onu terk edip yanından ayrıldılar.
153. Bırakup gitdiler anuñ katını
Kaldı yanında Rahîme Hâtun'ı
Diğerleri bırakıp gittiler, yanında sadece Rahîme Hâtun kaldı.
154. [S2-91a]
Torunuydı Hazret-i Yûsuf'un ol
İster idi gâyet anı ol resûl
Rahîme, Hz. Yûsuf'un torunuydu, o Resul (Hz. Eyyûb) onu çok severdi.
155. Hûb idi hasnâ idi gâyet habîb
Yûsuf'un hüsninden almışdı nasîb
Güzeldi, çok güzel ve sevimliydi, Yûsuf'un güzelliğinden nasibini almıştı.
156. [S1-89a]
Saçınun orta örügi gör nice
Ay gibi şu'le virürdi her gice
Saçının ortadaki örüğü çok güzeldi, her gece ay gibi parlardı.
157. Andan ikrâh eylemezdi ol kibâr
Hidmet iderdi aña leyl ü nehâr
O güzel kadın Eyyûb'u hiç yüksünmez, gece gündüz demeden ona hizmet ederdi.
158. Ehl-i diller böyle takrîr eylemiş
Al asîli ser hasîri söylemiş
Gönül ehli olan atalarımız şöyle demiştir: "Asil (soylu) ile evlen altına hasırı ser."
159. İstemez senden dibâ zîbâ harîr
Taş ider yasaduğı döşegin hasîr
Senden değerli kilim, güzel ipek kumaş istemez, taşı yastık hasırı döşek yapar.

160. Aslı pâk ü kendi pâk ü ‘aklı pâk
Südi pâk ü tab‘ı pâk ü fî‘li pâk
Soyu temiz, kendi temiz, aklı temiz; sütü temiz, huyu temiz, ahlâkı temiz.
161. Her nesi var cümle harç etdi aña
Kalmadı nesne gıdâ ola aña
Bütün varlığını ona harcadı, evinde yiyecek bir şey kalmadı.
162. Halka varup hizmeti kılurdu ol
Ücretini aluban gelürdi ol
Rahîme, köylüye hizmet eder, onlardan ücretini alıp eve gelirdi.
163. Isladup suya özerdi nânını
Yidirürdi Eyyûb’a it‘âmını
Ekmeği ıslatır, suyla özeyip yemek yapar; Eyyûb’a yemeğini yedirirdi.
164. Eyyûb’uñ dahı mecâli kalmadı
Oturup turmaga hâli kalmadı
Eyyûb’un dayanacak gücü kalmadı, oturmaya bile mecali yoktu.
165. Gövdesinüñ etini kurtlar yiyer
Rızk imiş bu sizlere iyin diyer
Gövdesinin etlerini kurtlar yer, yedikçe onlara “Bu sizlerin rızkıymış, yiyin,” derdi.
166. Yidirürdi etini hayvâna ol
Eylemezdi ragbeti dermâna ol
Etini kurtlara yedirir, derdine derman aramazdı.
167. Mihnet ü derd ü belâsı çok anuñ
Anca inlerdi ferâğı yok anuñ
Sıkıntı, dert ve belası çoktu; durmadan inler, kurtuluş çaresi aramazdı.
168. İhtiyârî haste kimse inlemez
Cânı inlerin anı men‘ eylemez
Hasta istemeden inler, canı inlemek ister onu geri çevirmez.
169. [S2-91b]
İşbu ahvâle delîlüm var hemîn
Haste uşaklar nice aglar hazîn
Hemen bu duruma bir delilim var, hasta çocuklar nasıl da hüznü ağlar?

170. Hastanuñ inildisin sever Hakîm *Allah, hastanın inlemesini sever, onu tesbih yerine yazarmış.*
Anı tesbîh yerine yazar Kerîm
171. Tutmaz oldu nesne ayak u eli *Eyyûb'un eli ayağı tutmaz olmuştı, inlerdi lâkin inleyerek tesbih ederdi.*
İñler idi tesbîh eylerdi velî
172. Yine me'yûs oldu Mel'ûn-ı cihân *Kovulmuş şeytan yine ümitsiz oldu, çünkü Eyyûb'a fer-yat ettiremedi.*
İtdüremez aña âh ile figân
173. Yine yüz tutdı Hudâ dergâhına *Yeniden Allah'ın dergahına yöneldi, kerim olan Allah'a hâlini arz etti.*
'Arzuhâl itdi kerîm Allah'ına
174. Vardı Mel'ûn karye halkına didi *İzin aldıktan sonra şeytan gitti, köy halkına dedi ki: "Bunu bu köyden çıkarın!"*
Çıkarın bunu buradan söyledî
175. Ol kariyye ehli cümle geldiler *O köyün halkı bir araya geldi, "Bu kokuya dayanacak gücümüz kalmadı," dediler.*
Bu kokuya yok tahammül dediler
176. Meşveretle ittifâka uydılar *İstişareyle Eyyûb'u köyün dışına çıkarma fikrinde birleşip onu köyden attılar.*
Kaldırıp köyden ırğa koydılar
177. Bunca mihnetler görüp dimezdi ay *Hız. Eyyûb, bunca sıkıntıya rağmen of bile demedi; daima sabr eder, halinden hiç şikâyet etmezdi.*
Sabr idüp hiç incinmezdi vay
178. [S1-89b]
Hayret içre kaldı İblîs-i La'în *Lanetli şeytan şaşırıp kaldı, ne yaptıysa Eyyûb'u asla isyan ettiremedi.*
Ne ider âh itdirebilmez hemîn

179. Vardı yine halka igvâ eyledi
Komayun bu köyde anı söyledi
*Gitti, yine köy halkına mu-
sallat oldu ve onları kışkırttı;
onlara: “Eyyûb’u bu köyde
koymayın,” dedi.*
180. Oglan uşak varur anuñ yanına
Zahmeti ulaşur anlar cânına
*Çoluk çocuk yanına gider,
hastalığı herkese bulaşır.*
181. ‘Avratına söyleyin sizler anı
Kaldırup ıraga iletsin bunu
*Hanımına söyleyin, hemen
bunu köyden dışarı çıkarsın,
uzağa götürsün.*
182. Tâ ki oglan uşak aña varmaya
Eyle anı görüben igrenmeye
*Böylece çocukları onun bu
halini görüp ondan tiksine-
sinler.*
183. [S2-93a]
Ol kariyye halkı cümle vardılar
Ol Rahîme Hâtun’a tarıldılar
*O köyün halkı toplanıp
Rahîme’nin yanına gittiler
ve ona çok kızdılar.*
184. Al kişüñi var bu köyde turma sen
Yoksa zâyî‘ olur anı görme sen
*“Eşini al götür, sen bu köyü
terk et, yoksa sana yazık
olur,” dediler.*
185. Aglayu arkasına aldı anı
Üstine akar irin ile kanı
*Rahîme, ağlayarak eşini sır-
tına aldı, onun yaralarından
çıkan irin ve kan üzerine akı-
yordu.*
186. Aluban Eyyûb’ı gitdi bir yaña
Tâ ki âdem ayagı irmez aña
*Eyyûb’u alıp gitti, insan
ayağı basmamış olan bir
yere götürdü.*
187. Anda aña bir küçük iv eyledi
İki âdem sıgacak yer eyledi
*Orada kendileri için bir ev
yaptı. İki insan yaşayacak
kadar küçük.*
- 188.

- Kaldı ıssızlarda ol iki kibâr
Gözlerinden yaşı itdiler puñar
*O muhteremler ıssız dağ-
larda yalnız kaldı, gözlerin-
den akan yaşlar pınar gibi
çoştı.*
189. Her gıdâya varıcak dir yâ Kerîm
Eyyûb'undan anı hıfz eyle selîm
*Rahîme yiyecek aramaya
gittiği zaman; "Ey Allah'ım
Eyyûb'unu kötülerin şerrin-
den koru.*
190. Yırtıcı hayvanlar anı görmesin
Baña anuñ fıkratini virmesin
*Yırtıcı hayvanlar onu görüp
yemesin, bana onun ayrılık
acısını gösterme," diye duâ
ederdi.*
191. İtdüremez âh u vâh İblîs aña
Başladı hîle işe andan yaña
*Şeytân ona isyan ettiremeye-
ceğini anlayınca onun için
başka bir tuzak hazırladı.*
192. Dir Rahîme'yi ben andan ayıram
İncinür andan aña vây itdürem
*Dedi ki: "Ben gideyim
Rahîme'yi kandırıp ondan
ayırayım; böylece canını in-
citip onu feryat ettireyim.*
193. Hizmeti olunmasa muztar kalur
İncinür anuñla ol âhı kılur
*Kendisine hizmet edilmezse
çaresiz kalır, Rahîme'ye kü-
ser ve feryat (isyan) etmeye
başlar.*
194. [S1-90a]
Ol Rahîme varmış idi bir köye
Etmek için halka hizmet eyleye
*O Rahîme bir köye gitmişti.
Köylüye hizmet edip karşılı-
ğında yiyecek almak için.*
195. Hizmeti yerine aldı ol gıdâ
Eyyûb'a gelür kıla hizmet edâ
*Hizmetinin karşılığında yi-
yecek aldı, Eyyûb'un yanına
gitmek üzere yola çıkmıştı.*

196. Etmek almış gelür idi ol zamân
Ol La‘în yolına geldi nâgehân
Elinde ekmekle yolda giderken aniden şeytan yolunu kesti.
197. Girmiş ak sakallu sûrete La‘în
Dir Rahîme’ye nedendür bu hüzn
Şeytân ak sakallı yaşlı bir insan kılığına girmişti. Rahîme’ye niçin üzüldüğünü sordu.
198. Didi bildüm yâ Rahîme ben sizi
Sen degül misin ol Efrâyim kızı
Şeytân ona: “Ey Rahîme, tanıdım, sen Efrâyim’in kızı değil misin?” dedi.
199. Ol didi zevcûme irmişdür belâ
Haste yatur rence olmuş mübtelâ
Rahîme dedi: “Kocamın başına büyük bir musibet geldi, çaresiz bir derde müptela oldu, hastalandı evde yatıyor.
200. Hizmet eyleyüp gıdâsın buluram
Şimdi anuñ yanına ben varuram
Yiyecek bulup ona hizmet ediyorum, şimdi onun yanına gidiyorum, beni yolumdan alıkoyma!
201. Ol didi diñle sözüm varma aña
Sen sakın renci irür bilgil saña
Şeytân dedi: “Sakın onun yanına gitme, hastalığı bulaşıcıdır sana da bulaşır, bilmiş ol!”
202. [S2-93b]
Ol didi teñri halâlumdur benüm
Koy fedâ olsun aña cân u tenüm
Rahîme dedi: “O benim nikahlı kocamdır, canım ve benim ona feda olsun, beni bırak gideyim.
203. Eylerem hizmet aña leyl ü nehâr
Gâyet ile bende anuñ hakkı var
Gece gündüz demeden onun hizmetindeyim, onun bende çok hakkı vardır.

204. Devleti vaktinde gördüm râhatı
Hastelikde nice itmem hidmeti
İyilik zamanında onun yanında rahat ettim, hastalıkta ona neden yardımcı olmaya yım?"
205. Tutmadı igvâsını gördi hemîn
Aldı başın gitdi me'yûsen La'în
Şeytân onu kandıramayacağını anladı, çok üzüldü ve başını alıp defolup gitti.
206. Ol Rahîme Eyyûb'a anı didi
Bir pîr âdem baña böyle söyledi
Rahîme olanları Eyyûb'a anlattı, "Yaşlı bir adam bana bunları söyledi," dedi.
207. [S1-90b]
Eyyûb aytdı yâ Rahîme ol kişi
İblîs imiş hîledür anuñ işi
Eyyûb dedi: "Ey Rahîme, o gördüğün yaşlı kişi şeytandır, onun işi tuzak kurmaktır.
208. Ol seni ister ki benden ayıra
Firkati virüp baña âh itdüre
O, seni benden ayırmak istiyor; ayrılık acısını tattırıp, bana isyan ettirmek istiyor.
209. Bir dahı görince anı söyleme
Söyledügi sözlerini diñleme
Bir daha karşına çıkınca onunla sakın konuşma, söylediği sözleri asla dinleme!"
210. Bir nice gün gitdi bunuñ üstine
Ol La'în düşdi Rahîme kaskına
Bunun üzerinden hayli bir zaman geçti, o şeytan yine Rahîme'ye musallat olmak istedi.
211. Geldi bir gün dahı Rahme katına
Girmiş anda bir hekîm sûretine
Yine bir gün doktor kılığına girip Rahîme'nin yanına gitti.
212. Bir sarı merkebe binmiş ol La'în
Bir hekîmce dir Rahîme'ye hemîn
Şeytân sarı bir eşeğe binmişti. Doktor edasıyla Rahîme'ye sordu:

213. Hastesin yâhud fenâ kokı saña
İrişüpdür söyle hekîmem baña
“Kötü kokuyorsun, hasta mısın? ben doktorum, bunun sebebini bana söyle.
214. Ol didi haste degülem anı bil
Bir erüm var mübtelâdur nice yıl
Rahîme dedi: “Ben hasta değilim, bunu bil; bir eşim var, çoktan beri çaresiz bir derde müpteladır.”
215. Eyle ezilmiş teninde etleri
Kaynar a‘zâsında anuñ kurtları
Vücudundaki etler öyle ezilmiş ki onun uzuvlarında kurtlar kaynıyor.
216. Gel aña dermân olursa eyle sen
Yâhud anuñ bir ‘ilâcın söyle sen
Çaresi varsa gel sen onu iyileştir veya onun için bana bir ilaç ver.
217. Ol didi anuñ yanına gelmezem
Ol maraz gayra ulaşur varmazam
Hekim (şeytan) dedi: “Onun yanına gelemem, hastalığı bulaşıcıdır, onunla görüşmem.
218. Leyki saña ben ‘ilâcın diyeyin
Besmelesiz bir koyun bogazlayın
Lakin ben sana onun ilacını söyleyeyim. “Besmele çekmeden bir koyun kesin.
219. Yidirüñ anuñ etinden siz aña
Virmeyüñ su bir gice gündüz aña
Koyunun etini ona yedin, yirmi dört saat su içirmeyin.
220. [S2-94a]
Sen dahı ye ol koyunuñ etini
Tâ ki kokusu yaturmaya seni
Sen de o koyunun etinden yemelisin çünkü kötü kokuyorsun hastalık sana da bulaşmış olabilir.
221. Dermanı budur anuñ bulur şifâ
Yoksa gâyet ol kişi görür cefâ
Derdinin dermanı budur, böyle yaparsanız şifâ bulur aksi takdirde ölür.

222. Geldi Rahîme erine söyledi
Bir hekîm dermânunu böyle didi
Rahîme eve geldi olanları eşine anlattı. “Yolda bir doktor gördüm, hastalığımı teşhis etti ve çaresini de söyledi,” dedi.
223. [S1-91a]
Eyyûb aytdı yâ Rahîme sen yine
Ol La‘în’ün sözine uyduñ yine
Eyyûb dedi: “Ey Rahîme, sen yine o şeytanın sözlerine kanmışsın.
224. Besmelesiz ol harâm meyte eti
Baña ister yedire ol nekbeti
O, besmelesiz kesilen bir koyunun haram etini bana yedirmek ister.
225. Ol diler baña harâmı yedüre
Kurbet-i Hak’dan beni dûr itdüre
Böylece beni Cenab-ı Hak’tan uzaklaştırmak ister, sakın aldanma!
226. Gitdi anuñ üzerine bir zamân
Ol La‘în igvâya başladı yamân
Olayın üzerinden bir zaman geçti, şeytan hile ile tuzak kurmaya devam ediyordu.
227. Geldi bugün dahı Rahme yolına
Bugün er sûreti ile görine
Yine bir gün Rahîme’nin yoluna çıktı ve onu etkilemek istedi.
228. Bir güzel er sûretine girdi ol
Ol Rahîme’nün yolına vardı ol
Yakışıklı bir delikanlı kılığına girmişti. Rahîme’nin yolunu kesti.
229. Aytdı yâ hâtun di kimsün bileyin
Görmedüm böyle güzel sencileyin
Şeytân dedi: “Ey kadın, sen kimsin söyle bileyim, senin gibi güzel birini hiç görmedim.
230. Böyle bu hüsn ü letâfet sende var
Söyle sen kimün nesisün yâ kibâr
Böyle bir güzellik sadece sende var, sen kimlerdensin bana söyle.

231. Ol didi Yûsuf nebî torunıyam *Rahîme dedi: “Yûsuf nebinin torunu Hz. Eyyûb’un da eşiyim.*
Hazret-i Eyyûb Nebî hâtûnıyam
232. Bir belâya ugramışdur ol kişim *Eşim çaresiz bir derde müpteladır, ona yardım ediyorum, benim işim budur.*
Aña hizmet eylerem budur işim
233. Ol didi kim sen ferâgat kıl anı *Şeytân dedi ki: “Sen ondan hemen ayrıl, seni ben alayım, bak ne kadar yakışıklıyım!*
Gör ne güzel kişiyem alam seni
234. Gör beni dahı ne gökçek kişiyem *Ne kadar yakışıklı olduğumu görmez misin? Evlenip seninle beraber yaşıyalım.*
Gel seni alam kişiler yaşıyam
235. Kethudâyum bir köye bil mâlumuñ *Bir köyün kahyasıyım, çok zenginim, servetimin haddi hesabı yoktur.*
Haddi yokdur devlet ü tavarumuñ
236. Cümlesini saña virdüm al beni *Teklifimi kabul edersen malının hepsini sana veririm. Beni dinle eşinden hemen ayrıl.*
Gel sözüme uy ferâgat kıl anı
237. Ol didi zevcüm nebî kadri yüce *Rahîme dedi: “Kocam peygamberdir, yanımda çok kıymetlidir, ondan başkasına zerre kadar değer vermem.*
Gayrılara meyl kılmam zerrece
238. Enbiyâlar ‘avratı gayrı ere *Peygamber eşleri başka birine gönül vermez, senin aklın yok mu?*
Hiç vara mı ey kişi akluñ nire
239. Azdırabilmedi anı ol La‘în *Şeytân onu kandıramadı, perişan oldu; üzüntüyle yanından ayrılıp gitti.*
Hâ’ib ü hâsir olup döndi hazîn

240. Geldi Eyyûb’a Rahîme söyledi
Eyyûb anuñ’çün tehevvr eyledi
*Rahîme eve geldi olanları
kocasına anlattı. Eyyûb (as)
ona çok kızdı.*
241. [S1-91b]
Didi İblîs’i görince dimedüm
Dinleme akvâlini söylemedüm
*Dedi: “Şeytânı görünce
onunla konuşma, seninle ko-
nuşursa sözünü dinleme,
sana demedim mi!”*
242. Ol Rahîme didi gaybı bilmezem
Ol La‘în oldugını tanumazam
*Rahîme dedi: “Gizli olanı
bilemem, onu tanıyamadım,
şeytan olduğunu bileme-
dim.”*
243. [S2-94b]
Bir nice gün gitdi bunuñ üstine
Düşdi Mel‘ûn ol Rahîme kasdına
*Bunun üzerinden bir hayli
zaman geçti, lanetli şeytan
yine Rahîme’ye musallat ol-
mak istedi.*
244. Bir ferîşte sûretine girdi ol
Ol Rahîme yolına geldi fudûl
*Bir melek kılığına girdi, o
hadsiz yine Rahîme’nin yo-
luna çıktı.*
245. Didi ey Yûsuf Nebî’nüñ torunu
Binti Efrâyim ü Eyyûb hâtunı
*Ona dedi: “Ey Yûsuf pey-
gamberin torunu, Efrâyim’in
kızı, Eyyûb’un hanımı!”*
246. Yâ Rahîme bil beni ferîşteyem
Hak saña gönderdi beni söyleyem
*Ey Rahîme Hâtun! Ben bir
meleğim, Allah beni sana
elçi olarak gönderdi.*
247. Gelmişem dördünci gökden ben saña
Emr olındı saña bildürmek baña
*Dördüncü gökten geldim,
bana emrolundu, sana haber
getirdim.*

248. Zevcûñe virmişdi Hâlık devleti *Allah kocana devlet vermişti.*
Bunca evlâd ile mâl u ni‘meti *Bunca evlat, mal ve rızık ih-*
san etmişti.
249. Eyyûb ol lütf-ı Hudâ’yı bilmedi *Kocan Eyyûb, Allah’ın ver-*
Ni‘met-i şükranını yetürmedi *diği nimetin kıymetini bil-*
medi, yapılan iyiliğin şük-
rünü eda etmedi.
250. Aldı anuñ mâl ü evlâdın Hudâ *Allah, onun servetini ve ço-*
Eyledi ol derde anı mübtelâ *cuklarını elinden aldı; onu*
çaresiz bir derde müptela
etti.
251. Hiç bunuñ gibi belâyı bir kula *Böyle bir musibeti başka bi-*
Virdügi var mı buña ‘akluñ n’ola *rine verdi mi? Onun başına*
bu bela niçin geldi, biraz dü-
şün!
252. Aña kılmışdur gazab Rabbü’l-Ganî *Allah ona kızdı ve peygam-*
Andan almışdur peyamberliğini *berlik vazifesini ondan geri*
aldı.
253. Enbiyâlar defterinden adını *Nebîler defterinden adını*
Hakk idüpdür diñlemez feryâdını *sildi, feryadını işitmez oldu.*
254. Hod görürsin Cebrâil gelmez aña *Sen de görüyorsun ki artık*
Bu ‘alâmetler irişmez mi saña *ona Cebrâil haber getirmi-*
yor; bu işaretler sana yetmez
mi?
255. Artırur her gün belâsını anuñ *Her gün onun hastalığı artı-*
Hod görürsün yok mıdur ‘akluñ senüñ *yor, sen de görüyorsun, aklın*
yok mu senin?”
256. [S1-92a]
Hâlık’uñ gönderdi beni söyledi *Melek ona: “Allah beni sana*
Kılma hidmet aña fermân eyledi *gönderdi, artık ona hizmet*

- etmemeni emretti,” dedi ve şöyle devam etti.
257. Bir kulından ki Hudâ nefret kıla
Kul dahı hizmet kılur mı ol kula
“Allah bir kulundan nefret etse o kula başka bir kulu yardım eder mi?
258. Eyleme anuñ yanında sen karâr
‘Akluñı başuña devşür kıl firâr
Daha onun yanında durma, aklını başına al ve firar et.
259. Sen nice bir kılasın hizmet aña
Bu ‘inâdı kılmısın ‘âdet saña
Sen nasıl daha ona hizmet edersin, neden bu kadar inat ediyorsun, adetinden niçin vazgeçmiyorsun?
260. Hâlîk’ı aña azâb itse gerek
Ol cehennemde anı yaksa gerek
Yaratıcısı ona bu dünyada böyle azap verdi; öbür dünyada da onu cezalandırıp cehenneme atacak.
261. [S2-95a]
Ger iderseñ hidmeti ‘inâd ile
Kor seni dahı cehnneme bile
Eğer inat edip ona hizmet etmeye devam edersen seni de onunla beraber cehenneme atar.
262. Emr-i Hakk’ı ben saña kıldım irâd
Sen dilerseñ tut dilerseñ kıl ‘inâd
Allah’ın emrini sana söyledim, sen ister onu yerine getir, istersen inat edip emre uyma.”
263. Söyledi bunca kelâmı ol La‘în
Gâ’ib oldu Rahîme kaldı hazîn
Şeytân bu kadar sözü söyleyip kayboldu. Rahîme çok üzüldü.
264. **Ahmedî bunca kelâm olsa saña**
‘Akl-ı kâmilken inanursın aña
Ey Ahmedî, bu kadar söz söylense sana, aklın tam iken ona sen bile inanırsın.

265. ‘Aklı nâkıs ‘avrata bu sohbeti
Söylese kılmaz mı erden nefreti
*Şeytân, akli kıt olan kadına
bu kadar çok yalan sözü söyledi, o artık eşinden nefret
etmez mi?*
266. Râh-ı fiska mâ’îl olmayan kulu
Hıfz ider Hâlık fenâ varmaz yolu
*Fısk u fücura düşmeyen kulunu Allah korur. Onu kötü
yola saptırmaz.*
267. Hamd ü şükr olsun saña yâ Rab hezâr
Ol şeyâtini bize kılduñ sitâr
*Ey Rabbimiz, sana sonsuz
şükürler olsun ki o şeytanları
bizden gizledin.*
268. Ger ‘ayân olup görineydi göze
Cennete girmek muhâl idi bize
*Eğer onlar açıkça ortaya çıkıp
gözümüze görünseydi bizim
cennete girmemiz imkansızdı.*
269. Zîrâ anuñ râhına bu nefsümüz
Ragbet eyler ibn âdem aslumuz
*Zira ademoğluyuz, nefsimiz
şeytana uyup çabucak ona
kanabiliriz.*
270. [S1-92b]
Ger ‘inâyet eylemezseñ baña sen
Fitnesiyle düşerem hizlâna ben
*Eğer sen bana yardım etmezsen
şeytanın tuzağına düşüp
perişan olurum.*
271. Meyl ider nefsüm anuñ bed râhına
Atmak ister beni nâruñ çâhına
*Nefsim onun kötü yoluna yönelir,
o da beni ateş kuyusuna
atmak ister.*
272. Kayd olunmazsam o hıfzuñ bâğına
Düşürür nefsüm beni tuzagına
*Senin emniyetli bahçene
girmesem nefsim beni mutlaka
tuzağa düşürür.*
273. Cümle hilekâr olanlardan bizi
Hıfz kıl yâ Rabbenâ cümlemizi
*Ey Rabbimiz, bütün tuzak
kuran kötülerin şerrinden
hepimizi koru.*

274. Gerçi şeytânlar bize olmuş nihân
Âdemîde var vekilleri ‘ayân
*Gerçi şeytanlar bize görün-
müyor ama insanlar arasın-
daki vekilleri iş başındadır.*
275. [S2-95b]
Onca hîle hud‘a iş ider saña
Ol şeyâtînler pesend ider aña
*Onlar birçok tuzak kurup
seni öyle aldatır ki şeytanlar
da onlara gıpta edip beğе-
nir.*
276. Cümle fitne ehlini yâ Rab bize
İtme gâlib anları üstümize
*Ey Rabbimiz, fitne ehli olan
kimselele bize musallat etme,
onları bize üstün kılma.*
277. Bizleri kayd eyle hıfzuñ bâğına
Düşmeyelüm fitnenüñ tuzağına
*Bizi emniyetli bahçene kay-
det, fitnenin tuzağına düşme-
yelim.*
278. Ol Rahîme çün La‘în’i bilmedi
Hâlık’ına ‘arzu hâlin eyledi
*Rahîme şeytanı tanımadığı
için söylenenlere inandı ve
hâlini Allah’a arz etti.*
279. Dir İlâhî haste Eyyûb’uñ canı
Cürmi ne itdüñ nübüvvetden anı
*Dedi: “Ey Allah’ım, Eyyûb
kulun çok hasta, hatası ne-
dir, niçin onu peygamberlik-
ten azlettin?”*
280. Sen hod anuñ işini zâr eyledüñ
Ne sebebdan kapudan dûr eyledüñ
*Onun işini zora soktun, ne-
den onu kapından uzaklaştı-
rдың?*
281. Bunca derd ü mihnet aña viresin
Anı lâıyk mı cahîme koyasın
*Bunca dert ve sıkıntıyı ver-
dikten sonra onu cehenneme
atman münasip midir?*
282. Veyletâ zevcûme mihnetler ire
Hem nebîlikden düşüp nâra gire
*Vah yazık kocama, bunca sı-
kıntıdan sonra hem nebiler
defterinden silinsin hem de
cehenneme girsin!*

283.	Geldi Eyyûb’a Rahîme aglayu
Hasret odıyla yürekler taglayu	<i>Rahîme, hasretle yüreğini yakıp ağlayarak Eyyûb’un yanına gitti.</i>
284.	Eyyûb aytdı n’oldı nâhoş olmışın
Yohsa ol Şeytân’a mı tuş olmışın	<i>Eyyûb dedi: “Ne oldu? Bir hoş olmuşsun, kötü görünürsün; yoksa yine o şeytana mı rast geldin?”</i>
285.	Söyledi akvâl-i Mel’ûn’ı aña
Eyyûb aytdı yâ Rahîme vay saña	<i>Rahîme lanetli şeytanın söylediklerini ona anlatınca Eyyûb dedi: “Ey rahime, yazıklar olsun sana.</i>
286.	Ol La’în İblîs imiş diyen buni
N’oldı bu işe senûñ ‘akluñ kanı	<i>Bunları sana söyleyen yine şeytandır, anlamadın mı? Neden ona aldandın, senin aklın nerede?</i>
287.	Hiç nübüvvetden nebî ‘azl ola mı
Hiç nebîsinden Hudâ vazgele mi	<i>Bir peygamber görevinden hiç azledilir mi? Peygamberinden Allah hiç vazgeçer mi?</i>
288.	Ol nübüvveti Hudâ kılmış ‘atâ
Virdügi şeyi geri almaz Hudâ	<i>Peygamberlik vazifesini o ihsan etti, Allah verdiğini hiç geri alır mı?</i>
289.	[S1-93a]
Yâ Rahîme söyledüm bunca saña
Ol La’în’ûñ sözini dime baña	<i>Ey Rahîme, sana bu kadar çok söyledim, “O şeytanın sözlerini bana söyleme” diye.</i>
290.	Sen nice bir ol La’în’e uyasın
Firkat akvâlin baña söyleyesin	<i>Sen hâlâ nasıl o lanetli şeytana uyuyor, bana da ayrılık sözleri söylüyorsun?</i>
291.	[S2-96a]	

- Sen eger ikrâh iderseñ di baña
Ger giderseñ mâni‘ olmazam saña
*Eğer benden hoşlanmıyor-
san söyle, benden ayrılmak
istersen sana engel olmam.*
292. Sen beni terk idicek sabr iderem
Hasbiyâllah’ı dilümde söylerem
*Sen beni terk edersen sabre-
derim, “hasbiyallah” zikrini
dilimden düşürmem.*
293. Sen atınca Hâlık’um atmaz beni
Eyle Rabbîdür ki terk etmez beni
*Sen bıraksan da Yaraticım
beni bırakmaz, öyle bir Rab
ki beni asla terk etmez.*
294. Hâlık’umdur Râzık’umdur ol mürîd
Her dü ‘âlem kesmezem andan ümîd
*Beni yaratan ve nimet verip
yaşatan Allah’tır. Dünya ve
ahirette ondan ümit kesmem.*
295. Ol Rahîme didi ey cânım canı
Ben nice terk eylerem cânım seni
*Rahîme dedi: “Ey cancağı-
zım, canımın içi, ben nasıl
terk edebilirim seni.*
296. Sıhhatüñ vaktinde gördüm râhatı
Böyle buñda nice itmeme hidmeti
*İyi günlerde çok rahat ettim,
kötü günlerde sana nasıl hiz-
met etmeyeyim?*
297. ‘Ömrüm oldukça senüñle tururam
Hizmetüñden saña key usanuram
*Allah ömür verdikçe seninle-
yim, sana hizmet etmekten
asla usanmam.*
298. Nice ki can var bu tende hizmeti
Eylerem ben saña kılmam nefreti
*Bu can bu tende oldukça
sana hizmet etmek isterim,
senden nefret etmiyorum.*
299. Ayrılıp terk eylemem aslâ yanüñ
Müş ü ‘anberdür baña kokularuñ
*Asla yanından ayrılıp seni
terk etmem, kokun misk ü
amberdir.*
300. Ol La‘în olmuş musallat ki baña
Bilsem anı hiç kulak urmam aña
*Ne yazık ki o şeytan bana
musallat oldu, tanısam ona
hiç kulak asmam.*

301. Bilmezem n'idem ola benden ırâk
Korkaram araya sala infîrâk
*Onu kendimden nasıl uzak-
laştıracabilirim, bilmiyorum;
aramıza ayrılık tohumu at-
masından korkuyorum.*
302. Bir du'a kıl olına benden ırâk
Aramuza korkaram sala fîrâk
*Bir duâ et de o benden uzak
dursun, aramıza ayrılık sal-
masın."*
303. Eyyûb aydur yâ İlâhe'l-'âlemîn
Ne musallat oldu buña ol La'în
*Eyyûb dedi: "Ey âlemlerin
Rabbi, o şeytan niçin eşime
musallat oldu?*
304. Ol La'în'i 'aklı nâkıs 'arvata
Ruhsatı bulup irerse fursata
*O lanetli şeytanı akli noksan
kadına musallat etme. Ruh-
sat bulup fırsat eline ge-
çerse..*
305. [S1-93b]
Ol Rahîme'yi yolından azdurur
Firkat ile aramuzu bozdurur
*O, Rahîme'yi kandırıp yo-
lundan saptırır; ayrılıkla
aramızı bozdurur.*
306. Rahîme'yi hıfz it anı görmeye
Ol La'în dahı aña yol bulmaya
*Rahîme'yi koru, onu görme-
sin; o şeytan da ona ulaş-
masın.*
307. Gör mukarrebler işini **Ahmedî**
Gayrılardan çokdur anuñ mihneti
*Ey Ahmedî, Allah dostları-
nın işine baksana, sıkıntısı
başkalarından çok olduğu
hâlde..*
308. Her neye itse du'â kılur kabûl
Kendine itmez du'âyı ol Resûl
*O Resûl (Hz. Eyyûb) kendisi
için duâ etmiyor. Halbuki
kime duâ etse duâsı kabul
edilir.*
309. İstemez Hak'dan şifâ eyler hayâ
Böyle 'âdet eylemişler asfîyâ
*Haya ediyor, Allah'tan şifâ
talep etmiyor.*

310. Fahr-i ‘âlem ol Resûl-i kâ’inât
Virelüm aña selâm ile salât *Kâinatın Resûl’ü Hz. Muhammed’e (sav) salavatla selam gönderelim.*
311. Eyyûb’uñ oldu du‘âsı müstecâb
Ol La‘în’e geldi Hâtîf’den ‘itâb *Eyyûb’un duâsı kabul edildi. O şeytana gâipten uyarı geldi:*
312. [S2-96b]
Men‘ olınuñ varma Rahme’den yaña *“Rahîme’ye yaklaşman yasaklandı, yaklaşırsan şiddetli cezaya çarptırılısın!”*
313. ‘Avn-i Hak irdi Rahîme hâtuna
Gelmez olındı şeyâtîn katına *Rahîme Hâtun’a Allah’ın yardımı ulaştı, şeytanlar yanına gelmez oldu.*
314. **Ahmedî** dahı diler Yezdân’ına
Varayum tenbîh ide Şeytân’ına *Ahmedî de ümit eder ki Allah, şeytana tembih edip onu kendine yaklaştırmasın.*
315. Hürmetine ol Resûl-i kâ’inât
Kendine Ashâb u Âl’ine salât *Hz. Muhammed (sav) hürmetine, kendine, ailesine ve ashabına salat ü selam olsun.*
- 3. İfâkat-ı Eyyûb ‘Aleyhi’s-Selâm [Hz. Eyyûb’un (as) Sağlığına Kavuşması]**
316. Eyyûb’uñ ulmışdı ol nâzik teni
Kalmadı cisminde lahm ile deri *Eyyûb’un nazik teni çürümüş, vücudunda et ve deri kalmamıştı.*
317. Kaldururdı yire düşen kurdını
Yerine koyardı yerdi etini *Yere düşen kurtları kaldırır yerine koyardı. Onlar rızkını yemeye devam ederdi.*
318. Dir idi rızk eylemiş Rezzâk’uñuz
Yiyüñ anı nice ki var rızkuñuz *Derdi ki: “Allah sizin için nimet göndermiş, etimi yiyiniz, o sizin nasibinizmiş!”*

319. Olmaya gayrı yire siz ihtiyaç
Karnuñuzı toyuruñ kalmayuñ aç
Başka rızka ihtiyacınız kalmasın, sakın aç kalmayın, karnınızı iyice doyurun!”
320. Yedirürdi etini hayvânına
Râgıb olmaz derdinüñ dermânına
Etini kurtlarına yedirirdi ama derdine derman için Allah’a duâ etmezdi.
321. Kalmadı eti kemüğe irdiler
Başladılar birbirini yediler
Eti kalmayınca kurtlar kemüğe ulaştı, başladılar birbirini yemeğe.
322. Kaldı cân ile sekiz kemükleri
Gördi bunca zahmeti Eyyûb eri
Vücudu çürüdü, sadece iskeleti ve canı kaldı. Eyyûb nebi bu kadar çok sıkıntı çekti.
323. [S2-97a]
Âh u vâh itmez inilerdi hazîn
Şermesârından n’idebilmez La‘în
Ah vah [isyan] etmiyor, elem çekerek sadece inliyordu. Şeytân utancından ne yapacağını bilemedi.
324. [S1-94a]
Dir benüm hâlüm nic’olur bu kişi
Azmadı kıldum buña bunca işi
Şeytân diyordu: “Benim hâlüm ne olacak? Ona (Eyyûb) bu kadar kötülük yaptım yolundan asla dönmedi.
325. Merdî da‘vâ ile geldüm ben saña
Bunca hîle kıldum uymadı baña
Mertlik taslayarak buna (Rahîme) gelmiştim, bu kadar tuzak kurdum, bana asla uymadı.
326. A(y)tduramadum buña nâ-hak cevâb
Bu harâret eyledi bagrum kebâb
Buna haksız bir söz söyletmedim, bu ateş yüreğimi yaktı.

327. Varabilmem Rahme'ye dahı n'idem *Rahîme'nin yanına bir daha gidemem, bari başkası aracılığıyla ona tuzak kurayım."*
Bâri gayr ile aña hîle idem
328. Vardı köy 'avratlarına söyledi *Sonra şeytan köylü kadınların yanına gitti ve onlara "Bu Rahîme'yi köye sokmayın!" dedi.*
Ol Rahîme'yi köye komañ didi
329. Kişisinüñ renci ugramış aña *"Eşinin hastalığı ona bulaşmış, bir şey vermeyin, onu bu köye sokmayın."*
Virmeyüñ nesne komañ köyden yaña
330. Köylerüñ 'avratları dirildiler *Köyün kadınları toplanıp Rahîme'ye gitti ve ona çok kızdılar.*
Ol Rahîme Hâtun'a tarıldılar
331. Ol kişi renci irişmişdür size *"Eşin Eyyûb'un hastalığı sana da bulaşmış, köyümüze gelmeni istemiyoruz," dediler.*
İstemenüz gelesin köyümüze
332. İttifâkı eylediler çün zenân *Kadınlar fikir birliğine varıp onun bir parça ekmeğini de kesmeye karar verdiler.*
Virmeyeler hâtuna bir pâre nân
333. Dir Rahîme Rabbenâ nire gidem *Rahîme diyordu: "Ey Rab-bim, nereye gideyim? Eyyûb aç kaldı, ne yapacağımı bilmiyorum."*
Eyyûb'ı aç eyledüñ bilmem n'idem
334. İrdi ahşamı Rahîme tutdı yol *Akşam olunca Rahîme yola çıktı, gece yarısı başka bir köye vardı.*
Gice ile gayrı köye yetdi ol
335. Didi varam bir kapuya gizlüce *Kendi kendine dedi: "Gece oldu, beni kimse tanımaz, gizlice herhangi bir eve gideyim.."*
Tanumaz kimse beni olmuş gice

336. Yolcıyam diyü biraz nân alayum *Yolcuyum deyip biraz ekmek*
Tezce varup Eyyûb'uma varayum *alayım, hemen onu alıp*
Eyyûb'uma gideyim.”
337. Andan evvel vardı köye ol La'în *Ondan önce şeytan köye*
Didi bir sâ'il gelür şimdi hemîn *vardı ve onlara: “Şimdi kö-*
yünüze bir dilenci gelecek..
338. Er degüldür mâllu bir hâtündür *Erkek değil, kötü bir kadın-*
Bir örük saçı anuñ altundur *dır. Saçının bir örmesi altın*
kadar değerlidir.
339. [S2-97b] [S1-94b]
Bir evüñ içinde aç a saçını *Eve girince saçını açtırın,*
Toldurur nûrı ol evüñ içini *ışığı o evin içini dolduracak-*
tır.
340. Girse ol enver saçı elüñize *Onun bir tutam nurlu saçı*
İstemez dahı çerâğ evüñize *elinize geçse evde ışığa daha*
ihtiyacınız kalmaz.
341. Etmege muhtâc olupdur ol zenân *O kadın yiyeceğe muhtaçtır.*
Saçını virür virilse aña nân *Ona ekmek verilse karşılı-*
ğında saçını verir.
342. Anı kesüp vermeyince tâ ki ol *Saçını kesip vermeyince sa-*
Virmeyüñ etmegi aña sakın ol *kın ona ekmek vermeyiniz.*
343. Ol Rahîme vardı gezdi her yeri *O Rahîme gitti, her yeri*
Virmediler aña etmek hiçbirini *gezdi; köylülerin hiçbirini ona*
ekmek vermedi.
344. Çıkdı bir evden biri didi aña *Bir evden biri çıktı ve ona*
Virmenüz saçı nân ola saña *“Saçını almadan sana ek-*
mek vermeyiz,” dedi.
345. Didi ol gayrı saçumdan vireyüm *Rahîme dedi: “Bari saçımı*
Zevcüm ister anı gâyet n'eyleyüm *kesip vereyim, kocam onu*

- çok sever ancak yapacak bir şey kalmadı.”*
346. Ol didi ben gayrı almazam inan
Virmeyince ol saçı yok saña nân *Ev sahibi dedi: “Başka bir şey istemem, saçını verirsen sana ekmek veririm.”*
347. Kaldı nâcâr u saçını virdi ol
Yerde aç olmuş beni bekler Resûl *Rahîme çaresiz, saçını kesip vermek zorunda kaldı. Eyyûb evde aç idi, onu bekliyordu.*
348. Virdi saçın etmegi aldı satun
Rahmetullâhi ‘aleyhâ yâ hatun *Saçını verip karşılığında ekmek aldı. Ey Hâtun, Allah sana rahmet etsin!*
349. **Ahmedî** sen kudret-i Yezdân’ı gör
‘Akluñ irmez hikmet-i Rahmân’ı gör *Ahmedî, sen Allah’ın işine bak! Bunlara aklın ermez, Rahman’ın hikmetini gör!*
350. Dostını muhtâc ider âhir ucu
Satdurur bir etmege altun saç *Dostunu sonunda muhtaç eder, bir ekmeğe bedel eşinin altın saçını sattırır.*
351. Ol Nebî’yi gör nice aç eylemiş
Rızkı ol kıymete muhtâc eylemiş *O Eyyûb’a bak ve ibret al! Nasıl da aç kalmış, bir parça ekmeğe muhtaç olmuştu!*
352. Dostını kılmış belâya mübtelâ
Tenini kurtlarına virmiş gıdâ *Dostunu belaya müptela etmiş, etini de kurtlara nasip etmişti.*
353. Kurdunuñ rızkını hâzırdan virür
Dostunuñ ol rızkını eglendürür *Hayvanların rızkını hemen veriyor, dostunun nasibini bekletiyordu.*
354. ‘Avratını kapu kapu gezdürür
Vâsit ile dostına rızkın virür *Eşini kapı kapı gezdiriyor, sebeplere muhtaç edip ona rızık veriyordu.*
355. [S2-98a] [S1-95a]

- Dilese cennet ta‘âmından Hudâ
Gönderürdi Eyyûb’a andan gıdâ
- Allah dileseydi Eyyûb’a cennet yemeklerinden bir tabla gönderirdi.*
356. Hâtunını dahı gezdürmezdi ol
Saçını virüp gıdâ almazdı ol
- Eşini de kapı kapı dolaştırmaz, saçına bedel ona yiyecek aldırılmazdı.*
357. Hikmetidür kullarına gösterür
Rızık için dostına mihnetler virür
- Kullarına hikmetini göstermek için, dostunu aç bırakıp rızık için ona sıkıntı çektiriyor.*
358. Tâ biline Eyyûb’uñ yok râhatı
Bunda görür zahmet ile mihneti
- Bilinsin ki dostu Eyyûb’un da bu dünyada rahat ettiği yoktur. O da bu dünyada zahmet çeker.*
359. Dâr-ı mihnetdür bu dünyâ mü’mine
Her dilegi girmez anuñ eline
- Bu dünya mümine sıkıntı yeridir. Onun her istediği burada hemen eline geçmez.*
360. Azını virür anuñ dünyasına
Çogunu saklar anuñ ukbâsına
- Dünyada azıcık nimet verir, çoğunu saklar, ahirette bol verir.*
361. İşbu dünyâ mü’minüñ zindânıdur
Zâlim ü fâsıklarunı meydânıdur
- Bu dünya müminin zindanı, zalim ve fasıkların meydanıdır.*
362. Rızkı virmiş kime vâfir kime dar
Eyle taksîm eylemiş Perverdigâr
- Allah bazı kulların rızkını bol bazısınınkini dar etmiş, kullarına dilediği şekilde bölüştürmüştür.*
363. Kullarınunı hadd-i rızkını bilür
Herkes haddi kadar rızkı virür
- Kullarına ne kadar rızık vereceğini kendi bilir, herkesin kabına göre rızık verilmiştir. [Serçe ile anka, karınca ile filin rızkı bir değildir.]*

364. Ba‘zı kerre rızkî virür sükkerîn
Ba‘zı virmez ol kula nân-ı cevîn
Bazen tatlı nimetler bahşeder, bazen de kulunu kuru bir ekmeğe muhtaç eder.
365. Ba‘zı kulı nâna muhtâç eylemiş
Ba‘zına ni‘met-i serrâç eylemiş
Bazı kullarını ekmeğe muhtaç etmiş, bazısını nimete gark etmiştir.
366. Ba‘zı kulı suyu bulmaz içmeye
Ba‘zı sudan yol bulamaz geçmeye
Bazı kulları içmek için su bulamazken bazısı sudan geçmek için köprü bulamaz.
367. Ba‘zınuñ rızkını taglar ardına
Koydurup gezdürür anı ardına
Bazı kullarının rızkını dağların arkasına koymuş, arkasına düşüp rızkını arasın diye.
368. Kimini toh kimisini aç ider
Birbirinle kulları muhtâç ider
Kimi kullarını zengin kimisini yoksul etmiş, böylece kulları birbirine muhtaç etmiştir.
369. Ba‘zılar gayrılarıñ rızkın bulur
İletüp ol sâhibine yedürür
Bazıları başkaları için çalışır, rızkı götürüp mal sahibine yedirir.
370. Rızkî ba‘is kıldı kuluñ fi‘line
Tâ kılalar ünsiyet birbirine
Rızkî kulun çalışmasına sebep etti böylece insanların birbiriyle dostluk kurmasını sağladı.
371. Kula virseydi haddinden ziyâde
Olup bâgî yürürlerdi fesâda**
Kula haddinden fazla rızık verseydi, insanlar asi olup dünyayı fesada verirlerdi.
372. İ‘tinâ iderdi kul her yerine
Kim ider hidmeti nöker yerine
İşçi itina ile hizmet etmektedir. Herkes patron olsa kim çalışır?
373. [S2-98b]

- Biz gelelüm ol Rahîme hâline
Ol La‘în itdügi mekr ü âline
- Biz gelelim Rahîme’nin hikâyesine. Şeytânın kurduğu tuzakları görelim.*
374. [S1-95b]
- Ol La‘în satdurdı Rahme saçını
Geldi Eyyûb’a duyura suçını
- O lanetli şeytan Rahîme’nin saçını sattırdı, suçunu duyurmak için Eyyûb’un yanına gitti.*
375. Didi Eyyûb’a Rahîme n’eyledi
Vardı nâ-mahrem ere meyl eyledi
- Eyyûb’a “Rahîme ne yaptı biliyor musun? Gitti namahreme gönül verdi.*
376. Bildi halk anuñ kabâhat suçını
‘İbret içün kesdiler ol saçını
- Halk onun suç işlediğini anladı, ibret için onun saçını kestiler.*
377. Giceler yanuñdan olmazdı ırâk
Ol sebebeden bu gice oldu firâk
- Geceleri yanından hiç ayrılmazdı, o sebepten bu gece evden gitti.*
378. Geldügi demde bak anuñ saçına
Vâkıf olursun anuñ sen suçına
- Geldiği anda onun saçına bak, onun suç işlediğini anlarsın.*
379. Ol La‘în’i tanımadı ol Resûl
Kizb ile anı inandurdı fudûl
- Hız. Eyyûb, o lanetli şeytânı tanımadı, o hadsiz yalan söyleyip kendini de kandırdı.*
380. Ol Rahîme aldı etmek eline
Girdi yola irdi zevci yanına
- O Rahîme eline ekmek aldı, yola düştü, kocasının yanına ulaştı.*
381. Söyledi Eyyûb aña yâ Rahîme
Nerde kalduñ bunca varduñ sen kime
- Eyyûb dedi: “Ey Rahîme, nerde kaldın? Bunca zaman neredeydin, kime gittin?”*
382. Saçuñı aç göreyüm bir dem anı
Tâ ki râhat ola Eyyûb’uñ canı
- Saçını aç da bir göreyim, canum rahata ersin.*

383. Ol didi ben saçımı kıldum fedâ
Virdüm anı ben saña aldum gıdâ
Rahîme dedi: “Ben saçımı feda ettim, onu sattım, karşılığında sana yiyecek ekmek aldım.
384. Eyyûb aytdı kılmışuñ bid‘at işi
Söyledi baña bu hâlûñ bir kişi
Eyyûb dedi: “Günah bir iş yapmışsın, bir kişi bana söyledi.
385. Saña lâyıık mı bu işi idesin
Hakk’a varmayan tarîka gidesin
Doğru olmayan bir yola sapmışsın, bu günahı işlemek sana hiç yakışıyor mu?
386. ‘Ahdüm olsun cânımı sıhhat bulam
Yüz ağaç haddi saña lazım uram
Allah’a yemin olsun sağlığımı kavuşursam sana yüz sopa vuracağım.”
387. Ol Rahîme söyledi ki yâ Resûl
Hiç idermiyem bed ef‘âlî kabûl
Rahîme dedi: “Ey Resul, kötü bir iş yapmam mümkün değil, bunu kabul etmem.
388. [S2-99a]
Hâlîk‘um a‘lem durur her hâlûme
Senden özge gelmedi hiç yanuma
Allah her halimi en iyi bilendir, senden başka hiç kimse bana yanaşmadı.
389. [S1-96a]
Sen baña dirsüñ ki uyma İblîs’e
Ne ‘acebdür sen uyarsuñ telbîse
Sen bana şeytana uyma, di-yordun; belli ki ona uymuşsun o pis şeytan seni de kandırmış.
390. Ol La‘în bu sözleri saña dimiş
Gör nice hakkuma bühtân eylemiş
O lanetli şeytan bu sözleri söylemiş, bak nasıl da bana iftira atmış.
391. Koy fedâ olsun saña biñ eyle saç
Sıhhati sen bul baña ur biñ ağaç
Bırak, sana feda olsun böyle bin örme saç, sen sağlığını

- kavuş da bana yüz değil bin
sopa vur.*
392. Böyle hâatunlar gelüpdür ‘âleme
Tâ nasîhat ola fî‘li âlime *Dünyaya böyle kadınlar da
gelmiştir, anlayana ibret ol-
sun!*
393. Bunca söz aldı tahammül eyledi
Hastedür incinmese benden didi *Bunca hakarete tahammül
etti, hastadır, benden gücen-
mesin dedi.*
394. Şimdiki ‘avratlara di bu sözi
Sıhhatüñde döndürür senden yüzi *Şimdiki kadınlara bu sözleri
söylesen sağlığında bile sen-
den yüz çevirir.*
395. Ol bir etmegi yediler iki gün
Vardı etmek getüre yarınki gün *Rahîme’nin getirdiği ekmeği
iki gün yediler. O, diğer gün
yine ekmek almaya gitti.*
396. Eyyûb’uñ üç ümmeti vardı hemân
Ba‘zı Eyyûb’a gelürlerdi nihân *Eyyûb’un dinine inanan üç
kişi, bazen gizlice onun ya-
nına gelirdi.*
397. Geldiler ol günde Eyyûb yanına
Gördiler za‘f irişmiş anuñ canına *O yine Eyyûb’un yanına gel-
diler, onun çok zayıflamış ol-
duğunu gördüler.*
398. Eyyûb’uñ yerde kemügin gördiler
Cânı vardır diyü hâlin sordılar *Eyyûb’un iskelete dönmüş
vücudunu yerde gördü, yaşı-
yor mu diye halini sordular.*
399. Eyyûb’uñ dahı mecâli kalmamış
Söylemeye dahı hâli kalmamış *Eyyûb’un hali kalmamıştı.
Konuşmaya bile mecali
yoktu.*
400. Yokdur anuñ tâkati nutk eyleye
Anlar ile bir tekellüm eyleye *Konuşmaya hiç gücü kalma-
mıştı, onlarla bir kelime bile
edemedi.*

401. Görüben anı acırlar hâline
Kokusından yanaşılmaz yanına *Arkadaşları onu görünce hâline çok acıdı, kokusundan yanına varılmaz olmuştu.*
402. Söylediler birbirine bu kişi
Bunca yıldur râhata irmez işi *Birbirine dediler: “Bu adam, bunca yıldır rahat yüzü görmedi.*
403. [S2-99b]
Bu belâsı bir nihâyet bulmadı
Artdı günden güne noksân olmadı *Uğradığı musibet bir türlü son bulmadı, günden güne arttı, hiç eksilmedi.*
404. Hâlık’ından merhamet irmez buña
Ne sebebden bir şifâ virmez aña *Yaraticısı da buna acımıyor, neden ona bir şifâ kapısı açmıyor?*
405. Gâlibâ bunu nebîlikden Hudâ
Hakk idüpdür ki şifâ kılmaz ‘atâ *Allah galiba peygamberlikten bunu azletti, onun için şifâ ihsan etmiyor.*
406. [S1-96b]
Şimdi peygamber olaydı bu kişi
Gün-be-gün dönerdi râhata işi *Bu adam hâlâ peygamber olseydi günden güne rahata kavuşurdu.*
407. Gitdi anlar Eyyûb’a irdi bu söz
Kalbine ulaştı bir âteşli köz *Onlar gitti, sözleri bıçak gibi Eyyûb’a saplandı, onun kalbine ateşli bir köz düştü.*
408. Didi yâ Rabbi senûn ‘aşkuñ beni
Eyle müstagrak kılupdur bu teni *Dedi: “Ey Rabbim, senin aşkımdan ben bu hallere düştüm.*
409. Biñ bunuñ gibi belâlar sen baña
Ger vireydün râzı olurдум aña *Bana bunlar gibi binlerce bela verseydin yine senden razı olurдум.*

410. Bu sözi didürmeyeydün yâ Hudâ
Eyyûb olmuşdur Hudâ'sından cüdâ
Keşke bu "Eyyûb Yaratıcı-sından ayrılmıştır." sözünü onlara söyletmeseydin.
411. Âteş-i mihnetleri kayarsañuz
Ayrılık sözi beni yakdı henüz
Sıkıntı ateşini harladınız, "ayrılık" sözü beni şimdi iyice yakdı.
412. Kalmadı et yedi kurtlar birbirin
Kaldı üç kurdı teninde ol erin
Vücudunda et kalmayınca, kurtlar birbirini yedi bitirdi. Bedeninde üç tane kurt kalmıştı.
413. Vardılar kalbine biri diline
Yapuşalar anlarıñ her birine
Onlardan biri kalbine, diğeri diline yapıştı.
414. Ol zamân 'arz eyledi Yezdân'ına
Olmadı râgıb anuñ dermânına
Eyyûb o zaman Allah'a yalvarmak zorunda kaldı, onun dermanına rağbet etmiyordu.
415. Çün irişdi Hâlık'ına firkati
Ol zamanda okudı bu âyeti
Halikından ayrıldı sözünü işitince o zaman bu ayeti okudu:
416. رَبِّ إِنِّي مَسْنِي الضُّرِّ وَأَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ⁵⁸
"Zarar gerçekten bana dokundu; sen merhametlilerin en merhametlisisin." (Enbiyâ, 21/83)
417. Söyledi yâ Rabbenâ bu kurdlarıñ
Rızkını vir gayrı yerden bunlarıñ
Söyledi: "Ey Rabbim, bu kurtların rızkını başka yerden ver.
418. [S2-100a]

⁵⁸ رَبِّ إِنِّي مَسْنِي الضُّرِّ وَأَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ (Ey Habîbim!) Eyyûb'u de (an)! Hani Rabbine: 'Zarar gerçekten bana dokundu; sen merhametlilerin en merhametlisisin' diye nidâ etmişti." Enbiyâ 21/83'ten iktibas edilmiştir.

- Kalbüm ile dilümi bu kurdlara *Kalp ve dilimi bu hayvanlara
Kılma anlaruñ gıdâsın bunlara verme. Bunları onlara gıda
etme.*
419. Kalbüm ile ben seni fıkır eylerem *Kalbimle seni düşünür, di-
Dilüm ile ismüñi zikr eylerem limle seni zikrederim.*
420. Gitse bunlar kulluguñdan kaluram *Bunlar elimden gitse kullu-
Zahmet-i renci henüz ben buluram ğunu yerine getiremem, ger-
çek acıyı o zaman çekerim.*
421. [S1-97a]
Firkat-i Yezdân içün âh eyledi *Allah'tan ayrılmaktan kork-
Âhı anuñ göklere râh eyledi tuğu için feryat etti, onun ahı
göklere yükseldi.*
422. Gayb ilinden Eyyûb'a irdi hitâb *Ötelerden Eyyûb'a bir ses
Hâlık'ı itdi aña gör ne 'itâb geldi, yaratıcısı ona neler
dedi, dinle!*
423. Kalb benümdür dil benümdür kurd be- *Kalp benim, dil benim, kurt
nüm benimdir; sıkıntıdan mı fer-
Mihnete mi âh idersin dert benüm yat ediyorsun, dert benim-
dir!*
424. Ağzı acı mihneti benüm iden *Ağzı acıtan, sıkıntı veren be-
Âh idersin bu şikâyetüñ neden nim; feryat ediyorsun bu
şikâyetin kimdendir?*
425. Eyyûb aña nâdim olup söyledi *Eyyûb, söylediğine pişman
Yanışa vardum Hudâ 'afv it didi oldu ve Allah'tan af diledi.*
426. Gör mukarrebler işini ol Ganî *Gani (Allah), dostlarının
Zerrece olsa su'âl ider anı işini yakından takip ediyor,
zerre kadar yanlışla müsaade
etmiyor.*

427. Her şeyüñ encâmına irer kemâl
İrişür zıddı aña elbet zevâl
*Her işin sonu kemâle erer,
zevâlin zıddı kemâl, dünya
inişli çıkışlıdır.*
428. Kemâlâtüñ önünde var zevâlât
Zevâlâtüñ yanındadır kemâlât**
*Yükselmenin önünde düşme-
ler, inişlerin yanında yükse-
lişler vardır.*
429. Hak Te‘âlâ lütf ider Eyyûb ere
Düşürür üç kurdını anda yere
*Allah Teala Eyyûb kuluna
merhamet edip üç kurdunu
yere düşürür.*
430. Birisi bal arusu oldu uçar
Birisi oldu sülûk suya kaçır
*Kurtlardan biri bal arısı
olup uçar gider, birisi sülûk
olup suya kaçır.*
431. Ol biri oldu ipek kurdı anuñ
Bizlere oldu şifâ derdi anuñ
*Diğer biri de ipek kurdu
oldu. Onun çektiği dert bize
şifâ oldu.*
432. Aru bal ider şifâdur mü’mine
Katılır ekser ‘ilâc olan şeye
*Arı bal yapar, insanlara
şifâdır. İlaç yapımında da
kullanılır.*
433. Renci olana sülûk ider vefâ
Kanını emer anuñ bulur şifâ
*Sülûk, derdi olanın derma-
nına yetişir. Kanını emer
hasta şifâ bulur.*
434. Kurd-ı ipekden olur dürlü libâs
Zeyn olınur anlar ile ‘âm u hâs
*İpek kurdunun ördüğü ipek-
ten türlü giysiler yapılır,
herkes o elbiselerle güzelli-
ğini gösterir.*
435. Hak Te‘âlâ emr ider Cebrâil’e
Eyyûb’uma var iki rummân ile
*Allah Teala Cebrâil’e em-
retti ve iki tane nar alıp onu
ziyarete gitmesini istedi.*
436. [S2-100b]

Hastedür sor hâlini rummânı vir	Eyyûb hastadır, onun hâlini
Sıhhatüm irdi aña dermânı vir	sor, narları ona ver yesin,
ona sağlık haberini ulaştır.
437. [S1-97b]	
‘Âdet olmuş hastenüñ yârenleri	Meyveyle hasta ziyaretine
Getürür meyve sorar ahvâlini	gitmek ve hastanın hatırını
sormak, bundan sonra âdet
olmuştur.
438. Sıhhat irince marîzuñ cânına	Atalarımız “Hasta sağlığına
Hekimi dirler gelür ayagina*	kavuşacağı zaman doktoru
ayağına gelir” derler.
439. İrdi Cebrâil aña ola hekîm	Cebrâil onun doktoru oldu,
İtdüre Eyyûb’ı rencinden selîm	Eyyûb’u iyileştirmek için ya-
nına gitti.
440. Tutdı Cebrâil anı kucakladı	Ve sarılıp onu kucakladı, ko-
kusunu kana kana kokladı.
Kokusını kana kana kokladı	
441. Eyyûb aytdı yâ ahî nerde idüñ	Eyyûb dedi: “Ey kardeşim,
Bunca yıllardur baña görünmedüñ	nerde kaldın? Bunca yıllar-
dır bana görünmedin!
442. İntizârûndan beni kucakladıñ	Beklediğin, çok özlediğin
Bu kerîh kokularımı kokladıñ	için mi beni kucakladın, bu
kötü kokularımı niçin kokla-
dın?
443. Cebrâil didi aña kim yâ emîr	Cebrâil dedi ki: “Ey Allah’ın
Bu senüñ kokuñ baña müşk ü ‘abîr	Resulü, senin kokun bana
misk ü amberdir.
444. Gelmedüm tâ görmege gözüm seni	Gözümün nuru! Hasta oldu-
ğün, ateşler içinde yandığın
için seni görmeye gelmemiş-
tim.
Yandururdı âteş-i sûzuñ seni	

445. Gelmedüm bunca saña fermân ile
Tâ ki geldüm derdüñe dermân ile

446. Hâtıruñ sorar senüñ Rabbü'l-Kerîm
Saña gönderdi beni kıldı hekîm

447. Şiddeti çok sabr-ı 'uzmâ sendedür
Rüncüñe merhem senüñ yanußadur

448. Sag ayaguñ ur yere gör hikmeti
İre dermânuñ bulasın sıhhati

449. Sag ayagını yere urdı hemân
Bir mübârek su çıkup oldu revân

450. [S2-101a]
Şimdi akar beñzemez su tadına
Çeşme-i Eyyûb iderler adına

451. Mu'cizât-ı Eyyûb'ı gör âdeme
Bir şifâ suyu çıkardı 'âleme

452. Mübtelâ-yı derd olanlar varalar
Ol suya girüp halâsı bulalar

453. [S1-98a]

*Bunca zaman oldu görüşme-
yeli, Allah'tan emir geldi,
derdine derman olmaya gel-
dim.*

*Kerim olan Allah, senin ha-
tırını sormak, derdine çare
bulmak için beni doktor
yaptı, sana gönderdi.*

*Derdin için en etkili, en bü-
yük sabır sende; bu sıkıntı-
nın çaresi de senin yanında-
dır.*

*Sağ ayağını yere vurursan
Allah'ın izniyle derdine çare
bulup sağlığına kavuşacak-
sın!*

*Hemen sağ ayağını yere
vurdu; yerden şifâlı su çıktı,
akmaya başladı.*

*Şimdi hâlâ akar ama tadı
suya benzemez, adına
"Eyyûb çeşmesi" derler.*

*Eyyûb peygamberin mucize-
sine bak! Bir şifâlı su çı-
kardı, âleme yeter!*

*Derde müptela olanlar git-
sin, o suya girip yıkansınlar,
kurtulurlar.*

- Yıkadı ol suyla Cebrâil anı
Hem içürdi râhatı buldı canı
*Cebrâil şifâlı suyla yıkayıp
ve o sudan içirince Eyyûb
rahata kavuştu.*
454. Ol iki narı dahı virdi aña
Hâlık' uñ gönderdi bu nârı saña
*O iki narı da ona verdi ve
"Bunu sana Allah gön-
derdi," dedi.*
455. Sen bu narı ye bulasuñ kudreti
Bite cismüñ gele canuñ kuvveti
*Sen bu narı ye, güçlenirsin;
canına kan, cismine can ge-
lir.*
456. Yedi o narı o demde ol emîn
Bitdi cümle cismi hûb oldu hemîn
*Eyyûb, gönderilen narı yedi-
ğinde bütün yaraları anında
iyileşti, bedeni çok güzel-
leşti.*
457. Oldı evvelkinden eyyü zîneti
Ayuñ on dördine döndi sûreti
*Öncekinden daha yakışıklı
oldu; yüzü ayın on dördü
gibi oldu.*
458. Buldı sıhhat çıkdı bir tag üstine
Anda varup şükr iderdi dostına
*Sağlığına kavuşunca bir da-
ğın tepesine çıktı; orada dos-
tuna (Allah) teşekkür etti.*
459. Ol Rahîme geldi anı bulmadı
Hayret içre kaldı n'ide bilmedi
*Rahîme geldi, onu yerinde
bulamadı; hayrette kaldı, ne
yapacağını bilemiyordu.*
460. Gördi Eyyûb' uñ yerinden su çıkar
Arayu Eyyûb' ı her yaña bakar
*Eyyûb' un yerinden su çıktığı
gördü. Onu bulmak için her
yeri aramaya başladı.*
461. Gördi su akar yerinde yok ricâl
Bir 'aceb bu düş midür yâhud hayâl
*Eyyûb yoktu, yattığı yerden
su çıkmış akıyordu. Düş veya
hayâl gördüğünü düşündü,
şaşıırıp kaldı.*

462. Her yaña bakup aradı anı yok
Kemüğinden yerde bir nişânı yok
Her tarafa baktı, aradı taradı onu bulamadı. Kemiğinden bir iz bile yoktu.
463. Ol zamân aglayuben zâr eyledi
Giñ cihânı başına dar eyledi
O zaman feryat ederek ağlamaya başladı, geniş dünyayı başına dar etti.
464. Âh ider zevcümnden oldum ben ırâk
İrdi firkat aramuza el-fırâk
Ben kocamdan ayrı düştüm, aramıza ayrılık ateşi düştü, eyvah!” diye ah ediyor..
465. Bilmedüm Eyyûb’uma n’oldı n’idem
Arayu bilmem anı ner’ye gidem
Eyyûb’una ne olduğunu bilmiyor, onu arayıp bulamıyor, durmadan çırpınıyordu.
466. [S2-101b]
Hazret-i Eyyûb aña itdi sadâ
Gel berü gel yanuma itdi nidâ
Hz. Eyyûb ona seslendi. “Beri gel yanıma gel,” diye bir ses geldi.
467. Gördi bir âdem turur tag üstine
Vardı Eyyûb’ını sormak kaskına
Tepenin üzerinde duran adamı gördü, Eyyûb’u sormak için yanına gitti.
468. Varup anuñ yakınına agladı
Eyyûb oldugını anuñ bilmedi
Yaklaşınca ağlamaya başladı, onun kocası olduğunu bilmiyordu.
469. [S1-98b]
Didi ey yigit sorarum saña ben
Hayli vakten mi turursın bunda sen
Dedi: “Ey delikanlı, sana söylüyorum, çoktan beri burada mısın?”
470. Bir nebî zevcüm var idi mübtelâ
Nice yıllar gördi derd ile ‘anâ
Peygamber olan bir kocam vardı, hastaydı; yıllarca dert ve sıkıntı çekti.

471. Ol suyuñ yerinde yaturdı ‘ayân
Yok durur yerinde olmış su revân
O suyun çıktığı yerde yattardı, şimdi orada yok, yerinden su çıkmış akıyor!
472. İrdügi’çün baña anuñ firkati
Henüz irdi baña anuñ zahmeti
Ayrılık acısı beni perişan etti, onun zahmetini şimdi gördüm.
473. Zâyi‘ olmışdur yerinde yok nebî
Bir canâver mi yedi bilmem anı
Eyyûb nebi yerinde yok, kayboldu. Onu bir canavar yemiş olmasın!
474. Ey yigit sen aña vâkıfsañ eger
Söyle ahvâlinden anuñ bir haber
Ey delikanlı! Eğer biliyor-san, onun nerede olduğunu bana söyle.
475. Ol didi zevcûñ nebîdür hiç anı
Zâyi‘ ider mi Hudâ’sı kulını
O dedi: “Senin kocan nebi-dir, Allah peygamberini hiç zayi eder mi?”
476. Didi Rahme yâ yigit bildür özüñ
Benzer Eyyûb’uma senüñ bu sözüñ
Rahîme dedi: “Ey delikanlı! Bana kendini bildir, bu sözlerin Eyyûb’umun sözüne benziyor.
477. Bu sadâ Eyyûb sadâsıdur hemân
Sen ne âdemsüñ baña eyle beyân
Bu, Eyyûb’un sesine çok benziyor, sen kimsin? Bana söyle!
478. Ol didi gel müjde-bâd olsun saña
Eyyûb’uñam yâ Rahîme gel baña
O dedi: “Ey Rahîme, beri gel, müjdeler olsun sana işte kocan!
479. Gel benüm Teñri halâlümsin beri
Hak Te‘âlâ bizlere kıldı yâri
Allah’ın helâl kıldığı eşin benim, Hak Teala bizleri dost edindi.
480. Bu fenâda kim belâya sabr ider
Ahirî rahmet idüp râhat ider
Bu dünyada kim belaya sabrederse Allah ona rahmet edip sonunda rahat eder.

481. Ol zamân varur Rahîme yanına *Rahîme'nin yanına varınca*
İrdi anda derdinüñ dermânına *orada derdine derman*
buldu.
482. Birbirini bilüben sarışdılar *Birbirini tanıyıp sarıldılar.*
Ol ferah aglamayı ağlaşdılar *Sevinçten gözyaşına gark ol-*
dular.
483. [S2-102a]
Ol Rahîme hâtuna Bârî Hudâ *Bari Allah, Rahîme Hâtun'a*
Ol münevver saçını kıldı 'atâ *kaybolan saçlarını ihsan*
etti.
484. [S1-99a]
Vahy olındı Eyyûb'a ol dem hemân *O zaman hemen Eyyûb'a va-*
Gör ne didi Eyyûb'a ol Müste'ân *hiy geldi ve bak Allah*
Eyyûb'a ne buyurdu?
485. Takdir idi ol benüm ezelîde *Ezelden benim takdirimdi,*
Bunca mihnetler göresin fânide *dünyada bunca sıkıntı çeke-*
ceğini bilirdim.
486. Ben bilürdüm tâ ezel sâbır seni *Önceden sabırlı biri oldu-*
Gayrılar bilsün diyü kıldum bunu *ğunu biliyordum. Başkaları*
da bunu bilsin diye böyle *da bunu bilsin diye böyle*
yaptım.
487. Ol gelen ümmetler işüñ bileler *Sonra gelen ümmetler ba-*
Böyle sâbır kimse gelmiş diyeler *şına gelen işi bilsin, böyle*
sabırlı kişiler dünyaya gel- *sabırlı kişiler dünyaya gel-*
miş desinler.
488. Bunca sabrın halka 'ibret olına *Çektiğin bu çile ve gösterdi-*
Halka bu cümle nasîhat olına *ğin sabır halka ibret olsun,*
bunların hepsi halka nasihat *bunların hepsi halka nasihat*
olsun.

489.	Mâl ü evlâduñ egerçi almışuz
Hep emânet yerlerinde koymışuz	<i>Gerçi mal ve evladını aldık
ama emaneti yerine tasta-
mam koyduk.</i>
490.	Sakladuk anları biz tâ bugüne
Var yeri zabt eyle anları yine	<i>Onları bugün için sakladık,
yürü git ve emanetleri yine
sahiplen!</i>
491.	Varup andan köylerine irdiler
Yerlere kanı emânet didiler	<i>Oradan gidip köylerine ulaştılar,
emanetin nerede olduğunu sordular.</i>
492.	Mâl ü evlâdı kamu rûy-ı zemîn
Çıkarup feyz itdiler cümle hemîn	<i>Allah'ın izniyle yeryüzü, el-
den giden mal ve evladının
hepsini hemen çıkarıp geri
verdi.</i>
493.	Yine evvelki takımı düzdi ol
Tâ'ati arturdı andan dahı bol	<i>Eyyûb bozulan takımı yeni-
den düzdü, evvelkinden daha
fazla ibadetle meşgul ol-
maya başladı.</i>
494.	Aytdı yâ Rabbî yemîni eyledüm
Yüz ağaç uram Rahîme'ye didüm	<i>Dedi: "Ey Rabbim, sana söz
vermiştim, sağlığıma kavu-
şursam Rahîme'ye yüz sopa
vuracaktım.</i>
495.	Nicedür fermânuñ anı di baña
Tâ ki ol 'ahdi edâ kılam saña	<i>Emrine amadeyim, o sözüümü
nasıl yerine getireyim?</i>
496.	Geldi Cebrâil aña aytdı kelâm
Hâlık'ıñ didi saña itdi selâm	<i>Hemen Cebrâil geldi ve ona
dedi: "Yaratıcın sana selam
söyledi..</i>
497.	Yüz aded ince çubuk bulsun didi
Desteleyüp bir kere ursun didi	<i>Yüz adet ince çubuk bulsun,
desteleyip onunla eşine bir
defa vursun.</i>

498.	Yerine gelür yemîni bilsün ol
Ol Rahîme yâri incitmesün ol	<i>Onun yemini yerine gelmiş
olur, o sevgili Rahîme'yi in-
citmesin.</i>
499.	[S2-102b] [S1-99b]
Bunca yıllar içre gördüñ zahmeti
Hizmetüñden görmedi ol râhatı	<i>Bunca yıllar zahmet çektin,
sana hizmet etmek için o ra-
hat yüzü görmedi.</i>
500.	Sen ferâmuş eyleme hidmetini
Ol durur yarın cinânıñ hâtunı	<i>Sen onun hizmetini unutma!
O, yarın cennet hatunların-
dan biri olacaktır.</i>
501.	Ol Rahîme hakkına her ne didi
İblîs idi cümle bühtân eyledi	<i>O Rahîme hakkında söyle-
nenlerin hepsi şeytanın ifti-
ralarıydı.</i>
502.	Pâkize mestûredür dirüz saña
Senden özge görmemiş dirüz aña	<i>Rahîme temizdir, örtülüdür;
ona senden başka kimsenin
eli değmemiştir, söylemiş
olalım.</i>
503.	Âl ü evlâdı kamu peygamberüñ
Hâfızıyuz dâ'imâ biz anlaruñ	<i>Bütün peygamberlerin aile-
sini her zaman biz muhafaza
ederiz.</i>
504.	Cümle enbiyâ 'iyâl ü âline
Olmadı aslâ hıyânet birine	<i>Bütün nebilerin aile efradına
asla hıyanet edilmedi.</i>
505.	Hâlık'ıñ hıfzındadır anlar kamu
Böyle ola i'tikâduñ yâ 'amu	<i>Onların hepsi Allah'ın koru-
ması altındadır. Ey kardeş,
buna inan.</i>
506.	Anlara kim ider ise iftirâ
Râfîzî bî-dîn durur ol mutlakâ	<i>Onlara kim iftira ederse o
mutlaka dinsiz Rafîzî'dir.</i>
507.	Cümle hâ'in işden anlardır emîn
Anamuzdur cümle ümmü'l-mü'minîn	<i>Onlar hain değildir, kötü iş-
ler yapmaz, bütün müminle-
rin anası anamızdır.</i>

508. Yâ İlâhî cümle anlar hürmeti
Rahmet eyle **Ahmed'e** vir cenneti
Ey Allah'ım, bütün iyi kullarının hürmetine Ahmed'e rahmet et, ona cennet ihsan et!
509. Dâ'imâ senden kılur havf u recâ
Rahmeti kendine itmiş ilticâ
Her zaman rahmetine sığınur, senden korkar ve sana ümit besler.
510. Cürmine bulmuş devâ bu âyeti
Va'düñ ol lâ-teknatû min rahmeti⁵⁹
Günahlarına karşı onun vaatte bulunduğu "Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyin" ayetiyle teselli buldu.
511. Senden ister yâ İlâhe'l-'âlemîn
Havf-ı dâreynüñden idesüñ emîn
Ey âlemlerin rabbi olan Allah'ım, iki dünya korkusundan onu muhafaza et.
512. Hem Habîb'üñ rûz-i mahşer söyleye
Ümmetümden **Ahmedî** gelsün diye
Hem Habib'in mahşer günü "Ümmetimden Ahmedî gelsin" desin.
513. İsmümi ol cismine ad eylemiş
Rahmet-i Rahmân'ı îrâd eylemiş
İsmimi kendi cismine ad koymuş, Allah'ın rahmetini söylemiş.
514. [S2-103a]
Yûsuf ile Eyyûb ihvânımı ol
Söylemiş hâllerini fânîde ol
O dünyadayken kardeşlerim Yûsuf ve Eyyûb'un hikâyelerini anlatmış.
515. [S1-100a]
Anlaruñ hâline olmuş âşinâ
Bugün anlar olmak ister rûşinâ
Dünyada onların hâllerine aşina olmuş bugün burada yüzlerini görmek ister.

⁵⁹ لَا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ "Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyin." Zümer 39/53'ten iktibas.

516. Göstereyüm anları gelsün baña
Hem şefâ‘at idelüm bugün aña
*Bana gelsin hem kendisine
onları gösterelim hem de
ona şefaet edelim.*
517. Ol zamânda bu hakîri göreler
Zahm-ı ‘isyânuma merhem süreler
*O zaman bu hakiri [Ahmedî]
görüþ isyan yarasına mer-
hem sürsünler.*
518. Cümle mü‘min mü’nâta yâ Mucîb
Kıl şefâ‘at enbiyâyı sen nasîb
*Ey Mucip [Allah], erkek ve
kadın bütün müminlere pey-
gamberlerin şefaetini nasip
et.*
519. Hürmetine ol Resûl-i kâ’inât
Virelüm aña selâm ile salât
*O Resul-i kâinat (Hz. Mu-
hammed) hürmetine, ona sa-
lat ve selam olsun.*
520. **Ol durur bu din kapuları açan**
Ol durur ‘âlemlere rahmet saçan
*Bu din kapılarını açan odur,
âlemlere rahmet saçan odur.*
521. ‘Ahd ü misâk ile geldüñ fâniye
Kul gerekdür Hâlık’ını tanıya
*Ona söz verip bu fânî dün-
yaya geldin, öyleyse kulun
yaratıcısını tanıması elzem-
dir.*
522. Koydı iki yol kula Perverdigâr
Anlaruñ birin ide kul ihtiyâr
*Perverdigar [Allah], kulun
önüne iki yol koymuş, onlar-
dan birini tercih etmesini is-
temiştir.*
523. Nâr ile cennet kula halk eyledi
İhtiyârî anlara girsin didi
*İsteyen istediğine girsin diye
kullar için cennet ve cehen-
nemi yarattı.*
524. Eyyü yavuz kul diler Hâlık virür
‘Âdeti Hallâk’umuz böyle durur
*Allah’ın âdeti budur: İyi ve
kötü olmayı kul ister Allah
nasip eder.*
- 525.

Ahmedî kulluga geldüñ ara yol
Ara istidlâl ile Yezdân'ı bul

*Ahmedî, sen de kulluk için bu
dünyaya geldin, çıkarım-
larla doğru yolu ara bul, Al-
lah'ı tanı!*

4. *[Kelime-i Tevhid Şerhi]*⁶⁰

526. *[mefâ'îlün/mefâ'îlün/fe'ûlün]*
Halâs ister misin **Ahmed** bekâda
Bul istidlâl ile Rabb'in fenâda

*Sonsuz ahiret âleminde kur-
tuluş istersen bu dünyada is-
tidlalle [delillere bakarak]
Rabbini bul.*

527. Şehâdet eylerem ki vardur Allah
Cemî' işlere kâdirdür ol Allah

*Şahitlik ederim ki Allah var-
dır, o Allah kudret sahibidir,
bütün işlere gücü yeter.*

528. Bu mevcûdâtun elbet Teñri'si var
Ki zîrâ her binânuñ bânîsi var

*Bu varlıkların elbette bir ya-
ratıcısı vardır, zira her filin
bir fâili, her binanın bir us-
tası vardır.*

529. [S2-103b]
Bu 'âlem sâni'ine cümle 'âlem
Müşâhiddür ki var Hallâk-ı 'âlem

*Bütün âlem, bu âlemin sa-
natkârını gösteriyor. Şüphe-
siz âlemi yaratan bir yaratıcı
vardır.*

530. Mürebbîsiz bu mevcûdât olunmaz
Vücûda kendülüğinden gelinmez

*Bu mevcudat mürebbisiz
[Rab] olamaz, kendiliğinden
vücuda gelemmez.*

531. Kamunun sâni'i ancak Hudâ'dur
Cemî'-i mâsivâ bende gedâdur

*Her şeyin Sani'i [Yaratıcı]
ancak Allah'tır. Bütün ma-
siva [zatından başkası] onun
kul ve kölesidir.*

⁶⁰ Kelime-i Tevhid Şerhi bölümü (90 beyit), Gönül Ayan (1995) neşrinde yoktur.

532. Kamu ‘âlemlerüñ Hallâk’ıdır ol *Bütün âlemlerin yaratıcısı odur. Her şeyin Rabb’i ve Rezzak’ı odur.*
Kamunuñ Rabb’isi Rezzâk’ıdır ol
533. Ulûhiyyet anuñdur her dü ‘âlem *İki âlemde ilahlık makamı onundur. Âlemdeki her şey onun hükmü altındadır.*
Anuñ mahkûmıdır mahlûk-ı ‘âlem
534. Anuñ hilkatine aslâ bir ‘abes yok *Onun yaratmasında asla abes iş yoktur. Onun her işinde hikmeti çoktur.*
Anuñ her işlerinde hikmeti çok
535. *Sıfâtü’z-zâtî ve’l-ef‘âli turrâ⁶¹* *“Zatının ve fiillerinin tüm özellikleri” bütün noksan sıfatlardan arındırılmıştır.*
Kamu noksan sıfatlardan müberrâ
536. Ehad’dür ol şerîki yok nazîri *O birdir, eşi ve benzeri yoktur. Ulu sultan odur, veziri yardımcısı yoktur.*
Ulu sultân durur yokdur vezîri
537. [S1-100b] *Onun birliğine delilim çoktur. Dostum, onlardan birini sana anlatayım.*
Anuñ birliğine çokdur delîlüm
Kamusından birin aydam halîlüm
538. Hudâ birden ziyâde ger olaydı *Eğer Allah birden fazla olsaydı bu âlem bir düzen içinde olmazdı.*
Nizâm ile bu ‘âlem turmayaydı
539. Ki zîrâ şirket iş turmaz müdâmî *Şirket işlerinde devamlılık yoktur, ortaklardan biri bir gün mutlaka düzeni bozar.*
Bozar bir gün biri lâ-büdd nizâmı
540. Müdâmî Hay’dur anuñ yok zevâli *Devamlı hayatta olan zevali olmayan ancak Allah’tır.*
Tegayyür olmaz aslâ anuñ hâlî

⁶¹ صفات الذات والأفعال طرّا “Zatının ve fiillerinin tüm özellikleri” Süleyman b. Selman’ın kasidesinden alınan bir mısradır. Şiirin tamamı için bk. Abdülazîz es-Selman, *Mecmuatü’l-Kasâidi’z-Züh-diyyât*, Riyad 1409, C 2, s. 161. <https://lib.efatwa.ir/46666/2/161/>

- Onun ahvalinde asla değişim olmaz.
541. Ne mümkün ola anda gaflet ü hâb
Ve yâhud zevclik evlâd ü ensâb
Onun gaflet etmesi ve uyu-
ması mümkün değildir. Ona
baba, oğul ve nesep isnadı
yapılamaz.
542. Anuñ ‘ilmiyle ‘âlemler tolupdur
Kamunuñ hâline vâkıf olupdur
Âlemler onun ilmiyle dol-
muş, o herkesin hâline vâkıf
olmuştur.
543. Görür hem işidür söyler kelâmı
Murâdı her nedür olur merâmı
Gören (Basîr), işiten (Semi‘)
ve konuşan (Mütekellim)
odur. Ol der, istediğı her şey
oluverir.
544. [S2-104a]
Ve Kâdir gayra yokdur ihtiyâcı
Kamu ‘âlem anuñ muhtâcı râcî
Onun her şeye gücü yeter,
başkasına ihtiyacı yoktur.
Bütün âlem ona muhtaçtır,
ondan ister.
545. Olupdur ebedî bil zâtı anuñ
Ve kâ’im zât ile sıfâtı anuñ
Onun zatı ebedîdir. Onun sı-
fatları zatıyla kâimdir.
546. Cevârihden sıfatları müberrâ
Kamu nâkıs sıfatlardan mu‘arrâ
Çirkin sıfatlardan münez-
zehtir. Bütün noksan sıfat-
lardan arınmıştır.
547. Hudâ halk eyledi bu ka’inâtı
Bu ‘âlem içre âdem zürriyatı
Bu evreni, dünyayı ve için-
deki bütün insanları Allah
yarattı.
548. Kamudan cins-i âdemdür mükerrerem
Kamudan enbiyâldur mu‘azzam
İnsan cinsi her şeyden muh-
terem, peygamberler ise en
yüce insandır.
- 549.

- Kamudan kıldı eşref ol Habîb'i *O Habib'i (Hz. Muhammed)*
Kamu 'âlemlerüñ kıldı tabîbi *en şerefli insan olarak yarattı, onu bütün âlemin derdine şifâcı yaptı.*
550. Salât ile selâmı aña her an *Bütün al ve ashabıyla birlikte ona her zaman salat ve selam olsun.*
Kamu Âl'ine Ashâb'ına yeksân
551. Şükür el-hamdülillâh saña yâ Rab *Ey Allah'ım, bizi ona ümmet ettiğin için sana sonsuz şükürler olsun.*
Bizi ümmet kılupsın aña yâ Rab
552. Ayırma bizleri ümmetliginden *Bizleri onun ümmeti olmaktan ayırma, iki âlemde onun dinine mensup olanlardan ayırma.*
İki 'âlemde dînin merdliginden
553. Anuñla hatm olındı enbiyâlar *Onunla peygamberlik sona erdi, evliyalar onun rehberliğinde doğru yolu buldu.*
Anuñla buldı râhı evliyâlar
554. [S1-101a]
Velîler efdalidür Bekr-i Sıddîk *Seçkin kullar içinde en faziletlisi Hz. Ebû Bekir ve ondan sonra Hz. Ömer'dir.*
Ve andan soñra 'Ömer ibn Fârîk
555. Ve andan soñra 'Osmân ibn 'Affân *Ondan sonra Hz. Osman, ondan sonra Hz. Ali gelir.*
Ve andan soñra Hayder şîr-i Yezdân
556. Bu dördi çâr-yâr-i bâ-safâdur *Bu dördü onun sevgili arkadaşları, Allah'ın dostu, Hz. Muhammed Mustafâ'nın sevgili halifeleridir.*
Halîl-i Hakk u yâr-i Mustafâ'dur
557. Muhibbün âline ashâbına hep *Hepimiz onun al ve ashabını seviyoruz, bizi sevdiklerimizle haşır neşir et.*
Bizi anlar ile haşr eyle yâ Rab

558. Budur di ekremidür evliyânûñ
Kamu ehl-i vera‘ zî-etkîyânûñ
*Evliyanın önderi, bütün
takva sahipleri ve kulların en
cömerdi odur.*
559. İrerler sünnetî kullar emâna
Ki takvâsıyla varurlar cinâna
*Onun sünnetine uyanlar
eminliğe erişir, takva ehli
olan cennete gider.*
560. Ki zîrâ gelse takvâ ile ümmet
Virürsün fazluñ ile aña cennet
*Onun ümmeti takva ile ka-
pına gelse fazlından onlara
cenneti verirsın.*
561. Bulınca fazl ile anlar cinânı
Olur mı ‘afv u rahmet imtinânı
*Onlar lütufla cenneti bu-
lunca edilen af ve rahmet
başlarına kakılmaz.*
562. Günâhı anlaruñ yok ‘afv olına
Ya ‘affuñ kimler içün sarf olına
*Peygamberlerin affolunacak
günahı yoktur, af sahibi sen-
sin, kimleri affedeceksın?*
563. İlâhî rahmet ü ‘afvuñ katı çok
Ve ehl-i küfrüñ anlarda hakı yok
*Ey Allah’ım, senin rahmet ve
bağışlaman gayet çoktur.
Küfür ehlinin de bunda hakkı
yoktur.*
564. [S2-104b]
Kılupsın anları va‘de ‘usâta
Muvahhid mü’minîn ü mü’mînâta
*Asilere, tevhit ehli mümin-
lere bağışlama sözünü ver-
din.*
565. Benüm gibi gedâ rahmetüñ açı
Gıdâlandur kıl anuñla ‘ilâcı
*Benim gibi rahmetine muh-
taç olan bu köleye merhame-
tinle gıda ver.*
566. Ki va‘düñle aña ümmîdvârüm
Aña var iştiyâk ü intizârüm
*Ümidim var ancak bağışlan-
maya muhtacım, arzuyla onu
beklerim.*

567. Ne yüz ile dilersin **Ahmedî** sen *Ahmedî, sen hangi yüzle Allah'tan rahmet ve cennet istiyorsun.*
Hudâ'dan rahmet ile cenneti sen
568. Bilüp ol Sâni'î geldüñ cihâna *Allah'ı tanıdın, bu dünyaya geldin. Yarın ulu divana varacaksın.*
Varacaksın yarın a'zam divâna
569. Muvahhid kullarından sen de bir kul *Müslüman kullardan bir kul olarak huzura vardığında Allah için kabul görececek bir hediyen var mı?*
Hedâyeñ var mı yarar Hakk'a kabûl
570. [S1-101b] *Allah'ın hoşuna gidecek elimde bir şey yok ama faydasız işlerden hediyem çok.*
Elümde Hakk'a yarar bir işüm yok
Mu'ârız işlerümden tuhfeler çok
571. Tehî destem velî bu 'arzuhalüm *Elim boştur lâkin bu arzuhalim var, hakkın dergâhında kendimi şöyle takdim ederim:*
O dergâh-ı Hak'a var vasf-ı hâlüm
572. Seni bir bilmeden gayrı elümde *"Seni bir bilmekten başka elimde bir şey yok, defterimde de işine yarayacak bir amelim yoktur.*
Saña yarar 'amel yok defterümde
573. Fakîrem kapuña geldüm 'alîlem *Fakir, hasta ve düşkün olarak hediyesiz, elim boş kapına geldim.*
Hedâyem yok tehî geldüm zelîlem
574. Ganîler kapusına aç olanlar *Aç ve muhtaç olanlar zenginlerin kapısına eli boş olarak gider.*
Eli boşça varur muhtâc olanlar
575. O sâ'ilden ganîler şey' umar mı *O dilenciden zenginler bir şey umar mı? Zengin boş*
Tehî geldüñ diyü anı kovar mı

- geldin diye kapısından dilenciyi kovar mı?
576. Sadâ ister ganî olan gedâdan
Bile maksûdını vire ‘atâdan
- Onun maksadını öğrenip ih-sanda bulunmak için zengin olan fakirden sadece bir ses bekler.*
577. Sadâ iden kapuñda **Ahmedî**’dür
Diler senden murâdı rahmetüñdür
- Senin kapında yalvaran Ahmedî’nin senden tek dileği rahmetindir, onu istiyor.*
578. Kapuñda ‘afv u rahmet sâ’ilidür
Cemâlün rü’yetinün mâ’ilidür
- Kapında senden af ve merhamet diliyor, cemaline ve rüyetine maildir.*
579. Tarîk-ı ehl-i sünnetdür vesîlem
Der-i uzmâ eşigine dahîlem
- Vesilem ehl-i sünnet yoludur, ulu kapının eşğinde duruyorum.*
580. [S2-105a]
Gedâyem ben ulu sultâna geldüm
‘Alîlem derdüme dermâna geldüm
- Yoksulum, ulu sultanın kapısına geldim; hastayım, derdime derman bulmaya geldim.*
581. Ne layıkdur senün gibi Hudâ’ya
Denî kullar getüreler hedâye
- Senin gibi Allah’a layık olan hediyeleri bu günahkâr kulların nereden bulup getirsinler?*
582. Denî nefse uyup vardum ziyâna
Nice varsam gerek ulu divâna
- Alçak nefse uyup çok zarar ettim, ulu divana varacak yüzüm kalmadı.*
583. Tuzah olmuş günâhum izlerüme
Hicâb-ı gaflet irmiş gözlerüme
- Günahlarım yoluma tuzak kurmuş, gözlerime gaflet perdesi çekilmiş.*

584. Ulu taglar gibi cürmüm yazılmış *Ulu dağlar gibi günahım yazılmış, hepsi önüme düzülüp arz edilmeyi bekliyor.*
Kamu defter olup ‘arza düzülmiş
585. [S1-102a]
Sitâr eyle İlâhî kılma izhâr *Ey Allah’ım, günahlarımı gizle, ortaya serme; onları divana arz ettirme!*
Divâna anları itdürme ihzâr
586. Ne lâıkdur anuñ gibi divâna *Bunca kötü işlerin ortaya çıkması, onların senin yüce divanına getirilmesi hiç münasip değildir.*
Gele bunca kerîh işler ‘ayâna
587. Kerem kıl anlara vir bâd-ı rahmet *Merhamet et, rahmet rüzgârını kusurların üzerine gönder, hepsini dağıtsın, ortada sıkıntı kalmasın!*
Dagıda anları olmaya zahmet
588. Muhâsibler göre zahmet şerûmden *Muhasebeciler zahmet çekip kusurlarımı hesaplamasın, defterimdeki günahlar hesaba sığmaz!*
Ola ‘âciz hisâb-ı defterümden
589. Mu‘âf it anları bu hidmetinden *Onları bu görevden azat et, onların minnetini çekmekten beni kurtar.*
Beni sen kurtar anlar minnetinden
590. Eger defterlerüm olursa a‘yân *Eğer suçlarım ortaya çıkarsa insan ve hatta cinler bile bana çok kızar.*
Baña tevbîh ider cinn ile insân
591. Kalalar hayret içre ehl-i dîvân *“Bir adam bu kadar suçu nasıl işler!” diye divan ehli hayret içerisinde kalır.*
Bir ‘âdem nice kıldı bunca ‘isyân
592. İlâhî yakma anda hayz u feyzüm *Ey Allah’ım, orada haysiyet ve şerefimi yakıp yıkma, iki*
Dü ‘âlemde emânet saña ‘ırzum

âlemde namusum sana emane-
net!

593. Eger senden baña olmasa çâre
Sezâyum cümlesinden önce nâra

Eğer senden bana bir çare
olmazsa herkesten önce ben
ateşe atılmaya uygunum.

594. Ki zîrâ ol dem ecrâmuñ mürîdi
Velî kat‘ eylemem senden ümîdi

Zira o zaman günah işle-
meme izin veren senden asla
ümit kesmem.

595. [S2-105b]

Saña var hüsn-i zannum râciyem ben
O ‘afv u rahmetüñ muhtâcıyam ben

Sana hüsnü zannım tamdır,
senden ümit ederim, af ve
merhametine çok muhtacım.

596. ‘Azâb itseñ sevâb itseñ kuluñam
Ne deñlü sâhib-i cürmem senüñem

Ceza versen de ödüllendir-
sen de senin kulunum, bu ka-
dar çok günah işlesem de
yine seninim.

597. Müntakim aduñla ahz itme beni
Fazl u lutfuñla işüm gör yâ Ganî

Ey Gani [Allah], Muntakim
isminle bana muamele
yapma, merhamet ve lütufla
hesabımı gör!

598. Recâ havfı cenâh itdüm özime
Hacâlet perdesin aldum yüzime

İçimde ümit ve korku besli-
yorum, utanma perdesini yü-
züme çektim.

599. Kaçup girdüm sitâruñ perdesine
Dahil oldum imânuñ halkasına

Kaçıp perdenin arkasına
gizlendim, müminler halka-
sına dahil oldum.

600. Sitâr eyle beni rüsây kılma
‘Uyûbum mahşerüñde şây kılma

Günahlarımı bağışla beni
rezil rüsva etme, mahşerde
ayıplarımı yüzüme vurma!

601. Beni Settâr olan isme bağışla
Kerem kıl ‘afvı lütfen fazlı işle
*Settâr olan ismin hürmetine
beni bağışla, lütfen fazlınla
beni bağışla.*
602. Yok ile gelmişem var ile göndür
Zülâl-i rahmetüñle bizi kandur
*Yoksul geldim varlıklı gön-
der, doyana kadar bize rah-
met suyu içir.*
603. [S1-102b]
Bihâr-ı rahmetüñden cümle zî-cân
Kamu nûş itseler kanınca yeksân
*Bütün canlılar rahmet deni-
zinden su içse hepsi beraber
doyana kadar içse..*
604. Aña bir cür‘aca noksân irişmez
Senüñ ihsânüña ihsân irişmez
*O deniz bir damla kadar bile
eksilmez, senin rahmetin
boldur.*
605. Muvahhid kullarıñuz rahmet eyle
Bağışla cürmümüzi minnet eyle
*Müslüman kullarız bize mer-
hamet et, ne olur günahları-
mızı bağışla.*
606. Ferâg eyle bizi her mâsivâdan
Göçür îmân ile dâr-ı fenâdan
*Her şeyden bizi feragat ettir,
fânî dünyadan bizi îmânla
beka âlemine gönder.*
607. Bize ahvâl-i mevti eyle âsân
musallat olmaya ol demde Şeytân
*Ölümün zorluklarını kolay-
laştır, o anda şeytan bize
musallat olmasın.*
608. Yesîr eyle bize Münker cevâbı
Dahı itdürme kabir içre ‘azâbı
*Hesap meleşinin (Münker-
Nekir) zor sorularını kolay-
laştır, bize kabir azabı çek-
tirme.*
609. Bize ol zıll-i ‘arşî sâyebân kıl
O günde ki turur halk elli biñ yıl
*Kulların hesap için elli bin
yıl beklediği o gün, arşın
gölgesini üstümüze gölgelik
yap.*

610. Kitâbumuz olına saga ihsân *Defterimiz sağımızdan verilirse mahşerde hesabımız kolay olur.*
Hisâb-ı mahşerümüz olur âsân
611. Burak ile bizi mahşere göndür *Bizi Burak'la mahşer yerine gönder, çok azîz ve muhterem cennetlerine yerleştir.*
Mu‘azzez muhterem cennâta indür
612. Ki mü’minlere halk itdüñ cinânı *Mümin kullar için cenneti yarattın, bize cennet bahçesi ve huri sözü verdin.*
Bize va‘d eyledüñ hûr u cinânı
613. Cinân ile bize ‘arz-ı cemâl it *Cennette bize cemalini arz et, sana kavuşmakla bizi sevin dir.*
Tecellâ-yı visâlünle kemâl it
614. Visâl-i şerbetüñden idelüm nûş *Kavuşmanın lezzetini tadalım, sefasıyla kalbimize ferah dolsun.*
Safâsıyla tola kalbümüze cûş
615. Ki zîrâ görmeyince ol cemâli *Zira senin cemalini görmeyince cennet lezzetinin kemal derecesi bilinmez.*
Bulınmaz lezzet-i cennet kemâli
616. [S2-106a]
Salâvatlar virelüm Mustafâ’ya *Muhammed Mustafâ’ya salat ü selam gönderelim de yarın kıyamette bu sevince kavuşalım.*
İrelüm tâ ki yarın bu safâya

5. [Kitabın Sonu]

617. [fâ ‘ilâtün/fâ ‘ilâtün/fâ ‘ilün] *Ey Gani [Allah], bu eseri okuyan, dinleyen ve yazana merhamet et, onun günahlarını bağışla.*
Okuyanı diñleyeni yazanı
Rahmetünle yarlıgagıl yâ Ganî
618. [S1-103a]

Ahmedî kıldıñ bu nazmı çün tamâm
Hak seni magfûr ide yevmü'l-kıyâm

Ahmedî, sen bu şiiri tamamladığın için kıyamet günü Allah seni bağışlasın.

619. Kim ki rağbet ide kıla i‘tibâr
Var ise noksânumuz kıla sitâr

*Kim buna itibar edip okursa
varsa eksiklerimizi hoş gör-
sün.*

620. Hak Te‘âlâ ‘aybını mestûr ide
Râhat-ı dâreyn ile mesrûr ide

*Kusurları gizleyenin Allah
da hatalarını gizlesin, her iki
dünyada onu mesrur etsin.*

621. Fâtiha her kim okursa **Ahmed**'e
Rahmetüñle vâsıl eyle cennete
El-Fâtiha
Temmet⁶²

*Ahmed'in ruhu için kim bir
Fatiha suresi okursa rahme-
tinle onu cennetine ulaştır.*

⁶² Temmetü'l-kitâb bi-'avnillâhi'l-Meliki'l-Vehhâb 'alâ yedi ez'afi'l-küttâb ve türâbü ikdâmu ehli'l-hitâb 'Abdürrezzâk b. Sâlih Efendi kâtib-i bâb, fî sene 28 M [Muharrem] 1229/1813-1814 [S2-105a]. Baştan bir sayfası eksik olan bu nüshanın (S2) yazılış tarihi ve müstensihî bellidir. Bu nüsha, en eski tarihli nüshadır. S1'de istinsah kaydı yerine son sayfada; "İşbu biñ iki yüz kırk dört senesi Saferü'l-hayrın on dördüncü yevm-i Pazar gicesi saat iki buçukta kerîmem Hünnä Hanım dünyaya teşrif etti. Hak Te'âlâ tül-i 'ömr ile mu'ammer eyleye, âmin. Fî sene 14 S [Safer] 1244/1828-1829" kaydı bulunmaktadır.

KAYNAKÇA

- Abdülazîz es-Selman (1409). *Mecmuatü'l-Kasâidi'z-Zühdiyyât*. Riyad.
- Ahmed Mürşidî (1304). *Ahmediyye (Pend-nâme)*. İstanbul: Sahhaf İbrâhim Efendi Matbaası.
- Ahmed Mürşidî (Ahmedî) (1995). *Eyyûb Peygamber Kıssası* (Hızl.: Gönül Ayan). Konya: Emek Matbaası.
- Aktaş, Hasan (2006). *Abdurrahman Gubârî, Yûsuf u Züleyhâ* (Yüksek Lisans Tezi). Erzurum: Atatürk Üniversitesi.
- Ali Emîrî (1328). *Tezkire-i Şuarâ-yı Âmid*. Birinci Cilt, Dersaadet.
- Ali Emîrî (2013). *Cevâhirü'l-Mülûk* (Hızl.: İdris Kadioğlu - Halil Çeçen - Ramazan Sarıççek vd.). Diyarbakır: Diyarbakır Valiliği Yayını.
- Ali Emîrî (2014). *Mir'âtü'l-Fevâ'id Fî Terâcimi Meşâhir-i Âmid- Diyarbakır Ulemâ ve Eşrâfi (2 Cilt)* (ed: İbrâhim Çapak) (Hızl.: Günay Kut - Mesud Öğmen - Abdullah Demir). İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı.
- Ali Emîrî Efendi. *Esâmî-i Şuarâ-yı Âmid*. İstanbul: Millet Kütüphanesi, Tarih No, 781/1.
- Ayan, Gönül (1995). *Eyyûb Peygamber Kıssası*. Konya: Emek Matbaası.
- Bediüzzaman Saîd-i Nursî (2023). *Lem'alar (İkinci Lem'a)*. İstanbul: RNK Neşriyat.
- Beysanoğlu, Şevket (1985). "Ahmedî'nin Yûsuf u Züleyhâ Mesnevîsi Üzerine", *Ziya Gökalp Dergisi*, İstanbul.
- Beysanoğlu, Şevket (1996). *Diyarbakırlı Fikir ve Sanat Adamları*. Birinci Cilt: Başlangıçtan Tanzimata Kadar. Ankara.
- Çavuşoğlu, Mehmed (1979) *Yûsuf u Züleyhâ Yahyâ Bey*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, No: 2435.
- Çeri, Ahmet (2010). *Tebriizli Ahmedî'nin Yûsuf u Züleyhâ İsimli Eseri (vr. 35b-70b) (İnceleme - Metin - Dizin)* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Demirel, Mustafa (1983). *Kemal Paşazâde Yusuf u Züleyhâ*. Ankara: KTB Yay.
- Dilçin, Dehri (1946). *Şeyyad Hamza: Yusuf ve Züleyhâ*. İstanbul: TDK Yay.

- Doğan, Ahmet (2014). *Bağdatlı Zihnî Yûsuf u Züleyhâ*. İstanbul: Kesit Yay.
- Doğan, Ahmet (2022). "Yûsuf u Züleyhâ (Zihnî)". *Türk Edebiyatı Eserler Sözlüğü*, <http://tees.yesevi.edu.tr/madde-detay/yusuf-u-zuleyha-zihni>. [Erişim Tarihi: 30 Aralık 2025].
- Doğan, Ramadan (2005). *Ahmedî-i Âmidî'nin Yûsuf u Züleyhâsı (Metin ve İnceleme)* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Dolu, Halide (1952). "Yûsuf Hikâyesi Hakkında Birkaç Söz ve Bazı Türkçe Nüshalar" *TDED*, C. IV, S. 4, İstanbul.
- Dolu, Halide (1953). *Menşeyinden Beri Yûsuf Hikâyesi ve Türk Edebiyatındaki Versiyonları* (Doktora Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi.
- Elçin, Dilek (1984). *Çağatayca Yusuf u Züleyhâ Mesnevîsi (İnceleme-Metin-Dizin)* (Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Eminoğlu, Emin (2008). *Şeyyad Hamza Destân-ı Yûsuf (Dil İncelemesi-Metin-Dizin)*. İstanbul: IQ Kültür Sanat Yay.
- Gökcan Türkdogan, Melike (2011). *Klasik Türk Edebiyatında Yusuf u Züleyhâ Mesnevîleri Üzerine Mukayeseli Bir Çalışma*. <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-78432/klasik-turk-edebiyatinda-yusuf-u-zuleyha-mesnevileri.html> [Erişim tarihi: 01.03.2025]
- Gökcan, Melike (2015). *Yusuf ile Züleyhâ*. İstanbul: Kabalcı Yay.
- Gökcan, Melike (2022). "Yûsuf u Züleyhâ (Gubârî)". *Türk Edebiyatı Eserler Sözlüğü*, <http://tees.yesevi.edu.tr/madde-detay/yusuf-u-zuleyha-gubari>. [Erişim Tarihi: 30 Aralık 2025].
- Gökcan, Melike (2022). "Yûsuf u Züleyhâ (İbn Kemâl)". *Türk Edebiyatı Eserler Sözlüğü*, <http://tees.yesevi.edu.tr/madde-detay/yusuf-u-zuleyha-ibn-kemal>. [Erişim Tarihi: 30 Aralık 2025].
- Gümüş, Kudret Safa (2014). *Garîb'in İbn Abbas'tan Rivâyet Edilen Yûsuf u Zelihâ Hikâyesi (İnceleme -Tenkitli Metin)* (Yüksek Lisans Tezi). Sakarya: Sakarya Üniversitesi.
- Kadioğlu, İdris (2005). *Diyarbakırlı Ahmedî, Yûsuf u Züleyhâ (İnceleme, Metin, Dizin, Sözlük)*. Malatya: Öz Serhat Yayıncılık.
- Kadioğlu, İdris (2014). *Ali Emîrî Efendi Tezkire-i Şuarâ-yı Âmid*. Ankara: Son Çağ Yayıncılık.

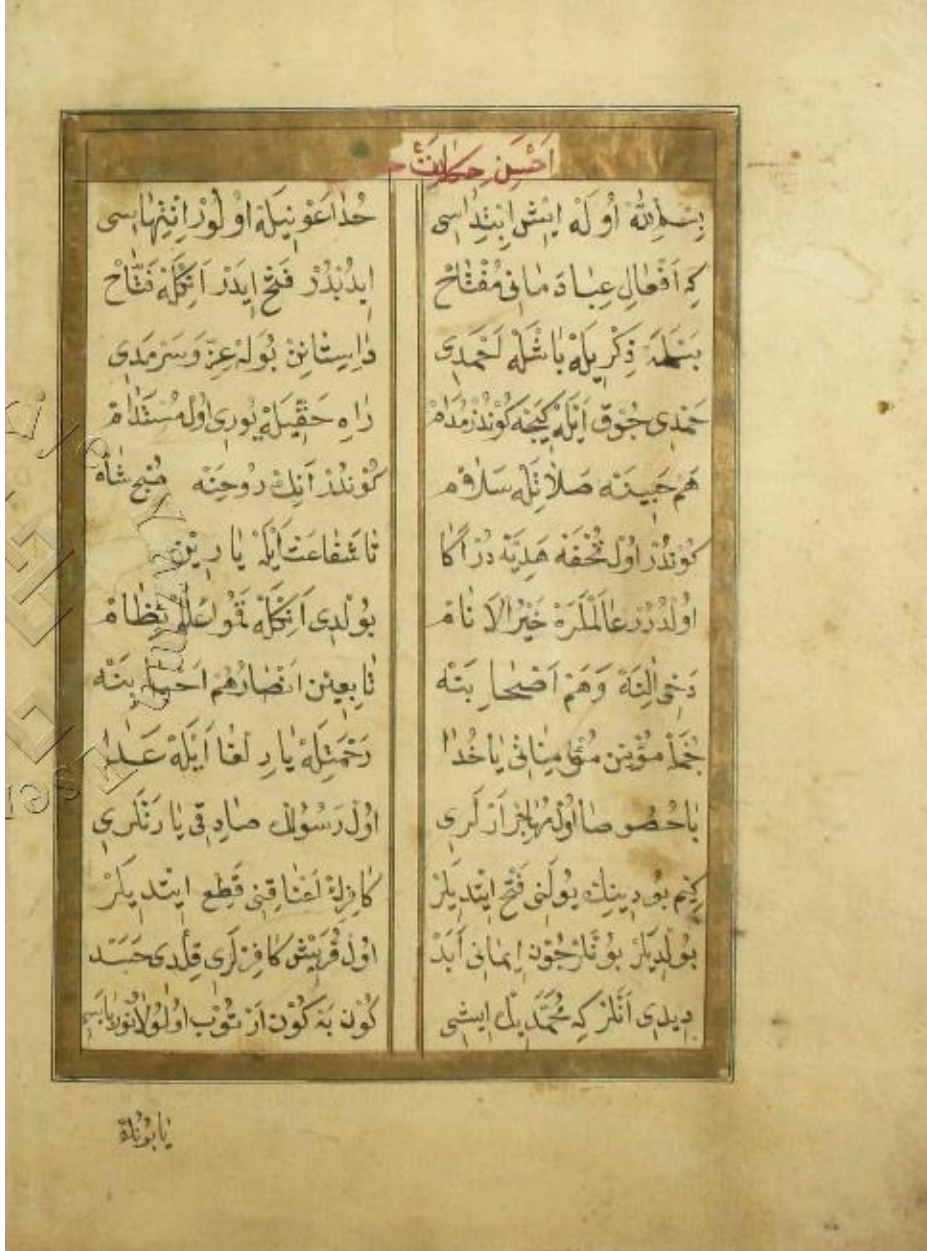
- Kadioğlu, İdris (2017). *Diyarbakırlı Ahmedî Yûsuf u Züleyhâ*. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü. <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/56157,yusuf-u-zuleyhapdf.pdf?0>
- Karahan, Leylâ (1985). *Erzurumlu Mustafa Darîr, Kıssa-i Yûsuf* (Doktora Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karahan, Leylâ (1994). *Kıssa-i Yûsuf Erzurumlu Darîr*. Ankara: TDK Yayınları, 564.
- Karahan, Leyla (2022). "Kıssa-i Yûsuf / Yûsuf u Züleyhâ (Erzurumlu Darîr)". *Türk Edebiyatı Eserler Sözlüğü*, <http://tees.yesevi.edu.tr/madde-detay/kissa-i-y%C8%97suf-yusuf-u-zuleyha-erzurumlu-darir>. [Erişim Tarihi: 30 Aralık 2025].
- Karakaya, Burcu (2012). *Garîb'in Yûsuf u Züleyhâ'sı (İnceleme-Tenkitli Metin-Dizin)*. Yüksek Lisans Tezi. Kırşehir: Ahi Evran Üniversitesi.
- Kavruk, Hasan (1998). *Eski Türk Edebiyatında Mensur Hikâyeler*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Kayık, Sâlih (2007). *Tebrizli Ahmedî Yûsuf u Zelihâ (1b-35b İnceleme - Metin - Dizin)*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Kemâl Paşazâde, *Yûsuf u Züleyhâ*, Süleymaniye Ktp. Lâlâ İsmail Efendi, 621.
- Kitâb-ı Mukaddes, Eski Ahit (Tevrat)* (1958). Kitâb-ı Mukaddes Şirketi, İstanbul.
- Koca, Selcen (2022). "Yûsuf u Züleyhâ (Hâmidî)". *Türk Edebiyatı Eserler Sözlüğü*, <http://tees.yesevi.edu.tr/madde-detay/yusuf-u-zuleyha-hamidi>. [Erişim Tarihi: 30 Aralık 2025].
- Koç, Munise (2022). "Yûsuf u Züleyhâ / Dâsitân-ı Yûsuf Aleyhi's-Selâm / Kitâb-I Yûsuf (Garîb)". *Türk Edebiyatı Eserler Sözlüğü*, <http://tees.yesevi.edu.tr/madde-detay/yusuf-u-zuleyha-dasitan-i-yusuf-aleyhi-s-selam-kitab-i-yusuf-garib>. [Erişim Tarihi: 30 Aralık 2025].
- Kolbaş, Ozan (2022). "Yûsuf u Züleyhâ (Bekâyî)". *Türk Edebiyatı Eserler Sözlüğü*, <http://tees.yesevi.edu.tr/madde-detay/yusuf-u-zuleyha-bekayi>. [Erişim Tarihi: 30 Aralık 2025].
- Kolbaş, Ozan (2022). "Yûsuf u Züleyhâ / Yûsuf u Züleyhâ (Ahmedî)". *Türk Edebiyatı Eserler Sözlüğü*, <http://tees.yesevi.edu.tr/madde-detay/yusuf-u-zuleyha-yusuf-u-zuleyha-ahmedi>. [Erişim Tarihi: 30 Aralık 2025].

- Koncu, Hanife (2007). “Yûsuf ve Züleyhâ Bibliyografyası”. *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, V/10, İstanbul, s. 617-630.
- Korkmaz, Zeynep (2014). *Tebriizli Ahmedî, Yûsuf u Züleyhâ (vr. 71a-102b) (İnceleme - Metin - Dizin - Tıpkıbasım)* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Köksal, M. Asım (2004). *Peygamberler Tarihi*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Köktekin, Kâzım (1994). *Süle Fakih'in Yûsuf u Zelihası, (İnceleme- Metin- Dizin)* (Doktora Tezi). Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kur'ân-ı Kerim ve Türkçe Meâlî (1993). Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Külekçi, Numan (1999). *XI-XX. Yüzyıllar El Yazması Metinler ve Özetleriyle Mesnevî Edebiyatı Antolojisi*. 2 Cilt, Erzurum.
- Kültürel, Zuhâl (2001). *Şerifî Yûsuf u Züleyhâ Metin Sözlük Tıpkıbasım*. İstanbul.
- Levend, Agah Sırrı (1967). “Divan Edebiyatında Hikaye”. *TDAY, Belleten*, Ankara.
- Levend, Agah Sırrı (1968). “Hamdî'nin Yûsuf u Züleyhâ'sı”. *TDAY, Belleten*, Ankara,.
- Levend, Agâh Sırrı (1988). *Türk Edebiyatı Tarihi* I. Cilt, Giriş, Ankara,.
- Onur, M. Naci (1986). *Yûsuf ve Züleyhâ*. İnceleme ve Seçmeler, Ankara.
- Onur, M. Naci (1991). *Yûsuf ve Züleyhâ, Hamdî*. Ankara: Akçağ yayınları.
- Onur, Naci (1982). *Hamdullah Hamdî, Yusuf u Züleyhâ (İnceleme-Metin)* (Doktora Tezi). Erzurum: Atatürk Üniversitesi.
- Onur, Naci (1991). *Hamdî, Yusuf u Züleyhâ*. Ankara: Akçağ Yay.
- Öztürk, Zehra (1993). *Hamdullah Hamdî'nin Yusuf u Züleyhâ Mesnevîsinde Tipler ve Motifler* (Doktora Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi.
- Öztürk, Zehra (1997). “Hamdullah Hamdî”, *TDVİA*, C. 15, İstanbul.
- Öztürk, Zehra. “Yûsuf u Züleyhâ (Ahmedî / Mürşidî)”. *Türk Edebiyatı Eserler Sözlüğü*, <http://tees.yesevi.edu.tr/madde-detay/yusuf-u-zuleyha-ahmedi-mursidi>. [Erişim Tarihi: 14 Şubat 2025].

- Sağlam, Ayşe (2017). “Diyarbakırlı Ahmedi’nin Kıssa-i Eyyûb Peygamber Mesnevîsinde Şeytânın Hikâye Kişileriyle İlişkisi.” *Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1), 77-96.
- Süle Fakih, *Yuzuf u Zelihâ*, Konya Büyükşehir Belediyesi İzzet Koyunoğlu Şehir ve Müze Kütüphanesi, Koyunoğlu Müzesi Kitaplık No: 11846.
- Taş, İbrâhim (2017). *Şeyyâd Hamza-Yûsuf ve Züleyhâ*. Ankara: KTB Yay. <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-199893/seyyad-hamza--yusuf-ve-Züleyhâ.html> [Erişim tarihi: 30 Aralık 2025]
- Taşlıcalı Yahya Bey, *Yûsuf u Züleyhâ*, Süleymaniye Ktp. Hacı Mahmud, 3441.
- Tuman, Mehmet Nâil (2001). *Tuhfe-i Nâilî, Divan Şâirlerinin Muhtasar Biyografileri*. (Hzl: Cemal Kurnaz, Mustafa Tatcı), Ankara.
- Türk, Şeyma (2014). *Hamîdî-i Belhî’nin Yûsuf u Züleyhâ Adlı Tercümesi ve Tahlili* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yapıcı, Ali İhsan (2006). *Ahmedi’nin Yûsuf u Züleyhâ’sı* (Yüksek Lisans Tezi). Aydın: Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yıldız, Ayşe (2013). *Çâkerî, Yûsuf u Züleyhâ*. Ankara: Hitabevi Yayınları.
- Yıldız, Ayşe (2017). *Çâkerî - Yûsuf u Züleyhâ*. Ankara: KTB Yay. <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-196454/cakeri-yusuf-u-uleyha.html> [Erişim tarihi: 15.06.2025]
- Yıldız, Ayşe (2022). "Yûsuf u Züleyhâ (Çâkerî)". *Türk Edebiyatı Eserler Sözlüğü*, <http://tees.yesevi.edu.tr/madde-detay/yusuf-u-zuleyha-cakeri>. [Erişim Tarihi: 30 Aralık 2025].
- Yıldız, Ayşe (2022). "Yûsuf u Züleyhâ (Hamdî)". *Türk Edebiyatı Eserler Sözlüğü*, <http://tees.yesevi.edu.tr/madde-detay/yusuf-u-zuleyha-hamdi>. [Erişim Tarihi: 30 Aralık 2025].
- Yıldız, Ayşe (2022). "Yûsuf u Züleyhâ / Destân-ı Yûsuf Aleyhisselâm Ve Hazâ Ahseni’l-Kasâsi’l-Mübârek (Şeyyâd Hamza)". *Türk Edebiyatı Eserler Sözlüğü*, <http://tees.yesevi.edu.tr/madde-detay/yusuf-u-Züleyhâ-destan-i-yusuf-aleyhisselam-ve-haza-ahseni-l-kasasi-l-mubarek-seyyad-hamza>. [Erişim Tarihi: 30 Aralık 2025].
- Yıldız, Osman (2008). *Şeyyâd Hamza Yûsuf u Züleyhâ (Destân-ı Yûsuf)*. Ankara: Akçağ Yay.

EKLER

1-Süleymaniye Kütüphanesi, Yazma Bağışlar/7611 (S1)

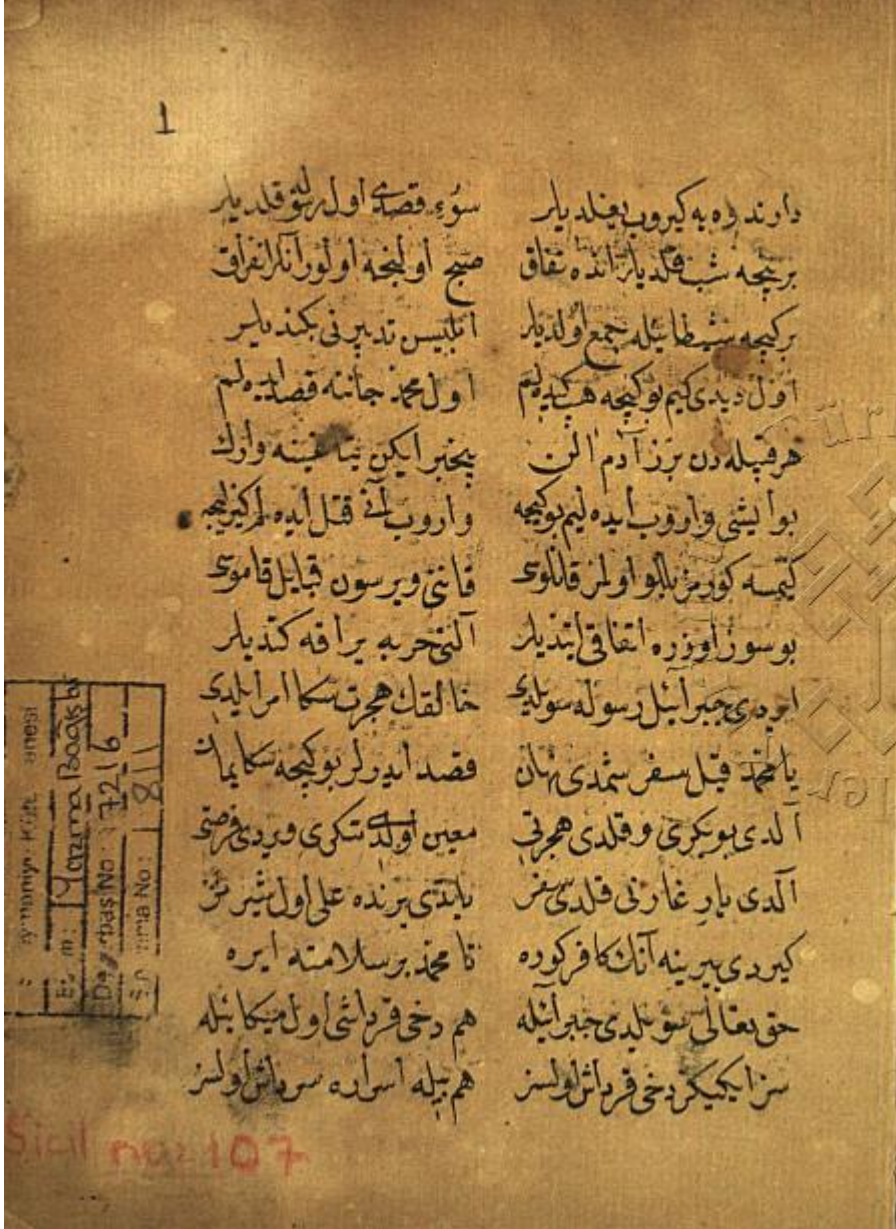
اَحْمَدِي قَلْبِيْنَ بُو نَغْلِيْ جُوْنَمَاهُ
حَقِّ سَنِيْ مَقْفُوْر اَيْدِهْ يَوْمُ الْقِيَامِ

رَكِيْكَ رَغْبَتِ اَيْدِهْ قَلَهْ اِنْتِيَارِ
وَارِيْسَهْ نَقْلِ اَعْمَرِ قَلَهْ اِسْتِيَارِ
حَقُّوْ عَلِ اَعْيَنِيْ مَسْئُوْر اَيْدِهْ
رَا حَقِّيْ دَارِ نِيْلَهْ مَسْئُوْر اَيْدِهْ
فَالْتَحَهْ مَزَكِيْمِ اَوْفُوْر سَهْ اَحْمَدِ
قُلْ مِيْشَرِ اِيْ يَارَبِّ جَنَّتِهْ
اَلْفَاتَحَهْ

مَكْتَبِ
مَدْرَسَةِ
مَدْرَسَةِ

Süleymaniye Kütüphanesi
Bölüm : Yazarlar
Demirbaş No : 7611
Sınıflama No : 884.35

2-Süleymaniye Kütüphanesi Yazma Bağışlar/7216 (S2)

105

صالح و نادر و برة لم مصطفىه
 احمدی قبلدین بوقطیچیکام
 ایروله ناکه یارین بوصفایه
 خوسنی مغفور ایدہ یونیم
 و ارایه مقصا نمر ایدین ستار
 عیبی مستور ایدہ پرور کار
 اوقیان دکیانی یازنی
 رختکله بار لغا قبل باغنی
 فاتحه هرکیم اوقور سه احده
 رختکله و اصل ایدہ جنتکله

کتاب عبور الله المسلك الوهاب علی بد
 اصناف الکتاب و تراب اقدام اهل
 الخطاب عبد الرزاق
 بن صالح افندی کتاب

فقه من علی عبد القفیل الله
 محمد بن محمد افندی
 و هی

باب
 ۱۴۴۹ هـ
 ۴۸ م

3. Esma Ocak Nüshası (Fotokopisi Özel Kütüphanemizde)-Ö

1b

حکایت یعقوب	عَلَيْهِ السَّلَام
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ	وَبِهِ نَسْتَعِينُ
1	لَيْكَلَه جُودُ رُسَاثَاتِ اخوانِ سِنَاثِ
يَا اِلَهِي قَبْلِ بَوَظْمِنِ سَاطِرِينِ	رَحْمَتِكَ لَه رَاضِي اَيْلَه خَا طِرِينِ
دِي بِيكَلَه پِنْدِي اَسْمَدِيدَك يَا رِجَالِ	بُومَسْئِدُورُ قِصَه كُودَن حِصَه اَلِ
مِصْرَ اَيْلِيك وَارْدُورُ كِنْعَانِ اِلِي	اَنَك مَسْكَن قَبْلِيش نَبِي اُولِي
5	اَوْن اِيكِي اَوغُلْ كَا وِرْدِي خُدا
هَر اِيكِي سِي اِيْرَا نَادَن طُوعَا دِيكِر	بُوجِهَان مُلْكِيَه اَغْدَر كَلْدِيكِر
يُوسُف اَيْلَه اَيْنِ يَامَن اِيكِي سِي	قُرْدَانِش اِيْدِي جَمَاه سِنَاثِ كِيچِي
رَا حِلَه خَاوَرْدَن اَنَلَر طُرْعَدِيكِر	رَا حِلَه كِيْدِي اَنَا سِرْ قَالْدِيكِر
يَعْقُوب اِيْدِي ياقُوزُورْ كُودُورْ كِر	كِيْدِي نَا بُولِيَه اَو كُسُورْ قَالْدُورْ كِر
10	دِي بِيكَلَه كُورْدَن اَو كُسُورْ اَوغُلْ اِيچِي
يُوسُفِي عِيْرَا اَوغُولْ اَيْدِي بِيه	بَسْلُوبُورْ كُورْ كَلْبَجَه اَيْنِ كِيْدِي بِيه
اَنَا سِرْ قَالْدِي دِي بُوغْلَمِيَه	اَو خُشُوعُورْ اَيْنِ كُوزِي مَلَكِيَه
بُوقُودُورْ اَوغُولْ اَيْدِي اَوغُولْ بَكَا	كِي مَتَا اَيْنِ لَر قَدِ اَش سَكَا

حضرة

/ 89a

کاتینہ ہرکیم ایدر سہ دُعا		اخیرتہ شافع اولسون مضطفا	
فاحجہ کیم بی یاز ایلک			
خالیقی نارندن آزار ایلک			
۱۲۶۴ حبر ۶۲			

2583

4- (Yûsuf u Züleyhâ) (Yüksek Lisans Tezi, Yapıcı 2006)

- 39 -

Hâzâ Kışsa-i Yûsuf ‘Alcyhi’s-sclâm¹⁴

Bi’smi’llâhi’r-raḥmāni’r-raḥīm

- 1b 1 Bi’smi’llâhi ola iş ibtidâsı¹⁵
 Ḥudâ ‘avniyle olur intihâsı
- 2 Ki ef’âl-i ‘ibâda anı miftâḥ
 İdûpdür fetḥ ider anuûla Fettâḥ
- 3 Besmele zikriyle başla Aḥmedî
 Dâstânûñ bula ‘izz ü sermedî
- 4 Ḥamdi çok eyle gice gündüz müdâm
 Râh-ı Ḥaḳḳıla yûri ol müstedâm
- 5 Hem ḥabîbine şalât ile selâm
 Gönder anuû rūḥ-ı pâkine müdâm
- 6 Gönder ol tuḥfe hediye’dür aña
 Tâ şefâ’at eyleye yarın saña
- 7 Ol durur ‘âlemlere ḥayru’l-enâm
 Buldu anuûla şamu ‘âlem nizâm
- 8 Hem daḥı âline vü aşḥâbına
 Tâbi’ in enşâr u hem aḥḥâbına

¹⁴ Başlık B nüshasında okunmuyor.

1 Ḥudâ: A Ḥudâ

¹⁵ Bu iki beytin vezni farklı. (Mefâ’îlün mefâ’îlün fe’ülün)

2 Ki: B Zîrâ/İdûpdür: A İdûbdür/ider: B ide/anuûla: A anuûla: B anı ile/Fettâḥ: B Fetâḥ

3 zikriyle: B zikr eyle; E *Besmeleyle başla zikre Aḥmedî*dâstânûñ: A dâsitân; B, E dâsitânın

4 gündüz: B gündiz

5 şalât ile: E şalâtıla/Gönder: A Gündür; B Gündir/anuû: A, B anuû/rûḥ-ı pâkine: A rûḥına/müdâm: A her şubḥ u şâm

6 Gönder: A, B göndür/hediye’dür: A hediye’dür; B hediye’dür/eyleye: B eyle/saña: B ol saña

7 Ol durur: A Oldur/anuûla: B anuûla

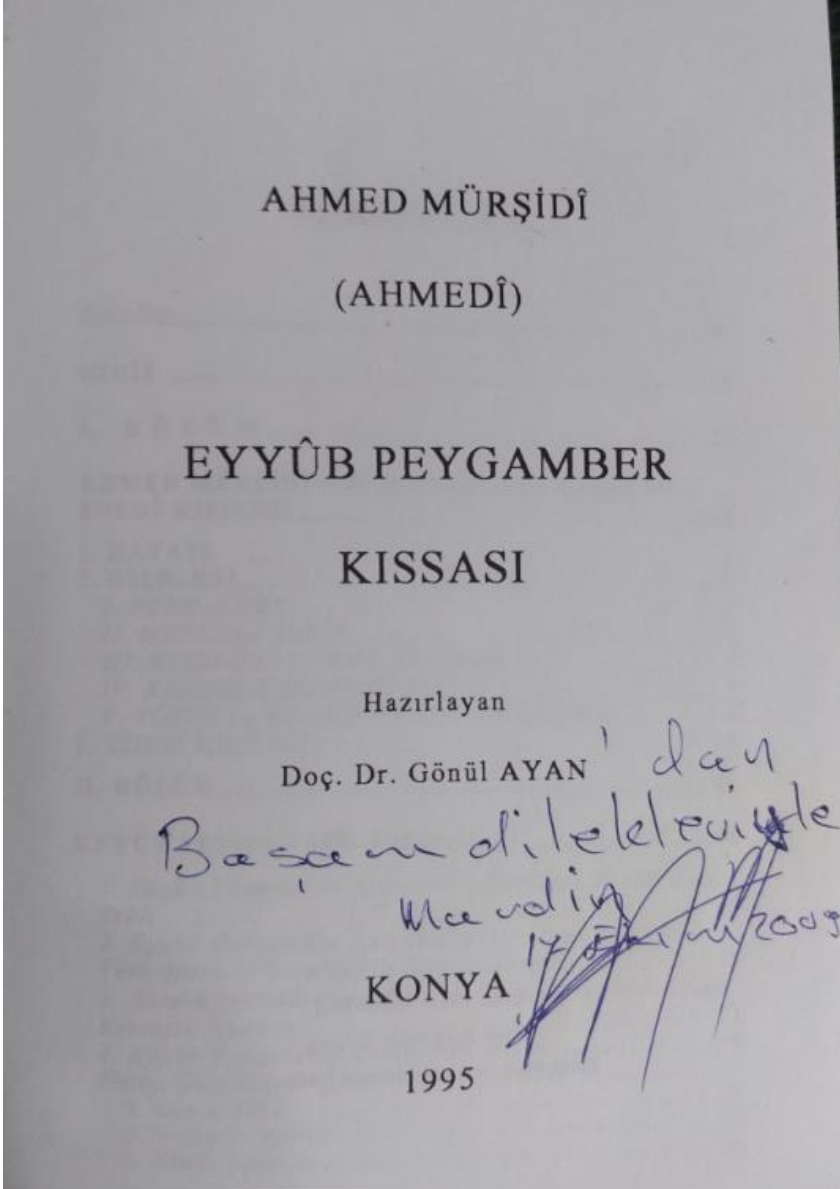
8 Hem daḥı: A daḥı; E Hem/vü: A, B ve

- 2800 Fâtihayla kim bizi yâd eyleye
Hâlıkı nârından âzâd eyleye
- 2801 Fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilât⁹⁷⁹
Vir Muḥammed Muṣṭafâya şalavât

2800 Fâtihayla: A Fâtiha ile; C Fâtiha 'ile; D Fâtikiyle/kim: A -/bizi: B anı/âzâd: A azâd; B, C âzâd; D azâd

⁹⁷⁹ Bu beyit A, C ve E nüshalarında yok.

5- (Eyyûb Peygamber Kıssası, Ayan 1995)

3. KARŞILAŞTIRMALI ve ÇEVİRİ YAZILI METİN

(75) HAZA KİŞSA-İ EYYÜB PEYGAMBER*
Bİ'SMİ'LLAHİ'R-RAHMANİ'R-RAHİM

1. Besmele evvelde irād idelüm
Hamd ile gönümüzü şād idelüm

Ol habibe hem şalāt ile selām
Gönderelüm āl ü eşhāba mūdām

Ol durur peygām-ber-i āhır zamān
Ol sebebdür oldı bu kevn ü mekân

Yā ilāhī cümle mü'min mü'mināt
Raḥmetün muhtācıdur virgil necāt

5. Şabr virgil kalbümüz eyle ḥalim
Her dü ʿālem bizleri eyle selīm

AḤMEDÎ şabrı bize yād eyle sen
Şabr-ı Eyyübü rivāyet eyle sen

Şabr ile her kimse me'mūlin bulur
Şabr ile ekşi koruk ḥelvā olur

- (76^a) Bu cihānı kıldı ol dār-ı fenā
Tā göre nefis şāhibi bunda ʿanā

* Haza Kitüb-i Eyyüb ʿAleyhi's-selāmın Hikāyesidür Ve's-selām S.

1b Ol habibe hem şalāt ile selām S. 3b Bu kevn ü: Bu gün S.

4a Mü'mināt: mināt S. 5 S. de yok. 7a Me'mūlin: me'lūlin S. b)

Ekşi: Eski S. 8a Kaldı ol: Eyledi D. b) Göre nefis şāhibi: Gördi nefsi olan S.

Var ise nokşānumuz ide sitār
‘Aybuñı mestūr ide Perverdigār

Okıyanı dīnleyeni yazanı
Raḥmetūnle yarlıgağıl yā ḡanī

Fātiḥa her kim okursa AḤMED’e
Raḥmetūnle vāşıl eyle cennete

536.-538. beyitler S.de yoktur.

DİZİN

- A'râbî, 215, 216
- Abdülazîz es-Selman, 423
- Abdürrezzâk b. Sâlih Efendi, 19, 20, 433
- Âdem, 56, 150, 212
- Âdemî, 94
- Ahmed, 11, 15, 17, 19, 20, 239, 261, 336, 352, 361, 420, 422, 433, 435
- Ahmed b. Osman ed-Diyârbekrî, 17
- Ahmedî, 3, 9, 11, 15, 16, 17, 18, 21, 23, 26, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 49, 50, 51, 53, 58, 59, 66, 95, 113, 122, 125, 140, 145, 156, 165, 169, 170, 194, 205, 212, 224, 239, 260, 264, 271, 275, 287, 289, 299, 316, 322, 339, 344, 350, 351, 359, 363, 365, 375, 378, 392, 397, 398, 402, 420, 421, 422, 427, 428, 432, 433, 435, 436, 437, 438, 439
- Ahmed-i Âmidî, 18, 20, 361
- Ahmed-i Bicân, 12
- Ahmed-i Mürşidî, 11, 12, 13, 16
- Ahmedî-i Mürşidî, 17
- Ahsen Hikâyet, 3, 18, 23, 53, 58, 359
- Ahsenü'l-kasas, 23, 26
- Âl, 54, 398, 419, 425
- Alî, 56, 57
- Ali Aga b. Hacı Muhammed Aga, 21
- Ali Emîrî, 11, 15, 16, 435, 436
- Ali İhsan Yapıcı, 17, 22
- Âl-i İmrân, 264, 358
- Alîpuñarı, 12
- Allah, 3, 27, 28, 29, 31, 32, 33, 34, 37, 38, 40, 41, 42, 43, 45, 47, 48, 50, 51, 53, 54, 55, 57, 58, 59, 66, 67, 69, 73, 74, 75, 76, 77, 82, 87, 90, 91, 92, 93, 94, 96, 99, 102, 103, 112, 120, 122, 123, 124, 133, 135, 137, 138, 144, 149, 155, 156, 165, 168, 169, 170, 173, 185, 186, 190, 191, 200, 205, 213, 214, 215, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 226, 239, 240, 243, 246, 255, 256, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 267, 269, 270, 271, 273, 276, 278, 281, 287, 298, 299, 301, 303, 312, 319, 320, 321, 322, 323, 325, 326, 327, 328, 331, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 342, 344, 345, 346, 348, 349, 350, 351, 353, 354, 359, 360, 361, 363, 364, 366, 367, 368, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 377, 378, 379, 382, 384, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 402, 403, 406, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 432, 433
- Ankara Üniversitesi, 18, 22, 47, 436
- Ankebût, 358
- Arab, 214, 216, 217, 218, 219, 220, 222
- Arap, 9, 10, 23, 29, 101, 217, 218
- Ashâb, 54, 398, 425
- Asiye Kadioğlu, 4
- Atatürk Üniversitesi, 18, 22, 47, 435, 438
- Ayşe Sağlam, 49
- Azrâil, 93, 95
- Bârî, 76, 213, 239, 259, 272, 341, 417
- Bârî Hudâ, 76
- Bedevî, 39, 40, 215, 216, 218, 219, 223
- Bediüzzaman, 26, 49, 435
- Bekr-i Siddîk, 425
- Benî İsrâ'îl, 356, 357
- Benî Ya'kûb, 234
- Besmele, 19, 20, 53, 318, 363, 387

Beşîr, 13, 29, 45, 101, 102, 279, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 331, 332, 334, 335

Beytü'l-ahzân, 25, 36, 38, 90, 193, 213

Beytü'l-Aksâ, 28, 69

Birecikli, 9, 11, 12

Bismillâh, 53, 363

Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm, 20, 21, 58, 363

Burak, 432

Bünyâmin, 24, 25, 26, 27, 44, 59, 282, 283, 284, 286, 289, 290, 291, 292, 294, 296, 297, 304, 305, 307, 308, 309, 310, 311, 313, 314, 315, 317, 328

Büşrâ, 29, 101, 102, 279

Cebraîl, 24, 28, 36, 38, 45, 55, 56, 71, 72, 91, 92, 161, 190, 191, 192, 193, 212, 258, 272, 273, 323, 350, 391, 411, 412, 413, 414, 418

Cennet, 104, 129, 180, 190, 262, 298, 300, 303, 353

Cennet-i Rıdvân, 348

Cibrîl Emîn, 72

Çâh-ı Şeddâd, 69, 74

Çeşnigîr, 36, 194, 195, 196, 198, 199, 201, 202, 203, 204

Dadı, 32, 147, 148, 150, 153

Dâr-ı Nedve, 19, 54

Daru'n-Nedve, 27, 54

Dicle Üniversitesi, 21

Diyanbakır, 4, 9, 11, 15, 17, 435

Diyanbakır İhtisas Kütüphanesi, 17

Diyanbakırlı, 3, 9, 11, 21, 25, 27, 49, 361, 435, 436, 437, 439

Diyanbakırlı Ahmedî, 25, 27

Diyanbekrî, 11

Du'â-yı Kunût, 21

Ebû Bekir, 55

Ebû Bekr, 55

Efrâyim, 272, 296, 297, 310, 311, 385, 390

Ehad, 423

Enbiyâ, 49, 161, 281, 358, 409

Ensâr, 54

Eski Anadolu Türkçesi, 4

Esmâ Ocak, 21, 53, 445

Eyyûb, 9, 47, 48, 49, 50, 51, 363, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 378, 380, 381, 382, 383, 384, 386, 388, 389, 390, 391, 394, 395, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 420, 439

Eyyûb Peygamber, 47, 48, 49, 363

Eyyûb Peygamber Kıssası, 3, 4, 10, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 47, 49, 435, 449

Fahr-i 'âlem, 76, 95, 98, 190, 201, 233, 238, 274, 316, 361, 398

Fahr-i cihân, 367

Fars, 10, 23

Fâtîha, 18, 19, 20, 21, 22, 361, 433

Ferd ü Samed, 102

Ferd-i Biçûn, 93

Fettâh, 18, 53

Filistin, 24, 356

Fir'avn, 356, 357

Firavun, 356, 357

Gaffâr, 33, 168

Ganî, 19, 20, 75, 122, 124, 169, 262, 267, 325, 361, 375, 379, 410, 430, 432

Gönül Ayan, 10, 18, 22, 47, 422, 435

Gufrân, 67, 360

Habîb, 19, 20, 53, 124, 144, 186, 190, 201, 348, 363, 420, 424

Hacı Muhammed Aga, 20

Hâfiz, 122, 124

- Hâfız Ahmed Ağa Küttüphanesi, 17
- Hak, 18, 19, 20, 21, 49, 53, 56, 57, 72, 91, 92, 93, 127, 156, 185, 191, 219, 222, 239, 255, 256, 258, 260, 262, 263, 264, 265, 270, 271, 276, 278, 287, 298, 319, 320, 321, 328, 330, 351, 361, 368, 379, 388, 390, 397, 398, 416, 427, 432
- Hak Te‘âlâ, 19, 21, 56, 57, 127, 190, 200, 214, 221, 256, 264, 281, 287, 301, 328, 337, 411, 416, 433
- Hakîm, 340, 382
- Hakk, 53, 57, 69, 71, 74, 76, 92, 96, 124, 161, 162, 164, 213, 220, 239, 240, 256, 260, 270, 324, 341, 342, 344, 353, 367, 373, 374, 391, 392, 406, 408, 425, 427
- Hâlık, 18, 20, 21, 22, 55, 71, 74, 75, 76, 77, 87, 90, 91, 94, 96, 135, 161, 165, 168, 169, 185, 190, 191, 212, 215, 219, 221, 224, 239, 257, 258, 260, 262, 265, 269, 270, 273, 301, 316, 321, 335, 342, 344, 345, 361, 366, 368, 370, 373, 376, 379, 391, 392, 393, 394, 396, 406, 408, 409, 410, 414, 418, 419, 421
- Halîl, 280
- Halil İbrâhim, 234, 280, 310, 326
- Halîm, 361, 374
- Hallâk, 167, 336, 421, 422, 423
- Hallâk-ı ‘âlem, 336
- Hallâk-ı cihân, 167
- Hanefiyyü’l-mezheb, 12
- Hâtif, 204, 398
- Hâtun, 48, 50, 51, 149, 196, 200, 390, 398, 402, 417
- Hay, 423
- Hayder, 425
- Hayru’l-enâm, 53
- Hazret-i Ali, 27
- Hazret-i Ebû Bekir, 27
- Hazret-i Eyyûb, 19, 365, 366, 378, 389, 415
- Hazret-i Eyyûb Nebî, 389
- Hazret-i Hûd, 75, 76
- Hazret-i Muhammed, 27
- Hazret-i Mûsâ, 357
- Hazret-i Peygamber, 27
- Hazret-i Ya‘kûb, 21, 24, 27, 45, 58, 59, 60, 63, 78, 85, 212, 317, 336, 337, 349
- Hazret-i Yûsuf, 26, 95, 99, 105, 109, 125, 170, 186, 190, 217, 233, 238, 275, 289, 336, 380
- Hazret-i Züleyhâ, 113, 144, 254
- Hikâye-i Cenâb-ı Yûsuf u Züleyhâ, 14
- Hikâyet-i Ya‘kûb, 24
- Hûd Peygamber, 73
- Hudâ, 3, 18, 53, 54, 55, 59, 67, 73, 74, 87, 92, 94, 102, 103, 112, 120, 122, 124, 133, 137, 170, 173, 221, 262, 263, 264, 267, 271, 312, 335, 342, 344, 346, 349, 350, 354, 359, 379, 382, 391, 392, 395, 402, 408, 409, 410, 416, 417, 422, 423, 424, 427, 428
- Hünnâ Hanım, 19, 433
- Hüzün Evi, 90
- Hz. Ali, 425
- Hz. Ebû Bekir, 425
- Hz. Hûd, 28
- Hz. Osman, 425
- Hz. Ömer, 425
- Hz. Ya‘kûb, 23, 27
- İblîs, 55, 367, 368, 370, 373, 376, 382, 384, 386, 390, 395, 406, 419
- İblis-i La‘în, 371
- İbn Halîl, 326
- İbn Mirza, 17
- İbn Yâmin, 59, 282, 286, 289, 290, 291, 292, 294, 296, 297, 303, 304, 305, 307, 310, 313, 314, 317, 328
- İbrâhim, 11, 27, 41, 44, 61, 264, 280, 310, 311, 312, 321, 366, 372, 435, 439
- İbrâhim Halîl, 234

- İbrâhim Halîlullâh, 61
İbrânî, 39, 215
İbrî, 215, 233
İbrîler, 233
İdris Kadioğlu, 4, 11, 17, 21, 53, 435
İkinci Lem'a, 49, 435
İlâhe'l-âlemîn, 161, 266, 397, 420
İlâhî, 21, 33, 45, 50, 59, 74, 77, 124, 143, 144, 157, 165, 169, 185, 186, 270, 298, 333, 338, 348, 363, 367, 394, 420, 426, 429
İmlâk, 131
İmrân oğlu Mûsâ, 357
Îs, 365
İslâm, 27, 49, 238, 254, 255, 355
İsoğulları, 365
İsrailoğulları, 46, 357
Kâdir, 424
Kâhir, 117
Kâhire, 117
Kavm-i 'Arab, 101
Kelime-i Tevhîd Şerhi, 3, 10, 18, 21, 51, 422
Ken'ân, 24, 25, 27, 40, 41, 44, 45, 59, 86, 217, 218, 222, 234, 280, 321, 338, 355, 356, 357, 358
Ken'ânî, 112, 282, 292, 338
Kerîm, 10, 73, 124, 273, 339, 347, 361, 382, 384
Kıssa-i Yûsuf, 17
Kibriyâ, 299
Kirdigâr, 99, 243, 323, 344, 345
Kur'ân, 9, 10, 23, 26, 51, 67, 438
Kur'ân-ı Hakîm, 26
Kur'ân-ı Kerîm, 9, 26, 27
Kureyş, 54
La'in, 367, 368, 370, 372, 373, 375, 376, 377, 378, 379, 382, 385, 386, 388, 389, 390, 392, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 401, 404, 405, 406
Latîf, 56
Lem'a, 49
Lem'alar, 49, 435
Lokmân, 39, 139, 153, 217
Mağrip, 24, 30, 114
Mahbûb, 348
Mâide, 264
Mâlik, 24, 29, 30, 101, 105, 106, 107, 108, 111, 112, 113, 126, 137, 138, 277, 278, 279
Mâlik b. Zu're, 29
Mâlik İbn Zu're, 101, 278
Mecnûn, 104, 114, 116, 125, 146, 180, 206, 231, 248, 261
Medîne, 27, 57
Melik, 24, 25, 30, 31, 33, 34, 37, 40, 41, 42, 43, 118, 119, 120, 121, 122, 126, 129, 130, 132, 133, 134, 135, 154, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 171, 176, 191, 200, 201, 204, 205, 207, 224, 225, 226, 228, 229, 230, 232, 233, 234, 235, 237, 238, 240, 242, 273, 280, 303, 375
Melik Reyân, 24, 25, 30, 31, 33, 34, 37, 40, 41, 42, 43, 118, 121, 122, 126, 129, 130, 132, 162, 164, 203, 205, 207, 224, 226, 228, 230, 232, 237, 238, 242, 273, 303
Meliki'l-Vehhâb, 20, 433
Mel'un, 367, 369, 374, 375, 376, 378, 379, 382, 390, 395
Mevlid-i Nebî, 17
Mevlid-i Şerîf, 14
Mısır, 24, 25, 26, 29, 30, 31, 34, 36, 39, 40, 42, 43, 44, 45, 59, 82, 103, 105, 108, 109, 113, 114, 117, 118, 119, 120, 125, 126, 127, 131, 139, 175, 194, 195, 198, 199, 200, 201, 204, 205, 214, 215, 216, 221, 222, 223, 227, 237, 239, 242,

- 244, 246, 247, 257, 275, 276, 277, 278,
279, 280, 281, 283, 289, 290, 291, 292,
299, 310, 317, 329, 331, 333, 336, 338,
340, 341, 342, 343, 347, 350, 352, 354,
355, 356
- Mısırlı, 34, 35
- Mısır, 59, 82, 103, 108, 109, 113, 114, 117,
118, 120, 125, 126, 131, 175, 194, 195,
198, 199, 204, 214, 215, 221, 222, 227,
237, 238, 242, 244, 246, 257, 275, 276,
277, 278, 279, 280, 281, 283, 289, 292,
310, 317, 329, 331, 333, 336, 338, 341,
342, 343, 347, 349, 352, 354, 356
- Mısırî, 136, 299
- Mikâil, 56
- Millî Kütüphâne, 17
- Mir'âtü'l-fevâ'id, 11
- Mucib, 303, 421
- Muhâcir, 57
- Muhammed, 9, 14, 15, 20, 54, 55, 56, 57,
76, 95, 98, 186, 190, 201, 233, 238,
303, 345, 346, 353, 361, 363, 367, 398,
421, 425, 432
- Muhammed Mustafâ, 274, 316, 358, 361,
378
- Muharrem, 20, 433
- Mukallibe'l-kulüb, 266
- Mûsâ, 25, 46, 356, 357, 358
- Mustafâ, 9, 21, 76, 95, 98, 238, 361, 425,
432
- Münker, 431
- Mürşidî, 11
- Müste'ân, 57, 102, 417
- Nakkâş, 32, 149
- Nakkâş-ı Ezel, 149
- Nasârâ, 377
- Nasihatnâme, 21
- Nebî, 69, 83, 84, 85, 86, 88, 89, 102, 219,
222, 225, 282, 325, 338, 380, 390, 402
- Nebî Ya'kûb, 218
- Nemrûd, 321
- Nesta'in, 21, 58
- Nîl, 224, 355, 356, 357
- Nil Nehri, 224
- Osmân Ağâ, 11
- Osmân ibn 'Affân, 425
- Ömer ibn Fârik, 425
- Pâdişâh, 203, 226, 238
- Pend-nâme, 9, 11, 12, 14, 16, 17, 435
- Perverdigâr, 165, 240, 403, 421
- Peygamber, 27, 53, 82, 83, 85, 86, 87, 88,
92, 124, 144, 161, 214, 215, 219, 222,
223, 224, 226, 289, 331, 333, 335, 363,
365, 389, 415, 439
- Rab, 49, 73, 124, 143, 326, 393, 394, 396,
422, 425
- Rabb, 56, 91, 94, 111, 123, 136, 157, 168,
256, 263, 323, 327, 330, 332, 350, 371,
422, 423
- Rabbânî, 205
- Rabbe'l-Mucib, 378
- Rabbenâ, 166, 262, 266, 271, 336, 351,
354, 360, 377, 393, 400, 409
- Rabbî, 111, 143, 160, 205, 223, 323, 326,
371, 374, 418
- Rabbü'l-Ganî, 66, 323, 327, 366, 391
- Rabbü'l-Kerîm, 413
- Râhile, 27, 59
- Râhile Hâtun, 59
- Rahîm, 58, 73, 169
- Rahîme, 48, 50, 51, 380, 381, 383, 384,
385, 386, 387, 388, 389, 390, 392, 394,
395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402,
404, 405, 406, 407, 414, 416, 417, 418,
419
- Rahîme Hâtun, 51, 380, 383, 400
- Rahmân, 58, 122, 276, 402, 420
- Rahme, 386, 388, 398, 400, 405, 416

- Ramadan Doğan, 17
- Râzık, 352, 366, 396
- Remle, 50, 198, 365
- Resûl, 19, 54, 55, 57, 76, 82, 91, 92, 214, 223, 224, 274, 283, 284, 320, 325, 331, 333, 335, 336, 372, 373, 397, 398, 402, 405, 406, 421
- Resûl-i kâ'inât, 76, 95, 98, 169, 190, 238, 274, 316, 361, 378, 398, 421
- Resûl-i Müste'ân, 372
- Resûlullah, 41
- Reşid, 13
- Reyyân, 31, 40, 128, 129, 131, 170, 171, 176, 224, 238, 242, 273, 303
- Rezzâk, 275, 276, 349, 350, 351, 398, 423
- Rûbil, 310, 312
- Rum, 36, 37, 194, 198, 199, 203
- Rûmî Şâh, 199
- Safer, 18, 19, 433
- Saîd-i Nursî, 26, 27, 49, 435
- Sâkî, 36, 37, 194, 196, 201, 202, 204, 205, 227, 228
- Sâkidâr, 194, 201, 203, 204
- Seniyye, 50, 365, 366
- Settâr, 33, 168, 169, 431
- Seyfettin Özege, 18, 22, 47
- Seyyid Ahmed Efendi, 11
- Sultan Taymuş, 114
- Sûre-i Yûsuf, 57
- Sübhân, 21
- Süleyman b. Selman, 423
- Süleymaniye Kütüphanesi, 17, 18, 19, 20, 47, 53, 54, 441, 443
- Şâh, 129, 130, 137, 163, 195, 196, 198, 199, 200, 202, 203, 204, 226, 227, 228, 229, 232, 233, 237, 238, 244, 281, 289, 290, 291, 296, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 317, 318, 320
- Şâh Taymuş, 119
- Şâh-ı Mısır, 175, 194, 200, 317
- Şâh-ı Mısri, 199
- Şâh-ı Rûm, 194, 198, 199
- Şâm, 39, 50, 82, 90, 214, 215, 221, 222, 365
- Şeddad Kuyusu, 24, 25, 28, 69
- Şehâ, 282
- Şem'un, 105
- Şemon, 105
- Şeyh Ebû Bekir, 9, 11
- Şeyh Ebû Bekir Hazretleri, 12
- Şeytân, 48, 50, 51, 367, 368, 369, 370, 372, 373, 374, 376, 377, 379, 384, 385, 386, 388, 389, 392, 393, 395, 398, 399, 431
- Tâbi'in, 54
- Tâye, 144, 147, 148, 150, 151, 153
- Teñri, 255, 256, 341, 416, 422
- Tevrat, 9, 23, 437
- Tezkire-i Şuarâ-yı Âmid, 11
- Türk, 9, 10, 23, 436, 437, 438, 439
- Urum, 194, 198
- Ya'kûb, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 36, 38, 41, 44, 45, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 67, 68, 69, 77, 82, 83, 84, 85, 86, 88, 89, 90, 91, 93, 95, 160, 193, 212, 213, 214, 215, 218, 219, 221, 222, 223, 224, 234, 280, 282, 284, 285, 288, 289, 290, 291, 313, 314, 317, 318, 321, 324, 325, 326, 327, 331, 333, 334, 335, 336, 338, 339, 341, 342, 349, 354, 355, 356
- Ya'kûb Peygamber, 38, 39, 223
- Yahudî, 377
- Yazma Bağışlar, 17, 18, 19, 47, 53, 54, 363, 441, 443
- Ychûdâ, 28, 29, 44, 66, 67, 71, 80, 96, 97, 99, 100, 313, 314, 331, 332, 334, 335
- Yeñikapı, 12

Dizin

Yezdân, 92, 120, 122, 135, 137, 322, 325,
331, 340, 378, 398, 402, 409, 410, 421,
425

Yezdânî, 226

Yûsuf, 9, 10, 16, 17, 23, 24, 25, 26, 27, 28,
29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38,
39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 57, 59, 60,
61, 62, 63, 64, 65, 66, 68, 69, 70, 71,
73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 84,
85, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96,
97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104,
105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112,
113, 114, 117, 122, 123, 125, 126, 127,
128, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136,
137, 138, 141, 142, 143, 144, 145, 146,
149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 157,
158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 166,
167, 168, 170, 171, 172, 174, 175, 176,
177, 178, 179, 180, 181, 183, 185, 186,
187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194,
201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208,
209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216,
217, 218, 219, 220, 222, 224, 226, 227,
228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235,
236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243,
244, 245, 246, 247, 249, 250, 251, 252,
253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260,
261, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 270,
271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278,
279, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287,
288, 289, 292, 293, 294, 295, 296, 297,
298, 302, 303, 305, 306, 308, 309, 310,
311, 312, 313, 316, 317, 318, 320, 321,
322, 323, 325, 326, 327, 328, 329, 330,
331, 333, 334, 336, 337, 338, 339, 340,
341, 342, 343, 344, 347, 349, 350, 352,
354, 355, 356, 357, 359, 380, 389, 390,
420, 435, 436, 437, 438, 439

Yûsuf Süresi, 26, 27, 57

Yûsuf u Züleyhâ, 3, 4, 9, 10, 11, 16, 17,
18, 21, 22, 23, 436, 437, 438, 439, 447

Zelha, 114, 117, 122, 125, 128, 148, 150,
151, 153, 155, 156, 157, 158, 160, 162,
163, 165, 166, 178, 186, 188, 189, 211,
243, 246, 250, 251, 254, 257, 264, 265,
266, 271, 272

Zelhâ, 138, 145, 154, 158, 166, 170, 175,
183, 184, 191, 230, 242, 263, 264, 266

Zelha Hâtun, 206

Zile, 17

Zindancı, 38, 188, 189, 207, 208, 209, 210

Zu'reoghî Mâlik, 277

Zü'l-Celâl, 269

Züleyhâ, 9, 10, 16, 17, 23, 24, 25, 26, 27,
30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 41, 42,
43, 46, 113, 114, 116, 117, 118, 119,
120, 121, 122, 125, 126, 128, 131, 138,
140, 141, 143, 145, 146, 148, 149, 150,
151, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159,
160, 161, 162, 163, 165, 166, 167, 170,
171, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180,
181, 183, 184, 186, 187, 188, 189, 191,
205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 229,
230, 232, 238, 239, 240, 242, 243, 245,
246, 247, 249, 250, 251, 254, 257, 258,
259, 260, 263, 264, 265, 266, 267, 268,
271, 272, 355, 435, 436, 437, 438, 439

Züleyhâ Hânım, 138, 205, 355

Zümer, 264, 360, 420

Dir size “Ahsen Hikâyet” virmişem

Hep kasaslar yigregin göndermişem (Ahmedî)

Allah (cc) Kur’ân’da: “Size en güzel hikâyeyi anlattım, kıssalar içinde en güzelini size gönderdim” buyuruyor.

Yûsuf u Züleyhâ ve Eyyûb Peygamber Kıssası, içerdiği motifler, muhtevasındaki sahneler, imge oluşturma tekniklerinin başarılı kullanımı ve didaktik yönleriyle dikkat çekici mesnevîlerdir. Bu eserler, kaleme alındıkları dönemin edebî anlayışını yansıtmalarının yanı sıra, Eski Anadolu Türkçesi’nin dil özelliklerini de sergilemeleri bakımından ayrıca incelenmeye değerdir. Bu kitap, ortak bir çalışmanın ürünü olarak ortaya çıkmıştır. İnceleme ve metinler bölümü İdris Kadioğlu tarafından hazırlanmış, metinlerin dil içi çevirisi ve son okuma ise Asiye Kadioğlu tarafından yapılmıştır.

ISBN: 978-625-378-594-9